

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

Journal of Legal Entity Management and Local Innovation

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

วัตถุประสงค์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น เดิมชื่อ "วารสารเสถภูมิวิชาการ" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม การศึกษา และสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN (Print): 2630-0842 ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1: 2558 และได้เริ่มจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN (Online): 2673-0928 ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: 2562 เป็นต้นไป วารสารเสถภูมิวิชาการ แจ้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" ISSN: 2697-6161 มีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 12 ฉบับ ตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นไป

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณานูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เลขานุการ: นายสมยศ พันโคคา ศิลปกรรม: นายสุรชัย บุญพิทักษ์, นายคมสัน จันทร์แจ้ง
พิสูจน์อักษร: นายวิชัย ชัยบำรุง, นายไพศาล วิเศษชาติ, นางสาวณิชาภัทร เกิดฤทธิ์

วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์

99/173 ม. 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170

โทรศัพท์ : 08-4147-6164 e-mail: selaphum.academic@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สมชัย ศรีนोक	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กัญญาณทน กาญจนาทวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ดร.ศิวชัย ศรีโสภากุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศักรินทร์ วรรณนะปริญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วิษุกร นาครชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร.นงศ์ลักษณ์ ใจฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรรณธร วรรณธรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ธิดาภูมิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เสกสรร สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.ประทีป พิษทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ.ดร.ธีรภัทร กิจจารักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) (ต่อ)

ผศ.ดร.จิตติวรดา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ญาณัญญา ศิริภักธธาดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.จิตติพร อุ๋นใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.กมลวิช ลอยมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.เอกอนงค์ ศรีสำอางค์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุกชัย ตริทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.บงกช นิมิตระกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.อาจารย์ ประจวบเหมาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ อุดมธนวังค์	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
ผศ.ดร.ปรารถมาศ พลธิษฐ์ภคกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผศ.ดร.นพพร บัวอินทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ไชยะ เทพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์
ผศ.ว่าที่ร้อยตรีพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.มานิตย์ อรรถชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อ.ดร.ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อ.ดร.ทศพร มะหะหมัด	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อ.ดร.เพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยพะเยา
อ.ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.กรกต ขาบัณฑิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อ.ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อ.ดร.อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด	วิทยาลัยนครราชสีมา
อ.ดร.สาลินี ชัยวัฒนพร	มหาวิทยาลัยแสงธรรม
อ.ดร.ณัฐพัชร มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.พกามาศ ชัยรัตน์	มหาวิทยาลัยพะเยา

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม 2565 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจสอบแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 32 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุปัญญาในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)	(2)
บทบรรณาธิการ (Editorial)	(4)
การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.....	1
สุชาดา ภาพดีป, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, บุศรา เชื้อดี, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา ศิกายชญ์มณี ไชเออร์ส, เอกธน์ช ศรีบุญมา	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งสร้างล็อกเก็ต ของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง.....	13
วีรศักดิ์ โหม่งประณีต, วิชากร เฮงชมพูกุล	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม คอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.....	21
หนึ่งฤทัย พันธุ์คล้าย, วิชากร เฮงชมพูกุล	
ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1.....	31
อภิขญา ลาธูลี, อรสา จรูญธรรม, วิษณุ สุทธิวรรณ	
การศึกษาความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง.....	43
โยธิน มีสมวิทย์, วิจิตรา ศรีสอน, ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ	
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของ สถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.....	55
จำนงค์ แก้วนุช, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์, มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา, บุศรา เชื้อดี ดาราวรรณ โสดบัง, เอกธน์ช ศรีบุญมา	
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.....	67
ณัฐดนัย นาคชัยวัฒนา, ศุภณัฐ รุ่งอินทร์, วีระพล มั่นประสงค์ จินตนา เหลืองศิริชัย, จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล	

สารบัญ (Content)

	หน้า
การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.....	81
<i>วิจิตรา ศรีสอน, สันฐาน ชยนนท์, ทิฆัมพร พันลึกเดช, องค์กร สงวนญาติ</i>	
การศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมอ้อยในจังหวัดอุดรธานี.....	93
<i>วิภารัตน์ หัสตล, นพปฎล สุวรรณทรัพย์</i>	
การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียน การสอนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19).....	107
<i>ศราวุธ เรืองสวัสดิ์, ปภาลีณี แซ่ติ้ว, ธนิตา ทีปะปาล</i>	
แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย.....	125
<i>จันทร์จิรา เกตุพัฒ, จิรนนท์ ศรีสุข, ปรีชาต ดาวนุไร, ลฎาภา เมฆเขียว นันทพันธ์ คคคง</i>	
การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอพรมพราง จังหวัดพิษณุโลก.....	137
<i>สรัช สันทกุล, อีราพร เกิดไ้, นริศรา ปัตสุวรรณ, อาริรัตน์ มั่นอินทร์ จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล</i>	
ความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อ รูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ของสถาบันการศึกษาทางไกล.....	149
<i>วรรณิ เนตรจ้อย</i>	
อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน ธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร.....	161
<i>แจ่มจันทร์ พิมราช, ธัญนันท์ บุญอยู่</i>	
การประยุกต์ใช้การบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน.....	173
<i>วลัยลักษณ์ พันธุรี, ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร, ระวีวรรณ วชิสุวรรณ กมลทิพย์ คำใจ, ศศิวรรณ ส่งต่าย</i>	
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบินในสถาบันแห่งหนึ่ง.....	187
<i>ณฐนน หงส์ยนต์, วิชากร เสงษ์ภูิกุล, กฤษณะ จันทร์เรือง</i>	

สารบัญ (Content)

หน้า

การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ- ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1.....	197
สุรพงษ์ แสงสีมูข	
การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยว อุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาาง จังหวัดตาก.....	211
กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย, วริสรา วงษ์เดมิย์	
ผลการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม สำหรับเด็กปฐมวัย.....	227
ณัฐพร ศิริเรือง, คันธรส ภาพล	
การรับรู้และพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM2.5): กรณีศึกษากลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้างในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร.....	237
ศรัณณ์พัทตร์ แก้วเพชร	
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน กับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	251
ธนชัย อุ่นใจชน, อีรวัดณ์ มอนไธสง	
รูปแบบการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก.....	263
วุฒิชัย ตาลเพชร	
การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41.....	281
สุวณี เมฆพัฒน์, อดุลย์ วังศรีคุณ	
ภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวในอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง.....	291
พินิจ อินธิราช, ทองอินทร์ ไหวดี, กิ่งเพชร ส่งเสริม, ปิยศักดิ์ สีดา	
การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในพื้นที่ของจังหวัดนครนายก....	303
เกษร ทนพลกรัง, ขวลิย์ ณ ถลาง, ผกามาศ ชัยรัตน์, พยอม ธรรมบุต	
ประสิทธิผลโรงเรียน.....	313
นที มณีรัตน์	
การบริหารราชการแผ่นดินในภาวะการโยกย้ายประชาธิปไตย.....	335
พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงุโร), อธิวุฒิ หมั่นมี	

สารบัญ (Content)

	หน้า
นักศึกษาครูรู้เท่าทันสื่อ.....	335
วรานิษฐ์ ธนชัยวรพันธ์	
Covid-19: การป้องกันและข้อคิดการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธ	347
พระอำนาจ ธีรวิริโย(ขันตา), พระครูธรรมธัชชัยวิชิต ชยาภินนโท	
ภาวะผู้นำ: ร่องรอยอารยธรรมหายนบนฐานความสิ้นหวังของสังคม.....	361
สุภาภรณ์พิมพ์ คล้ายธานี	
แบบแผนการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยุคใหม่.....	371
สมุทร สาทรสวัสดิ์, อุษา ศิลป์เรืองวิไล	
รูปแบบการบริการผู้สูงอายุขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย:	
กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต.....	383
สมบูรณ์ วงษ์ศิริวรรณ, อุษา ศิลป์เรืองวิไล	
ภาคผนวก.....	393
หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

The Application of the Principles of Sufficiency Economy Philosophy of
the Educational Opportunity Expansion Schools under Tak Primary
Educational Service Area Office 2

สุชาดา ภาพดี¹ ขจรอรุณพงษ์ พงศ์วิริทธิ์ธร² บุศรา เชื้อดี³ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา⁴
ศิกานันณ์มณี ไชเออร์ส⁵ เอกธนะ ศรีบุญมา⁶

Suchada Pabtip, Kajornatthapol Pongwiritthon, Busara Chuadee,
Malai Wongruethaiwattana, Sikarnmanee Syers, Eakthanach Sribunma

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จาก 54 โรงเรียน โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 317 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติทดสอบ ค่าที่ ความแปรปรวนแบบทาง ผลการวิจัย พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลัก

Received: 2020-12-23 Revised: 2021-02-06 Accepted: 2021-02-09

¹ โรงเรียนบ้านขุนห้วยแม่ท้อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Ban Khun Huai Mae Tho School Tak Primary Educational Service Area Office 2. Corresponding Author
e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น
Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala University of
Technology Isan, Khon Kaen Campus

⁶ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา Faculty of Business
Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.81, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}$ =3.86, S.D.=0.81) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X}$ =3.57, S.D.= 0.77) ด้านการบริหารงานบุคลากร ($\bar{X}$ =3.93, S.D.=0.82) การบริหารงานทั่วไป ($\bar{X}$ =3.85, S.D.=0.79) การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านอายุ มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This research was a descriptive research aimed to study the level and to compare the application of the principles of sufficiency economy philosophy of the educational opportunity expansion schools under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population and sample were the administrators and teachers from 54 educational institutions under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The sample was determined by using the tables of Krejcie and Morgan at a 95% confidence level, then using the purposive sampling method and the result was 317 people required for this study. Due to the importance of the data, it required the respondents to voluntarily provide the information for this research. The research tool was a questionnaire with a checklist section and a 5-level rating scale section. This research analyzed the quantitative data using the descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way ANOVA. The research results showed that the level of the application of the principles of sufficiency economy philosophy of the educational opportunity expansion schools under Tak Primary Educational Service Area Office 2 in overall was at a high level ($\bar{X}$ =3.81, S.D.=0.80). When considering each aspect, it was found the results as follows: academic administration ($\bar{X}$ =3.86, S.D.=0.81), budget management ($\bar{X}$ =3.57, S.D.= 0.77), personnel administration ($\bar{X}$ =3.93, S.D.=0.82), and general administration ($\bar{X}$ =3.85, S.D.=0.79). The test comparing the characteristics of the respondents who were different in terms of gender, education level, work experience and the size of the educational institutes reflected no different of the average level on the application of the

principles of sufficiency economy philosophy of the educational opportunity expansion schools under Tak Primary Educational Service Area Office 2. For the respondents who differed in age reflected the result of the average level on the application of the principles of sufficiency economy philosophy of the educational opportunity expansion schools under Tak Primary Educational Service Area Office 2 with significantly different at a level of 0.05.

Keywords: Application; Principles of Sufficiency Economy Philosophy; Educational Opportunity Expansion Schools

บทนำ (Introduction)

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต และสถานะของประเทศไทยได้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจสังคมสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการประเทศที่ไม่สมดุลไม่ยั่งยืน ความฟุ้งเฟ้อทำให้สังคมไทยขาดจิตสำนึกในเรื่องของความพอดี และพอเพียงมีการใช้จ่ายใช้สอยอย่างฟุ้งเฟ้อทั้งในองค์กรของภาครัฐภาคเอกชนและประชาชน ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์เป็นพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และกรอบหลักการของการวางแผนที่ น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมการพัฒนาที่ยึดหลักสมดุลยั่งยืน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยใช้หลักความพอประมาณการคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวและทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาทระหนักถึงการพัฒนาที่สมดุลก้าวหน้าไปอย่างสมดุลในแต่ละขั้นตอนอย่างถูกต้องตามหลักวิชาและการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบในการคิดและการกระทำสามารถประยุกต์ใช้ในทุกระดับชีวิตทุกภาคส่วนและทุกด้านของการพัฒนา (สกุลรัตน์ กุมทมาศ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการตามหลัก เกณฑ์และแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) สถานศึกษาจึงควรมีการจัดการศึกษามุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้มีความรู้ความเข้าใจในสาระของปรัชญานั้นตระหนักในความสำคัญและทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในตามแนวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและการจัดระบบบริหารจัดการโดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาอยู่เสมอ ในการดำเนินการคือกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษาพัฒนาบุคลากรทั้ง ผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาระบบการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จัดทำหรือเพิ่มเติมโครงการกิจกรรมและปรับแผนกลยุทธ์แผนปฏิบัติการของสถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดระบบนิเทศติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินการ (พินิจ เครือเหลา และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว, 2562)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีความต้องการที่จะนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สู่กิจกรรมการเรียนและนำไปปฏิบัติในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียนเพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่จัดการแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา เช่น ป้ายกิจกรรมศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังคงไม่ได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้การจัดหาและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนนั้นยังไม่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียน ส่งผลทำให้ต้องมีการแนะแนวและระบบช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนและดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิต แก้ปัญหา พัฒนาตนเองได้ที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2563)

บริบทและความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาการพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติที่ทำให้ประสบผลสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดี (Best practices) และนำข้อมูลการติดตามผลและประเมินผลผลการศึกษามาวิเคราะห์สังเคราะห์ว่าแนวทางการปฏิบัติโดยนำหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ไปบูรณาการให้เกิดผลจริงจึงได้อย่างไร จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ขึ้นเพื่อให้ได้มีผลลัพธ์และภาพความสำเร็จตามเกณฑ์การประเมินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยที่ได้จะเป็นการพัฒนาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ให้ประสบผลสำเร็จตามนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่ให้ความหมายของการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่สอดคล้องและเหมือนกันซึ่งได้ประมวลความรู้จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคลากร และ 4) การบริหารงานทั่วไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,837 คน จาก 54 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มงานบริหารงานบุคคล, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน และนำมาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสนใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ คือ การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด จนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 อยู่ในระดับน้อย โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่

ได้มีค่าเท่ากับ 0.87 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornattthapol et. al., 2020)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test Independent) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one - way ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 317 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 มีอายุ 36 - 45 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 40.70 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 54.60 และปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50

การวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.81) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.77) ด้านการบริหารงานบุคลากร ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.82) การบริหารงานทั่วไป ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.79) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม

ด้านที่	การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การบริหารงานวิชาการ	3.86	0.81	มาก
2	การบริหารงานงบประมาณ	3.57	0.77	มาก
3	การบริหารงานบุคคลากร	3.93	0.82	มาก
4	การบริหารงานทั่วไป	3.85	0.79	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.81	0.80	มาก

การวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.81) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษามีการสร้างข้อตกลงร่วมกัน สถานศึกษามีการทบทวนสิ่งรอบตัว สถานศึกษามีการเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน สถานศึกษามีการวัดพฤติกรรมการทำงาน สถานศึกษามีการสังเกตเป็นการมองสิ่งรอบตัว สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง ต่าง ๆ ในการนิเทศ ($\bar{X}=3.97, 3.96, 3.95, 3.90, 3.88, 3.87, 3.84, 3.78, 3.77$ และ 3.70) ตามลำดับ

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานโดยมีการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินตามกฎหมายที่ตั้ง, ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ, ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ($\bar{X}=3.85, 3.83, 3.73, 3.67, 3.64, 3.56, 3.44, 3.42$ และ 3.24) ตามลำดับ

3. ด้านการบริหารงานบุคลากรภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงาน มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน, ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดอัตราเงินเดือนและค่าจ้างให้กับบุคลากร, ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=3.99, 3.96, 3.95, 3.94, 3.93, 3.91, 3.90, 3.85$ และ 3.83) ตามลำดับ

4. ด้านการบริหารงานทั่วไปภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน, ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาการจัดการระบบการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา,

ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ =3.98, 3.95, 3.93, 3.92, 3.91, 3.81, 3.75, 3.68 และ 3.61) ตามลำดับ

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านอายุ มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		ประสบการณ์การทำงาน		ขนาดของสถานศึกษา	
	t-test	Sig	F	Sig	t-test	Sig	t-test	Sig	F	Sig
1. การบริหารงานวิชาการ	1.18	0.24	20.54*	0.00	-2.34*	0.02	-0.84	0.40	4.64*	0.01
2. การบริหารงานงบประมาณ	-0.18	0.86	11.76*	0.00	-1.67	0.10	2.00	0.05	0.95	0.39
3. การบริหารงานบุคลากร	0.62	0.54	5.44*	0.01	-0.80	0.43	0.50	0.62	0.06	0.94
4. การบริหารงานทั่วไป	0.86	0.39	3.51*	0.03	-1.12	0.27	1.35	0.18	0.93	0.40
โดยภาพรวม	0.91	0.37	23.44*	0.00	-1.58	0.12	1.04	0.30	2.53	0.08

* แทนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. ระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.81) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุเทน เจริญภูมิ และจำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2561) ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับ

ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และด้านการนิเทศการศึกษา และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชไนพร สิงห์ตระหง่าน (2561) ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านวังนกไผ่จังหวัดสมุทรสาครในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านความพอประมาณมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีเรื่องท่านได้ร่วมกันคิดหาวิธีการที่เหมาะสมกับการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในหมู่บ้านมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านความมีคุณธรรม โดยมีเรื่องท่านเห็นว่า หมู่บ้านมีแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านความรู้ โดยมีเรื่องท่านได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ใหม่ ๆ ที่ช่วยให้การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านความมีเหตุผล โดยมีเรื่องท่านเห็นว่าควรมีการปรับปรุงแนวทางการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีเรื่องหมู่บ้านมีการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงไว้ในแผนชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

2. ลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้านอายุ มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัย Lawanrat Chaikittanaporn (2018) ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาสังกัด ภาพรวมไม่แตกต่างกันและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุเทน เจริญภูมิ และจำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2561) ที่ได้พบว่า การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาและตำแหน่งปัจจุบันแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 แตกต่างกัน สำหรับผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ พิชามณฐ์ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561) ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีขนาดของโรงเรียนต่างมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนครูที่มีอายุ ตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ

1. ควรจัดสรรทรัพยากรการบริหารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการในกลยุทธ์ต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขับเคลื่อนสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ต่อเนื่องตลอดจน สนับสนุนสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาได้มีกำลังใจในการทำงานร่วมกันและขยายการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสู่เป้าหมายที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตดังนี้

1. ควรให้มีรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมุ่งสู่ประสิทธิผลในสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน

2. การทำวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *เอกสารแนวทาง การนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*.

พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

ชไนพร สิงห์ตระหง่าน. (2561). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต:

กรณีศึกษาชุมชนบ้านวังนกไข่ จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 12(1), 55-69.

ชามณัฐ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*. 14(2), 33-50.

พินิจ เครือเหลา และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2562). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนพิทยาลงกรณ์พิทยาคม. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 10(1), 268-282.

สกุรัตน์ กุมพาศ. (2551). การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. *วารสารวิทยาจารย์*. 4(784), 94-99.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2. (2563). *กลุ่มงานบริหารงานบุคคล*. สืบค้น 15 กันยายน 2563 จาก <http://www.persontak2.com/web55>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2. (2563). *กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา*. สืบค้น 15 กันยายน 2563 จาก <https://sites.google.com/view/supervision-tak2>.
- อุเทน เจริญภูมิ และจำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย. (2561). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. *วารสารชุมชนวิจัย*. 12(1), 191-203.
- Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiriroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Lawanrat Chaikittanaporn. (2018). Management of School Sufficiency Economy Philosophy in the Opinion School of Administrators and Teachers under Chainat Primary Educational Service Area Office. *MBU Education Journal: Faculty of Education Mahamakut Buddhist University*. 5(1), 1-16.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งสร้างล็อกเก็ตของ วัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง

Marketing Mix Factors Affecting Decision Behavior to Order Lockets of Third Grade Royal Temples in the Central Region of Thailand

วีรศักดิ์ โมงปราณีต¹ วิชากร เฮงษฎ์กุล²

Weerasak Mongpraneed, Vichakorn Hengsadeeekul

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกการตัดสินใจเลือกสั่งสร้างล็อกเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้มีอำนาจร่วมในการสั่งสร้างล็อกเก็ต วัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง คือ พระ โยมอุปัฏฐาก และมัคนายก รวมจำนวนประชากรเป็น 366 คน (รูป) เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test ค่าความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-Square และสถิติวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Analysis of Variance (ANOVA) โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.09$, SD. .544) โดยด้านผลิตภัณฑ์มีระดับดีมาก ($\bar{X}=4.24$, SD. .493) รองลงมา คือ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ($\bar{X}=4.19$, SD. .553) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ ระดับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับวัด และผู้มีอำนาจร่วมในการสั่งสร้างเหรียญล็อกเก็ตมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งสร้างล็อกเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งสร้างล็อกเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางที่ต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งสร้างล็อกเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางที่แตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): ส่วนประสมทางการตลาด 7P; พฤติกรรมการตัดสินใจ; วัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง

Received: 2021-05-04 Revised: 2021-06-01 Accepted: 2021-06-08

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mappingloving@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

Abstract

The objectives of this research to study decision behavior and marketing mix factors affecting decision behavior to order lockets of Third Grade Royal Temples in the central region of Thailand. The sample group consists of 366 populations and samples of persons with joint authority to order lockets of decision behavior to order lockets of Third Grade Royal Temples in the central region of Thailand, i.e., monks, folks, and liaisons. Research tool is a questionnaire. Statistics used in this research include mean, percentage, Standard Deviation, t-test, F-test, Chi-Square, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) via Fisher's Least Significant Difference (LSD). The results revealed that Marketing Mix was at good level ($\bar{X}=4.09$, SD. .544), following by product was at good level ($\bar{X}=4.24$, SD. .493), service personal ($\bar{X}=4.19$, SD. .553) respectively. The results of hypothesis test revealed that (1) personal factors on ages, education levels, involvement with temples and persons with joint authority to order lockets affecting decision behavior to order lockets of Third Grade Royal Temples in the central region of Thailand with statistical significance at 0.05 (2) different marketing mix factors and decision behavior to order lockets of Third Grade Royal Temples in the central region of Thailand had different effect on decision behavior to order lockets of Third Grade Royal Temples in the central region of Thailand with statistical significance at 0.05.

Keywords: Marketing Mix 7P; Decision Behavior; Third Grade Royal Temples in the Central Region

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันความศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อวัตถุมงคลได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ทำให้การสร้างวัตถุมงคลในปัจจุบันได้กลายมาเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่เรียกว่า พุทธพาณิชย์ ซึ่งมีผลต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ประชาชนส่วนมากเปลี่ยนจากความศรัทธาเป็นการบริโภค นิยมเห็นวัตถุมงคลเป็นที่พึ่งพาทางใจมุ่งหาความสำเร็จจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงทำให้การสร้างและการเช่าบูชาวัตถุมงคลในยุคปัจจุบันกลายมาเป็น ธุรกิจพุทธพาณิชย์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีมูลค่าสูงและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ดังที่ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ระบุว่า มูลค่าของธุรกิจพุทธพาณิชย์ ขยายตัวต่อเนื่องจากในปี 2546 ที่มีมูลค่าสูงเกือบ 10,000 ล้านบาท มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี 2548 ที่มีมูลค่าสูงเกือบ 20,000 ล้านบาท และได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่องแบบทวีคูณในปี 2550 ทำให้ธุรกิจพุทธพาณิชย์ มีมูลค่าสูงถึง 40,000 ล้านบาท และ คาดการณ์ว่าจะทรงตัวในปี 2551 โดยมีมูลค่าประมาณ 40,000 ล้านบาท (ณัฐวุฒิ แก้ววิมล, 2558) โดยในช่วงปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมามีกระแส

การบูชา ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ ที่ มาแรงช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จากคนที่มาให้นำเงินมาใช้จ่ายและการจำหน่ายเครื่องรางไอ้ไข่ก็ยังสร้างเงินหมุนเวียนให้กับวงการพระเครื่องซึ่งทุกวันนี้เครื่องรางไอ้ไข่วัดเจดีย์คนต้องการเยอะมากที่มีอยู่เท่าไรก็ขายหมดต้องคอยหามาเพิ่มตลอด โดยเฉพาะหลังจากที่ดารานักแสดงพิธีกรสาวกอลแ่มมาแค้นยิ่งขายดีมากขึ้นวันละ 20-30 องค์ สำหรับเครื่องรางไอ้ไข่วัดเจดีย์แต่ก่อนนี้ทำออกมาทุก 10 ปีแต่ระยะหลังทำออกมา 2 ปีครั้งบ้างหรือปีติดกันบ้างขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสร้างแต่ละครั้งว่าจะนำเงินไปทำอะไร ซึ่งเครื่องรางที่ทำออกมาแต่ละครั้งจะมีหลายแบบและไม่ซ้ำกัน จึงทำให้มีเงินเงินหมุนเวียนสะพัดช่วงงานเทศกาลบุญสารทเดือนสิบเพียง 10 วัน ในจังหวัดนครศรีธรรมราชประมาณ 870 ล้านบาท ผอ.ทท.นครศรีธรรมราชกล่าวไว้ (เดลินิวส์ดอทคอม, 2563)

ปัจจุบันการสร้างลોકเก็ตที่มีรูปพระที่ศรัทธาและเคารพบูชาเริ่มเป็นที่นิยมในหมู่พุทธมณฑลมากขึ้นเนื่องจากการสร้างลોકเก็ตเป็นวัตถุมงคลประเภทเดียวที่ไม่ต้องใช้แม่พิมพ์ในการสร้างซึ่งแตกต่างจากวัตถุมงคลประเภทอื่นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการสร้างแม่พิมพ์และลોકเก็ตยังมีความเสมือนจริงมากที่สุดใ้ในวัตถุมงคลจึงทำให้นิยมนำมาห้อยคอหรือติดแทนเข็มกลัดให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ สำหรับสถานที่ทางศาสนาส่วนใหญ่ที่มีต้นทุนสูงในการสร้างลોકเก็ตเป็นจำนวนมากและประจำปี คือ วัดพระอารามหลวงชั้นตรี

แต่เดิมนั้น วัดอารามหลวงยังไม่มีการจัดแบ่งพระอารามหลวงอย่างเป็นทางการเพียงแต่มีการจัดแบ่งพระอารามหลวงออกเป็นหลายชั้นตามความรู้สึกหรืออาศัยการคาดเดาตามสถานการณ์ เช่น ดูจากการพระราชทานเทียนพรรษาขี้ผึ้งหรือมากกว่านั้น หลังจากนั้น กระทรวงธรรมการร่วมกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้จัดระเบียบพระอารามหลวงเพื่อประมาณค่าบำรุงวัด แต่ไม่ได้นำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดระเบียบพระอารามหลวง ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้มีการจัดระเบียบพระอารามหลวงขึ้นอย่างเป็นระบบตั้งแต่นั้นมา โดยวัดที่จัดว่าเป็นพระอารามหลวงนั้น คือ วัดอันสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราช ทรงสร้าง ทรงปฏิสังขรณ์เป็นส่วนพระองค์หรือทรงในนามท่านอื่นและอารามอันพระบรมวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่สร้างปฏิสังขรณ์ทรงรับไว้ในความบำรุงของแผ่นดิน ภายหลังจึงหมายรวมถึงวัดราษฎร์ที่ที่ประชาชนสร้างหรือปฏิสังขรณ์ แล้วทรงพิจารณาเห็นสมควรยกย่องเป็นพิเศษก็ทรงรับไว้เป็นพระอารามหลวงการจัดลำดับชั้นของพระอารามหลวง เริ่มมีขึ้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อ พ.ศ. 2458 ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบแบ่งชั้นพระอารามหลวงออกเป็นสามชั้น แต่ละชั้นยังแยกระดับออกไปอีกหลายระดับ โดยมีสร้อยต่อท้ายชื่อวัดตามฐานะ ประกาศกระทรวงธรรมการ แผนกกรมสังฆการี เรื่อง จัดระเบียบพระอารามหลวง พ.ศ. 2458 วันที่ 3 ตุลาคม ตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม 32 ตอน 0 ก. หน้า 284-288 ซึ่งทางวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางได้สร้างลોકเก็ตที่มีคุณภาพ ราคา และขนาดที่แตกต่างกันเพื่อปล่อยเช่าหรือจัดจำหน่ายในแต่ละปีเป็นประจำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง เนื่องจากวัดอาราม

หลวงชั้นตรีในภาคกลางมีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย และวัดอารามหลวงชั้นตรีเป็นวัดที่สร้างลोकเกิดในแต่ละปี ซึ่งมีต้นทุนในการสร้างลोकเกิด 7 แสนบาทต่อปีในแต่ละวัด (ทำพระจันทร์ดอทคอม, 2564) ต่างจากต้นทุนในการสร้างลोकเกิดในปี 2562 ซึ่งมีต้นทุนการสร้างลोकเกิดเพียง 4 แสนบาทต่อปีในแต่ละวัด เพื่อช่วยผู้ประกอบการหรือโรงงานธุรกิจสร้างลोकเกิดได้ทราบถึงเกณฑ์การเลือกสร้างลोकเกิดของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางเพื่อประโยชน์และเป็นข้อมูลในการพัฒนาสินค้าสำหรับปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตรงความต้องการของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง สามารถทำให้โรงงานสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันที่ยั่งยืนได้สำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกสร้างลोकเกิดของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกการตัดสินใจเลือกสร้างลोकเกิดของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกับพฤติกรรมตัดสินใจสร้างลोकเกิดของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้มีอำนาจร่วมในการสร้างหรือลोकเกิด วัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางทั้งหมด 22 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ 63 วัดอยุธยา 8 วัดนครปฐม 4 วัด สมุทรสงคราม 4 วัด นครสวรรค์ 4 วัด ลพบุรี 4 วัด ปทุมธานี 3 วัด สิงห์บุรี 3 วัด สุโขทัย 3 วัด กำแพงเพชร 3 วัด นนทบุรี 3 วัด เพชรบูรณ์ 3 วัด สมุทรปราการ 3 วัด สมุทรสาคร 3 วัด สระบุรี 2 วัด สุพรรณบุรี 2 วัด นครนายก 2 วัด พิจิตร 2 วัด ชัยนาท 1 วัด อ่างทอง 1 วัด อุทัยธานี 1 วัด รวมจำนวนทั้งหมด 122 วัด ใช้กลุ่มตัวอย่างเท่าจำนวนประชากรด้วยการเลือกแบบมีจุดมุ่งหมาย หรือการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive sampling) และไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยการศึกษาในครั้งนี้ ใช้กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างของผู้มีอำนาจร่วมในการสร้างหรือลोकเกิด วัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง คือ พระ โยมอุปฐาก และมัคนายก รวมจำนวนกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็น 366 คน (รูป)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับวัด ระดับการศึกษา และผู้มีอำนาจร่วมในการสร้างหรือลोकเกิด มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง โดยมีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 พฤติกรรมที่มีผลต่อการตัดสินใจสร้างเหรียญลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง โดยมีลักษณะข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Scale)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานงานติดต่อขอข้อมูลวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง โดยทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยถึงวัดอารามหลวงชั้นตรีกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล (เฉพาะกรณีที่ต้องใช้)

2. การเก็บรวบรวม ด้วยวิธีการเจาะจงในการเลือกกลุ่มตัวอย่างวิจัย การเก็บข้อมูลแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม แล้วสำรวจข้อมูลในภาคสนาม ด้วยการนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มผู้มีอำนาจร่วมในการสร้างลોકเก็ตทั้งหมด 122 วัด รวมเป็นจำนวน 366 ชุด ในระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2563 เสร็จสิ้น ในวันที่ 31 ธันวาคม 2563

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป (SPSS) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) โดยใช้การทดสอบรายคู่ LSD (Least-Significant Different) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างอีกชั้นหนึ่ง และใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (correlation) คำนวณหาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจสร้างเหรียญลોકเก็ต โดยคำนวณสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (กัลยา วาณิชบัญชา, 2548)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง” สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอายุมากกว่า 50 ปี 162 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรี 149 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 มีความเกี่ยวข้องกับวัดมากกว่า 10 ปี 147 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 พระ 122 รูป ร้อยละ 33.33 โยมอุปัฏฐาก 122 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และฆราวาส 122 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

การวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจส่วนประสมทางการตลาด ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.09$, $S.D.=.544$) โดยสามารถพิจารณาแบบเรียงลำดับรายด้านจากมากไปน้อยพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.24$, $S.D.=.493$) รองลงมาคือ ด้านราคาอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.19$, $S.D.=.571$) รองลงมาคือ ด้านพนักงานผู้ให้บริการอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.19$, $S.D.=.553$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=.501$) รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.02$, $S.D.=.506$) รองลงมาคือ ด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.01$, $S.D.=.624$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=.614$) ตามลำดับ

ด้านพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ ความถี่ในการสร้างลોકเก็ตสร้างทุกเดือน ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 5.2 มีพฤติกรรมการตัดสินใจสร้าง ลોકเก็ตในหัวข้อ ความถี่ในการสร้างลોકเก็ตสร้างทุกไตรมาส ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 18.0 มีพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ ความถี่ในการสร้างลોકเก็ตสร้างทุกครึ่งปี ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 37.2 มีพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ ความถี่ในการสร้างลોકเก็ตสร้างทุกปี ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 37.2 พฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ จำนวนของลોકเก็ตที่จะส่งทำในแต่ละครั้งมากกว่า 100 เหรียญ ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 10.4 พฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ จำนวนของลોકเก็ตที่จะส่งทำในแต่ละครั้งมากกว่า 1,000 เหรียญ ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 46.4 พฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ จำนวนของลોકเก็ตที่จะส่งทำในแต่ละครั้งมากกว่า 5,000 เหรียญ ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 30.9 พฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ จำนวนของลોકเก็ตที่จะส่งทำในแต่ละครั้งมากกว่า 10,000 เหรียญ ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 12.3 พฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตในหัวข้อ แหล่งข้อมูลข่าวสารในการหาข้อมูลในการเลือกสร้างเหรียญลોકเก็ตอินเทอร์เน็ต ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 1.9 แหล่งข้อมูลข่าวสารในการหาข้อมูลในการเลือกสร้างเหรียญลોકเก็ตหนังสือพิมพ์ ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 2.5 แหล่งข้อมูลข่าวสารในการหาข้อมูลในการเลือกสร้างลોકเก็ตวารสารพระเครื่อง ตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 28.4 แหล่งข้อมูลข่าวสารในการหาข้อมูลในการเลือกสร้างลોકเก็ตผู้แทนขายตอบ ใช่ คิดเป็นร้อยละ 67.2

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด มีระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับวัด และผู้มีอำนาจร่วมในการสร้างลોકเก็ต มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลาง จากผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอาราม

หลวงชั้นตรีในภาคกลาง ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางที่ต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ญัฐวุฒิ แก้ววิมล (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าพระเครื่องออนไลน์ เว็บไซต์ G-pra กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าพระเครื่องออนไลน์ในเว็บไซต์G-pra และ สอดคล้องกับ กิตติ ภิญโญ (2560) ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมพระเครื่องของประชาชนที่มีความสนใจพระเครื่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขางามวงศ์วาน กล่าวว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความนิยมพระเครื่องของประชาชนที่มีความสนใจพระเครื่อง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขางามวงศ์วาน ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ต่างกันจะมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางที่ต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภาคกลางแตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในด้านด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ด้านราคา ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐวุฒิ แก้ววิมล (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าพระเครื่องออนไลน์ เว็บไซต์ G-pra กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดโดยรวม ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าพระเครื่องออนไลน์ในเว็บไซต์G-pra และ สอดคล้องกับ รัชชานา เกษมปานกลาง (2563) ศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายบูชาพระเครื่องพระบูชาหลวงพ่อบุชพระใสวัดอารามหลวงวัดโพธิ์ชัยจังหวัดหนองคายพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในด้านผลิตภัณฑ์รองลงมาคือด้านราคากล่าวว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดโดยรวมส่งผลต่อกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายบูชาพระเครื่องพระบูชาหลวงพ่อบุชพระใส วัดอารามหลวง วัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1 ผู้สร้างลોકเก็ตควรจะมีการพัฒนาการลોકเก็ตให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อถือต่อตราสินค้าอื่นๆ รวมไปถึงการให้บริการของสถานที่จัดจำหน่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจสร้างลોકเก็ตเพิ่มขึ้น

2 ผู้สร้างลોકเก็ต ควรปรับปรุงเรื่องต้นทุนการผลิตและต้นทุนการบริหารจัดการให้ต่ำลง เพื่อให้สามารถตั้งราคาขายลોકเก็ตในราคาที่ถูกลงได้จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจสั่งสร้างลોકเก็ตเพิ่มขึ้น

3 ตัวแทนจำหน่ายสินค้า ลોકเก็ต ควรบริหารจัดการในปัจจุบันด้านการจัดจำหน่ายเช่น หาทำเลที่ตั้งของตัวแทนจำหน่ายให้ไปมาสะดวก และมีตัวแทนจำหน่ายมาก/หาซื้อง่ายในปัจจุบันด้านการส่งเสริมการตลาด ให้เน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ และนิตยสารมีของแถมกับส่วนลดมาก ในด้านราคาให้กำหนดอัตราดอกเบี้ยในอัตราต่ำระยะเวลาผ่อนชำระนาน จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจสั่งสร้างลોકเก็ต เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ต่างกันจะมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจสั่งสร้างลોકเก็ตของวัดอารามหลวงชั้นตรีในภูมิภาคที่ใกล้เคียงเพื่อเป็นเครื่องชี้วัดที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาในด้านความพึงพอใจที่ผู้บริโภคมีต่อการสั่งสร้างลોકเก็ต เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจหลังจากที่ผู้บริโภครับลોકเก็ตแล้ว เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อออกผลิตภัณฑ์แบบใหม่สุดตลาดต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กิตติ ญญ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมพระเครื่องของประชาชนที่มีความสนใจพระเครื่องในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขาบางมดศรีวาน. การค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต บริหารธุรกิจบัณฑิตและการผลิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศรีฐา เกษต์กลาง. (2563). กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายบูชาพระเครื่องพระบูชาหลวงปู่พระใสวัดอารามหลวงวัดโพธิ์ชัยจังหวัดหนองคาย. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เดลินิวส์ดอทคอม. (2563). กระแส "ไอ้ไข่" วัดเจดีย์พีเวอร์เงินสะพัด 870 ล้านบาท. สืบค้น 24 กันยายน 2563, จาก www.dailynews.co.th.
- ณัฐภูมิ แก้ววิมล. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเช่าพระเครื่องออนไลน์ เว็บไซต์ G-pra. การค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต เศรษฐศาสตรธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ท่าพระจันทร์ดอทคอม. (2564). ยอดขายประจำปีในการทำลોકเก็ต. สืบค้น 10 มกราคม 2564, จาก www.thaprachan.com.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี
สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Marketing Mix Factors Affecting Collagen Dietary Supplement Product
Purchasing Decision via Social for Network of female undergraduate
students of Business Administration Program
of Southeast Asia University

หนึ่งฤทัย พันธุ์กล้า¹ วิชากร เฮงษฎ์กุล²
Nuengruthai Pankla, Vichakorn Hengsadekul

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อผลการตัดสินใจซื้อ (2) เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเปรียบเทียบกับผลการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำนวน 335 คน ตามแนวคิดของ Krejcie and Morgan (1970) เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test ค่าความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-Square และสถิติวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D.=.559) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=.600) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.32$, S.D.=.606) รองลงมา คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.25$, S.D.=.596) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.21$, S.D.=.574) รองลงมา คือ ด้านพนักงาน ($\bar{X}=4.19$, S.D.=.573) รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=.569) รองลงมา คือ ด้านราคา ($\bar{X}=4.06$, S.D.=.673) ตามลำดับ

Received: 2021-05-03 Revised: 2021-06-08 Accepted: 2021-06-09

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mappingloving@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

คำสำคัญ (Keyword): ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจซื้อ; อาหารเสริมคอลลาเจน; สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

The objectives of this quantitative research are (1) to study personal factors affecting purchasing intention (2) to compare marketing mix factors affecting collagen dietary supplement product purchasing intention via social network in Southeast Asia University. The sample group consists of 335 female undergraduate students of Business Administration Program of Southeast Asia University according to the concept of Krejcie and Morgan (1970). Research tool is a questionnaire. Statistics used in this research include mean, percentage, Standard Deviation, t-test, F-test, Chi-Square, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) via Fisher's Least Significant Difference (LSD). The results revealed that marketing mix was at good level ($\bar{X}=4.22$, S.D.=.559), following by place was at good level ($\bar{X}=4.34$, S.D.=.600), promotion ($\bar{X}=4.32$, S.D.=.606), product ($\bar{X}=4.25$, S.D.=.596), process ($\bar{X}=4.21$, S.D.=.574), people ($\bar{X}=4.19$, S.D.=.573), Physical Evidence ($\bar{X}=4.18$, S.D.=.569), and price ($\bar{X}=4.06$, S.D.=.673) respectively.

Keywords: Marketing Mix; Purchasing Decision; Collagen Dietary Supplement; Social Network

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันคนไทยมีความห่วงใยในการดูแลสุขภาพมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมาสามารถเห็นได้จากการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพและการใช้บริการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น คลินิกเสริมความงาม การออกกำลังกายในฟิตเนส หรือการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมความงามมารับประทาน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นที่นิยมบริโภคกันมากขึ้น ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบันนี้มีหลากหลายอย่างแบ่งออกไปตามประเภทของความต้องการของผู้บริโภค เช่น บำรุงผิวพรรณ ลดน้ำหนัก และบำรุงร่างกาย โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภค ได้แก่ ปัจจัยทางด้านครอบครัว สังคม หรือทางการตลาด ล้วนส่งผลให้เกิดการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภค (อนุสรณ์ คนกล้า และคณะ, 2559)

ด้วยสภาพสังคมเปลี่ยนไปจากอดีต การใช้ชีวิตประจำวันที่เป็นไปด้วยความเร่งรีบ การนอนพักผ่อนไม่เพียงพอ ตลอดจนธรรมชาติของร่างกายมนุษย์ที่มีการเจริญเติบโตและมีความเสื่อมตามกาลเวลา ทำให้ผู้คนหันมาใส่ใจกับสุขภาพมากขึ้นไม่ว่าจะเป็น การออกกำลังกาย การบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพส่งผลให้ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามเข้ามามีบทบาทต่อผู้คนในสังคม

อย่างใกล้ชิด และตลาดผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพและความงามมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง 8-10% ในทุกปี และ อาหารเพื่อความงามหรืออาหารเสริม (Beauty Food หรือ Cosmeceutical Food) จัดอยู่ใน ประเภทอาหารที่ให้คุณค่าเฉพาะ (Functional Food) ซึ่งจะมีสารอาหาร "เชิงหน้าที่" ที่ให้สรรพคุณทางด้านความสวยความงาม เน้นการบำรุงผิวพรรณให้นุ่ม ชุ่มชื้น การยกกระชับ ทำให้ผิวมีน้ำมีนวลและมีความกระชับใสมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นสารที่สกัดที่ได้มาจากพืช ผัก ผลไม้ และ จากสัตว์ต่าง ๆ (นันทิดา ทองออน, 2560)

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในท้องตลาด หรือ Beauty Food ในปัจจุบันมีหลากหลายชนิด จำหน่ายตามท้องตลาด ซึ่งผลิตภัณฑ์ อาหารเสริมคอลลาเจนเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ Beauty Food ที่เป็นที่ยอมรับ โดยภาพรวมผลิตภัณฑ์ อาหารเสริมมีอัตราการเติบโตในปี 2557 อยู่ที่ 32,000 ล้านบาท ต่อมาในปี 2558 มีอัตราการเติบโต 34,000 ล้านบาท โดยคาดการณ์ว่าในปี 2017 ตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพและความงามในประเทศจะมี มูลค่าประมาณ 250,000 ล้านบาท สำหรับผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทั้งชนิดผง ชนิดเม็ด และชนิดพร้อมดื่ม มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง 10 – 30% ต่อปี ซึ่งมีสัดส่วนมูลค่าตลาดปี 2556 ประมาณ 2,000 ล้านบาท ปี 2557 ประมาณ 2,300 – 2,400 ล้านบาท และปี 2559 ประมาณ 4,500 ล้านบาท จากข้อมูลพบว่ามูลค่าตลาดผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนชนิดผงมีอัตราการเติบโต 50% ชนิดเม็ดมีอัตราการเติบโต 45% และชนิดพร้อมดื่มมีอัตราการเติบโต 5% (marketeer, 2559) ต่อมาในช่วงปี 2561-2563 ที่ผ่านมา กระแสความใส่ใจในเรื่องของสุขภาพที่มีมากขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้รับความนิยมบริโภคมากขึ้น และการเติบโตสวนทางกับภาวะเศรษฐกิจในภาพรวมที่ชะลอตัว นอกจากมูลค่าตลาดรวมที่มีมากกว่า 2.2-2.5 หมื่นล้านบาท และมีแนวโน้มการเติบโตต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีศักยภาพที่จะเติบโตได้อีกมาก ทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ เริ่มเข้ามาเล่นในตลาดอย่างต่อเนื่อง (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) สามารถกล่าวได้ว่ายุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปค่านิยมของบุคคลต้องการมีสุขภาพผิวที่ดี ชาวไทยมาจากภายในเพื่อเป็นที่ยอมรับในสังคม และกลุ่มเพื่อน จึงเป็นสิ่งสำคัญ และเพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับ จึงมีความพยายามในการหาผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับตนเองมาบริโภค ดังนั้นองค์กรที่สามารถรับรู้ถึงความต้องการเปลี่ยนแปลงไปของพฤติกรรมผู้บริโภคจึงได้จัดทำส่วนประสมทางการตลาดเข้ามาในกลไกการขาย เพื่อดึงดูดผู้บริโภคที่กำลังต้องการสินค้าให้มาซื้อสินค้าได้มากขึ้น และมีการแข่งขันกันทำการตลาดอย่างจริงจัง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษา “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อผลการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” เพื่อนำไปใช้เพื่อศึกษาที่มีต่อผลการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

2. เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเปรียบเทียบกับ การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ ภายในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ มีจำนวนทั้งหมด 2,624 คน (ห้องทะเบียนมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ 335 คน โดยใช้สูตรการคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับชั้นการศึกษา รายรับต่อเดือน ภูมิภาค มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด แบ่งออกเป็น 7 ด้าน 1. ด้านผลิตภัณฑ์ 2. ด้านราคา 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4. ด้านการส่งเสริม 5. ด้านบุคคลหรือพนักงาน 6. ด้านกระบวนการ และ 7. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมอาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ ด้านการยอมรับและรับรู้ถึงปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เป็นจำนวน 335 ชุด และได้มีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม จากนั้นจึงจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางด้านสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้วิเคราะห์ลักษณะตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล

2. สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ด้วยสถิติ Pearson Chi-Square และ ส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ด้วยสถิติวิเคราะห์แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way Analysis of Variance (ANOVA) โดยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายออนไลน์ของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” ผลการวิจัยพบว่า

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 85.7 มีระดับการศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 43.50 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 56.20 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 8,000 บาท จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 และมีภูมิลำเนา กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 62.7

ระดับวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามด้านส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.22$, S.D.=.559) สามารถพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ ($\bar{X}=4.34$, S.D.=.600) รองลงมาคือ ด้านส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.32$, S.D.=.606) รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.25$, S.D.=.596) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.21$, S.D.=.574) รองลงมาคือ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.19$, S.D.=.573) รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=.569) รองลงมาคือ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}=4.06$, S.D.=.673) ตามลำดับ

ข้อมูลวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อความสวยงาม ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.4 ต้องการซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคม ออนไลน์จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเอง หรือรับข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.9 มีการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพราะชอบในตราสินค้าและคุณภาพของตราสินค้า จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเอง หรือรับข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 มีการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพราะคำแนะนำจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือพนักงานขาย จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเอง หรือรับข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.6 ตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคม

ออนไลน์แล้วพบว่ามีผลลัพธ์ที่ดี ท่านจะแนะนำเพื่อน และคนรอบข้างที่สนใจให้อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.7

สรุปข้อมูลวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อความสวยงาม ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.4 ต้องการซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคม ออนไลน์จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเอง หรือรับข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.9 มีการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพราะชอบในตราสินค้าและคุณภาพของตราสินค้า จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเอง หรือรับข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 66.0 มีการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพราะคำแนะนำจากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือพนักงานขาย จากการที่ได้ทำการศึกษาด้วยตนเอง หรือรับข่าวสารจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.6 ตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์แล้วพบว่ามีผลลัพธ์ที่ดี ท่านจะแนะนำเพื่อน และคนรอบข้างที่สนใจให้อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการรับประทาน ตอบ ใช่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.7

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ ระดับชั้นการศึกษา ภูมิสำเนา และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายออนไลน์ของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนของนักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนของนักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สุจรรยา น้ำทองคำ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้า

ของผู้บริโภคทางสื่อออนไลน์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมตัดสินใจซื้อสินค้าที่ไม่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนของนักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนของนักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ที่แตกต่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุดในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการขายอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ภัทรา รอดดำรงค์ และ สุจิตรา รอดสมบูรณ์ (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ความงามคอลลาเจนผ่านทางเฟซบุ๊ก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยทางการตลาดผู้บริโภค ให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้าน ส่งเสริมการขายอยู่ในระดับดีมาก แรงจูงใจบนเฟซบุ๊ก พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านเหตุผลและด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยทางการตลาด และแรงจูงใจบนเฟซบุ๊กที่ แตกต่างกัน ทำให้ ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายต่อครั้งในการซื้อผลิตภัณฑ์ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ แหล่งซื้อผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ในการซื้อผลิตภัณฑ์และสิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทางสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ นักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับดีมาก แต่บริษัทผู้ผลิตผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนทุกยี่ห้อควรที่จะผลิตผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนให้มีมาตรฐานเหมือนเดิมหรือดีขึ้น เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

2. ด้านราคา นักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านราคา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีทุกข้อ ดังนั้นราคาควรเหมาะสมกับคุณภาพ เพราะจะได้ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคได้มากขึ้น

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย นักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับดีมาก ตัวแทนจำหน่ายควรมีช่องทางจัดจำหน่ายมากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อ

4. ด้านส่งเสริมการตลาดนักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับดีมากทุกข้อ ควรมีการจัดรายการส่งเสริมการขายหรือจัดโปรโมชั่นอยู่เสมอ

5. ด้านพนักงานผู้ให้บริการ นักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับดี และควรปรับปรุงในเรื่องการให้บริการรวดเร็วขึ้นเพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค

6. ด้านกระบวนการให้บริการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับดีมาก ควรปรับปรุงในเรื่อง ช่องทางในการชำระเงินมีความสะดวก และรวดเร็ว ถูกต้องและดำเนินการอย่างรวดเร็ว

7. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับดี ควรปรับปรุงในเรื่องช่องทางการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์แต่ละยี่ห้อ เพื่อศึกษาว่าทำไมผู้บริโภคถึงตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ยี่ห้อนี้เพราะอะไร

2. ควรศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ นักศึกษาหญิง คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการเลือกซื้อการตัดสินใจซื้อซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจนผ่านสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อที่ทางบริษัทผู้ผลิตผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจน จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจน เพื่อออกตัวผลิตภัณฑ์ใหม่แบบทันทูตลาดต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- นันทิดา ทองออน. (2560). การแบ่งกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมคอลลาเจน ในเขตกรุงเทพมหานครโดยใช้ปัจจัยด้านพฤติกรรมการบริโภคและความต้องการที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาด. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). เทรนด์อาหารเสริมแรงไม่ตก รายใหม่ดาหน้าบุก-เค้ก 2.5 หมื่นล้านระอุ. สืบค้น 15 เมษายน 2564, จาก <https://www.prachachat.net/marketing /news-624811>.
- ภัทรา รอดดำรงค์ และสุจิตรา รอดสมบุญ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมความงามคอลลาเจนผ่านเฟซบุ๊ก. วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ. 3(2), 104-118.
- สุจรรยา น้ำทองคำ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคทางสื่อออนไลน์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- อนุสรณ์ คนกล้า, มารุต คุปฏีพัทธ์นุกูล, ปิติ ภูณัดกิจ, สาลิกา ก่ายอด, และสาธิต วงศ์จันทร์. (2559). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองพะเยา. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*. 2(1), 35-44.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Marketeer. (2016). *Collagen Market*. Retrieved May 17, 2021, from <http://marketeer.Co.th/archives/71169>.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of psychology*. 140, 1-55.

ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effect of Online Active Learning Activities of Science of Mathayomsuksa 1 Students

อภิชนา ลาตุลี¹ อรสา จรุงธรรม² วิษณุ สุทธิวรรณ³

Apichaya Latulee, Orasa Charoontham, Witsanu Suttiwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1. พัฒนابทเรียนออนไลน์เชิงรุก ให้มีประสิทธิภาพ 80/80 2. พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก และ 3. พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/9 จำนวน 39 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) บทเรียนออนไลน์เชิงรุก 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ 3) แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนออนไลน์เชิงรุก มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.48/88.46 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังใช้บทเรียนออนไลน์เชิงรุก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (ทักษะการสังเกต ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป) หลังใช้บทเรียนออนไลน์เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 17.27$, S.D. = 1.52)

คำสำคัญ (Keywords) : การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์; ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

Received: 2021-06-06 Revised: 2021-06-24 Accepted: 2021-06-25

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Student of Bachelor of Education Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage. Corresponding Author e-mail: witsanu@vru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to 1. develop the online lesson of science through the active learning according to the standard criteria at 80/80; 2. develop the science learning achievement by using online active Learning activities of Science of Mathayomsuksa 1 students; and 3. develop the science process skills by using online active Learning activities of Science of Mathayomsuksa 1 students. The research population consisted of 39 students who studying in mathayomsuksa 1/9 in the 2 semester of the academic year 2020 of Donmuang Taharnargardbumrung school. The research instrument were 1) the online active Learning activities of Science of Mathayomsuksa 1 students 2) a science achievement test and 3) a scientific process skills assessment form. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test. The findings were as follows: 1) the efficiency value (E_1/E_2) of online active Learning activities of Science of Mathayomsuksa 1 students was at 84.48/88.46 2) the science learning achievement of students after using online active Learning activities of Science of Mathayomsuksa 1 students were higher than the pre-test scores at the statistically significant level of .01 and 3) the scientific process skills (Observing skill, Inferring skill, and Interpreting data and conclusion skill) of students after using online active Learning activities of Science of Mathayomsuksa 1 students were in good level. ($\bar{X}$ =17.27, S.D.= 1.52)

Keywords : Online Active Learning Activities; Science Learning Achievement; Science Process Skills

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกใหม่เกิดขึ้น ในหลายพื้นที่ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สถานศึกษาดำเนินการป้องกันโรคตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด โดยแนวทางในรับมือและการป้องกันโรคโควิด – 19 คือ Social Distancing หรือการเพิ่มระยะห่างระหว่างกันในสังคม เพื่อป้องกันการระบาดจากคนสู่คน อีกทั้งเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงและโอกาสการแพร่ระบาดใหม่ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ซึ่งส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการสั่งการให้สถานศึกษาในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ ปิดเรียนด้วยเหตุเพิ่มเติม ตั้งแต่ 4 มกราคม 2564 ถึง 31 มกราคม 2564 หรือจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ส่วนราชการต้นสังกัดกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนตาม

แนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ เช่น การสื่อสารแบบทางไกล หรือด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น สถานศึกษาอาจจัดการเรียนการสอนโดยใบสั่งงาน หรือมอบงานตามความเหมาะสม โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ในปัจจุบันเทคโนโลยีและการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีบทบาทสำคัญในการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ทางด้านการศึกษา เช่น การจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ หรือด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล โดยที่นักเรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องไปสถานศึกษา เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา โดยมีการนำเสนอได้ทั้งภาพนิ่ง วิดีทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว หรืออาจใช้รูปแบบผสมผสาน ให้เหมาะสมกับเนื้อหาจากการฝึกประสบการณ์สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผ่านมาผู้วิจัยได้พยายามจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง ได้ทดลองฝึกคิดวิเคราะห์ และนำเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรม จากการสังเกตพบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ แต่มีประเด็นที่ต้องพัฒนา คือ นักเรียนไม่สามารถลงความเห็นข้อมูลตีความหมายของข้อมูล และลงข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้รับมาจากการร่วมกิจกรรมได้ และไม่สามารถสรุปผลการทดลองได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องไว้ โดยบ่อยครั้งผู้วิจัยเป็นผู้สรุปผลการทดลองให้ และการลงข้อสรุปผลจากข้อมูลไม่ได้ยังส่งผลต่อการทดสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้วย (โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง, 2563 : 22) และจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยมีผู้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา คือ ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้ (มุสลิฮะฮ์ สุหล, 2557 : 5)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของสภาพปัญหาดังกล่าว และสนใจแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์เชิงรุกในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของการวิจัยในชั้นเรียน เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนให้สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ และผ่านเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์เชิงรุก ให้มีประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก
3. เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ดำเนินการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 249) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ตัวแปรจัดกระทำ	ทดสอบหลังเรียน
ทดลอง	T ₁	X	T ₂

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสอนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 78 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/9 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 39 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 บทเรียนออนไลน์เชิงรุก ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายละเอียดของเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย และสร้างบทเรียนออนไลน์เชิงรุก โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดขั้นตอนและหลักการสร้างบทเรียนออนไลน์เชิงรุก และองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ของ ฐาปนีย์ ธรรมเมธา (ฐาปนีย์ ธรรมเมธา, 2557 : 109-122)

3.1.2 นำบทเรียนออนไลน์เชิงรุก ให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของจุดประสงค์กับกิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนข้อบกพร่องต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างบทเรียนออนไลน์เชิงรุก

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	จำนวนคาบ
การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ และการสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศของพืชดอก	1. อธิบายการสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศและไม่อาศัยเพศของพืชดอกได้ (K) 2. อธิบายลักษณะโครงสร้างของดอกที่มีส่วนทำให้เกิดการถ่ายเรณูได้ (K) 3. บอกความแตกต่างระหว่างการสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศและแบบไม่อาศัยเพศ (P) 4. มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (A)	2 (2 ชั่วโมง)
การงอกของเมล็ด	1. อธิบายการปฏิสนธิ การเกิดผลและเมล็ด การกระจายเมล็ด และการงอกของเมล็ดของพืชดอกได้ (K) 2. ระบุสิ่งที่จำเป็นต่อการงอกของเมล็ดได้ (P) 3. มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ (A)	1 (1 ชั่วโมง)
รวม		3 (3 ชั่วโมง)

3.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แนวคิด ทฤษฎี วิธีการ และการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

3.2.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 15 ข้อ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) (Bloom, 1976 : 7) และนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ไปให้ให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบลักษณะของคำถามตัวเลือกความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00

3.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ และทดสอบหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) พบว่า ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.27-0.41 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.55-0.82 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.84 และคัดเลือกข้อสอบไว้จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โครงสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

กิจกรรม	ตัวชี้วัด	จำนวนข้อ
การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ และการสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศของพืชดอก	ว 1.2 ม.1/11 อธิบายการสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศและไม่อาศัยเพศของพืชดอก	4
	ว. 1.2 ม.1/13 ตระหนักถึงความสำคัญของสัตว์ที่ช่วยในการถ่ายเรณูของพืชดอก โดยการไม่ทำลายชีวิตของสัตว์ที่ช่วยในการถ่ายเรณู	1
	ว 1.2 ม.1/12 อธิบายลักษณะโครงสร้างของดอกที่มีส่วนทำให้เกิดการถ่ายเรณูรวมทั้งบรรยายการปฏิสนธิของพืชดอก การเกิดผลและเมล็ด การกระจายเมล็ด และการงอกของเมล็ด	3
การงอกของเมล็ด	ว 1.2 ม.1/12 อธิบายลักษณะโครงสร้างของดอกที่มีส่วนทำให้เกิดการถ่ายเรณูรวมทั้งบรรยายการปฏิสนธิของพืชดอก การเกิดผลและเมล็ด การกระจายเมล็ด และการงอกของเมล็ด	2
รวม		10

3.3 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิธีการ และการหาคุณภาพของแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และสร้างแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.3.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ โดยจำแนกเป็นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องการพัฒนา จำนวน 3 ทักษะ คือ 1. ทักษะการสังเกต ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการตีความหมายและลงข้อสรุป และนำแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปให้ให้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบลักษณะของคำถามตัวเลือกความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ กับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00

3.3.3 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ และทดสอบหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) พบว่า ค่าความยากง่าย (p)

อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.83 และคัดเลือกข้อสอบไว้จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมตามทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องการวัด รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้างแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

กิจกรรม	ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	จำนวนข้อ
การสืบพันธุ์ แบบอาศัยเพศ และการสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ ของพืชดอก	1. ทักษะการสังเกต	2
	2. ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล	2
	3. ทักษะการตีความหมายและลงข้อสรุป	1
การงอกของเมล็ด	1. ทักษะการสังเกต	2
	2. ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล	2
	3. ทักษะการตีความหมายและลงข้อสรุป	1
รวม		10

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนขออนุญาตดำเนินการวิจัยโดยกำหนดระยะเวลาในการวิจัยภายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 และดำเนินการตามแบบแผนการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์เชิงรุก จำนวน 2 ครั้ง 3 ชั่วโมง ทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4.2 นำคะแนนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์เชิงรุก ตามเกณฑ์ 80/80

5.1.2 หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มาหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากสูตรของ Brennan และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162)

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบ t-test

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เชิงรุก โดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 4 ผลการพัฒนาบทเรียนออนไลน์เชิงรุก

จำนวน นักเรียน 39 คน	คะแนนระหว่างเรียนบทเรียนออนไลน์เชิงรุก(E_1)			คะแนน หลังเรียน (E_2)	ประสิทธิภาพ (E_1/E_2)
	กิจกรรมที่ 1 (10)	กิจกรรมที่ 2 (10)	รวม (20)		
คะแนนรวม	326	331	657		84.48/88.46
ร้อยละ	83.58	84.87	84.61		
ร้อยละเฉลี่ย	84.48			88.46	

จากตารางที่ 4 พบว่า บทเรียนออนไลน์เชิงรุก มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.48/88.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้

2. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก

ตารางที่ 5 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวน นักเรียน (N)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	t	Sig.
ทดสอบก่อนเรียน	39	4.51	1.23	23.33	.000**
ทดสอบหลังเรียน	39	8.84	2.25		

** ระดับนัยสำคัญ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียน จำนวน 39 คน มีคะแนนทดสอบก่อนเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.23 และคะแนนทดสอบหลังเรียนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เท่ากับ 2.25 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก

ตารางที่ 6 ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุก

ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทักษะ
ทักษะการสังเกต (6 คะแนน)	5.71	0.60	ดี
ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล (6 คะแนน)	5.74	0.54	ดี
ทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป (6 คะแนน)	5.82	0.38	ดี
โดยรวม	17.27	1.52	ดี

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนที่ได้รับบทเรียนออนไลน์เชิงรุกมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 17.27$, S.D. = 1.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดี ได้แก่ 1. ทักษะการสังเกต ($\bar{X} = 5.71$, S.D. = 0.60) 2. ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล ($\bar{X} = 5.74$, S.D. = 0.54) และ 3. ทักษะการตีความหมายข้อมูลและลงข้อสรุป ($\bar{X} = 5.82$, S.D. = 0.38)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ออนไลน์เชิงรุกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทเรียนออนไลน์เชิงรุก โดยมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 สรุปได้ว่าบทเรียนออนไลน์เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 84.48/88.46 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นบทเรียนที่หน้าสนใจ เช่น มีวิดีโอประกอบการทดลอง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถเข้าเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาที่นักเรียนต้องการ นักเรียนยังสามารถเข้าไปทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลา โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้กับนักเรียน ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism Theory) (ทิตนา แชนนี, 2553 : 90-94) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณดี กะหมายสม (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.50/82.93 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเอง ได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของนักเรียน ซึ่งครูเป็นเพียงผู้แนะแนวทางและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เท่านั้น อีกทั้งครูยังใช้การเสริมแรง โดยกล่าวคำชมเชย และการให้คะแนนเพิ่มเมื่อนักเรียนตอบคำถาม เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับนักเรียน ตามทฤษฎีการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) (ทศนา แชนณี, 2553 : 50-52) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา ช้างพาลี (2560) ได้ศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนโดยได้คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และสุวรรณดี กะหมายสม (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับบทเรียนออนไลน์เชิงรุกมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 17.27$, S.D. = 1.52) ประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากบทเรียนออนไลน์เชิงรุก มีการเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการคิด การสืบเสาะหาความรู้ค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง กิจกรรมในบทเรียนออกแบบให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างง่าย ๆ ที่สามารถเรียนรู้ได้เองจากที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี กล่อมดี (2561) ที่ศึกษาผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในการจัดการเรียนการสอนจึงไม่สามารถการปฏิบัติการทดลองได้อย่างหลากหลาย ในสถานภาพปกติควรให้นักเรียนได้ลงมือทดลองด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการสอนออนไลน์แบบต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการนำมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมต่อไป

2.2 จากการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก ควรมีการพัฒนาในนักเรียนระดับอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เอกสารอ้างอิง (References)

- ฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2557). *อีเลิร์นนิ่ง : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- ทิตินา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภารดี กล่อมดี. (2561). ผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะชุดแบบฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*. 11(1), 2004-2020.
- มุลีธะยั สุหล. (2557). *การศึกษาศาภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง. (2561). *รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563*. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุนิสา ช้างพาลี. (2560). *การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้ชุดปฏิบัติการเคมีแบบย่อส่วนเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุวรรณดี กะหมายสม. (2561). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. รายงานการวิจัยในชั้นเรียน. ชลบุรี: โรงเรียนสิงห์สมุทร.
- Bloom, B.S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill Book.

การศึกษาความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง

A study of employee opinions towards Organizational Culture and The Learning Organization of The Metropolitan Electricity Authority

โยธิน มีสมวิทย์¹ วิจิตรา ศรีสอน² ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ³

Yothin Meesomwit, Wijittra Srisorn, Sirot Bhaksuwan

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง 2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งพนักงานการไฟฟ้านครหลวง จำนวน 385 คน ใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ค่าความเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง 0.05 วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่า t-test และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ใช้ One - Way ANOVA และหาค่าสหสัมพันธ์ Correlation ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรพบว่าในภาพรวมทั้งหมดมีระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.65) ซึ่งข้อที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดคือ กลมเกลียวทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.72) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ เป็นเจ้าขององค์กรแน่นเหนียว ($\bar{X} = 3.57$, S.D = 0.54) 2) ระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้พบว่าในภาพรวมทั้งหมดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 0.64) ซึ่งข้อที่มีระดับความคิดเห็น

Received: 2021-05-09 Revised: 2021-06-07 Accepted: 2021-06-08

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program Department of Political Science, College of Politics and Government Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: s59463825002@ssru.ac.th

² หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program Department of Political Science, College of Politics and Government Suan Sunandha Rajabhat University

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government Suan Sunandha Rajabhat University

มากที่สุดคือเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านองค์ความรู้ ($\bar{X} = 3.75$, S.D =0.61) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.55$, S.D =0.69) 3) ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงพบว่าความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ปฏิบัติ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords) : วัฒนธรรมองค์กร; องค์กรแห่งการเรียนรู้; การไฟฟ้านครหลวง

Abstract

This study aims to 1) To study the level of employees' opinions towards the organizational culture of the Metropolitan Electricity Authority. 2) To study the level of opinions of employees towards being a learning organization of the Metropolitan Electricity Authority; and 3) To study the relationship of organizational culture and the learning organization of the Metropolitan Electricity Authority. This is a quantitative research collecting data by using a questionnaire from a sample group of 385 MEA employees. The method was used to determine the sample by Taro Yamane's method at the sample dynamics of 0.05. It was analyzed by finding the frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested by t-test and one-way variance test using One-Way ANOVA and correlation correlation was found. 1) The level of employee opinion towards the organizational culture was found that the overall level of opinion towards the organizational culture was at a high level. ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.65) The item with the highest level of opinion is Harmonious, working as a team ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.72) and the item with the lowest level of opinion is Own a tight organization ($\bar{X} = 3.57$, S.D = 0.54) 2) The level of employees' opinions towards being a learning organization found that overall, it was a learning organization at a high level. ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 0.64) The item with the highest level of opinion was that it was a knowledge-based learning organization. ($\bar{X} = 3.75$, S.D =0.61) and the item with the lowest level of opinion is learning ($\bar{X} = 3.55$, S.D =0.69) 3) The relationship of organizational culture and learning organization of the Metropolitan Electricity Authority found that Employees' opinions towards the relationship of organizational culture of the Metropolitan Electricity Authority, classified by gender, age, educational level. practice position Average monthly income Operational

experience It was found that there was no relationship with the organizational culture of the Metropolitan Electricity Authority. statistically significant at the 0.05 level

Keywords: Organizational culture; Learning Organization; Metropolitan Electricity Authority

บทนำ (Introduction)

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเป็นรัฐวิสาหกิจด้านกิจการพลังงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพลังงาน กระทรวงการคลัง ดำเนินธุรกิจหลักในการผลิต จัดให้ได้มา และจำหน่ายพลังงานไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ผู้ใช้ไฟฟ้าตามกฎหมายกำหนดและประเทศใกล้เคียง พร้อมทั้งธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกิจการไฟฟ้าภายใต้กรอบพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิต รวมถึงการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจการไฟฟ้า เช่น การให้บริการงานเดินเครื่อง และบำรุงรักษาโรงไฟฟ้า บริการให้คำปรึกษาด้านวิศวกรรม และก่อสร้างโครงการ เป็นต้น ส่วนการไฟฟ้านครหลวง เป็นรัฐวิสาหกิจที่รับผิดชอบการจำหน่ายไฟฟ้าให้กับประชาชน อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย มีพื้นที่บริการในปัจจุบันได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสมุทรปราการ โดยแบ่งออกเป็น 18 เขต และ 14 สาขาย่อย ในอดีตเคยให้บริการจำหน่ายไฟฟ้าครอบคลุมไปจนถึงจังหวัดปทุมธานี ทว่าต่อมาโอนกิจการดังกล่าวให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (การไฟฟ้านครหลวง, 2561)

อนึ่งองค์กรด้านกิจการการไฟฟ้าของประเทศไทยนั้นเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับกระแสไฟฟ้าและการบริหารเหมือนกันแต่เป้าหมายของแต่ละองค์กรมีความแตกต่างกันตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย องค์กรทั้งสององค์กรนั้นมีอายุที่แตกต่างกัน ส่งผลให้วัฒนธรรมองค์กรมีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งองค์กรที่มีประสิทธิภาพในอนาคต ต้องมีวัฒนธรรมองค์กรซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการทำงานเป็นทีม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานคือผู้บริหารมีความร่วมมือ การรับรู้ถึงการสนองตอบต่อการปรับตัวเข้ากับองค์การสูงขึ้น การรับรู้ของบุคลากรต่อภารกิจหลักขององค์กรและการมีค่านิยมในการปฏิบัติงานที่ดี การที่องค์กรจะประสบผลสำเร็จตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กรและสมาชิกทุกคนในองค์กรพึงพอใจนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรที่มีลักษณะสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย มิตินั้นความสำเร็จ มิตินั้นสัจภาษาแห่งตน มิตินั้นบุคลากรและการกระตุ้นและมิตินั้นมิตรสัมพันธ์ ในทางตรงกันข้ามถ้าวัฒนธรรมองค์กรมีลักษณะตั้งรับก้าวร้าวคือตั้งใจให้มีหรือไม่ เน้นการแข่งขัน เน้นอำนาจ เน้นความขัดแย้ง และเน้นความสมบูรณ์แบบ (การไฟฟ้านครหลวง, 2561) จะเกิดเป็นความอ่อนแอของวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลกระทบอย่างยิ่งต่อองค์กรทั้งในด้านผลผลิตและการพัฒนาองค์กร แต่จากปัญหาที่เกิดขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่พึงประสงค์ คือการมีวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เข้มแข็งไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือบทบาทหน้าที่ให้เหมาะสมแล้ว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยนอกอีกมากมายตามมา ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาองค์กรโดยมี

ลักษณะวัฒนธรรมองค์กร เนื่องจากว่าทิศทางการพัฒนาองค์กรนั้นจำเป็นต้องพัฒนาคุณลักษณะที่เป็นวัฒนธรรมขององค์กรให้ให้เหมาะสมก่อนจึงจะสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ในการพัฒนาองค์กรเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศขององค์กรนั้น การมีวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมกับการพัฒนาจะทำให้พนักงานในองค์กรขับเคลื่อนองค์กรไปอย่างต่อเนื่องและมีสมรรถนะสูง รองรับการเปลี่ยนแปลงที่พร้อมจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาพร้อมตอบสนองผู้ใช้บริการให้เกิดความประทับใจมากที่สุด ดังนั้นก่อนจะพัฒนาองค์กรได้ต้องรับรู้หรือเข้าใจแนวทางการพัฒนาผ่านความคิดเห็นของพนักงานในองค์กร ความต้องการวัฒนธรรมขององค์กรของพนักงานที่ควรจะเป็นความเหมาะสมของวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมที่จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งวัฒนธรรมที่เหมาะสมที่จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาหลาย ๆ ด้านพร้อมกันดังนั้นความคิดเห็นของพนักงานในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ พนักงานการไฟฟ้านครหลวงที่มีสถานภาพในปัจจุบัน ณ ปี 2563 จำนวนทั้งสิ้น 10,591 คน (การไฟฟ้านครหลวง, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน 10,591 คน โดยวิธีของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ค่าความเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 385 ตัวอย่าง ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ วัฒนธรรมองค์กร 5 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นหนึ่งเชิงธุรกิจ 2) เป็นมิตรกับประชาชน 3) คุณภาพคนการไฟฟ้านครหลวงไม่เป็นสอง 4) เป็นเจ้าขององค์กรแน่นเหนียว และ 5) กลมเกลียวทำงานเป็นทีมเป็นแบบสอบถามวัดระดับความเป็นจริงประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับของไลเคิร์ต (Likert Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใน 5 ด้าน 1) องค์กร 2) สมาชิกองค์กร 3) การเรียนรู้ 4) องค์กรความรู้ 5) เทคโนโลยี เป็นแบบสอบถามวัดระดับความเป็นจริงประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของไลเคิร์ต (Likert Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านเอกสาร (Review Data) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแนวคิด วัฒนธรรมองค์กร องค์กรแห่งการเรียนรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data) โดย

2.1 จัดส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากการไฟฟ้านครหลวง

2.2 นำข้อมูลจากภาคสนาม ที่เก็บรวบรวมได้จากสำรวจเบื้องต้น จากแบบสอบถาม นำมาแยกประเภท จัดหมวดหมู่ และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย

2.3 นำข้อมูลทั้งที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่รวบรวมได้จากการสำรวจเบื้องต้น มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ในภาพรวมทั้งหมดอีกครั้ง

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วัฒนธรรมองค์กร 5 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นหนึ่งเชิงธุรกิจ 2) เป็นมิตรกับประชาชน 3) คุณภาพคนการไฟฟ้านครหลวงไม่เป็นสอง 4) เป็นเจ้าขององค์กรแน่นเหนียว และ 5) กลมเกลียวทำงานเป็นทีม เป็นแบบสอบถามวัดระดับความเป็นจริงประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใน 5 ด้าน 1) องค์กร 2) สมาชิกองค์กร 3) การเรียนรู้ 4) องค์กรความรู้ 5) เทคโนโลยี เป็นแบบสอบถาม

วัดระดับความเป็นจริงประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของไลเคิร์ต (Likert Rating Scale)

ตอนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่า t-test ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ใช้ One - Way ANOVA หรือ F-test สำหรับตัวแปรที่แบ่งกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่ม

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดโดยการสรุปและพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง ในภาพรวม

วัฒนธรรมองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. เป็นหนึ่งเชิงธุรกิจ	3.81	0.56	มาก
2. เป็นมิตรกับประชาชน	4.01	0.72	มาก
3. คุณภาพคนการไฟฟ้านครหลวงไม่เป็นสอง	4.09	0.72	มาก
4. เป็นเจ้าขององค์กรแน่นเหนียว	3.57	0.54	มาก
5. กลมเกลียวทำงานเป็นทีม	4.19	0.72	มาก
ภาพรวมทั้งหมด	3.93	0.65	มาก

จากตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) โดยกลมเกลียวทำงานเป็นทีมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.19$) อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ คุณภาพคนการไฟฟ้านครหลวงไม่เป็นสองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เป็นมิตรกับประชาชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เป็นหนึ่งเชิงธุรกิจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และกลมเกลียวทำงานเป็นทีมน้อยที่สุดในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$)

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงในภาพรวม

องค์กรแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. องค์กร	3.67	0.64	มาก
2. สมาชิกองค์กร	3.74	0.61	มาก
3. การเรียนรู้	3.55	0.69	มาก
4. องค์กรความรู้	3.75	0.61	มาก
5. เทคโนโลยี	3.72	0.64	มาก
ภาพรวมทั้งหมด	3.68	0.64	มาก

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงในภาพรวมพบว่า ภาพรวมทั้งหมดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) ด้านที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุดคือ องค์กรความรู้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) ตามมาด้วยด้านด้านสมาชิก องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) และด้านองค์กร เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้น้อยที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งได้ทำการศึกษาจากการตั้งสมมติฐานการวิจัยและทำการทดสอบสมมติฐานพบว่าสมมติฐานข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง อยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง อยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อจำแนกความคิดเห็นของพนักงานตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์รายข้อ พบว่า ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งที่ปฏิบัติ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อ 2 ระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง อยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง อยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามสมมติฐาน และเมื่อจำแนกความคิดเห็นของพนักงานตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์รายข้อ ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งที่ปฏิบัติ รายได้เฉลี่ยต่อ

เดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การเรียนรู้ขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ($r = .319$, $Sig = .000$) และเทคโนโลยีองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($r = .021$, $Sig = .020$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งได้ทำการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวงพบว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวัฒนธรรมองค์กร 5 ด้าน จำแนกเป็นรายด้านเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านเป็นหนึ่งในเชิงธุรกิจข้อที่มีวัฒนธรรมองค์กรมากที่สุดคือการไฟฟ้านครหลวงมีการกำหนดเป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริงขององค์กร และวัฒนธรรมองค์กรที่น้อยที่สุดคือการไฟฟ้านครหลวงมีการกำหนดเป้าประสงค์ในการดำเนินงานและเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ธร หนูฤทธิ์ และสุรัชสิกาบัณฑิต (2563) ที่ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการศึกษาวรรณกรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านความมุ่งประสงค์ ด้านการมอบอำนาจ ด้านการตัดสินใจ และเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาและสามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ร้อยละ 45 ด้านเป็นมิตรกับประชาชน ข้อที่มีวัฒนธรรมองค์กรมากที่สุดคือ การไฟฟ้านครหลวงจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อสังคม ข้อที่มีวัฒนธรรมองค์กรน้อยที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงเข้าถึงปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร เกษวิทย์ (2562) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามตัวชี้วัดการประเมินแบบสมดุลของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า การดำเนินงานตามตัวชี้วัดการประเมินแบบสมดุลของสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาภายใน การเรียนรู้และพัฒนา และงบประมาณและทรัพยากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพคน กพน. ไม่เป็นสอง ข้อที่มีวัฒนธรรมองค์กรมากที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงมีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม ข้อที่มีวัฒนธรรมองค์กรน้อยที่สุดคือการไฟฟ้า

นครหลวงมีการกำหนดแนวทางที่ควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม ด้วยการยึดจริยธรรมเป็นหลัก ซึ่งจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวงเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาและสามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและควรยึดหลักจริยธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรเข้าร่วมพัฒนาองค์กรได้อย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านองค์กร ข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด คือ บุคลากรของการไฟฟ้านครหลวงมีค่านิยมที่ดีต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้น้อยที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงมีวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสนธยา เกรียงไกร ณ พัทลุง (2559) ได้ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรในทัศนะของพนักงานบริษัทในตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่าระดับวัฒนธรรมองค์กรในทัศนะของพนักงานบริษัทในตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความน่าเชื่อถือ และด้านความกล้าตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด คือ ผู้บริหารของการไฟฟ้านครหลวง มีการสอนงานและเป็นพี่เลี้ยงเพื่อการจัดองค์กรแห่งการเรียนรู้ และข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารของการไฟฟ้านครหลวง เป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงมีการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร และข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้น้อยที่สุด คือ บุคลากรของการไฟฟ้านครหลวงได้รับการส่งเสริมให้มีการจัดสรรระบบและมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะ ละมุลมอญ (2556) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนมีบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ด้านองค์ความรู้ข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงมีการรวบรวมข้อมูลความรู้เป็นระบบสารสนเทศ และสามารถเข้าถึงได้ และข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงมีการระบุข้อมูลความรู้ที่จำเป็นต่อบุคลากรและองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของมาลัย ปูป่า (2558) ได้ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทราผลการวิจัย พบว่ารูปแบบและระเบียบแบบแผนของโรงเรียนดัดดรุณีบุคลากรยึดถือกฎ ระเบียบ และจารีตประเพณี เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานดูแลช่วยเหลือกันเหมือนบุคคล ในครอบครัวเดียวกัน และต้องรักษาวัฒนธรรมองค์กรที่ดงามเป็นแบบอย่างให้บุคลากรรุ่นต่อไปได้เรียนรู้ นอกจากนี้บุคลากรต้องรู้รอบและเรียนรู้เทคโนโลยีให้เหมาะสมและทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ด้านเทคโนโลยี มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการจัดการเรียนรู้ และข้อที่มีความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ น้อยที่สุด คือ การไฟฟ้านครหลวงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญ์นรา คนการ (2554) พบว่า ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้อำนวยการให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้อำนวยการสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และครูมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการเรียนรู้ได้ และโรงเรียนมีระบบปฏิบัติงานที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง พบว่า ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกความคิดเห็นของพนักงานตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์รายข้อพบว่า ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ปฏิบัติ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์กรของการไฟฟ้านครหลวง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณิ แอ้อ้อย (2558) ได้ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกระบี่ ภาพรวมและรายด้านของโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกขนาด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัฒนธรรมองค์กรด้านการมอบอำนาจ การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ วัฒนธรรมองค์กรด้านความมุ่งมั่นขององค์กร ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วัฒนธรรมองค์กรด้านความเอื้ออาทร ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกระบี่ตามขนาดโรงเรียนพบว่า ภาพรวมและรายด้านมีระดับวัฒนธรรมองค์กรโรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกความคิดเห็นของพนักงานตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์รายข้อ ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่ปฏิบัติ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา โคทังคะ (2562) ทำการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ

บริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัฒนธรรมองค์การ และประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีแนวทางหรือมีการดำเนินงานและประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ผู้ประเมินและผู้บริหาร โดยคำนึงถึงการตัดสินใจที่มีผลต่อเป้าประสงค์สร้างความพึงพอใจสูงสุด
2. มีการจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ต่อสังคม ที่หลากหลายและตรงกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ และช่วงเวลาต่าง ๆ
3. ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาการตัดสินใจ โดยเริ่มจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ การร่วมกันสนับสนุนกิจกรรม หรือร่วมกันวางแผนพัฒนาองค์กรตามหน้าที่ที่เหมาะสมของบุคลากร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยงในองค์กร การกำกับดูแลกิจการที่ดี และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานขององค์กรในเชิงเปรียบเทียบกับองค์กรในลักษณะเดียวกัน
3. ศึกษาวัฒนธรรมองค์การและองค์กรแห่งการเรียนรู้ในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาองค์กร

เอกสารอ้างอิง (References)

- การไฟฟ้านครหลวง. (2561). แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการเสริมสร้างความยั่งยืน การไฟฟ้านครหลวงปี 2560-2564. ปรับปรุงครั้งที่ 2. ฝ่ายกิจการสังคมและสิ่งแวดล้อม ตุลาคม 2561.
- กัญญ์ณรา คนการ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐธัญญา โคทั่งคะ. (2562). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

- ปิยะ ละมุลมอญ. (2556). วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.
วิทยานิพนธ์สาขาวิชาเทคโนโลยีบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี
- พงษ์ธร หนูฤทธิ์ และ สุรัชย์ ลิกขาบัณฑิต. (2563). วัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 2. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย นวัตกรรมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์. 10(1), 249–259
- พรรณี แอ้ออย. (2558). วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกระบี่.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- มาลัย ปูป่า. (2558). การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา
- ศิริพร เกษวิทย์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามตัวชี้วัดการประเมินแบบสมดุลของ
สถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- สนธยา เกรียงไกร ณ พัทลุง. (2559). วัฒนธรรมองค์กรในทัศนะของพนักงานบริษัท
ในตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของ
สถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

Participatory Management of the Administrators and the
High-Performance Organization of the Large Sized Schools in
Ban Dan Lan Hoi District under Sukhothai Primary Educational Service
Area Office 1

จำนงค์ แก้วหนู¹ ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์² มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา³ บุศรา เชื้อดี⁴
ดรรารวรรณ โสด้บ⁵ เอกธัช ศรีบุญมา⁶

Jamnong Kaewnooch, Kajornatthapol Pongwiritthon, Malai Wongruethaiwattana,
Busara Chuadee, Darawan Sodabong, Eakthanach Sribunma

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ระดับความเป็น
องค์กรสมรรถนะสูงและศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็น
องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู
ของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุโขทัย เขต 1 จาก 5 โรงเรียน โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์
แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล
เชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ

Received: 2020-12-23 Revised: 2021-02-16 Accepted: 2021-02-21

¹ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 Ban Huaikari School
under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. Corresponding Author e-mail:
tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College

⁴ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Business Administration, Northern College

⁶ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา Faculty of Business
Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna

ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ของเพียร์สันผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D =0.75), ($\bar{X}= 3.85$, S.D.=0.76) ตามลำดับ การทดสอบสมมติฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keyword): การบริหารแบบมีส่วนร่วม; ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง; สถานศึกษาขนาดใหญ่

Abstract

This research aimed to study the level of the participatory management, the level of high-performance organization, and to study the relationship between the participatory management of the administrators and the high-performance organization of the large sized schools in Ban Dan Lan Hoi District under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. The population and sample were the education administrators and teachers from 5 large sized educational institutions in Ban Dan Lan Hoi District under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. The tables of Krejcie and Morgan were used to determine the sample size at a 95% confidence level to get the total sample of 108 people. The research instrument was a questionnaire with a combination of a checklist type and 5-level rating scale type. The quantitative data was analyzed by using the descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Pearson correlation coefficient (r_{xy}). The results of the study revealed that the level of participatory management of the administrators and the high-performance organization of the large sized schools in Ban Dan Lan Hoi District under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 in overall were at high levels, which were ($\bar{X}=3.83$, S.D =0.75) and ($\bar{X}= 3.85$, S.D.=0.76), respectively. The hypothesis testing of the participatory management of the administrators and the high-performance organization of the large sized schools in Ban Dan Lan Hoi District under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 had a relatively high level of a positive relationship with statistically significant at a level of 0.05.

Keywords: Participatory Management; High Performance Organization; Large Sized Schools

บทนำ (Introduction)

ในยุคปัจจุบันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไร้พรมแดนเป็นยุคเศรษฐกิจที่มีทั้งการแข่งขันและการร่วมมือกันสูง สังคมมีการหลั่งไหลทางวัฒนธรรมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างภูมิคุ้มกันในการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างฐานความรู้ ความคิด ประกอบการตัดสินใจเลือกรับเลือกปรับเปลี่ยนอย่างเหมาะสม เพื่อให้ระดับบุคคล องค์กรและสังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพการปรับตัวขององค์กรในปัจจุบันเพื่อให้สอดคล้องกับความท้าทาย ความสามารถขององค์กรและคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จะทำให้ขอบเขตของการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรไม่มีตำแหน่งที่ชัดเจน ประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว ความหลากหลาย ความสะดวกสบาย ความตรงต่อเวลาและคุณภาพของผลิตภัณฑ์และการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญ โดยจะอยู่ภายใต้กรอบการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานสากลมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพคนให้มีคุณธรรม มีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ มีคุณภาพในการใช้เทคโนโลยี มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่าหนึ่งภาษา ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมฐานความรู้และสังคมโลกได้อย่างมั่นคง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในฐานะพลโลกได้อย่างสันติ และสามารถนำพาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสามารถสร้างการประสานงาน มีการทำงานเป็นทีม มีความผูกพัน มีความไวเนื้อ เชื้อใจ เปิดเผย มีความคิดสร้างสรรค์และมีการแก้ปัญหาอย่างมีโครงสร้างและเป็นระบบมีวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน ไปสู่องค์กรสมรรถนะสูงมีผลการปฏิบัติงานที่ยอดเยี่ยม (ณัชฐานุช สุดชาติ ธนอมวรรณ, ประเสริฐ เจริญสุข และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561) หลักสำคัญของการสร้างความสำเร็จอย่างยั่งยืนให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา คือการเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารและพฤติกรรมองค์กร ซึ่ง Harris, A. (2003) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ร่วมกันสร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้ ตลอดจนองค์ความรู้ร่วมกัน ผู้นำ ที่มีความสามารถในการประสานการรับรู้ ค่านิยม ความเชื่อ ข้อมูล และสมมติฐานของบุคลากรภายในองค์กรผ่านการสื่อสารที่ต่อเนื่องส่งผลถึงผลสำเร็จขององค์กร นอกจากนี้ Peters, Thomas J., & R.H. Waterman. (1982) ได้ระบุถึงปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อองค์กรสมรรถนะสูง คือบทบาทของวัฒนธรรมองค์กรถือว่าเป็นปัจจัยหลักขององค์กรสมรรถนะสูง การเชื่อมโยงกลยุทธ์เข้ากับองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในองค์กร การมีโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม รูปแบบภาวะผู้นำทักษะและการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร และ Holbeche, L. (2005) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรสมรรถนะสูง คือการนำองค์กรที่เข้มแข็งมีผลิตภัณฑ์ที่ดีมีการตลาดที่ประสบผลสำเร็จและผลกำไรสูง มีวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นแรงส่งให้องค์กรเหนือกว่าองค์กรอื่น

จังหวัดสุโขทัยก็จัดว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปัญหาด้านการศึกษาอย่างเด่นชัด เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมและประชากรที่มีหลากหลายภาษา ซึ่งจากข้อมูลสำคัญตามรายงานผลการประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาคนของจังหวัด สุโขทัยด้วยดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human

Achievement Index : HAI) ปี 2560 ที่ถูกพัฒนาขึ้นโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) นั้น พบว่า ดัชนีความก้าวหน้าของนครระดับภาคเหนือมีความก้าวหน้าด้านการศึกษาน้อยที่สุด และจังหวัดสุโขทัยมีความก้าวหน้าด้านการศึกษาน้อยที่สุดในกลุ่มจังหวัดที่อยู่ในภาคเหนือ และเมื่อเรียงลำดับการพัฒนาคนระดับจังหวัดทั่วประเทศ ปรากฏว่า การพัฒนาคนของจังหวัดสุโขทัยมีความก้าวหน้าอยู่ในลำดับที่ 56 จาก 77 จังหวัด โดยเมื่อพิจารณาปี 2560 ค่าดัชนีย่อย HAI ทั้ง 8 ด้านที่ ประกอบด้วย 1) ด้านชีวิตการงาน 2) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม 3) ด้านชีวิตครอบครัวและ ชุมชน 4) ด้านสุขภาพ 5) ด้านการศึกษา 6) ด้านรายได้ 7) ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และ 8) ด้านการมีส่วนร่วม นั้นพบว่า มีดัชนีย่อย HAI ที่ดี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ส่วนดัชนีย่อย HAI ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ในทางที่แย่ลง ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านชีวิตการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ด้านการศึกษาและด้านรายได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แต่การศึกษาดังกล่าว ยังเป็นบริบทขององค์การทั่วไปยังไม่ใช่บริบทของสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นหากมีการศึกษาถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในบริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการบริหารจัดการว่าควรจะเริ่มต้นพัฒนาในด้านใด เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวางแผนการในการบริการจัดการภายในสถานศึกษาให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง อันจะส่งผลเกื้อหนุนให้สถานศึกษาพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพสามารถแข่งขันและอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน

สภาพปัญหาที่กล่าวมานั้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง เพราะสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็นองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรงที่ต้องสนองตามนโยบาย ซึ่งการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้หรือไม่ย่อมต้องขึ้นอยู่กับสมรรถนะของสถานศึกษาเอง ดังนั้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง (High Performance Organization) จึงเป็นการสร้างประเทศให้เกิดการพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective Researches)

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ สวอนส์เบิร์ก (Swansburg, 1996) โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and objectives) 2) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) 3) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) และ 4) การไว้วางใจกัน (Trust) และความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ เชอร์เมอร์ฮอร์น ฮันท์ และออสเบิร์น (Schermerhorn, Hunt and Osborn, 2003) คณะกรรมการการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (The Higher Learning Commission, 2010) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2557) ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ 5) การให้ความสำคัญแก่บุคลากร 6) การบริหารกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์การดำเนินงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จาก 5 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลบ้านด่านลานหอย โรงเรียนบ้านปากคลองร่วม โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ โรงเรียนบ้านลานกระบือ และโรงเรียนบ้านตลิ่งชัน จำนวน 152 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1, 2563) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 108 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ (Kajornatthapol et al., 2020)

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบให้เลือกเพียงคำตอบเดียว โดยเป็นแบบสอบถามแบบตัวเลือก (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามแนวคิดของสวอนส์เบิร์ก (Swansburg) ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงสถานศึกษา โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบ

มาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ คือการบริหารแบบมีส่วนร่วม/ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูง อยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วม/ความเป็นองค์กรสมรรถนะต่ำสุด อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.85 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1.) สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับกำหนดการวัดเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.) สถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน คณะผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (rxy) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 108 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 58.30 มีอายุต่ำกว่า 40 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 52.80 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 64.80 มีตำแหน่งเป็นครู จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 95.4 และมีประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00

การวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.75) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน, ด้านความยึดมั่นผูกพัน, ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และด้านการไว้วางใจกัน มี ($\bar{X}=3.95$, S.D.=0.76) ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.75) ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.76) ($\bar{X}=3.69$, S.D.=0.72) ตามลำดับ การวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร

สถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.= 0.76) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีส่วนร่วมในการช่วยให้บุคคลสนับสนุนเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรร่วมกันรับผิดชอบในงานปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายขององค์กร ($\bar{X}=3.97$, S.D.= 0.73), ($\bar{X}=3.84$, S.D.= 0.82), ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.76) ตามลำดับ

2. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านความยึดมั่นผูกพัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.75) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การทำงานร่วมกันทำให้เกิดความผูกพันขึ้นในงานที่ทำหรืองานที่รับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นกันเองกับบุคลากร และเข้าถึงได้ง่าย ผู้บริหารสถานศึกษาอบรมบุคลากรในการทำงานอย่างแท้จริง ($\bar{X}=3.92$, 3.91, 3.90) ตามลำดับ

3. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้บุคลากรยอมรับและแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และหาแนวทางป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดซ้ำอีก บุคลากรมีความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาให้อิสระในการบริหารจัดการงานแก่บุคลากร ภายใต้ความถูกต้องและกฎเกณฑ์ของหน่วยงาน ($\bar{X}=4.03$, 4.02, 3.95) ตามลำดับ

4. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการไว้วางใจกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บุคลากรทำงานสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามเป้าหมายของงานที่กำหนด บุคลากรได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรมีการวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=3.72$, 3.71, 3.70) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.85$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศ, การให้ความสำคัญแก่บุคลากร, การวางแผนกลยุทธ์, ภาวะผู้นำ, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, ผลลัพธ์การดำเนินงาน และการบริหารกระบวนการ ($\bar{X}=4.01$, 3.91, 3.85, 3.84, 3.79, 3.79, 3.77) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษานับสนุนการสร้างเป้าหมายในการทำงานให้กับบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำในกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษาได้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 มีค่าเฉลี่ย 3.97, 3.94, 3.92 ตามลำดับ

2. ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างความสมดุลของสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์การตรวจสอบปัจจัยต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ($\bar{X}=4.04$, 3.88, 3.81) ตามลำดับ

3. ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียความคาดหวังให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียความคาดหวังให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับความไว้วางใจจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร ($\bar{X}=3.88$, 3.81, 3.79) ตามลำดับ

4. ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดึงเอาศักยภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงและวิเคราะห์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ($\bar{X}=4.11$, 4.08, 4.06) ตามลำดับ

5. ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการให้ความสำคัญแก่บุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามี

การมุ่งใจเพื่อให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะความรู้ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษามอบอำนาจในการรับผิดชอบงานต่าง ๆ ให้บุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษามีการมุ่งใจเพื่อให้บุคลากรมีการพัฒนาทักษะในด้านความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ =4.02, 3.96, 3.90) ตามลำดับ

6.ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการบริหารกระบวนการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.77, S.D.=0.80) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการกระบวนการต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ควบคุม และตรวจสอบหน้าที่ต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการทำงาน เทคโนโลยีและบุคลากรที่สอดคล้องกันเป็นอย่างดี ($\bar{X}$ =3.88, 3.81, 3.75) ตามลำดับ

7.ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านผลลัพธ์การดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.79, S.D.=0.78) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำให้ผลลัพธ์ในการดำเนินงานทางการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำให้ผลลัพธ์ในการดำเนินงานทางการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานงบประมาณเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำให้ผลลัพธ์ในการดำเนินงานทางการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ($\bar{X}$ =3.91, 3.88, 3.86) ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.39$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญ์ณัฏฐ์ ธาริบุญ (2558) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อยดังนี้คือ ความผูกพันต่อองค์กร การพัฒนาทีมงาน การกระจายอำนาจ ความไว้วางใจกัน การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ การ

ตัดสินใจร่วมกัน การร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ความเป็นอิสระในการบริหารองค์การ และเข้าใจธรรมชาติขององค์การ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เพชรทัต และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ด้านความเป็นอิสระ ด้านเป้าหมายและวัตถุประสงค์ด้านความผูกพัน และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ด้านความไว้วางใจ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Baksh, A. M. (1995) ที่ค้นพบว่า การมีอิสระในการทำงานสามารถเพิ่มระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานได้ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาโดยใช้ผลการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาโดยการทบทวนผลการปฏิบัติงานร่วมกันผ่านการสื่อสารการพูดคุยและการรายงานผลการปฏิบัติจากบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการให้การช่วยเหลือในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานสามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน

2. ระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภาวนา กิตติวิมลชัย (2557) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะองค์การสมรรถนะสูงเรียงตามลำดับพบว่ามี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพสูง 2) ด้านการจัดการข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ 3) ด้านการออกแบบและปรับปรุงกระบวนการ 4) ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ 5) ด้านการสร้างนวัตกรรม 6) ด้านการมุ่งเน้นผลลัพธ์การปฏิบัติงาน 7) ด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เพชรทัต และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ในอำเภอบ้านด่านลานหอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในระดับมาก ย่อมส่งผลให้สถานศึกษาเกิดเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย กัญญาญญ ธาธิบุญ (2558) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านความเป็นอิสระในการบริหารองค์การ ความผูกพัน ต่อองค์กร และด้านการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของแต่ละตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เพชรทัต และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์. (2560) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานโดยให้การยอมรับและแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และหาแนวทางป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดซ้ำอีก มีการวางแผนในกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการกระบวนการต่าง ๆ ในสถานศึกษา และในเชิงการบริหารสถานศึกษานั้นก็ได้เกิดความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงในขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง (References)

กัญญ์ณัฐ ธาริบุญ. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย. ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.

นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิราภรณ์ เพชรทัต และสำเริง อ่อนสัมพันธ์. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับ
ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 7(2),
105-116.

ณัชฎานุช สุดชาติ ธนอมวรรณ, ประเสริฐ เจริญสุข และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). โมเดลสมการ
โครงสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารและพฤติกรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การ สมรรถนะ
สูง: การวิเคราะห์อภิมูลผ่านตัวแปรคนกลาง. วารสารบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 14(2), 67-77.

ภาวนา กิตติวิมลชัย. (2557). คุณลักษณะและแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาสู่การ
เป็นองค์กรสมรรถนะสูง. การประชุมวิชาการวิจัยระดับชาติ สำหรับบุคลากรสาย

- สนับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ครั้งที่ 7 สำนักงานประเมินและประกันคุณภาพ
สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2563). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้น 19
กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.sukhothai1.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้น 15 กันยายน 2560, จาก <http://sdgs.nesdc.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2557). *เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558 (Publish Sector Management Quality Award)*. กรุงเทพฯ: วิชั่นพรินท์
แอนด์ มีเดีย จำกัด.
- Baksh, A. M. (1995). The relationship between participative management and job attitudes. *Dissertation Abstracts International*. 56(1), 351.
- Harris, A. (2003). Teacher Leadership as Distributed Leadership: heresy, fantasy or possibility?. *School Leadership & Management*. 23(3), 313.
- Holbeche, L. (2005). *The High-Performance Organization: Creating Dynamic Stability and Sustainable Success*. Amsterdam: Elsevier.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Peters, Thomas J., & R.H. Waterman. (1982). *In Search of Excellence: Lessons from America's Best Run Companies*. New York: Harper & Row.
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2003). *Organizational Behavior*. (9th ed.). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Swansburg, R. M. (1996). *Management and leadership for nurse managers*. Boston: Jones and Bartlett.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
บ้านห้วยแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
Public Participation in Administration of Ban Hua Thae Historical
Tourist Site Ban Krang Subdistrict, Mueang District,
Phitsanulok Province

ณัฐดนัย นาคชัยวัฒนา¹ ศุภณัฐ รุ่งอินทร์² วีระพล มั่นประสงค์³ จินตนา เหลืองหิรัญ⁴
จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล⁵

Natdanai Nakchaiwattan, Supanat Rung-in, Weeraphon Manprasong,
Jintana Luanghirun, Chutathip Pradiphatnarumol

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านห้วยแท 2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านห้วยแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็น การวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 272 คน โดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane มีระดับความเชื่อมั่น 95% การใช้แบบสอบถามการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสัมภาษณ์แบบเจาะจงจำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง อายุ 40-49 ปีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาอาชีวศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุดคือรับจ้างทั่วไปส่วนรายได้ที่มีจำนวนมากที่สุดต่ำกว่า 5,000 บาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ร้อยละ 4.17 รองลงมาคือด้านการจัดการท่องเที่ยว ร้อยละ 4.14 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 4.11 ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ร้อยละ 4.00 จากผลของการวิจัยที่ประชาชนให้ด้านหลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับต้นๆสะท้อนให้เห็นว่า หมู่บ้าน

Received: 2021-05-08 Revised: 2021-06-10 Accepted: 2021-06-13

^{1 2 3 4} หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Bachelor of Public Administration, College of Local Management and Development, Phibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: 9155@slp.ac.th

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Lecturer of the Bachelor of Public Administration Program, College of Local Management and Development, Phibulsongkram Rajabhat University. E-mail: chutathip291@gmail.com

หัวแท มีความสนใจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านหัวแทซึ่งถือว่ามีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาโดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญ ตระหนักใส่ใจถึงความต้องการสำหรับการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นตัวขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ ให้สำเร็จ

คำสำคัญ (Keyword): การมีส่วนร่วมของประชาชน; การบริหารจัดการ; แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the problems and participation in historical tourism in Ban Hua Tae; 2. To study the guidelines for promoting the management of historical tourism in Ban Hua Tae, Ban Krang Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province. a combination of quantitative and qualitative research A sample of 272 people was used in the study by using a data collection questionnaire, data analysis questionnaire using descriptive statistics, quantification, mean and standard deviation, and a specific number of interviews. 10 people. The results showed that most of the respondents were male. They were between the ages of 40-49 years old, their education was at the primary level, the occupation with the highest number was general labor, while the income with the highest amount was lower than 5,000 baht, overall at a high level. When considering each aspect, it was found that The side with the highest mean is In terms of tourism business, 4.17 percent, followed by tourism management 4.14 percent, people's participation 4.11 percent, and tourism promotion 4.0% from the results of research that the people gave on the principle of tourism promotion. at the top level, reflecting that Hua Tae Village Interested in promoting tourism as an important part of tourism management. From the interviews with the headman of Village No. 8, Ban Hua Tae, which is considered an important part of the development, especially the promotion of tourism. that the public sees the importance Recognizing the need for tourism is of utmost importance. because it is the driver of other strategies to be successful

Keywords: Public Participation; Management; Historical Attractions

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์ท่องเที่ยวโลก (Global Tourism Landscape) ในภาพรวมของการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเห็นได้ว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีกระแสตอบรับในด้านการท่องเที่ยวลดน้อยลง เนื่องจากเกิดสภาวะไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวชะงักงันส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพาระบบเศรษฐกิจโดยอาศัยการท่องเที่ยวและการบริการ จึงได้รับผลกระทบส่งผลให้การท่องเที่ยวหยุดชะงักตัวลงเนื่องจากผลกระทบที่มาจากวิกฤตทำให้หลายประเทศต้องมีการมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวและมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ในส่วนของประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเกิดโรคระบาดไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทำให้มีการท่องเที่ยวลดลงจึงทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ การซื้อสินค้าและบริการได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จึงทำให้เกิดปัญหาการว่างงานของประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและบริการ เป็นต้น ประเทศไทยมีเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นแตกต่างกันออกไปตามบริบทของท้องถิ่น ถือเป็นประเทศที่มีความเป็นเอกลักษณ์ในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเอกลักษณ์ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์ด้านการวัฒนธรรมภูมิปัญญา อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางของทวีปเอเชีย คำว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ถือเป็นคำพูดที่มีนัยความหมายสำคัญมาก กล่าวคือ เป็นเมืองที่สมบูรณ์ไปด้วยอาหารและผลไม้สดและยังมีแหล่งประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ส่งผลต่อการท่องเที่ยวทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้น การท่องเที่ยวในประเทศไทย ถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก โดยการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท อาทิ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตในชนบท เป็นต้น สอดคล้องกับนโยบายของชาติว่าด้วยเรื่องไทยนิยมยั่งยืนโดยเน้นให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวการพึ่งพาตัวเองมุ่งเน้นให้คนในชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพในการส่งเสริมอนุรักษ์ และพัฒนา เพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้ เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชนและยังได้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อบำรุงรักษาให้สถานที่ทางประวัติศาสตร์ไม่ถูกลืมไม่เสื่อมสภาพ อีกทั้งยังมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกมากมายที่ยังไม่ได้เปิดเผยหรือค้นพบ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นกระบอกเสียงในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและองค์ความรู้แก่คนรุ่นใหม่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ในอนาคต (ออนโณ, 2563)

บ้านหัวแพ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ถือว่าเป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยววิถีชีวิตที่มีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยลักษณะความเป็นอยู่ตามวิถีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งยังมีจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวด้วยเสน่ห์วิถีแบบธรรมชาติ โดยมีร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน จากการบันทึกในพงศาวดาร ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดที่สำคัญ ได้แก่ ไกชน พระนเรศวร เหลืองหางขาว เป็นเมืองโบราณสถานโบราณวัตถุ มีต้นแบบด้านการใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีอนุสาวรีย์ พระนเรศวรอุ้มไก่ ครั้นทรงพระเยาว์ มีผลิตภัณฑ์จากรสาน เป็นต้น ในทางกลับกัน บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง กลับไม่ได้รับความสนใจหรือเป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพราะเห็นว่าสภาพปัญหา การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวรวมถึงศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เนื่องจาก บ้านหัวแท มีสถานที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีเรื่องเล่ามากมายในการดำรงชีวิตของคนในสมัยก่อน อีกทั้งเป็นหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทย รวมถึงของชุมชน ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวหรือคนรุ่นใหม่นอกจากนี้ไม่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ หากไม่มีการสืบสาน ต่อยอดจะทำให้ประวัติศาสตร์เลือนรางหายไป ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาสภาพปัญหา และการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ตลอดจนแนวทางในส่งเสริมการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกทั้งยังอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนต่อไป (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง, 2563)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง(In-Depth Interview) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบกันเพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีการสำรวจศึกษานั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเจาะจงเพื่อให้วิจัยมีความชัดเจนและแม่นยำในการหาข้อมูล

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนในพื้นที่บ้านหัวแท หมู่ที่ 8 จำนวน 272 คน แต่เพื่อสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลทางกลุ่มวิจัยจึงเก็บข้อมูลจำนวนทั้งหมด 300 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนบ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 272 คน (เพื่อให้สะดวกต่อการแทนค่าและจัดเก็บข้อมูลจำนวน 300 คน) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 10 คนเป็นคำถามปลายเปิด ในส่วนของการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามโดยเป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีทั้งแบบให้เลือกตอบคำตอบเดียว ประเภทหลายตัวเลือก และแบบให้เลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า นอกจากนี้ยังมีคำถามปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้แสดงความคิดเห็นจากข้อเสนอแนะ ซึ่งแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เป็นคำถามปลายปิดแบบมีตัวเลือกให้ตอบ

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแบบสอบถามที่ให้แสดงระดับการมีส่วนร่วมมี 5 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ประชากรภายในบ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของตนเองได้อย่างอิสระ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. คณะผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตชุมชนบ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตชุมชนบ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็น

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยนำแบบสอบถามไปให้โดยตรงด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม โดยให้ออกาสผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำแบบสอบถามอย่างอิสระ

3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม จำนวน 300 ชุด มีการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 10 ชุด ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีสามเส้า

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแพ ตำบลบ้านกว้าง อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก วิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแพ ตำบลบ้านกว้าง อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งหมด 4 ด้าน พบว่า

ภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว	4.17	0.51	มาก
2. ด้านการจัดการท่องเที่ยว	4.14	0.57	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	4.11	0.54	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	4.00	0.71	มาก
รวม	4.10	0.47	มาก

ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบประเมินความเหมาะสมจำแนกออกเป็น 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 0.51 ($\bar{X}$ = 4.17 , S.D.=0.51) รองลงมาคือ ด้านการจัดการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ($\bar{X}$ = 4.14 , S.D.= 0.57) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ($\bar{X}$ = 4.11 , S.D.=0.54) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ($\bar{X}$ = 4.00, S.D.=0.47)

สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จากผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแนวทางการพัฒนาเป็นไปในทางเดียวกันควรสนับสนุนควรต่อยอดเพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์มีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อมีการจัดการที่ดีของหมู่บ้านหัวแท เนื่องจากในแต่ละด้านอยู่ในระดับดีมาก จึงมีการขัดแย้งไม่มากนักจึงส่งผลต่อการบริหารจัดการของหมู่บ้านเป็นไปในทางที่ดีและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแท ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว พบว่าโดยภาพรวม

ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พบว่า ได้มีการจัดทำบริการสาธารณะ โดยเน้นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อจะสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สะดวกมากขึ้น อีกทั้งบ้านหัวแท ยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีต่าง อาทิเช่น ตักบาตรทำบุญกลางบ้านและรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุของหมู่บ้านที่ทำการสืบทอดต่อกันมาและยังมีชาวบ้านระแวกใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมภายในหมู่บ้านเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของคนในหมู่บ้านหัวแท อีกทั้งยังมีประติสัมพันธ์ที่ดีกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังสอดคล้องกับแนวคิด (พยอม ธรรมบุตร, 2549) : เรื่ององค์ประกอบการท่องเที่ยว องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภทดังนี้

- 1.แหล่งท่องเที่ยว นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด เพราะ เป็น จุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัยหรือแหล่ง ท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของ อาณาจักรขอมตลอดจนการท่องเที่ยวชนบท เพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง

2.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมการขนส่ง เช่น การขนส่งทาง อากาศ ทางบก และทาง น้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมาย ปลายทาง (Destination) หรือ แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย

3.ที่พักแรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับ ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท Bed&Breakfast เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน เช่น ภัตตาคาร สระ ว่ายน้ำ บาร์ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ชาวน่า บิสซิเนสเซ็นเตอร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

4.กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกันใน ยุคปัจจุบัน ซึ่งการท่องเที่ยวมิได้หมายถึงเพียงแค่ การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความ งดงามของธรรมชาติเท่านั้น หากมีความสำคัญ สำหรับ ผู้มาเยือน คือ การได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาแหล่ง ประวัติศาสตร์ การศึกษาในแม่น้ำท้องถิ่น การสำรวจ การค้นพบ ใน แหล่งเรียนรู้ ตลอดจน การ ร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมทำ ตามขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

5.ส่วนประกอบอื่น ๆ บริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) ได้แก่ ทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อาทิเช่น บริการ ด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก และห้อง สุขา เป็นต้น

ด้านการจัดการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พบว่า มีการจัดการประชุมกับทางหมู่บ้าน ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและรับฟังปัญหาต่างๆ ของหมู่บ้าน เพื่อปรึกษาแล้วช่วยแก้ปัญหาให้คนในชุมชน เพื่อ ปรับปรุงแก้ไขให้ดีกว่าเดิมนอกจากนั้นในการสัมภาษณ์ ยังมีการจัดสรรปราชญ์ชาวบ้านเพื่อให้มา บรรยายความรู้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับประวัติศาสตร์บ้านหัวแทและทรัพยากรของ หมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านหรือนักท่องเที่ยวได้เข้าใจในความเป็นมาของหมู่บ้าน ซึ่งสามารถมีการ จัดการและต่อยอดได้อย่างเหมาะสมให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเพื่อให้มีความพึงพอใจและมี ส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ดังสอดคล้อง กับแนวคิดของ (นิภาพร หนูอักษร, 2548) : การบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้พัฒนาในทุกๆ ด้าน อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และความงดงามทางสุนทรียภาพ มีการ จัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาด เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดและยาวนาน โดยไม่ทำ ให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่นเดียวกับ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) ได้กล่าวถึงหลักการในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามหลักการ การพัฒนาการ

ท่องเที่ยวของโลก ไว้ว่า 1. อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอใช้ (Using resource sustainable) หมายถึง มีวิธีการ จัดการใช้ทรัพยากร ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่าง ประหยัด คำนึงถึงต้นทุนด้านคุณค่าและคุณภาพของธรรมชาติ และต้นทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นภูมิ ปัญญาท้องถิ่น 2. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นควบคู่กับการลดการก่อของเสีย (Reducing over-consumption and waste) การร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพ เหมือนกัน หรือใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก 3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain diversity) ต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริม ให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลา ท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำกัน 4. ประสานแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) การประสานแผนการพัฒนา กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กร ปกครองท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวมีศักยภาพ 5. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting local economy) การประสานงานกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น นำไปประชาสัมพันธ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยว เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการ ในท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ประชาชนได้ให้ความร่วมมือที่ดี มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ทางภูมิปัญญาและทักษะร่วมกับนักท่องเที่ยวอีกทั้งยังมีการสร้างฉันทามติและสร้างข้อตกลงในการ วางแผน การตัดสินใจ เพื่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และชุมชนยังมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก ดังสอดคล้องกับแนวคิดของ(นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2557) ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนเป็นกระบวนการ ที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนใน การดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วมคือ การก่อให้เกิดการผลิต นโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่ม ประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้ สูงขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่างๆ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิด ความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมาตั้งแต่ต้นในการดำเนินงาน สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชน

3. การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคง และ ยืนยาวและการยอมรับ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรม ในการตัดสินใจ ของรัฐ

4. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้ถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้นซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง

6. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใส และ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรม โดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน

7. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวล และ มุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้

8. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำและทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พบว่า ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ มีการสร้างจุดเด่นของหมู่บ้านเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีการร่วมมือของประชาชนในการบริหารจัดการ OTOP ชุมชนที่คงความเป็นเอกลักษณ์หมู่บ้าน จากสัมภาษณ์ ได้พบปัญหาทางหมู่บ้านมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มากมาย แต่ไม่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากนัก จึงอยากให้มีสื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ เพื่อแสดงที่ตั้งของหมู่บ้านเพื่อเป็นประโยชน์แก่หมู่บ้านและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้านหัวแท ดังสอดคล้องกับ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2550) : ในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวมีหลักการดำเนินการที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) เร่งพัฒนา บุคลากร พัฒนาทรัพยากรทางวัฒนธรรมทั้งในเขตเมือง และนอกเมือง เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยว และวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพ เดิมอย่างต่อเนื่อง

2) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ รวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งในรูปแบบ การจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

4) เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่นๆ โดยรอบทั้งด้านการตลาด การลงทุน และ การจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว

5) บริหารการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก โดยสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับธุรกิจชุมชน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว รวมทั้งการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย

ผลการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้นำทางศาสนา คณะกรรมการหมู่บ้านได้แก่ ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ บ้านหัวแพ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยสัมภาษณ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่าง เจ้าอาวาส ราษฎร์ชาวบ้าน รวม 10 ท่าน

1.ด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว พบว่า ได้มีการจัดทำบริการสาธารณะ โดยเน้นโครงสร้างพื้นฐานเพื่อจะสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สะดวกมากขึ้น อีกทั้งบ้านหัวแพ ยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีต่าง อาทิเช่น ตักบาตรทำบุญกลางบ้านและรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุของหมู่บ้านที่ทำการสืบทอดต่อกันมาและยังมีชาวบ้านระแวกใกล้เคียงเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมภายในหมู่บ้านเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของคนในหมู่บ้านหัวแพ อีกทั้งยังมีประติสัมพันธ์ที่ดีกับหมู่บ้านต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์นั้นทางนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกร่างได้จัดตั้งอำนวยความสะดวกให้ กับหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการรักษาพยาบาล คมนาคม ความปลอดภัย รวมถึงที่พัก โฮมสเตย์ บางส่วนเพื่อให้กับนักท่องเที่ยวได้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์บ้านหัวแพ เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของบ้านหัวแพ บ้านหัวแพมีศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น ตักบาตรทำบุญกลางบ้านและรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุของหมู่บ้านที่ทำการสืบทอดต่อกันมา

2. ด้านการจัดการการท่องเที่ยว พบว่า มีการจัดการประชุมกับทางหมู่บ้าน ทุกวันที่ 10 ของทุกเดือนเดือน เพื่อให้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังปัญหาต่างๆ ของหมู่บ้าน เพื่อปรึกษาแล้วช่วยแก้ปัญหาให้คนในชุมชน เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีกว่าเดิมนอกจากนั้นในการสัมภาษณ์ยังมีการจัดสรรราษฎร์ชาวบ้านเพื่อให้มาบรรยายความรู้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับ

ประวัติศาสตร์บ้านหัวแทและทรัพยากรของหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านหรือนักท่องเที่ยวได้เข้าใจในความเป็นมาของหมู่บ้าน ซึ่งสามารถมีการจัดการและต่อยอดได้อย่างเหมาะสมให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเพื่อให้มีความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าในการจัดกิจกรรมต่างๆ ประชาชนได้ให้ความร่วมมือที่ดี มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ทางภูมิปัญญาและทักษะร่วมกับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีการสร้างฉันทามติและสร้างข้อตกลงในการวางแผน การตัดสินใจ เพื่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และชุมชนยังมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก จากการสัมภาษณ์ ได้พบปัญหาการที่ประชาชนส่วนน้อยไม่ได้เข้าร่วม คือประชาชนบางส่วนติดธุระ อีกทั้งชาวบ้านในตำบลส่วนมากเป็นเกษตรกรจึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แต่ส่วนมากเข้าร่วมกิจกรรมให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมดีเยี่ยม

4. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว พบว่า ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ มีการสร้างจุดเด่นของหมู่บ้านเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มีการร่วมมือของประชาชนในการบริหารจัดการ OTOP ชุมชนที่คงความเป็นเอกลักษณ์หมู่บ้าน จากสัมภาษณ์ ได้พบปัญหาทางหมู่บ้านมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มากมาย แต่ไม่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากนัก จึงอยากให้มีสื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ เพื่อแสดงที่ตั้งของหมู่บ้านเพื่อเป็นประโยชน์แก่หมู่บ้านและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้านหัวแท

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. อยากให้ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวบอกสถานที่ต่างๆภายในหมู่บ้านชัดเจนยิ่งขึ้นและมีที่พักเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว
2. ด้านการจัดการท่องเที่ยว อยากให้มีการจัดประชุมประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพ่งขึ้นมีคนให้ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านมากขึ้น
3. ด้านการมีส่วนร่วม อยากให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมระหว่างชาวบ้านกับประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ
4. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว อยากให้มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้เครื่องมือจากสื่อออนไลน์ อาทิเช่น มีเพจเฟสบุ๊ก เพื่อประชาสัมพันธ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน

2. ควรศึกษาผลกระทบหรือผลกระทบการเปลี่ยนแปลง เมื่อมีนักท่องเที่ยวมาศึกษาประวัติศาสตร์ของหมู่บ้าน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลง ในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน

3. การทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บ้านหัวแท หมู่ที่ 8 ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์หมู่บ้านใกล้เคียง เนื่องจากในแต่ละพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์คล้ายกันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางต่อยอดในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). *คู่มือแนวทางการจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรม*
ชนบท. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จุฑามาศ จันทรัตน์. (2544). *การท่องเที่ยวกว้างไกล หัวใจอยู่ที่ความร่วมมือ*. กรุงเทพฯ :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2557). *การพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. (2546). *การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิรัชญา มณีเนตร. (2552). *ไทยศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว*. คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- ดำเกิง โถทอง. และคณะ. (2550). *เส้นทางการท่องเที่ยวอารยธรรมขอมในประเทศไทย*
กัมพูชา ลาว. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเลิศ จิตวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์
ดีไซน์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*.
กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2557). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน สาขาคณะมนุษยศาสตร์*.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พะยอม ธรรมบุตร. (2549). *เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิง*
อนุรักษ์. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนาคตรักษสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พจนาน ศวนศรี. (2556). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2557). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โสภพาการพิมพ์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2558). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.
- ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). ท่องเที่ยวยั่งยืน (ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์) ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ในกองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2547. กรุงเทพมหานคร: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- รัชพร จันทรสว่าง. (2546). ความหมายของนักท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 1. ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณพร วณิชานุกร. (2540). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: ทรรปณ์ศิลป์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2558). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.
- อาภาวดี ทับสิริรักษ์. (2555). การพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวภูษุร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อคิน รพีพัฒน์. (2531). ปัญหาการพัฒนาชนบทที่เรียนจากกรณียกกระบัตร โครงการพัฒนาชนบทลุ่มแม่น้ำกลอง. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

Promoting and Developing the Health of the Elderly According to the
3 Principles, Phraya Prasit Community, Dusit, Bangkok

วิจิตรา ศรีสอน¹ สันฐาน ชยนนท์² ทิฆัมพร พันลึกเดช³ องค์กร สงวนญาตี⁴

Wijittra Srisorn, Sunthan Chayanon, Tikhamporn Punluekdej,
Ongom Snguanyat

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นตามหลัก 3 อ ต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร การศึกษาวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสม การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง 200 คน ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม และ F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงสนทนาจัดกลุ่มอย่างละ 12 คน และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ พบว่า การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ได้แก่ ด้านออกกำลังกาย ด้านอาหาร และด้านอารมณ์ 2) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ไม่มีความแตกต่าง และ 3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต

Received: 2021-05-18 Revised: 2021-08-28 Accepted: 2021-09-06

¹ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: Wijittra.sr@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

³ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate School, Southeast Asia University

⁴ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต Graduate School, Suan Dusit University

กรุงเทพมหานคร พบว่า ควรส่งเสริมตามหลัก 3 อ และควรมีการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการออกกำลังกาย เช่น การเดินในน้ำ เป็นต้น และควรมีเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

คำสำคัญ (Keywords): การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพ; ผู้สูงอายุ; ชุมชนพระยาประสิทธิ์

Abstract

The purpose of this research was to study the opinion level according to the 3A principle towards health promotion and development of the elderly. To compare opinion levels on health promotion and development for the elderly Classified by personal factors and to present guidelines for promoting and improving the health of the elderly in Phraya Prasit Community Area, Dusit District, Bangkok This research study was a mixed research study. In quantitative research, the researcher used questionnaires as a tool to collect data. A sample of 200 was used for individual factor differences with variables, divided into 2 groups, and the F-test was used for one-way analysis of variance. qualitative research Using conversational interviews, grouped 12 people each and using participant observations, the data were analyzed and the data were examined using a triangular method. The results of the research were as follows: 1) Health promotion and development for the elderly according to the 3 A principle found that the health promotion and development of the elderly according to the 3 A principle of Phraya Prasit Community, Dusit District overall were at a high level. If considering each item There were high levels in all items. The first was exercise, food and emotional aspects. 2) Comparison of opinions on health promotion and development of the elderly. Classified by personal factors, it was found that there was no difference and 3) guidelines for health promotion and development for the elderly in Phraya Prasit Community Area, Dusit District, Bangkok, found that it should be promoted according to the 3 A principle and should be continually developed by Specific exercises, such as walking in the water, etc., and should have technology applied for continuous and consistent management.

Keywords: Promotion and development of health; The elderly; Phraya Prasit community

บทนำ (Introduction)

การส่งเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการดำเนินการเพื่อให้เกิดสุขภาพทางกายและจิตใจให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สอดคล้องกับการประชุมนานาชาติเรื่องการสร้างเสริมสุขภาพ ครั้งที่ 1 ณ กรุงออตตาวา เสนอกฎบัตร วันที่ 21 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 (ค.ศ. 1986) ที่สรุปว่า การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเพิ่มความสามารถในการควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนเอง ซึ่งการจะเข้าถึงสภาวะที่สมบูรณ์ทั้งกาย จิต และสังคม บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องสามารถระบุถึงสิ่งที่ต้องการบรรลุและบรรลุในสิ่งที่ต้องการได้ รวมถึงสามารถปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม หรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้ สุขภาพจึงมิใช่เป้าหมายแห่งการดำรงชีวิตอยู่อีกต่อไป หากแต่เป็นแหล่งประโยชน์ของทุกวันที่เราดำเนินชีวิต โดยรายละเอียดกฎบัตรออตตาวาได้ระบุกิจกรรมหลักของการสร้างเสริมสุขภาพ 5 ประการประกอบด้วย 1) การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ 2) การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมเอื้อต่อสุขภาพ 3) การเสริมสร้างการดำเนินการในชุมชนที่เข้มแข็ง 4) การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล และ 5) การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ โดย (Boonphadung, 2011) เห็นว่าแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการนำไปใช้ ดังนั้นรูปแบบหรือแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมควรเป็นรูปแบบ หรือแนวคิดที่บุคคลเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้จริงตามบริบทนั้น ๆ สอดคล้องกับ Pender (1996) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลรับรู้พฤติกรรมที่ตนกระทำนั้นมีประโยชน์ต่อสุขภาพของตนจะส่งผลให้บุคคลมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากขึ้น ในขณะเดียวกันการกระทำพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความมั่นคง และส่งเสริมให้บุคคลเชื่อในประโยชน์ของพฤติกรรมส่งเสริมมากขึ้น

ทฤษฎีการดูแลตนเอง (Theory of Self - Care) ของโอเรม (Orem, 1985) กล่าวถึงการดูแลตนเองว่าเป็นพฤติกรรมที่จงใจและมีเป้าหมาย เมื่อผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันโรค รวมทั้งวิธีการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคในด้านต่าง ๆ จากกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพก็จะให้ความสำคัญในการดูแลตนเองเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี ก็จะมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ (Murgauh & Parsons, 2011) ที่มองภาพกว้างของการส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย 3 ด้าน คือการให้ความรู้ (Health Education) การป้องกัน (Health Prevention) และการให้ภูมิคุ้มกันด้านสุขภาพ (Health Protection) การส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงวัยสูงอายุ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุที่สามารถสังเกตได้ชัดเจน และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและจิตใจ โดยการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของทุกระบบในร่างกายตามธรรมชาติ เกิดขึ้นจากวัยมีใช้จากการเป็นโรค ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุนั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางด้านพันธุกรรม โภชนาการการพักผ่อน การออกกำลังกาย และสิ่งแวดล้อม เป็นการ

เปลี่ยนแปลงในช่วงสุดท้ายของชีวิต ที่มีลักษณะการพัฒนาก้าวไปทางตรงกันข้ามกับวัยเด็ก ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปในทางเสื่อมมากกว่าในด้านการเสริมสร้าง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบผิวหนัง ระบบประสาท ระบบกระดูก และกล้ามเนื้อ ระบบการไหลเวียนของโลหิต ระบบการหายใจ และระบบทางเดินอาหาร เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและสังคม เพราะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ ปัญหาการออกจากงาน ต้องสูญเสียอำนาจ บทบาทหน้าที่ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเครียด ถ้าไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ เมื่อมีวัยสูงขึ้น พฤติกรรมของผู้สูงอายุจะเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งผลจากการเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้หลงลืม สับสนได้ง่าย หรืออาจเกิดจากการสูญเสียในชีวิต เช่น การขาดคู่ชีวิต ซึ่งเป็นผลทำให้ภาวะจิตใจของผู้สูงอายุได้รับการกระทบกระเทือน การอยู่โดยขาดคู่คิดจะทำให้จิตใจหดหู่ และเพื่อนฝูงวัยเดียวกันก็มักจะล้มหายตายจากไป ที่เหลือก็ขาดการติดต่อเนื่องจากสุขภาพไม่อำนวย ส่งผลให้ผู้สูงอายุท้อแท้ คุ้นเคย ไร้กำลังใจ และสิ้นหวัง

การส่งเสริมสุขภาพจึงเปรียบเสมือนแนวทาง หรือแนวปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้สูงอายุเดินตามในการดูแลตนเองให้มีภาวะสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Benefit) ของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของบุคคลนั้น เป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ และความเชื่อของบุคคล ว่าการกระทำจะมีประโยชน์ในการลดโอกาสเสี่ยงและความรุนแรง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติกิจกรรมที่เฉพาะเจาะจง หรือเป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับผลดีในการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อลดภาวะคุกคามจากโรคหรือป้องกันโรคของตนเอง (Stretcher & Rosenstock, 1997)

เอกสารงานวิจัยของ (Choichu et al., (2014) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพกับการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองชนิดตีตัน พบว่า การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพในผู้ป่วยมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งผู้ป่วยมีความเห็นว่า การปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพจะทำให้อาการเจ็บป่วยลดลงและมีสุขภาพที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพตนเองให้ดี การมารับการตรวจจากแพทย์ตามนัด และการรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การเลือกรูปแบบ หรือแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพให้กับบุคคลควรมีความเฉพาะและปฏิบัติได้จริงตามสภาพบริบท โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุต้องให้ความสำคัญในการนำมาปฏิบัติได้จริง เพื่อประโยชน์ในการชะลอความเสื่อมสภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณแก่ผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การส่งเสริมสุขภาพเฉพาะด้านร่างกายและจิตใจเพื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 ประกอบด้วย 1) อ.อาหาร 2) อ.ออกกำลังกาย และ 3) อ.อารมณ์ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการนำมา

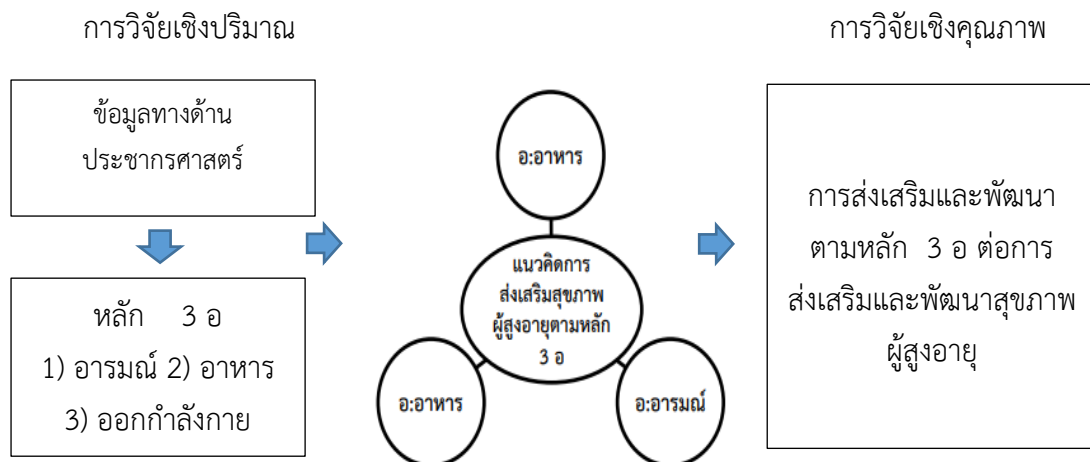
ประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุเนื่องจากเป็นแนวคิดที่เข้าใจง่าย และครอบคลุมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สามารถนำมาปฏิบัติได้จริงตามบริบทของผู้สูงอายุแต่ละคน โดยแนวคิด 3 อ ที่นำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุประกอบด้วย อ : อาหาร เป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ส่งผลด้านร่างกายให้กับผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการรับประทานอาหารเพื่อเสริมสร้างร่างกายส่วนที่เสื่อมถอยตามอายุ หรือโรคประจำตัว อ : ออกกำลังกายเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ส่งผลด้านร่างกายให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัย เคลื่อนไหวร่างกายได้ โดยมุ่งเน้นในการออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และหัวใจ รวมทั้งส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่เสื่อมสภาพตามสภาพอายุให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างปกติ อ : อารมณ์เป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ส่งผลด้านจิตใจให้กับผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสุข และพึงพอใจในการดำเนินชีวิต มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่มีความวิตกกังวล ปราศจากความเครียด รู้จักการยอมรับตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง รวมถึงการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และมุ่งเน้นในการส่งเสริมอารมณ์ในทางบวก เพื่อการดำรงชีวิตของตนเองและการอยู่ร่วมกับครอบครัวชุมชนอย่างผาสุก

วัตถุประสงค์การวิจัย (Purpose or Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นตามหลัก 3 อ ต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยประยุกต์ใช้แนวความคิดของรูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ และคณะ (Pender et al., 2011) และทฤษฎีการดูแลตนเอง (Theory of Self - Care) ของโอเรม Orem (1985) โดยสามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องของการวิจัยครั้งนี้ดังภาพ 1 กรอบการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ วิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากร ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ จำนวน 400 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ จำนวน 200 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

3.1.1 แบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในเขตชุมชนพระยาประสิทธิ์ ได้แก่ เพศ อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย

3.1.2 แบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด เป็นคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านอารมณ์ ด้านออกกำลังกาย

3.1.3 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด แบบการสัมภาษณ์ การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

3.1.4 ปัญหาและอุปสรรค

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถามและข้อคำถาม

3.2.2 สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ ได้แก่ เพศ อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย มากำหนดเป็นตัวแปรต้น และสมรรถนะความรู้ด้านการหารายได้และส่งเสริมอาชีพอย่างมีส่วนร่วมในสังคมผู้สูงอายุ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านอารมณ์ ด้านออกกำลังกาย

3.2.3 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสาระ การเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่า ข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .69-1.00

3.3.4 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .35 - .75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .61 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ จากนั้นได้นำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .78

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ จำนวน 200 คน และได้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากตำราเอกสาร และค้นคว้าจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1.1.1 เพื่อบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม อายุ คุณวุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และร้อยละ (Percentages)

5.1.1.2 การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านอารมณ์ ด้านออกกำลังกาย วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้คู่กับค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงลักษณะการกระจายข้อมูล

5.2 สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

5.2.1 T-test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

5.2.2 F-test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป เช่น อายุ คุณวุฒิ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร ภาวะสุขภาพอนามัย เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Different: LSD)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ อาหาร อารมณ์ และการออกกำลังกาย โดยภาพรวม

การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล(ระดับ)	ลำดับที่
ด้านอาหาร	4.43	.441	มาก	2
ด้านอารมณ์	4.05	.257	มาก	3
ด้านออกกำลังกาย	4.44	.294	มาก	1
รวม	4.083	.332	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ของเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่

ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$) หากพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรก ได้แก่ ด้านออกกำลังกาย ($\bar{x} = 4.44$) ตามด้วยด้านอาหาร ($\bar{x} = 4.43$) และด้านอารมณ์ ($\bar{x} = 4.05$)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความแตกต่างกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุด้านร่างกายและจิตใจตามแนวคิดหลัก 3 อ เป็นแนวคิดที่เข้าใจง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในบริบทของผู้สูงอายุแต่ละบุคคล โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความเข้าใจเนื่องจากผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพตามแนวคิดหลัก 3 อ หากได้รับการส่งเสริมและประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยชะลอการเสื่อมสภาพด้านร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุได้ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขตามอัตภาพ และยังสามารถต่อยอดในการนำแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมต่อไป ควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านแอปพลิเคชันและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลวิจัย 1) การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ พบว่า การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุตามหลัก 3 อ ของชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อ มีระดับอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับแรกได้แก่ ด้านออกกำลังกาย ด้านอาหาร และด้านอารมณ์ 2) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ไม่มีความแตกต่าง และ 3) การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ควรส่งเสริมตามหลัก 3 อ และควรมีการพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการออกกำลังกาย เช่น การเดินในน้ำ เป็นต้น สอดคล้องกับทฤษฎีการดูแลตนเอง (Theory of Self - Care) ของโอเรม Orem (1985) ที่กล่าวถึงการดูแลตนเองว่า เป็นพฤติกรรมที่ตั้งใจและมีเป้าหมาย เมื่อผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันโรค รวมทั้งวิธีการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคในด้านต่าง ๆ จากกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพก็จะให้ความสำคัญในการดูแลตนเองเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีและจะมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี

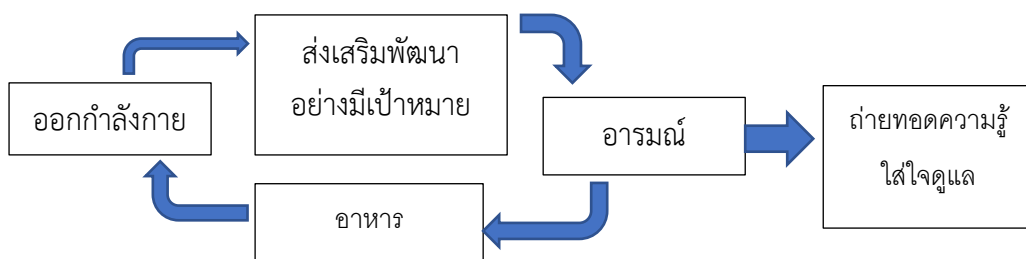
สอดคล้องกับ Pender, Murgauh, & Parsons (2011) ที่มองภาพกว้างของการส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ การให้ความรู้ (Health Education) การป้องกัน (Health Prevention) และการให้ภูมิคุ้มกันด้านสุขภาพ (Health Protection) การส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงวัยสูงอายุซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุที่สามารถสังเกตได้ชัดเจนและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ คือ การเปลี่ยนแปลง

ด้านร่างกายและจิตใจ โดยการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหน้าที่ของทุกระบบในร่างกายตามธรรมชาติ เป็นเกิดจากวัยมีใช้จากการเป็นโรค ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลทางด้านพันธุกรรม โภชนาการ การพักผ่อน การออกกำลังกาย และสิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนแปลงในช่วงสุดท้ายของชีวิตที่มีลักษณะการพัฒนาการไปในทางตรงกันข้ามกับวัยเด็ก ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายไปในทางเสื่อมมากกว่าในด้านการเสริมสร้าง

และสอดคล้องกับ คมกฤตย์ รวบรวม (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ เพื่อกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคต่อกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปปฏิบัติ วิธีการแก้ไขปัญหากล่าวถึงกระบวนการนำนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผลการศึกษาพบว่า ความสำคัญและปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปตามระบบราชการส่วนท้องถิ่น มีความจำเป็นต้องขับเคลื่อนไปปฏิบัติให้ถูกต้อง แต่ทั้งนี้สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ โดยได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายการเมืองในระดับชาติ ซึ่งส่งผลถึงระดับท้องถิ่น และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับการบริหารงานภายในหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และความสามารถในการร่วมมือประสานงานกับส่วนราชการอื่น รวมทั้งภาคเอกชนและกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ รวมทั้งระบบราชการมีความสำคัญที่สายการบังคับบัญชา อาจเป็นอุปสรรคต่อการนำ นโยบายสู่การปฏิบัติให้ได้ผลดีต่อผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจในการหาทางแก้ไขปัญหาเฉพาะกรณีภายใต้หลักของเหตุผล ความจำเป็น และไม่ละเมิดกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันฐาน ชยนนท์ วิจิตรา ศรีสอน ทิฆัมพร พันลึกเดช และจิรัฐ ขวนชม (2564) เรื่อง สภาพและการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอควีนัง จังหวัดยโสธร พบว่า คุณภาพชีวิตประกอบไปด้วย 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 4. ด้านความตระหนักในคุณค่าแห่งตน 5. ด้านความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว 6. ด้านการรักษาพยาบาล และ 7. ด้านสวัสดิการสังคม

การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ดังในภาพ

ภาพที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ

อธิบายได้ว่า การดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมที่จิตใจและมีเป้าหมาย เมื่อผู้สูงอายุมีความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันโรค รวมทั้งวิธีการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันโรคในด้านต่าง ๆ จากกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพก็จะให้ความสำคัญในการดูแลตนเองเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี และจะมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีการเปิดเผยและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการจัดซื้อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อนำมาใช้ในการทำงานและให้บริการอย่างคุ้มค่า

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการนำแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชุมชนพระยาประสิทธิ์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง (References)

- คมกฤตย์ รวบรวม. (2556). ปัญหาและกระบวนการนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ กรุงเทพมหานคร ไปปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สัณฐาน ชยชนนท์ วิจิตร ศรีสอน ทิฆัมพร พันลิกเดช และจิรัฐ ขวนชม. (2564). สภาพและการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร. *วารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(2), 1-13.
- Chobanian et al. (2003). The seventh report of the joint national committee on prevention detection evaluation and treatment of high blood-pressure: The JNC 7 report. *The Journal of the American Medical Association*. 289 (19), 2560-2571.
- Choichu et al. (2014). Relationships among Age Perceived Benefits of Health Behaviors Perceived Barriers of Health Behaviors and Health Behaviors in Patients with Ischemic Stroke. *Rama Nurse Journal*. 20(2), 236-248.
- Orem, D. E. (1985). *Nursing: concepts of practice*. 3rd. New York: McGraw-hill.
- Orem, D. E. (1991). *Nursing: concepts of practice*. 4th. St. Louis: Mosby Year.

Pender, N. J., Murdaugh, C., & Parsons, M. A. (2011). *Health promotion in nursing practice*. 6th.. Boston: Pearson.

Stretcher, V. and Rosenstock, I.M. (1997). *The Health Belief Model In Glanz K Lewis F.M. and Rimer B.K. Health Behaviour and Health Education: Theory Research and Practice*. San Francisco : Jossey-Bass.

การศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมอ้อยในจังหวัดอุดรธานี

Study of Supply Chain Management of the Sugarcane in Udon Thani

วิภารัตน์ หัสดล¹ นพปฎล สุวรรณทรัพย์²

Wipharat Hussadon, Noppadol Suwannasap

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทาน และผลการจัดการของห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมอ้อยในจังหวัดอุดรธานี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อย (ต้นน้ำ) หัวหน้าโคเวตา (กลางน้ำ) ผู้ประกอบการโรงงานน้ำตาล (ปลายน้ำ) และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการผลิตอ้อย ในเขตจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งหมด 15 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้คำถามแบบปลายเปิด และเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ 2 รูปแบบ คือ 1) การวิเคราะห์สาระ และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมและกระบวนการปลูกอ้อยต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานในการปลูกอ้อย มีการเตรียมดินในแปลงพื้นที่ ต้องมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาแหล่งน้ำ ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องมีย่างเพียงพอต้องมีระบบน้ำเพื่อการเพาะปลูก ต้องมีการเลือกพันธุ์อ้อยที่ต้องมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ 2) การคำนวณค่าแรงงานทางตรงในการปลูกอ้อย คือ ค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปลูกอ้อยโดยตรง สามารถคำนวณมูลค่าได้ง่าย เริ่มตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้น กระบวนการผลิตค่าแรงงานในการปลูกอ้อย ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ค่าแรงงานในการเพาะปลูกค่าแรงงานในการดูแลรักษา ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว และขนย้าย การสร้างมูลค่าเพิ่มส่วนใหญ่โรงงานจะเป็นฝ่ายดำเนินการ และกฎหมายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอ้อย ในรูปแบบต่าง ๆ โรงงานหลายโรงงานมีการดำเนินการอยู่ แต่การยกระดับที่เกิดจากโรงงานเกษตรผู้ปลูกอ้อยไม่ได้รับประโยชน์

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการห่วงโซ่อุปทาน; อุตสาหกรรมอ้อย; จังหวัดอุดรธานี

Received: 2021-05-10 Revised: 2021-06-08 Accepted: 2021-06-08

¹ นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต Student of Master of Science in Management of Logistics Graduate School Rangsit University. Corresponding Author e-mail: Wipharatkat2282@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต Lecture of Master of Science in Management of Logistics Graduate School Rangsit University

Abstract

This research has the objective to study the supply chain management and the results from the supply chain management of the sugarcane industry in Udon Thani. The Key Informant in this research were 15 people consisted of sugarcane farmers (upstream), quota supervisors (mid water), sugar mill operators (downstream) and those involved in the sugarcane production industry in Udon Thani Province. Data was collected by the in-depth interview using open-ended questions in a format of structured interview. The analysis was conducted in 2 qualitative analysis methods, content analysis and analytic induction. The result showed that 1) In terms of environment and the sugarcane cultivation process, there was a need to focus on the fundamental factors for sugarcane cultivation including soil preparation in the area, preparation for sufficient water sources, a water system for cultivation, selection of suitable sugarcane varieties for the area. 2) The direct labor cost calculation was the wage involved in the sugarcane cultivation process which can easily be calculated from the beginning to the end of the production process. The labor cost in sugarcane cultivation consisted of the labor cost for land preparation, for planting, for maintenance, and for harvesting, and for logistics. The factory handled most of the value-added creation, and also operated accordingly to the regulations for the sugarcane product process. However, the sugarcane farmers did not benefit from the upgrade done by the factory.

Keyword: Supply chain management; Sugarcane industry; Udon Thani province

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือวิธีการในการดำเนินธุรกิจสามารถที่จะนำพาธุรกิจไปสู่การแข่งขันที่ทวีความรุนแรงขึ้นในปัจจุบันรวมถึงสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับธุรกิจได้อีกด้วย ซึ่งธุรกิจที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันในปัจจุบันมักจะมีการดำเนินงานที่แตกต่างไปจากธุรกิจทั่วไป ต่างจากคู่แข่ง ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนทางธุรกิจในอนาคต กลยุทธ์หรือวิธีการต่าง ๆ ที่กิจการได้กำหนดขึ้นนั้น สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญคือการพัฒนาระบบห่วงโซ่อุปทานในกิจการให้เกิดประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่การลดต้นทุนในด้านต่าง ๆ ของกิจการไม่ว่าจะเป็น การส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้า การให้บริการลูกค้าที่มีคุณภาพที่ดีกว่าด้วยความรวดเร็ว การจัดซื้อวัตถุดิบที่มีคุณภาพสูงในราคาที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดเก็บวัตถุดิบ หรือสินค้าที่จะส่งต่อไป

ยังกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของผู้ใช้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการหรือผู้บริหารองค์กรควรให้ความสำคัญและยังเป็นเรื่องที่ท้าทาย เพราะเป็นการนำไปสู่การยกระดับการจัดการห่วงโซ่อุปทาน (พรทิพย์ รอดพัน, 2561) ในกิจการตั้งแต่ต้นน้ำไปถึงปลายน้ำถือเป็นกลยุทธ์ ที่สำคัญต่อธุรกิจ เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการให้บริการแก่ลูกค้า ทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือวิธีการดำเนินการ เพื่อให้สามารถรักษาหรือเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันในตลาดโลก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัว มุ่งหน้าขยายตลาดปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และแสวงหาวัตถุดิบเพราะปัจจุบันนี้ระบบโซ่อุปทานได้ครอบคลุมไปทั่วโลก และประกอบไปด้วยหลากหลายองค์กรธุรกิจซึ่งเป็นทั้งผู้ผลิตวัตถุดิบ ผู้ผลิตชิ้นส่วน ผู้รับจ้างประกอบสินค้า ผู้ให้บริการขนส่งสินค้าผู้ให้บริการคลังสินค้าและกระจายสินค้า โซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพสูง ย่อมสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุดและยังจัดส่งสินค้าได้ตรงตามเวลาที่ต้องการ (โสภชา บรรณทอง, 2560) ในขณะเดียวกันธุรกิจซึ่งดำเนินงานภายใต้ระบบโซ่อุปทานที่มีประสิทธิภาพสูงสุดย่อมได้รับการตอบแทนจากความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น

อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งเกษตรกรในประเทศไทยสามารถผลิตอ้อยได้ประมาณ 60-80 ล้านตัน/ปี อ้อยที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ใช้เพื่อบริโภคภายในประเทศส่วนที่เหลือส่งออกขายในตลาดโลก นับว่าการผลิตอ้อยของเกษตรกรทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกน้ำตาลเป็นอันดับ 5 ของโลกรองจาก ประเทศบราซิล อินเดีย จีน และเม็กซิโก โดยปริมาณการผลิตอ้อยในแต่ละปีไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับพื้นที่ปลูก ปริมาณการผลิตและปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ซึ่งแหล่งผลิตอ้อยส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด รองลงมาภาคกลาง และภาคเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ในเขตชลประทานประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ต้องอาศัยน้ำฝน และอาศัยแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกรม, 2555) นอกจากนี้อ้อยยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้จากการส่งออก และจำหน่ายน้ำตาลทราย ให้ประเทศกว่าปีละ 80,000 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล, 2557) เมื่อเทียบกับการทำเกษตรในพืชไร่อื่น ๆ มีตลาดรับซื้อที่แน่นอน ซึ่งควบคุมโดยโรงงานน้ำตาล เป็นพืชชนิดเดียวที่มี พ.ร.บ. (พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย) รับรองที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ราคาการรับซื้อถูกกำหนดไว้ค่อนข้างแน่นอน อีกทั้งอ้อยเป็นพืชที่ทนแล้งได้ดีกว่าพืชอื่น จึงส่งผลให้เกษตรกรมีการเพาะปลูกอ้อยกันเป็นจำนวนมาก เชื่อมโยงระดับคุณภาพชีวิตตั้งแต่พื้นที่ชุมชนเล็ก ๆ ไปจนถึงขึ้นการส่งออก สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศเป็นจำนวนไม่น้อย ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกอ้อยไม่น้อยกว่า 10,078,025 ไร่ ต่อปี ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยพื้นที่เพาะปลูกอ้อยจำนวน 20 จังหวัดได้แก่ จังหวัดเลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย บึงกาฬ สกลนคร นครพนม ชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ มุกดาหาร อำนาจเจริญ ยโสธร นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี มีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมดประมาณ 4,317,002 ไร่ และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น

สาธารณรัฐเกาหลี และกัมพูชา ทั้งนี้ผลพวงจากการผลิต ดังกล่าว ทำให้เงินสะสมในธุรกิจอ้อยไม่น้อยกว่า 12,000 ล้านบาทต่อปี (สำนักบริหารอ้อยและน้ำตาลทราย, 2557) นอกจากนี้แล้ว อ้อยยังเป็นพืชที่นำมาแปรรูปเป็นน้ำตาล มาใช้ในการปรุงอาหารเพื่อเพิ่มรสชาติให้อาหารมีความหวานขึ้น (เกรียงศักดิ์ โควรกุล, 2561)

จากรายงานพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตอ้อยในปีการผลิต ปีการผลิต 2559/60 ของสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พบว่า การปลูกอ้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยพื้นที่เพาะปลูกอ้อยจำนวน 20 จังหวัด มีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 4,750,671 ไร่ ซึ่งจังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยมากที่สุด โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 700,016 ไร่ และมีปริมาณอ้อยทั้งหมด 6,510,149 ตัน โดยมีพื้นที่ที่นำอ้อยส่ง โรงงานทั้งหมด 609,154 ไร่ และปริมาณอ้อยที่ส่งเข้าหีบทั้งหมด 5,665,131 ตัน โดยสามารถคิดผลผลิตเฉลี่ย 9.30 ตันต่อไร่ เกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี นิยมปลูกอ้อย จะเห็นได้จากมีพื้นที่เพาะปลูกอ้อยมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้แล้ว จังหวัดอุดรธานี ยังมีจำนวนโรงงานมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีโรงงานผลิตน้ำตาลในจังหวัดจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงงานน้ำตาลไทยอุดรธานี โรงงานน้ำตาลทรายขาวเริ่มอุดม โรงงานน้ำตาลเกษตรผล โรงงานน้ำตาลกุมภวาปี

การแข่งขันทางธุรกิจได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ผู้บริหารหรือผู้ประกอบการต่างต้องตกอยู่ภายใต้แรงกดดันที่จะต้องทำให้องค์กร มีการบริหารต้นทุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การแข่งขันทางธุรกิจมุ่งเน้นที่ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหลัก การตอบสนองต่อความต้องการที่รวดเร็วทันตามความเปลี่ยนแปลงของลูกค้า และอยู่บนพื้นฐานของต้นทุนการผลิตต่ำ กำไรสูงสุด โดยผลิตในปริมาณที่พอเหมาะ ดังนั้นการนำเครื่องมือเข้ามาช่วยในการบริหารภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และเครื่องมือที่สามารถช่วยผู้ประกอบการในสภาวะการแข่งขันในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีคือ ระบบการบริหารจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) ซึ่งเป็นระบบการบริหาร ที่มีแนวคิดที่มุ่งเน้นความสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบการบริหารที่สนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการบริหารจัดการให้หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก สามารถส่งมอบสินค้าหรือชิ้นงานให้กับหน่วยงานถัดไปได้อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งผลิตเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ส่งถึงมือลูกค้าได้ตามที่ลูกค้าต้องการ แสดงให้เห็นว่าองค์กรจะต้องแข่งขันกันในรูปแบบของโซ่อุปทาน (Supply Chain) หรือ การแข่งขันที่เป็นแบบเครือข่าย ซึ่งองค์กรที่จะประสบความสำเร็จจะต้องมีโครงสร้างที่เหมาะสม และสามารถสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานในเครือข่ายเพื่อเสนอสิ่งที่ดีกว่าและรวดเร็วให้กับลูกค้าของตน ในอดีตที่ผ่านมาส่วนใหญ่องค์กรมักยึดหลักการบริหารแบบที่เน้นการปฏิบัติงานอยู่แต่ภายในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับผู้ส่งมอบและลูกค้าเท่าใดนัก ซึ่งรูปแบบทางธุรกิจขององค์กรดังกล่าวเป็นลักษณะ “ซื้อขายกันเท่านั้น” คือสินค้าและบริการจะถูกซื้อและขายไปใกล้ ๆ ตัว ในโซ่อุปทาน (Supply Chain) หรือที่เรียกว่าหลักการใกล้ช่วงแขน (arm-length basis) โดยละเลยความสัมพันธ์ระยะยาวและผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่อยู่ไกลออกไปในโซ่อุปทาน (Supply Chain) ผลที่ได้คือลูกค้าที่อยู่ปลายสุดของโซ่อุปทาน (Supply

Chain)ได้รับสินค้าและบริการที่มีต้นทุนสูงและคุณภาพต่ำ (ถิรวรรณ คำกลาง, 2559) การนำระบบการบริหารจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain) มาช่วยในการดำเนินการธุรกิจการนำระบบ (Supply Chain Management: SCM)เข้ามาใช้ในอุตสาหกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องที่ดีอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันได้ในตลาด ซึ่งปัจจัยหลักของความสำเร็จในการบริหารจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain) ได้แก่ สินค้าคงคลัง ต้นทุน ข้อมูล การให้บริการลูกค้า ความสัมพันธ์ที่ดีและร่วมมือกันระหว่างคู่ค้า ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญในการนำมาใช้กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวัตถุประสงค์หลักของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน เพื่อลดต้นทุนการถือครองสินค้าให้มากที่สุด ซึ่งทุกกิจกรรมต้องการลดต้นทุนในการถือครองสินค้าภายใต้การคงประสิทธิภาพการส่งมอบโดยการขจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีมูลค่าเพิ่มและกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเพิ่มของสินค้าคงคลัง (ธนิต โสรัตน์, 2556)

จากความจำเป็นความสำคัญของการจัดการโซ่อุปทาน มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิผล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัย การจัดการโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมอ้อยในจังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับใช้และพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมอ้อยในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการของห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมอ้อยในจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมห่วงโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอ้อยในเขตจังหวัดอุดรธานี กลุ่มต้นน้ำ จำนวน 4 คน กลุ่มกลางน้ำ จำนวน 4 คน กลุ่มปลายน้ำ จำนวน 4 คน และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 15 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open –End Question) ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์และแหล่งที่มาของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 สภาพแวดล้อมและการผลิต และการดำเนินงาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ ที่เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้กิจกรรมในการจัดการโซ่อุปทานอุตสาหกรรมอ้อย จังหวัดอุดรธานี จากเอกสาร รายงาน ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรไร่อ้อย หัวหน้าโคกตา ผู้ประกอบการโรงงานน้ำตาลในจังหวัดอุดรธานี และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอ้อย จำนวน 15 ท่านโดยใช้คำถามปลายเปิด (Open – End Questions) ในการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดระเบียบข้อมูลสำหรับประเด็นที่ต้องการจะศึกษาเพื่อทำการจัดกลุ่มประเด็นสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และตรวจสอบข้อมูลและกรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์ โดยเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อบ่งเน้นกิจกรรม กระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อมาใช้เป็นแนวทางการจัดการโซ่อุปทานอุตสาหกรรมอ้อยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระหว่างเก็บข้อมูลและหลังเก็บข้อมูลที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการสร้างข้อสรุปจากข้อมูล เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์และตอบคำถามงานวิจัยในงานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ 2 รูปแบบ คือ การวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) และ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปแบบบรรยาย (Analytic Induction))

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ในการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรชาวไร่อ้อยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมการเกษตร “อ้อย” ในจังหวัดอุดรธานี โดยมีพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 700,016 ไร่ และมีปริมาณอ้อยทั้งหมด 6,510,149 ตันโดยมีพื้นที่ที่นำอ้อยส่งโรงงานทั้งหมด 609,154 ไร่ และปริมาณอ้อยที่ส่งเข้าหีบทั้งหมด 5,665,131 ตัน

1. บริบทพื้นที่ของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยจังหวัดอุดรธานี

การศึกษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่ทำการวิจัย ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ที่ทำการวิจัย การศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมของพื้นที่ที่ทำการวิจัย เรียนรู้ข้อมูลทางสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น สถานะเศรษฐกิจ สังคม การถือครองที่ดิน วัฒนธรรม รวมถึงสภาพปัญหาและความต้องการของเกษตรกรชาวไร่อ้อย และศึกษาการใช้ทรัพยากรของพื้นที่ที่ทำการวิจัย เป็นการตรวจสอบโดยการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เช่น การใช้ทรัพยากรที่ดิน การใช้ทรัพยากรน้ำ และ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่เป็นทุนทางธรรมชาติของพื้นที่ที่ทำการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) พื้นที่เป้าหมาย ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการทำวิจัย การปลูกอ้อยในจังหวัดอุดรธานี มีการปลูกอ้อยจำนวนมากภายในพื้นที่ ประกอบด้วยพื้นที่ปลูกอ้อยทั้งหมด 700,016 ไร่ โดยมีโรงงานผลิตน้ำตาลในจังหวัดจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงงานผลิตน้ำตาลในจังหวัดจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงงานน้ำตาลไทยอุดรธานี โรงงานน้ำตาลทรายขาวเริ่มอุดม โรงงานน้ำตาลเกษตรผล โรงงานน้ำตาลกุมภวาปี

2) สถานการณ์พื้นที่ทำการปลูกอ้อยในพื้นที่ทำการวิจัย พื้นที่ในการทำวิจัยปลูกอ้อย เพราะการปลูกอ้อยมีรายได้สูง พื้นที่ในการปลูกอ้อยส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง และพื้นที่ของเกษตรกรเป็นพื้นที่ดินของตนเองโดยเป็นมรดกตกทอดกันจากรุ่นสู่รุ่น แต่เกษตรกรบางส่วนเป็นที่ดินที่ได้รับจัดสรรจากส่วนราชการ คือ น.ส.3 น.ส.3.ก เป็นต้น และเกษตรกรอีกส่วนหนึ่งจะเช่าที่ดินในการทำปลูกอ้อย

3) ลักษณะของเกษตรกรผู้ปลูกอ้อย เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยกลางคนที่ปลูกอ้อยมาหลายปีโดยยึดการปลูกอ้อยเป็นอาชีพ โดยในครอบครัวจะมีน้อยที่จะมีคนอายุน้อยเข้ามาปลูกอ้อย ซึ่งมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความอดทน เป็นอุปสรรคในการทำารปลูกอ้อย

4) การจัดการการปลูกอ้อย เกษตรกรในพื้นที่วิจัยจะปลูกมากช่วงเดือนพฤษภาคม เป็นการทำการเพาะปลูกจะทำการในช่วงฤดูฝน เพราะจะมีปริมาณน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก และจะมีบางส่วนที่ปลูกอ้อยนอกฤดู แต่พื้นที่ปลูกนอกฤดูนั้นจะเป็นพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น ชลประทาน แม่น้ำ ลำธารที่สามารถใช้น้ำได้ทั้งปี

5) ในการเตรียมดินเพาะปลูกอ้อย เกษตรกรจะจ้างแรงงานคนในการเตรียมที่ดินเพาะปลูก และเกษตรกรที่มีเงินทุนจะใช้รถไถพรวนที่มีราคาแพงในการเตรียมดิน ซึ่งการเตรียมดินของเกษตรกรจะเลือกใช้การเตรียมดินแบบใดขึ้นอยู่กับปริมาณพื้นที่ในการปลูกอ้อย

6) ในการผลิตอ้อยในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีการใช้แรงงานในขั้นตอนการผลิต และมีเครื่องจักรทุ่นแรงในขั้นตอนการผลิตอีกด้วย ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะมีการซื้อเครื่องจักรทุ่นแรงมาใช้ในขั้นตอนการผลิตอ้อย เพราะสามารถใช้ได้ในระยะเวลานานและยังจำเป็นที่ต้องใช้ เช่น การเตรียมดิน และการเก็บเกี่ยว เป็นต้น รวมถึงสามารถนำไปรับจ้างไถพรวนในการเตรียมดินให้กับเกษตรกรรายอื่นได้อีกด้วย ทำให้มีรายได้เพิ่มจากการขายอ้อย แต่ก็ยังมีเกษตรกรบางคนไม่ลงทุนในการซื้อเครื่องจักรทุ่นแรง เพราะไม่มีทุนในการซื้อรวมถึงไม่สามารถคำนวณความคุ้มค่าในการลงทุนซื้อเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ เพราะขั้นตอนการปลูกอ้อยบางขั้นตอนไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องทุ่นแรง

2. ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การผลิต และการดำเนินการ

จากสภาพปัญหาของเกษตรกรชาวไร่อ้อย ที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพและผลผลิตเพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มแนวทางการลดต้นทุน การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In Dept Interview) ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเกษตรกรชาวไร่อ้อย (ต้นน้ำ) หัวหน้าโคเวตา (กลางน้ำ) โรงงานน้ำตาล (ปลายน้ำ) ผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การผลิต และการดำเนินการในห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มอุตสาหกรรมอ้อยในจังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. จุดแข็ง (Strength)

- 1.1 มีการนำเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต
- 1.2 มีการนำเครื่องจักรกลในขั้นตอนการผลิต
- 1.3 มีแหล่งเงินทุนบางส่วนจากหลายสถาบันการเงินกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชน
- 1.4 มีบริการขนส่งผลผลิตที่สะดวก
- 1.5 สภาพพื้นที่เหมาะสมต่อการปลูกอ้อย
- 1.6 เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจขนาดเล็กในชุมชน

2. จุดอ่อน (Weakness)

- 2.1 ผลผลิตต่อไร่ ยังต่ำกว่าศักยภาพที่ควรจะได้
- 2.2 ต้นทุนสูง แต่รายได้สุทธิยังต่ำ
- 2.3 มีเผาใบอ้อยก่อนเก็บเกี่ยวประมาณร้อยละ 60-70
- 2.4 แรงงานรับจ้างมีแนวโน้มลดลงและเป็นแรงงานสูงอายุ
- 2.5 การรวมกลุ่มขนาดเล็กยังไม่สามารถดำเนินธุรกิจแบบสหกรณ์ได้
- 2.6 ยังมีปัญหาเงินทุนหมุนเวียนโดยเฉพาะเกษตรกรนอกเขตส่งเสริม
- 2.7 เกษตรกรมีความรู้ในการปลูกอ้อยยังไม่ครบถ้วน

3. โอกาส (Opportunity)

- 3.1 มีสถาบันต่าง ๆ สนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 3.2 โรงงานน้ำตาลให้การสนับสนุนแหล่งเงินทุนแก่เกษตรกรในเขตส่งเสริม
- 3.3 มีกองทุนอ้อย และน้ำตาลทราย ในการรักษาเสถียรภาพราคาอ้อยและน้ำตาล
- 3.4 มีผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างโรงงานและเกษตรกรรายย่อย
- 3.5 เป็นพืชที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เนื่องจากสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ในระยะยาว

ประมาณ

3.6 คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจ ได้มีมติ ให้ปลูกอ้อยทดแทนข้าวในพื้นที่นาดอน 2 ล้านไร่ที่อยู่ใกล้โรงงานน้ำตาล พร้อมทั้งผ่อนปรนกฎระเบียบ ในการจัดตั้งโรงงานผลิตอาหาร โรงงานน้ำตาล และโรงงานเอทานอล

3.7 การส่งออกน้ำตาลเป็นอันดับ 2 ของโลก มีสัดส่วนตลาดร้อยละ 9.5 ของโลก และยังขยายตัว

3.8 การเปิดเสรีอาเซียนมีแนวโน้มทำให้ส่งออกมากขึ้นและไทยเป็นผู้นำในอาเซียน

3.9 โครงสร้างของประชากรโลกมีเพิ่มขึ้นเศรษฐกิจของอาเซียนมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในอนาคตคาดว่าจะมีการบริโภคน้ำตาลทรายเพิ่มขึ้นจากการเพิ่มขึ้นของประชากร โดยคาดการณ์ว่าในปี 2030 จะมีการบริโภคเพิ่มขึ้น 50%

3.10 ความต้องการในพลังงานมีมากขึ้นสัดส่วนการบริโภคเอทานอลเติบโตที่ร้อยละ 3.95 ต่อปี และความต้องการในอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ มีเพิ่มขึ้น

4 อุปสรรค (Thread)

4.1 เครื่องเก็บเกี่ยวมีราคาแพงยังไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาการขาดแรงงานเก็บเกี่ยวและการเผาไปได้

4.2 โรงงานมีระยะเวลารอเข้าหีบนานทำให้อ้อยเสื่อมคุณภาพ

4.3 โรงงานมีการกำหนดช่วงระยะเวลาการเปิดหีบสั้นทำให้เกษตรกรต้องเร่งรีบเก็บเกี่ยว

4.4 ธนาคารเงินมีข้อจำกัดในการให้สินเชื่อเกษตรกร

4.5 กฎระเบียบการกำหนดโควต้า การผลิตการจำหน่าย และกำหนดเพดานราคาส่งผลกระทบต่อรายได้เกษตรกร

4.6 กฎระเบียบการแบ่งปันรายได้กันระหว่างชาวไร่อ้อยและโรงงานน้ำตาล ยังมีปัญหาความขัดแย้ง

4.7 การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำมีลักษณะแยกกลุ่มกันโดยเด็ดขาด ต่างฝ่ายต่างรักษา รักษาผลประโยชน์ของฝ่ายตน

4.8 ภาครัฐยังไม่เอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมเชื่อมโยง เช่น ไฟฟ้า เอทานอล เป็นต้น

4.9 ฝนฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลงเกิดฝนตกในช่วงเก็บเกี่ยวทำให้ผลผลิตเสียหาย

4.10 ในอนาคตอาจมีการนำเรื่องการทำลายสภาพแวดล้อมมากำหนดเป็นข้อกีดกันทางการค้า

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมและกระบวนการปลูกอ้อยต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานในการปลูกอ้อย ได้แก่ ดิน น้ำ พันธุ์อ้อย เกษตรกรต้องมีการเตรียมดินในแปลงพื้นที่เพื่อให้เหมาะสมต่อการเพาะปลูก เพราะดินเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลผลิตที่จะตามมา เช่น การเตรียมแปลงและปรับดิน ในการเตรียมดิน ต้องไถพรวนดินให้ละเอียดและลึก ต้องมีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาแหล่งน้ำ ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องมีอย่างเพียงพอ ต้องมีระบบน้ำเพื่อการเพาะปลูก เช่น ระบบชลประทาน น้ำบาดาล เป็นต้น เพราะว่าการปลูกอ้อยต้องใช้น้ำเป็นหลักเพื่อช่วยให้การแตกหน่อแตกกอของอ้อยให้สมบูรณ์จะทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น พันธุ์อ้อย ต้องมีการเลือกพันธุ์อ้อยที่ต้องมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ พันธุ์อ้อยต้องมีพันธุ์ที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อป้องกันการอ่อนแอของสายพันธุ์ต่อโรค ถ้าเรามีพันธุ์อ้อยที่หลากหลายพันธุ์มากขึ้นก็จะสามารถปลูกสลับหมุนเวียนได้เมื่อพันธุ์อ้อยเดิมอ่อนแอลง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดชล วุ่นประเสริฐ และธีรยุทธ เกิดไทย (2558) พบว่าปริมาณน้ำฝนมีการกระจายตัวไม่สม่ำเสมอ โดยบางเดือนปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าความต้องการน้ำของอ้อย ดังนั้น ในแปลงที่ไม่ให้น้ำจึงทำให้อ้อยได้รับน้ำไม่เพียงพอในช่วงของการเจริญเติบโต โดยพบว่าอ้อยที่อยู่ในสภาวะขาดน้ำในช่วงฤดูแล้ง ที่มีปริมาณน้ำฝนต่ำ และไม่ได้ให้น้ำเสริมจะมีการชะงักการเจริญเติบโต มีการทิ้งหน่อทำให้จำนวนลำต่อไร่ในแปลงไม่ให้น้ำมีจำนวนน้อยที่สุด นอกจากจำนวนลำลดลงแล้วความสูงและน้ำหนักของลำก็น้อยลงด้วย ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผลผลิตต่ำในแปลงที่ไม่ให้น้ำการให้น้ำแก่อ้อยสามารถลดผลกระทบจากการขาดน้ำและผลกระทบต่อการให้ผลผลิตของอ้อย เพราะน้ำเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในกระบวนการต่าง ๆ ในพืช ในสภาพการทดลองนี้พบว่าอ้อยมีความต้องการน้ำเฉลี่ย 2-6 มม./วัน และตลอดช่วงอายุปลูกของอ้อยจะมีความต้องการน้ำประมาณ 1,193 มม. หรือ 1,910 ลบ.ม./ไร่ ซึ่งผลผลิตอ้อยจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการ ให้น้ำเสริมจนอ้อยได้รับน้ำเท่ากับปริมาณน้ำที่อ้อยต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การเพิ่มผลผลิตและคุณภาพอ้อย โดยปรับเปลี่ยนระยะแถวและอัตราปลูกให้เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตภาพของพืชเศรษฐกิจอ้อย เกษตรกรชาวไร่จะต้องมีการนำเอาเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลมาใช้ จะมีส่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพในกับชาวไร่อ้อย การเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกอ้อย ในปัจจุบันต้องอาศัยเทคโนโลยี เครื่องจักรกลสมัยใหม่ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ทำให้การบริหารจัดการแปลงปลูกง่าย สะดวกมีความคล่องตัว มากขึ้น ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานคน ช่วยลดระยะเวลาขั้นตอนต่าง ๆ ของการเพาะปลูก จะช่วยให้เกิดการบริหารจัดการที่รวดเร็ว โดยเกษตรกรต้องมีการเตรียมความพร้อมที่จะรับการพัฒนาเทคโนโลยีการปลูกอ้อย การพัฒนาจากโรงงานน้ำตาลในการส่งเสริมเกษตรกรด้านการใช้เทคโนโลยีและต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล การช่วยเหลือเกษตรกรในการเข้าถึงอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เช่น รถไถ รถแทรกเตอร์ รถตัด โดยอาจช่วยเหลือ

เรื่อง ดอกเบี้ยพิเศษจากการเช่าซื้อ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึง อุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีความจำเป็น โดยใช้เทคโนโลยี และเครื่องจักร มาช่วยในการเพาะปลูก ดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว จนถึง การจำหน่าย จะช่วยในการลดการลดต้นทุนการผลิต จะส่งผลให้การปลูกอ้อยของเกษตรกรมี ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยถ้าชาวไร่อ้อยมาใช้เครื่องจักรแทนแรงงานก็จะสามารถลดต้นทุนได้ใน ระดับหนึ่งไม่มากนักน้อย ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีเครื่องจักรกลมาใช้ต้องให้เหมาะสมกับศักยภาพของ เกษตรกร ควรลงทุนงบประมาณกับเทคโนโลยีเครื่องจักรกลอย่างเหมาะสม ตามความจำเป็นและค่อย เป็นค่อยไป สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 4 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555) ผลการศึกษา พบว่า การปลูกอ้อยโรงงานโดยใช้รถตัดอ้อยโรงงาน กรณีเป็นเจ้าของรถตัดอ้อย โรงงานมีต้นทุนรวม มากที่สุด คือ 13,406.17 บาท/ไร่ รองลงมา คือ การปลูกอ้อยโรงงาน กรณีจ้างรถตัดอ้อย โรงงาน 11,837.28 บาท/ไร่ และการปลูกอ้อยโรงงาน กรณีใช้แรงงานคน 11,199.15 บาท/ไร่ ตามลำดับ เนื่องจากการปลูกอ้อยโรงงานโดยเป็นเจ้าของรถตัดอ้อยโรงงานมีต้นทุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและ น้ำมันหล่อลื่น ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์และเครื่องจักรกลการเกษตร และค่าซ่อมแซมอุปกรณ์และ เครื่องจักรกลการเกษตร ที่มากกว่าการปลูกอ้อยโรงงานโดยใช้แรงงานคนและใช้รถตัดอ้อยโรงงาน กรณีจ้างรถตัดอ้อยโรงงาน สำหรับ ผลตอบแทนเฉลี่ยพบว่า ราคาผลผลิตเฉลี่ย และรายได้ทั้งหมด ของ ทั้ง 3 รูปแบบ มีความใกล้เคียงกัน แต่ใน ด้านกำไรสุทธิ การปลูกอ้อยโรงงานโดยใช้แรงงานคนมี กำไรสุทธิมากที่สุด คือ 3,377.29 บาท/ไร่ รองลงมา คือ การปลูกอ้อยโรงงานโดยจ้างรถตัดอ้อยโรงงาน 2,913.14 บาท/ไร่ และการปลูกอ้อยโรงงานโดยเป็นเจ้าของรถตัดอ้อยโรงงาน 1,551.92 บาท/ไร่ ตามลำดับ เนื่องจากการปลูกอ้อยโรงงานโดยใช้ แรงงานคนมีต้นทุนรวมต่ำกว่าจ้างรถตัดอ้อย โรงงานและเป็นเจ้าของรถตัดอ้อยโรงงาน ดังนั้น การส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อ ทดแทนแรงงานภาคเกษตร ภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้สหกรณ์การเกษตรจัดการรถตัดอ้อยโรงงานให้ เกษตรกรเช่าในราคาถูก ส่งเสริมการวิจัยและ พัฒนาการผลิตรถตัดอ้อยโรงงานภายในประเทศ เพื่อลด การนำเข้ารถตัดอ้อยโรงงานจากต่างประเทศและ พัฒนาให้รถตัดอ้อยโรงงานสามารถใช้ได้งานได้ในทุก สภาพพื้นที่และสามารถตัดอ้อยล้มได้ เพื่อลดต้นทุน การปรับพื้นที่ให้เรียบและลดการสูญเสียผลผลิต สนับสนุนให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จัดโครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับ เกษตรกรที่ซื้อรถตัดอ้อยโรงงานหรือเครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้ในการผลิต อ้อยโรงงาน จัดการ ฝึกอบรมให้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการซ่อมแซม บำรุงรักษารถตัดอ้อยโรงงานให้ใช้งาน ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวมถึงให้ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของการเผาใบอ้อยและผลดีของการตัดอ้อยสดแก่ เกษตรกร เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรให้หันมาสนใจตัดอ้อยสดให้มากขึ้น นอกจากนี้ ในด้านของเกษตรกร เกษตรกรที่เป็นเจ้าของรถตัดอ้อยโรงงานควรรับจ้างตัดอ้อยโรงงานเพิ่มเติมให้แก่ เกษตรกรรายอื่น ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และใช้งานรถตัดอ้อยโรงงานได้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น

และเกษตรกรที่เป็น เจ้าของรถตัดอ้อยโรงงานควรมีขนาดพื้นที่เพาะปลูกมากกว่า 38.15 ไร่ จึงจะทำให้คุ้มทุน

2. โครงสร้างต้นทุนการผลิต ระดับราคา ณ จุดต่าง ๆ ในโซ่อุปทาน (Supply Chain) การคำนวณค่าแรงงานทางตรงในการปลูกอ้อย คือ ค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปลูกอ้อยโดยตรง และสามารถคำนวณมูลค่าได้ง่าย เริ่มตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้น กระบวนการผลิต ค่าแรงงานในการปลูกอ้อย ประกอบด้วย ค่าแรงงานในการเตรียมพื้นที่ค่าแรงงานในการเพาะปลูก ค่าแรงงานในการดูแลรักษา ค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยว และขนย้าย โดยค่าแรงงานในการปลูกอ้อยยังหมายรวมถึงค่าจ้างเหมาเครื่องจักรทางการเกษตร เช่น รถไถนา รถ ปลูกข้าว และรถเกี่ยวข้าว การสร้างมูลค่าเพิ่มส่วนใหญ่โรงงานจะเป็นฝ่ายดำเนินการ เช่น มีการผลิตพันธุ์อ้อยเพื่อการซื้อขาย การนำกากขานอ้อยหรือ กากอ้อยที่ผ่านกระบวนการผลิตไปแล้ว มาผลิตทำเป็นแผ่นไม้อัด ส่งต่างประเทศ เพื่อนำมาผลิตทำเฟอร์นิเจอร์ต่าง ๆ และสิ่งประดิษฐ์ กากขานอ้อยหรือกากอ้อยที่ผ่านกระบวนการผลิตน้ำตาลมาแล้วนั้น ได้นำมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าใช้ภายในโรงงานผลิตน้ำตาล หรือการผลิตน้ำตาลแดง น้ำตาลแท่ง น้ำตาลก้อน น้ำตาลละลายเร็ว (สำหรับทำขนม) เป็นต้น และกฎหมายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอ้อย ในรูปแบบต่าง ๆ โรงงานหลายโรงงานมีการดำเนินการอยู่ แต่การยกระดับที่เกิดจากโรงงานเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยไม่ได้รับประโยชน์ เช่น โรงงานน้ำตาลรับซื้ออ้อยที่นำมาแปรรูปผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าขายต่อภาครัฐ สอดคล้องกับพรทิพย์ รอดพัน (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาการจัดการของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการหรือผู้จัดการอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 114 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อีกทั้งใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการจัดการโซ่อุปทาน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดหา การผลิต การส่งมอบ และการรับคืนสินค้า กิจกรรมที่มีค่ามากที่สุดคือ การวางแผน (4.04) รองลงมาคือ การผลิต (4.03) การส่งมอบ (4.00) การจัดหา (3.98) และการรับคืน (3.95) ตามลำดับ ส่วนผลการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย ลูกค้า กระบวนการภายในการเรียนรู้และการเติบโต และการเงิน ด้านที่มีค่ามากที่สุดคือ กระบวนการภายใน (4.04) รองลงมาคือ การเรียนรู้และการเติบโต (4.02) ลูกค้า (3.99) และการเงิน (3.97) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน พบว่า ปัจจัยด้านการจัดหา (0.280) ส่งผลต่อการดำเนินงานในอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมากที่สุด รองลงมาคือด้านการผลิต (0.175) โดยด้านการวางแผน ด้าน

การส่งมอบ และด้านการรับคืนสินค้า ไม่มีผลต่อ ปัจจัยผลการดำเนินงานอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าอ้อยจากระหว่างเกษตรกรและโรงงานน้ำตาล การสร้างมูลค่าเพิ่มในส่วนองเกษตรกรเองยังไม่มีความรู้หรือมีศักยภาพที่เพียงพอจะสามารถแปรรูปผลผลิตจากอ้อยได้เอง

- เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุดด้านการปลูก ดังนั้นควรมีการสนับสนุนให้เกษตรกรมีความรู้ในด้านการผลิต ทั้งการปลูกในระยะปลูกที่เหมาะสม การใช้ปุ๋ยเคมี อายุอ้อยที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว สายพันธุ์อ้อยและเทคนิคการเพิ่มผลผลิตอ้อย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรศึกษากระบวนการแปรรูปผลผลิตจากอ้อยและนำมาถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการแปรรูปผลผลิตจากอ้อยให้เกษตรกรชาวไร่อ้อย เพื่อสร้างโอกาสทางการแข่งขันทางด้านการตลาดและในตัวผลิตภัณฑ์อ้อย

เอกสารอ้างอิง (References)

- โศภษา บรรณทอง. (2560). การจัดการห่วงโซ่อุปทานมะพร้าวน้ำหอมเพื่อการส่งออกบนเส้นทาง R3A สู่อุตสาหกรรมประชาชนจีน. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. (2557). 9 บทบันทึกแห่งอ้อยและน้ำตาลทรายไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาล.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกรม. (2555). ภาพเศรษฐกิจการเกษตร. วารสารเศรษฐกิจการเกษตร. 63(730), 14-29.
- เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล. (2561). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ และผลิตภาพเพื่อยกระดับมูลค่าเพิ่มของกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมการเกษตร “อ้อย” ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 12(1), 181-190.
- ถิรวรรณ คำกลาง. (2559). การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน. ชลบุรี: วิทยาลัยเทคโนโลยีทางทะเลแห่งเอเชีย.
- ธนิต โสรัตน์. (2550). การบริหารงานโลจิสติกส์ระบบการบริหารห่วงโซ่อุปทาน. กรุงเทพฯ: V-Serve.

สุขชล วุ่นประเสริฐ, อธิรุทธ เกิดไทย. (2558). การจัดการดินและน้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตอ้อยต่อในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: ม.ป.ท.

พรทิพย์ รอดพัน (2561). การจัดการห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมมันสำปะหลังในเขตภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา. 12(1), 46-57.

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียน
การสอนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
A Study of Learning Behavior and Student Satisfaction towards
Teaching and Learning Management During the COVID-19 Virus
Outbreak

ศรารุธ เรืองสวัสดิ์¹ ปภาสินี แซ่ติ้ว² ธนิดา ทีปะपाल³

Sarawut Rueangsawat, Papasinee Saetew, Thanida Teepapal

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19), 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประชากรคือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 389 คน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 194 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และการจับสลากเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.51, SD.=0.67) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.87, SD.=0.81)

คำสำคัญ (Keywords): โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19); พฤติกรรมการเรียน; ความพึงพอใจของผู้เรียน

Received: 2021-05-11 Revised: 2021-06-11 Accepted: 2021-06-13

¹ สาขาการพยาบาลเด็ก, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี Pediatric Nursing, Boromarajonani College of Nursing Suratthani. Corresponding Author e-mail: sara_r43@hotmail.com

² สาขาการพยาบาลเด็ก, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี Pediatric Nursing, Boromarajonani College of Nursing Suratthani

³ สาขาการพยาบาลเด็ก, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี Pediatric Nursing, Boromarajonani College of Nursing Suratthani

Abstract

The research is to study of learning behavior and student satisfaction towards teaching and learning management during the COVID-19 virus outbreak. The objective is 1) to study the student learning behavior during the COVID-19 virus outbreak and 2) to study the satisfaction of learners with teaching and learning management during the COVID-19 virus outbreak. A populations was 389 students of Boromarajonani College of Nursing, SuratThani 2020. The sample group was 194 nursing students at Boromarajonani College of Nursing, Surat Thani 2020. By simple random sampling and lottery, data were collected using questionnaires, data was analyzed by using Percentage frequency distribution Mean and standard deviation The result of the research indicated that; The learning behavior of the learners during the COVID-19 virus outbreak was high ($\bar{X}$ =3.51, SD=0.67). The Students' satisfaction of instructional management during the COVID-19 virus outbreak was high ($\bar{X}$ =3.87, SD=0.81)

Keywords: COVID-19 Virus; Learning Behavior; Student Satisfaction

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันทั่วโลกมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างกว้างขวาง ไปทั่วทุกทวีปของโลก แม้สถานการณ์ในบางประเทศจะดีขึ้น และมาตรการควบคุมโรคมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่จำนวนผู้ติดเชื้อในภาพรวมทั่วโลกยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยที่เริ่มต้นของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการรายงานผู้ป่วยจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน ตั้งแต่ประมาณเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 มีการรายงานพบกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการปอดอักเสบโดยยังไม่พบเชื้อที่เป็นสาเหตุจำนวน 27 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 44 คน เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2563 จากรายงานผู้ป่วย 44 ราย มีผู้ป่วย 11 รายที่ป่วยหนัก ขณะที่ผู้ป่วยที่เหลือ 33 รายมีอาการคงที่ โดยพบว่ามีเชื่อมโยงกับ Huanan Seafood Wholesale Market ซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน (World Health Organization, 2020) ซึ่งจากการวิเคราะห์รหัสพันธุกรรมของเชื้อไวรัสโคโรนาค้นพบว่า 96.2% มีความคล้ายคลึงกับเชื้อในค้างคาว จึงเชื่อว่าต้นกำเนิดของเชืื่อนี้จะมาจากค้างคาว แต่ยังไม่ทราบว่ามีสัตว์ชนิดใดเป็นตัวเชื่อมจากค้างคาวมายังคน ต่อมาไวรัสมีการปรับตัวให้สามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คน หลังจากนั้นการแพร่ระบาดได้แพร่หลายเป็นวงกว้างไปในหลายประเทศ และองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern, PHEIC) ในวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2563 (World Health Organization, 2020) ต่อมาประกาศเป็นภาวะที่มีการระบาดไปทั่วโลก (Pandemic Coronavirus) ในวันที่ 11 มีนาคม 2563

โดยข้อมูลล่าสุด นับตั้งแต่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ถึง 7 เมษายน พ.ศ.2563 มีการระบาดทั่วโลก 1,279,722 ราย เสียชีวิต 72,614 ราย (จุโร วงศ์สวัสดิ์, 2563) ประเทศไทยซึ่งพบผู้ติดเชื้อเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงมีมาตรการให้เว้นระยะห่างระหว่างบุคคล สถานศึกษาซึ่งมีบุคลากรเป็นจำนวนมาก กระทรวงศึกษาธิการ เข้าใจถึงความกังวลและข้อสงสัยต่อการเลื่อนเปิดเทอมและการจัดการเรียนการสอนที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ผู้ปกครอง ไปจนถึงอาจารย์และโรงเรียน เพราะภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงจำเป็นต้องวางแผนทางการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤต COVID-19 ในทุกระดับชั้นและทุกประเภท รัฐบาลจึงมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังต่อไปนี้ 2 มิถุนายน 2563 นายกรัฐมนตรี แถลงถึงแนวทางการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยได้ชี้แจงถึงการนับเวลาการเรียนการสอนระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 ถึง 16 พฤษภาคม 2564 พร้อมให้สถานศึกษาเปิดสอนชดเชยให้ครบตามโครงสร้างเวลาเรียนโดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทั้งในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และสถานศึกษาต่างๆ รวมทั้งการเรียนการสอนทางไกล ให้จัดตารางเวลาเรียนที่ชัดเจนเพื่อที่จะสามารถนับชั่วโมงการเรียนได้ (ศธ.360องศา, 2563) สำหรับการจัดการเรียนการสอนทางไกลในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังไม่คลี่คลายจะต้องจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยระบบโทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิทัล ระบบดาวเทียม ระบบเคเบิลทีวี และระบบ IPTV จำนวน 15 ช่อง และหากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คลี่คลายจะมีการเรียนการสอนปกติในโรงเรียน โดยจะต้องมีมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) สำหรับการวัดและการประเมินผล จะต้องใช้ความร่วมมือจากหลายฝ่าย อาจใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ ให้ข้อมูล ตรวจเยี่ยมบ้านนักเรียน ประสานความร่วมมือจากผู้ปกครอง ใช้การทดสอบรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การประเมินทางอีเมล จัดทำตารางนัดหมายเป็นกลุ่มขนาดเล็ก (รัฐบาลไทย, 2563) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี เป็นสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนทั้งทางด้านภาคทฤษฎีที่มีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ภาคการทดลองที่มีการจัดการศึกษาทั้งในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และการฝึกภาคปฏิบัติที่ต้องมีการขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ณ หอผู้ป่วยบนโรงพยาบาลต่างๆ การฝึกภาคปฏิบัติในชุมชน แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนทางสาขาพยาบาลศาสตร์เช่นเดียวกันกับสถานศึกษาทั่วไป ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ทั้งภาคทฤษฎี ภาคการทดลองและการฝึกภาคปฏิบัติ จึงได้มีการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพจึงมีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ขึ้นมา เพื่อให้การศึกษาดำเนินต่อไปเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นให้นักศึกษาและคณาจารย์ที่จะทำการเรียนการสอนดำเนินต่อไปได้ ซึ่งการเรียนในช่วง สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ

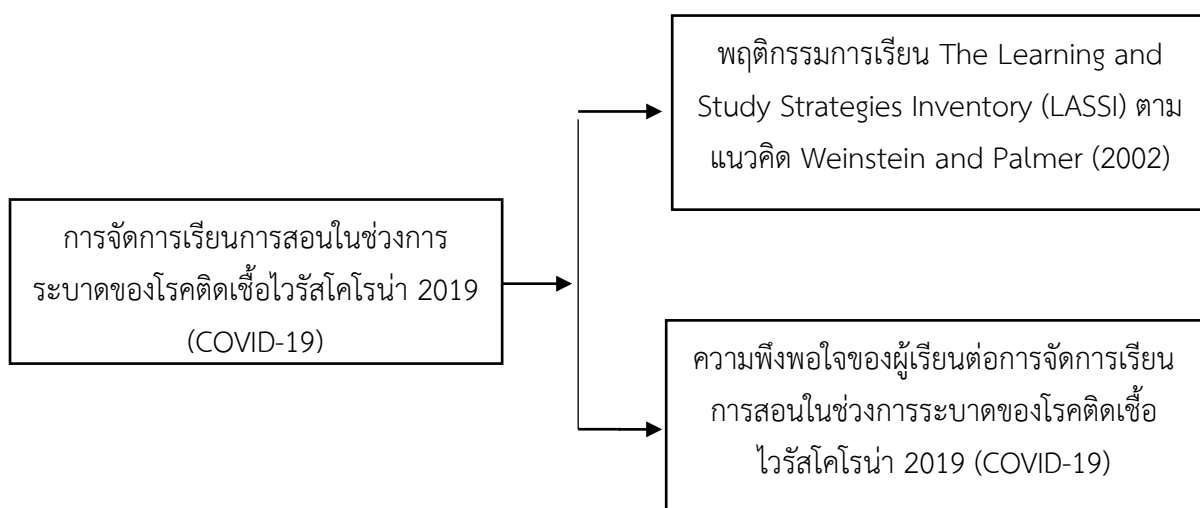
ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จะเป็นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทั้งหมดทุกรายวิชาเต็มรูปแบบ โดยปิดภาคเรียนในวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2563 และมีการเรียนการสอนแบบออนไลน์วันแรกเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2563 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนออนไลน์นั้นจัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอนเป็นเรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียนประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง VDO และ Multimedia อื่นๆ (สิริพร อินทสนธิ, 2563) การเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นการเรียนที่มีความมีความยืดหยุ่นสูง เพราะฉะนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะไม่มีใครมาควบคุมในการเรียน ยิ่งเรียนยิ่งเพิ่มความรู้ให้กับตัวเอง อีกทั้งยังทราบผลย้อนกลับของการเรียน ทั้งจาก E-Mail การประเมินย่อย การประเมินผลหลัก โดยใช้เว็บไซต์เป็นที่สอบ รวมทั้งการประเมินผลรวมตามการสอบ เพื่อเป็นการเช็คว่าคุณได้เข้ามาเรียนจริง สามารถทำข้อสอบได้ มีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนที่ค่อนข้างอิสระไม่มีอาจารย์ผู้สอนมาคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้ในบางครั้งผู้เรียนไม่สนใจเนื้อหาการเรียน ความตั้งใจในบทเรียนลดลง ผู้เรียนขาดความรับผิดชอบในการเรียน มีพฤติกรรมที่ไม่สนใจเรียน ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นขณะเรียน ทำให้ไม่สามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพได้ เช่น ปัญหาความพร้อมจากอุปกรณ์การเรียนของผู้เรียน ปัญหาของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ปัญหาสภาพดินฟ้าอากาศ สิ่งแวดล้อมในสถานที่ที่เรียนออนไลน์ทั้งบุคคลในครอบครัว เพื่อน ทั้งหมดดังที่กล่าวมา ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องรู้ปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้น จะต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน พฤติกรรมของผู้เรียน จึงจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพได้ ทางผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนออนไลน์ที่เกิดขึ้นได้ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดทางการวิจัย วิจัยใช้แนวคิดพฤติกรรมการเรียน The Learning and Study Strategies Inventory (LASSI) ของ Weinstein and Palmer (2002) ประกอบด้วย ประเด็นต่าง ๆ 10 ด้าน ซึ่งพฤติกรรมการเรียนดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมการเรียนทั้งภายนอกและภายในเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

ภาพ กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : The Learning and Study Strategies Inventory (LASSI) ของ Weinstein and Palmer (2002)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้วิจัยใช้แนวคิดพฤติกรรมการเรียน The Learning and Study Strategies Inventory (LASSI) ของ Weinstein and Palmer (2002) ซึ่งพฤติกรรมการเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมการเรียนทั้งภายนอกและภายใน ประชากรคือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 389 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 389 คน ที่เรียนออนไลน์ในช่วงการ

ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสราญบุรีธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 194 คน โดยการใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็นในการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับสลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม คือ ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ความพร้อมและอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์และแบบสอบถามเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการเรียนประยุกต์จากแนวคิดพฤติกรรมการเรียน The Learning and Study Strategies Inventory (LASSI) ของ Weinstein and Palmer (2002) และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอน ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความหมายดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด, 4 หมายถึง มาก, 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อย, 1 หมายถึง น้อยที่สุด โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งระดับในการหาค่าระดับพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียน มีดังนี้

ระดับ 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจในเรื่องนั้นๆ ในระดับมากที่สุด
ระดับ 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจในเรื่องนั้นๆ ในระดับมาก
ระดับ 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจในเรื่องนั้นๆ ในระดับปานกลาง
ระดับ 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจในเรื่องนั้นๆ ในระดับน้อย
ระดับ 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีพฤติกรรมการเรียนและความพึงพอใจในเรื่องนั้นๆ ในระดับน้อยที่สุด

โดยในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือนำแบบสอบถามไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมด้านเนื้อหาด้วยการพิจารณาดัชนีความสอดคล้อง โดยให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) โดยดัชนีความสอดคล้องรายข้อมากกว่า 0.5 ถือว่าข้อคำถามข้อนั้นสามารถนำไปใช้ได้ แต่ถ้าดัชนีความสอดคล้องรายข้อน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้ พบว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์มีค่ามากกว่า 0.67 ทุกข้อ และมีการปรับข้อความบางรายการเพื่อความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสราษบุรีธานี จำนวน 194 คน หลังจากที่คุณคนผ่านการเรียนการสอนออนไลน์ไปแล้ว

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าสถิติการแจกแจงความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย (Results)

ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานในการเรียนออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักศึกษาพยาบาลทั้งหมด 194 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 182 คน (ร้อยละ 93.81) และเป็นเพศชาย 12 คน (ร้อยละ 6.19) เมื่อพิจารณาตามชั้นปีพบว่านักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 2 จำนวน 78 คน (ร้อยละ 40.20) รองลงมาเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 60 คน (ร้อยละ 30.93) และนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 56 คน (ร้อยละ 28.87) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ผู้เรียนใช้ Smart phone จำนวน 187 คน (ร้อยละ 96.39) รองลงมาเป็น Computer/Laptop จำนวน 145 คน (ร้อยละ 74.74) นอกจากนี้ยังพบว่าอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้งานเป็นประจำ Mobile Internet จำนวน 101 คน (ร้อยละ 52.06) และเป็นประเภท Wi-fi จำนวน 93 คน (ร้อยละ 47.94) โดยที่ความเร็วสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้งานอยู่ที่ความเร็วมากกว่า 100 Mb/s จำนวน 62 คน (ร้อยละ 31.96) รองลงมาใช้ความเร็วสัญญาณอินเทอร์เน็ตน้อยกว่า 50 Mb/s จำนวน 46 คน (ร้อยละ 23.71) ความเร็วสัญญาณอินเทอร์เน็ตตามลำดับและยังพบว่าตารางเรียนออนไลน์ของผู้เรียน ส่วนใหญ่ทางวิทยาลัยจัดให้โดยมีการจัดการเรียนออนไลน์วันละ 7-8 ชั่วโมง (ร้อยละ 55.15) รองลงมาตารางเรียนของผู้เรียนเรียนออนไลน์วันละ 5-6 ชั่วโมง (ร้อยละ 37.11) และส่วนใหญ่ผู้เรียนเข้าเรียนวันละ 7-8 ชั่วโมง (ร้อยละ 50.00) ตามที่วิทยาลัยกำหนด รองลงมาผู้เรียนเข้าเรียนวันละ 5-6 ชั่วโมง (ร้อยละ 36.08) ตามลำดับ

พฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

พฤติกรรมกรเรียนของผู้เรียน	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
ด้านเจตคติในการเรียน	3.24	0.53	ปานกลาง
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.55	0.67	มาก
ด้านความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียน	3.24	0.56	ปานกลาง

พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
ด้านเจตคติในการเรียน	3.24	0.53	ปานกลาง
ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.55	0.67	มาก
ด้านความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียน	3.24	0.56	ปานกลาง
ด้านการจัดการกับเวลาทางด้านการเรียน	3.71	0.69	มาก
ด้านการมีสมาธิต่อการเรียน	3.21	0.53	ปานกลาง
ด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูล	3.65	0.74	มาก
ด้านวิธีเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญของบทเรียน	3.66	0.76	มาก
ด้านการใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน	3.82	0.83	มาก
ด้านการทดสอบตนเอง การทบทวน และการเตรียมตัวในการเรียน	3.57	0.75	มาก
ด้านยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ	3.46	0.67	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนด้านเจตคติในการเรียนการสอนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.24$, $SD=0.53$) พฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, $SD=0.67$)

พฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนด้านความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.24$, $SD=0.56$)

พฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนด้านการจัดการกับเวลาทางด้านการเรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวมของการจัดการกับเวลาทางด้านการเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$, $SD=0.69$)

พฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนด้านการมีสมาธิต่อการเรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}=3.21$, $SD=0.53$)

พฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้เรียนด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูลในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, $SD=0.74$)

พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนด้านวิิเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญของบทเรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, $SD=0.76$)

พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนด้านการใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, $SD=0.83$)

พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนด้านการทดสอบตนเอง การทบทวน และการเตรียมตัวในการเรียนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.57$, $SD=0.75$)

พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนด้านยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าพฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.46$, $SD=0.67$)

ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งมีผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
ด้านการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน			
วิทยาลัยมีการชี้แจงวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวในการเข้าเรียนตามตารางที่กำหนดไว้	3.88	0.82	มาก
วิทยาลัยมีการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์	3.79	0.81	มาก
วิทยาลัยมีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนแบบออนไลน์	3.78	0.75	มาก
วิทยาลัยมีการจัดตารางเรียนในแต่ละวันได้เหมาะสม	3.85	0.77	มาก
รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
วิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์และตารางเรียน	3.83	0.78	มาก
ผู้สอนมีความพร้อมและเข้าสอนตามตาราง	3.87	0.78	มาก
คะแนนเฉลี่ย	3.83	0.79	มาก

ด้านการเรียนการสอน			
ผู้สอนมีการแจ้งจุดประสงค์ในการเรียนรู้ที่ชัดเจน	3.90	0.82	มาก
ผู้สอนแจ้งเกณฑ์และวิธีประเมินผลล่วงหน้าชัดเจน	3.98	0.85	มาก
ผู้สอนมีการเข้าสอนตรงตามตารางเวลาที่กำหนด	3.93	0.83	มาก
ผู้สอนสามารถสอนตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้	3.95	0.83	มาก
ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน	3.93	0.83	มาก
ผู้สอนมีการเตรียมการสอน ตั้งใจ กระตือรือร้นในการสอน และเต็มใจตอบคำถามของผู้เรียน	3.95	0.80	มาก
ผู้สอนให้ข้อมูลและแนะนำแหล่งค้นคว้าหาความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.94	0.83	มาก
สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและชัดเจน	3.97	0.81	มาก
มีการใช้สื่อที่หลากหลายรูปแบบมาใช้ในการเรียนการสอน	3.91	0.79	มาก
สื่อที่ใช้สามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่สอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น	3.97	0.86	มาก
มีการโต้ตอบสื่อสารกับผู้สอนถึงความเข้าใจในเนื้อหาหรือแนวคิดสำคัญอย่างเหมาะสม	3.87	0.84	มาก
ปริมาณเนื้อหา มีความเหมาะสมกับตารางเวลาที่กำหนด	3.87	0.78	มาก
ประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนโดยรวมมีความเหมาะสม	3.94	0.82	มาก
ผู้สอนมีความชำนาญในการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.88	0.82	มาก
คะแนนเฉลี่ย	3.93	0.82	มาก
ด้านการประเมินผล			
การวัดการประเมินผลมีความเหมาะสม	3.82	0.85	มาก
แบบทดสอบมีความสอดคล้องกับบทเรียน	3.89	0.81	มาก
ความเหมาะสมของจำนวนแบบทดสอบในแต่ละบทเรียน	3.85	0.82	มาก
รายการความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
ความเหมาะสมของจำนวนชิ้นงานในแต่ละบทเรียน	3.87	0.80	มาก
เกณฑ์การประเมินผลมีความเที่ยงธรรม โปร่งใส	3.87	0.85	มาก

เวลาในการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม	3.85	0.79	มาก
ใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง	3.87	0.83	มาก
การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ การเรียนรู้	3.91	0.81	มาก
ระบบการสอบหรือวัดผลประเมินผลที่สะดวกรวดเร็ว ได้ผลลัพธ์ทันที	3.87	0.83	มาก
คะแนนเฉลี่ย	3.86	0.83	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีรายละเอียดดังนี้

- ด้านการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมของการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, $SD=0.79$) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในประเด็น วิทยาลัยมีการชี้แจงวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวในการเข้าเรียนตามตารางที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, $SD=0.82$) และความพึงพอใจน้อยที่สุด วิทยาลัยมีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนแบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, $SD=0.75$)

- ด้านการเรียนการสอน พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมของการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$, $SD=0.82$) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในประเด็น ผู้สอนแจ้งเกณฑ์และวิธีการประเมินผลล่วงหน้าชัดเจนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, $SD=0.85$) และความพึงพอใจน้อยที่สุด ในประเด็นการโต้ตอบสื่อสารกับผู้สอนถึงความเข้าใจในเนื้อหา หรือแนวคิดสำคัญอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, $SD=0.84$) และปริมาณเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับตารางเวลาที่กำหนด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$, $SD=0.78$)

- ด้านการประเมินผล พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมของการประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, $SD=0.83$) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในประเด็น การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, $SD=0.81$) และความพึงพอใจน้อยที่สุดในประเด็น การวัดการประเมินผลมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, $SD=0.85$)

อภิปรายผล (Discussion)

ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการเรียนที่มีในระดับมากที่สุดคือ ด้านการใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน และพฤติกรรมการเรียนที่มีในระดับน้อยที่สุด คือด้านการมีสมาธิต่อการเรียน นอกจากนี้ความพึงพอใจของผู้เรียนในภาพรวมต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ

ชำนาญ ด้านคำและคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามพบว่าโดยรวมนักศึกษามีพฤติกรรมการเรียนเหมาะสมค่อนข้างมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้มากที่สุดของนักศึกษาคือ ด้านการมีสมาธิต่อการเรียน และพฤติกรรมเรียนรู้ที่น้อยที่สุด คือด้านด้านแรงจูงใจ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของรวงดี ชีวะสุโท (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอน พฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี พบว่าคุณภาพการสอนของอาจารย์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาและพฤติกรรมการเรียนโดยรวมของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของพฤติกรรมการเรียน พบว่าค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเรียนด้านทัศนคติทางการเรียนสูงสุด รองลงมาคือด้านแรงจูงใจในการเรียนและด้านกระบวนการประมวลความรู้ นอกจากนี้ พบว่าคุณภาพการสอนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่พฤติกรรมการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพฤติกรรมการเรียนด้านแรงจูงใจในการเรียนและด้านความวิตกกังวลในการเรียนสามารถร่วมทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ ซึ่งผู้วิจัยของอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นพฤติกรรมการเรียนซึ่งมีองค์ประกอบหนึ่งของการเรียนรู้คือเป็นพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากตนเองซึ่งกระบวนการเรียนรู้เป็นผลที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอก ได้แก่

- ด้านเจตคติในการเรียน พฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเรียนออนไลน์แบบเต็มรูปแบบอยู่ที่บ้าน ทำให้รู้สึกว่าการเรียนการสอนออนไลน์อาจจะเป็นเรื่องใหม่ เรื่องยากเข้าใจยาก เพราะฉะนั้นผู้สอนจะต้องมีเจตคติที่ดี มีวิธีการและนวัตกรรมที่ดีและมีประโยชน์เพื่อนำไปสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อผู้เรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมด้านนี้ของผู้เรียน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนและผู้เรียนควรมีเจตคติที่ดีต่อกันเพื่อทำให้การสอนและการเรียนเป็นไปอย่างสนุกสนานและทำให้ผู้เรียนมีผล สัมฤทธิ์ดีขึ้น (สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์, 2558)

- ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วง โดยพยายามแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความกังวลเมื่อพบความล้มเหลว ทั้งนี้โดยอาศัยความกระตือรือร้นต้องอาศัยการวางแผนและความพยายามเพื่อความเป็นเลิศ เพื่อความก้าวหน้าเพื่อการทำให้สิ่งที่ดีขึ้นรวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้นความพากเพียรที่ฝ่าฟันอุปสรรคทั้งปวงโดยไม่ท้อแท้ มีความทะเยอทะยาน ความรับผิดชอบ การอุทิศตนอย่างเต็มกำลังความสามารถเท่าที่จะทำได้เป็นอย่างดีที่สุดเพื่อให้ความสำเร็จนั้นบรรลุมาตรฐานแห่งความเป็นเลิศที่แท้จริง (พัชรินทร์

ก่อเลิศวรพงศ์, 2559) ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนออนไลน์เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดี เนื่องจากการเรียนออนไลน์อย่างเต็มรูปแบบเป็นเรื่องใหม่ ผู้เรียนจึงเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น มากกว่าการเรียนแบบปกติ

- ด้านการจัดการกับเวลาทางด้านการเรียน พฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก บ่งบอกถึงว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มีการจัดสรรเวลาในการเรียนได้เป็นอย่างดีตามตารางเรียนที่ผู้สอนจัดไว้ให้ ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ผู้เรียนคิดว่าเป็นเรื่องใหม่ในการเรียนแบบออนไลน์ ถ้ามีการจัดสรรเวลาไม่ได้อาจจะทำให้เรียนไม่เข้าใจส่งผลต่อผลการเรียนของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์(2558) ที่ศึกษาพบว่าผู้เรียนที่มีการเตรียมพร้อมในการเรียนที่ไม่ดี ขาดเรียนบ่อยทำให้ขาดความรู้ที่ต่อเนื่อง ส่งผลให้ไม่เข้าใจบทเรียน

- ด้านการมีสมาธิต่อการเรียน พฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง บ่งบอกให้เห็นว่าการเรียนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนมีสมาธิที่ในการเรียนที่ลดลงจากสิ่งแวดล้อมในขณะที่เรียน เช่น สภาพอากาศฝนตก ฟาร์มิ่ง หิว อิ่ม ง่วงนอน เสียงดังซึ่งส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่าขณะที่เรียนออนไลน์มีบุคลากรในครอบครัวมีการให้ผู้เรียนทำภารกิจอย่างอื่นไปด้วย เช่น ดูแลน้อง ทำกับข้าว กวาดบ้าน ถูบ้าน ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่มีสมาธิจดจ่อในการเรียน นอกจากนี้จากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook หรือเกมออนไลน์ต่างๆเป็นสิ่งยั่วยู่ให้ผู้เรียนเสียสมาธิได้ เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของชานาญ ด่านคำและคณะ (2559) ที่พบว่าผู้เรียนขาดความสนใจในสิ่งที่ตนกระทำอยู่และสนใจในหลายๆเรื่องในเวลาเดียวกันจึงทำให้ผู้เรียนเสียสมาธิในการเรียนรู้

- ด้านกระบวนการรวบรวมข้อมูล พฤติกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้เรียนจะต้องมีการจดบันทึก จับใจความสำคัญในประเด็นที่ผู้สอนสอน รวบรวมข้อมูลจากสื่อการสอน หรือช่องทางต่างๆตามที่ผู้สอนมอบหมายไปในการศึกษาและเรียนรู้ ซึ่งการเรียนการสอนออนไลน์นักศึกษาจะต้องกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีช่องทางที่หลากหลายในการรวบรวมข้อมูลจึงจะทำให้การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ผ่องใส เพชรรักษ์ และคณะ (2556) ที่ผู้เรียนจะมีกระบวนการรวบรวมให้ได้มาซึ่งความรู้ โดยวิธีการเลือกจับใจความสำคัญของเนื้อหา จดบันทึกหัวข้อต่างๆเพื่อให้ง่ายต่อการจัดจำ

- ด้านวิธีเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญของบทเรียน พฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การเลือกจับใจความสำคัญ เป็นความสามารถของผู้เรียนในการเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา การจับใจความในการอ่านตำราเรียนและการสนใจเรียน การตั้งใจเรียนรู้จากสื่อการสอนในบทเรียนทุกครั้ง การสรุปใจความสำคัญให้ได้ มีการแยกแยะข้อมูลที่สำคัญหรือไม่สำคัญได้ขณะเรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- ด้านการใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน พฤติกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก จากเทคโนโลยีที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้า ส่งเสริมและตอบสนองการเรียนรู้ในทุกสถานการณ์ทำให้ผู้เรียนมีความสะดวกมากขึ้นในทุกช่องทาง หรือใช้อุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับ

การศึกษาของ ชำนาญ ด้านคำและคณะ (2559) ที่พบว่า ผู้เรียนใช้สื่อทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความทันสมัยช่วยให้ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีและสอดคล้องกับการศึกษาของ ผ่องใส เพชรรักษ์และคณะ (2556) ที่พบว่า ระดับพฤติกรรมการเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านอุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียนอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากผู้เรียนใช้สื่อในการจดบันทึก เช่น สมุด สื่อทางคอมพิวเตอร์จดบันทึกการเรียนการสอนของอาจารย์

- ด้านการทดสอบตนเอง การทบทวน และการเตรียมตัวในการเรียน พฤติกรรมในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนส่วนใหญ่มีการทบทวนเนื้อหา ทำแบบฝึกหัดที่ผู้สอนมอบหมาย หรือดูวิดีโอบันทึกการสอนหลังการเรียนออนไลน์ทุกครั้ง นอกจากนี้การที่ทุกครั้งที่คุณสอนได้ส่งการบ้านผู้เรียนจะทำการตรวจดูอย่างคร่าวๆว่าพอทำได้หรือไม่ หากมีข้อสงสัยจะสอบถามผู้สอนก่อนทำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการเตรียมความพร้อมในการเรียน ทบทวนบทเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหาพร้อมกับผู้สอน ก่อนที่จะทำการบ้าน ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ เรียกการเรียนรู้วิธีนี้ว่าการเรียนรู้แบบควบคุมตนเอง (Self Regulated Learning) (รวงดี ชีวะสุทธิ, 2555)

- ด้านยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบ พฤติกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือการเตรียมตัวสอบของผู้เรียนแต่ละคนมีความพร้อมและการเตรียมตัวที่ไม่เหมือนกัน มีการเรียน มีการสรุป จดบันทึก การท่องจำที่ไม่เหมือนกันเนื่องจากความถนัดของแต่ละคนจึงทำให้การเตรียมตัวในการสอบของผู้เรียนที่แตกต่างกันได้ ซึ่งย่อมส่งผลต่อผลการเรียนของผู้เรียนได้ถ้ามีการเตรียมตัวในการสอบไม่ดี สอดคล้องกับจินตนา พรพิไลพรรณ (2555) ที่พบว่า พฤติกรรมการเตรียมตัวสอบและกลยุทธ์การเตรียมตัวสอบ มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ผู้เรียนยังมีปัญหาในการทำความเข้าใจกับคำถามในข้อสอบ นอกจากนี้ยังมีการเตรียมตัวสอบน้อยจึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นได้นั้นต้องเกิดจากรู้ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ ทักษะเฉพาะด้านและความชำนาญต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตแบ่งเป็น 3 ด้านคือ ด้านการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน ความพึงพอใจในภาพรวมของด้านการเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากโดยมีความพึงพอใจสูงสุดในประเด็นวิทยาลัยมีการชี้แจงวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวในการเข้าเรียนตามตารางที่กำหนดไว้, ด้านการเรียนการสอน ความพึงพอใจในภาพรวมของด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากโดยมีความพึงพอใจสูงสุดในประเด็นผู้สอนแจ้งเกณฑ์และวิธีประเมินผลล่วงหน้าชัดเจนอยู่ในระดับมากและด้านการประเมินผล ความพึงพอใจในภาพรวมของด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในประเด็น การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก อันเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิมๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอนเป็น

เรียนทางผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ร่วมกับกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวกและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิต ให้กับประชากร การเรียนการสอนแบบออนไลน์เป็นการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาการเรียน ประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีทัศน์ และสื่อต่าง ๆ (สิริพร อินทสนธิ, 2563) สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยัง ผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้งผู้เรียน , ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ปรีक्षा แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail Chat Social Network เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้แบบออนไลน์ จึงเป็นเหมาะสำหรับทุกคน เรียนได้ทุกเวลา ลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) ผู้เรียนเป็นใครก็ได้ อยู่ที่ใดก็ได้ เรียนเวลาใดก็ได้ เอาตามความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากโรงเรียนออนไลน์ได้ เปิดเว็บไซต์ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง มีสื่อทุกประเภทที่นำเสนอในเว็บไซต์ ไม่ว่าจะทั้ง ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดีทัศน์ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้เนื้อหาของเนื้อหาต่าง ๆ ง่ายดายนมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความต้องการ เอกสารบนเว็บไซต์ที่มีการเชื่อมโยง ต่อไปยังแหล่งความรู้อื่น ๆ ทำให้ขอบเขต การเรียนรู้กว้างออกไป และเรียนอย่างรู้ลึกมากขึ้น ประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เนื่องจากไม่ได้จำกัดอยู่ในสถานที่ เดียวเท่านั้น เกิดเครือข่ายความรู้ โยงใยออกไปไกล เน้นการเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยลด ช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ในเมืองกับท้องถิ่น การเรียนรู้แบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นการเรียน ที่มีความมีความยืดหยุ่นสูง เป็นการเตรียมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่มีความใฝ่เรียนรู้ สำหรับนักเรียน นักศึกษาทั่วไปที่ต้องเข้าเรียนตามหลักสูตรผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2563) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะช่วงสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถเรียนในห้องเรียนได้ การเรียนการสอนออนไลน์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ ผู้สอนจำเป็นต้องเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีออนไลน์และตระหนักถึงความพร้อม และพฤติกรรมผู้เรียนที่สะท้อนออกมา จึงจะสามารถส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในช่วง ระยะเวลาดังกล่าวประสบผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถาบันการศึกษาควรจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการณ์การเรียนของผู้เรียน และบริบทของทรัพยากรการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อที่จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

1.2 สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอน และยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในการเรียนการสอนในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในทุกวิทยาลัย ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ในทุกสถาบัน ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกเนื่องจากในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงต้องทราบถึงความพึงพอใจของผู้เรียนแต่ละสถาบันเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

2.3 ควรศึกษาถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาพยาบาลในช่วงที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง (References)

- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2563). *การจัดการเรียนรู้ออนไลน์: วิธีที่เป็นไปทางการศึกษา*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2563, จาก <https://slc.mbu.ac.th/article/28181>.
- จินตนา พรพิไลพรรณ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิจัยรามคำแหง*. 17(1), 40-52.
- จุไร วงศ์สวัสดิ์. (2563). *ระบาดวิทยา: เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (โควิด-19)*. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- ชำนาญ ด่านคำ, สนิท ตีเมืองชัย และประวิทย์ สิมมาทัน. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. *Journal of Nakhonratchasima College*. 10(1), 25-31.
- ศธ.360 องศา. (2563). *นายกรัฐมนตรีแถลงแนวทางการเรียนการสอนช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19*. สืบค้น 20 ธันวาคม 2563, จาก <https://moe360.blog/2020/06/02/>.
- ผ่องใส เพ็ชรรักษ์ และคณะ. (2556). *การศึกษาพฤติกรรมการเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต: กรุงเทพฯ.

- พัชรินทร์ ก่อเลิศรพวงศ์ และคณะ. (2559). การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. *วารสารร่วมพักษ์มหาวิทยาลัยเกริก*. 34(3), 35-54.
- รัฐบาลไทย. (2563). ข่าวทันสถานการณ์โควิด-19 กลุ่มประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักโฆษก. สืบค้น 10 ธันวาคม 2563, จาก https://www.thaigov.go.th/news/contents/ministry_details/31865.
- รวงดี ชีวะสุโท. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการสอน พฤติกรรมการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. *Thai Journal of Nursing Council*. 27(4), 43-56.
- สิริพร อินทสนธิ. (2563). โควิด-19: กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการศึกษาโปรแกรมเว็บ. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*. 22(2), 203-213.
- สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเรียนกับผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของนักศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษเชิงสถานการณ์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต*. 11(2), 223-230.
- Weinstein, C. E., Palmer, R. D., & Shchulte, A. C. (2002). *Learning and Strategies Inventory (LASSI)*. 2nd Ed. Texas: H&H Publishing Company.
- World Health Organization.[2020]. *Pneumonia of unknown cause: China*. Retrieved December 25, 2021, from <https://www.who.int/csr/don/05-january-2020-pneumonia-of-unknown-cause-china/en/>.
- World Health Organization.[2020]. *COVID-19 Public Health Emergency of International Concern (PHEIC) Global research and innovation forum*. Retrieved December 25, 2021, from Available from [https://www.who.int/publications/m/item/covid-19-public-health-emergency-of-international-concern-\(pheic\)-global-research-and-innovation-forum](https://www.who.int/publications/m/item/covid-19-public-health-emergency-of-international-concern-(pheic)-global-research-and-innovation-forum).

**แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม
อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย**
**Guidelines for Management of Art and Cultures attractions
in Sawankhalok District, Sukhothai Province**

จันทร์จิรา เกตุพุด¹ จิรนนท์ ศรีสุข² ปริชาติ ดาวนุไร³ ลฎาภา เมฆเขียว⁴ นันทพันธ์ คดคง⁵

Chanjira Ketput, Jiranan Srisuk, Parichat Daonurai, Ladapa Meakkheaw

Nanthaphan kodkong

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม 2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในเขตอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 14 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมต่อการการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านประชาสัมพันธ์ รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบริการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านแรงจูงใจ 2. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 14 ตำบลของอำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า เอกลักษณะที่โดดเด่นและดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวเดินทางมายังอำเภอสวรรคโลก กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในทุกพื้นที่นั้น มีประวัติความเป็นมา มีร่องรอยสถาปัตยกรรมที่สวยงาม และยังคงเหลือในปัจจุบัน เหมาะแก่การศึกษาและสืบสานเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้แนวทางที่ดีต่อการสร้างการมีส่วนร่วมคือการส่งเสริมให้ประชาชนในทุกพื้นที่ที่มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด การอนุรักษ์ การสืบสาน

Received: 2021-05-14 Revised: 2021-07-20 Accepted: 2021-07-21

¹²³⁴หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, Program in Public Administration, College of Local Management and Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: parichatdaonurai55@gmail.com

⁵วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, College of Local Management and Development, Pibulsongkram Rajabhat University. e-mail: nanthaphan.k@psru.ac.th

และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้อำเภอสวรรคโลก เป็นที่รู้จักในการเป็นเมืองแห่งศิลปวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

คำสำคัญ (Keyword): การท่องเที่ยว; การบริหารจัดการ; ศิลปวัฒนธรรม

Abstract

The objectives of this research study are as follows: 1) To study the level of people's participation in management of the arts and culture attractions. 2) To study the guidelines to promote the tourism management in Sawankhalok district of Sukhothai province. The population and sample group that used in this research are the people who live in Sawankhalok district of Sukhothai province. The researcher teams have collected the data from the total of 400 people and a sample group that obtained from the interview with a specific randomized method of 14 people. The results of the research were as follows: 1. The level of the participation in management of the arts and culture attractions in Sawankhalok district of Sukhothai province. It was found that the overall results were at the high level. In addition, when considering the aspect of the highest average. It was the public relations. Next, was tourism, facilities, services, participation, and motivation, respectively. 2. The guidelines to promote the tourism management that were obtained from the interviews of all (14 sub-districts) of the executives of local government organizations in Sawankhalok district of Sukhothai province. It was found that the distinctive identity that attracted tourists to come to Sawankhalok district is the arts and culture attractions in all areas that have the history, the traces of beautiful architecture, and they still left over until the present. This is very suitable for studying and succession. However, a good way for creating the participation is encouraging the people in all areas to have the sense of the hometown in the heart, conservation, inheritance, and public relations of Sawankhalok district to be known for being a city of arts and culture. That leads to build a strong economy foundation of the community.

Keywords Attractions; Management; Cultural

บทนำ (Introduction)

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีการถ่ายทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ผ่านทางภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งของประเทศ สามารถสร้างรายได้ ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสามารถนำรายได้ไปสู่การ

พัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งระดับประเทศระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวเป็นบริการที่สร้างรายได้ ที่ก่อให้เกิดการจ้างงานให้กับประเทศ เป็นอย่างมาก ท่ามกลางการแข่งขันอยู่ตลอดเวลาของการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น และมีแนวโน้มที่สำคัญมากในอนาคต การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมถือเป็นมรดกอันล้ำค่าของประเทศ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้ผลักดันให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความโดดเด่น โดยกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม นอกจากนี้จุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมไทยและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของ การท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ โดยการสร้างและใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการส่งเสริมการตลาด การดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกช่วงวัย การใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้อุตสาหกรรมชุมชนและเศรษฐกิจต่อเนื่อง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมและสร้างแหล่งท่องเที่ยวแนวใหม่ต้องมีเอกลักษณ์เฉพาะโดยคำนึงถึงศักยภาพของแต่ละพื้นที่ (สุประภา สมนักพงษ์ 2560)

คณะผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่า อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย มีศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่หลากหลาย แต่ศิลปวัฒนธรรมประเพณีเหล่านั้นได้ถูกเลือนรางจางหายไป เนื่องจากอาจจะยากต่อการศึกษาเพราะอำเภอสุวรรณโคตรนั้นมีถึง 14 ตำบล และในปัจจุบันผู้คนในพื้นที่ให้ความสำคัญด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีลดน้อยลง จึงส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากประชาชนในพื้นที่นั้นยังมีความรู้ เข้าใจในศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ไม่เพียงพอจึงไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เหล่านี้ แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชม และเพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าและศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในแต่ละตำบล ในเขตอำเภอสุวรรณโคตรทั้ง 14 ตำบล ทั้งยังศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในเขตอำเภอสุวรรณโคตร เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และได้อนุรักษ์ฟื้นฟูเพื่ออนุรักษ์ไม่ให้เลือนรางจางหายไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในเขตอำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1.รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อต้องการข้อมูลทั้งเชิงประจักษ์และความลุ่มลึกทางเนื้อหาโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย ทั้งหมด 14 ตำบล จำนวน 67,322 คน ได้จากการกำหนดขนาดการตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 398 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 14 คน

3.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นนำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยโดยขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่คณะผู้วิจัยได้มีการดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากการศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย

3.2 แบบสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง Semi-structured (Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 14 ตำบลของอำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

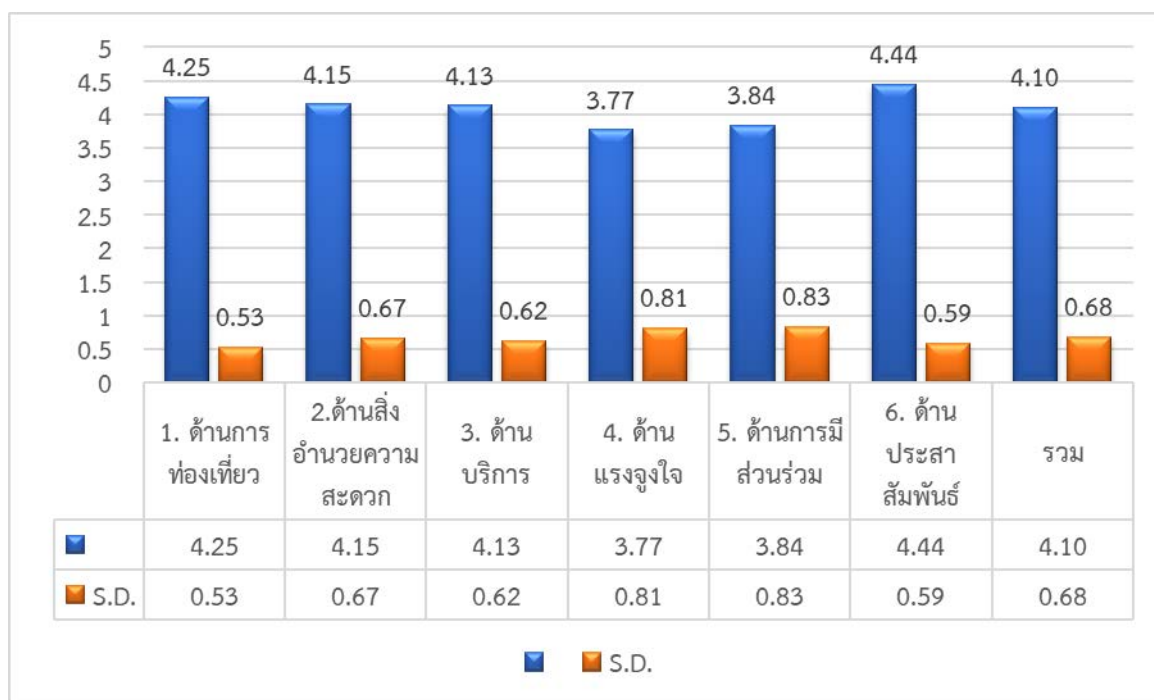
คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตัวเอง แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ได้คืนมาทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล โดยการร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.สถิติที่ใช้ในการวิจัย

โดยการใช้สถิติเชิงพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลโดยการหาค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตามคุณลักษณะส่วนบุคคลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ดังนี้ ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่าT-test กรณีตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติ F-test

ผลการวิจัย(Research Results)

แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการมีส่วนร่วมต่อการการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ในเขตอำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย ในภาพรวมทั้งหมด 6 ด้าน

แผนภูมิที่ 1 : แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการมีส่วนร่วมต่อการการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย พบว่าโดยภาพรวมทั้งหมด 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.10, S.D.=0.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.44, S.D.=0.59$) รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.25, S.D.=0.53$) ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.15, S.D.=0.67$) ด้านบริการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.13, S.D.=0.62$) ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.84, S.D.=0.83$) และ ด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=3.77, S.D.=0.81$)

ผลการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 14 ตำบล ที่มีต่อแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ดังนี้

1.ด้านแหล่งท่องเที่ยว

อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัยนั้น ประกอบด้วย 14 ตำบล เป็นอำเภอที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมีศิลปวัฒนธรรมประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุที่งดงามควรค่าแก่การเก็บรักษาและ

นำมาเผยแพร่ให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยว อาทิจน ศาลหลักเมืองอำเภอสวรรคโลก อีกทั้งมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง เช่น ตำบลเมืองบางขลังเป็นตำบลที่มีการได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานวิจัยแห่งชาติมาส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยนำทีมวิจัยค้นหาแหล่งท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรมเมืองบางขลัง โดยมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้ที่มียุทธศาสตร์มาทำงานร่วมกัน และ ภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณ เพื่อพัฒนาทัศนียภาพให้สวยงาม เช่น งบประมาณพัฒนาชุมชน หน่วยงานบ้านและความสวยงามในหมู่บ้าน มีสินค้า OTOP จากผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านเพื่อต้อนรับ นักท่องเที่ยว

2.ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก

เส้นทางคมนาคมมีความสะดวกปลอดภัย มีไฟส่องสว่างตามทางที่เพียงพอ มีป้ายบอกทาง ชัดเจน ทำให้สะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีน้ำอุปโภคบริโภคที่สะอาดบริการ โทรคมนาคม มีความเสถียร คือ สาธารณูปโภคโดยส่วนใหญ่แล้วมีความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว มีร้านอาหาร ของชำบริการ มีร้านอาหารหลากหลายประเภทให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรร มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก และมีที่พักที่มีความสะดวก สะอาดปลอดภัย มีความดูแลความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกโดยตำรวจ และอปพร. มีโรงพยาบาล เพื่อดูแลนักท่องเที่ยวหากเจ็บป่วย หรือได้รับบาดเจ็บ ขณะที่มาท่องเที่ยว มีสถานีตำรวจ ที่ดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

3.ด้านบริการ

ประชาชนในพื้นที่สามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้ พอประมาณ แต่ก็ไม่สามารถที่จะแนะนำได้ทั้งหมดเพราะก็ไม่ได้ทราบถึงรายละเอียดบางที่จำชื่อ สถานที่ได้แต่ไม่สามารถบอกทางได้ หรือมีการหลงลืมบ้างเป็นบางพื้นที่ มีการบริการเป็นไปในทางที่ดี มีความสุภาพเรียบร้อย สถานที่มีความสะอาดเรียบร้อย พนักงานมีความยิ้มแย้มแจ่มใสดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยว และให้บริการด้วยความเต็มใจ สะดวก รวดเร็ว มีบริการรถรางไว้สำหรับ บริการนักท่องเที่ยว มีรถรับจ้าง และรถโดยสารประจำทางบริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการเดินทาง

4.ด้านแรงจูงใจ

แรงจูงใจที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวของอำเภอสวรรคโลกนั้น มีศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ และเที่ยวชมความงามรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวที่มีความ งดงามทางประวัติศาสตร์โดยอำเภอสวรรคโลกทั้ง 14 ตำบล มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ เช่น ศาลหลักเมืองวัดพิพิธภัณฑ์ ฯลฯ เพราะจากการพูดคุยกับตัวแทนของผู้นำชุมชนทั้ง 14 ตำบล ยังพบว่าเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเดินทางมายังอำเภอสวรรคโลก คือ แหล่ง ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมรวมทั้งการจูงใจจากประชาชนในพื้นที่ โดยการมีการแบ่งส่วนความ รับผิดชอบให้แต่ละชุมชนมีการจัดการกิจกรรมร่วมขายสินค้าทางการเกษตร อาหารแปรรูป เพื่อให้ ชุมชนได้รับประโยชน์และหารายได้เสริมให้กับชุมชน มีการให้คำแนะนำให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของอำเภอสวรรคโลก ทำให้มีความเข้มแข็งและเกิดความยั่งยืน เช่น

การพัฒนาชุมชนทางเข้าหมู่บ้านให้มีความสวยงาม การปรับปรุงพื้นที่จุดท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนอำเภอสวรรคโลกของเรา

5.ด้านการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของแต่ละ 14 ตำบลนั้นโดยการสนทนากลุ่มของผู้นำชุมชนพบว่าการให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาและร่วมกันทำกิจกรรมของชุมชนเป็นไปในทางที่ดี มีการทำงานร่วมกับผู้นำปราชญ์ชาวบ้านแต่ละชุมชนเพื่อช่วยกันค้นหาแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ถูกกลืนร่วมกัน นำมาจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่ให้คนรู้จักภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตำบลตนเองอีกครั้ง รวมถึงการเน้นจัดกิจกรรมที่ให้ความเหมาะสมกับทุกช่วงวัย เช่น กิจกรรมเด็กของเด็กล็ก เยาวชน วัยกลางคน ผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยนำเด็กมาร่วมกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมรวมถึงการร่วมกันในโครงการต่างๆของชุมชน

6.ด้านการประชาสัมพันธ์

ในส่วนของการประชาสัมพันธ์พบว่าทุกตำบลในเขตอำเภอสวรรคโลก มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ดี ส่วนใหญ่เน้นไปที่ตัวผู้นำเป็นผู้ประสาน โดยมีการเรียกประชุมร่วมกันเพื่อชี้แจงข่าวสารให้กับประชาชนในชุมชนได้ทราบถึงอย่างทั่วกัน มีการให้คำแนะนำการร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นหลักทักษะในทศวรรษที่ 21 ในทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีเพราะมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ มีการโฆษณารวมถึงเสียงตามสายผ่านทางหอกระจายข่าวของแต่ละชุมชนและโซเชียลเช่น เฟซ facebook LINE และวิทยุคลื่น101 เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเพณีที่เด่นในอำเภอสวรรคโลก เช่น ประเพณีชักผ้าป่าราว ประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ตำบลปากน้ำ อำเภอสวรรคโลก ประเพณีหมากม่วงหมากปราง จึงสอดคล้องกับแนวคิด บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่เน้นการ ให้ความสำคัญกับ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่า ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง สอดคล้องกับวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ยุพิน ศรีหรั่ง (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ธรรมชาติ จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าประกอบด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งมีความ

จำเป็นอย่างยิ่งในการสนับสนุน และเร่งให้เกิดการพัฒนา ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภูต่อไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับวัยที่เกี่ยวข้องของ พจนา ชัชวาล (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ สอดคล้องกับวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อัญชลี สมใจ (2552, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา วัดโสธรวราราม วรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา และ พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า จังหวัด ปทุมธานีมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ของชาวมอญ ด้าน ประวัติศาสตร์ ด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่ วัดมอญ เตาโอ่งอ่าง เครื่องปั้นดินเผา ตุ่มสาม โคนก ตลอดจนด้านประเพณี เทศกาล ได้แก่ งานสงกรานต์ งานแห่เสาหงส์ธง ตะขบ และวิถีชีวิตของ ชุมชนชาวมอญได้แก่ อาหารการกิน การแต่งกาย

ด้านการสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว มีป้ายสัญลักษณ์บอกเส้นทางที่ชัดเจนเหมาะสม จึงสอดคล้องกับแนวคิดของ พยอม ธรรมบุตร (2549) ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็นการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น ระบบคมนาคม สนามบิน ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง หรือแหล่งท่องเที่ยว การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ที่ต้องการค้างคืน และสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิกันต์ กุลวนิช (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนเมืองเทศบาลเมืองตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา จาก การศึกษาพบว่า มีทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลาย แต่ยังขาดการพัฒนา ปรับปรุง ภูมิทัศน์ มีเส้นทางเข้าถึงสะดวก แต่ขาดป้ายบอกทาง ด้านบริการการท่องเที่ยวมีความพร้อม ทั้งการคมนาคมขนส่ง ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร

ด้านบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พนักงานมีการให้บริการข้อมูล แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยความเหมาะสม มีกริยาทำทางที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส ดูแล เอาใจใส่เป็นอย่างดี จึงสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจของ สรชัย พิศาลบุตร (2550) ที่กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจจากการที่ลูกค้าได้รับการสนองต่อสิ่งที่ต้องการ ซึ่งสิ่งที่ได้รับเหล่านั้นจะต้องอยู่ในขอบเขตที่ผู้ให้บริการหาให้ได้โดยสุจริต และยังสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ วิธาน จินาภักดิ์ (2555) กล่าวว่าความพึงพอใจเกิดมาจากปัจจัยหลายด้านได้แก่ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) บริการต้องมีคุณภาพและตรงต่อสิ่งที่อยากได้รับ 3) ด้านค่าใช้จ่ายและราคามีความเหมาะสมคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป 4) ด้านสถานที่บริการ อยู่ในทำเลที่สะดวก เหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ 5) ด้านการส่งเสริมการขาย มีการแนะนำที่ดี

ลูกค้าได้ทราบข้อมูลข่าวสารครบถ้วน 6) ด้านผู้ประกอบการ ให้ความสำคัญต่อลูกค้าเป็นหลัก มีการวางแผนเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ 7) ด้านสภาพแวดล้อมของการบริการ มีบรรยากาศทางบวก เช่นสวยงามและสะอาด 8) ด้านกระบวนการในการให้บริการ มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วงศ์ธีรา สุวรรณ (2557,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดใน จังหวัดปทุมธานี การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี สำหรับวัดที่นักท่องเที่ยวทางวัดจะจัดมัคคุเทศก์หรือบุคลากรพาชมวัด

ด้านแรงจูงใจ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ รู้สึกมีความภาคภูมิใจที่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ความรักและความสามัคคีในชุมชน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ปากิต พันธ์เพ็ง (2553,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่มีต่อการท่องเที่ยวตลาดจตุจักรของนักท่องเที่ยว ผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีเพศ อายุ และการศึกษา ต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ บุษยา สุธีธร และ ภัสวลี นิติเกษตรสุนทร (2541,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง เจตคติและความประทับใจของ ชาวต่างประเทศที่ได้มาเยี่ยมประเทศไทย วัตถุประสงค์สำคัญในการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในด้านต่างๆ ที่เป็น จุดดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเช่น ด้านวัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว โดยศึกษานักท่องเที่ยวต่างชาติ เฉพาะในจังหวัดที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ในปี 2541

ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการลงมติให้มีการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของแต่ละ 14 ตำบลนั้นโดยการสนทนากลุ่มของผู้นำชุมชนพบว่า การให้ความร่วมมือในการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาและร่วมกันทำกิจกรรมของชุมชนเป็นไปในทางที่ดี มีการทำงานร่วมกับผู้นำปราชญ์ชาวบ้านแต่ละชุมชนเพื่อช่วยกันค้นหาแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ถูกกลืนร่วมกัน นำมาจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเผยแพร่ให้คนรู้สึกภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตำบล จึงสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ รุ่งวิทย์ ตรีกุล, กมล เสวตสมบุรณ์ และธนาธิ เราประเสริฐ (2556,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วม ของชุมชนบึงปลาชัยในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในชุมชนบึงปลาชัย จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยรวม และสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ จินตวีร์ เกษมสุข (ม.ป.ป.) คือ รูปแบบของการมีส่วนร่วม 4 รูปแบบ การรับรู้ข่าวสารการปรึกษาหารือ การประชุมรับฟังความคิดเห็น และการร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พงณา ชัชวาล (2551,บทคัดย่อ) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในพื้นที่ส่วนการจัดการการท่องเที่ยวโดย สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ สุดชีวัน นันทวัน ณ อยู่ยยา (2552,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลางกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แต่พบว่าการเข้าไปมี

ส่วนร่วมของ ประชาชนเจ้าของท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวยังมีอยู่น้อยมากและภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อมูลที่นำมาประชาสัมพันธ์มีความถูกต้อง มีการให้บริการข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย การประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต แผ่นพับ ได้รับการประชาสัมพันธ์จาก ผู้นำชุมชน และช่องทางที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์มีความเหมาะสม จึงสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ บัณฑิตา สังฆะมณี(2557,บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ผ่าน รูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติภูกระดึง อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่า การรับรู้สื่อที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ 1) สื่อ ประชาสัมพันธ์ออนไลน์ 2) สื่อมวลชน 3) สื่อบุคคล เป็นสื่อที่สามารถสร้างการรับรู้ที่ดีให้แก่ นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเปิดรับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พจนา ชัชวาล (2551,บทคัดย่อ) ให้การสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์บอกเส้นทางทางการท่องเที่ยวจัดนิทรรศการแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว ควรร่วมกันพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ เพื่อที่จะเป็นผู้นำเที่ยวในท้องถิ่น และร่วมกันวางแผนทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม โดยสร้าง กฎ-กติกา เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวและมีการกำหนดระเบียบแบบแผนให้กับชาวบ้านและนักท่องเที่ยวในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เส้นทางคมนาคมมีความสะดวกต่อการเดินทาง ไฟลายทางมีความสว่างเพียงพอ แต่ก็ยังมีบางพื้นที่ในอำเภอสุวรรณภูมิที่มีเส้นทางคมนาคม ไฟลายทาง ที่ไม่สะดวกต่อการเดินทาง จึงต้องมีการปรับปรุงให้มีความสะดวกเพราะอาจเกิดอันตราย
3. ด้านบริการ ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้ทั้งหมด เพราะไม่ได้ทราบถึงรายละเอียดและไม่สามารถจำเส้นทางได้ทั้งหมด หรือมีการหลงลืมบ้างเป็นบางพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความรู้และคำแนะนำแก่ชาวบ้าน และจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวให้แก่ตำบล
4. ด้านการมีส่วนร่วม ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยมีการกระตุ้นให้ผู้นำชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเชิญผู้นำที่มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวมาให้ความรู้แก่ชาวบ้าน และสนับสนุนให้ผู้นำชุมชนและชาวบ้านได้มีเวทีในการแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

5. ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดได้ มีการเผยแพร่ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยการสร้างผลิตภัณฑ์ด้าน ศิลปวัฒนธรรมที่มีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพบริบทของการท่องเที่ยวโดยรอบ หรือหมู่บ้านข้างเคียง หรือการ ขยายกลุ่ม เพื่อพัฒนาส่งเสริมและขยายโครงการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ การวางแผน ด้านการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ อย่างยั่งยืน

3. ควรศึกษาความพึงพอใจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ที่สามารถ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนให้ได้มากขึ้น

4. การทำวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในครั้งนี้ได้ ทำการศึกษาใน ระดับอำเภอ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีศึกษาแนวทางการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับจังหวัด

เอกสารอ้างอิง (References)

จินตวิทย์ เกษมสุข. (2561). แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 26(50), 169-186.

บัณฑิตา สังฆะมณี. (2558). การประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศาสนาและวัฒนธรรมและภาพลักษณ์ของวัด ที่ส่งผลต่อค่านิยมในการท่องเที่ยวเชิง ศาสนา และวัฒนธรรม สืบค้น 18 มกราคม 2564, จาก

http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/2525/1/krisda_nont.pdf.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บริษัทเพรส แอนด์ วิ ไซจำกัด.

บุษยา สุธีธร, ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร. (2541). เจตคติและความประทับใจของชาวต่างประเทศที่ ได้มาเยี่ยมประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ปกาศิต พันธุ์เพ็ง. (2553). แรงจูงใจที่มีต่อการท่องเที่ยวตลาดจตุจักรของนักท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนา ชีवाल. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พะยอม ธรรมบุตร. (2549). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร ทรวิโรฒ.

- พรทิพย์ กิจเจริญไพศาล. (2553). ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนชาวมอญเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุพิน ศรีหริ่ง. (2549). การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งวิทย์ ตรีกุล, กมล เสวตสมบูรณ์ และ ธนชาติ ประเสริฐ. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนบึงพลานุชัยในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2563, จาก <file:///C:/Users/Asus/Downloads/64431-Article%20Text-149998-1-10-20160809.pdf>.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน. (2557). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในจังหวัดปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา. 8(3), 63-82.
- วิธาน จินากักดี. (2555). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่ออุทยานแห่งชาติน้ำตกเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ศศิกานต์ กุลวานิช. (2551). การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเมืองเทศบาลเมืองตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สรชัย พิศาลบุตร. (2550). การสร้างและประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถาม. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.
- สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. (2551). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง. รายงานการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุประภา สมนึกพงษ์. (2560). แนวโน้ม และตลาดการท่องเที่ยว 4.0 ประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 10(3), 2055-2068.
- อัญชลี สมใจ. (2552). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

**การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล
ตำบลหนองแขม อำเภอฟรหมพืรรม จัังหวดัพืษณุโลก**
**The Public Participation Towards Waste Separation of
Khlong Tan Village, Nong Khaem Sub-district, Phrom Phiram District,
Phitsanulok Province**

สรุข สันทุกุล¹ อีรพร เกตุไต้² นริสรภ ปัตสุวรณ³ อารีรัตน์ มั่นอินทร⁴

จุฑาธิป ประดิพัทธ์นฤมล⁵

Sarut Sundhacul, Theeraphorn Kerdtoe, Narisara Patsuwana, Areerat Man-in,
Chuthatip Pradiphatnaruemol.

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยเรื่องนีว้ตฤประสงค 1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคณในชุมชน 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอฟรหมพืรรม จัังหวดัพืษณุโลก เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 315 คณ ได้จากการกำหนดขนาดด้วยตารางสำเร็จของ Taro Yamane หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา หาจำนวนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 51-60 ปี ประกอบ

Received: 2021-05-08 **Revised:** 2021-07-22 **Accepted:** 2021-07-23

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Bachelor of Public Administration, College of Local Management and Development, Phibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: Narisara27085@gmail.com

² หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Bachelor of Public Administration, College of Local Management and Development, Phibulsongkram Rajabhat University. e-mail: Narisara27085@gmail.com

³ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Bachelor of Public Administration, College of Local Management and Development, Phibulsongkram Rajabhat University. e-mail: Narisara27085@gmail.com

⁴ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Bachelor of Public Administration, College of Local Management and Development, Phibulsongkram Rajabhat University. e-mail: Narisara27085@gmail.com

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. Lecturer of the Bachelor of Public Administration Program, College of Local Management and Development, Phibulsongkram Rajabhat University. e-mail: chuthatip291@gmail.com

อาชีพเกษตรกรรม สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี สถานภาพสมรส การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ ทั้ง 5 ด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมมาก คือ ด้านการได้รับผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.19 S.D. = 0.83) รองลงมาด้านการปฏิบัติการ ($\bar{X}$ = 4.54 S.D. = 0.70) ด้านความรู้ ($\bar{X}$ = 4.52 S.D. = 0.68) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.85 S.D. = 0.97) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.48 S.D. = 1.12) ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วมของชุมชน; การคัดแยกขยะของประชาชน; บ้านคลองตาล

Abstract

The researchers have conducted this research with the objectives in 1) studying the community participation and 2) studying guidelines in the development for community participation of Ban Khlong Tan Community, Nong Khaem Sub-district, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province. This research is a quantitative research by having questionnaire distribution for data collection. There are 315 samplings which the size of samplings is set by Taro Yamane's instant table. After that, the data is taken for statistic descriptive analysis in order to find mean, and standard deviation. The research result demonstrates that most questionnaire respondents are female who are in the age between 51–60 years old. They are agriculturists whose highest education level is primary school level. They have been living in the community for more than 20 years and their marital status is married. If we consider the 5 aspects of waste separation, it shows that the aspect of benefit receiver is the aspect that questionnaire respondents have participated the very (= 4.19 S.D. = 0.83). Next are the aspect of practice (= 4.54 S.D. = 0.70), the aspect of knowledge (= 4.52 S.D. = 0.68), the aspect of decision making (= 3.85 S.D. = 0.97), and the aspect of evaluation that has the least participation (= 3.48 S.D. = 1.12), chronologically.

Keywords: Public participation; Public waste separation; Khlong Tan Village,

บทนำ (Introduction)

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกิดจากการกระทำโดยมนุษย์ทั้งในเรื่องของการทิ้งขยะหรือเศษอาหารที่บริโภคแล้ว ขยะมูลฝอยเหล่านี้จึงเกิดการทับถมกันเพิ่มมากขึ้น ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานในประเทศไทย ปัจจุบันขยะมูลฝอยนับวันยังมีปัญหาแนวโน้มน้ำความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมาจากสาเหตุการเพิ่มมากขึ้นของจำนวนประชากร การเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในปัจจุบันสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์มีความทันสมัยมากขึ้นลักษณะในการใช้ชีวิตประจำวันจึงเปลี่ยนแปลงไปจึงก่อให้เกิดปริมาณของเหลือทิ้ง

ในการใช้แล้วเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่และเขตชุมชนใหญ่จะเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ปัญหาขยะมูลฝอยจึงเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น มลพิษ ทางอากาศ มลพิษทางน้ำ การส่งกลิ่นเหม็น จึงส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรเป็นแหล่งพาหะนำโรคทางเดินหายใจ การส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี เป็นต้น นอกจากนี้การดำเนินการจัดการส่วนใหญ่ที่ผ่านมาของขยะมูลฝอยไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมให้การบริหารจัดการในระยะยาว เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีจำนวนไม่เพียงพอการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่อง มีการต่อต้านจากประชาชนในบริเวณรอบพื้นที่ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการกำจัดขยะมูลฝอย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : 2562)

ในปัจจุบัน จังหวัดพิษณุโลกมีปัญหที่เกิดขึ้นมาจากขยะมากมาย เช่น ขาดการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ การไม่ใส่ใจในการคัดแยกขยะ อันเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดขยะเน่าเหม็น น้ำเน่าเสีย เพราะยิ่งนานเข้าขยะก็มากขึ้นเกิดเป็นปัญหาของสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเป็นเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาหน่วยงานต่าง ๆ พยายามช่วยกันหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากขยะมูลฝอยแต่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สนใจต่อผลกระทบที่จะตามมา ส่งผลให้บางพื้นที่อาจจะเกิดปัญหาขยะมูลฝอยที่มากเกินไป ทำให้ประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงได้รับผลกระทบเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ และโรคจากการติดเชื้อ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในจังหวัดพิษณุโลกมีถนนขนาดเล็กที่มากกว่า 300 เส้น ที่รถเก็บขยะไม่สามารถเข้าถึงบ้านเรือน จึงทำให้มีขยะในชุมชนเพิ่มจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในบางพื้นที่ที่รถเก็บขยะเข้าไปไม่ถึงจึงใช้วิธีเผาขยะในบ้านจำนวนมาก โดยไม่มีการคัดแยกขยะแต่ละประเภท ทำให้ขยะบางประเภทเมื่อเกิดการเผาไหม้มีควันดำหรือมลพิษทางอากาศที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (กองวิชาการและแผนงานจังหวัดพิษณุโลก : 2558) หากจะเกิดการพัฒนาโดยเน้นความมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะให้บรรลุผลสำเร็จจะหวังพึ่งแต่รัฐบาลฝ่ายเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องได้รับการร่วมมือจากภาคประชาชนที่จะช่วยแบ่งเบาภาระขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกให้น้อยลง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเป็นผู้ดำเนินการในการจัดโครงการในการคัดแยกขยะและช่องทางหนึ่งนั้นถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนในชุมชนที่จะร่วมมือกันเพื่อช่วยบริหารจัดการขยะและพัฒนาชุมชนของตนเองดังเช่นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ได้ให้ความหมายเอาไว้ (ศิลปะวิชัย น้อยสมมิตร และ โชติการ แก่นธินา : 2562)

สภาพปัญหาในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก มีปัญหาในด้านความร่วมมือของคนในชุมชนในการคัดแยกขยะ โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่จะใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการนำขยะมูลฝอยชนิดต่าง ๆ โดยไม่มีการคัดแยกและนำขยะชนิดต่าง ๆ นำไปกำจัดโดยการเผา และนำไปทิ้งตามพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่กลางแจ้ง วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยลักษณะนี้ จึงก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศเพิ่มมากขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจและสุขภาพตามมา ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขมจึงได้จัดโครงการคัดแยกขยะมูลฝอย

ขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ประชาชนแต่ละครัวเรือนได้เข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขมทั้งหมด 235 ครัวเรือน และประชาชนแต่ละครัวเรือนที่ไม่เข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งหมด 251 ครัวเรือน จากทั้งหมด 486 ครัวเรือน และจากการตรวจสอบสังเกตในพื้นที่ชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอรพพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การกำจัดขยะของคนในชุมชนใช้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยการเผาและนำไปทิ้งตามพื้นที่กร้างและพื้นที่กลางแจ้งเป็นปัญหาที่พบและไม่สามารถบริหารจัดการได้ทำให้เกิดปัญหานั้นๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง (ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขม ,2563)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการคัดแยกขยะชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอรพพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อพัฒนาความร่วมมือและหาแนวทางในการคัดแยกขยะที่เหมาะสมและการบริหารจัดการขยะที่ถูกต้อง เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยของมูลฝอยของชุมชนที่ไม่ทำให้ ขยะมูลฝอยมีมลพิษต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อมและลดภาวะโลกร้อน ประชาชนในชุมชนได้รับความรู้ในการคัดแยกขยะตามหลักการที่ถูกต้อง ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมากขึ้น และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอรพพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน บ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอรพพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอรพพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบบเชิงปริมาณ โดยกลุ่มเป้าหมายคือประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอรพพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการคัดแยกขยะ

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการคัดแยกขยะ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภอรพพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 315 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) จะใช้ในการให้คนในชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administered Questionnaires) และส่วนของแบบสอบถามนั้นส่วนใหญ่จะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-Ended Questions) โดย

เป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้ตอบเลือกตอบตัวเลือกที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีแบบให้เลือกตอบคำตอบเดียว และเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้แสดงความคิดเห็นจากข้อเสนอแนะ ซึ่งแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่ชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดแบบมีตัวเลือกให้ตอบ

ส่วนที่ 2 สอบถามระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของคนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นการวัดระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของคนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ส่วนที่ 3 เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้คนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของตนเองได้อย่างอิสระ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 คณะผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้นำชุมชนบ้านคลองตาล เพื่อขอศึกษาและขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้กับคนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

4.2 คณะผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กับคนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

4.3 รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้ ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ สรุปผล เขียนรายงานผลการวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยให้ทราบถึงคุณลักษณะของกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาในตัวแปรโดยการหาสถิติเบื้องต้น เช่น การหาจำนวนร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยเมื่อทราบค่าสถิติแล้วผู้วิจัยจะนำไปสรุปผลในรูปแบบของตารางแสดงข้อมูลประกอบคำบรรยาย ซึ่งในงานวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาการอาศัยอยู่ที่ชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของคนในชุมชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแขม อำเภพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

6. ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 51-60 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมสำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปี สถานภาพสมรส

สรุปผลการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอมหาราช จังหวัดพิจิตร โดยมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 315 ตัวอย่าง โดยภาพรวมของการการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาลอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกขยะทำให้มีวินัยในตนเอง ด้านการปฏิบัติการของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทิ้งขยะตรงจุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแรมจัดเตรียมไว้ให้ในชุมชน ด้านความรู้ของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำความรู้เกี่ยวกับการนำขยะมาแปลงมูลค่าให้เป็นเงิน ด้านการตัดสินใจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และด้านการประเมินผลของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพอใจกับผลการจัดการขยะในชุมชน การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอมหาราช จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอมหาราช จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.56 S.D. = 0.66) รองลงมาด้านการปฏิบัติการของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.54 S.D. = 0.70) ด้านความรู้ของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.52 S.D. = 0.68) ด้านการตัดสินใจของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.85 S.D. = 0.96) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลของประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.48 S.D. = 1.11)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนด้านความรู้	4.52	0.68	มากที่สุด
2.การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนด้านการตัดสินใจ	3.85	0.96	มาก
3.การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนด้านการปฏิบัติการ	4.54	0.70	มากที่สุด

4.การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนด้านการรับผลประโยชน์	4.56	0.66	มากที่สุด
5.การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนด้านการประเมินผล	3.48	1.11	มาก
รวม	4.19	0.82	มาก

6.1 ด้านการได้รับผลประโยชน์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอรามพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านการได้รับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.56$ S.D. = 0.66) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคัดแยกขยะทำให้ท่านมีวินัยในตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.70$ S.D. = 0.59) รองลงมาการคัดแยกขยะทำให้ชุมชนของท่านสะอาด ระเบียบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.68$ S.D. = 0.55) การคัดแยกขยะทำให้ท่านลดการเผาขยะลงและลดมลพิษในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.63$ S.D. = 0.63) การคัดแยกขยะจำพวกขวดทำให้ท่านมีรายได้จากการขายขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.67) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มูลฝอยอินทรีย์ในครัวเรือนของท่านนำมาทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.23$ S.D. = 0.86)

6.2 ด้านการปฏิบัติการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอรามพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านการปฏิบัติการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.54$ S.D. = 0.70) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านได้ทิ้งขยะตรงจุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแรมจัดเตรียมไว้ให้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.78$ S.D. = 0.52) รองลงมาท่านมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแรมในการจัดเก็บขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.76$ S.D. = 0.61) ท่านจัดเตรียมถังหรือถุงขยะเพื่อทิ้งขยะแยกประเภท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.62$ S.D. = 0.65) ท่านคัดแยกขยะก่อนทิ้ง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.59$ S.D. = 0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านนำขยะที่มีประโยชน์มาใช้ซ้ำในบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.97$ S.D. = 0.99)

6.3 ด้านความรู้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอรามพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านความรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.52$ S.D. = 0.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการนำขยะมาแปลงมูลค่าให้เป็นเงิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.63$ S.D. = 0.67) รองลงมาท่านสามารถจำแนกประเภทของขยะได้อย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.60$

S.D. = 0.62) ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.59 S.D. = 0.65) ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการนำเศษอาหารที่เหลือมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.43 S.D. = 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์สีตามประเภทของถังขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.37 S.D. = 0.69)

6.4 ด้านการตัดสินใจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.85 S.D. = 0.96) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.52 S.D. = 0.75) รองลงมาท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานในการจัดการขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.73 S.D. = 1.03) ท่านสังเกตพฤติกรรมคัดแยกขยะของคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.69 S.D. = 0.97) ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังปัญหาขยะของชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.68 S.D. = 1.02) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดการขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.65 S.D. = 1.09)

6.5 ด้านการประเมินผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.48 S.D. = 1.11) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านพอใจกับผลการจัดการขยะในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 4.48 S.D. = 0.75) รองลงมาทำเกณฑ์ประเมินผลการคัดแยกขยะในชุมชนของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.29 S.D. = 1.26) ตรวจสอบติดตามผลการคัดแยกขยะในชุมชนของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.22 S.D. = 1.23) ประเมินผลการคัดแยกขยะในชุมชนของท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.22 S.D. = 1.22) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้ทราบผลการประเมินการคัดแยกขยะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = 3.17 S.D. = 1.12)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแรม อำเภอรพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในบ้านคลองตาล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 51-60 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปี สถานภาพสมรส โดยพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานที่ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน

ชุมชน สถานภาพ ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนในแต่ละด้านโดยใช้ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการคัดแยกขยะของประชาชนทำให้ชุมชนสะอาด ไร้ขยะ น่ายินดี ลดการเผาขยะลง และลดมลพิษทางอากาศ เมื่อประชาชนทำการคัดแยกขยะเสร็จสิ้น สามารถนำขยะที่เป็นมูลฝอย อินทรีย์ในครัวเรือนนำมาทำปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักชีวภาพ สามารถนำขยะจำพวกขวดไปขายทำให้มี รายได้เพิ่มขึ้น และการคัดแยกขยะทำให้ประชาชนทุกคนมีวินัยในตนเอง ซึ่งผลการวิจัยทำให้ทราบ ผลว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์จากการคัดแยกขยะในพื้นที่บ้านคลองตาลอยู่ใน ระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ทัศน และ โชติ บดีรัฐ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก พบว่ามีการใช้ทฤษฎีและกรอบแนวคิดคล้ายกัน แต่มีความแตกต่างกันเพราะมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เท่ากัน

2. ด้านการปฏิบัติการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ประชาชนได้เข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขม ประชาชนได้ทิ้งขยะตรงจุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขมจัดเตรียมไว้ให้ในชุมชน ประชาชน มีส่วนร่วมในการจ่ายค่าธรรมเนียมให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขมในการจัดเก็บขยะ และ ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง จัดเตรียมถังหรือถุงขยะเพื่อทิ้งขยะแยกประเภท ผลการวิจัยทำให้ ทราบผลว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการจากการคัดแยกขยะในพื้นที่บ้านคลองตาลอยู่ใน ระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐพล ศรีธรรมา และ เกวลิณ ศิลพิพัฒน์ (2559) ได้ ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและประสิทธิภาพการจัดการขยะของเทศบาลตำบล เขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี พบว่ามีสังเกตร่วมกันและมีการวิเคราะห์ที่คล้ายกัน

3. ด้านความรู้ ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากประชาชน มีความรู้ในการนำขยะมาแปลงมูลค่าให้เป็นเงิน จำแนกประเภทของขยะได้อย่างถูกต้อง มีความรู้ เกี่ยวกับวิธีการจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะ มีความรู้เกี่ยวกับการนำเศษอาหารที่เหลือมาใช้ให้เกิด ประโยชน์ และมีความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์สีตามประเภทของถังขยะ ผลการวิจัยทำให้ทราบผลว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านความรู้จากการคัดแยกขยะในพื้นที่บ้านคลองตาลอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์ และ อาภากร มินวงษ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่ามีแบบสอบถามในด้านความรู้ที่คล้ายคลึงกัน

4. ด้านการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานในการจัดการขยะ สังเกตพฤติกรรมคัดแยก ขยะของคนในชุมชน เข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังปัญหาขยะของชุมชนและมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นในการจัดการขยะ ผลการวิจัยทำให้ทราบผลว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัสรินณ์ พันธุ์แน่น (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมี

ส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการจัดการขยะบ้านมั่นคงชุมชนบางบัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนพึงพอใจในการคัดแยกขยะในชุมชนที่คล้ายคลึงกัน

5. ด้านการประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนได้มีความพอใจกับผลการจัดการขยะในชุมชน ทำเกณฑ์ประเมินผลการคัดแยกขยะในชุมชน ตรวจสอบติดตามผลการคัดแยกขยะในชุมชน ประเมินผลการคัดแยกขยะในชุมชนและทราบผลการประเมินการคัดแยกขยะในชุมชน ผลการทำวิจัยทำให้ทราบผลว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานิพนธ์ ปรีบุญณโณ (เชียงใหม่) (2562) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่ามีการทำแบบสอบถามด้านการประเมินผลที่สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะของประชาชนบ้านคลองตาล ตำบลหนองแถม อำเภอรามไพรม จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานท้องถิ่นควรจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่เพื่อให้ความรู้หรือหาข้อเรื่องการจัดการขยะ

1.2 หน่วยงานท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการการคัดแยกขยะมูลฝอยของตำบล เพื่อลดปัญหาการเผาขยะให้น้อยลง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 หน่วยงานท้องถิ่นควรทำแบบประเมินผลโครงการการคัดแยกขยะมูลฝอยและแจ้งผลการประเมินให้ประชาชนได้รับทราบ

เอกสารอ้างอิง (References)

- ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลรัตน์ และอาภากร มินวงษ์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- พรทิพย์ อนุตรพงศ์ และลำพอง บุญยืน. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์. ม.ป.ท.
- พระมหานิพนธ์ ปรีบุญณโณ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการคณะสงฆ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พัชรินทร์ พันธุ์แน่น. (2558). การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการจัดการขยะบ้าน

มนั้คงชุมชนบางบัว เขตบางเขนกรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อมภาควิชา
ศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกริก

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขม. (2562). *สภาพทางสังคม*. สืบค้น 1 กันยายน 2563, จาก

<http://www.nongkham-plk.go.th/home>.

ความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ของสถาบันการศึกษาทางไกล

Students' Satisfaction Towards Non-Formal and Informal Education system Affecting Online Distance Education Performed by Distance Education Institute

วรณี เนตรจ้อย¹

Woranee Netjoy

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และอายุ 3) สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ของสถาบันการศึกษาทางไกล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ นักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกล จำนวนรวม 2,049 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกล ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 539 คน วิธีดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) เก็บรวบรวม ข้อมูล และ 4) วิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t – test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผู้เรียนทางไกลออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอายุ ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดย

Received: 2021-05-12 Revised: 2021-06-08 Accepted: 2021-06-09

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร Bachelor of Master of Education, Educational Administration, Bangkokthonburi University. Corresponding Author e-mail: woranee@dei.ac.th

ด้านผู้เรียนทางไกลออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อจำแนกตามอายุพบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัญหาการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ไม่ทันสมัย ไม่น่าสนใจ และมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรผู้รับผิดชอบอยู่เสมอ การสอบถาม ปรีกษาปัญหาในการเรียนไม่ชัดเจน ขาดความต่อเนื่อง

คำสำคัญ (Keywords): รูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล; การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

The objectives of this research were: 1) To examine students' satisfaction towards Non-Formal Education System and Informal Education System affecting online distance education performed by the Distance Education Institute, 2) To compare students' satisfaction towards Non-Formal Education System and Informal Education System affecting online distance education performed by the Distance Education Institute as classified by gender, educational level and age; and 3) To investigate the problems and suggestions concerning non-formal and informal educational management affecting online distance education performed by the Distance Education Institute. This research was a survey research. The population were 2,049 students of the Distance Education Institute. The study sample were 539 students of Distance Education Institute, selected by using simple random sampling. The research procedure consisted of 4 stages which were: 1) examining documents, concepts, theories and studies related; 2) constructing research instrument; 3) collecting data; and 4) analyzing collected data. The instrument used for collecting the data was a 5-level rating scale questionnaire and open-ended questions. The statistics used for analyzing the collected data were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, t-test and one-way ANOVA. The result of the research found that: 1) The students' satisfaction towards Non-Formal Education System and Informal Education System affecting online distance education performed by the Distance Education Institute were overall at high level. After item analysis, it was found that the students' satisfaction towards each aspect was at high level. The mean scores listed in order from the highest to the lowest included online education students, online education instructors and student self-development activities; 2) The comparison results revealed that, as classified by gender, educational level and age,

the students' opinions were over all and individual aspect was not different; and 3) The problems concerning online distance educational management were that instructional media were not up-to-date and uninteresting to learn, frequent changes in personnel-in-charge, unclear answers to students' questions, and discontinuous and indefinite advices given about students' learning programs.

Keywords: Distance Education; Non-Formal and Informal Education Systems

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 หรือในยุคประเทศไทย 4.0 ถือเป็นช่วงเวลาที่ทำนายความสามารถของมนุษย์ และเป็นยุคที่โลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับข้อมูลข่าวสารทุกอย่างไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะรอบตัวเราอีกต่อไป ปัจจุบันเราสามารถก้าวข้ามพรมแดนไปได้ทุกที่ ทุกมุมของโลกโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นในยุคประเทศไทย 4.0 สิ่งแรกที่เราควรเร่งพัฒนา คือ การพัฒนาคน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพและเป็นคนดีในฐานะทุนทางสังคม โดยเริ่มต้นจากการปรับฐานความคิดของประชากรให้เข้มแข็งโดยการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในความเป็นไทย และเรียนรู้วิทยาการให้เท่าทันสังคมโลกอย่างระมัดระวัง ควบคู่กับการยกระดับสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) การปฏิรูปการศึกษาในมิติต่าง ๆ จะเป็นระบบเปิดมากขึ้นประชาชนสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ของรัฐซึ่งเป็นระบบดิจิทัลได้อย่างรวดเร็วครอบคลุมทั่วโลก (ชมพู โกติรัมย์, 2560)

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2559 ได้ศึกษาแนวโน้มการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์มือถือของประชากรในประเทศไทย ตั้งแต่อายุ 6 ขึ้นไป ประมาณ 62.8 ล้านคน ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2555 – 2559 พบว่า มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือทุกประเภทเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 70.2 (จำนวน 44.1 ล้านคน) เป็นร้อยละ 81.4 (จำนวน 51.1 ล้านคน) และมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.0 (จำนวน 5.0 ล้านคน) เป็นร้อยละ 50.5 (จำนวน 31.7 ล้านคน) และพิจารณาการใช้อินเทอร์เน็ตตามกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่า กลุ่มอายุ 15-24 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ร้อยละ 85.9 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 25-34 ปี มีการใช้อินเทอร์เน็ตอันดับรองลงมาร้อยละ 73.6 กลุ่มอายุ 6-14 ปี ร้อยละ 61.4 กลุ่มอายุ 35-49 ปี ร้อยละ 44.9 และในกลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 13.8 รวมทั้งสำรวจกิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่าง ๆ พบว่า ร้อยละ 91.5 ใช้กิจกรรม Social Network อาทิ Facebook Twitter Google plus Line Instagram เป็นต้น รองลงมา คือ ร้อยละ 88.0 ใช้ในการดาวน์โหลดรูปภาพ วิดีโอ เพลง เกม เล่นเกม ดูหนัง ฟังเพลง วิทยุ อันดับที่ 3 คือ ร้อยละ 55.9 เพื่อแบ่งปันบนเว็บไซต์ จึงสรุปได้ว่า ในช่วงศตวรรษนี้ มนุษย์จะถูกร้อยเรียงและเชื่อมต่อการใช้ชีวิตกันด้วยสื่อในโลกดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับจังหวะการใช้ชีวิตและเพิ่มอัตราความเร็วในการสื่อสาร และยังมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรม แบบแผนการ

ดำรงชีวิต การเปลี่ยนมุมมอง วิธีคิด วิธีการมองโลก รวมทั้งค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญ ความจำเป็นในการส่งเสริม สนับสนุนให้ประเทศไทยเตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน พัฒนาประชาชนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนและสังคมที่ใช้ความรู้ และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงและคุณภาพชีวิต จึงมอบหมายให้สำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) โดยสถาบันการศึกษาทางไกล ซึ่งเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน. ที่จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่อง โดยระบบการศึกษาทางไกล จึงเป็นทางเลือกใหม่และทางเลือกที่เหมาะสมของประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ที่จะมีโอกาสพัฒนาศักยภาพ และยกระดับการศึกษาของตนเองให้สูงขึ้น

สถาบันการศึกษาทางไกล (สทก.) เป็นสถานศึกษาขึ้นตรง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (เดิมชื่อ กรมการศึกษานอกโรงเรียน) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทในการจัดการศึกษาทางไกล ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และการศึกษาต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตร สื่อ รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการศึกษาทางไกล ผลิตและจัดหาเผยแพร่สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้บริการการศึกษาทางไกล เพื่อก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสำคัญที่จะ “ลดช่องว่างและสร้างรอยต่อ” ของสังคมให้ผู้เรียนที่หลุดพ้นจากข้อจำกัดของชั้นเรียน เป็นการจัดการศึกษาภายใต้หลักแนวคิด “Digital Education” ที่เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สร้างความสะดวกให้แก่คนทุกคนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เป็น “การศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง” (Anywhere anytime anybody can learn) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ที่ผู้เรียนและผู้สอนที่อยู่ห่างไกลกันทั้งสถานที่และเวลา แต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ในรูปแบบออนไลน์ ตามความพร้อม ความสะดวก และความสนใจของตนเอง รวมทั้งมีวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และสังคมแห่งความรู้ (Knowledge - based Society) เนื่องจากการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่การดำเนินงานในช่วงแรกยังมีปัญหาและอุปสรรค ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อ การวัดผลประเมินผล ทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากนักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกลมีอยู่ทั่วประเทศ มีการสื่อสารทางเดียวทำให้ครูไม่สามารถติดต่อผู้เรียนเป็นรายบุคคลและติดตามความก้าวหน้าในการเรียนได้ “ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นครูที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จึงสนใจศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยใช้แนวคิดการจัดการศึกษา Online การจัดการศึกษาทางไกล ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ที่

เกี่ยวข้อง ผู้บริหารนำไปวางแผนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และอายุ
3. เพื่อสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบออนไลน์ของสถาบันการศึกษาทางไกล

2. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ได้แก่ นักศึกษาสถาบันการศึกษาทางไกลที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2,049 คน (กลุ่มงานทะเบียนและวัดผล สถาบันการศึกษาทางไกล, 2563)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาสถาบันการศึกษาทางไกลจำนวน 539 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลด้วยระบบออนไลน์ของสถาบันการศึกษาทางไกล 7 ด้าน มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

3.1 นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาก่อนจำนวน 3 ท่าน พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 – 1.0 แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และผู้วิจัยได้ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบออนไลน์ จำนวนทั้งสิ้น 539 คน ภายใน 30 วัน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

5.1 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนแล้วนำมาลงรหัสเลข (Code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน

5.2 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว มาบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูล ที่ได้จัดเก็บและคำนวณหาค่าทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที และค่าเอฟ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง และนำผลการวิจัยที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเขียนข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย (Research Results)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยรวม

รูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับ
1. ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์	4.46	0.28	มาก	2
2. ผู้เรียนทางไกลออนไลน์	4.50	0.28	มาก	1
3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์	4.39	0.41	มาก	7
4. กิจกรรมพัฒนาตนเอง	4.43	0.39	มาก	3
5. การวัดผลและประเมินผล	4.41	0.38	มาก	5
6. การสอนเสริมออนไลน์	4.42	0.34	มาก	4
7. การให้คำปรึกษาออนไลน์	4.40	0.39	มาก	6
ระดับพึงพอใจโดยรวม	4.44	0.67	มาก	-

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล ในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้เรียนทางไกลออนไลน์ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.68) ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.28) กิจกรรมพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.39) การสอนเสริมออนไลน์ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.34) การวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.34) การให้คำปรึกษาออนไลน์ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.39) แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.41)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล จำแนกตามเพศ

รูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์	4.26	.30	4.46	.28	.14	.89
2. ผู้เรียนทางไกลออนไลน์	4.32	.35	4.50	.29	.05	.96
3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์	4.37	.45	4.40	.38	-.63	.53
4. กิจกรรมพัฒนาตนเอง	4.40	.40	4.46	.38	-1.65*	.01
5. การวัดผลและประเมินผล	4.41	.39	4.26	.32	.34	.73
6. การสอนเสริมออนไลน์	4.63	.28	4.44	.35	-1.70	.09
7. การให้คำปรึกษาออนไลน์	4.40	.39	4.60	.29	.05	.96
รวม	4.40	.37	4.45	.33	-0.25	.60

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงว่านักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกลโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาเพศชาย

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล จำแนกตามระดับการศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์	ระดับการศึกษา				t	Sig
	ม.ต้น		ม.ปลาย			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์	4.47	.31	4.60	.29	.72	.47
2. ผู้เรียนทางไกลออนไลน์	4.51	.30	4.49	.28	.59	.56
3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์	4.39	.41	4.53	.26	.31	.76
4. กิจกรรมพัฒนาตนเอง	4.54	.32	4.41	.41	1.29	.20
5. การวัดผลและประเมินผล	4.41	.34	4.60	.29	-.11	.91
6. การสอนเสริมออนไลน์	4.41	.34	4.57	.30	-.71	.48
7. การให้คำปรึกษาออนไลน์	4.40	.39	4.28	.36	.31	.92
รวม	4.45	.35	4.50	.31	.34	.61

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงว่านักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษานักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล จำแนกตามอายุ

รูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์	อายุ						F	Sig
	น้อยกว่า 30 ปี		ระหว่าง 31 – 40 ปี		40 ปี ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์	4.46	0.29	4.49	0.28	4.53	0.27	1.77	.17
2. ผู้เรียนทางไกลออนไลน์	4.52	0.27	4.49	0.29	4.45	0.25	.43	.65
3. แหล่งเรียนรู้ออนไลน์	4.36	0.43	4.55	0.41	4.41	0.38	.48	.62
4. กิจกรรมพัฒนาตนเอง	4.45	0.4	4.52	0.26	4.43	0.39	.15	.86
5. การวัดผลและประเมินผล	4.41	0.37	4.55	0.26	4.62	0.22	.01	.99
6. การสอนเสริมออนไลน์	4.42	0.3	4.64	0.21	4.39	0.38	.88	.42
7. การให้คำปรึกษาออนไลน์	4.38	0.42	4.37	0.38	4.46	0.36	2.71	.07
รวม	31.00	2.48	31.61	2.09	31.29	2.25	6.43	3.78

จากตารางที่ 4 แสดงว่านักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษาอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ อายุ 40 ปี ขึ้นไป และอายุน้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะความพึงพอใจของนักศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
สื่อการเรียนรู้ไม่ทันสมัย ไม่น่าสนใจ	สร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนการออกแบบให้ เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา
มีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรผู้รับผิดชอบอยู่เสมอ	จัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้ในการจัดการศึกษาออนไลน์ที่สามารถทำงานทดแทนกันได้
การสอบถาม ปรีक्षाปัญหาในการเรียนไม่ชัดเจน ไม่มีความต่อเนื่อง	สรุปข้อคำถามที่นักศึกษาถามบ่อย และคำตอบไว้บนระบบออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล ผู้วิจัยสามารถนำอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล อยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้เรียนทางไกลออนไลน์ ครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ กิจกรรมพัฒนาตนเอง การสอนเสริมออนไลน์ การวัดผลและประเมินผล การให้คำปรึกษาออนไลน์ และแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาทางไกล จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของ สำนักงาน กศน. นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้แนวคิดการจัดการศึกษาออนไลน์ ทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จัดกระบวนการเรียนรู้ตามความหลากหลาย ยืดหยุ่น และบูรณาการ เห็นความสำคัญในการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา นำ

เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ในการพัฒนาศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ให้สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ ตรงกับความต้องการของผู้เรียน เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สอดคล้องกับ ชนินทร์ ตั้งพานทอง (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอน โดยศึกษาปัจจัยความสำเร็จของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอน พบว่า ปัจจัยคุณภาพ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพสารสนเทศ และด้านคุณภาพการบริการ มีอิทธิพลต่อการใช้งานและความพึงพอใจของผู้ใช้งานบทเรียนออนไลน์ เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอนผ่านหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดเพื่อมหาชน การใช้งานและความพึงพอใจของผู้ใช้งานมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก การใช้งานและความพึงพอใจของผู้ใช้งานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้งานบทเรียนออนไลน์แต่มีความสัมพันธ์ กันน้อย และยังพบอีกว่าความพึงพอใจของผู้ใช้งานเท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้งานบทเรียนออนไลน์ แต่การใช้งานไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ใช้งานบทเรียนออนไลน์ และทิพย์เกสร บุญอำไพ (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาการระบบการสอนเสริมทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนจากการสอนเสริมทางไกลผ่าน อินเทอร์เน็ตอยู่ในเกณฑ์ “เห็นด้วยมาก”

2. จากผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล จำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกล เพศหญิงและเพศชาย มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาชายและหญิงมีความเสมอภาคกันในทุกๆ ด้าน เช่น การเรียนการสอน การให้คำปรึกษาแนะนำ การได้รับบริการการศึกษา สอดคล้องกับกนกวรรณ มณีฉาย, แสงดาว ประสิทธิ์สุข (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบออนไลน์ (e-learning) ของพนักงานธนาคารออมสิน เขตสุราษฎร์ธานี ปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจ ในการเรียนรู้แบบ ออนไลน์ (e-learning) ของพนักงานธนาคารออมสิน เขตสุราษฎร์ธานี พบว่า เพศ ระดับ การศึกษา และแผนกที่ปฏิบัติงานปัจจุบัน ที่แตกต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจในการเรียนรู้แบบออนไลน์ (e-learning) ไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษานักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความมุ่งมั่นในการเรียนเพื่อให้จบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์สัญญา วีระไวยยะ (2548) เรื่องการศึกษาคุณภาพของการให้บริการข่าวสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไทยกรณีศึกษา: ศูนย์บริการข่าวสารการท่องเที่ยว ททท. 1672 ผลการวิจัยพบว่า

ผู้รับบริการที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ ของศูนย์บริการข่าวสาร การท่องเที่ยว ททท. 1672 ไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่านักศึกษาที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัด การศึกษาออนไลน์ ของสถาบันการศึกษาทางไกล โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัย ของกรณวัฒน์ วุฒินาถ (2560) เรื่องความพึงพอใจการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบออนไลน์ผ่านทาง โปรแกรม Skype ของนักเรียนในสถาบันสอนภาษา ECC พบว่าปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ด้านอายุที่ ต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ผ่านการใช้โปรแกรม Skype ไม่แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านครูการศึกษาทางไกลออนไลน์ ควรคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้และทักษะในการใช้ สื่อ อุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

1.2 ด้านผู้เรียนทางไกลออนไลน์ ควรคัดเลือกบุคคลที่มีความพร้อมในการเรียน มี อุปกรณ์ในการรับสื่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์

1.3 ด้านแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ควรจัดทำ จัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ได้ครอบคลุมเนื้อหาบทเรียน

1.4 ด้านกิจกรรมพัฒนาตนเอง ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนสามารถ เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจและถนัด

1.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรมีการวัดผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งก่อน เรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

1.6 ด้านการสอนเสริมออนไลน์ ควรมีการสอนเสริมออนไลน์อย่างต่อเนื่องในวิชาที่ยาก

1.7 ด้านการให้คำปรึกษาออนไลน์ ควรมีข้อมูลคำตอบในคำถามที่ผู้เรียนถามบ่อยให้ ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองในระบบออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดการศึกษาทางไกล ด้วยระบบออนไลน์ เฉพาะรายวิชาใดวิชา หนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดการศึกษา ด้วยระบบออนไลน์ โดยการใช้ โปรแกรมที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาออนไลน์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรณวัฒน์ วุฒินาถ (2560). ความพึงพอใจการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบออนไลน์ผ่านทางโปรแกรม Skype ของนักเรียนในสถาบันสอนภาษา ECC. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชนินทร์ ตั้งพานทอง (2560). ปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอน. วิทยานิพนธ์ (วท.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอม เลหาจรัสแสง. (2545). *Designing e-Learning หลักการออกแบบและการสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์เกสร บุญอำไพ. (2540). การพัฒนาระบบการสอนเสริมทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาข้าราชการ พ.ศ. 2548-2551*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุนทร สุนันท์ชัย และคณะ. (2553). *การศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษานอกระบบ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุภาณี เล็งศรี. (2543). *การพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกลในสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรนุช ชูศรี. (2547). *ผลของการให้คำปรึกษาทฤษฎีเน้นทางเลือกต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่ถูกกระทำรุนแรง*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคาร
รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร

Structural Effects of Service Quality Factors of Staff in a State
Enterprise Bank in Samut Sakhon Branch

แจ่มจันทร์ พิมราช¹ ธัญนันท์ บุญอยู่²

Jamjun Pimrach, Thanyanan Boonyoo

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ตัวแบบเชิงโครงสร้างของแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กรที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบักมีค่าอยู่ระหว่าง 0.700-0.899 และสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กรและคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (ค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.433, 0.396 และ 0.239) โดยแรงจูงใจในการทำงานก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (ค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.259) นอกจากนี้ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อองค์กรและคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (ค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.359 และ 0.225) โดยความผูกพันต่อองค์กรก็มีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (ค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.105) และความภักดีต่อองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (ค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.292)

คำสำคัญ (Keywords) : แรงจูงใจในการทำงาน; ความผูกพันต่อองค์กร; ความภักดีต่อองค์กร

Received: 2021-05-12 Revised: 2021-07-14 Accepted: 2021-07-17

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Master of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast Asia University. Email: s6241510014@sau.ac.th

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate School, Southeast Asia University

Abstract

The aims of this study were to investigate the structural model correlation of job motivation, organizational commitment, and organizational loyalty toward service quality of staff in a state enterprise bank in Samut Sakhon branch. This study was qualitative survey research, collecting the data from 100 samples of staff in a state enterprise bank in Samut Sakhon branch. The research instrument used in the study was a questionnaire. Cronbach's alpha coefficient scales were from 0.700 to 0.899. Statistics used in the study was percentage, means, standard deviation, and structural equation model with statistic software program analyses. Research findings revealed that: job motivation had directly affected on organizational commitment, organizational loyalty, and service quality of staff (direct influence determined to be 0.433, 0.396 and 0.239); whereas, job motivation had indirectly affected on service quality (indirect influence determined to be 0.259). Additionally, organizational commitment had directly affected on organizational loyalty and service quality of staff (direct influence determined to be 0.359 and 0.225); whereas organizational commitment had indirectly affected on service quality (indirect influence determined to be 0.105); and organizational loyalty had directly affected on service quality (direct influence determined to be 0.292).

Keywords: Job Motivation; Organizational Commitment; Organizational Loyalty

บทนำ (Introduction)

สถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นสถาบันการเงินของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐในการพัฒนาส่งเสริมเศรษฐกิจและสนับสนุนการลงทุนต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง (อิสร์กุล อุณหเกตุ, 2558) และจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษากับสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เป็นธนาคารหนึ่งในสี่ของธนาคารรัฐวิสาหกิจที่ให้บริการทางการเงินและให้สินเชื่อ เนื่องจากธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งนี้เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ได้รับรางวัลดีเด่น โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ กระทรวงการคลังได้มอบรางวัลสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมประจำปี 2562 ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้แก่สถาบันการเงินที่สะท้อนความเป็นองค์กรดีเด่น อีกทั้งยังได้รับรางวัลผู้นำองค์กรดีเด่นประจำปี 2562 ด้วยเช่นกัน (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2563)

ธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาครก็ถือเป็นสถาบันการเงินที่มีอัตราการเติบโตเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพันธกิจหลักของธนาคารจะมุ่งเน้นการให้บริการรับฝากเงินและการให้สินเชื่อที่มีระบบการให้บริการที่ดีและมีประสิทธิภาพ (วินัสยา สุริยาธานินทร์, 2558) แต่จากผลการ

สำรวจความพึงพอใจในการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร ประจำปี 2563 พบว่า ผู้ใช้บริการของธนาคารมีระดับความพึงพอใจในการให้บริการของพนักงานโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 96.28 โดยผู้ให้บริการด้านเงินฝากและด้านสินเชื่อมีระดับความพึงพอใจในการให้บริการของพนักงานใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 96.01 และร้อยละ 96.67 ตามลำดับ แต่เมื่อทำการเปรียบเทียบในปี 2562 พบว่า ผู้ใช้บริการของธนาคารในปี 2563 มีระดับความพึงพอใจในการให้บริการของพนักงานโดยรวมลดลงจากปี 2562 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 97.12 (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2563) ดังนั้นจึงทำให้ธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาครได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพการให้บริการของพนักงาน จึงมีนโยบายมุ่งเน้นสนับสนุนการบริการให้เกิดคุณภาพการให้บริการของพนักงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งคุณภาพการให้บริการของพนักงานเป็นหนึ่งในประเด็นของธุรกิจที่ให้บริการด้านการเงินการธนาคารที่กลายเป็นประเด็นของการวิจัยทางวิชาการในรอบกว่าสามทศวรรษ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาได้ให้ความสนใจอย่างมากกับความต้องการของผู้ใช้บริการในแง่ของคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (Majid & Mohammad, 2018)

จากการศึกษาวิจัยในอดีตที่ผ่านมา พบว่า การที่จะสร้างให้พนักงานเกิดการให้บริการที่มีคุณภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร และความภักดีต่อองค์กรที่จะทำให้พนักงานมีคุณภาพการให้บริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการและเป็นทางเลือกให้กับผู้ใช้บริการที่หลากหลายมากขึ้น (Nasiri, Najafbagy & Nasiripour, 2015) โดยแรงจูงใจในการทำงานจะเป็นพลังเสริมในการเพิ่มศักยภาพของพนักงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนนำไปสู่ความภักดีต่อองค์กรของพนักงานที่จะทำให้เกิดคุณภาพการให้บริการที่ดีที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (อภิทิพย์ เรืองพรวิสุทธ์ และธัญนันท์ บุญอยู่, 2562) และนอกจากนี้ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานก็ย่อมที่จะทำให้เกิดคุณภาพการให้บริการที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจการให้บริการ เช่นเดียวกับการศึกษาของเดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ (2560) ที่ว่า แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานจะมีความสัมพันธ์ที่จะทำให้พนักงานระดับปฏิบัติการเกิดความภักดีต่อองค์กรเพิ่มสูงขึ้น และจะทำให้พนักงานเกิดความตั้งใจในการทำงานเพิ่มขึ้นด้วย (อัจฉรา เฉลยสุข, 2556) และจากการศึกษาวิจัยของ Majid & Mohammad (2018) กล่าวว่า ความภักดีต่อองค์กรของพนักงานมีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานที่มีต่อลูกค้า และองค์กรที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมุ่งเน้นผลลัพธ์โดยตรงที่เกิดจากความภักดีต่อองค์กร ซึ่งความสัมพันธ์เชิงบวกของความภักดีต่อองค์กรของพนักงานจะทำให้พนักงานเต็มใจที่จะให้บริการที่ก่อให้เกิดคุณภาพการให้บริการที่ดีที่จะทำให้ลูกค้าประทับใจและสามารถนำไปสู่ความสำเร็จแก่องค์กรได้ (Nasiri, Najafbagy & Nasiripour, 2015)

ดังนั้นจากการสำรวจความคิดเห็นของธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร ข้างต้นที่พบว่า ผู้ใช้บริการของธนาคารมีระดับความพึงพอใจในการให้บริการของพนักงานโดยรวมลดลงจากปีก่อน โดยผู้ให้บริการด้านเงินฝากและด้านสินเชื่อมีระดับความพึงพอใจในการให้บริการ

ของพนักงานลดลงในระดับที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร เพื่อเสริมสร้างองค์กรให้มีคุณภาพการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความพึงพอใจในการให้บริการให้เกิดกับผู้ใช้บริการของธนาคารโดยตรง เพื่อรักษฐานลูกค้าและเพิ่มจำนวนลูกค้าของธนาคารให้คงอยู่และเพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ตัวแบบเชิงโครงสร้างของแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กรที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

สมมติฐานที่ 1 (H1) แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร

สมมติฐานที่ 2 (H2) แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อความภักดีต่อองค์กร

สมมติฐานที่ 3 (H3) แรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน

สมมติฐานที่ 4 (H4) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อความภักดีต่อองค์กร

สมมติฐานที่ 5 (H5) ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน

สมมติฐานที่ 6 (H6) ความภักดีต่อองค์กรมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวนทั้งสิ้น 120 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวน 100 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของมณรี พิริยะกุล (2553) ซึ่งได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$\begin{array}{l} \text{ถ้า } \frac{\text{จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน}}{\text{จำนวนตัวแปรแฝง}} \leq 2 \text{ กำหนดให้ขนาดตัวอย่าง (n) } \geq 200 \\ \text{ถ้า } \frac{\text{จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน}}{\text{จำนวนตัวแปรแฝง}} > 3 \text{ กำหนดให้ขนาดตัวอย่าง (n) } \leq 100 \\ \text{ในที่นี้ } \frac{\text{จำนวนตัวแปรสมการมาตรฐาน}}{\text{จำนวนตัวแปรแฝง}} = \frac{27}{4} = 6.75 \end{array}$$

เนื่องจากงานวิจัยในอดีตได้นำเสนอจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมสำหรับการประเมินสมการโครงสร้างด้วยวิธีตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน คือ จำนวนระหว่าง 100-200 ตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนที่ดีและเหมาะสม (Sarstedt et al., 2014) และจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนจำกัด อีกทั้งมีข้อจำกัดด้านเวลาในการเก็บแบบสอบถาม จึงทำให้การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 100 ตัวอย่าง

2. การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งได้เลือกสุ่มประชากรในธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิดังตารางที่ 1

จำนวนตัวอย่างในแต่ละสาขา

=

จำนวนตัวอย่างทั้งหมด × จำนวนประชากรกลุ่มย่อย

จำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร

สาขา	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. สาขาในจังหวัดนครปฐม	45	37
2. สาขาในจังหวัดสมุทรสาคร	20	17
3. สาขาในจังหวัดกาญจนบุรี	20	17
4. สาขาในจังหวัดสมุทรสงคราม	15	12
5. สาขาในจังหวัดราชบุรี	20	17
รวม	120	100

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางข้างต้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการขั้นที่ 2 โดยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีแจกแบบสอบถามตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสาขา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยจำแนก

แบบสอบถามเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีข้อความ 5 ข้อ โดยให้เลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวที่เป็นจริงมากที่สุด ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับแรงจูงใจในการทำงาน โดยพัฒนามาจากแบบวัดของอริญญา วงศ์ใหญ่ (2558) มีจำนวน 8 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความผูกพันต่อองค์กร โดยพัฒนามาจากแบบวัดของจรรยา ห่วงเทศ (2558) มีจำนวน 7 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความภักดีต่อองค์กร โดยพัฒนามาจากแบบวัดของเดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ (2560) มีจำนวน 5 ข้อ และส่วนที่ 5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับคุณภาพการให้บริการ โดยพัฒนามาจากแบบวัดของปณณวัชร พัทธราลัย (2558) มีจำนวน 7 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวในแต่ละส่วนมีลักษณะของข้อความถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และเป็นคำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูลอันตรภาค (Interval Scale) ที่มีเกณฑ์การกำหนดค่าระดับ คือ “น้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน” “น้อย ให้คะแนน 2 คะแนน” “ปานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน” “มาก ให้คะแนน 4 คะแนน” “มากที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน”

4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยได้แบ่งการทดสอบเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC) ด้วยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาคุณภาพของข้อความถาม ซึ่งได้มีการกำหนดให้ข้อความถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เป็นข้อความถามที่มีความเหมาะสม โดยผลการพิจารณาพบว่า แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กร และคุณภาพการให้บริการ มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ชุด เพื่อดำเนินการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวัดความคงที่ภายใน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะต้องได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ที่มีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 แสดงว่า แบบสอบถามมีความค่าความเชื่อมั่นสูงและผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach พบว่า แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กร และคุณภาพการให้บริการ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.700-0.899 และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประสานกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เพื่อขอหนังสือความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำแบบสอบถามไปแจกจ่ายพนักงานธนาคาร

รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวน 100 คน โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ. 2564 และมีอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามร้อยละ 100 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาลงข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย 1) สถิติพรรณนาจะประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ 2) สถิติเชิงอนุมานจะเป็นสถิติที่ใช้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ตัวแบบเชิงโครงสร้างและทดสอบตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรม ADANCO

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีอายุอยู่ระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 มีระดับการศึกษานุปริญญา หรือสูงกว่าอนุปริญญา จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 86.00 และมีระยะเวลาในการทำงานอยู่ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00

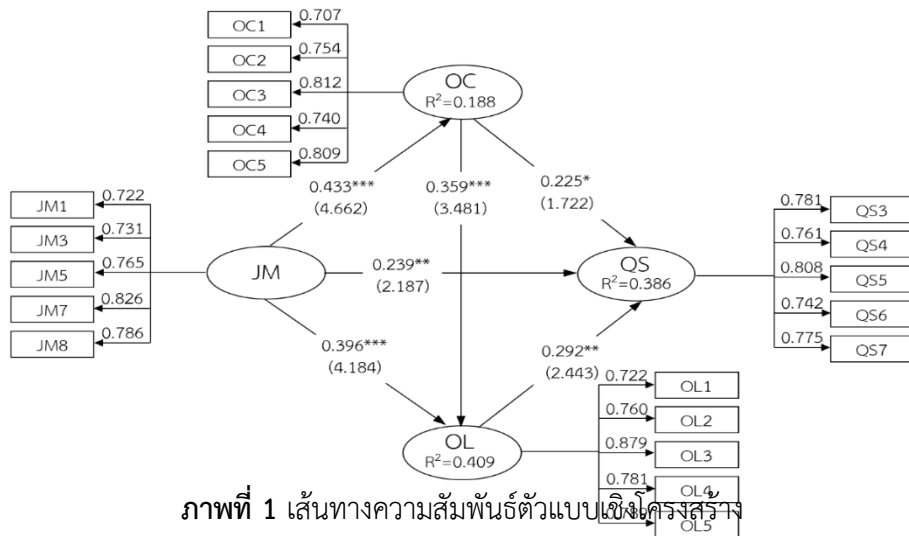
2. สรุปผลการวิเคราะห์ระดับของแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กร และคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยรวมด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับโดยรวมของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร/มาตรวัด	$\bar{X}$	SD	ระดับ
แรงจูงใจในการทำงาน	3.99	0.419	มาก
ความผูกพันต่อองค์กร	4.13	0.343	มาก
ความภักดีต่อองค์กร	3.98	0.434	มาก
คุณภาพการให้บริการ	4.38	0.335	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กร และคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาครโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99, 4.13, 3.98 และ 4.38 ตามลำดับ และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.419, 0.343, 0.434 และ 0.335 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแบบเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ภาพที่ 1 เส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบเชิงโครงสร้าง

จากภาพที่ 1 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบเชิงโครงสร้าง พบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงาน (JM) มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) ความภักดีต่อองค์กร (OL) และคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (QS) มีค่าเท่ากับ 0.433, 0.396 และ 0.239 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีต่อองค์กร (OL) และคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (QS) มีค่าเท่ากับ 0.155 และ 0.259 ตามลำดับ 2) ความผูกพันต่อองค์กร (OC) มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อองค์กร (OL) และคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (QS) มีค่าเท่ากับ 0.359 และ 0.225 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพการให้บริการ (QS) มีค่าเท่ากับ 0.105 และ 3) ความภักดีต่อองค์กร (OL) มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (QS) มีค่าเท่ากับ 0.292

4. สรุปผลการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ตัวแบบเชิงโครงสร้างของแรงจูงใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กรที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)	สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1 JM → OC	0.433***	4.662	สนับสนุน
H2 JM → OL	0.396***	4.184	สนับสนุน
H3 JM → QS	0.239**	2.187	สนับสนุน
H4 OC → OL	0.359***	3.481	สนับสนุน
H5 OC → QS	0.225*	1.722	สนับสนุน
H6 OL → QS	0.292**	2.443	สนับสนุน

หมายเหตุ (* หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ $t \geq 1.65$); (** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ $t \geq 1.96$); (***) หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ $t \geq 2.58$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า 1) แรงจูงใจในการทำงาน (JM) มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) ความภักดีต่อองค์กร (OL) และคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (QS) โดยมีค่า t-test เท่ากับ 4.662, 4.184 และ 2.187 ตามลำดับ 2) ความผูกพันต่อองค์กร (OC) มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อองค์กร (OL) และคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (QS) โดยมีค่า t-test เท่ากับ 3.481 และ 1.722 ตามลำดับ และ 3) ความภักดีต่อองค์กร (OL) มีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงาน (QS) โดยมีค่า t-test เท่ากับ 2.443 ซึ่งจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อองค์กรต้องการให้พนักงานมีการให้บริการที่มีคุณภาพจำเป็นต้องสร้างให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรและเกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร โดยปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้พนักงานเกิดการให้บริการที่มีคุณภาพที่สามารถสร้างให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยแรงจูงใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร ความภักดีต่อองค์กรและคุณภาพการให้บริการของพนักงาน นอกจากนี้ความผูกพันต่อองค์กรก็มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อองค์กรและคุณภาพการให้บริการของพนักงาน เนื่องจากองค์กรได้มีการสร้างสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสถานที่ทำงานที่เหมาะสม และได้มีการมอบหมายงานให้พนักงานสามารถใช้ความคิดได้อย่างอิสระตลอดจนทำให้พนักงานรู้สึกถึงความภักดีต่อองค์กรที่ทำให้เกิดความสุขที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กรแห่งนี้และพร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้บริการให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ขององค์กรทุกเมื่อ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Yundong (2015) ที่ว่า พนักงานที่ได้รับแรงจูงใจในการทำงานด้านความมั่นคงในงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานจะมีผลนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กร

และความภักดีต่อองค์กรในระดับที่สูงขึ้น (วันใหม่ ทิพโอสถ, วิสุทธิ์ สุนทรกนกพงศ์ และณัฐวุฒิ ไรจน์นิรุตติกุล, 2558) นอกจากนี้ Sugini et al. (2018) ก็พบว่า แรงจูงใจในการทำงานในระดับสูง จะมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกันให้บริการด้วยความกระตือรือร้น ซึ่งจะมีผลต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานและทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนการศึกษาของ Majid & Mohammad (2018) ก็พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีต่อองค์กรและมีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานที่มีต่อลูกค้าด้วยเช่นกัน (Nasiri, Najafbagy & Nasiripour, 2015)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของพนักงานแต่ละคน และให้คำปรึกษาพร้อมกับชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 ผู้บริหารควรที่จะปฏิบัติต่อพนักงานอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในเรื่องการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ ทั้งการให้รางวัลและยกย่องชมเชย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กรเท่ากับพนักงานคนอื่น

1.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้พนักงานเกิดการทำงานที่สามารถสร้างทักษะและความชำนาญในเรื่องของเอกสาร มีการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารลูกค้าอย่างครบถ้วน ตลอดจนมุ่งเน้นให้พนักงานมีความระมัดระวังในด้านของข้อมูลลูกค้าอย่างเข้มงวด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงปัจจัยด้านทัศนคติและด้านลักษณะงานที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการเพิ่มเติมจากปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและความภักดีต่อองค์กร เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลภาพรวมในเชิงลึกมากขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาขยายขอบเขตของประชากรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งจากเดิมศึกษากับพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร และการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากับประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลการให้บริการในมุมมองของภาพรวมที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- จรรยา ห่วงเทศ. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ภาค 208. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เดชพงศ์ โพธิ์สุวรรณ. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานระดับปฏิบัติการในองค์กรภาคเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2563). รายงานประจำปี 2562. สืบค้น 20 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.ghbank.co.th/information/report/annual-report/>.
- ปณณวัชร พืชรวาลย์. (2558). ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการและการรับรู้ภาพลักษณ์ธนาคารเฉพาะกิจที่ส่งผลต่อความภักดีในการใช้บริการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- มนตรี พิริยะกุล. (2553). ตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันใหม่ ทิพย์โสด, วิสุทธิ์ สุนทรกนกพงศ์ และณัฐภูมิ โรจน์นิรุติกุล. (2558). ความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ชาร์พ แอปพลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด. วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม. 14(1), 145-152.
- วินัสยา สุริยาธานินทร์. (2563). ภาคบริการ: แรงขับเคลื่อนใหม่ของระบบเศรษฐกิจไทย. สืบค้น 20 ธันวาคม 2563, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib/_article/28_04_58.pdf.
- อภิทิพย์ เรืองพรวิสุทธิ์ และธัญนันท์ บุญอยู่. (2562). อิทธิพลของตัวแปรกำกับและตัวแปรต้นกลางที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธุรกิจโรงแรมระดับ 3 ดาว ในเขตอ่าวประจวบ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. อยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อริญญา วงศ์ใหญ่. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ จังหวัดเชียงใหม่. งานวิจัยศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. เชียงใหม่: วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.
- อัจฉรา เฉลยสุข. (2556). อิทธิพลของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าต่อพนักงาน. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อิสร์กุล อุณหเกตุ. (2558). บทวิเคราะห์พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เฉพาะกิจ พ.ศ. 2558. รายงานที่ดีอาร์ไอ. 112(2), 1-24.

- Majid, E., & Mohammad, R. (2018). Investigating the impact of commitment, satisfaction, and loyalty of employees on providing high-quality service to customer. *Studies in Business and Economics*. 13(1), 41-57.
- Nasiri, S., Najafbagy, R., & Nasiripour, A. A. (2015). The impact of employee loyalty on the success of commercial organizations: A case study on the Dealerships to Heavy Equipment in Iran. *Journal of Human Resource Management*. 3(3), 27-32.
- Sartstedt, M., Ringle, C. M., Smith, D., Reams, R., & Hair, J. F. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM: A useful tool for family business researchers. *Journal of Family Strategy*. 5(1), 105-115.
- Sugini, S., Riadi, S. S., Mintarti, S., & Hariyadi, S. (2018). The effect of leadership style on work motivation, work satisfaction and performance of employees and its implication. *International Journal of Business and Management Invention*. 7(11), 56-70.
- Yundong, H. (2015). Impact of intrinsic motivation on organizational commitment: Empirical evidences from China. *International Business and Management*. 11(3), 31-44.

การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ
ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน
Application of Managerial Accounting Affecting the Success of
Construction Business Organizations of Small and Medium Enterprises
in the Northern Region of Thailand

วลัยลักษณ์ พันธุ์¹ ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร² ระวีวรรณ วจิสุวรรณ³

กมลทิพย์ คำใจ⁴ ศศิวรรณ ส่งต่าย⁵

Walailuck Panturee, Kajornatthapol Pongwiritthon, Raweewan Wajesuwan,

Kamolthip Kamjai, Sasiwan Songtai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร ความสำเร็จของธุรกิจและศึกษาปัจจัยการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ รับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ประชากรและกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ที่เข้าร่วมโครงการ “สินเชื่อเพื่อพัฒนาผลผลิตการผลิต (Productivity Improvement Loan)” ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) ของภาคเหนือตอนบน ทั้งหมด 8 จังหวัดได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ น่าน พะเยา ลำปาง แม่ฮ่องสอน ลำพูน จำนวน 400 คน โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิง

Received: 2021-04-19 Revised: 2021-06-21 Accepted: 2021-06-22

¹ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College. Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

³ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

⁴ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, Faculty of Management Sciences, Chiangmai Rajabhat University.

⁵ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College

ปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร และระดับความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง อยู่ในระดับมาก การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน มีความสัมพันธ์เชิงบวก ตัวแปรที่ได้รับการสนับสนุนในความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุม ด้านการตัดสินใจ และด้านการจัดการต้นทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keyword): การบัญชีบริหาร; ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก; ภาคเหนือตอนบน

Abstract

The objectives of this research are to study the level of application of managerial accounting, level of the success of the business and study the application factors of managerial accounting affecting the success of construction business organizations of Small and Medium Enterprises in the Northern region of Thailand. The population and sample of this research were the Small and Medium Enterprises who are also the customers and participating in the “Productivity Improvement Loan” of the Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand in 8 provinces; including Chiang Rai, Chiang Mai, Phrae, Nan, Phayao, Lampang, Mae Hong Son and Lamphun with the total of 400 samples. This research used the sample size determination technique of Taro Yamane at 95% confidence level to determine the sample size. The research tools were both the checklist questionnaire and also the 5-level rating scale. For the quantitative data, the researchers analyzed by the descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and multiple regression analysis. The researchers found out the results that the level of the opinions on the application of managerial accounting and the level of success of the construction business are at a high level. Moreover, the application of managerial accounting affecting the success of construction business organizations of Small and Medium Enterprises in the Northern Region of Thailand have a positive relationship. The variables that support the success of the construction businesses of Small and Medium Enterprises in the Northern Region of Thailand are including planning aspect, control aspect, decision-making aspect and cost management aspect with statistically significant at a level of 0.05.

Keywords: Managerial Accounting; Small and Medium Enterprises; Northern Region

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์จากผลกระทบของ COVID-19 ที่มีกับเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลก ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างส่วนใหญ่อาจจะไม่ได้รับผลทางลบรุนแรงในระยะสั้น เนื่องจากมีสัญญางานก่อสร้างในมืออยู่ ธุรกิจและหน่วยงานยังดำเนินการได้ปกตินอกช่วงเวลาเคอร์ฟิว ลูกจ้างงานเอกชนบางอุตสาหกรรม เช่น กลุ่มโรงแรมท่องเที่ยวและนันทนาการ อาจจะได้รับผลกระทบทางตรงจากวิกฤตครั้งนี้ ส่งผลให้งานก่อสร้างใหม่อาจถูกชะลอเลื่อนหรือปรับรูปแบบเป็นงานปรับปรุงรีโนเวทแทนงานก่อสร้างโครงการภาคเอกชนก็คงชะลอตัวลงตามสภาพเศรษฐกิจและรอการดูดซับปริมาณที่พักอาศัยที่เหลืออยู่ในตลาด โดยเฉพาะตลาดคอนโดมิเนียม ที่มีแนวโน้มเปิดโครงการใหม่ลดลง แต่โครงการที่กำลังก่อสร้างก็เร่งก่อสร้าง เพื่อเร่งส่งมอบกันอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังมีปัญหาแรงงานหนีกลับต่างจังหวัด ต่างประเทศ หลังมาตรการล็อกดาวน์ การสะดุดของซัพพลายเชนวัสดุก่อสร้างนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นเพียงระยะสั้น ปัจจุบันสถานการณ์โดยรวมผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ยังไม่ถึงกับย่ำแย่เหมือนกับบางอุตสาหกรรม แต่เป็นสัญญาณให้ผู้ประกอบการก่อสร้างจำเป็นต้องเร่งปรับตัว ควบคุมงบประมาณ สำรองเงินสด ดูแลวินัยการเงินอย่างเคร่งครัด ในกรณีที่สถานการณ์ยืดเยื้อหรือเกิดการระบอบใหม่ในปีหน้า งานในมือทยอยหมดลง งานโครงการใหม่กำลังจะมีการดำเนินการตามงบประมาณ ถึงแม้งานก่อสร้างภาคเอกชนจะชะลอตัวไปบ้าง แต่มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจหลังวิกฤต COVID-19 ที่รัฐบาลเตรียมนำมาใช้ในระยะถัดไป คือ การลงทุนก่อสร้างภาครัฐ การสร้างสาธารณูปโภคที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงประเทศ ทั้งด้านสาธารณสุข คมนาคม ขนส่งสาธารณะ เนื่องจากการนำงบประมาณมาใช้ในการก่อสร้างก่อให้เกิดผลทวีคูณต่อระบบเศรษฐกิจหลายต่อเกิดการจ้างแรงงานจำนวนมาก ตลอดทั้งซัพพลายเชนวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ สินค้าอุปโภคบริโภคที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นงานก่อสร้างภาครัฐ และโครงการเมกะโปรเจกต์ โครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP) จะเป็นตัวขับเคลื่อนหลักของอุตสาหกรรมก่อสร้างในปี 2563-2564 จะทำให้เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรงในการประมูลงานภาครัฐ การกระจุกตัวของงบประมาณในบางกระทรวง หรืองานก่อสร้างบางประเภทรวมทั้งการเข้ามาแข่งขันจากผู้รับเหมาต่างชาติที่มาในรูปแบบของกิจการร่วมค้า การแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างควรจะต้องดำเนินการดังนี้ คือ 1. ตรวจสอบเงื่อนไขสัญญาจากผู้ว่าจ้างอย่างละเอียดถี่ถ้วน เจ้าของโครงการอาจมีข้ออ้างในการบอกเลิก หรือเปลี่ยนเงื่อนไขสัญญากรณีเป็นคู่สัญญาภาครัฐ จะมีความมั่นคงมากกว่า 2. เตรียมความพร้อมด้านการเงิน เสริมสภาพคล่องสำหรับการประมูลงานและดำเนินโครงการ 3. ปรับระบบการบริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การทำงานจากที่บ้าน การมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจอย่างทันต่อการตัดสินใจและการควบคุมต้นทุนอย่างละเอียดเลือกลงทุนในการเพิ่มประสิทธิภาพงานก่อสร้างนำเทคโนโลยีมาใช้ในด้านลดระยะเวลาการก่อสร้าง ควบคุมต้นทุนค่าแรงและวัสดุ และควบคุมคุณภาพงานก่อสร้างให้ได้ตามมาตรฐาน ลดการแก้ไขเก็บงาน (บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ จำกัด, 2563)

ผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนก็เช่นเดียวกันที่เริ่มดำเนินงานและพัฒนาตนเองสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งการจะพัฒนาธุรกิจของตนเองให้มีความอยู่รอดได้นั้นจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารงานที่ดี ทั้งการบริหารคนและการบริหารด้านการเงิน ซึ่งมีส่วนสำคัญ รวมถึงการวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่สอดคล้องและยืดหยุ่นตามสถานการณ์ทางการตลาดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะการพิจารณาข้อมูลทางบัญชีบริหาร ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการพิจารณาวางแผนการดำเนินงาน และการวางแผนกลยุทธ์เพื่อต่อสู้กับคู่แข่งและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับธุรกิจ (Waraporn N. and Somyos A., 2015) ซึ่งการบริหารจัดการด้านการเงินของโครงการ ปัจจุบันมีการนำการบัญชีบริหารมาประยุกต์ใช้ในส่วนของการจัดการปัญหาในการดำเนินงานของผู้บริหารในธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง โดยบัญชีบริหารจะมีความแตกต่างจากการบัญชีการเงินทั่วไป โดยการบัญชีการเงิน คือ การบัญชีที่เกี่ยวกับการจัดเก็บรวบรวมจำแนกและรายงานข้อมูลทางการเงินที่เกิดขึ้นในอดีตให้กับบุคคลภายนอกที่ต้องการข้อมูลทางการเงิน ในขณะที่การบัญชีการบริหาร จะมีหลักการเกี่ยวกับการให้ข้อมูลทางการเงินแก่ผู้บริหารภายในธุรกิจใช้ในการวางแผน ควบคุมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของธุรกิจ ซึ่งการบัญชีบริหารจะมีความยืดหยุ่น สามารถนำเสนอข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของการนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการ (กชกร เฉลิมกาญจนา, 2552) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาความสำเร็จของธุรกิจหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายตามที่ธุรกิจตั้งผลสำเร็จไว้ ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเพียงพอต่อความต้องการจนถึงด้านกระบวนการปฏิบัติงานที่ได้วางแผนการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายตรงตามหน้าที่ในการบริหารและผลการดำเนินงานต่อคุณภาพของงานที่มีผลต่อด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารโครงการ โดยผู้บริหารสามารถนำข้อมูลที่ใช้ในการประกอบการพิจารณาได้ง่ายที่สุดจากระบบบัญชีที่มีความรวดเร็วและประหยัดต้นทุน (Peeyapat P., 2020)

จากบริบทที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารสามารถทำให้การบริหารงานในธุรกิจมีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและการสนับสนุนการดำเนินงานมากขึ้น จนกระทั่งทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานธุรกิจ โดยเฉพาะการบริหารจัดการธุรกิจที่ทำให้เกิดกระบวนการด้านการวางแผน ด้านการสั่งการ ด้านการตัดสินใจ ด้านการควบคุมและด้านการจัดการต้นทุน ซึ่งทางผู้บริหารหรือระดับหัวหน้างานต้องประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การควบคุม และพัฒนาธุรกิจให้มีความเติบโตอย่างยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ธุรกิจได้กำหนดไว้ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ และทำให้ผู้บริหารสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลักษณะการสำรวจ (Survey Research) ซึ่งการวิจัยเชิงพรรณนา โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร ได้แก่ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการควบคุม 3. ด้านการสั่งการ 4. ด้านการตัดสินใจ 5. ด้านการจัดการต้นทุนและความสำเร็จของธุรกิจ ได้แก่ 1. ด้านการบรรลุเป้าหมาย 2. ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร 3. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 4. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นลูกค้าของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย ที่เข้าร่วมโครงการ “สินเชื่อเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต (Productivity Improvement Loan)” ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) ของภาคเหนือตอนบน ทั้งหมด 8 จังหวัดได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แพร่ น่าน พะเยา ลำปาง แม่ฮ่องสอน ลำพูน เฉพาะลูกค้าธุรกิจก่อสร้างจำนวนทั้งสิ้น 953 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2559) โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการเลือกตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมรับความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่าง 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากรจำนวนทั้งหมด 400 ราย กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้มีความเหมาะสมในการเป็นประชากรของกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการสำรวจข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีสถานประกอบการที่แน่นอนสามารถติดต่อได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งได้ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนธุรกิจ

ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ทุนจดทะเบียนปัจจุบัน บริษัท รายได้ต่อปี และรูปแบบธุรกิจ โดยเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบแบบคำตอบเดียว ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การบริหารของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือการประยุกต์ใช้การบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงการประยุกต์ใช้การบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า การประยุกต์ใช้การบริหารอยู่ในระดับมากที่สุดจนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง การประยุกต์ใช้การบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอัตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า ความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอยู่ในระดับมากที่สุดจนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.864 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornatthapol et al., 2020)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการบรรยายลักษณะของส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในรูปแบบของผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่ออธิบายผลการ

วิเคราะห์ความมีอิทธิพลของตัวแปรการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปข้อมูลทั่วไปของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างจากแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีช่วงอายุ 40-59 ปี จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.25 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ตำแหน่งงานพนักงานบัญชีการเงิน จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.32 ด้านทุนจดทะเบียนปัจจุบันตั้งแต่ 5 ล้านบาท - 15 ล้านบาท จำนวน 148 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 37.00 ด้านรายได้ต่อปีตั้งแต่ 5 ล้านบาท - 15 ล้านบาท จำนวน 320 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 80.00 และด้านรูปแบบธุรกิจ จดทะเบียนบริษัท จำนวน 380 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 95.00

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร โดยภาพรวมระดับ การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ในทุกด้านระดับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.83) ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.63)

ด้านการสั่งการ ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.67) ด้านการควบคุม ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.58) และด้านการจัดการต้นทุน ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.71) ดังตารางที่ 1

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวม พบว่า ระดับความสำเร็จของของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ในทุกด้านระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.35$, S.D.= 0.36) ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร ($\bar{X}=4.18$, S.D.= 0.79) ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ($\bar{X}=4.15$, S.D.= 0.53) ด้านการบรรลุเป้าหมาย ($\bar{X}=4.07$, S.D.= 0.24) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวม

การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็นเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้ การบัญชีบริหาร
1. ด้านการวางแผน	4.12	0.83	มาก
2. ด้านการควบคุม	4.01	0.58	มาก
3. ด้านการสั่งการ	4.08	0.67	มาก
4. ด้านการตัดสินใจ	4.11	0.63	มาก
5. ด้านการจัดการต้นทุน	3.98	0.71	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.15	0.52	มาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของ
ธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวม

ความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับความสำเร็จ ของ ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง
1. ด้านการบรรลุเป้าหมาย	4.07	0.24	มาก
2. ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร	4.18	0.79	มาก
3. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	4.35	0.36	มากที่สุด
4. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย	4.15	0.53	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.15	0.76	มาก

การทดสอบปัจจัยการบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของ
ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
(Multiple Regression Analysis) มีข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ในส่วนของการตรวจสอบ
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (Multicollinearity) ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
แบบ Pearson's (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์
ของการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาด
กลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.399-0.777 โดยตัวแปรทุกตัวมี
ความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเพื่อให้การทดสอบความสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปรอิสระมีความชัดเจนยิ่งขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการตรวจสอบภาวะความสัมพันธ์ของ
ตัวแปรพหุคูณ คือ ค่า Tolerance, VIF โดยค่า Tolerance ต้องมีค่ามากกว่า 0.10 (Foxall and
Yani-de-Soriano, 2005) และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ต้องมีค่าไม่เกิน 10 (Belsley,
1991)

การวิเคราะห์ผลสถิติของค่า Tolerance ของ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุม ด้านการสั่งการ ด้านการตัดสินใจและด้านการจัดการต้นทุน พบว่า มีค่า Tolerance มากกว่า 0.10 กล่าวคือ อยู่ระหว่าง 0.253-0.529 ค่า VIF น้อยกว่า 10 มีค่าเท่ากับ 1.896-3.428 นั่นคือ ไม่เกิด Multicollinearity นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรอิสระอยู่ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ แบบขั้นตอน ไม่มีอัตตะสัมพันธ์ในข้อมูล ดังภาพที่ 1

การวิเคราะห์การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ในภาพรวม พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการสนับสนุน ความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุม ด้านการตัดสินใจและด้านการจัดการต้นทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรทั้ง 4 ตัวแปรนี้ยังสามารถอธิบายการผันแปร ความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ได้ ร้อยละ 82.40 ($R^2=0.824$) ดังตารางที่ 3

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

————> หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงบวก, - - - - -> หมายถึง มีความสัมพันธ์เชิงลบ

ภาพที่ 1 การสรุปผลสมมติฐานการวิเคราะห์ผลสถิติของค่า Tolerance

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ในภาพรวม

Variable	B	Beta	t-value	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	0.367		2.729	0.019
1. ด้านการวางแผน	0.524	0.198	5.698	0.000*
2. ด้านการควบคุม	0.325	0.241	3.945	0.315
3. ด้านการสั่งการ	0.109	0.081	2.101	0.000*
4. ด้านการตัดสินใจ	0.254	0.298	4.651	0.000*
5. ด้านการจัดการต้นทุน	0.301	0.304	3.549	0.000*

R= 0.918

R²= 0.824

F= 198.451

p-value= 0.000

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร พบว่า โดยภาพรวมระดับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ในทุกด้านระดับการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหาร อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการจัดการต้นทุน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nixon & Burns (2012) การบริหารเชิงกลยุทธ์ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานบริหารจัดการของตนเอง และก่อให้เกิดผลการดำเนินงานที่ดีของธุรกิจ โดยผลการดำเนินงานบริหารจัดการของผู้บริหารถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของผู้บริหารในการบรรลุเป้าหมาย และยังสอดคล้องกับ Waraporn N. and Somyos A., (2015) ที่ได้พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิตในเขตภาคกลาง ที่มีลักษณะการดำเนินธุรกิจแตกต่าง มีการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารในการดำเนินธุรกิจโดยภาพรวมแตกต่างกัน ด้านความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อม พบว่าสภาพแวดล้อมภายในมีความสัมพันธ์กับการใช้บัญชีบริหารในการดำเนินธุรกิจ และด้านตัวแปรการประยุกต์การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน พบว่าตัวแปร การวางแผน การสั่งการ การควบคุม การตัดสินใจ และตัวแปรการจัดการต้นทุน มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมการผลิต ในเขตภาคกลาง

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน โดยภาพรวมระดับความสำเร็จของของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง อยู่

ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ในทุกด้านระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ด้านการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Peeyapat Puengklay, (2019) พบว่า ความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ด้านการบรรลุเป้าหมาย จะเป็นข้อมูลที่ดีและแนวทางที่แสดงความจำเป็นต้องการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาธุรกิจ โดยการพิจารณาความบกพร่องหรือความด้อยในแต่ละด้าน บ่งชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการวิเคราะห์ปัญหาเป็นที่มาของการกำหนดปัญหา คือ สิ่งที่เกิดขึ้นหรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ อาจเกิดที่เป้าหมายในการดำเนินงานหรือกระบวนการปฏิบัติงาน เมื่อระบุปัญหาได้แล้วจึงดำเนินการต่อไปตามกระบวนการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาธุรกิจ

3. การวิเคราะห์การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ในภาพรวม พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการสนับสนุนในความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุม ด้านการตัดสินใจ และด้านการจัดการต้นทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ หยาตพิรุณห์ สิงหา (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคใต้ พบว่า การใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ Peeyapat Puengklay, (2019) ที่ได้พบว่าการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารในด้านการวางแผน ด้านการควบคุม ด้านการสั่งการ ด้านการตัดสินใจ และด้านการจัดการต้นทุน ส่งผลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ด้านการบรรลุเป้าหมาย โดยมีค่าร้อยละ 72.50 ($R^2 = 0.725$) ส่งผลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ด้านการจัดหาและใช้ทรัพยากร โดยมีค่า 63.80 ($R^2 = 0.638$) ส่งผลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน โดยมีค่า 63.10 ($R^2 = 0.631$) ความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย โดยมีค่า 62.70 ($R^2 = 0.627$) และส่งผลในเชิงบวกต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง โดยมีค่า 79.70 ($R^2 = 0.797$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับ อรสา มั่งสกุล (2561) จากระดับการใช้ข้อมูลทางการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ ไม่ได้มีการควบคุมการสั่งการ เนื่องจากเป็นกิจการที่มีขนาดเล็ก และเป็นธุรกิจที่มีประสิทธิภาพอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องใช้ในการควบคุมการสั่งการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบนควรมุ่งเน้นดังนี้

1. การพัฒนาความรู้ของการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนและการกำหนดราคา งบประมาณรวมถึงการวิเคราะห์การลงทุนที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสนับสนุนการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จ การดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพของธุรกิจ

2. การพัฒนาความรู้ทางบัญชีบริหารเกี่ยวกับการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อให้การประเมินผลและระดับประสิทธิภาพในการสนับสนุนการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาจากข้อมูลภายในและข้อมูลภายนอกของธุรกิจ ให้สามารถแสดงผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ทันต่อการตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงของการดำเนินงานธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคต ได้แก่ การศึกษาผลกระทบของประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจประเภทอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในด้านการบริหารจัดการธุรกิจต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

กขกร เฉลิมกาญจนา. (2552). *การบัญชีบริหาร=Managerial Accounting*. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนไทยพาณิชย์ จำกัด. (2564). *สินเชื่อเพื่อธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง*.

สืบค้น 11 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://scbsme.scb.co.th/products-detail/sme-government-construction>.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2559). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี2558*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

หยาดพิรุณห์ สิงหา. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคใต้. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 11(2), 373-383.

อรสา มั่งสกุล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อ้างอิงทางบัญชีและประสิทธิภาพการดำเนินงานกรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้. *วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- Belsley, D. A. (1991). A Guide to Using the Collinearity Diagnostics. *Computer Science in Economics and Management*. 4(1), 33–50.
- Foxall, G. R., & Yani-de-Soriano, M. M. (2005). Situational influences on consumers attitudes and behavior. *Journal of Business Research*. 58(2), 518-525.
- Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Nixon, B. & Burns, J. 2012. The paradox of strategic management accounting. *Management Accounting Research*. 23(1), 229-244.
- Peeyapat Puengklay. (2019). *The Application of Management Accounting Affecting the Success of Construction Business Organizations in Bangkok Metropolitan Region*. Independent Study. Master of Accountancy Program. Bangkok: Sripatum University.
- Taro Yamane. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.
- Waraporn Nakmai and Somyos Avakiat. (2015). Appliance of Managerial Accounting Affecting Business Operations in the Central Part of Thailand. *RMUTSV Research Journal*. 7(1), 39-53.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบินในสถาบันแห่งหนึ่ง
Factors Affecting the Success of Online Learning Based on the
Opinions of Undergraduate Students Majoring
in Aviation Management in an Institution

ณฐนน หงษ์ยนต์¹ วิชากร เฮงษ์กุล² กฤษณะ จันทร์เรือง³

Nathanon hongyon, Vichakorn Hengsadeeikul, Krissana Janrueang

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ และ (2) เพื่อทราบถึงปัจจัยความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบินในสถาบันแห่งหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 274 คน ตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan, (1970) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรวัด 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติวิเคราะห์คือ (Independent Sample T-test) การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One Way-ANOVA : F-test) และทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมปัจจัยความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40, S.D.=0.26) โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.58, S.D.=1.15) รองลงมา คือ ด้านผู้เรียน ($\bar{X}$ = 3.53, S.D.=0.94) รองลงมา คือ ด้านสื่อการสอน ($\bar{X}$ = 3.48, S.D.=0.97) รองลงมา คือ ด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ($\bar{X}$ = 3.40, S.D.=0.26) ตามลำดับ และ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบินในสถาบันแห่งหนึ่ง ได้แก่ ด้านเพศและชั้นปีที่กำลังศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ไม่แตกต่างกัน และมีด้านอายุแตกต่างกัน มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนออนไลน์แตกต่างกัน (2) ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้าน

Received: 2021-05-14 Revised: 2021-07-07 Accepted: 2021-07-07

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Graduate Student in Master of Business Administration, Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: mappingloving@hotmail.com

² สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Business Administration Program, Graduate School, Southeast Asia University

³ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ Bachelor of Public Administration, Faculty of Liberal Arts and Science, Southeast Asia University

ผู้สนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยี ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยความสำเร็จการเรียนออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยความสำเร็จ; การเรียนออนไลน์; ความคิดเห็น

Abstract

This research is intended to 1) study personal factors that influence the success of online education, and 2) discover success factors upon online learning based on opinion of undergraduate student majoring in aviation management in an institution. This is a quantitative research. The sample size includes 274 individuals according to the concept of Krejcie & Morgan, (1970). The research tool is a questionnaire with a 5-Point Likert Scale. The data are analyzed by using descriptive statistics, t-test, F-test, and the Scheffe Test is used in analysis of variance. The results show that overall of success factors was at middle level ($\bar{X}$ = 3.40, S.D.=0.26), following be Technology was at high level ($\bar{X}$ = 3.58, S.D.=1.15), Learner ($\bar{X}$ = 3.53, S.D.=0.94), Instruction Media ($\bar{X}$ = 3.48, S.D.=0.97), Institutional Sponsor ($\bar{X}$ = 3.40, S.D.=0.26) respectively. And (1) personal factors regarding sex and academic year of study have no relationship with success factors of online learning while the age differences produce a difference in the success factor of online learning. (2) The differences in learner's perspective, supporter's perspective, instructional media perspective, and technology perspective have a difference in the opinion towards the success factors on online learning at the statistically significant value of 0.05.

Keywords: Success factors; Online learning; Opinion

บทนำ (Introduction)

โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสะดวก การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลา รวมถึงการจัดการศึกษา สำหรับปัจจุบันการศึกษาผ่านระบบการเรียนออนไลน์ จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนในรูปแบบเดิม ๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสอน เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่บวกเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนทางไกล ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถรู้ผ่านระบบการเรียนออนไลน์ด้วยการเข้าถึงข้อมูลที่ง่าย สะดวก รวดเร็วโดยไม่ต้องเดินทางเข้าถึงได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา

จากการศึกษาของ Whitehead, (1931) ได้อธิบายการเรียนรู้ว่า ในอดีตช่วงอายุของคนคนหนึ่งอาจมีเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงให้พบเห็นน้อยและแตกต่างจากในปัจจุบันที่ในช่วงอายุคนหนึ่งสามารถรับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้มากมาย วิถีชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากอดีต มีการเปิดกว้าง ยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้คนในศตวรรษนี้จึงไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่กระบวนการถ่ายทอดเพียงแค่ความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คนนั่นเอง โดยรูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะออนไลน์รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวเป็นอุตสาหกรรมการศึกษาด้านเทคโนโลยีการศึกษา

ในปัจจุบันสถานการณ์โลกได้เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้รูปแบบทางด้านศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสำหรับคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะการรู้ผ่านระบบระบบการเรียนออนไลน์ มีอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว จากรายงานการวิจัยของ OrbisResearch.com รายงานการวิจัยตลาดการเรียนรู้ e-Learning โลกและคาดการณ์ในช่วง 2017-2022 ตามสถิติของ MRC ว่าตลาดการเรียนรู้ออนไลน์ทั่วโลกคิดเป็น 165.21 พันล้านดอลลาร์ ในปี 2015 และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 275.10 พันล้านดอลลาร์ ในปี 2022 (สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองมัมไบ, 2557; Reuters editorial news, 2017) จากการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในประเทศไทย ซึ่งกิจกรรมในการใช้คอมพิวเตอร์ในแต่ละกลุ่มอายุพบว่า กลุ่มอายุ 6-14 ปี และกลุ่มอายุ 15-24 ปี ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ร้อยละ 51.9 และ ร้อยละ 45.7 สำหรับกลุ่มอายุ 35 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการทำงาน (การสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในครัวเรือน สื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2561, ไตรมาส 1, 2561) จะเห็นได้ว่าจากข้อมูลดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการการศึกษา โดยผู้เรียนใช้การเรียนรู้ผ่านระบบการเรียนออนไลน์ มากขึ้น ดังนั้นสถาบันการศึกษา จึงเปลี่ยนเป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สำหรับในประเทศไทยเริ่มมีการเรียนการสอนเรียนรู้ผ่านระบบระบบการเรียนออนไลน์ ทั้งในลักษณะเสริมการสอนปกติในชั้นเรียนและใช้ทดแทนการสอนปกติ จึงทำให้ผู้สอนหาแนวทางเพื่อออกแบบบทเรียนที่ใช้ในระบบการเรียนออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจเกิดความสนใจการเรียนออนไลน์ มากที่สุด (วิภา เจริญภัณฑารักษ์, 2558)

จะเห็นว่าทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ล้วนเป็นสิ่งใหม่ ซึ่งส่งผลให้ทั้งระบบการศึกษาจะต้องปรับรูปแบบการสอน ให้สอดคล้องกับโลกปัจจุบัน ทั้งนี้สถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีการตื่นตัวที่จะให้มีการนำการเรียนรู้ออนไลน์เข้ามาใช้ในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์นั้น ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา ไม่ต้องเสียเวลาเดินทาง ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งนี้ดำเนินการผลิต พัฒนา และฝึกอบรมบุคลากรด้านการบินให้มีความรู้ ประสบการณ์และทัศนคติที่ดีให้มีความโดดเด่น เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นความรู้ความสามารถทางวิชาชีพหรือด้าน

ปฏิบัติการ พร้อมทั้งได้มีการนำรูปแบบการเรียนออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนของสถาบัน มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียน ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง สะดวกสบายซึ่งเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และศึกษาด้วยตนเองผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งสามารถเข้าเรียนโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการbin สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง โดยศึกษาจากปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยี เพื่อจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปวิเคราะห์ สำหรับเสนอแนะในการผลิตบัณฑิตของสถาบันการศึกษาให้มีการเพิ่มคุณภาพของบัณฑิตมากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรของระบบการเรียนออนไลน์ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถาบันการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการbin ในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ด้านผู้เรียน ด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน และด้านเทคโนโลยี
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการbin ในสถาบันการศึกษา

สมมติฐานงานวิจัย (Research Hypothesis)

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนออนไลน์แตกต่างกัน
2. ปัจจัยความสำเร็จการเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย ด้านผู้เรียน ด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยี ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการbin ในสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการbin ในสถาบันแห่งหนึ่ง

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการการbin ในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ในรายวิชาที่ใช้ระบบการเรียนออนไลน์ ประจำปีการศึกษา 1/2563 จำนวน 950 คน (แผนกทะเบียนและวัดผลของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง, 2562)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการการbin ในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง จำนวน 274 คน ตามสูตรของ Krejcie & Morgan, (1970) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการการbin ในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา จำนวน 3 ข้อ ใช้ระดับจำการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) และวัดข้อมูลประเภทมาตราเรียงลำดับ (Ordinal Scale)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ โดยผู้วิจัยจำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ใช้ผู้เรียน ด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายแบบสอบถามแบบ online ไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความร่วมมือจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาการจัดการการbin ในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง

1.2 ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้แจกจ่าย นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนในการตอบคำถามแต่ละข้อ เพื่อดำเนินการประมวลผลข้อมูลทางสถิติ ตามขั้นตอนการวิจัยในลำดับต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ ตำราเรียน อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสาร ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analytical Statistics) ใช้ศึกษาจำนวน ค่าความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Analysis Statistics) เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ถึงลักษณะของตัวแปรต้นที่มีผลต่อตัวแปรตามโดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและวิธีการวิเคราะห์ได้แก่ Independent Sample T-test และจะใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร

มากกว่า 2 ตัว ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One-way Analysis) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย (Research Results)

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน (ร้อยละ 70.8) อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 254 คน (ร้อยละ 92.7) กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 จำนวน 108 คน (ร้อยละ 39.4)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 3.40, S.D.=0.26) สามารถแยกเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 3.58, S.D.=1.15) รองลงมา คือ ด้านผู้เรียน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 3.53, S.D.=0.94) รองลงมา คือ ด้านสื่อการสอน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 3.48, S.D.=0.97) รองลงมา คือ ด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{X}$ = 3.40, S.D.=0.26) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลความสำเร็จในการเรียนออนไลน์แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านเพศ ชั้นปีการศึกษา ไม่แตกต่างกันทางสถิติอย่างนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ปัจจัยความสำเร็จ ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบินในสถาบันการศึกษาที่แตกต่างกัน
สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1.1 ปัจจัยความสำเร็จ ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบินในสถาบันการศึกษา

ค่าความแปรปรวน	One-Way ANOVA (F-test)				
	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	69.998	3	23.333	27.193	0.000*
ภายในกลุ่ม	936.984	1092	.858		
รวม	391.839	1095			

จากตารางที่ 1.1 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านสนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยี ที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อปัจจัยผลต่อความสำเร็จเรียนออนไลน์แตกต่างกัน จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี เชฟเฟ (Scheffe 's Method) ปรากฏผลดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี เชฟเฟ (Scheffe 's Method) ของปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จ		ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม Mean Difference (I-J)			
		กลุ่ม J			
		ด้านการเรียน	ด้านผู้สนับสนุน จากสถาบัน	ด้านสื่อ การสอน	ด้านเทคโนโลยี
กลุ่ม I	$\bar{X}$	3.53	2.95	3.47	3.58
ด้านการเรียน	3.53	-	-0.58* (0.000)	0.61	-0.04
ด้านผู้สนับสนุน จากสถาบัน	2.95	-0.58* (0.000)	-	-0.52* (0.000)	-0.62* (0.000)
ด้านสื่อการสอน	3.47	-0.61	-0.52* (0.000)	-	-0.10
ด้านเทคโนโลยี	3.58	0.43	0.62* (0.000)	0.10	-

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1.2 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่แสดงผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยรายคู่ ของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยรายคู่ ของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านสนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน และด้านเทคโนโลยีส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการการบินในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่

ปัจจัยด้านผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ปัจจัยด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ซึ่งค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.58 และมีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.000

ปัจจัยด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ซึ่งค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.58 และมีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.000

ปัจจัยด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ปัจจัยด้านสื่อการสอน ซึ่งค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.52 และมีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.000

ปัจจัยด้านสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ปัจจัยด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ซึ่งค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.62 และมีค่านัยสำคัญเท่ากับ 0.000

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัย “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการbinในสถาบันแห่งหนึ่ง” สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการbin สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชัย ศุภดิษฐ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาในระดับปริญญาโท ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา 2554 โดยกล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาได้แก่ เพศ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาได้แก่ เพศ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท คณะสถิติประยุกต์ ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาได้แก่ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาได้แก่ อายุ การได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโท ปัจจัยความสำเร็จภาพรวมของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการการbin ระดับค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน ด้านเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ระดับมาก รองลงมาคือด้านผู้เรียน ด้านสื่อการสอน และด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธาทิพย์ จรรยาอารีกุล (2539) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการเรียน ส่วนตัว สังคม ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า ระบบจัดการศึกษามีผลกระทบต่อผลการเรียนของนักศึกษาทั้งสิ้น ซึ่งอาจจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารติ อนันต์นาวิ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา โดยกล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามระดับปริญญา นักศึกษาจีนระดับปริญญาตรี อยู่ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.84 นักศึกษาจีนระดับปริญญาโทโดยรวมอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.84 และนักศึกษาจีนระดับปริญญาเอกโดยรวมอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.94 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พยุงศักดิ์ สนเทศ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินพฤติกรรมการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้กล่าวว่า ความสนใจของผู้เรียนนั้น พฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ดีนั้น ยิ่งส่งผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างดี ผลสัมฤทธิ์การเรียนก็จะดีตามเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ครองสิน มิตะหัง (2548) ได้ทำการศึกษาตัวแปรสภาพแวดล้อมในครอบครัว ลักษณะของครูและลักษณะของนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครพนม ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรม การจัดเนื้อหาการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนได้อย่างรวดเร็ว (Carroll, 1963)

2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนรู้ออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการbin สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง จำแนกด้านปัจจัยความสำเร็จการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านผู้เรียน ด้านสนับสนุนจากสถาบัน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่า ผู้สนับสนุนทางด้านสถาบัน สอดคล้องกับ (เสกสรรค์ ทองดีและน้ำเงิน

จันทร์มณี, 2557) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการวิจัยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมต่อการเรียนของนิสิต พบว่า การสนับสนุนและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล ทั้งนี้เนื่องจากมาจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงกว่ามองว่าการสนับสนุนของมหาวิทยาลัย ควรจัดให้มีการบริการอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว ซึ่งมีไม่เพียงพอต่อความต้องการซึ่งพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงต้องการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนออนไลน์ของสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างความสำเร็จของการเรียนออนไลน์ เนื่องจากในปัจจุบันการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์เป็นวิธีการที่สำคัญที่จะสนับสนุน ภารกิจหลักของทุกสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาความสำเร็จการเรียนออนไลน์ตามปัจจัยที่ได้ศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง พบว่า ในด้านของปัจจัยด้านผู้สนับสนุนจากสถาบัน ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับสุดท้ายเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ การสนับสนุนจากผู้บริหารสถาบันควรมีการส่งเสริมการเรียนออนไลน์ และสนับสนุนบุคลากรด้านการสอนให้ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาและควรมีการกำหนดมาตรฐานสำหรับการเรียนออนไลน์ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้การเรียนการสอนได้ตรงตามเป้าหมายโดยความสำเร็จทางการศึกษาสูงย่อมต้องการการสนับสนุนจากทางสถาบันมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะเห็นว่า พนักงานส่วนใหญ่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ต้องการศึกษา หาความรู้ใหม่ๆ เทคโนโลยีที่จะมาสนับสนุนการเรียนออนไลน์ ซึ่งเล็งเห็นได้ว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้เพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษาควรมีเทคโนโลยีใหม่เข้ามาทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารกับผู้ดูแลระบบได้ทันท่วงทีที่นักศึกษามีคำถามที่ต้องการคำตอบได้ชัดเจน เพื่อให้การเรียนออนไลน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุดกับนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการเรียนออนไลน์ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น การทำวิจัยในครั้งต่อไป อาจจะขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสาขาวิชาอื่นๆ เพื่อจะได้แนวทางในการศึกษาการเรียนออนไลน์ได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- ครองสัน มิตะทัง. (2548). การศึกษาตัวแปรสภาพแวดล้อมในครอบครัว ลักษณะของครูและลักษณะของนักเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธวัชชัย ศุภดิษฐ์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนในระดับปริญญาโทของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. งานวิจัยการพัฒนาคณาภาพการศึกษา, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พยุงค์ดี สนเทศ. (2531). การประเมินพฤติกรรมการสอนเพื่อพัฒนาคณาภาพการศึกษา. สารพัฒนาหลักสูตร. 78, 19-22.
- ภารดี อนันต์ธานี. (2555). หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ครั้งที่ 4. มนตรี: กรุงเทพมหานคร.
- สุชาติพิทย์ จรรยาอารีกุล. (2539). ปัญหาการเรียน ส่วนตัว สังคม ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองมูไบ. (2557). อุตสาหกรรมการศึกษาในประเทศอินเดีย. สืบค้น 10 มิถุนายน 2563, จาก http://ditp.go.th/ditp_pdf.php?filenamephp?filename=contents_attach/85688/85688.pdf&title=85688.
- เสกสรรค์ ทองดีบ และน้ำเงิน จันทรมณี. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 33(5), 267-277.
- วิภา เจริญภักดิ์. (2558). ความต้องการในการใช้งาน e-learning ในการเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 11(24), 32-42.
- Carroll, J. B. (1963). A Model of School Learning. *Teacher College Record*. 64, 723-733.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Whitehead. (1931). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. สืบค้น 10 มิถุนายน 2563, จาก <https://ubonratcom02edu.wordpress.com/2019>.

การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-
ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
Organization of the Information System for Educational
Administration of the Erawan-Tadmok School Group Phetchabun
Primary Educational Service Area Office 1

สุรพงษ์ แสงสีมข¹
Suraphong Saengseemok

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 จำนวน 122 คน แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวมและรายด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$) เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า การตรวจสอบข้อมูล ($\mu = 4.17$) มีการปฏิบัติมากที่สุดรองลงมาคือ การนำข้อมูลไปใช้ ($\mu = 4.14$) การเก็บรวบรวมข้อมูล ($\mu = 4.13$) การจัดเก็บข้อมูล ($\mu = 4.12$) และการประมวลผลข้อมูล ($\mu = 4.10$) ตามลำดับ ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.52$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ($\mu = 2.75$) มากที่สุด รองลงมาคือ การประมวลผลข้อมูล ($\mu = 2.70$) การตรวจสอบข้อมูล ($\mu = 2.69$) การนำข้อมูลไปใช้ ($\mu = 2.29$) และการจัดเก็บข้อมูล ($\mu = 2.17$) ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา คือ ควรกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปี มีแผนงานในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ สร้างความตระหนักให้ครูเห็นคุณค่าและความสำคัญอย่างเป็นระบบ มีการประชุมชี้แจง อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ แต่งตั้งให้รับผิดชอบการปฏิบัติงาน กำกับติดตาม นิเทศ

Received: 2021-05-15 Revised: 2021-07-05 Accepted: 2021-07-05

¹ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College. Corresponding Author e-mail: Bansoun2498 @ gmail.com

ดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเพียงพอและมีการประเมินผล สรุปรายงานผลเพื่อเสนอผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย

คำสำคัญ (Keyword): การบริหารสถานศึกษา; กลุ่มโรงเรียน; ระบบสารสนเทศ

Abstract

This research aimed to study the states and guideline for the development information systems for educational administration of the Erawan - Tadmok school group Phetchabun primary educational service area office 1. The populations were director and teachers in the Erawan - Tadmok school group Phetchabun primary educational service area office 1 were 122 persons and expert 9 persons. Tools used questionnaire and interview set. The data analysis was processed through cumulative frequency, percentage, average, standard division and content analysis. The results showed that: The states information systems for educational administration of the Erawan - Tadmok school group Phetchabun primary educational service area office 1 overall and the practical aspects were at a high level ($\mu = 4.14$), sorted with a descending Mean, found that data checking ($\mu = 4.17$) was the most practiced, followed by data usage ($\mu = 4.14$), data collection ($\mu = 4.13$), data storage ($\mu = 4.12$), and data process ($\mu = 4.10$), respectively. Overall, the problems were at a moderate level ($\mu = 2.52$), sorting the mean from descending was data collection ($\mu = 2.75$), data processing ($\mu = 2.70$), data checking ($\mu = 2.69$), data usage ($\mu = 2.29$) and data storage ($\mu = 2.17$) respectively. Guidelines for the information systems for educational administration it was found that the policy must be set in the annual action plan. There is a plan to implement the information system. Create awareness for teachers to see value and importance in a systematic meeting, clarification, training, knowledge and understanding, appointed to be responsible for the operations, supervision and regular assistance. Allocate the budget appropriately enough, and have an evaluation summarize the report to propose relevant parties or departments in various ways.

Keyword: School administration; School group; Information systems

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดในหมวด 6 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 69 ว่ารัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนาและนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 18) เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดข้างต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 จึงกำหนดเป็นแผนเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว สังคมโลกมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น เป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมากประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัย สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสังคมคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาไว้ในหมวดที่ 9 เรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ปัจจุบันระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อใช้ในการบริหารมากขึ้น โดยเฉพาะในยุคของการปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 อ้างถึงใน ดวงใจ วงศิลา, 2559)

การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจด้านการบริหารจัดการได้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ ถูกต้องสมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและ สามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 5) ซึ่งสถานศึกษาได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อรายงานให้กลุ่มนโยบายและแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดสรรงบประมาณประจำปี แต่ส่วนใหญ่ขาดการวิเคราะห์ เพื่อการวางแผนและพัฒนา ถึงแม้ว่าหน่วยงานต้นสังกัดจะได้กำหนดมาตรฐานด้านการ

บริหารให้โรงเรียนต้องใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการ พันต่อการใช้งาน และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีการพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารของหน่วยงานในสถานศึกษามีข้อมูลมากมาย กระจัดกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบของครูบุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้สะดวกหรือไม่เกิดความยุ่งยากในการนำไปใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 16)

แต่จากรายงานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 10) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า สถานศึกษาเกิดปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาใน 4 ด้านคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ครูมีความจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงบประมาณ ขาดการจัดสรรงบประมาณที่นำมาสนับสนุนในการจัดการระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด ด้านการบริหารงานบุคคล ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งขาดการวางแผนและพัฒนาระบบ ด้านการบริหารทั่วไป ขาดการวางแผนและพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ขาดการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์สอดคล้องกับผลการวิจัยการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาของนิศารัตน์ เชาว์ปรีชา (2556) พบว่า ปัญหาในการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษามีปัญหาทั้งระบบ โดยเฉพาะการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลเป็นปัญหามากที่สุด การวิจัยของณัฐรักษ์ อรุณทัต (2560) พบว่า ระบบที่โรงเรียนใช้เกี่ยวกับการดำเนินงานข้อมูลเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่มีฟังก์ชันไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน ไม่สามารถแก้ไขได้ทำให้การส่งต่อข้อมูลยังต้องใช้กระดาษอยู่ เกิดความล่าช้า ผิดพลาดและข้อมูลมีความซ้ำซ้อน และผลการวิจัยของ สุนันทา หาผลดี (11(54) : 201-211) พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการบริหารระบบสารสนเทศที่ไม่ครบทั้ง 6 ด้าน ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความต้องการ ข้อมูลไม่ครบถ้วน มีความซ้ำซ้อน ล่าช้าผิดพลาดและขาดงบประมาณรวมทั้งบุคลากรที่มีทักษะ ไม่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง รวมทั้งการให้ความสำคัญในการนำข้อมูลไปใช้เพื่อวางแผนบริหารสถานศึกษา

ความสำคัญและปัญหาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษามีความจำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาให้สำเร็จและเกิดคุณภาพตามเป้าหมาย รวมทั้งมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังที่กล่าวมาแล้ว แต่สภาพปัญหารวมทั้งผลการประเมินการดำเนินงานของโรงเรียนยังพบว่าคุณภาพการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน

เอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา กำหนด ขอบเขต 5 ด้านคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บ ข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ ทั้งนี้ จะทำให้ทราบสภาพการจัดระบบสารสนเทศ ปัญหาที่เกี่ยวข้อง กับ การจัดระบบสารสนเทศ และหาแนวทางเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถนำข้อเสนอแนะ ไปใช้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา ที่จะยังประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุ เป้าประสงค์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่ม โรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของ กลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาใช้การวิจัย เชิงสำรวจ (Survey Research)

2. ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 122 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบ เลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร สถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 แบบสอบถาม

ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยประสานความร่วมมือจากประธานกลุ่มโรงเรียนในการแจกแบบสอบถามจำนวน 122 ฉบับ เท่ากับจำนวนผู้บริหารและครูผู้สอนรายโรงเรียน (ไม่รวมบุคลากรอื่น) และจัดเก็บแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนจำนวน 122 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) กำหนดเกณฑ์การแปลผลไว้ตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating scale อ้างอิงจากบุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 122)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นแบบเติมคำตอบสั้น ๆ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แล้วกำหนดนัดหมายขอเข้าสัมภาษณ์ เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล รวบรวมตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา (Consistency Content Analysis) แล้วสรุปอุปนัย (Inductive Summary) แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย (Research Result)

การวิจัยเรื่อง การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่นำมาเสนอแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 มีผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวม

ด้านที่	สภาพการจัดระบบสารสนเทศ	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data)	4.13	0.49	มาก
2	ด้านการตรวจสอบข้อมูล (Checking Data)	4.17	0.41	มาก
3	ด้านการประมวลผลข้อมูล (Processing Data)	4.10	0.46	มาก
4	ด้านการจัดเก็บข้อมูล (Storaging Data)	4.12	0.45	มาก
5	ด้านการนำข้อมูลไปใช้ (Using Data)	4.14	0.51	มาก
	โดยรวม	4.14	0.43	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$) พิจารณารายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการตรวจสอบข้อมูล มีการปฏิบัติมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$) รองลงมา คือ ด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$) ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.13$) ด้านการจัดเก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$) และด้านการประมวลผลข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ตามลำดับ

2. ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 แสดงผลการวิจัยดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวม

ด้านที่	ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ	ระดับของปัญหา		แปลผล
		μ	σ	
1	ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data)	2.75	0.27	ปานกลาง
2	ด้านการตรวจสอบข้อมูล (Checking Data)	2.69	0.26	ปานกลาง
3	ด้านการประมวลผลข้อมูล (Processing Data)	2.70	0.35	ปานกลาง
4	ด้านการจัดเก็บข้อมูล (Storaging Data)	2.17	0.35	น้อย
5	ด้านการนำข้อมูลไปใช้ (Using Data)	2.29	0.42	น้อย
	โดยรวม	2.52	0.16	ปานกลาง

ตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวมมีปัญหายุ่งในระดับปานกลาง ($\mu = 2.52$) พิจารณารายด้านเรียงค่าเฉลี่ยปัญหาจากมากไปน้อยคือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล ($\mu = 2.75$) ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล ($\mu = 2.70$) ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ด้านการตรวจสอบข้อมูล ($\mu = 2.69$) ค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง และด้านการนำข้อมูลไปใช้ ($\mu = 2.29$) ค่าเฉลี่ยระดับน้อย ส่วนด้านการจัดเก็บข้อมูล ($\mu = 2.17$) ค่าเฉลี่ยระดับน้อย มีปัญหาน้อยที่สุดตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 จำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อกำหนดเป็นแผนงานในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ในสถานศึกษา มีคำสั่งแต่งตั้งกำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากรเพื่อรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอครอบคลุม ชัดเจน ถูกต้อง รอบด้านตามที่ต้องการทั้งภายในและภายนอก มีการนิเทศติดตามดูแลช่วยเหลือขณะปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง ฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือจัดอบรมให้มีการตรวจสอบข้อมูลตามกระบวนการเก็บข้อมูลให้ถูกต้องได้มาตรฐานตรงตามเนื้อหาที่ต้องการมีความเป็นปัจจุบัน สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญ ถูกต้องแม่นยำของการตรวจสอบข้อมูล และมีการกำกับดูแลนิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด มีการสร้างขวัญและกำลังใจ

3. ด้านการประมวลผลข้อมูล พบว่า สถานศึกษาควรส่งบุคลากรเข้าอบรมการใช้เครื่องมือการประมวลผล กำหนดเป็นนโยบายสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญ จัดสรรงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน

4. ด้านการจัดเก็บข้อมูล สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา และควรกำหนดเป็นนโยบาย ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้ผู้จัดเก็บและผู้ใช้ข้อมูลให้ชัดเจน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ให้สะดวกต่อการเรียกใช้ และกำกับนิเทศติดตามการปฏิบัติงานเพื่อสร้างขวัญกำลังใจอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5. ด้านการนำข้อมูลไปใช้ สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจโดยการอบรมก่อนนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ และจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทและการทำงาน ให้เพียงพอตามความต้องการ ประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าความสำคัญ และประโยชน์การใช้ข้อมูลในการปฏิบัติงาน จัดสรรงบประมาณเพื่อการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลให้บุคลากรภายในและหน่วยงานอื่นทราบ และกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาในการกำกับดูแล นิเทศติดตาม ชี้แนะให้คำปรึกษาแก่บุคลากรในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์

แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 สรุปในภาพรวมคือ สถานศึกษา

ควรกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อกำหนดเป็นแผนงานในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ในสถานศึกษา มีการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการประชุมชี้แจง อบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ แต่งตั้งให้รับผิดชอบการปฏิบัติงาน กำกับติดตาม นิเทศ ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการ และมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินงานเพื่อเสนอผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย

อภิปรายผล (Discussion)

การวิจัยเรื่อง การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านที่ควรนำอภิปรายผล คือ สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา และการหาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก มีการดำเนินการตามกระบวนการบริหารคุณภาพ มีการกำหนดนโยบาย กำหนดทิศทางเพื่อเป็นเป้าหมายและแนวปฏิบัติ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการปฏิบัติงาน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมทั้งมีการกำกับติดตามเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน และมีการนำผลการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานและวางแผนอย่างต่อเนื่อง สภาพการบริหารงานเป็นไปตามแนวคิดของจากรูธ คัมปลี (2558) ที่สรุปความสำคัญของระบบสารสนเทศไว้ว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาหรือรัฐธรรมนูญโรงเรียน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และมีความสำคัญต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ในการตัดสินใจวางแผนเรื่องต่าง ๆ อย่างถูกต้องแม่นยำ ทันเวลา ทันต่อเหตุการณ์ เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์สาเหตุปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน สามารถนำมาปรับปรุงในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2. ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล มีปัญหามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทสถานศึกษา

กลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอกเป็นการรวมสถานศึกษาจาก 3 ตำบลที่มีอาณาเขตติดต่อกัน แต่มีขนาดและสภาพภูมิประเทศแตกต่างกัน โรงเรียนบางแห่งตั้งอยู่บนที่สูงตามไหล่เขาและป่าไม้ แหล่งข้อมูลอยู่อย่างกระจัดกระจาย จึงทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลทำได้ยาก ประกอบกับข้อจำกัดของบุคลากรที่มีจำนวนตามขนาดโรงเรียนไม่สอดคล้องกับภาระงานที่มาก ทำให้บุคลากรหนึ่งคนต้องรับผิดชอบงานมากขึ้น บุคลากรทุกโรงเรียนเดินทางไป-กลับไม่ได้มีที่พักในโรงเรียน ส่งผลให้การเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องประชากรในเขตบริการไม่สะดวกล่าช้าเป็นปัญหา สอดคล้องกับสุวรรณเครือษา (2560) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่าปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีปัญหาสูงสุดคือ ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เพราะขาดบุคลากรรับผิดชอบที่เพียงพอ บุคลากรขาดความรู้ ประสบการณ์ ขาดการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ เช่นกัน

3. แนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโดยรวมว่า ควรกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อกำหนดเป็นแผนงานในการนำระบบสารสนเทศไปใช้ในสถานศึกษา มีการสร้างความตระหนักให้ครูเห็นคุณค่าและความสำคัญของการดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการประชุมชี้แจงอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจ แต่งตั้งให้รับผิดชอบการปฏิบัติงาน กำกับติดตาม นิเทศ ดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการ และมีการประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินงานเพื่อเสนอผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย แนวทางข้างต้นสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของของศิริณา แก้วกามา (2557) ที่สรุปไว้ว่า สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงและอบรมบุคลากรให้มีความเข้าใจ การเก็บรวบรวมข้อมูล มีทักษะในการจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การประมวลผลข้อมูล ติดตามกำกับให้มีการตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน จัดให้มีสถานที่ในการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจนง่ายและสะดวกต่อการนำไปใช้ รวมทั้งให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสารสนเทศและส่งเสริมให้บุคลากรใช้สารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 สรุปสาระสำคัญคือ ระบบสารสนเทศที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ขั้นตอนคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดระบบ

สารสนเทศมีการปฏิบัติในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และแนวทางการพัฒนาโดยสรุปคือ สถานศึกษาควรมีการเตรียมการด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และสถานที่สำหรับการดำเนินการ รวมทั้งใช้กระบวนการบริหารคุณภาพเพื่อดำเนินการ กำกับติดตาม ตรวจสอบให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และมีข้อเสนอแนะรายด้านก่อนนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจเพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ แล้วกำหนดผู้มีความรู้ความเข้าใจเป็นผู้รับผิดชอบ

1.2 การตรวจสอบข้อมูล ควรมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมให้ถูกต้องตรงกับความต้องการ มีความเป็นปัจจุบัน การตรวจสอบควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.3 การประมวลผลข้อมูล ควรมีการประชุมสร้างความเข้าใจการประมวลผล ซึ่งอาจใช้วิทยากรจากนอกหน่วยงานมาให้ความรู้ในขั้นปฏิบัติการ

1.4 การจัดเก็บข้อมูล ควรมีการกำหนดสถานที่จัดเก็บให้ชัดเจน มีการกำหนดหมวดหมู่รวมถึงมีคู่มือการสืบค้นเพื่อสะดวกในการค้นหา

1.5 การนำข้อมูลไปใช้ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการนำเสนอและเผยแพร่ ใช้วิธีการเผยแพร่สารสนเทศที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1

เอกสารอ้างอิง (References)

จิราวรรณ คัมปลี. (2558). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน อำเภอลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ณัฐรักษ์ อรุณทัต. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียน
กรณีศึกษาโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงใจ วงศิลา. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิศารัตน์ เขารัปรีชา. (2556). การพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1. วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรมหาบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). วิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศิริินภา แก้วกามา. (2557). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศในโรงเรียน
ประถมศึกษาในอำเภอสีคิ้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา
เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนันทา หาผลดี. (2557). แนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31. บัณฑิตศึกษา. 11(54). 201-211.
- สุวรรณา เครือชา. (2560). แนวทางการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในจังหวัด
อุทัยธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1. (2563). ข้อมูลสารสนเทศด้าน
การศึกษา ปีการศึกษา 2563. เพชรบูรณ์: กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยี
สารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่
การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การจัดระบบบริหารและสารสนเทศภายใน
สถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.
2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย.

การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยว
อุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก
A Study of Behavior and Satisfaction of Thai Tourists Visiting Lan Sang
Waterfall National Park, Tak Province

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย¹ วริสรา วงษ์เตมีย์²
Kittisak Klinmuenwai, Varisara Vongtamee

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวจำนวน 384 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่า T-test และการทดสอบค่า (f-Test) แบบ one-way ANOVA โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 56.5 มีอายุระหว่าง 21 –30 ปี ร้อยละ 44.5 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 28.9 มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 57.6 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 52.3 เคยมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก จำนวน 2 ครั้ง ร้อยละ 45.8 วัตถุประสงค์เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 78.9 เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 93.0 ร่วมเดินทางกับเพื่อน ร้อยละ 48.7 และมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่เกิน 1,000 บาท ร้อยละ 52.6 นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.805) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.78$, S.D.=0.905) ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.367) ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.945) และด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.29$,

Received: 2021-05-17 Revised: 2021-07-12 Accepted: 2021-07-13

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
วงษ์ชวลิตกุล Bachelor of Art Program in Tourism and Hotel, Faculty of Business Administration,
Vongchavalitkul University. Corresponding Author e-mail: kittiya_kitty@hotmail.com

² หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
วงษ์ชวลิตกุล Bachelor of Art Program in Tourism and Hotel, Faculty of Business Administration,
Vongchavalitkul University.

S.D=2.933) และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก พบว่าจำแนกตามเพศมีความแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ (Keywords): พฤติกรรม; ความพึงพอใจ; นักท่องเที่ยวชาวไทย; อุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง

Abstract

The objectives of this research were to study behavior and satisfaction of Thai tourists visiting Lan Sang Waterfall National Park, Tak Province, and to compare behavior and satisfaction of Thai tourists visiting Lan Sang Waterfall National Park, Tak Province. The questionnaire was used as a tool to collect data from a sample of 384 tourists. Data were analyzed using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and T-test and f-Test. One-way ANOVA with statistical significance of .05. The results showed that Most tourist behaviors were male (56.5%). Age between 21-30 year old (44.5%). Graduated bachelor's degree (28.9%). Most of the respondents were a student (57.6%). And average monthly income of 5,000-10,000 baht (52.3%). Have been to Lan Sang Waterfall National Park, Tak Province 2 times (45.8%). Almost traveling for leisure (78.9%). Generally traveled by personal cars. (93.0%). Traveled by using a private car(48.7%) Traveled with friends (48.7%). And there is a travel expense not exceeding 1,000 baht per time (52.6) percent. The satisfaction of respondents towards of visiting Lan Sang Waterfall National Park, Tak Province at a high level ($\bar{X}$ =4.11, S.D.=0.805). When considered each aspect, it was found that the attraction is at the highest level. ($\bar{X}$ =4.78, SD=0.905). The services of government agencies are at the highest level. ($\bar{X}$ =4.61, SD=0.367). The participation of the local population is at a high level. ($\bar{X}$ =3.78, SD=0.945). And shops, Food and beverage outlets are low level. ($\bar{X}$ =3.29, S.D=2.933). Comparison results between the behavior and satisfaction of Thai tourists visiting Lan Sang Waterfall National Park, Tak Province. Found that classified by gender are different at a statistical significance of .05.

Keywords: Behavior; Satisfaction; Thai tourists; Lan Sang Waterfall National Park

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้สามารถเจริญเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากมีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอยู่มากมายหลายประเภท เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่คนจำนวนมากให้ความสนใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่าในแหล่งธรรมชาติ พร้อมไปกับการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความยั่งยืนยาวนานต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ดังนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) การเดินทางท่องเที่ยวได้แพร่หลายไปยังกลุ่มชนทุกระดับชั้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากการพัฒนาการคมนาคมยังทำให้มีการขยายตัวของการท่องเที่ยวออกไปอย่างกว้างขวางปัจจัยที่ทำให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ คือ นโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ ความร่วมมือของผู้ประกอบการภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการโฆษณาประชาสัมพันธ์แพร่หลายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเดินทางการท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นซึ่งกิจกรรมเที่ยวทั่วไทยไปได้ทุกเดือนเป็นการกระจายรายได้ออกสู่ภูมิภาค ทำให้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดผลดีต่อการท่องเที่ยวของประเทศเป็นอย่างมากโดยเฉพาะต่างจังหวัด ซึ่งจังหวัดต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาคต่างก็มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลายและแตกต่างกันไป (กวี วรกวิน, 2554)

จังหวัดตาก ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนใต้ทางตะวันตกของประเทศไทย มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปประกอบด้วยป่าไม้ และเทือกเขาสูง มีพื้นที่ราบสำหรับการเกษตรน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิงเป็นทิวเขาถนนธงชัยสูงสลับซับซ้อน จังหวัดตากแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ด้านตะวันออก มี 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ เมืองตาก บ้านตาก สามเงา และกิ่งอำเภอวังเจ้า ลักษณะภูมิภาคด้านนี้ ประกอบด้วยภูเขาสูง ประมาณร้อยละ 65 ของพื้นที่ ซึ่งปกคลุมไปด้วยป่าโปร่ง และป่าเบญจพรรณ ด้านตะวันตก มี 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่สอด แม่ระมาด ท่าสองยาง พบพระ และอำเภออุ้มผาง ลักษณะภูมิภาคด้านนี้ประกอบด้วยภูเขาสูงประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ ปกคลุมไปด้วยป่าโปร่ง ป่าดงดิบ และป่าสน ภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ ภูเขาถนนธงชัย เขาหลวงและเขาพะเมิน แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำคลอง แม่น้ำเมย คลองวังเจ้า และ ห้วยแม่ละเมา มีป่าสงวนแห่งชาติ 15 ป่า แร่ธาตุที่สำคัญ ได้แก่ แร่แกรนิต สังกะสี และหินปูนนับได้ว่ามีความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางธรรมชาติเป็นอย่างมากและเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางการท่องเที่ยว

ทางด้านธรรมชาติ ระบบนิเวศ และวิถีทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายเนื่องจากเป็นจังหวัดพรมแดนที่มีรอยต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก, 2563)

อุทยานแห่งชาติลานสาง ได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 15 ของประเทศไทย สภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนโดยมีเทือกเขาถนนธงชัยตั้งอยู่กึ่งกลางอุทยานฯ มียอดเขาอมมอยมเป็นยอดสูงสุด สูงประมาณ 1,065 เมตร จากระดับน้ำทะเล นอกจากนี้ยังมีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ที่เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ ก่อให้เกิดเป็นน้ำตกลานสาง และน้ำตกอื่นอีกมากมาย สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงเป็นน้ำตกและจุดชมทิวทัศน์ที่สวยงาม จุดชมทิวทัศน์ที่สวยงามของอุทยานฯ มีอยู่สามแห่งคือ จุดชมวิวเขาน้อย อยู่บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เป็นจุดที่สามารถมองเห็นผืนป่าในเขตอุทยานฯ และมองได้ไกลถึงตัวเมืองตาก จุดชมวิวเขาแสนหว่ง อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานฯ ประมาณ 400 เมตร สามารถมองเห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้าน และผืนป่าได้อย่างกว้างไกล นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติลานสาง ยังได้จัดทำเส้นทางนี้ เป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติด้วย ส่วนจุดชมทิวทัศน์โดยผาแดง ตั้งอยู่บริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ ลส.3 (ดอยผาแดง) เป็นจุดที่สามารถมองเห็นทิวทัศน์ได้กว้างไกลสวยงาม นอกจากนี้ยังเหมาะสำหรับการกางเต็นท์พักแรมด้วย มีเส้นทางในการปั่นจักรยานชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชาวไทยภูเขา ห่างจากหน่วยพิทักษ์ฯ ไปทางทิศเหนือประมาณ 1.5 กิโลเมตร (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สำนักงานจังหวัดตาก, 2563) แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง ทั้ง ๆ ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความน่าสนใจหลายด้าน อาจยังมีปัญหาบางประการที่ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไข พัฒนาและปรับปรุงต่อไป เพื่อให้ก้าวทันการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันที่มีรูปแบบที่หลากหลายทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว การบริการ บุคลากร รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ นอกจากนี้สิ่งที่น่าสนใจคือ พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว หากลองพิจารณาถึงสิ่งที่เป็นโครงสร้างเบื้องหลังพฤติกรรมจะพบว่ามืองค์ประกอบของปัจจัยความพึงพอใจหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ถึงเหตุปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนให้ นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว อีกทั้งปัจจัยใดที่ควรปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้มากที่สุด เพื่อเป็นข้อมูลนำไปประกอบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวรวมถึงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายต่อไป และตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุดเพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงเป็นแนวทางในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

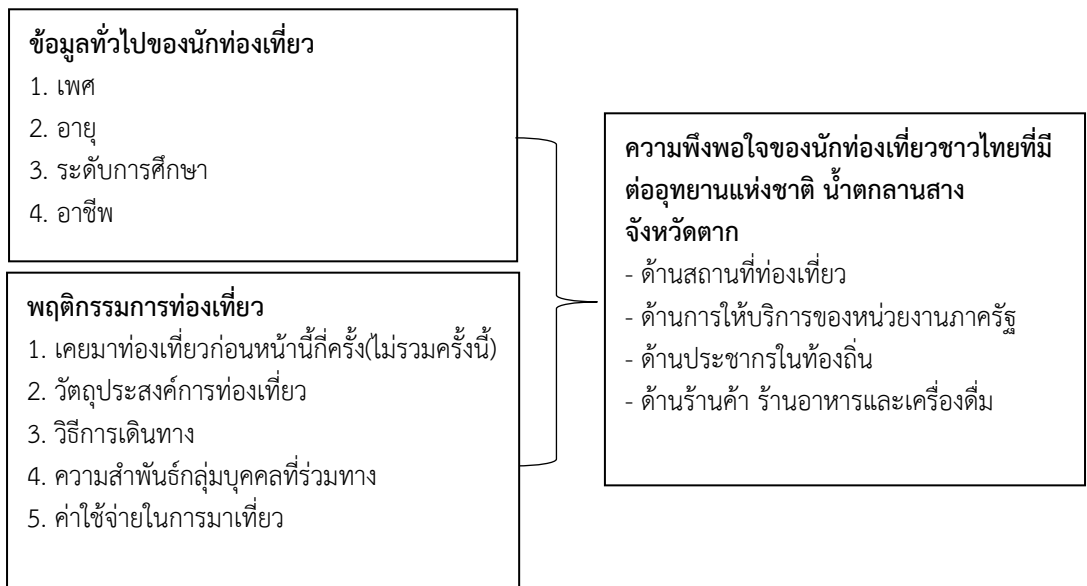
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก จำแนกตามเพศและอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตากมีกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก จำนวน 9,920 (กลุ่มงานข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการสื่อสารสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตาก, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรใช้ศึกษา โดยใช้สูตรการคำนวณตัวอย่างของ (ฮานินท์ ศิลป์จารุ, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่ออุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 384 ชุด ในแบบสอบถามจะประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน คำถามส่วนนี้จะใช้มาตรวัดระดับบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตราเรียงอันดับ (Ordinal Scale)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาาง จังหวัดตาก คำถามส่วนนี้จะใช้มาตรวัดระดับบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตราเรียงระดับอันดับ (Ordinal Scale)

ตอนที่ 3 เป็นการวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยลักษณะคำถาม เป็นแบบมาตราอนंतरาภาค (Interval Scale) แต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยเป็นแบบให้เลือกตอบ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, น้อยที่สุด โดยการให้คะแนนจะเรียงจากมากไปน้อย คือ 5,4,3,2,1 และได้กำหนดเป็นเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (Best, 1997)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขคำถามส่วนนี้จะใช้มาตรวัดระดับบัญญัติ (Nominal Scale) การทดสอบเครื่องมือในการวิจัยโดยการนำแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลพร้อมทั้งหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่า IQC ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยวจำนวน 5 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และวัดคุณสมบัติการวิจัย จากนั้นจึงจะนำเครื่องมือทั้งหมดที่ไปทดลอง (Try out) กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด เพื่อพิจารณาว่าแบบสอบถามได้ สือสารกับผู้ตอบแบบสอบถามตรงตามวัตถุประสงค์ทั้งในด้านภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม หลังจากนั้น จึงทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อเครื่องมือจะได้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีดังนี้ คือ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidentally) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ อุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาาง จังหวัดตาก ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 384 คน และนำแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วนำไปลงรหัสและบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การแสดงค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อสรุปข้อมูลขั้นต้นจากแบบสอบถามที่เก็บได้

2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ การทดสอบข้อมูลพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาาง จังหวัดตาก นำข้อมูล

มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบค่า t-test เพื่อทดสอบสมมติฐานสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม และทดสอบค่า F-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance: ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างมากกว่า 2 กลุ่ม และในกรณีที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (Multiple comparisons) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (n=384)

พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 56.5 มีอายุระหว่าง 21 –30 ปี มีสถานภาพโสด ร้อยละ 44.5 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีร้อยละ 28.9 มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 57.6 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 52.3 นักท่องเที่ยวเคยมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก เคยมาแล้ว 2 ครั้งร้อยละ 45.8 เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจร้อยละ 78.9 เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวร้อยละ 93.0 ร่วมเดินทางกับเพื่อน ร้อยละ 48.7 และค่าใช้จ่ายในท่องเที่ยวครั้งละไม่เกิน 1,000 คิดเป็นร้อยละ 52.6

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทางด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก ในภาพรวมขององค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ดังนี้

องค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านต่างๆ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	4.78	.905	มากที่สุด
2. ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ	4.61	.367	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่น	3.78	.945	มาก
4. ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	3.29	2.933	น้อย
รวม	4.11	.805	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทางด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยภาพรวมของสถานที่ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก อยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}$ =4.11, S.D.=0.805)และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.78, S.D.=0.905) ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.61, S.D.=0.367) ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.78, S.D.=0.945) และด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =3.29, S.D.=2.933)

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก

ความพึงพอใจ	ชาย		หญิง		T	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.83	.526	3.84	.619	-.283	.004
2. ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ	3.75	.485	3.82	.687	-1.265	.000
3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่น	3.72	.643	3.87	.657	-2.154	.097
4. ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	3.29	.698	3.30	.953	-.202	.003

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก จำแนกตามด้านเพศมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจำแนกได้ 4 ด้านดังนี้ 1 ด้านสถานที่ท่องเที่ยว 2 ด้านหน่วยงานภาครัฐ 3 ด้านประชากรท้องถิ่น 4 ด้านร้านค้า ดังนี้ 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยว เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย 2) ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย 3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรท้องถิ่น เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย และ 4) ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก จำแนกตามอายุ

		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig
ด้านสถานที่	Between Groups	9.289	3	3.096	0.00	
	Within Groups	114.160	380	.300		
	Total	123.449	383			
ด้านหน่วยงานภาครัฐ	Between Groups	11.046	3	3.682	0.00	
	Within Groups	118.656	380	.312		
	Total	129.702	383			
ด้านประชากรท้องถิ่น	Between Groups	3.637	3	1.212	0.35	
	Within Groups	159.309	380	.419		
	Total	162.945	383			
		Between Groups	8.164	3	2.721	

รวมร้านค้า	Within Groups	247.958	380	.653	0.06
	Total	256.122	383		

จากตารางที่ 3 หมายเหตุผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม (Sig.) ในข้อ 1,2,3,4 จึงต้องมีการทดสอบเป็นรายคู่ในแต่ละด้านต่อไปด้วยว่าคู่ใดที่มีความแตกต่างกัน ตามตารางที่ 4.1-4.4

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านสถานที่ ได้จำแนกตามสถานภาพด้านอายุ

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ไม่เกิน 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี
		2.07	3.73	3.72	3.72
ไม่เกิน 20 ปี	2.07	-	.574*		
21-30 ปี	3.73			.409*	
31-40 ปี	3.72				.364*
41-50 ปี	3.72				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.1 เมื่อทดสอบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านสถานที่โดยภาพรวมจำแนกตามสถานภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีความพึงพอใจในด้านสถานที่โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่กลุ่มอายุ 21-30 ปี, 31-40 ปี และ 41-50 ปีมีความพึงพอใจในด้านสถานที่มากกว่ากลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านหน่วยงานภาครัฐ ได้จำแนกตามสถานภาพด้านอายุ

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ไม่เกิน 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี
		4.02	3.69	3.77	3.44
ไม่เกิน 20 ปี	4.02	-	.549*		
21-30 ปี	3.69			.484*	
31-40 ปี	3.77				.541*
41-50 ปี	3.44				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.2 เมื่อทดสอบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านหน่วยงานภาครัฐโดยภาพรวมจำแนกตามสถานภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีความพึงพอใจในด้านหน่วยงานภาครัฐโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่

ได้แก่กลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี, 31-40 ปี และ 21-30 ปีมีความพึงพอใจในด้านหน่วยงานภาครัฐมากกว่ากลุ่มอายุ 41-50 ปี

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านประชากรท้องถิ่นได้จำแนกตามสถานภาพด้านอายุ

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ไม่เกิน 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี
		3.78	3.87	3.70	3.54
ไม่เกิน 20 ปี	3.78	-	.648*		
21-30 ปี	3.87			.590*	
31-40 ปี	3.70				.606*
41-50 ปี	3.54				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.3 เมื่อทดสอบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านประชากรท้องถิ่นโดยภาพรวมจำแนกตามสถานภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่ากลุ่มอายุต่างๆ มีความพึงพอใจในด้านประชากรท้องถิ่นโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่กลุ่มอายุ 21-30ปี ,ไม่เกิน 20ปี, 31-40ปีมีความพึงพอใจในด้านประชากรท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มอายุ 41-50ปี

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ได้จำแนกตามสถานภาพด้านอายุ

อายุ	ค่าเฉลี่ย	ไม่เกิน 20 ปี	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี
		3.26	3.30	3.50	2.89
ไม่เกิน 20 ปี	3.26	-	.701*		
21-30 ปี	3.30			.898*	
31-40 ปี	3.50				.824*
41-50 ปี	2.89				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.4 เมื่อทดสอบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม โดยภาพรวมจำแนกตามสถานภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่ากลุ่มอายุต่างๆ มีความพึงพอใจในด้านร้านค้าท้องถิ่นโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่

ได้แก่กลุ่มอายุ 31-40 ปี, 21-30 ปีและอายุ ไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในด้านร้านค้ามากกว่ากลุ่มอายุ 41-50 ปี

สรุปผลการวิจัย (Research Conclusion)

จากการศึกษากรณีศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก สามารถจำแนกเป็นรายด้านตามลำดับได้ดังนี้ ด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.83$) ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่น($\bar{X} = 3.79$)ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 3.78$ และด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.29$) ตามลำดับ

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก มีความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.849) ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.9$, S.D.=0.648) ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.766) ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.827) และความหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.815)

ปัจจัยด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก การให้บริการที่จืดจาง ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.752)การทำให้ป้ายบอกทางที่ชัดเจน ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.840) การจัดการด้านการจราจรภายในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.845) การให้คำแนะนำข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.882) การดูแลความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.778) สุขามีความเพียงพอต่อการใช้งาน ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.830) ที่พักมีความเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.843)

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก การอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.713) การร่วมมือมิตรไมตรีต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.712) การแนะนำด้านสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.840) ความเป็นกันเองระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.921)

ปัจจัยด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ร้านค้ามีความสะอาด($\bar{X}=3.48$, S.D.=0.840) ร้านค้ามีราคาที่เหมาะสม ($\bar{X}=3.39$, S.D.=0.866) ความหลากหลายของสินค้าและอาหาร ($\bar{X}=3.24$, S.D.=1.022) ร้านค้ามีความเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.07$, S.D.=1.074)

สมมติฐานของการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกลานสาง จังหวัดตาก จำแนกตามอายุ

เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก จำแนกตามด้านเพศมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจำแนกได้ 4 ด้านดังนี้ 1 ด้านสถานที่ท่องเที่ยว 2 ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ 3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรท้องถิ่น 4 ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย
2. ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย
3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรท้องถิ่น เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย
4. ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่ม(Sig.)ในข้อ 1,2,3,4 จึงต้องมีการทดสอบเป็นรายคู่ต่อไปด้วยว่าคู่ใดที่มีความแตกต่างกัน

เปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านสถานที่ได้จำแนกตามสภาพด้านอายุ

ด้านแหล่งท่องเที่ยว

พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมจำแนกตามสภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มอายุต่างๆ มีความพึงพอใจในด้านแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่กลุ่มอายุ 21-30 ปี, 31-40 ปี และ 41-50 ปี มีความพึงพอใจในด้านแหล่งท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี

ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ

พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐโดยภาพรวมจำแนกตามสภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่า กลุ่มอายุต่างๆ มีความพึงพอใจในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่กลุ่มอายุไม่เกิน 20 ปี, 31-40 ปี และ 21-30 ปี มีความพึงพอใจในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐมากกว่ากลุ่มอายุ 41-50 ปี

ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่น

พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่นโดยภาพรวมจำแนกตามสภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่ากลุ่มอายุต่างๆ มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่นโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่กลุ่มอายุ 21-30 ปี, ไม่เกิน 20 ปี ,31-40 ปี มีความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมของประชากรท้องถิ่นมากกว่ากลุ่มอายุ 41-50 ปี

ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

พบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มโดยภาพรวมจำแนกตามสภาพด้านอายุเป็นรายคู่พบว่ากลุ่มอายุต่างๆ มีความพึงพอใจในด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่กลุ่มอายุ 31-40 ปี, 21-30 ปีและอายุ ไม่เกิน 20 ปี มีความพึงพอใจในด้านร้านค้ามากกว่ากลุ่มอายุ 41-50 ปี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก

1. ปัจจัยส่วนบุคคลพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21 –30 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท นักท่องเที่ยวเคยมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก เคยมาแล้ว 2 ครั้ง เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว ร่วมเดินทางกับเพื่อนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่เกิน 1,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ บุศรา เกิดแก้ว (2550) ศึกษาถึงพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อการอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน และอาชีพแตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านสถานที่ด้านการอำนวยความสะดวกและด้านบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านเพศที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษากรณี ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

2. พฤติกรรมมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก พบว่าวัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ น้ำตกลานสาง จังหวัดตาก ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อผ่อนคลายจากวิถีชีวิตประจำวันจากที่เป็นอยู่ โดยการใช้กิจกรรมและธรรมชาติเป็นจุดผ่อนคลายกับเพื่อน และครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธพร โคตรภัทร, ละเอียด ศิลาณ้อย, กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ Alexander จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาหาความรู้ เพื่อเป็นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัวและเพื่อน เช่นเดียวกับกับการวิจัยของ ฉัตรชัย อินทสังข์, ดุษฎี เทียมเทศ, บุญมา สูงทรง (2554) ศึกษาพฤติกรรมมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว เข้าพักโรงแรม มีค่าใช้จ่าย 1,000-2,000 บาท ในการเดินทาง มากับครอบครัว ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ

พฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ส่วนด้านอายุ การศึกษา อาชีพและรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก ด้านแหล่งท่องเที่ยวและด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับมากที่สุดมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรในท้องถิ่นมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ จันทร์กึ่งทอง (2555) ซึ่งได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อคุณภาพบริการของอุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการทั้ง 5 ด้าน ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสิ่งที่สัมผัสได้ 2) ด้านความน่าเชื่อถือของบุคลากรและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ 3) ด้านการตอบสนองของการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ด้านความเชื่อมั่นไว้วางใจในด้วยความปลอดภัยและ 5) ด้านการเอาใจใส่ของการบริการจากร้านอาหารและเครื่องดื่ม

4. ผลเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก จำแนกตามด้านเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยจำแนกได้ 4 ด้านดังนี้ 1 ด้านแหล่งท่องเที่ยว 2 ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ 3 ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรท้องถิ่น 4 ด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ดังนี้ ด้านแหล่งท่องเที่ยว เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย ด้านการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย ด้านการมีส่วนร่วมของประชากรท้องถิ่น เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชายด้านร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม เพศหญิงมีความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวแบบเจาะลึกเพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ให้หลากหลายช่องทางอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลที่แท้จริง ได้อย่างทั่วถึงทุกกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รับทราบข้อมูลต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจในภาพรวมแตกต่างกัน

3. ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติน้ำตกกลานสาง จังหวัดตาก ควรมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทางแหล่งท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาการให้บริการด้านต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานสูงขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจโดยเป้าหมายเฉพาะเจาะจงกลุ่ม เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มครอบครัว นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มกิจกรรมที่มาท่องเที่ยวเส้นทางธรรมชาติ เป็นต้น
2. ควรศึกษาการบริหารจัดการร่วมกันระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาแหล่งและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564. สืบค้น 26 มีนาคม 2563, จาก http://www.tica.or.th/images/plan_tourism/2560-2564.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานตาก. (2563). สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ. สืบค้น 8 เมษายน 2563, จาก http://www.tat.or.th/north04/travelplace.asp?Dept_id=8.
- กวี วรกวิน. (2554). ภูมิศาสตร์ท่องเที่ยวประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- กลุ่มงานข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดตาก. (2563). ข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว จังหวัดตาก. สืบค้น 20 มกราคม 2563, จาก https://www.mots.go.th/download/article/article_201911126151526.jpg.
- ฉัตรชัย อินทสังข์, นางดุขฎิ เทียมเทศ บุญมาสูงทรง. (2554). การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและพฤติกรรม การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครราชสีมา. (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานนครราชสีมา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. กรุงเทพฯ: บริษัทเอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดัก จำกัด.
- บุศรา เกิดแก้ว. (2550). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ามาท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- ปองพล ธีวาทย์กุลและคณะ. (2550). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. 2(1), 17.
- พุทธพร โคตรภัก, ละเอียด ศิลาน้อย, กันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2562). การศึกษาพฤติกรรม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามรอย ภาพยนตร์ Alexander จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 10(2), 158-171.
- วิวัฒน์ จันทร์กิงทอง. (2555). ตัวแบบสมโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่ออุทยานแห่งชาติทางทะเลในภาคใต้ ของประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 33(3), 1-15.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก. (2563). ข้อมูลทั่วไปจังหวัดตาก. สืบค้น 10 มีนาคม 2563, จาก
[http:// www.takpao.go.th/th/journal/J01/](http://www.takpao.go.th/th/journal/J01/).

Best W. John. (1997). *Research in Education*. Boston MA. :Allyn and Bacon.

ผลการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม
ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

The Effect of the Experience of Thai Folk Games Promote Social
Behavior for Early Childhood

ณัฐพร ศิริเรือง¹ คันธรส ภาผล²

Nutthporn Sirirueang, Khantharot Papol

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย 2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยจำแนกเป็นรายด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 24 คน ใช้เวลาในการวิจัย 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยการวิจัยนี้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัย พบว่า 1) เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้าน สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ โดยจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมด้านการควบคุมตนเองมีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 7.88 ($\bar{X}=7.88$) พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 7.83 ($\bar{X}=7.83$) และ พฤติกรรมด้านความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยคิดเป็น 7.83 ($\bar{X}=7.83$) ตามลำดับ

คำสำคัญ (Keywords): การเล่นพื้นบ้านไทย; พฤติกรรมทางสังคม; เด็กปฐมวัย

Received: 2021-05-17 Revised: 2021-07-18 Accepted: 2021-07-19

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Bachelor of Education Program in Early Childhood, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Bachelor of Education Program in Early Childhood, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, Corresponding author email: kxantharot@vru.ac.th

Abstract

The purpose of this research 1. to study the social behavior of early childhood children before and after organizing a Thai folk play experience. 2. To compare the social behavior of early childhood, classified by each aspect. The sample group used in this research is male and female preschool children aged 5-6 who are studying in Kindergarten Level 2, Semester 2, Academic Year 2020. The School of Valaya Alongkorn Rajabhat University Under royal patronage Khlong Luang District Pathumthani Province, 24 people. It took 12 weeks to research. The tools used in this research include Traditional Thai Games Experience Plan And the observational social behavior model of early childhood. This research uses a single group of experimental patterns that are tested before and after the experiment. Data analysis by finding averages Standard deviation and independent sample t-test. The results show that 1) Early childhood had higher social behavior after a local play experience than before the experience. With statistical significance at the .05 level. 2) The results of comparison of early childhood social behavior. It was found that the self-control behavior had the mean of 7.91 ($\bar{X}$ = 7.88), and the assistance behavior was the mean. 5.87 ($\bar{X}$ = 7.83), the cooperation behavior was 7.75 ($\bar{X}$ = 7.83), respectively.

Keyword: Thai folk games; Social Behavior; Early Childhood

บทนำ (Introduction)

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาระดับเริ่มแรกที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเด็กปฐมวัย คือวัยเริ่มต้นของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี จัดได้ว่าเป็นระยะที่สำคัญที่สุดของชีวิต สามารถเรียกได้ว่าเป็นช่วงโอกาสทองของชีวิต เพราะการวางรากฐานที่มั่นคงส่งผลให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การเรียนการสอนของเด็กในระดับปฐมวัยมักมาจากการเล่นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็ก จนมีคำกล่าวว่า การเล่นเปรียบเสมือนการทำงานของเด็ก เมื่อเด็กได้เล่นเขาจะแสดงออกถึงพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นความสามารถที่มีอยู่ในตัว เช่น ความสามารถในการใช้ความคิด การใช้ภาษา การเคลื่อนไหวร่างกาย การแสดงออกทางอารมณ์-จิตใจ และปรับให้เข้ากับสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม (นิชรา ชนะพาล, 2551) ในชีวิตประจำวันคนเราต้องร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงาน ติดต่อชุมชน ช่วยเหลือผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ ยอมรับความช่วยเหลือความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมทางสังคมเหล่านี้จะสามารถพัฒนาได้โดยผ่านกิจกรรมการจัดประสบการณ์หรือการจัดกิจกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น พฤติกรรมทางสังคมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงชีวิต (พัชรี ผลโยธิน 2540 อ้างถึงใน อนุพันธ์ พูลเพิ่ม, 2551) ซึ่งการปลูกฝังพฤติกรรมทางสังคมโดยให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมด้านการร่วมมือ การแบ่งปัน และการช่วยเหลือ โดยผ่านการเล่นและเชื่อว่าการเล่นมีศักยภาพอย่างมากที่จะช่วยให้

เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีระ
 สหภาพ ดังนั้นการเล่น การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือร่วมกับผู้อื่นจึงเป็นสื่อกลางในการ
 พัฒนาการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมทางสังคมได้ดี ออร์ลิก (Orlick, 1979) การส่งเสริมให้เด็กได้
 เรียนรู้และพัฒนา พัฒนาการทางสังคมมีด้วยกันหลากหลายรูปแบบ เยาวนุช ทานาม (2557) หนึ่งใน
 นั้นคือการละเล่นพื้นบ้านไทย การละเล่นเป็นกิจกรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 เป็นกิจกรรมที่เด็กเล่นเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นเครื่องหมายที่แสดงออกถึงการรวมกลุ่ม
 รวมตัว และการทำกิจกรรมร่วมกัน อีกทั้งการละเล่นพื้นบ้านไทย ยังเป็นกิจกรรมที่พัฒนาทักษะ
 กระบวนการการเรียนรู้และการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้วย

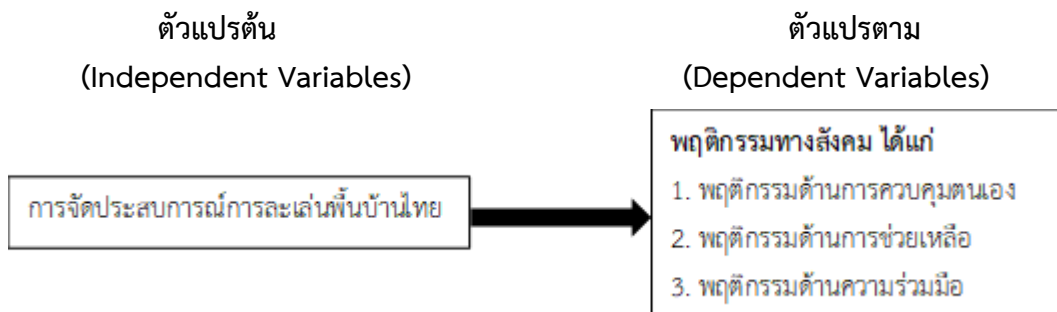
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เนื่องจากใน
 ปัจจุบันเด็กสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ต่างๆ ได้ง่ายมากขึ้น ไม่มาจะมาจาก
 โทรศัพท์มือถือ จากแท็บเล็ต จึงทำให้พฤติกรรมทางด้านสังคมของเด็กเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมา
 โรงเรียนเด็กจึงเข้ากับเพื่อนได้ยาก ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กบางรายอาจเลียนแบบสื่อที่
 ได้รับชมรบฟง หรือผู้ปกครองอาจตามใจเด็กมากเกินไปจึงทำให้เด็กเกิดการขาดการควบคุมตนเอง
 และจะทำให้เข้ากับเพื่อนได้ยาก สิ่งที่กำลังมาอาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทางด้านสังคม
 ของเด็กปฐมวัย ครูควรส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้เด็กได้มีพฤติกรรมทางด้านสังคมพัฒนาไป
 ในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการร่วมมือร่วมใจ การช่วยเหลือ หรือการควบคุมตนเอง โดยมีวิธีการ
 ส่งเสริมที่หลากหลาย เช่น การจัดการละเล่นไทยให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน
 สอดคล้องกับ ปาจารย์ บุตรกนิรี (2557) กล่าวว่า การละเล่นไทยช่วยบริหารร่างกายให้แข็งแรง
 สมบูรณ์ ในขณะที่แสดงการละเล่นร่างกายได้เคลื่อนไหว การละเล่นบางอย่างได้มีการออกแรง
 แข่งขันกันด้วย จึงทำให้ผู้เล่นได้บริหารร่างกาย ได้ออกกำลังกายไปด้วยซึ่งจะทำให้ร่างกายสมบูรณ์
 แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีอำนาจต้านทานโรค การละเล่นไทยเป็นการส่งเสริมให้เกิดความ
 สามัคคีในหมู่คณะ การละเล่นพื้นบ้านแทบทุกอย่างจะมีคนเล่นคราวละหลาย ๆ คนจะช่วยฝึกใน
 เรื่องการช่วยเหลือและการร่วมมือในการเล่นการละเล่นไทย นอกจากนี้ยังมีผู้เข้าชมและสนับสนุน
 การแสดงการละเล่นด้วย บุคคลเหล่านี้จะร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้ได้มีส่วนร่วมในการ
 แข่งขัน การแสดงหรือร่วมสนุกสนานกับกลุ่มคนเหล่านั้น เมื่อได้ร่วมแสดงกิจกรรมกัน ก็จะเกิดความ
 รักใคร่กลมเกลียวกัน เกิดความคุ้นเคยเป็นกันเอง ย่อมก่อให้เกิดความรักใคร่สามัคคีในหมู่คณะ
 การละเล่นไทยยังฝึกให้เป็นผู้มีน้ำใจ เป็นนักสู้ กล้าหาญ มีน้ำใจนักกีฬา การละเล่นบางอย่างย่อมจะ
 มีการต่อสู้และแข่งขันกันระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือหมู่คณะ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถทางด้าน
 กำลังกายและกำลังใจ ผู้ใดได้แข่งขันบ่อย ๆ ย่อมทำให้ร่างกายและจิตใจกล้าแข็ง พร้อมทั้งจะเผชิญ
 กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นการฝึกคนให้รู้จักต่อสู้ กล้าหาญ ทั้งเป็นการอบรมให้เป็นผู้มีน้ำใจ
 เป็นนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย เป็นต้น นับเป็นการสร้างเสริมนิสัยที่ดีแก่ผู้แสดงการเล่น และ
 การละเล่นไทยยังช่วยในเรื่องการควบคุมตนเอง ช่วยสร้างประสบการณ์ชีวิต นำไปใช้ใน
 ชีวิตประจำวัน การละเล่นของเด็กบางอย่างเป็นการละเล่นที่เลียนแบบผู้ใหญ่ ทำให้เด็กมีจินตนาการ
 และได้ฝึกปฏิบัติจริงตามผู้ใหญ่ เป็นการฝึกปฏิภาณไหวพริบ ช่วยให้เกิดความรอบรู้บ้างอย่าง เป็น

การส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยครูอาจารย์อาจนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียน และผลที่ได้จากการแสดงการเล่นอาจนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ต่อไปได้ด้วย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาการทางด้านการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมด้านความร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือ และด้านการควบคุมตนเองในการทำกิจกรรม อีกทั้งยังช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความเพลิดเพลินกับการเล่นอย่างเป็นอิสระ และยังจะช่วยปลูกฝังให้เด็กได้ตระหนักและเห็นคุณค่า ความสำคัญของการเล่นไทยที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ มีความร่วมมือ การช่วยเหลือ และด้านการควบคุมตนเองเพื่อการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยจากการทบทวนตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยจำแนกเป็นรายด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็ก

ปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (Fitz-Gibbon, 1987)

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 54 คน กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอ คลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี จำนวน 24 คน กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอ คลองหลวง จังหวัด ปทุมธานี ซึ่งได้มาโดยวิธีเลือกแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยเลือก 1 ห้องเรียน จาก 2 ห้องเรียน จำนวน 24 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 แผนการจัดประสบการณ์การเล่นไทย

แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย จำนวน 30 แผน ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์พิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมีคุณภาพสามารถใช้ได้จริง พบว่า แผนการจัดประสบการณ์การเล่นไทย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาและความเหมาะสมอยู่ที่ 0.67 - 1.00 แสดงว่ามีความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ที่มีคุณภาพในการไปใช้

3.2 แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ 3 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ ข้อละ 2 คะแนน รวมทั้งหมด 24 คะแนน ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ข้อรายการมีค่า IOC ระหว่าง .60 - 1.00 ซึ่งแสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสังเกตฯ ไปทดลองนำร่องกับเด็กอนุบาลมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยและครูปฐมวัย จำนวน 2 คน ร่วมกันใช้แบบสังเกตฯ เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) จากสูตร KR-20 (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 197 -198) จำนวน 24 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .87

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยประสานกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อดำเนินการวิจัยโดยกำหนดระยะเวลาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 และดำเนินการตามแผนที่วางไว้ โดยวัดพฤติกรรมทางสังคมก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มาดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) กับ

กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยใช้เวลา 1 สัปดาห์ จากนั้นดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย เป็นระยะเวลาเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ในช่วงกิจกรรมกลางแจ้ง เวลา 10.30 - 11.30 น. ระหว่างเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564 โดยผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมด้วยตนเอง

4.2 การเก็บข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยใช้เวลา 1 สัปดาห์ หลังจากก้นนำคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยมาตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

5.1 วิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนเอ็กเช็กคิวทีฟฟังก์ชันสีกกลุ่มทักษะปฏิบัติของเด็กอนุบาลก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป โดยนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำค่าเฉลี่ยคะแนนเอ็ก เช็กคิวทีฟฟังก์ชันสีกกลุ่มทักษะปฏิบัติสำหรับเด็กอนุบาลมาเปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที(t-test Dependent Samples) เพื่อตรวจสอบว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคปส่งผลให้เด็กอนุบาลมีคะแนนเอ็กเช็กคิวทีฟฟังก์ชันสีกกลุ่มทักษะปฏิบัติสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองหรือไม่ และเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1)

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบเอ็กเช็กคิวทีฟฟังก์ชันสีกกลุ่มทักษะปฏิบัติของเด็กอนุบาลที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดโฮสโคป เทียบเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบ 7 ที่แบบหนึ่งกลุ่ม (One Samples t-test) และเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย

พฤติกรรมทางสังคม	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	P
ก่อนการจัดประสบการณ์	24	24	12.13	0.90	-60.22*	.00
หลังการจัดประสบการณ์	24	24	23.54	0.66		

*แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยมีพฤติกรรมทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยแยกเป็นเป็นรายด้าน

พฤติกรรมทางสังคม	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	p
1. ด้านความร่วมมือ						
ก่อนการทดลอง	24	8	4.13	0.61	-24.20*	.00
หลังการทดลอง	24	8	7.83	0.38		
2. ด้านการช่วยเหลือ						
ก่อนการทดลอง	24	8	4.08	0.65	-23.14*	.00
หลังการทดลอง	24	8	7.83	0.38		
3. ด้านการควบคุมตนเอง						
ก่อนการทดลอง	24	8	3.92	0.50	-31.07*	.00
หลังการทดลอง	24	8	7.88	0.34		

*แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พฤติกรรมทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{X} = 7.88$) พฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ($\bar{X} = 7.83$) และ พฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ ($\bar{X} = 7.83$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย มีพฤติกรรมทางสังคมหลังการจัดประสบการณ์สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย เป็นการเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรับผิดชอบในการเล่นร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น เกิดการเรียนรู้ในการเล่นร่วมกับผู้อื่น มีการยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเพื่อน เด็กรู้จักควบคุมตนเองในการเล่น อดทน รอคอย และตรงต่อเวลาในการเล่น ซึ่งจะช่วยพัฒนาต่อไปในเรื่องของพฤติกรรมทางสังคม โดยมีการจัดประสบการณ์หมุนเวียนกันไป เด็กจะเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมได้เต็มศักยภาพของตนเอง มีความสนุกสนานในการเล่นและไม่เครียดจึงทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมออกมา เพราะเมื่อเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย เด็กจะเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด และเด็กจะแสดงความสามารถที่

แท้จริงออกมา สอดคล้องกับ งานวิจัยของบุญเรือน ดวงศรีแก้ว และบุญญิตี ชำนาญกิจ (2558) ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ทิพวรรณ คันธา (2540 อ้างถึงใน สุชาติา วัฒนไย, 2557) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นพื้นบ้านว่า เป็นการเล่นที่สามารถส่งเสริมกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี เพราะผู้เล่นได้เคลื่อนไหว ได้ออกกำลังกาย รู้จักเคารพกติกา ในการเล่น รู้จักการรอคอย มีความอดทน รู้แพ้รู้ชนะและให้อภัย ช่วยสร้างเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ ตลอดจนผู้เล่นได้รับความสนุกสนาน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านให้คงอยู่

2. จากผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลอง เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางสังคมในภาพรวมมีค่าคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมทางสังคมด้านการควบคุมตนเองสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ย 7.88 รองลงมา พฤติกรรมทางสังคมด้านความร่วมมือ และพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ย 7.83 แสดงให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทยส่งผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมในเรื่องของการปฏิบัติตามข้อตกลง การทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับ ผอบ โปะชะเกษณะ (2522 อ้างถึงใน ปาจริย์ บุตรกสินี, 2557) ด้านสังคมการเล่นพื้นบ้านไทยส่วนใหญ่จะเป็นการเล่นเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ถึงความสามัคคี ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตาม ฝึกการยอมรับข้อตกลง และเคารพกฎกติกาในการเล่น รวมทั้งฝึกความมั่นใจ การรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย ร่วมมือร่วมใจกัน การช่วยเหลือ การพูดหรือแนะนำวิธีการหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้แก่เพื่อน การช่วยกันเก็บของหรืออุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ และการช่วยเตรียมอุปกรณ์ต่างๆในการทำกิจกรรม มีผลทำให้พฤติกรรมด้านการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับ ปาจริย์ บุตรกสินี (2557) กล่าวว่า การเล่นไทย ฝึกให้เป็นผู้มีน้ำใจ เป็นนักสู้ กล้าหาญ มีน้ำใจนักกีฬา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเล่นบางอย่างย่อมจะมีการต่อสู้และแข่งขันกันระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือหมู่คณะ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถทางด้านกำลังกายและกำลังใจ ผู้ใดได้แข่งขันบ่อย ๆ ย่อมทำให้ร่างกายและจิตใจกล้าแข็ง พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้วิจัยควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและเหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของเด็ก

1.2 การจัดกิจกรรมใช้เวลา 8 สัปดาห์ ค่อนข้างนานเกินไป อาจทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายควรหาสิ่งกระตุ้น เช่น เปลี่ยนสถานที่ ให้การเสริมแรงกับเด็ก เป็นต้น

1.3 ควรนำแนวทางการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยประยุกต์ใช้ร่วมกับแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยแบบปกติเพื่อให้การจัดกิจกรรมมีความน่าสนใจมากขึ้น

1.4 ในการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย ในเรื่องเวลาสามารถที่จะยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมในด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากพฤติกรรมด้านความร่วมมือ การช่วยเหลือและการควบคุมตนเอง เช่น การเป็นผู้นำ กาแบ่งปัน

2.2 ควรมีการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านเพื่อพัฒนาความสามารถในด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พัฒนาการทางด้านร่างกาย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *รูปแบบการเรียนรู้การสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โชติสุขการพิมพ์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2550). *อัจฉริยภาพการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตรา ชนะกุล. (2539). *ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จำลอง เงินดี. (2552). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรี้นติ้งเฮาส์.
- ณอมลย์ ราชภณธารักษ์. (2555). *มนุษย์กับวัฒนธรรม ใน มนุษย์กับสังคม: คณะกรรมการวิชา มนุษย์กับสังคม ศูนย์วิชาบูรณาการหมวดวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดารณี ดิษยเดช. (2552). *เอกสารการสอนชุดวิชาการวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาเตรียมประสบการณ์ หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิชรา ชนะพาล. (2551). *ของเล่น*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 12(1), 6.
- ปาจริย์ บัตรกนิรี. (2557). *การเล่นพื้นบ้านไทย*. กรุงเทพฯ: เอส.ออฟเซตกราฟฟิคดีไซน์.
- เยาวนุช ทานาม. (2557). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ PLAY เพื่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2551). *การประเมินวิจัยเชิงปริมาณ*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุชาดา วัฒนโย. (2557). *การใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านอาเซียนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ สาขาวิทยาการทางการศึกษาและจัดการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนุพันธ์ พูลเพิ่ม. (2551). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย โรงเรียนพัทธยาอรุโณทัย จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Orlick, T. D. (1979). Positive socialization via cooperative games. *Developmental Psychology*. 17(4), 426–429.

การรับรู้และพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}):
กรณีศึกษากลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้างในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
Perception and Response Behavior of Pm_{2.5}: A Case Study of
Motorcycle Taxi Workers in Din Daeng District, Bangkok

ศรัณณ์พัทตร์ แก้วเพชร¹
Salunpak kaeophet

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ของกลุ่มมอเตอร์ไซค์รับจ้างในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ระเบียบวิธีวิจัยโดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาการรับรู้ความรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในพื้นที่เขตดินแดง จำนวน 312 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ขับขี่มอเตอร์ไซค์ส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 มีค่าเกินมาตรฐานที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ 87.2% รู้ว่าตนเองเป็นทั้งผู้รับและผู้ปล่อยฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 อยู่ 89.4% โดยการสังเกตสภาพอากาศจากป้ายสื่ออัจฉริยะริมถนน ระดับปานกลาง 48.1% ภายในปี 2563 วันที่ค่าฝุ่นเกินมาตรฐานมีการออกไปทำงานปกติ 99.4% เลือกใช้หน้ากากอนามัยมากที่สุด 27.1% รองลงมาหน้ากากผ้าสลับกับหน้ากากอนามัย 23.1% การรับรู้ต่อฝุ่นละออง ทั้ง 4 ด้าน 1) การศึกษา ผู้ขับขี่มีการศึกษาสูงกว่ามีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} สูงกว่า 2) เงินเดือน ผู้ขับขี่ที่มีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} มีระดับเงินเดือนสูงกว่า 3) การใส่หน้ากาก N95 ผู้ขับขี่มอเตอร์ไซค์ที่มีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} มีระดับการใส่หน้ากาก N95 สูงกว่า 4) ผู้ที่มีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจมีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} สูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 โดยวิเคราะห์ Chi-square พบว่า ผลการวัดระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อหน้ากากอนามัย ผลการวัดระดับเงินเดือน พบว่าเงินเดือนมีความสัมพันธ์ต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายการตรวจโรคทางเดินหายใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ (Keyword): PM_{2.5}, มลพิษทางอากาศ; การรับรู้; พฤติกรรมการตอบสนอง

Received: 2021-07-13 Revised: 2021-07-20 Accepted: 2021-07-21

¹ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Master of Arts, Chulalongkorn University. Corresponding Author e-mail: kannattanat.k@gmail.com

Abstract

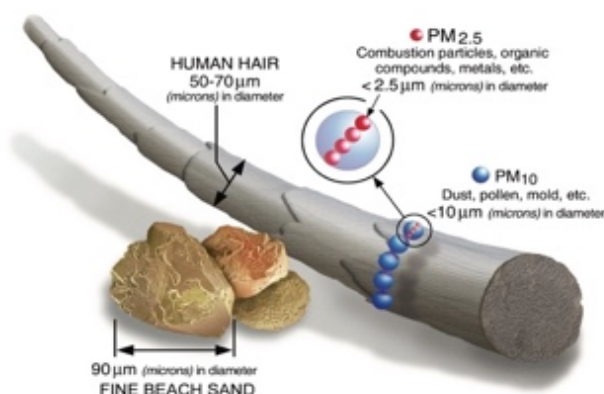
The purpose of this research was to study the perception of small particulate matters 2.5 microns ($PM_{2.5}$) of motorcycle taxi groups in Din Daeng, Bangkok by using a questionnaire. The results showed that most motorcyclists are sensitive to small particulate matters 2.5 microns ($PM_{2.5}$) which exceeded the health standard and harmful to the body, 87.2%. Knowing that they were the receiver and emitter of small particulate matters 2.5 microns ($PM_{2.5}$), 89.4%. While the motorcyclists had to observe the weather by themselves at a moderate level, Observations from roadside media signs, e.g., smart digital signage at a moderate level, 48.1%. By 2020, 27.1% of motorcyclists used medical face masks the most, followed by cloth masks alternating with medical face masks, 23.1%. Factors affecting the relations for perception of small dust particulate in the Din Daeng area consist of 4 aspects; 1) Education, the motorcyclists who perceived $PM_{2.5}$ dust had higher education levels than the group of motorcyclists without the perception of $PM_{2.5}$ dust. 2) Salary, the motorcyclists who perceived $PM_{2.5}$ dust had higher salary levels than those in the group of motorcyclists who are not aware of $PM_{2.5}$ dust. 3) N95 mask usage when the dust level is higher than the driving standard, the motorcyclists who perceived $PM_{2.5}$ dust had higher levels of N95 mask usage than those who did not. 4) The presence of congenital diseases related to respiratory diseases, the motorcyclists with awareness against $PM_{2.5}$ dust, know that they have congenital diseases related to respiratory diseases are higher than the group of motorcyclists who do not have the perception of $PM_{2.5}$ dust; these factors were statistically significant at the levels .05. With factors affecting small particulate matters 2.5 microns ($PM_{2.5}$) response behavior by Chi-square analysis; the researcher found that the educational level measurement results were related to the increase in the cost of purchasing masks. The salary level measurement results were related to the increase in the cost of examination for respiratory diseases were statistically significant at the levels .05.

Keywords: $PM_{2.5}$, Air Pollution; Perception; Response Behavior

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีปัญหามลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐานมีผลถึงความปลอดภัยต่อสุขภาพของประชากรโลก โดยสถาบันวิจัยด้านผลกระทบทางสุขภาพ (the Health Effects Institute, 2017) จากมหาวิทยาลัยบริติช ประเทศโคลัมเบีย ระบุว่าฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ คือ ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน มาจากหลายแหล่งหนึ่งในนั้นเป็นผลพวงจากการเผาไหม้

เชื้อเพลิงฟอสซิล และถ่านหิน เนื่องจากมีขนาดเล็กสามารถลอยอยู่ในอากาศได้หลายวัน และสามารถลอยไปไกลหลายพันไมล์ นั้นหมายความว่า แม้ว่าจะไม่ได้อาศัยอยู่ใกล้โรงไฟฟ้าถ่านหิน ก็มีสิทธิ์ได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ สุรชัย โชคครรชิตไชย, - (2561) กล่าวว่า ผลกระทบจากฝุ่นละอองขนาดเล็กส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนในระยะยาวเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคได้หลายโรค อาทิ โรคภูมิแพ้ ซึ่งฝุ่นละอองขนาดเล็กดังกล่าว ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มีสาเหตุจากการเผาไหม้เครื่องจักร การเผาไหม้เครื่องยนต์ และมักจะเกิดในฤดูหนาวหรือสภาพอากาศเย็น และแห้งส่งผลให้ฝุ่นละอองไม่สามารถลอยขึ้นที่สูง

ภาพ : การเปรียบเทียบขนาดของอนุภาค PM

ที่มา : US.EPA, PM Pollution, 2018

ขนาดของฝุ่นละอองอนุภาคขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ โดยมีเส้นผ่านศูนย์กลางอยู่ที่ 2.5 ไมครอน เมื่อนึกถึงเส้นผมเพียงเส้นเดียวของมนุษย์ที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางอยู่ที่ 60-70 ไมครอน แต่ $PM_{2.5}$ คือ ฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีขนาดเพียง 1 ใน 25 ส่วนของเส้นผ่านศูนย์กลางของเส้นผมมนุษย์ (Environmental Protection Agency (US-EPA), 2018)

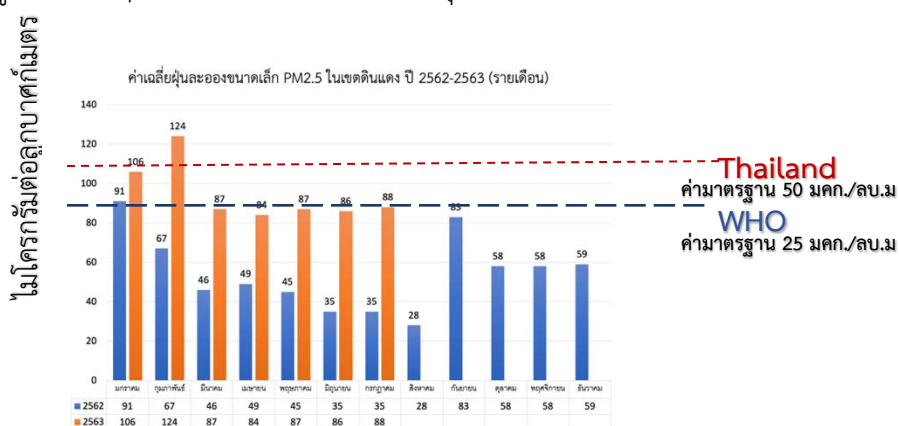
วนิสา สุรพิพิธ (2020) จากสถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ ได้สรุปในงานเสวนา FROM 2.5 TO ZERO ,2020 ไว้ว่า จากการประเมินระดับโลกพบว่าในเมืองใหญ่ทั่ว พบปัญหาฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ จากปัญหาของสารพิษที่ออกมาจากรถยนต์ทำให้เกิดเป็นฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ จึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่ากรุงเทพมหานคร เมืองหลวงของประเทศไทย ที่มีปัญหามลพิษหนาแน่นจะไม่ประสบปัญหาฝุ่นละอองดังกล่าว

ผลกระทบทางสุขภาพที่มาจากฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ ที่มีผลมาจากคุณภาพอากาศของกรุงเทพมหานครเมืองหลวงของประเทศไทยติดอันดับ 1 ใน 10 เมือง ของโลกที่มีปัญหามลพิษทางอากาศเกินมาตรฐาน WHO Guideline และยังเป็นเมืองหลวงที่รถติดอันดับ 1 ที่สุดในโลก (INRIX, 2016) โดยองค์การอนามัยโลกได้ทำการศึกษาวิจัยเก็บตัวอย่างไอเสียจากรถยนต์ดีเซลในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทยมาวิเคราะห์ ได้ข้อสรุปอย่างชัดเจนประกาศเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2012 ให้ไอเสียจากรถยนต์ดีเซลเป็นสารก่อให้มะเร็งกลุ่มที่ 1 ที่ทำให้มนุษย์เป็นมะเร็ง เป็น

สารพิษที่เป็นอันตรายต่อทางเดินหายใจ(IARC classified diesel engine exhaust as carcinogenic to humans (Group 1)) ผลกระทบของ PM_{2.5} จะมีโอกาสเสี่ยงอย่างสูงต่อผู้สูงอายุ และเด็กเล็กมากที่สุด และในระยะยาวจะเป็นสาเหตุของโรคหัวใจล้มเหลว และมะเร็งในปอด (WHO, 2020; 2012)

องค์การอนามัยโลก (WHO,2005) ได้กำหนดค่ามาตรฐานของ PM_{2.5} เฉลี่ย 24 ชั่วโมงไว้ที่ 25 (มคก./ลบ.ม.) ขณะที่และประเทศไทยกำหนดค่ามาตรฐาน PM_{2.5} เฉลี่ย 24 ชั่วโมงไว้ที่ 50 (มคก./ลบ.ม.) โดยประเทศไทยได้อนุญาตให้ PM_{2.5} เฉลี่ย 24 ชั่วโมงสามารถสูงกว่าองค์การอนามัยโลกได้สองเท่า ซึ่งอาจจะส่งผลเสียในการรับรู้และป้องกันตนเองต่อมลพิษทางอากาศและสุขภาพของประชาชนในประเทศไทย

โดย วิรุฬ ลิ้มสวาท และคณะ (2562)ได้สรุปว่าแหล่งกำเนิดที่สำคัญที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศในสมุดปกขาวอากาศสะอาดจัดให้อะเสียจากยานพาหนะอยู่อันดับที่ 3 ในการมลพิษทางอากาศ สำหรับประเทศไทย Oanh (2007) ได้ทำการศึกษา PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร ที่เขตดินแดงพบว่า PM_{2.5} ที่มีแหล่งกำเนิดจากท่อไอเสียรถดีเซลมีสัดส่วนถึงร้อยละ 52 จากการเผาชีวมวลร้อยละ 35 ฝุ่นทุติยภูมิและอื่น ๆ ร้อยละ 13 ตามลำดับ (วิชญ์อรุณวานิช และคณะ 2563)

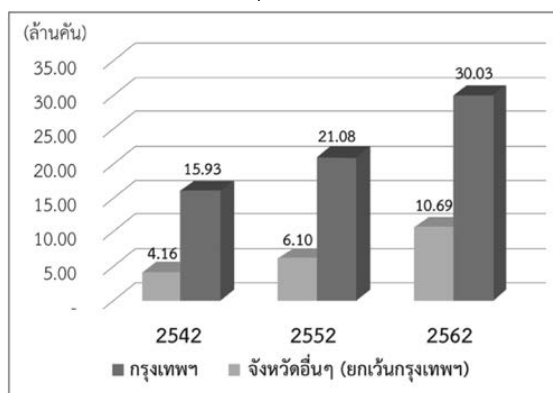
ภาพ : ค่าเฉลี่ยค่าฝุ่นละออง PM_{2.5} ในเขตดินแดง ค่าเฉลี่ยรายเดือน ปี 62-63

ที่มา : ดัดแปลงนำข้อมูลจากรายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย :กรมควบคุมมลพิษ

จากการศึกษาสถิติค่าเฉลี่ยฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ในเขตพื้นที่ดินแดงในปี 2562 – 2563 จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยฝุ่นละออง PM_{2.5} ในปี 2562 เกินค่ามาตรฐาน 50 (มคก./ลบ.ม.) ในต้นปี และปลายปี และพื้นที่เขตดินแดงในปี 2563 ค่าเฉลี่ยฝุ่นละอองสูงกว่าปี 2562 มากถึง 124 (มคก./ลบ.ม.) ในเดือนกุมภาพันธ์ จากการศึกษาค่าเฉลี่ยของฝุ่นในเขตพื้นที่ดินแดงยังคงมีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} สูงมากขึ้นในปี 2563 จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงที่มีความอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่

มลพิษทางอากาศเป็นอีกปัญหาหนึ่งของเมืองกรุงเทพมหานคร ศูนย์กลางความเจริญ และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง มลพิษทางอากาศในเมืองเกิดจากการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ และจะพบมากในบริเวณถนนที่มีการจราจรติดขัด (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ,2563

จำนวนรถจดทะเบียนสะสมในกรุงเทพ และจังหวัดอื่น

ภาพ : จำนวนรถจดทะเบียนสะสมในกรุงเทพ และจังหวัดอื่น ๆ

ที่มา : สมุดปกฟ้าอากาศสะอาด,2563

จากสถิติจำนวนรถที่จดทะเบียนสะสมในกรุงเทพมหานครที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 4.16 ล้านคันในปี 2542 เป็น 6.10 ล้านคัน และ 10.69 ล้านคัน ในปี 2552 และปี 2562 ตามลำดับ (สมุดปกฟ้าอากาศสะอาด, 2563) ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุของการปล่อยฝุ่นละออง และการปล่อยควันดำในอากาศของเมืองกรุงเทพมหานครและส่งผลถึงค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

กลุ่มผู้ที่มีกิจกรรมกลางแจ้งใช้ชีวิตบนท้องถนนที่มีความแออัดของการจราจร ไม่สามารถหลีกเลี่ยงฝุ่นละอองพิษทางอากาศ(WHO Thailand, 2018) และกลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือ ประชาชนผู้ประกอบอาชีพมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ที่การประกอบอาชีพอยู่ริมถนน กลุ่มเปราะบางดังกล่าวมีการได้รับอันตรายการสัมผัสฝุ่นละอองพิษ และอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางสังคมในด้านต่าง และประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเดียวยังเป็นผู้ที่ทำการปล่อยมลพิษอีกด้วยจึงเป็นกลุ่มประชาชนที่ควรทำการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ของมอเตอร์ไซด์รับจ้าง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตอบสนองต่อปัญหาค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกต่อปัญหาค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ในเขตพื้นที่ดินแดง กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์รับจ้างจำนวน 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) โดยผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (IOC) ผ่านผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านจึงได้ผลประสิทธิภาพ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 18.57 % ค่าความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Statistics) ค่าความเชื่อมั่น .822 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรด้วยค่า T-Test และ One way ANOVA

ผลการวิจัย (Research Results)

สถานการณ์พื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 สถานการณ์พื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			รายได้ต่อวัน		
ชาย	294	94.2	น้อยกว่า 500 บาท	218	69.9
หญิง	18	5.8	501 - 1,500 บาท	94	30.1
สถานภาพ			ขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง วัน/สัปดาห์		
โสด	90	28.8	1-3 วัน	8	2.6
สมรส	215	68.9	4-6 วัน	172	55.1
หย่าร้าง	7	2.2	7 วัน	130	41.7
อายุ			อายุรถมอเตอร์ไซด์		
น้อยกว่า 30 ปี	45	14.4	1-5 ปี	148	47.4
อายุ 31-50 ปี	222	71.1	6-10 ปี	160	51.3
อายุ 50 ปีขึ้นไป	45	14.4	11-16 ปี ขึ้นไป	4	1.3
ระดับการศึกษา			ชนิดเชื้อเพลิง		
ต่ำกว่าประถม - ประถมศึกษา	58	18.6	แก๊สโซฮอล์ 95, 91	304	97.4
มัธยมศึกษาตอนต้น - ตอนปลาย	201	64.2	เบนซิน	4	1.3
ปวส./อนุปริญญา - ปริญญาตรีและสูงกว่า	53	16.9	E 85 และ E 20	4	1.3
รายได้ต่อเดือน			การตรวจเช็คสุขภาพ		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	91	29.2	ทุกปีไม่มีวัน	94	30.1
10,001 - 20,000 บาท	109	34.9	ปีเว้นปี	37	11.9
20,001 - 30,000 บาท	81	26	ตรวจบ้างแต่ไม่ประจำ	128	41.0
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	29	9.3	ไม่เคยตรวจเลย	53	17.0

n=312

การรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

ผลการวัดการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) โดยรวม 88.03 ผู้ขับขีส่วนใหญ่มิการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) มีค่าเกินมาตรฐานที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ 87.2% รู้ว่าตนเองเป็นทั้งผู้รับและผู้ปล่อยฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) 89.4% โดยผู้ขับขีมีการสังเกตสภาพอากาศด้วยตัวเองในระดับปานกลาง 28.2% เห็นจากป้ายสื่อรณน(Ex.ป้ายอัจฉริยะ) ในระดับปานกลาง 48.1% ตรวจจากโซเชียลมีเดียในระดับน้อย 34.6% มีการตรวจค่าฝุ่นผ่านแอปพลิเคชันมือถือในระดับน้อย 23.1% ดังตารางที่ 2,3

ตารางที่ 2 ระดับการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

การรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM _{2.5})	ค่าร้อยละ รับรู้	ค่าร้อยละ ไม่รับรู้
รับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM _{2.5}) มีค่าเกินมาตรฐานที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ	87.02	12.08
รู้ว่าเป็นทั้งผู้รับและผู้ปล่อยฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM _{2.5})	89.04	10.06

ตารางที่ 3 ระดับการรับรู้ต่อค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

ระดับการรับรู้ต่อค่าฝุ่น PM _{2.5}	การสังเกตสภาพ อากาศด้วย ตนเอง		การตรวจค่าฝุ่น ผ่านแอปพลิเคชัน มือถือ	การตรวจจาก โซเชียลมีเดีย เช่น Fb, lg	จากสื่อริมถนน (Ex. ป้ายอัจฉริยะ)	รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	จำนวน	25	184	74	30	100.0
	ร้อยละ	8.0	59.0	23.7	9.6	100.0
น้อย	จำนวน	72	72	100	97	100.0
	ร้อยละ	23.1	23.1	34.6	31.1	100.0
ปานกลาง	จำนวน	88	36	68	150	100.0
	ร้อยละ	28.2	11.5	21.8	48.1	100.0
มาก	จำนวน	80	17	50	34	100.0
	ร้อยละ	25.6	5.4	16.0	10.9	100.0
มากที่สุด	จำนวน	47	3	12	1	100.0
	ร้อยละ	15.1	1.0	3.0	.3	100.0

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

ผลของการวิเคราะห์ระดับการรับรู้จำแนกตามสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจจากข้อมูลในด้านต่าง ๆ โดยวิเคราะห์ Chi-square พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์การรับรู้ต่อฝุ่นละอองในพื้นที่ดินแดง ทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านการศึกษาผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} มีระดับการศึกษาสูงกว่า 2) ด้านเงินเดือนผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} มีระดับเงินเดือน สูงกว่า 3) ด้านการใส่หน้ากาก N95 ช่วงที่ค่าฝุ่นสูงเกินมาตรฐานผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} มีระดับการใส่หน้ากาก N95 สูงกว่า 4) ด้านการมีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจของผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์ที่มีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} มีการรู้ว่ตนเองมีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจ สูงกว่ากลุ่มผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์ที่ไม่มีการรับรู้ต่อฝุ่น PM_{2.5} อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ที่แตกต่างกัน จำแนกตามสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

ข้อมูลตามสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์รับจ้าง	พื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM _{2.5} เกินค่ามาตรฐานมี ผลเสียต่อสุขภาพ		รวม
	รับรู้	ไม่รับรู้	
ระดับอายุ			
ต่ำกว่า 20 ปี	จำนวน 8	2	10
	ร้อยละ 2.6%	0.6%	3.2%
21-30	จำนวน 30	5	35
	ร้อยละ 9.6	1.6%	11.2%
31-40	จำนวน 96	7	103
	ร้อยละ 30.8%	2.2%	33.0%
41-50	จำนวน 101	18	119

วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น
ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม 2565

	ร้อยละ	32.4%	5.8%	38.1%
50 ปีขึ้นไป	จำนวน	37	8	45
	ร้อยละ	11.9%8	2.6%	14.4%
		272	40	312
รวม		87.2%	12.8%	100.0%
Chi-square = 5.425, df = 4, p. = .246				
ระดับการศึกษา				
ต่ำกว่าระดับประถม	จำนวน	14	0	14
	ร้อยละ	4.5%	0.0%	4.5%
ประถมศึกษา	จำนวน	35	9	44
	ร้อยละ	11.2%	2.9%	14.1%
มัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	50	13	63
	ร้อยละ	16.0%	4.2%	20.2%
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	จำนวน	123	15	138
	ร้อยละ	39.4%	4.8%	44.4%
ปวส./อนุปริญญา	จำนวน	31	3	34
	ร้อยละ	9.9%	1.0%	10.9%
ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	จำนวน	19	0	19
	ร้อยละ	6.1%	0.0%	6.1%
		272	40	312
รวม		87.2%	12.8%	100.0%
Chi-square = 11.425, df = 5, p. = .042				
เงินเดือน				
ต่ำกว่า 10,000 บาท	จำนวน	76	15	91
	ร้อยละ	24.5%	4.8%	29.4%
10,001 - 15,000 บาท	จำนวน	66	16	82
	ร้อยละ	21.6%	5.1%	26.3%
15,001- 20,000 บาท	จำนวน	24	5	29
	ร้อยละ	7.7%	1.6%	9.4%
20,001-25,000 บาท	จำนวน	27	0	27
	ร้อยละ	8.7%	0.0%	8.7%
25,001-30,000 บาท	จำนวน	51	3	54
	ร้อยละ	16.5%	1.0%	17.4%
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	จำนวน	28	1	29
	ร้อยละ	9.0%	0.3%	9.4%
		272	40	312
รวม		87.1%	12.9%	100.0%
Chi-square = 14.010, df = 5, p. = .016				
การใส่หน้ากาก N95 ในช่วงที่ค่าฝุ่นสูงเกินมาตรฐาน				
ใส่ทุกวัน	จำนวน	74	22	96
	ร้อยละ	23.7%	7.1%	30.8%
ใส่บ้างไม่ใส่บ้าง	จำนวน	61	6	67
	ร้อยละ	19.6%	1.9%	21.5%
ไม่ใส่เลย	จำนวน	137	12	149
	ร้อยละ	43.9%	3.8%	47.8%
		272	40	312
รวม		87.2%	12.8%	100.0%
Chi-square = 12.680, df = 2, p. = .002				
มีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจ				
มี	ร้อยละ	64	23	87
	จำนวน	20.5%	7.4%	27.9%
ไม่มี	ร้อยละ	197	17	214
	จำนวน	63.1%	5.4%	68.6%
ไม่ทราบ	ร้อยละ	11	0	11
	จำนวน	3.5	0.0%	3.5%
		272	40	312
รวม		87.2%	12.8%	100.0%
Chi-square = 20.603, df = 2, p. = .000				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

การวัดระดับจำแนกตามสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้าน ระดับการศึกษา, เงินเดือน, มีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจ โดยการตอบสนองและผลกระทบทั้ง 3 ได้แก่ ออกไปทำงานในวันที่ค่าฝุ่นเกินค่ามาตรฐาน, เพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อหน้ากากอนามัย, เพิ่มค่าใช้จ่ายการตรวจโรคทางเดินหายใจ ผลการวัดระดับการศึกษา โดยวิเคราะห์ Chi-square พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อหน้ากากอนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวิเคราะห์ Chi-square พบว่า เงินเดือนมีความสัมพันธ์ต่อการเพิ่มค่าใช้จ่ายการตรวจโรคทางเดินหายใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวัดการมีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจโดยวิเคราะห์ Chi-square พบว่า การมีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจมีความสัมพันธ์ต่อเพิ่มค่าใช้จ่ายการตรวจโรคทางเดินหายใจ และเพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อหน้ากากอนามัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 5, 6, 7 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการตอบสนองและผลกระทบตามสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

ระดับการศึกษา	การตอบสนองและผลกระทบ					
	ออกไปทำงานในวันที่ค่าฝุ่นเกินค่ามาตรฐาน		เพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อหน้ากากอนามัย		เพิ่มค่าใช้จ่ายการตรวจโรคทางเดินหายใจ	
	ออกไปทำงาน	ออกแค่ช่วงเช้าเท่านั้น	เพิ่มค่าใช้จ่าย	ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย	เพิ่มค่าใช้จ่าย	ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย
ต่ำกว่าระดับประถม	14 (4.5%)	0 (0.0%)	10 (3.3%)	4 (30.8%)	7 (6.7%)	7 (3.4%)
ประถมศึกษา	44 (14.2%)	0 (0.0%)	43 (14.4%)	1 (7.7%)	14(13.3%)	30 (14.5%)
มัธยมศึกษาตอนต้น	61 (19.7%)	2 (100.0%)	60 (20.1%)	3 (23.1%)	20(19.0%)	43 (20.8%)
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	138 (44.5%)	0 (0.0%)	134(44.8%)	4 (30.8%)	49(46.7%)	89 (43.0%)
ปวส./อนุปริญญา	34 (11.0%)	0 (0.0%)	33 (11.0%)	1 (7.7%)	14(13.3%)	20 (9.7%)
ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	19 (6.1 %)	0 (0.0%)	19 (6.4%)	0 (0.0%)	1 (1.0%)	19 (6.1%)
Pearson Chi-square	P = .159		P= .000		P = .082	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการตอบสนองและผลกระทบตามสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

เงินเดือน	การตอบสนองและผลกระทบ					
	ออกไปทำงานในวันที่ค่าฝุ่นเกินค่ามาตรฐาน		เพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อหน้ากากอนามัย		เพิ่มค่าใช้จ่ายการตรวจโรคทางเดินหายใจ	
	ออกไปทำงาน	ออกแค่ช่วงเช้าเท่านั้น	เพิ่มค่าใช้จ่าย	ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย	เพิ่มค่าใช้จ่าย	ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย
ต่ำกว่า 10,000 บาท	91 (29.4%)	0 (0.0%)	88 (29.4%)	3 (23.1%)	54(51.4%)	37 (17.9%)
10,001 - 15,000 บาท	82 (26.5%)	0 (0.0%)	78 (26.1%)	4 (30.8%)	36(34.3%)	46 (22.2%)
15,001- 20,000 บาท	29 (9.4%)	0 (0.0%)	27 (9.0%)	2 (15.4%)	4 (3.8%)	25 (12.1%)
20,001-25,000 บาท	27 (8.7%)	0 (0.0%)	25 (8.4%)	2 (15.4%)	1(1.0%)	26 (12.6%)
25,001-30,000 บาท	52 (16.8%)	2 (100.0%)	52 (17.4%)	2 (15.4%)	8 (7.6%)	46 (22.2%)
มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป	29 (9.4%)	0 (0.0%)	29 (9.7%)	0 (0.0%)	2 (1.9%)	27 (13.0%)
Pearson Chi-square	P = .087		P= .728		P = .000	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบการตอบสนองและผลกระทบตามสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

มีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจ	การตอบสนองและผลกระทบ		
	ออกไปทำงานในวันที่ค่าฝุ่นเกินค่ามาตรฐาน	เพิ่มค่าใช้จ่ายในการซื้อหน้ากากอนามัย	เพิ่มค่าใช้จ่ายการตรวจโรคทางเดินหายใจ
	ออกไปทำงาน	เพิ่มค่าใช้จ่าย	เพิ่มค่าใช้จ่าย

	ออกไปทำงาน	ออกแค่ช่วงเช้าเท่านั้น	เพิ่มค่าใช้จ่าย	ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย	เพิ่มค่าใช้จ่าย	ไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย
มี	85 (27.4%)	2 (100.0%)	87 (29.1%)	0 (0.0%)	79(75.2%)	8 (3.9%)
ไม่มี	214 (69.0%)	0 (0.0%)	201(67.2%)	13(100.0%)	26(24.8%)	188(90.8%)
ไม่รู้	11 (3.5%)	0 (0.0%)	11 (3.7%)	0 (0.0%)	0 (0.0%)	11 (5.3%)
Pearson Chi-square		P = .074		P= .045		P = .000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 การรับรู้และพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

ผลการวัดระดับการรับรู้ของผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์มีการแบ่งพฤติกรรมการตอบสนองต่าง ๆ ออกเป็น 2 กลุ่มโดยมีกลุ่มที่ มีการรับรู้ และ ไม่รับรู้ ดังต่อไปนี้ ผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์รับรู้และไม่รู้ว่าพื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM_{2.5} เกินมาตรฐานส่งผลต่อสุขภาพมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นโดยการตรวจเช็คค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์รับรู้และไม่รู้ว่าพื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM_{2.5} เกินมาตรฐานส่งผลต่อสุขภาพมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นโดยการตรวจเช็คสุขภาพ มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์รับรู้และไม่รู้ว่าพื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM_{2.5} เกินมาตรฐานส่งผลต่อสุขภาพมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นโดยมีการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการตรวจโรคเกี่ยวข้องกับทางเดินหายใจมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 การไม่รู้ว่าพื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM_{2.5} เกินมาตรฐานส่งผลต่อสุขภาพมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นโดยการตรวจเช็คค่าฝุ่นก่อนออกจากบ้านมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ดังตารางที่ 8 ต่อไปนี้ ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ที่มีความทางสถิติจำแนกตามพฤติกรรมการตอบสนองและผลกระทบ

พฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM _{2.5})		รับรู้พื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM _{2.5} เกินมาตรฐานส่งผลต่อสุขภาพ			t	Sig.
		n	$\bar{x}$	S.D.		
การตรวจเช็คค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM _{2.5})	รู้	272	1.81	.489	4.581	.000
	ไม่รู้	40	1.43	.501	4.498	.000
การตรวจเช็คสุขภาพ	รู้	272	2.52	1.073	2.974	.003
	ไม่รู้	40	1.98	1.121	2.879	.006
มีโรคประจำตัวที่เกี่ยวข้องกับโรคทางเดินหายใจ	รู้	272	1.15	.362	-.732	.465
	ไม่รู้	40	1.20	.405	-.673	.504
การเปลี่ยนถ่ายน้ำมันเครื่อง	รู้	272	1.06	.243	-2.510	.013
	ไม่รู้	40	1.18	.385	-1.797	.079
การออกไปทำงานในวันที่ค่าฝุ่นเกินมาตรฐาน	รู้	272	1.01	.171	.543	.588
	ไม่รู้	40	1.00	.000	1.417	.158
การเลือกใช้หน้ากาก N95	รู้	272	1.60	.490	1.235	.218
	ไม่รู้	40	1.50	.506	1.205	.234
มีการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการตรวจโรคเกี่ยวข้องกับทางเดินหายใจ	รู้	272	1.71	.453	5.030	.000
	ไม่รู้	40	1.33	.474	4.861	.000
การตรวจเช็คค่าฝุ่นก่อนออกจากบ้าน	รู้	272	2.50	1.146	1.949	.052
	ไม่รู้	40	2.13	.966	2.213	.031

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

การวัดความรู้เรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) พบว่าในภาพรวมคำตอบถูกคิดเป็นร้อยละ 46.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ในเขตดินแดง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับการรับรู้มาก โดยจากการที่ผู้ประกอบอาชีพขับขีรถจักรยานยนต์ ไม่รู้ว่าพื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM_{2.5} เกินมาตรฐาน ส่งผลต่อการตรวจเช็คค่าฝุ่นก่อนออกจากบ้านมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 จึงทำให้ในส่วนด้านตรวจเช็คค่าฝุ่นจากสื่อริมถนน (Ex. ป้ายอัจฉริยะ) ระดับปานกลาง และด้านความรู้ในการป้องกันตนเองของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์จากอันตรายของฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) อยู่ในระดับน้อย ดังนั้นถ้าหากมีการพัฒนาสื่อริมถนนในเรื่องของ

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความรู้ที่มีผลต่อการรับรู้ฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5})

คำถาม	ร้อยละถูก	ร้อยละผิด
1. การตรวจเช็คค่าฝุ่นละอองต้องเช็คแอปพลิเคชันอย่างเดียวหรือไม่	16.0	84.0
2. ค่า AQI (ประเทศไทย) สีแดง มีค่าฝุ่น 200 ขึ้นไป หมายความว่ามีความเสี่ยงต่อสุขภาพ	16.0	82.4
3. ฝุ่น PM _{2.5} มีขนาดเล็กจนหน้ากากปกติไม่สามารถป้องกันได้	87.2	12.8
4. หน้ากากอนามัย 2 ชั้นไม่สามารถจะช่วยป้องกันฝุ่น PM _{2.5} ได้	11.2	88.8
5. หน้ากาก N95 ช่วยป้องกันฝุ่น PM _{2.5} ได้	90.7	9.3
6. หน้ากากผ้าและหน้ากากอนามัยไม่สามารถช่วยป้องกันฝุ่น PM _{2.5} ได้	56.4	43.6
7. รู้จักฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM _{2.5} แ่งของอันตรายที่เป็นฝุ่นพิษอันตรายต่อสุขภาพทั้งระยะสั้นและยาว	75.3	24.7
8. ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM _{2.5} เกิดจากสาเหตุ ฝุ่นข้ามพรมแดน อุตสาหกรรม การเผาไหม้ การเกษตร การก่อสร้างและจราจร	49.4	50.6
9. กิจกรรมที่เป็นส่วนสำคัญในการปล่อยฝุ่น PM _{2.5} ในเมือง กทม.มากที่สุดคือการจราจร ฝุ่นควันจากท่อไอเสีย	48.4	51.6
10. ท่านสามารถช่วยลดฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM _{2.5} ได้จากการเลือกใช้น้ำมันที่กอมลพิษทางอากาศน้อยที่สุด, แลกเปลี่ยนข้อมูลฝุ่นแก่สังคม, ตรวจเช็คเครื่องยนต์เป็นประจำ, ไม่ใช้รถจักรยานยนต์ที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป	13.8	86.2
ค่าเฉลี่ย	46.44	53.38

จากการศึกษาผลการศึกษา พบว่าระดับการรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ของผู้ประกอบอาชีพขับขีรถจักรยานยนต์ ในเขตดินแดง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับการรับรู้มาก โดยจากการที่ผู้ประกอบอาชีพขับขีรถจักรยานยนต์ ไม่รู้ว่าพื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น PM_{2.5} เกินมาตรฐาน ส่งผลต่อการตรวจเช็คค่าฝุ่นก่อนออกจากบ้านมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 จึงทำให้ในส่วนด้านตรวจเช็คค่าฝุ่นจากสื่อริมถนน (Ex. ป้ายอัจฉริยะ) ระดับปานกลาง และด้านความรู้ในการป้องกันตนเองของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์จากอันตรายของฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) อยู่ในระดับน้อย ดังนั้นถ้าหากมีการพัฒนาสื่อริมถนนในเรื่องของ

การแจ้งเตือนค่าฝุ่นให้มากยิ่งขึ้นก็อาจจะเป็นผลดีต่อผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในเรื่องของการระมัดระวังตนเองจากปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) และมีการให้ความรู้ในเรื่องของการใส่หน้ากาก N95 เพื่อให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์พื้นที่ได้เข้าใจและปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองอยากถูกต้องเพื่อสุขภาพของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์พื้นที่เขตดินแดง ที่เป็นพื้นที่มีค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$) เกินมาตรฐานแล้วมีความอันตรายต่อสุขภาพมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การรับรู้ต่อฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน ($PM_{2.5}$)

จากที่มีการวิจัยเรื่อง“ต้นทุนของสังคมไทยจากมลพิษทางอากาศและมาตรการรับมือ” ที่ยังขาดในเรื่องของการศึกษามาตรการทางปฏิบัติ ในเรื่องแก้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน อย่างยั่งยืน ทางผู้วิจัยจึงมีการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อศึกษาการรับรู้ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวมาศึกษาถึงพฤติกรรมการตอบสนองเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกและอาจจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน ได้อย่างยั่งยืนได้ต่อไป สามารถสรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้พื้นที่ของตนมีค่าฝุ่นละอองเกินมาตรฐานในระดับสูง(ค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.03) ด้านความรู้ตอบผิดมากที่สุด คือหน้ากากอนามัย 2 ชั้นไม่สามารถจะช่วยป้องกันฝุ่น $PM_{2.5}$ ได้ ซึ่งการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้พื้นที่ของตนมีปัญหาเรื่องฝุ่น $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานซึ่งฝุ่น $PM_{2.5}$ มีความอันตรายต่อสุขภาพมากกว่าฝุ่นปกติทั่วไป จึงมีการเลือกวิธีการใส่หน้ากากเพื่อป้องกันตนเองจากความอันตรายของฝุ่น $PM_{2.5}$ ด้วยการใส่หน้ากากอนามัย 2 ชั้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปกติแล้วผู้ตอบแบบสอบถามมีการใส่หน้ากาก N95 ในระดับน้อย จึงมีความเข้าใจว่าการใส่หน้ากากอนามัย 2 ชั้นสามารถช่วยป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน ได้ในเรื่องด้านเงินเดือนพบว่าเงินเดือนมีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ต่อฝุ่นละอองในพื้นที่ดินแดง ด้านการใส่หน้ากาก N95 ในช่วงที่ค่าฝุ่นสูงเกิน พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้ต่อฝุ่นละอองในพื้นที่ดินแดง พฤติกรรมการตอบสนองต่อฝุ่นโดยการตรวจเช็คสุขภาพ มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 มีการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการตรวจโรคเกี่ยวข้องกับทางเดินหายใจมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 แต่การไม่รู้ว่าพื้นที่ดินแดงมีค่าฝุ่น $PM_{2.5}$ เกินมาตรฐาน ส่งผลต่อการตรวจเช็คค่าฝุ่นก่อนออกจากบ้านมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 จึงเห็นได้ว่าการศึกษารับรู้แล้วความรู้ทำให้ทราบว่าประชาชนในพื้นที่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องของการใส่หน้ากากที่ถูกต้องเพื่อป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอนซึ่งประเด็นดังกล่าวจะสามารถแก้ไขได้ต้องเริ่มต้นจากการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนแล้วจึงนำไปสู่การดำเนินการหาแนวทางการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน ต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการในด้านการให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันตนเองจากฝุ่นที่ถูกต้อง และในเรื่องการรับรู้ต่อค่าฝุ่นในแต่ละวันแต่ละช่วงเวลาผ่าน

สื่อริมทางที่กลุ่มผู้ขับขี่สามารถรับรู้ต่อค่าฝุ่นทำให้กลุ่มผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์จ้างป้องกันตนเองจากการใช้ชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์จ้างมี 3 ด้าน 1) ด้านความรู้ในเรื่องของฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน เช่น สามารถดูค่าฝุ่น AQI ได้อย่างถูกต้องเพื่อเป็นการทำให้ตนเองทราบว่าในแต่ละวันควรจะป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอน มากน้อยเพียงใด 2) ด้านของการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอนซึ่งหน้ากากในปัจจุบันที่สามารถป้องกันฝุ่น PM_{2.5} ได้คือหน้ากาก N95 3) ด้านการช่วยลดฝุ่นได้จากการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกใช้น้ำมันที่ก่อมลพิษทางอากาศน้อยที่สุด, แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้การป้องกันฝุ่นแก่สังคม, ตรวจเช็คเครื่องยนต์เป็นประจำ และการไม่ใช้รถจักรยานยนต์ที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการช่วยลดการปล่อยฝุ่นพิษของกลุ่มผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์จ้าง ในเขตพื้นที่มีค่าฝุ่นเกินค่ามาตรฐานที่สามารถส่งผลเสียต่อสุขภาพของกลุ่มผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์จ้างได้ในระยะสั้นและระยะยาว จึงทำให้เห็นว่าความรู้ทันต่อปัญหา และเร็วต่อการป้องกันจะเป็นผลดีต่อกลุ่มผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์จ้างทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปงานวิจัยในครั้งนี้อย่างขาดเรื่องนวัตกรรมทางสังคมที่สามารถมาช่วยแก้ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอนให้แก่กลุ่มผู้ขับขี่มอเตอร์ไซด์จ้าง เพื่อให้กลุ่มผู้ขับขี่ขึ้นนั้นมีแนวทางการดำรงชีวิตการป้องกันตนเองจากปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก 2.5 ไมครอนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Reference)

วิชญ์ อรรถวานิช. (2561). ต้นทุนของสังคมไทยจากมลพิษทางอากาศและมาตรการรับมือ. สืบค้น 15 เมษายน 2561, จาก https://www.pier.or.th/?post_type=abridged&p=6547.

วิรุฬ ลิ้มสวาทและคณะ. (2562). สมุดปกขาวอากาศสะอาด ประเทศไทย (Clean Air White Paper, Thailand). สืบค้น 14 เมษายน 2562, จาก thailandstateless/2019/05/7e3d97d6-cleanairwhitepaper-thailand-2019.pdf.

นพ.สุรชัย โชคครรชิตไชย. (2561). ฝุ่นขนาดเล็ก PM_{2.5} กับประเทศไทย. วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย. 61(3)1

ชไมพร ไชยมงคล และกุลวดี แก่นสันติสุขมงคล. (2556). ความเปราะบางระดับครัวเรือนต่อความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ:กรณีศึกษา ชุมชนประมงพื้นบ้านลุ่มน้ำประแส อำเภอกองก้าง จังหวัดระยอง. การประชุมมหาดไทยวิชาการ ครั้งที่ 4 เรื่องวิจัยพัฒนาสังคมไทย. (125)1-9

Ruiz , H.Faria.,B.Neumann. (2020). Environmental Science and Policy. *Environmental Science and Policy*. 108 (20),112-120

Banchob Junhasavasdikul ., & et al. (2020). Health Effects of Ambient Air PM2.5, Pathogenesis and Alternative Medicine Treatment. *Journal of Thai Tradition & Alternative Medicine*. 63(1), 187-202

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน
กับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

A Study of The Relationship of School Administrators' Academic
Leadership and The Learning Resources Management within
Secondary Schools in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

ธนชัย อุุ่นใจชน¹ ธีรวัฒน์ มอนไธสง²

Thanachai Unjaichon, Teerawat Montaisong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 2. ศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 314 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่า ความเชื่อมั่น ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน เท่ากับ 0.97 และด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง รองลงมา คือ ด้านการมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ 2) การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย

Received: 2021-07-29 Revised: 2021-08-26 Accepted: 2021-08-27

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Student of Master of Education Degree in Educational
Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
Corresponding Author e-mail: thanachai4906gkma@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Instructor of Master of Education Degree in Educational
Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

สูงสุด คือ ขั้นการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รองลงมา คือ ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขั้นสรุปและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และ 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำทางวิชาการ; การบริหารจัดการ; แหล่งเรียนรู้

Abstract

The objectives of the research were 1. to study academic leadership of school administrators, 2. to study the learning resources management within the schools and 3. to study the relationship of school administrators' academic leadership and the learning resources management within secondary schools in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group was 314 teachers of secondary schools in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province obtained by geo-class sampling. The research instrument was questionnaires with the reliabilities on academic leadership of 0.97 and the learning resources management within the schools of 0.96. The statistics used for analysis were mean, standard deviation and Pearson Correlation Coefficient. The researcher found that 1) the overall academic leadership of school administrators was at the highest average and also in each aspects. The highest was the vision of education management to cope with changes. The second was leadership of innovation initiatives for learning resources management and the lowest one was the potential for self-sufficiency in academic development. 2) the overall and in each aspect of learning resources management were at high level. The highest was creating and developing stages, the second was the auditing, supervising, monitoring and evaluation stages on the utilization of learning resources. The lowest was the summary and development of learning resources stages and 3) there was a positive correlation of school administrators' academic leadership and learning resources management within the schools with the overall statistical significant level at .01.

Keywords: Academic Leadership; Management; Learning Resources

บทนำ (Introduction)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด เมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จและการที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหาร

และจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและมีคุณภาพ (บาลกีส กาชา, 2560) ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสถานศึกษาจำเป็นต้องแสดงความเป็นผู้นำทางวิชาการของตนเองในการที่จะดำเนินการกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด (จณิสตา ประทัง, 2558) โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามคุณลักษณะที่ดีมี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ 4) ด้านการมีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ 5) ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา (สมจิตร เจริญกร, 2561) นอกจากนี้ผลการวิจัยของ พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2560) ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งงานด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ก็เป็นงานหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นแหล่งที่รวบรวมองค์ความรู้ที่มีสาระเนื้อหาที่เป็นข้อมูลความรู้ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ให้ทั้งสาระความรู้กับนักเรียนช่วยพัฒนาทักษะในการแสวงหาข้อมูล ทักษะการคิด และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้เร็วยิ่งขึ้นตลอดจนเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางเรียนได้ (สมพักร์ สันติพงศ์ศักดิ์, 2556) ดังนั้นการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เป็นงานหนึ่งของงานวิชาการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการนำแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเริ่มตั้งแต่ 1) ขั้นตอนการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ 2) ขั้นตอนการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียน และ 4) ขั้นตอนสรุปและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (ศิริญาญ์ เลียบคง, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีเป้าหมายให้โรงเรียนในสังกัด มีการใช้สื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยี นวัตกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกที่หลากหลาย ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน แต่อย่างไรก็ดีบางโรงเรียนยังมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ไม่เป็นระบบ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้หลายประการ เช่น งบประมาณในการบริหารแหล่งเรียนรู้มีไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ มีไม่เพียงพอ บุคลากรมีกระบวนการในการนำเสนอที่ไม่เป็นระบบ ครูไม่ให้ความสำคัญ ห้องสมุดมีหนังสือน้อย มีสื่อการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ บุคลากรมีความสามารถไม่ตรงตามสาขา นักเรียนไม่บำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา เป็นต้น และปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ผู้บริหารโรงเรียนยังขาดการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ด้วยความร่วมมือ ชี้นำ ส่งเสริมและสนับสนุนครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นถ้าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการบริหารจัดการด้วยความร่วมมือ ชี้นำ ส่งเสริมและสนับสนุนครูในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับ

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการสามารถส่งเสริมและสนับสนุนครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนรู้ รวมถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นแหล่งที่รวบรวมองค์ความรู้ที่มีสาระเนื้อหาที่เป็นข้อมูลความรู้ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ให้ทั้งสาระความรู้กับนักเรียนช่วยพัฒนาทักษะในการแสวงหาข้อมูล ทักษะการคิด และช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ได้เร็วยิ่งขึ้น ตลอดจนเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางเรียนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ออกแบบเป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Interrelationship Studies) เพื่อมุ่งค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปร ซึ่งผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,459 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 314 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง กรณีทราบจำนวนประชากรของ ยามาเน (Yamane, 1973) จากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) โดยนำจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ จำนวน 314 คน มาแบ่งสัดส่วนโดยจำแนกตามอำเภอ แล้วจึงใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่

2.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านการมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ จำนวน 8 ข้อ 4) ด้านการมี

ศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ จำนวน 9 ข้อ และ 5) ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา จำนวน 6 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

2.2 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน มีเนื้อหาแบ่งเป็น 4 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ 2) ชั้นการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ 3) ชั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ จำนวน 6 ข้อ และ 4) ชั้นสรุปและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ จำนวน 4 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.6 - 1.0 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย และแบบสอบถามไปยังครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 16 มกราคม - 31 มีนาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งได้รับการตอบกลับมาทั้งสิ้น 314 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง	4.37	0.55	มาก
2. ด้านการมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อ			มาก

การจัดการเรียนรู้	4.35	0.52	
3. ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.27	0.55	มาก
4. ด้านการมีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ	4.21	0.56	มาก
5. ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา	4.23	0.54	มาก
ในภาพรวม	4.29	0.49	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.55) รองลงมา คือ ด้านการมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.56)

2. ผลการศึกษากิจการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ขั้นการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้	4.02	0.61	มาก
2. ขั้นการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.20	0.54	มาก
3. ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	4.19	0.54	มาก
4. ขั้นสรุปและพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.99	0.63	มาก
ในภาพรวม	4.10	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายขั้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกขั้น โดยขั้นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.54) รองลงมา คือ ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการ

ใช้แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.54)และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ขั้นสรุปและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.63)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน	การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน				
	ขั้นการวางแผนการบริหารแหล่งเรียนรู้	ขั้นการดำเนินการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้	ขั้นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้	ขั้นสรุปและพัฒนาแหล่งเรียนรู้	โดยรวม
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง	.509**	.576**	.610**	.598**	.651**
2. ด้านการมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้	.552**	.567**	.636**	.666**	.690**
3. ด้านการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	.576**	.589**	.668**	.702**	.723**
4. ด้านการมีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ	.604**	.658**	.765**	.757**	.792**
5. ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา	.612**	.652**	.746**	.785**	.796**
โดยรวม	.629**	.671**	.756**	.774**	.805**

** ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยรวม อยู่ในระดับสูง ($r = .805$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา ($r = .796$) รองลงมา คือ ด้านการมีศักยภาพในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ ($r = .792$) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ($r = .651$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานระดับสากล ผู้บริหารโรงเรียนจึงให้ความสำคัญที่จะพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารงานทางการศึกษา โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย มีการจัดฝึกอบรมแก่บุคลากรในโรงเรียนเป็นประจำ ส่วนการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการแข่งขันทางวิชาการ จึงส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี คำแดง (2560) เรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ ปิยธิดา ทาปลัด (2561) เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 กำหนดนโยบายให้ยกระดับสถานศึกษาชั้นนำให้มีความพร้อมสู่สถานศึกษาดีมีมาตรฐานสากล เพื่อให้เป็นสถานศึกษาที่มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความตระหนักถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย เรื่องดี (2558) เรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า การบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัย พจน์ การะเกษ (2560) เรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยภาพรวม และรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม อยู่ในระดับสูง ($r = .805$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการมาก การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนก็จะมากตามไปด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการน้อย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนก็จะน้อยตามไปด้วย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้โดยตรง ซึ่งการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เป็นงานที่อยู่ในกลุ่มงานบริหารวิชาการของโรงเรียนที่ต้องส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เช่นกัน จึงมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2560) เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.1.2 ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำให้ครูพัฒนาการสอนโดยนำเทคนิคและวิธีการสอนแนวใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดสัมมนา หรือส่งครูไปอบรม ดูงานนอกสถานที่ ตามบริบท และศักยภาพของโรงเรียนแต่ละแห่ง

1.1.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดหาเทคโนโลยีเพื่อการบริหารและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของครูและบุคลากร

1.1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีเพิ่มประสบการณ์ เพื่อแสดงถึงการพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง

1.1.5 ผู้บริหารโรงเรียนควรแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ทรัพยากร และความต้องการของชุมชน

1.2 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1.2.1 โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อให้ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจ ตรงกัน เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน ช่วยเหลือ เพื่อใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อ ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

1.2.2 โรงเรียนควรจัดระบบการใช้ สำหรับผู้เรียน และผู้สนใจได้ใช้แหล่งเรียนรู้ อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

1.2.3 โรงเรียนควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ ติดตามการใช้ แหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน

1.2.4 โรงเรียนควรมีการนำข้อมูลจากรายงานการประเมินผลมาใช้ในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่อไป

1.3 จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการบริหาร จัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม อยู่ในระดับสูง ($r = .805$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนักถึงภาวะผู้นำ ทางวิชาการของตนไม่ว่าจะเป็นด้านการมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีความเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการมีศักยภาพในการ พึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ และด้านการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา ซึ่งเป็น คุณสมบัติที่ดีของผู้นำ และยังชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการมาก จะทำ ให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง และพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารอ้างอิง (References)

- จณิสตา ประทัง. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- บาลีส กษา. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกองบินัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปิยธิดา ทาปลัด. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พจน์ การเกษ. (2560). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา. 11(1), 155-166.
- พิชัย เรืองดี. (2558). การศึกษาแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริญา เลียบคง. (2560). การบริหารแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สมจิตร เจริญกร. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์กร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 3 (2), 1-16.
- สมพักร สันติพงศ์ศักดิ์. (2556). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนวัดชนะสงคราม (อนันตชัยประชานุกุล) จังหวัดฉะเชิงเทรา. คุชชินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. (2563). ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2563. นนทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3.
- สุภาวดี คำแดง. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

แห่งชาติครั้งที่ 17 และการสัมมนาวิชาการเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่ชุมชน ครั้งที่ 5.

บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Yamane, T. (1973). *Statistic: an introductory analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

รูปแบบการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก

Political Ideology Communication Model of Asoke People's Society

วุฒิชัย ตาลเพชร¹
Vutichai Tanphed

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก เพื่อศึกษาบทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก และเพื่อสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic Descriptive) โดยอาศัยข้อมูลจากหนังสือธรรมะของชาวโศก วารสารและสิ่งพิมพ์ของชาวโศก ข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ของชาวโศก การศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ ดังผลการวิจัยต่อไปนี้ วิเคราะห์การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก ผลการวิจัย พบว่าการสื่อสารอุดมการณ์ของชาวโศกมีอุดมการณ์ที่เป็นเสมือนแบบบทหรือธรรมเนียมของอุดมการณ์ นั่นคือ “อุดมการณ์บุญนิยม” ภายในอุดมการณ์บุญนิยมแยกย่อยออกเป็นศาสนานูญนิยม การเมืองบุญนิยม การศึกษาบุญนิยม สังคมบุญนิยม และวัฒนธรรมบุญนิยม ซึ่งอุดมการณ์ของชาวโศกมีลักษณะเป็นการสร้างสังคมในอุดมคติ โดยมีสมาชิกร่วมอุดมการณ์จำนวนหนึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ชาวโศกมีสมณะโพธิรักษ์ผู้นำชาวโศกเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศก ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ อาทิ หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ สถานีวิทยุ สถานีโทรทัศน์ และช่องทางการสื่อสารออนไลน์ บทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก ผลการวิจัย พบว่า อุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศกสามารถแบ่งวิวัฒนาการได้ 5 ยุค ได้แก่ ยุคก่อรูปอุดมการณ์ ยุคผลิตสื่อเพื่อขยายอุดมการณ์ ยุคการพิสูจน์อุดมการณ์ด้วยการมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ยุคหลังการทบทวนอุดมการณ์ และยุคการทำทลายอุดมการณ์กับสังคมยุคดิจิทัล ซึ่งยุคที่อุดมการณ์ทางการเมืองชาวโศกเฟื่องฟูมากที่สุดอยู่ในช่วงที่ชาวโศกมีบทบาททางการเมืองนับตั้งแต่ พลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้ามาเป็นสมาชิกชาว

Received: 2021-12-18 Revised: 2021-12-27 Accepted: 2021-12-30

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด Program in Political Science, Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: vutichaitanphed002@gmail.com

อโศก การสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศก ผลการวิจัย พบว่า สังคมชาวอโศกจำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อเป็นการวางแผนในการส่งต่ออุดมการณ์แก่สมาชิกรุ่นต่อไปอย่างน้อย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การเพิ่มบทบาทเกี่ยวกับการทำงานด้านการสื่อสารมวลชนให้แก่เยาวชนในสังคมชาวอโศก 2) การสร้างสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ทุกช่วงวัย 3) การเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้ทันสมัยเหมาะสมแก่โลกยุคดิจิทัล 4) การให้ความรู้แก่สมาชิกผู้สูงวัยในสังคมชาวอโศกที่ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ 5) ส่งเสริมให้เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาวอโศกทั่วประเทศเข้าใจถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกและมีเวทีให้แสดงออกทางการเมือง และ 6) โครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการผลิตสื่อและการจัดรายการต่าง ๆ ควรให้เยาวชนในสังคมชาวอโศกเข้าไปมีบทบาทอย่างชัดเจน

คำสำคัญ (Keywords): การสื่อสารทางการเมือง; อุดมการณ์ทางการเมือง; สังคมชาวอโศก

Abstract

This research article aims To analyze the communication of political ideology of Asoke people's society. To study the role and efficiency of political ideology communication in Asoke people's society. and To create a format and mechanism to drive the political ideology of Asoke people's society. This research is a qualitative research study in an analytic descriptive. Based on information from the Dharma books of the Asoke people. Journals and publications of Asoke people Information online of Asoke people Studying field data with participant observation and in-depth interviews in the area. The following research results. Analysis of the political ideology of Asoke people's society The research results are as follows. The ideological communication of the Asoke people has an ideology that is similar to the master plan or constitution of the ideology, that is, "Boonniyom Ideology". Within the ideology of Boonniyom into religion Boonniyom, politics Boonniyom, Boonniyom Education, Boonniyom Society, and Boonniyom Culture. The ideology of the Asoke people is characterized by creating an ideal society. with a number of ideological members as a mechanism to drive various works. The Asoke people have the Asoke clergyman Phothirak as an important mechanism for communicating the political ideology of the Asoke people through various communication channels. such as books, journals, publications, websites, radio stations, television stations and online

communication channels. Role and efficiency of communication of political ideology in Asoke people's society The research results are as follows. The political ideology of Asoke people can be divided into 5 eras of evolution: Ideological Formation Era, Media Production Era to Expand Ideology, The era of proof of ideology by playing a role in political activism, The post-ideological review era, and and the era of challenging ideology with digital society. During the period of the Asoke people's political ideology that flourished the most during the period that the Asoke people played a political role since Major General Chamlong Srimuang became a member of the Asoke people. The Create a format and mechanism to drive the political ideology of Asoke people's society. The research results are as follows. Asoke people need to adjust the form and mechanism to drive political ideology. In order to plan to pass on the ideology to the next generation of members at least 6 ways: 1) Increasing the role of working in mass communication for youth in Asoke people society, 2) Creating a wider variety of media to make it accessible to all ages, 3) Increasing communication channels to be modern and suitable for the digital world, 4) Educating older members of the Asoke people community who are unable to use technology, 5) Encourage youth living in Asoke communities across the country to understand the political ideology of the Asoke people. and have space for political expression, and 6) The organizational structure of media production and programming should clearly allow youth in Asoke society to play a role.

Keywords: Political Communication; Political Ideology; Asoke Society

บทนำ (Introduction)

การสร้างสังคมในอุดมคติปรากฏให้เห็นมาอย่างยาวนานในลักษณะของระบบการเมืองในอุดมคติ ซึ่งรวมถึงระบบสังคมในอุดมคติเป็นสิ่งที่นักปรัชญาทางการเมืองพยายามค้นหาและเสนอเป็นความคิดมาเป็นพัน ๆ ปี นักคิดในอดีต อาทิ ขงจื๊อ เล่าจื๊อ เม่งจื๊อ เพลโต อริสโตเติล ล็อกค รูสโซ คาร์ล มาร์กซ ฯลฯ ต่างเสนอความคิดเห็นของตนเกี่ยวกับระบบการเมืองในอุดมคติ (วิชัย เทียนถาวร, 2563 : ออนไลน์) ในสังคมไทยนับแต่อดีตกาลมาแล้วที่มนุษย์มีความคิดว่าสังคมในอุดมคติของตนควรจะเป็นเช่นไรในระยะแรกก็ต้องการเพียงความอุดมสมบูรณ์ มีข้าวปลาอาหารเพียงพอกับการบริโภค ระยะต่อมาก็หวังจะให้เป็สังคมที่มีความมั่งคั่งร่ำรวย ถัดมาก็ต้องการความยิ่งใหญ่ทำให้เกิดการแผ่อำนาจเข้าครอบครองดินแดนและทรัพยากรของผู้อื่น

จนเกิดความขัดแย้งที่ลุกลามกลายเป็นสงครามใหญ่ และจบลงด้วยการเรียกร้องหาเอกราชและสันติภาพในทางการเมืองการปกครอง (ประภัสสร เสวิกุล, 2558 : ออนไลน์)

ในบริบทของสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีความซับซ้อนในโครงสร้างทางสังคมภายใต้บริบทของพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีประวัติศาสตร์ทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันการสร้างความเป็นตัวตนตามอุดมการณ์ที่คาดหวังไว้จำเป็นต้องมีผู้ร่วมอุดมการณ์เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ดังเช่นในกรณีของการก่อตัวของสังคมชาวอโศกที่เกิดขึ้นจากความต้องการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหลักการทางพุทธศาสนาให้เกิดความถูกต้องตามหลักการของแนวคิดต้นฉบับจึงนำมาสู่การกอบกู้พุทธศาสนาในสังคมไทยเกิดขึ้นภายใต้การนำของสมณะโพธิรักษ์ (ผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคมชาวอโศก) ซึ่งการก่อตัวในครั้งนั้นนอกจากจะเป็นชนวนเหตุของการปฏิรูปหลักการทางศาสนาแล้วยังเป็นการนำหลักการทางศาสนามาขยายผลต่อการสร้างอุดมการณ์ต่าง ๆ ตามมาภายหลังอาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นต้น

สังคมชาวอโศกเกิดขึ้นจากสาเหตุที่พระโพธิรักษ์หรือสมณะโพธิรักษ์ได้ประกาศตนเป็น “นานาสังวาส” (สันติอโศก, 2564 : ออนไลน์) ภายหลังจากสมณะโพธิรักษ์ประกาศไม่ขึ้นต่อมหาเถรสมาคม สมณะโพธิรักษ์ได้ก่อตั้งกลุ่มอิสระและได้สถาปนาอาณาจักรของตนเองขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาในนาม “สันติอโศก” การเกิดขึ้นของสำนักสันติอโศกนั้นพิจารณาได้ว่ามีสถานะเป็นสถาบันทางศาสนาสถาบันหนึ่งของสังคมไทย นอกจากสำนักสันติอโศกจะแสดงบทบาทหลักอันได้แก่การเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนาแล้วนั้น ยังได้ดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยซึ่งกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง (นาวาบุญนิยม, 2553 : 15-22) แม้ว่าจุดเริ่มต้นของสังคมชาวอโศกจะเกี่ยวข้องกับศาสนาและการเมือง แต่เจ้าสำนักของชาวอโศกได้เน้นย้ำว่ามุมมองหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกเป็น “การเมืองโลกุตรธรรม” อันมีเป้าหมายสูงสุดในการสู่ความไม่ตกเป็นทาสโลกที่หวังเพียง ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เท่านั้น (สมณะโพธิรักษ์, 2550 : 52) อย่างไรก็ตาม สมณะโพธิรักษ์ได้อธิบายไว้ว่าการที่ชาวอโศกออกมาสร้างสังคมชาวอโศกตามแนวพุทธศาสนาเช่นนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้วเพราะจะเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างให้สังคมเกิดการตื่นตัวถึงความเป็นพุทธศาสนิกชนโดยแท้และเข้าใจเนื้อแท้แห่งหลักธรรมคำสั่งสอนจนสามารถนำไปปรับใช้ได้ทั้งมิติของการสร้างชุมชน การเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม (ภาวิณีย์ เจริญยิ่ง, 2564 : ออนไลน์)

สำนักสันติอโศกนอกจากเป็นหนึ่งในสถาบันทางศาสนาที่เป็นสถาบันทางสังคมหนึ่งที่ปฏิบัติหน้าที่มีบทบาทต่อสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ยังพิจารณาได้ว่าสำนักสันติอโศกเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทและสัมพันธ์กับการเมืองไทยมาหลายทศวรรษ (ภูวามินทร์วาดเขียนและคณะ, 2564 : 447-448) ซึ่งสมณะโพธิรักษ์ผู้นำชาวอโศกมีหลักคิดบางส่วนที่อาจจะได้รับอิทธิพล

จากการตีความปรัชญาพุทธศาสนาของพุทธทาสภิกขุไม่มากนักน้อย แม้ว่าอาจมีบางเรื่องที่ไม่เห็นด้วยก็ตาม (สิทธิสัจจะ วิมุตตินันท์, 2528 : 28) โดยเฉพาะหลักคำสอนของพุทธทาสที่ตีความเรื่องการหลุดพ้นในพุทธศาสนาใหม่เกี่ยวกับการตีความศาสนาในทางวิทยาศาสตร์” (พุทธทาสภิกขุ, 2534 : 16) อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของสังคมชาวอโศกสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุคหลัก ๆ ได้แก่ ยุคก่อนกำเนิด (พ.ศ. 2513-2530) ยุคสร้างสัมพันธ์กับสังคมภายนอก (พ.ศ. 2531-2539) เป็นช่วงที่มีการขยายเครือข่ายของชุมชนชาวอโศกไปทั่วประเทศไทย และยุคอโศกหลังห้วงวิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทย (พ.ศ. 2540- ปัจจุบัน) (บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ, 2559 : 99-101)

ด้วยความมุ่งมั่นในการเผยแพร่อุดมการณ์ของชาวอโศกที่มุ่งเน้นการอธิบายหลักธรรมทางพุทธศาสนาตามหลักวิทยาศาสตร์จึงส่งผลให้ผู้นำชาวอโศกให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดอุดมการณ์ต่าง ๆ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ การตั้งสำนักพิมพ์บริษัท ฟาอภัย จำกัด สำนักพิมพ์กลั่นแก่น สำนักพิมพ์กลุ่มสุดฝั่งฝัน ห้องสมุดสำหรับประชาชนสมาคมผู้ปฏิบัติธรรม สถานีโทรทัศน์ช่องบุญนิยมทีวี เพจเฟซบุ๊กบุญนิยมทีวี เพจเฟซบุ๊กบันทึกโพธิรักษ์ โพธิกิจ เว็บไซต์ฐานข้อมูลงานวิจัยและงานวิชาการเครือข่ายชาวอโศก เว็บไซต์ www.Booniyom.tv และ ยูทูปช่องบุญนิยมทีวี เป็นต้น ส่งผลให้จำนวนของคนที่มีความศรัทธาในอุดมการณ์ของชาวอโศกมีเพิ่มขึ้นตามลำดับ

กระบวนการสื่อสารของชาวอโศกเป็นอีกหนึ่งช่องทางของการขับเคลื่อนอุดมการณ์ของชาวอโศกทั้งในมิติศาสนา การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในช่วงก่อนยุคที่สังคมออนไลน์จะเฟื่องฟูชาวอโศกเคยใช้รูปแบบการสื่อสารผ่านหนังสือ วารสาร แผ่นพับ สถานีวิทยุ และสถานีโทรทัศน์เพื่อปลูกถ่ายอุดมการณ์ต่าง ๆ ในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าสังคมชาวอโศกมีบทบาทสำคัญต่อการเมืองไทย และยังมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองบทท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศก ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าทำไมองค์กรศาสนาอย่างชาวอโศกจึงมีบทบาทต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ทำไมองค์กรทางศาสนาชาวอโศกจึงไม่แยกสถานะออกจากการเมืองอย่างชัดเจนเหมือนองค์กรศาสนาอื่น ๆ และรูปแบบการสื่อสารบุญนิยมของชาวอโศกมีลักษณะอย่างไร ตลอดจนศึกษาถึงรูปแบบกระบวนการของการสื่อสารที่ชาวอโศกดำเนินการมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีรูปแบบ ขั้นตอนกระบวนการอย่างไรจึงสามารถชักชวนผู้คนมาเห็นดีเห็นงามในการเข้าร่วมอุดมการณ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้จะก่อเกิดประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการให้ทราบถึงอิทธิพลของการสื่อสารกับการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมขององค์กรศาสนา ตลอดจนเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศกภายใต้สถานการณ์ความท้าทายของการส่งต่ออุดมการณ์ของชาวอโศกในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อวิเคราะห์การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก
2. เพื่อศึกษาบทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก
3. เพื่อสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่วิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะของข้อความแบบบรรยาย (Descriptive) โดยใช้การวิเคราะห์ 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตีความสร้างข้อสรุป (Conclusion Interpreting) โดยอาศัยข้อมูลสำคัญจากหนังสือธรรมะของชาวโศก วารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของชาวโศก ข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ของชาวโศก อาทิ เพจเฟซบุ๊กบุญนิยมทีวี เพจเฟซบุ๊กบันทึกโพธิรักษ์โพธิกิจ เว็บไซต์ฐานข้อมูลงานวิจัยและงานวิชาการเครือข่ายชาวโศก เว็บไซต์ www.Booniyom.tv และ ยูทูปช่องบุญนิยมทีวี เป็นต้น และการศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชนชาวโศก การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีบทบาทด้านการสื่อสารของสังคมชาวโศก และใช้แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

2. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชนชาวโศกที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องและมีการดำเนินกิจกรรมด้านการสื่อสารมวลชน การสัมภาษณ์เชิงลึกใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ที่มีบทบาทด้านการสื่อสารของสังคมชาวโศก ผู้ที่มีบทบาทด้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวโศก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาและการฝึกอบรม รวมทั้งสิ้นจำนวน 54 คน ดังนี้ 1) ตัวแทนชาวโศกที่มีบทบาทด้านการสื่อสารของสังคมชาวโศก ผู้ที่มีบทบาทด้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวโศก และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาและการฝึกอบรมทั้งหมด 9 พื้นที่ ได้แก่ พุทธสถานศีรชะโศก พุทธสถานปฐมโศก พุทธสถานราชธานีโศก พุทธสถานสีมาโศก พุทธสถานศาลือโศก พุทธสถานสันตือโศก พุทธสถานภูผาฟ้าน้ำสังฆสถานทะเลธรรม และชุมชนร้อยเอ็ดโศก (ศูนย์ฝึกอบรม) จำนวน 18 คน 2) นักบวชชาวโศกที่มีบทบาทด้านการสื่อสารและเป็นผู้ผลิตสื่อต่าง ๆ จำนวน 9 รูป 3) ผู้นำชุมชนของชาวโศก (ผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต./กรรมการชุมชน) จำนวน 9 คน 4) ตัวแทนเยาวชนในชุมชนชาวโศกที่มี

บทบาทด้านการผลิตสื่อ จำนวน 9 คน และ 5) ตัวแทนญาติธรรมที่ศรัทธาอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศก และเคยเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวโศก จำนวน 9 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ศึกษาจากหนังสือธรรมะชาวโศก วารสารและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของชาวโศก 2) ศึกษาจากข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ของชาวโศก อาทิ เฟซเพชบุ๊กบุญนิยมทีวี เฟซเพชบุ๊กบันทึกโพธิรักษ์โพธิกิจ เว็บไซต์ฐานข้อมูลงานวิจัยและงานวิชาการเครือข่ายชาวโศก เว็บไซต์ www.Booniyom.tv และ ยูทูปช่องบุญนิยมทีวี 3) ศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชนชาวโศก และ 4) การสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ จากผู้ที่มีบทบาทด้านการสื่อสารของสังคมชาวโศก โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกชุมชนชาวโศกที่มีบทบาทในการทำกิจกรรมร่วมกับสังคมและมีการดำเนินกิจกรรมด้านการสื่อสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้อยู่วิจัยได้แบ่งข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลจากหนังสือธรรมะและเอกสารต่าง ๆ ของชาวโศก 2) ข้อมูลจากสารสนเทศออนไลน์ของชาวโศก 3) ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และ 4) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง

5. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล และผู้วิจัยยังใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างที่แตกต่างกันแต่รวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลของข้อมูลในครั้งนี้เป็นวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพในลักษณะของข้อความแบบบรรยาย (Descriptive) โดยใช้การวิเคราะห์ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ผลในส่วนของข้อมูลที่เป็นประเภทเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากสารสนเทศออนไลน์ของชาวโศก และ 2) การตีความสร้างข้อสรุป (Conclusion Interpreting) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชนชาวโศก โดยผู้วิจัยได้เข้าไปฝังตัวในชุมชนชาวโศกต่าง ๆ และเข้าร่วมการทำกิจกรรมที่ชาวโศกจัดขึ้น 2) การวิเคราะห์ข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลกับผู้ที่ให้ข้อมูลหลักที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการจัดทำ การสื่อของชาวโศก และ 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นวิธีการเก็บข้อมูล เชิงคุณภาพกับกลุ่มบุคคลในช่วงที่ชาวโศกมารวมตัวกันเพื่อจัดงานประจำปีร่วมกัน

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ผลบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic Descriptive) ในลักษณะของการเล่าเรื่อง (Narrative) ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการการลงพื้นที่ ภาควิชาการโดยการเข้าไปฟังตัวสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชุมชนและทำกิจกรรมร่วมกับชาวโศก และ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 54 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาตีความสร้าง ข้อสรุป และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ และสื่อสารสนเทศออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศก ซึ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

1. การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก

การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก ผลการวิจัย พบว่า การทำงาน เกี่ยวกับสื่อสารมวลชนเป็นภารกิจสำคัญที่ชาวโศกให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ เพราะการ สื่อสารเป็นหัวใจสำคัญของการถ่ายทอดธรรมะของชาวโศก ด้วยเหตุนี้สมณะโพธิรักษ์จึงขับเคลื่อน งานเกี่ยวกับการสื่อสารของชาวโศกมาอย่างต่อเนื่อง และอีกนัยของการขับเคลื่อนงานด้านการ สื่อสารของชาวโศกสืบเนื่องจากสมณะโพธิรักษ์เคยทำงานกับ “ไทยโทรทัศน์” มาก่อน โดยเป็นผู้ จัดรายการต่าง ๆ ส่งผลให้เมื่อมาสร้างอุดมการณ์ชาวโศกจึงได้นำประสบการณ์ดังกล่าวมาเป็น กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศก จะเกี่ยวข้องกับการเมืองที่เป็น “โลกุตระธรรม” อันมีเป้าหมายสูงสุด คือ การสร้างมนุษยทุกคนให้มี “จิตสำนึกเป็นนักการเมือง” นักการเมืองที่ว่านี้ หมายถึง การมีจิตสำนึกร่วมกันสร้างสรรค์ประโยชน์ ต่อสาธารณชน และหากมองถึงความเป็นนักการเมืองในอุดมการณ์ชาวโศกจะเน้นย้ำถึง “นักการเมืองโลกุตระ” ที่ทำงานเพื่อบ้านเมืองด้วยจิตอาสาเป็นผู้รับใช้สังคมอย่างเต็มกำลัง และที่สำคัญจะต้องไม่ทุจริตต่อแผ่นดิน ส่วนในมิติการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองชาวโศกได้ ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มก่อรูปชุมชนชาวโศกจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ จะมีคนที่อาสาสมัครร่วมอุดมการณ์ในการเรียบเรียงหนังสือ เรียบเรียงวารสาร ตัดต่อวิดีโอ ตลอดจน การถ่ายรายการสดออนไลน์ในยุคปัจจุบันด้วย ซึ่งการอุดมการณ์ของชาวโศกสามารถแบ่งได้ 5 มิติ ได้แก่ ศาสนาบุญนิยม เศรษฐกิจบุญนิยม สังคมบุญนิยม วัฒนธรรมบุญนิยม และการเมืองบุญนิยม โดยจะใช้พุทธศาสนาเป็นแก่นในการสร้างอุดมการณ์ในทุกมิติเพราะเชื่อว่าพุทธศาสนาเป็น วิทยาศาสตร์สามารถเข้าใจ เข้าถึง และนำไปสู่การปฏิบัติได้ ดังนั้น อุดมการณ์ทางการเมืองของ

สังคมชาวอโศกจึงเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองแบบส่งเสริมนักการเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนตามจารีตประเพณีไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นแนวคิด “แบบอนุรักษนิยมผสมกับหลักพุทธศาสนา” จนกลายมาเป็น “อุดมการณ์แบบบุญนิยม” และการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกได้ดำเนินการผ่านช่องทางที่หลากหลายมีวิวัฒนาการแบ่งออก 5 ยุค ได้แก่ ยุคก่อรูปอุดมการณ์ ยุคผลิตสื่อเพื่อขยายอุดมการณ์ ยุคการพิสูจน์อุดมการณ์ด้วยการมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ยุคหลังการทบทวนอุดมการณ์ และยุคการทำทลายอุดมการณ์กับสังคมยุคดิจิทัล

2. บทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศก

บทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศก ผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศกนับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่หลายฝ่ายจับตามองทั้งฝ่ายศาสนาและฝ่ายการเมือง อย่างไรก็ตาม หากอธิบายถึงบทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศกสามารถแบ่งได้เป็น 5 ยุค ได้แก่ “ยุคก่อรูปอุดมการณ์” เป็นยุคแห่งการก่อรูปและสร้างอุดมการณ์ของชาวอโศกในราว พ.ศ. 2518 โดยมีสมณะโพธิรักษ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการริเริ่มกับกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม ในยุคนี้ อุดมการณ์ชาวอโศกยังมีความอ่อนแออยู่มาก ดังนั้น ในยุคนี้จึงเป็นการสร้างตัวตนของสมณะโพธิรักษ์ในมิติของการตีความหลักพุทธศาสนาตามความเข้าใจของท่านโดยอ้างอิงตามหลักคำสอนของพระไตรปิฎก ยุคต่อมาเริ่มเข้าสู่ยุคที่สอง “ยุคผลิตสื่อเพื่อขยายอุดมการณ์” ภายหลังจากมีการก่อตั้งสำนักสันติอโศกได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2519 สมณะโพธิรักษ์ได้เริ่มขับเคลื่อนงานด้านการสื่อสารอย่างเต็มกำลังทั้งการเทศนา การอัดเทปการเทศนา การผลิตสื่อเอกสารต่าง ๆ ในช่วงนี้เองได้เริ่มมีการสร้างสังคมชาวอโศกที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นโดยมีการจัดสำนักสันติอโศกเป็นศูนย์กลาง จากนั้นจึงเกิดการสร้าง “อุดมการณ์สังคมบุญนิยม” เกิดขึ้น ซึ่งอุดมการณ์บุญนิยมนี้เองที่ทำให้ผู้คนต่างสนใจแนวคิดดังกล่าวเพราะถือว่าเป็นเรื่องแปลกใหม่และท้าทายกับวิถีพุทธศาสนาแบบเดิม ตลอดจนท้าทายการปกครองที่ขาดคุณธรรมรวมไปถึงท้าทายสังคมทุนนิยมในขณะนั้น ต่อมาเข้าสู่ยุคที่สาม “ยุคการพิสูจน์อุดมการณ์ด้วยการมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง” ในยุคนี้เป็นช่วงที่อุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกเฟื่องฟูที่สุด ด้วยการเข้ามาของ พลตรี จำลอง ศรีเมือง ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่การพิสูจน์อุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศก โดยชาวอโศกได้เข้าไปช่วยณรงค์หาเสียงให้กับ พลตรี จำลอง ศรีเมือง ส่งผลให้ได้รับชัยชนะได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และในเวลาต่อมาได้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองที่มีชื่อว่า “พรรคพลังธรรม” ซึ่งมีสมณะโพธิรักษ์สนับสนุน จากนั้นเริ่มเข้าสู่ยุคต่อมา นั่นคือ “ยุคหลังการทบทวนอุดมการณ์” จากการที่ชาวอโศกได้ผ่านยุคความรุ่งโรจน์ของการเป็นนักผดุงคุณธรรมภายใต้ชื่อ “กองทัพธรรม” ผ่านอุดมการณ์ทางการเมืองแบบบุญนิยมร่วมกับ พลตรี จำลองศรีเมืองและกลุ่ม

พรรคพลังธรรม ต่อมาได้จัดตั้งพรรคการเมืองเป็นของตนเองภายใต้ชื่อ “พรรคเพื่อฟ้าดิน” ในปี พ.ศ. 2543 ต่อมาได้ยุบพรรคเพื่อฟ้าดินลงในปี พ.ศ. 2562 และ ในยุคปัจจุบันกำลังเข้าสู่ “ยุคการทำหายอุดมการณ์กับสังคมยุคดิจิทัล” ยุคนี้เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างไปจากยุคก่อนหน้านี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดำเนินการในสังคมออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อาทิ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูบ และดีด็อก เป็นต้น

3. การสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก

สังคมชาวโศกเป็นกลุ่มคนที่มีความศรัทธาต่อหลักธรรมะของพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด และยังเป็นสังคมที่มีการสร้างอุดมการณ์เป็นของตนเองอย่างเข้มแข็งและเหนียวแน่นมาจนถึงปัจจุบัน ฉะนั้น หากมองถึงความชัดเจนด้านอุดมการณ์ของชาวโศกแล้วจากที่ผู้วิจัยได้ลงไปฝังตัวในชุมชนชาวโศกมาร่วม 5 ปี และจากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญของชาวโศกสะท้อนให้เห็นว่า กลไกสำคัญของการขับเคลื่อนงานในมิติต่าง ๆ ของชาวโศกเกิดขึ้นจากการวางแผนโครงสร้างขององค์กรไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งในสังคมชาวโศกจะมีสมาชิกอยู่ 2 กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ กลุ่มนักบวช และกลุ่มฆราวาส แต่สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นฆราวาสมากกว่า อย่างไรก็ตาม กลไกสำคัญของการทำงานจะเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่ต้องดำเนินการร่วมกัน แต่เนื่องจากการทำงานของชาวโศกเป็นการทำงานเพื่อการเสียสละและฝึกการลดกิเลสจึงไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ ในบางช่วงอาจมีคนเข้า-ออกจึงส่งผลกับความต่อเนื่องของการทำงาน ส่วนรูปแบบการทำงานเกี่ยวกับการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศกจะดำเนินการใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การเผยแพร่อุดมการณ์ผ่านสื่อเอกสารต่าง ๆ การเผยแพร่อุดมการณ์ผ่านกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง และการเผยแพร่อุดมการณ์ผ่านการจัดรายการต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาการขับเคลื่อนงานเกี่ยวกับอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศกได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มของ พลตรี จำลอง ศรีเมือง และกลุ่มอื่น ๆ แต่ในยุคปัจจุบันนับว่าความนิยมของการสร้างสังคมในอุดมคติแบบสังคมชาวโศกอาจถูกมองข้ามจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบันที่มีความต้องการอยากจะเปลี่ยนแปลงสังคมสู่ความเป็นวิถีประชาธิปไตยแบบสุดขีด ซึ่งแตกต่างจากยุคเฟื่องฟูของชาวโศกที่ต้องการผดุงความเป็นธรรมให้กับสังคมด้วยการสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ “โลกุตระธรรม” หรือการเมืองที่มีธรรมะ ฉะนั้น การสร้างรูปแบบและกลไกในการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศกจึงเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่งที่สังคมชาวโศกจะต้องสร้าง “รูปแบบอุดมการณ์ชาวโศกวิถีใหม่” ที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างกลมกลืนจากการที่ผู้วิจัยฝังตัวอยู่ในชุมชนชาวโศกได้ พบว่า ชาวโศกมีความพยายามในการปรับตัวเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารของชาวโศกอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ยังขาดกำลังสนับสนุนจากคนรุ่นใหม่ในการเสนอแนะแนวทางและเป็นพลังขับเคลื่อนงานต่อจากกลุ่มคนรุ่นเก่า ด้วยเหตุนี้สังคมชาวโศก

จึงจำเป็นต้องสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างน้อย 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การเพิ่มบทบาทเกี่ยวกับการทำงานด้านการสื่อสารมวลชนให้แก่เยาวชนในสังคมชาวโศก 2) การสร้างสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เข้าถึงได้ทุกช่วงวัย 3) การเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้ทันสมัยเหมาะสมแก่โลกยุคดิจิทัล 4) การให้ความรู้แก่สมาชิกผู้สูงวัยในสังคมชาวโศกที่ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ 5) ส่งเสริมให้เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาวโศกทั่วประเทศเข้าใจถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศกและมีเวทีให้แสดงออกทางการเมือง 6) โครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการผลิตสื่อและการจัดรายการต่าง ๆ ควรให้เยาวชนในสังคมชาวโศกเข้าไปมีบทบาทอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิธีการแบบบรรยายเชิงวิเคราะห์ โดยนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปอธิบายเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกันในบทบทวนวรรณกรรม เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นความสอดคล้องของข้อมูลโดยการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็นตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปนี้

1. การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศก

การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวโศกมีความเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การทำงานของสมณะโพธิรักษ์ในช่วงก่อนที่ยังเป็นฆราวาสอยู่ เพราะสมณะโพธิรักษ์ได้นำเอาประสบการณ์จากการทำงานและพรสวรรค์ด้านการพูด การใช้ภาษา และศิลปะ มาก่อรูปแนวคิดอุดมการณ์ทางศาสนา การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาวโศก ซึ่งในสมัยก่อนสมณะโพธิรักษ์เคยทำงานที่ไทยโทรทัศน์ ดังนั้น จึงเริ่มต้นด้วยการใช้พรสวรรค์ด้านการพูดและการจับใจความมาเป็นจุดเริ่มต้นในการใช้เทศนาธรรมะให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และที่สำคัญนอกจากท่านจะสนใจธรรมะของพุทธศาสนาแล้วยังสนใจเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยท่านอธิบายว่าการปฏิบัติธรรมต้องสอดคล้องกับการทำงาน เพราะถ้าปฏิบัติธรรมอย่างเดียวโดยไม่สนใจอย่างอื่นจะเรียกว่าเป็นบุคคลที่เห็นแก่ตัวไม่สนใจสังคม สอดคล้องการศึกษาของ บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ (2559 : 114) ที่อธิบายว่า “การทำงานของชาวโศกเป็นการปฏิบัติธรรม” ซึ่งพิจารณาการทำงานในฐานะสนามที่ใช้ฝึกฝนจิตเพื่อลดละกิเลส ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสามัญอย่างกิน เดิน นั่ง ไปจนถึงงานที่ซับซ้อนต้องใช้ทักษะมากขึ้น หลักคิดเรื่องการละกิเลสนี้เป็นหนทางเพื่อการบรรลุนิพพานของชาวโศก ฉะนั้น จุดเริ่มต้นของการก่อกำเนิดอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศกจึงเชื่อมโยงกับการมองสังคมแบบองค์รวม โดยใช้หลักธรรมะของพุทธศาสนาเป็นแก่นในการสร้างอุดมการณ์ต่าง ๆ จึงเป็นชนวนเหตุให้สังคมชาวโศกมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทาง

การเมืองในอดีต เพราะมีความเชื่อว่าการที่ช่วยผดุงคุณธรรมเป็นการช่วยเหลือประเทศส่วนรวมให้ได้รับประโยชน์ จนนำมาสู่การสร้างสังคมวิธีพุทธเกิดขึ้นในลักษณะสังคมแบบครบวงจรในการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน อาชีพ โรงพยาบาล สถานีโทรทัศน์ ฯลฯ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุจิตรา วัฒนะสร, จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และวัลภา สบายยิ่ง (2561 : บทคัดย่อ) อธิบายไว้ว่า วิธีชีวิตของครอบครัวชาวอโศกมีความเชื่อมโยงกับชุมชนอย่างใกล้ชิด ในรูปแบบของ “บ้าน-วัด-โรงเรียน” โดยเป็นการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเสมือนครอบครัวใหญ่ กินใช้ร่วมกันด้วยระบบสาธารณโภคี มีบริบทชุมชนที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต

หากกล่าวถึงการสื่อสารทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกนับว่าเป็นเรื่องหนึ่งที่มีความโดดเด่นมาก เพราะนับแต่เริ่มสร้างสังคมชาวอโศกมาจนถึงปัจจุบัน ชาวอโศกได้ร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ดังที่สมณะโพธิรักษ์เคยกล่าวไว้ว่า “การทำงานการเมือง หมายถึง การทำงานเพื่อบ้านเมืองอันเป็นหน้าที่ของเราทุกคน” ฉะนั้น ชาวอโศกจึงได้เริ่มมีการสร้างอุดมการณ์บุญนิยมอันมีส่วนย่อยถึงอุดมการณ์ทางการเมืองด้วย โดยเน้นย้ำถึงการเมืองต้องคู่กับหลักคุณธรรม และศาสนากับการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด ด้วยเหตุนี้ชาวอโศกจึงเข้ามามีบทบาทพัวพันกับการเมือง และการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกลยุทธ์ของสมณะโพธิรักษ์ต่อการเมืองท่านได้ใช้ประสบการณ์จากการเป็นนักพูด นักจัดรายการโทรทัศน์ นักเขียน และนักศิลปะ มาเป็นรากฐานในการสื่อสารกับสังคมภายนอกผ่าน “อุดมการณ์บุญนิยม” ฉะนั้น การสื่อสารของชาวอโศกจึงได้เปรียบมากกว่ากลุ่มการเมืองหรือกลุ่มศาสนาอื่น ๆ เพราะมีความน่าสนใจมากกว่าและท้าทายมากกว่า ซึ่งการสื่อสารในยุคแรกและยุคกลางเป็นช่วงเฟื่องฟูของอุดมการณ์ (พ.ศ. 2519-พ.ศ. 2543) จากนั้นเริ่มถดถอยลง (พ.ศ. 2549-พ.ศ. 2562) ส่วนในยุคปัจจุบันอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกกำลังเข้าสู่ยุคแห่งความท้าทายอุดมการณ์ในยุคเปลี่ยนผ่านทางสังคมเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล การสื่อสารในรูปแบบเอกสาร หนังสือ และวารสารต่าง ๆ ที่ชาวอโศกใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอุดมการณ์ในยุคก่อนกำลังจะหมดความนิยมลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนสถานีวิทยุที่กำลังจะหมดความนิยมเช่นเดียวกันเพราะโลกเข้าสู่ยุคใหม่การสื่อสารแบบทางเดียวกำลังหมดความน่าสนใจ ปัจจุบันชาวอโศกได้หันมาถ่ายทอดอุดมการณ์ผ่านรูปแบบรายการโทรทัศน์ และการไลฟ์สดผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ อาทิ เพจเฟซบุ๊กบุญนิยมทีวี เพจบันทึกโพธิรักษ์โพธิกิจ และช่องยูทูบบุญนิยมทีวี เป็นต้น แม้ว่าชาวอโศกจะมีความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับโลกยุคดิจิทัลแต่สิ่งที่ท้าทายอาจมีใช้เพียงแค่ปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีเท่านั้น แต่อโศกกำลังท้าทายกับกระแสความนิยมของหลักศาสนาในสังคมยุคปัจจุบันด้วย เพราะแนวคิดและอุดมการณ์ต่าง ๆ ของชาวอโศกล้วนแต่อ้างอิงหลักการของพุทธศาสนาทั้งสิ้น ดังนั้น ความท้าทายต่อไปของชาวอโศกก็คือ การสร้างค่านิยมให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจหลักศาสนา เพื่อให้พลเมืองรุ่นต่อไปที่กำลังจะเข้ามา

แทนที่คนรุ่นเก่าได้นำเอาประโยชน์ของหลักการทางศาสนา มาปรับใช้กับสังคมทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมืองต่อไป

2. บทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศก

การสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศกนั้นว่ามีความโดดเด่นในสังคมชาวอโศก เพราะเป็นชุมชนวิถีพุทธเพียงหนึ่งในสังคมไทยที่แสดงจุดยืนในการดำเนินวิถีชีวิตแบบ “บ ว ร” บ้าน วัด โรงเรียน ด้วยเหตุนี้การขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกจึงเน้น “การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบสันติวิธีโดยใช้ปัญญาเชิงพุทธ” การแสดงออกทางการเมืองของชาวอโศกจึงเป็นลักษณะการออกไปกดดันทางการเมืองในประเด็นต่าง ๆ ด้วยการเจรจาแบบใช้เหตุผลและปัญญาคบคู่กัน เพื่อลดความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการแสดงออกทางการเมือง สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษฎา ผาทองและธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2561 : 205) อธิบายไว้ว่า บริบททางสังคมไทยฐานรากดั้งเดิมมีความผูกพันอันเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามายาวนาน และปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลที่ได้กำหนดนำมิติต่างศาสนา ร่วมแก้ไขปัญหาวิกฤติสังคมด้วยการส่งเสริมนำพลัง “บ ว ร” บ้าน วัด โรงเรียน จึงทำให้วัดในฐานะที่เป็นหน่วยกลางมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นศูนย์รวมในการพัฒนาที่หลากหลาย ๆ ด้าน

นอกจากนี้การเผยแพร่อุดมการณ์หรือการปลุกกระตือรือร้นของสังคมชาวอโศกยังดำเนินการผ่านรูปแบบการเทศนาธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ของสมณะโพธิรักษ์ร่วมกับสมณะ สิกขมาตุ และญาติธรรมที่ศรัทธาอุดมการณ์ชาวอโศก โดยลักษณะของรูปแบบรายการที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่และสอดแทรกอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกประกอบด้วย 3 รายการหลัก ๆ ได้แก่ รายการธรรมะจากสมณะ รายการธรรมะกับการเมือง และรายการวิปัสสนาข่าวสารบ้านเมือง อย่างไรก็ตาม บทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศกสามารถแบ่งวิวัฒนาการได้ 5 ยุค ดังต่อไปนี้

1) ยุคก่อรูปอุดมการณ์ ในช่วงยุคแรกการเผยแพร่อุดมการณ์ของชาวอโศกยังคงมีบทบาทค่อนข้างน้อยเพราะเป็นช่วงที่กำลังก่อรูปอุดมการณ์ และกำลังสร้างสำนักสันติอโศกเพื่อเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในยุคเริ่มแรกจำนวนผู้ที่เข้าร่วมอุดมการณ์ของชาวอโศกยังมีจำนวนไม่มากนัก ฉะนั้น บทบาทและประสิทธิภาพการสื่อสารอุดมการณ์ของชาวอโศกจึงอยู่ในช่วงกำลังค้นหาตัวตนและสร้างแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง รูปแบบการถ่ายทอดอุดมการณ์จึงเป็นเพียงการเทศนาธรรมของสมณะโพธิรักษ์ (เจ้าสำนัก) ซึ่งการเทศนาในยุคนี้ยังคงเป็นเพียงความพยายามของเจ้าสำนักสันติอโศกที่เทศนาธรรมให้เห็นถึงแก่นแท้ของพุทธ โดยอธิบายถ้อยคำต่าง ๆ ให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย เมื่อมีกลุ่มชาวอโศกเพิ่มจำนวนขึ้นจึงเกิดการขยายกรอบแนวคิดครอบคลุมมิติของสังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรม สอดคล้องกับอรรถพร ปิณฑน์โอวาท (2547 : 211) ที่อธิบายว่า การสร้างอุดมการณ์เป็นของความเชื่อพื้นฐานที่สร้างกรอบ

ความคิดและกำหนดการกระทำของเรา มีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่ม รวมถึงสนับสนุนและท้าทายโครงสร้างทางอำนาจในสังคม อุดมการณ์จึงเกี่ยวข้องกับอำนาจ การครอบงำ การใช้ภาษา การสร้างความชอบธรรม และความเห็นพ้อง

2) ยุคผลิตสื่อเพื่อขยายอุดมการณ์ ภายหลังจากสังคมชาวอโศกมีการก่อตั้งได้สำเร็จต่อมา ได้มีการเริ่มต้นในการจัดทำสื่อต่าง ๆ อาทิ หนังสือธรรมะของสมณะโพธิรักษ์ วารสาร อัตเทพการ เทศนา และสถานีวิทยุ ฯลฯ ซึ่งยุคนี้เองเป็นช่วงที่เกิดอุดมการณ์ชาวอโศกชัดเจนขึ้น ส่งผลให้คนแฉะเวียนมาสนทนารธรรมกับสมณะโพธิรักษ์อย่างต่อเนื่อง ต่อมาเมื่อ “อุดมการณ์บุญนิยม” จึงได้รับความสนใจจากกลุ่มแกนนำทางการเมืองและประชาชนทั่วไป และยุคนี้ยังได้รับกระแสการวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมพอสมควรว่าพระชาวอโศกส่งเสริมให้คนเข้ามาพัวพันกับการเมืองเป็นวิถีแห่งความผิดเพี้ยน “นอกรีต” และยังถูกสังคมกล่าวหาว่าเป็น “พระคอมมิวนิสต์” อย่างไรก็ตาม สมณะโพธิรักษ์และหมู่กลุ่มชาวอโศกก็ได้ผ่านพ้นข้อครหาต่าง ๆ มาได้ด้วยการแสดงจุดยืนทางอุดมการณ์บุญนิยมให้สังคมได้เห็นเชิงประจักษ์ว่ากลุ่มตนมิได้มีเป้าหมายเพื่อเข้ามาครอบครองอำนาจรัฐแต่มุ่งหวังเพียงเข้ามาสร้างประโยชน์และพิทักษ์ประโยชน์ของชาติด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3) ยุคการพิสูจน์อุดมการณ์ด้วยการมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมือง สังคมชาวอโศกเป็นเสมือนการสร้างสังคมในอุดมคติที่มีก่อรูปสังคม “แบบสาธารณโภคี” มีลักษณะคล้ายคลึงรูปแบบ “สังคมคอมมูน” ที่มีการแบ่งปันผลประโยชน์และครอบครองทรัพยากรร่วมกัน แต่ในรูปแบบสังคมของชาวอโศกมีการสร้างความสัมพันธ์กันในสังคมแบบเครือญาติที่สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ตั้งแต่เกิดจนตาย สอดคล้องกับการศึกษาของ ร้อยขวัญพุทธ มุ่งมาจน (2556 : 109) ที่อธิบายว่า ชุมชนราชธานีอโศกเป็นชุมชนชาวอโศกที่ศึกษาพุทธศาสนาตามแนวทางการสอนของสมณะโพธิรักษ์มีกฎระเบียบที่เป็นไปเพื่อการเกื้อกูลกันแบบเครือญาติ ทั้งที่ไม่ใช่ญาติสายโลหิตแต่เป็นญาติทางธรรม เรียกว่า “ญาติธรรมชาวอโศก”

ในยุคนี้เป็นช่วงเฟื่องฟูของอุดมการณ์ทางการเมืองชาวอโศก ซึ่งเป็นเสมือนการทดสอบสมมติฐาน “การเมืองบุญนิยม” ของชาวอโศกที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงหรือไม่ อย่างไรก็ตาม จากเหตุการณ์ผ่านมาชาวอโศกสามารถเอารูปแบบการเมืองบุญนิยมไปเรียกร้องและผดุงความเป็นธรรมแก่สังคมไทยในหลายเหตุการณ์ อาทิ ในช่วงพ.ศ. 2528 ชาวอโศกได้เข้าไปช่วยณรงค์หาเสียงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครให้กับพลตรี จำลอง ศรีเมืองและได้ร่วมกันก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นภายใต้ชื่อ “พรรคพลังธรรม” ต่อมาได้เข้าร่วมเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 และจากนั้นเคยร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และใน พ.ศ. 2551 ร่วมการชุมนุมขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวชและรัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และใน พ.ศ. 2554 ได้เกิดเหตุการณ์กรณีความขัดแย้งเรื่องเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชาขึ้น สำนักสันติอโศกได้เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เรียกร้องต่อรัฐบาล

นายอภิสสิทธิ์ เวชชาชีวะ และในปี พ.ศ. 2557 ชาวอโศกได้ร่วมชุมนุมกับกลุ่ม (กปปส.) เพื่อขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จนนำมาสู่การรัฐประหาร พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) สอดคล้องกับการศึกษาของ ภูมินทร์ วาดเขียนและคณะ (2564 : 447) ได้อธิบายว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของสำนักสันติอโศกได้มีส่วนที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมไทยในหลายเหตุการณ์

4) ยุคหลังการทบทวนอุดมการณ์ เมื่อค่านิยมของคนเปลี่ยนแปลงจึงส่งผลกับค่านิยมทางการเมืองที่จะต้องปรับเปลี่ยนด้วย อุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกก็เช่นกัน เมื่อ “พรรคพลังธรรม” เริ่มเสื่อมอำนาจลงก็ส่งผลให้พลังของชาวอโศกในการแสดงออกทางการเมืองถดถอยลงด้วย และในช่วงต่อในปี พ.ศ. 2562 “พรรคเพื่อฟ้าดิน” ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ชาวอโศกเป็นผู้ก่อตั้งขึ้นทดแทนพรรคพลังธรรมเก่าที่เสื่อมอำนาจได้ถูกยุบลงเช่นกัน เป็นการส่ง “สัญญาณ” สำคัญของบทบาททางการเมืองของชาวอโศกที่จะต้องปรับตัวตามสถานการณ์

5) ยุคการทำทลายอุดมการณ์กับสังคมยุคดิจิทัล แม้ว่าสังคมชาวอโศกจะมีการวางแผนยอดเยี่ยมเพียงใดก็ตามแต่เมื่อยุคสมัยแห่งเทคโนโลยีก้าวเข้ามาส่งผลให้ชาวอโศกต้องทำทลายอุดมการณ์ของตนอีกครั้ง เพราะยุคสมัยใหม่ของเทคโนโลยีเป็นยุคของสังคมวิถีใหม่ด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติพงษ์ แซ่เจียว (2563 : 95) ที่อธิบายว่า ความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเปลี่ยนทิศทางการจัดการศึกษาของสันติอโศกในโลกดิจิทัล ได้แก่ 1) เพิ่มปัจจัยการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ตระหนักถึงความจำเป็นการนำใช้ดิจิทัล และ 4) พัฒนาการรู้เท่าทันดิจิทัล

3. การสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศก

สังคมชาวอโศกมีลักษณะโครงสร้างคล้ายคลึงกับ “สังคมแบบคอมมูน” ที่รวมทุกอย่างเข้าสู่ส่วนกลางทรัพย์สินทั้งหมดเป็นของส่วนรวม และใช้ศีล 5 เป็นธรรมนูญในการอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วลัยฐา สุพรรณธริกา (2555 : 3) ที่อธิบายว่าปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้ชุมชนอโศกสามารถเข้าข่ายสังคมอุดมสุขที่ยั่งยืนเนื่องจากการใช้หลักศีลธรรม และหลักธรรมอื่น ๆ ของพุทธศาสนาบริหารปกครอง อย่างไรก็ตาม หากจะอธิบายถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวอโศกก็ต้องมุ่งเป้าไปที่คำว่า “อุดมการณ์บุญนิยม” ซึ่งเป็นเสมือนอุดมการณ์แม่บทหรือธรรมนูญของชาวอโศก ฉะนั้น การสร้างรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนอุดมการณ์ทางการเมืองของสังคมชาวอโศกจึงต้องมองผ่านอุดมการณ์บุญนิยมที่จะต้องขับเคลื่อนด้วย “หลักคุณธรรม จริยธรรม” โดยมุ่งที่ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเป็นเป้าหมายสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของบุญทิวา พวงกลัด (2554 : 111) ที่ได้อธิบายว่า วาทกรรมและอุดมการณ์บุญนิยมเป็นกลไกที่มีการผลิตซ้ำของภาษาผ่านกลไกต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในสังคมชาวอโศกการดำเนินการสิ่งใด ๆ จะต้องคำนึงถึงอุดมการณ์บุญนิยมเสมอ เพื่อถ่วงถ่วงความถูกต้องเหมาะสม

เมื่อสังคมชาวโศกมาถึงจุดที่จะต้องทำทลายกับสังคมยุคดิจิทัลอันเป็นโลกแห่งเทคโนโลยี และสังคมออนไลน์ การที่จะถ่ายทอดอุดมการณ์ด้วยเครื่องมือการสื่อสารแบบเก่ากำลังจะกลายเป็นเรื่องที่ทันสมัยหมดความนิยมลง ด้วยเหตุนี้ชาวโศกจะต้องปรับตัวเพื่อรักษาอุดมการณ์ไว้ ดังแนวทางต่อไปนี้

1) การเพิ่มบทบาทเกี่ยวกับการทำงานด้านการสื่อสารมวลชนให้แก่เยาวชนในสังคมชาวโศก เยาวชนชาวโศกเป็นสมาชิกผู้ร่วมอุดมการณ์ของชาวโศกที่เป็นคนรุ่นใหม่จะต้องได้รับความสำคัญและส่งเสริมให้มีบทบาทในสังคมชาวโศกเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานด้านการสื่อสารมวลชนต่อไป เพราะในปัจจุบันเยาวชนคนรุ่นใหม่กำลังมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในแพลตฟอร์มออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ดิกด็อก คลับเฮาส์ เป็นต้น

2) การสร้างสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เข้าถึงได้ทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตสื่อสร้างสรรค์จะต้องให้ความสำคัญกับคนรุ่นใหม่เพราะกำลังเป็นกลุ่มคนที่ได้รับความสนใจในสังคมไทย

3) การเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้ทันสมัยเหมาะสมแก่โลกยุคดิจิทัล การเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้ทันสมัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมชาวโศกจะต้องปรับตัวและแสวงหาบุคลากรเข้ามาทำงานด้านสื่ออย่างจริงจัง เพราะโลกกำลังเข้าสู่สังคมดิจิทัลแบบเต็มรูปแบบในอนาคต

4) การให้ความรู้แก่สมาชิกผู้สูงวัยในสังคมชาวโศกที่ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ อาจจะ เป็นเทคโนโลยีพื้นฐาน อาทิ โทรศัพท์มือถือ ไอแพด เป็นต้น

5) ส่งเสริมให้เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาวโศกทั่วประเทศเข้าใจถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของชาวโศกและมีเวทีให้แสดงออกทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เป็นหน่อกล้าทางอุดมการณ์ของชาวโศกได้มีบทบาทในการแสดงออกทางการเมืองเหมือนเยาวชนที่อยู่ภายนอก

6) โครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการผลิตสื่อและการจัดรายการต่าง ๆ ควรให้เยาวชนในสังคมชาวโศกเข้าไปมีบทบาทอย่างชัดเจน ในโครงสร้างองค์กรจะต้องเพิ่มบทบาทของเยาวชนเข้าไปด้วยในทุก ๆ ฐานงานของชาวโศกรวมทั้งฐานงานการผลิตสื่อ เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนอุดมการณ์ในยุคสังคมดิจิทัลต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สังคมชาวโศกควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเยาวชนในสังคมชาวโศกให้ เรียนรู้อุดมการณ์บุญนิยมในทุกมิติทั้ง ศาสนาบุญนิยม การศึกษาบุญนิยม การเมืองบุญนิยม เศรษฐกิจบุญนิยม และวัฒนธรรมบุญนิยม เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้เชิงลึกของอุดมการณ์อย่างรอบด้านและสามารถสานต่ออุดมการณ์ได้

2. หากสังคมชาวอโศกจะมีบทบาททางการเมืองเหมือนครั้งอดีตที่ผ่านมาจะต้องส่งเสริมให้คนในสังคมชาวอโศกเรียนรู้เทคโนโลยีและการสื่อสารสมัยใหม่

3. ชาวอโศกจะต้องร่วมมือในการแสวงหาแนวทางในการสืบทอดอุดมการณ์ที่เพียรสร้างมากกว่า 50 ปี ให้สามารถส่งต่ออุดมการณ์ไปยังเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางในการส่งต่ออุดมการณ์บุญนิยมของชาวอโศกในอนาคตว่าจะมีทิศทางหรือมีแนวทางในการส่งต่ออุดมการณ์สู่คนรุ่นใหม่อย่างไร

2. ศึกษาเกี่ยวกับปรับตัวของชาวอโศกในสังคมเทคโนโลยีกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองว่าชาวอโศกจะมีแนวทางในการปรับตัวกับโลกยุคสังคมดิจิทัลนี้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติพงษ์ แซ่เจียว. (2563). การจัดการศึกษาของสันติอโศกในโลกดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์

ดุสิตบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เกษภา ผาทองและธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2561). พระพุทธศาสนากับการเมืองในสังคมไทย.

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 8(1), 195-207.

บุญทิวา พ่วงกลัด. (2554). วาทกรรมบุญนิยม กรณีศึกษาชุมชนราชธานีอโศก จังหวัด

อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะ

รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

วิชัย เทียนถาวร. (2563). การเมืองในอุดมคติ การเมืองที่ไร้ปฏิวัติ. สืบค้น 17 กันยายน 2563, จาก

https://www.matichon.co.th/article/news_2349607.

ประภัสสร เสวิกุล. (2558). สังคมอุดมคติ. สืบค้น 17 กันยายน 2563, จาก

<https://www.komchadluek.net/news/204623>.

สันติอโศก. (2564). ประวัติ “พุทธสถานสันติอโศก”. สืบค้น 17 กันยายน 2563, จาก

https://asoke.info/Book/santiasoke_history.html.

นาวาบุญนิยม. (2553). งานสารานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: มูลนิธิธรรมใจ.

สารอโศก. 30(3), 15-22.

สมณะโพธิรักษ์. (2550). สาธารณโภคี เศรษฐกิจชนิดใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟาอภัย จำกัด

ภาวนิณี เจริญยิ่ง. (2564). 86 ปี สมณะโพธิรักษ์ ตั้งเป้าหมายอายุยืนยาว 151 ปี ส่องการเมือง

‘ไทย-อเมริกา’. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก

<https://www.matichonweekly.com/column/article>.

ภูมินทร์ วาดเขียนและคณะ. (2564). บทบาทของสำนักสันติอโศกในการเคลื่อนไหวทางสังคม.

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 6(4), 434-450.

- สิทธิสัจจะ วิมุตตินันท์ (เรียบเรียง). (2528). *ปัญหาสังคมที่แก้ไม่ได้เพราะการศึกษาพุทธศาสนา ผิดพลาด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมสันติ.
- พุทธทาสภิกขุ. (2534). *ธรรมะในฐานะวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สวณอุสมมูลนิธิ.
- บัณฑิต ศิริรักษ์โสภณ. (2559). “ตลาดอาริยะ”: สนามปฏิบัติธรรมและการขับเคลื่อนทางสังคม ของชาวโอศก. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา* 35(2), 59.
- อรรวรรณ ปิณฑน์โอวาท. (2547). *วาทวิพากษ์ตะวันตก (ค.ศ. 1925-ปัจจุบัน) กับบริบทประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัญชา สุพรรณธริกา. (2555). *สังคมอุดมสุขที่ยั่งยืน*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการสิ่งแวดล้อม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์.
- ร้อยขวัญพุทธ มุ่งมาจน. (2556). ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนราชธานีโอศก อำเภอ วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารกฎหมาย*. 6(1)2, 105-113.

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัด
กำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41
A Study of the Condition of Academic Administration in Schools
under the Office of Kamphengphet Secondary Educational
Service Area 41

สุวนี เมฆพัฒน์¹ อุดลย์ วังศรีคุณ²
Suwanee Mekphat, Adul Wungsrikul

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยมีประชากรทั้งหมดจำนวน 1,656 คน และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวน 342 ตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน และครูผู้สอนจำนวน 312 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวัดผลและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 7 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลและประเมินผลก่อนนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.57$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 1 ผู้บริหารและครูมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อกำหนดจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) สำหรับค่าเฉลี่ยรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรอบสาระการเรียนรู้ อยู่ในระดับ

Received: 2021-07-14 Revised: 2021-08-03 Accepted: 2021-08-04

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education Phibunsongkhram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: suwanee.m@psru.ac.th

² อาจารย์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Lecturer of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education Phibunsongkhram Rajabhat University

มาก ($\bar{X} = 4.27$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อที่ 8 คือ สถานศึกษาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรเพื่อกำหนดรหัสวิชาค่าน้ำหนักคะแนน และเวลาเรียน และระดับผลการเรียน ($\bar{X} = 4.03$)

คำสำคัญ (Keywords): สภาพการบริหารงานวิชาการ; การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา; การวัดและประเมินผล

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the conditions for academic administration in schools under the Office of Kamphengphet Secondary Educational Service Area 41. The population are 1,656. The sample, determined via the table of Krejcie and Morgan, the informants, 342 persons in total, were 30 administrators and 312 teachers, one administrator and other teacher from each of the schools. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire. The data were analyzed using means ($\bar{X}$) and standard deviations (S.D.). The instrument was an interview form, and the data analysis was a content analysis. The findings were the conditions of academic administration in schools under the Office of Kamphengphet Secondary Educational Service Area 41 were on average at a high level, and when the individual items were considered, the one with the highest score was measuring and evaluating, when considered individually it was found that The item with the highest average is item 7 was educational institutions encourage teachers to find quality Measurement and evaluation tools before use at a high level ($\bar{X} = 4.57$) and the item with the lowest mean was item 1, the administrators and teachers had Meeting together to determine the purpose of measurement and evaluation at a high level ($\bar{X} = 4.13$). The area with the lowest average is the development of the school curriculum. In which educational institution curriculum development Overall, it was at a high level ($x = 4.16$). When considered individually, it was found that The item with the highest average is item 1 was the administrators and teachers jointly plan, study, analyze the core curriculum of basic education And learning framework at a high level ($\bar{X} = 4.27$) and the item with the lowest average is item 8 was the school has created a curriculum structure to determine the course code, weight, grade and time, and grades level ($\bar{X} = 4.03$).

Keywords: The Condition of Academic Administration; The school curriculum development; The measurement and evaluation

บทนำ (Introduction)

โลกในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญหน้าด้านเทคโนโลยีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวและเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นี้ โดยปัจจัยสำคัญต่อการการเปลี่ยนแปลง คือการศึกษาที่มีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความพร้อมสำหรับการแข่งขันในสังคมโลก (วิจารณ์ พานิช, 2555) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (หมวด 5 มาตรา 39) ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจของสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จจะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งและมีคุณภาพ ดังนั้นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาจึงอยู่ที่งานวิชาการ อันประกอบด้วยงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งส่งเสริมด้านวิชาการ รวมถึงงานด้านการวัดและประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินงานด้านวิชาการจะมีขึ้นวางแผนงานด้านวิชาการ ขึ้นจัดการและดำเนินการและขึ้นส่งเสริมและติดตามผลด้านวิชาการ หลักการบริหารงานด้านวิชาการ คือ หลักแห่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

จากการศึกษาข้อมูลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในการผลิตและสร้างผู้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา อีกทั้งต้องดำเนินการเพื่อให้คุณภาพการศึกษา พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ถูกนำมาใช้ประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีสถิติค่าเฉลี่ยของผลการประเมินที่ผ่านมาไม่เป็นตามเป้าหมาย จากการติดตามผลสอบ O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2562 มีคะแนนเฉลี่ยทุกวิชาต่ำกว่า 50 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) เป็นมาตรฐานที่แสดงถึงการเตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่การเรียนในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งมีภารกิจหลักในการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามมาตรฐานในทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 -2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งบริบท

เขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41, 2562) โดยกำหนดพันธกิจ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ คุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตรวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสอดคล้องกับปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า ในเรื่องของการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างในสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนหรือการบริหารงานวิชาการนั้นควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนโดยผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มาพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของผู้เรียนยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 41

2. กลุ่มเป้าหมาย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 รวมประชากรทั้งสิ้น 1,656 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 จำนวน 30 คน ครูผู้สอนสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 จำนวน 312 คน รวมทั้งสิ้น 342 คน และได้รับการตอบแบบสอบถามจำนวน 312 คน คิดเป็นร้อยละ 89.65

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ซึ่งแบ่งเป็นข้อข่า 6 ด้าน ได้แก่ 1.การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3.การวัดผลประเมินผล 4.การนิเทศทางการศึกษา 5.การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 6.การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มีและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการฯ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการฯ อยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการฯ อยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการฯ อยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพการบริหารจัดการฯ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3.2. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยมีขั้นตอนเครื่องมือ โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับที่ครอบคลุมขอบเขตสภาพการบริหารงานวิชาการ

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้ว ไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขทางด้านเนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงแก้ไข ตามที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในแบบสอบถามเป็นคำถามที่สอดคล้อง ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎี

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย IOC (Index of Item Objective Congruence)

ขั้นตอนที่ 7 นำแบบสอบถามหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย (IOC) ที่มีได้ค่าความสอดคล้อง ซึ่งบางส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะไว้ ผู้วิจัยจะได้นำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 8 นำแบบสอบถามมาปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำแบบสอบถามที่ปรับแก้แล้ว ไปทดสอบและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try-Out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 15 คน

แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่า ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90

ขั้นตอนที่ 9 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ตรวจสอบและปรับปรุงเพื่อใช้เป็นแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

4.1.ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 เพื่อทำการตอบแบบสอบถามในการวิจัย

4.2.ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขออนุญาตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 เป็นสถานที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองเปล่า ติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ได้รับการประเมิน ในการส่งแบบสอบถามคืนและแบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

4.3 ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างของสถานศึกษา ทั้งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ จำนวน 342 ฉบับ

4.4 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์โดยได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 312 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.65

4.5 ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่จะนำไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยการใช้เกณฑ์การตัดสินคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบสอบถามผู้วิจัยใช้สถิติ ดังนี้

5.1.ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$)

5.2.ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 เสนอ ขั้นตอน ดังนี้ผล

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยหาค่าเฉลี่ย(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานStandard(Deviation) แล้วเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ระบุไว้ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง

ตาราง 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1 ผู้บริหารสถานศึกษา	30	8.62
2 ครูผู้สอน	282	81.03
รวม	312	89.65

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.62 และ ครูผู้สอนมีจำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 81.03 คน รวมทั้งสองสถานภาพเป็นจำนวน 312 คน ร้อยละ 89.65

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยภาพรวม

	สภาพการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษา ในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41	$\bar{x}$	S.D.	ระดับสภาพ	ลำดับ
1	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.16	0.67	มาก	6
2	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.20	0.71	มาก	5
3	การวัดผลและประเมินผล	4.43	0.66	มาก	1
4	การนิเทศการศึกษา	4.30	0.67	มาก	4
5	การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.34	0.64	มาก	2
6	การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา	4.31	0.67	มาก	3
	รวม	4.21	0.53	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 3 การวัดผลและประเมินผลอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{x}=4.43$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านที่1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ได้เล็งเห็นว่างานด้านการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดทางการศึกษา หากสถานศึกษามีการบริหารระบบการเรียนการสอนที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาประสบผลจึงถือว่างานวิชาการเป็นงานหลักและหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษาสอดคล้องกับรุ่งรัชดาพร เวหะชาติ(2553: 29) ได้กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญและเป็นส่วนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดหมายของหลักสูตร โดยมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารตามบทบาทหน้าที่และโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำครูในด้านวิชาการ ทำงานร่วมกับครูกระตุ้นให้คำแนะนำและประสานให้ครูทุกคนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มอบหมายความรับผิดชอบไปให้ครูทุกคนที่จะแนวทาง หรือวิธีการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถการดำเนินการ หรือการจัดกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมิกา ครโสภา(2561 :บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนครพนมพบว่า สภาพการบริหารงาน วิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือวัดผลและด้านการประเมินผลอาจเนื่องมาจาก ผลจากการประเมินระดับชาติที่สถานศึกษา ถูกประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด ก็คือ ค่าจากการวัดผลและประเมินผลซึ่งการจะได้ผลลัพธ์ที่ ถูกต้องเป็นธรรมและเชื่อถือได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารคณะครู ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำข้อมูลจากการวัดผลและประเมินผลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียน และสถานศึกษาต่อไปสอดคล้องกับ ปาริชาติ สุนทร (2560:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา และรองลงมาคือด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณกร เรืองกิจ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า 1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 มีแนวทางดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ควรศึกษาและวิเคราะห์ผลการประเมินหลักสูตร นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านการบริหารหลักสูตร สอดคล้องกับอภิชาติ สุภรัมย์ (2558 : 140) ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ในด้านงานหลักสูตร พบว่าประเด็นที่เป็นปัญหา คือ การขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร แนวทางการพัฒนา คือ ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ เกี่ยวกับท้องถิ่นได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสภาพชุมชน จากปัญหาดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสถานศึกษายังมิได้สร้างความตระหนักให้แก่ครูในการนำข้อมูลและผลสรุปของการวัดประเมินผล การประกันคุณภาพ และการนิเทศการศึกษาไปปรับใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สถานศึกษาอาจขาดการวางแผนการดำเนินการกำกับติดตามการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ต่อเนื่องเป็นระบบขั้นตอน ไม่มีการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สถานศึกษาควรศึกษา และเปิดรับความคิดเห็นความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากสถานศึกษาซีพีและผลผลิตของชุมชน
- 2.สถานศึกษาควรมีชี้แจงให้ผู้บริหารและครูมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อกำหนดจุดประสงค์ของการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล และเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1.ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ของสถานศึกษาเนื่องจากหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นของ สถานศึกษาสามารถตอบสนอง

ต่อความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาจริง เป็นผลสถานศึกษาสามารถจัดมวลง ประสพการณ์ และความรู้ต่างๆให้ผู้เรียนได้นำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

2.ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้ครูหาคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานของสถานศึกษาในการปฏิบัติงานด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง (Refference)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม.(ฉบับที่2)พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่9. กรุงเทพฯ: สุริยวิทยาสาสน.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2553). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
- พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: นาคิลป์โฆษณา.
- วรรณกร เรืองกิจ. (2558). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1..พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร*
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีการสร้างการเรียนรู้ เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*.
- กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สดศรี-สฤชดิวงศ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 41. (2562). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562*. สืบค้น 2 เมษายน 2563, จาก <http://www.secondary41.go.th/o10.html>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2562*. สืบค้น 2 เมษายน 2563, จาก <http://www.obec.go.th>.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2561). *หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อภิชาติ สุภรณ์มย์. (2558). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607–610.

ภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

Ceremony Merit on Illuminated Boat Wisdom of Thai Laos Ethnic Groups in Mekong Sub Region

พินิจ อินธิราช¹ ทองอินทร์ ไหวติ² กิ่งเพชร ส่งเสริม³ ปิยศักดิ์ สิดา⁴

Pinit Intirard, Thongin Waidee, Kingphet Songserm, Piyasak Sida

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาบุญประเพณีการไหลเรือไฟ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวในประเทศไทย และกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวชาติพันธุ์วรรณา เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภูมิปัญญาการไหลเรือไฟ เพื่อการอนุรักษ์พุทธศาสนาในเขตอาณานิคมศรีโคตรบูรณในประเทศไทย โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเชื่อมโยงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียน โดยใช้การระดมความรู้กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของบุญประเพณีการไหลเรือไฟ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวในประเทศไทย และกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ไม่น้อยกว่า 550 ปี ความเชื่อของการประกอบพิธีกรรมเป็นการผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์ พุทธ และการนับถือผี การประกอบพิธีกรรมเป็นไปเพื่อการสร้างบุญที่สัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 สมัยก่อนพิธีกรรมเป็นไปโดยเรียบง่าย ปัจจุบันมีระเบียบแบบแผนมากขึ้น ทั้งรูปแบบของเรือไฟ ก็เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังคงพบได้ 3 รูปแบบ คือ เรือไฟโบราณ เรือไฟบก และเรือไฟสมัยใหม่ ที่มีขนาดใหญ่ ใช้ค่าใช้จ่ายมากขึ้นและการใช้องค์ความรู้ทั้งทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่และแนวภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมในกระบวนการสร้าง เน้นความสวยงาม ยิ่งใหญ่แต่แฝงด้วยหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูร พบว่ามี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภูมิ

Received: 2021-07-05 Revised: 2021-12-10 Accepted: 2021-12-18

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Doctor of Philosophy program students Regional Development Strategy, Surin Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: ppppdog2499 @ gmail.com

² สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Regional Development Strategy, Surin Rajabhat University

³ สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Regional Development Strategy, Surin Rajabhat University

⁴ สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ Regional Development Strategy, Surin Rajabhat University

ปัญญาในประเพณีไหลเรือไฟ คือ รหัสลับของการสร้างบุญ และเป็นศูนย์รวมความรู้ใน 3 โลก (สวรรค์ มนุษย์ บาตาล) 2) ความรู้ทุกศาสตร์ที่เชื่อมสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ โดยกลไกการบูชาอวยพระพุทธรูปและบันไดเงินหรือทอง ริมฝั่งน้ำเพื่อบุญเรือไฟของบรรพบุรุษ 3) ศิลปะวิทยาการไหลเรือไฟสามารถสืบทอดได้กับคนทุกรุ่น ในกระบวนการทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) เรือไฟ คือ องค์ความรู้คติศาสตร์ที่ว่าด้วยแสงสว่างและน้ำซึ่งแฝงหลักพุทธธรรมในโลกธาตุ จักรวาล เทพยดา และพระคุณแม่น้ำ 5) ความรู้ทางกายภาพ ดิน น้ำ ลม ไฟ คู่ควรกับคุณธรรมก้าจัดทุกข์แห่งสวรรค์ มนุษย์ นรก เพื่อการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ ในประเพณีไหลเรือไฟ 6) วิศวกรรมและเทคโนโลยีเรือไฟเป็นภูมิรู้ที่เชื่อมโยงนิเวศวิทยาพืชสัตว์ ผีดิน ผีวน้ำ และน้ำลึก 7) ความรู้ทางวิทยาศาสตร์กายภาพและคณิตวิทยาเรื่องลมก่อให้เกิดมารดาและสิ่งมีชีวิต ในช่วงบุญประเพณีไหลเรือไฟ 8) การไหลเรือไฟเสมือนการไหลเวียนพลังงาน และเคมีสารในห่วงโซ่อาหารของสิ่งมีชีวิต 9) การไหลเรือไฟคือปรัชญาและข้อปฏิบัติตามความเชื่อเรื่อง “กรรม” ในศาสนาผี พราหมณ์ พุทธ เพื่อพิทักษ์ชาติพันธุ์และระบบนิเวศ และ 10) การสร้างเรือไฟ คือ วิถีปฏิบัติของการถือศีล ขอโหสิกรรม ให้ทานและบุญ ที่เชื่อมโยงกับวิถีทางปัญญา สามารถนำไปกำหนดเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมเรื่องภูมิปัญญาบุญประเพณีการไหลเรือไฟ ที่เอื้อต่อการอนุรักษ์พุทธศาสนาในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูรในประเทศไทยได้

คำสำคัญ (Keyword): ภูมิปัญญา; บุญประเพณีการไหลเรือไฟ; กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว; อนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง

Abstract

This study aimed to explain ceremony merit on illuminated boat wisdom of Thai Laos ethics groups in Thailand and Laos ethics group in Khammuan, Laos PDR, in Mekong sub region; to analyze factor of illuminated boat wisdom for Buddhism conservation of Srikhotaboon cultural area in Thailand and to make policy proposition for connection among education, religion and culture in the school. The present study was conducted by using mix method research methodologies consisting of a qualitative Ethnographic study, a document study, and a quantitative study. The results showed that the history of ceremony merit on illuminated boat wisdom of Thai Laos ethics groups in Mekong sub region has been begun for more 550 years. A belief of ceremony is mix among Brahmanism, Buddhism and soul religion. The festival of the Illuminated Boat Procession took place at the end of the Buddhist Rains Retreat or Ork Phansa In past, the ceremony was done in simple while in the present; this was done in a simplex. The type of illuminated boat was changed but it can be found in three types; ancient illuminated boat, land illuminated boat and modern illuminated boat. The modern science knowledge

and classically local wisdom were used to make the modern illuminated boat which is a big size, beauty and expensive. The illuminated boat is symbols which conceal the dharmic principle for living people. According to a factor analysis about desirable values of ceremony merit on illuminated boat wisdom of Thai Laos Ethics groups in Srikhotaboon cultural area, it was found that there were 10 factors that affect a preservation of the cultural ecology of Mekong Basins: 1) ceremony merit on illuminated boat wisdom is secret code of moral actions and a center of the knowledge in three Worlds (heaven, earth, nether world); 2) hydrographic knowledge relate with geography for ceremony merit on illuminated boat of an ancestor by pathway to worship Lord Buddha footprint and gold and silver stairs at riverside; 3) the knowledge of illuminated boat can be inherited from one generation to the next by methods of fundamental education; 4) illuminated boat is knowledge of fire study in order to light and water which conceal dharmic principle of the world, the universe, god and river favour; 5) physical knowledge of soil, water, wind and fire is same as moral principle to delete suffering of haven, human world and hell for complete learning in illuminated boat procession festival; 6) illuminated boat engineering and technology are wisdom which relate to plant and aquatic animal ecology; 7) motherhood and living are built from physical science knowledge and wind in folklore during ceremony merit on illuminated boat; 8) illuminated boat procession is chemical and energy cycles in food chain of an organism; 9) illuminated boat procession is philosophy and procedure following belief in 'Karma' of Brahmanism, Buddhism and soul religion for protection an Ethnography and ecosystem; 10) to make illuminated boat is procedure of observe the precepts, forgiveness, sacrifice and virtue, which relate to intellectual pathway. These 10 factors can be used to formulate a suggestion to promote the ceremony merit on illuminated boat wisdom in order to preserve the Buddhism of Srikhotaboon cultural area in Thailand.

Keywords: Wisdom; Ceremony Merit on Illuminated Boat; Thai Laos Ethics Groups; Mekong Sub Region

บทนำ (Introduction)

ภูมิปัญญาเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการสั่งสมเป็นเวลานาน ที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว หมายถึงกลุ่มชนชาวไทยที่พูดภาษาลาว เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ติดกับแม่น้ำ

โขงทั้งประเทศไทย และในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บริเวณที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว อาศัยอยู่เคยเป็นดินแดนที่มีความรุ่งเรืองในอดีตในนามของ “อาณาจักรศรีโคตรบูรณ” มีแม่น้ำโขง เป็นศูนย์กลางซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดหลักที่หล่อเลี้ยงประชากรมากกว่า 60 ล้านคน เป็นทั้งแหล่ง อาหาร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การขนส่ง การเดินทาง และอีกหลากหลายกิจกรรม ตลอด ระยะทาง 4,880 กิโลเมตร ตั้งแต่มณฑลชิงไห่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ราบสูงทิเบต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ไทย ราชอาณาจักร กัมพูชา และไหลลงสู่ทะเลจีนใต้ที่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ อัครพงษ์ คำคุณ 2553) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูรณ ยึดถือจารีตประเพณี เป็นกลไกขับเคลื่อนสังคมที่ชื่อว่าฮิตสิบสองคลองสิบสี่ บุญประเพณีที่สืบทอดกันมาจนเป็น เอกลักษณ์ของสังคมนั้น ๆ ในประเพณีบูชาไฟถือเป็นมรดกภูมิปัญญาอีกประการหนึ่งที่ต้องมา ประกอบกับความเชื่อและภูมิปัญญาเกี่ยวกับดิน น้ำ ไฟ และลม ดังปรากฏทุกวันนี้ อาทิ การ บูชาไฟในเดือนยี่ เรียกประเพณียี่เป็งของคนไทภาคเหนือในประเทศไทย ประเพณีไหลเรือไฟใน เดือน 11-12 ของจังหวัดนครพนมในประเทศไทย และแขวงสวันเขตของสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (อัจฉรา ภาณุรัตน์ 2554)

งานประเพณีไหลเรือไฟ หรืองานประเพณีไหลเฮือไฟ (ในภาษาท้องถิ่นอีสาน) เป็น องค์ประกอบหนึ่งของฮิตสิบสอง โดยเป็นงานประเพณีประจำเดือนสิบเอ็ด ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพุทธ ศาสนาที่นิยมทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 วันออกพรรษา โดยเฉพาะท้องถิ่นที่มีชัยภูมิเหมาะสม คือ มีแม่น้ำหรือลำน้ำ นอกจากประเทศไทยแล้วที่พอมิรายงานเกี่ยวกับประเพณีไหลเรือไฟ ได้แก่ ประเทศอินเดีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน ราชอาณาจักรกัมพูชา และ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ เท่าที่ปรากฏจะมีแนวทางที่คล้ายกันและอยู่บนพื้นฐานความ เชื่อต่าง ๆ อาทิ การบูชารอยพระพุทธรูป การบวงสรวงพระธาตุจุฬามณีบนสรวงสวรรค์ การขอฝน การ เอาไฟเผาความทุกข์ การขอขมาและระลึกถึงพระคุณพระแม่คงคา เป็นต้น โดยหลัก ๆ แล้วจะเป็น ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา (เบญจมาศ เกตุแก้ว 2521) เรือไฟในสมัยโบราณมีรูปแบบ ที่เรียบง่าย โดยทำจากต้นกล้วยและลำไม้ไผ่ที่หาได้มาจัดทำเป็นโครงเรือไฟง่าย ๆ พอที่จะทำให้ลอย น้ำได้ การประดับตกแต่งเรือไฟภายในเรือไฟจะประดับด้วยดอกไม้ ธูป เทียน ตะเกียง ขี้ไต้ สำหรับ จุดให้สว่างไสว ก่อนจะปล่อยเรือไฟลงกลางลำแม่น้ำ (สาร สารทัศนายนันท์ 2530) ปัจจุบันมีจัดทำ เรือไฟรูปแบบต่าง ๆ โดยมีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ประกอบในการจัดทำ และประดับ ตกแต่งให้วิจิตรตระการตามากยิ่งขึ้น เมื่อปล่อยเรือไฟเหล่านี้ลงกลางลำน้ำโขงภายหลังการจุดไฟให้ ลุกโชติช่วง แล้วจะเป็นภาพที่งดงามและติดตาตรึงใจตลอดไป (ปรียา แสนทวีสุข 2539) ในปัจจุบัน ประเพณีไหลเรือไฟจัดขึ้นทั่วไปในหลายจังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะจังหวัดที่ ตั้งอยู่ติดลำน้ำ เช่น แม่น้ำมูล-ชี และแม่น้ำโขง ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ สกลนคร หนองคาย เลย อุบลราชธานี นครพนม และมหาสารคาม แต่ละจังหวัดจะมีรูปแบบและความเชื่อในการจัดที่ แตกต่างกันไป (คำผล กองแก้ว 2524) แต่ประเพณีไหลเรือไฟที่เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป คือ ไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม โดย ปรียา แสนทวีสุข (2539) ได้รายงานประวัติความเป็นมาของ

ประเพณีไหลเรือไฟจังหวัดนครพนมว่าเป็นประเพณีโบราณ มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาแล้ว 532 ปี บนพื้นฐานความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างพราหมณ์และพระพุทธศาสนา

ในงานครั้งนี้ได้ศึกษาภูมิปัญญาบุญประเพณีการไหลเรือไฟ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ในประเทศไทย และกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) โดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความเชื่อ การประกอบพิธีกรรม พัฒนาการของบุญประเพณีไหลเรือไฟ รวมทั้งข้อแตกต่างของภูมิปัญญาระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว โดยเฉพาะข้อมูลการศึกษาในแขวงคำม่วน สปป. ลาวยังไม่มีรายงานมาก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ยังวิเคราะห์องค์ประกอบภูมิปัญญาการไหลเรือไฟ เพื่อการอนุรักษ์พุทธศาสนาในอาณาบริเวณศรีโคตรบูรณในประเทศไทย โดยองค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเชื่อมโยงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียน และยังให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาที่เอื้อต่อการพัฒนานิเวศวิทยาวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และสันติภาพขององค์การอาเซียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาบุญประเพณีการไหลเรือไฟ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาว ในประเทศไทย และกลุ่มชาติพันธุ์ลาวในแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภูมิปัญญาการไหลเรือไฟ เพื่อการอนุรักษ์พุทธศาสนาในอาณาบริเวณศรีโคตรบูรณในประเทศไทย
3. เพื่อจัดทำคู่มือเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการไหลเรือไฟ โดยเชื่อมโยงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แนวชาติพันธุ์วรรณา การศึกษาจากเอกสาร และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ศึกษาประวัติความเป็นมา บริบทของชุมชน ความเชื่อ พิธีกรรม ลักษณะรูปแบบของเรือไฟ และนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาความเหมือนและแตกต่างในพื้นที่การวิจัยทั้งสองพื้นที่ โดยการสังเกตทั้งแบบ มีส่วนร่วมและการสังเกตไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคัดเลือกผู้รู้ในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมของประเทศไทย 40 คน และเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สปป.ลาว 20 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อาวุโส หรือปราชญ์ท้องถิ่น คณะกรรมการจัดประเพณีไหลเรือไฟ ผู้ควบคุมการสร้างเรือไฟ ช่างทำเรือไฟ และผู้เข้าร่วมในประเพณีไหลเรือไฟ

สร้างประเด็นคำถามจำนวน 60 ข้อ ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบ จากนั้นนำแบบสอบถามไปสำรวจความคิดเห็นกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวในพื้นที่อาณาจักรศรีโคตรบูรณ ประเทศไทย จำนวน 500 คน ได้แก่ นักเรียน

200 คน นักศึกษา 150 คน ผู้อาวุโส อายุ 35-45 ปีที่เคยได้เข้าร่วมชมงานประเพณีไหลเรือไฟ 50 คน กรรมการสถานศึกษาและผู้ใหญ่บ้าน 20 คน ครูและอาจารย์ 80 คน

การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ได้ใช้วิธีการวิจัย เชิงคุณภาพนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ จัดประชุมสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลและผลลัพธ์ โดยเชิญกลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน ได้แก่ นักเรียนหรือนักศึกษาระดับมัธยมศึกษา 5 คน ผู้นำสถานศึกษาและคณะครู 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน ปราชญ์ท้องถิ่น 2 คน และประชาชนทั่วไป 5

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟของอาณาจักรศรีโคตรบูรณในประเทศไทย และสปป.ลาว พบว่าประเพณีไหลเรือไฟมีประวัติยาวนานไม่ต่ำกว่า 550 ปี การทำเรือไฟเป็นประเพณีตั้งแต่โบราณ ปรากฏหลักฐานเมื่อปี พ.ศ. 2004 (สิลา วีระวงศ์ 2529) โดยมีแนวความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพราหมณ์ พุทธ ศีบรรพบุรุษ ดังนี้ เพื่อการบูชารอยพระพุทธรูปที่ประทับไว้ ที่ริมฝั่งน้ำนมมทานที่ บูชาพระพุทธรูปเจ้าในวันพระเจ้าโปรดโลก บูชาพระรัตนตรัยและพระพุทธรูปเจ้า 5 พระองค์ บูชาพญานาค การเอาไฟเผาความทุกข์ การขอขมาและระลึกถึงพระคุณพระแม่คงคา การบูชาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ และเป็นการบูชาประทีปตามประเพณี (ปริยาแสนวิสุข 2539) สถานที่ใช้ประกอบพิธีสมัยก่อนของไทยจะเป็นทำนน้ำใกล้หมู่บ้าน ต่อมามีการจัดงานร่วมกัน โดยหน่วยงานของรัฐ แต่ละคุ้มบ้านมาช่วยกันสร้างเรือไฟ ขั้นตอนการประกอบพิธี ตอนเช้า ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ บวงสรวงพระธาตุพนม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง รั้วพื้นเมืองของจังหวัดนครพนม ตอนบ่าย จะแห่ขบวนเรือไฟบกและปราสาทผึ้ง รอไฟพระฤกษ์ทำพิธีทางศาสนาแล้วปล่อยเรือไฟ แต่สำหรับ สปป.ลาว ประเพณีไหลเรือไฟนั้นไม่ได้ปฏิบัติสืบต่อมาอย่างต่อเนื่อง มีบางช่วงเวลาที่หยุดชะงักไป ด้วยเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครอง ต่อมาภายหลังจึงมีการฟื้นฟูประเพณีไหลเรือไฟขึ้นใหม่ พิธีการดั้งเดิมนั้น (ชุมชนเล็กๆ ยังมีการปฏิบัติกันอยู่) พอใกล้จะถึงวันออกพรรษา ภิกษุสามเณรของแต่ละคุ้มวัดจะบอกกล่าวชาวบ้านชวนกันมาจัดเตรียมทำเรือไฟล่วงหน้าก่อน 2-3 วัน โดยจัดหาต้นกล้วยและลำไม้ไผ่ที่หาง่าย ๆ ในหมู่บ้านมาจัดทำเป็นโครงเรือไฟง่าย ๆ พอที่จะให้ลอยน้ำได้ แผงที่วางสิ่งของอาจทำด้วยการสานไม้ไผ่ส่วนที่ยกสูงขึ้นจากส่วนที่เป็นแพเล็ก ๆ ความยาวของแพประมาณ 4-5 วา เวลาเพลก็มีการถวายภัตตาหารเพล และเลี้ยงบรรดาแรงงานชาวบ้านที่มาช่วยทำเรือไฟจนกระทั่งเรือไฟแล้วเสร็จ ในวันนั้นมีการเล่นต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานในช่วงบ่าย พอค่ำชาวบ้านจะทำขนมหรือสิ่งของที่ต้องการบริจาคทานใส่ลงไปในเรือ แล้วจุดไฟให้สว่าง โดยขี้ได้ (ขี้กระบอง) เป็นเชื้อไฟ หรือบางแห่งใช้ขี้ไต้ที่เป็นมัดผูกติดกับโครงเรือแล้วจุดรายรอบลำเรือ จากนั้นก็ผลักเรือให้ออกไปกลางน้ำล่องลอยไปเรื่อย ๆ พิธีการดังกล่าวจะจัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ หรือวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 (แก้ว โพนหาราด, สัมภาษณ์)

รูปแบบเรือไฟของไทยมี 3 รูปแบบ คือ เรือไฟโบราณ เรือไฟบก และเรือไฟสมัยใหม่ แต่เรือไฟของแขวงคำม่วน สปป. ลาว ไม่พบเรือไฟบกซึ่งเป็นเรือไฟที่มีลักษณะโบราณที่ใช้ในขบวนแห่บน

บก แล้วนำมาไหลไปตามลำน้ำ ภายในบรรจุของเครื่องใช้ อาหารคาวหวาน รวมทั้งเรือโบราณลำเล็ก ๆ (ภาพที่ 1) การสร้างเรือไฟสมัยใหม่ในประเทศไทยเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 (เด่นชัย ไตรยะธา, สัมภาษณ์) แล้วมีการพัฒนามาเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ในกระบวนการสร้างเรือไฟต้องอาศัยแนวความรู้ระหว่างวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เช่น วิศวกรรม การช่าง สถาปัตยกรรม ควบคู่กับภูมิปัญญาดั้งเดิมในปัจจุบันการจัดงานไหลเรือไฟมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ขนาดเรือไฟจึงมีขนาดใหญ่ มีความอลังการ และใช้เงินลงทุนหลายแสนบาทในแต่ละลำ ประเพณีไหลเรือไฟจึงกลายมาเป็นเอกลักษณ์ ที่แสดงถึงปรัชญาในการสร้างบุญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาศาสนา ของชาวจังหวัดนครพนมอย่างแท้จริง การนำภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟมาบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักและเล็งเห็นคุณค่า ตามแก่นความเชื่อดั้งเดิมของประเพณีไหลเรือไฟ เรือไฟสมัยใหม่ของชาวแขวงคำม่วนเริ่มเมื่อประมาณ พ.ศ. 2549 มีจำนวนเรือไฟสมัยใหม่เพียง 5-7 ลำ (สีพอน คำปันยา, สัมภาษณ์) และมีขนาดไม่ใหญ่มากเมื่อเทียบกับฝั่งไทย แสดงให้เห็นถึงแนวทางการนำวิทยาศาสตร์สมัยใหม่มาใช้ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น และมีแนวโน้มว่าในอนาคตน่าจะเกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการสร้างเรือไฟระหว่างสองฝั่งลำน้ำแม่โขง

ข้อแตกต่างของประเพณีไหลเรือไฟระหว่างประเทศไทยและ สปป.ลาว มีดังนี้ 1) พิธีกรรมไหลเรือไฟในประเทศไทย มีหน่วยงานทางราชการเป็นผู้จัดงาน และมีแบบแผนมากกว่า ในขณะที่แขวงคำม่วน สปป.ลาว มีลักษณะเรียบง่าย 2) งานประเพณีไหลเรือไฟในประเทศไทย มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง การจัดงานอย่างยิ่งใหญ่ และใช้งบประมาณมากกว่า 3) พิธีกรรมไหลเรือไฟของแขวงคำม่วน มีลักษณะคล้ายกับการลอยกระทงในวันเพ็ญเดือน 12 ของไทย และไม่มีไฟพระฤกษ์หรือไฟพระราชทานมาจุดต่อกับเรือไฟ และเรือไฟโบราณของฝั่งลาว ทำเป็นลักษณะคล้ายกระทงที่ใช้ลอยในวันเพ็ญเดือน 12 ของประเทศไทย (ภาพที่ 1 ก-ข.) 4) แต่ละชุมชนของแขวงคำม่วนไม่มีการสร้างเรือไฟบก เพื่อนำมาลอยน้ำ อาจทำไว้บูชาบ้างแต่ไม่แพร่หลาย 5) เรือไฟสมัยใหม่ในประเทศไทย เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2526 ส่วนของแขวงคำม่วน สปป. ลาว เริ่มมีการสร้างเมื่อ พ.ศ. 2549 6) ขนาดของเรือไฟสมัยใหม่ของแขวงคำม่วน สปป. ลาว มีขนาดเล็กกว่าฝั่งไทย 2-6 เท่า (ภาพที่ 1 จ-ฉ) 7) ค่าใช้จ่ายของการจัดทำเรือไฟของแขวงคำม่วน สปป. ลาว ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานราชการ เหมือนกับในประเทศไทย 8) ฐานเรือไฟสมัยใหม่ของแขวงคำม่วน สปป. ลาว ใช้เรือหางยาวต่อกัน 4-6 ลำ หรือใช้ไม้ไผ่ลำใหญ่มัด เป็นท่อนลอย บางส่วนใช้ไม้แปรรูปตีประสาน ส่วนฐานเรือไฟของไทยจะใช้ไม้ไผ่มัด เป็นโค่นแล้วมัดกับถังน้ำมันขนาด 200 ลิตร ทำเป็นท่อนลอย (ภาพที่ 2 ก-ข) เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะฐานเรือไฟ ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บางส่วนมีลักษณะคล้ายกับประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2526 9) ดวงไฟที่ใช้ประดับเรือไฟ สปป. ลาว ทำจากขวดเครื่องดื่มบำรุงกำลัง ส่วนในประเทศไทยใช้กระป๋องกาแฟ (ภาพที่ 2 ค-ง) 10) ระยะห่างของการแขวนดวงไฟของ สปป. ลาว จะห่างมากกว่า ของประเทศไทย 11) รูปแบบเรือไฟของชาวแขวงคำม่วน จะเป็นแบบเรียบง่าย ไม่เน้นภาพเคลื่อนไหวมากเหมือนกับประเทศไทย (ภาพที่ 2 จ-ฉ) ทั้งนี้เนื่องจากอัตราการแข่งขันในประเทศไทยจะมีมากกว่าของแขวงคำ

ม่วน 12) ระยะเวลาในการเตรียมการและสร้างเรือไฟของแขวงคำม่วน สปป.ลาวใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ ส่วนในประเทศไทยใช้เวลาประมาณ 1 เดือน

ผลการวิเคราะห์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟในประเทศไทย พบว่ามี 10 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ภูมิปัญญาในประเพณีไหลเรือไฟ คือรหัสลับของการสร้างบุญ และเป็นศูนย์รวมความรู้ในสามโลก (สวรรค์ มนุษย์ และบาดาล) องค์ประกอบที่ 2 ความรู้อุทกศาสตร์ที่เชื่อมสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์โดยยกกลไกการบูชารอยพระพุทธบาทและบันไดเงิน บันไดทองริมฝั่งน้ำเพื่อบูชาไหลเรือไฟของบรรพบุรุษ องค์ประกอบที่ 3 ศิลปะวิทยาการการไหลเรือไฟสามารถสืบทอดได้กับคนทุกรุ่นในกระบวนการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบที่ 4 เรือไฟคือองค์ความรู้คติศาสตร์ที่ว่าด้วยแสงสว่าง และน้ำ ซึ่งแฝงหลักพุทธธรรมในโลกธาตุ จักรวาล เทพยดา และพระคุณแม่น้ำ องค์ประกอบที่ 5 ความรู้ทางกายภาพดิน น้ำ ลม ไฟ คู่ควรกับคุณธรรมกำจัดทุกข์ แห่งสวรรค์ มนุษย์ นรก เพื่อการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ในประเพณีไหลเรือไฟ องค์ประกอบที่ 6 วิศวกรรมและเทคโนโลยีเรือไฟเป็นภูมิรู้ที่เชื่อมโยงนิเวศวิทยา พืช สัตว์ ผีดิน ผีน้ำ และน้ำลึก องค์ประกอบที่ 7 ความรู้ทางวิทยาศาสตร์กายภาพ และคติชนวิทยา เรื่องลม ก่อเกิดมารดา และสิ่งที่มีชีวิตในช่วงบุญไหลเรือไฟ องค์ประกอบที่ 8 การไหลเรือไฟเสมือนการไหลเวียนของพลังงานและเคมีสารในห่วงโซ่อาหารของสิ่งมีชีวิต องค์ประกอบที่ 9 การไหลเรือไฟคือปรัชญา และข้อปฏิบัติตามความเชื่อเรื่องกรรมในศาสนาผี พราหมณ์ พุทธ เพื่อพิทักษ์ชาติพันธุ์และระบบนิเวศ และองค์ประกอบที่ 10 การสร้างเรือไฟคือวิถีปฏิบัติของการถือศีล ขอบโหลสิกรรมให้ทาน และบุญ ที่เชื่อมโยงกับวิถีทางปัญญา ตัวแปร แต่ละองค์ประกอบมีจำนวนตัวแปรและค่าน้ำหนักดังตารางที่ 1

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หลังจากการทำไฟกัศกรูป หรือการระดมความรู้กลุ่ม มี 4 ข้อ ดังนี้

นโยบายที่ 1 ส่งเสริมการสืบทอดความเชื่อในพิธีกรรมไหลเรือไฟ ควบคู่ไปกับการสอนคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชน

นโยบายที่ 2 ส่งเสริมการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่อง ประเพณีการไหลเรือไฟอย่างต่อเนื่อง

นโยบายที่ 3 ส่งเสริมให้สถานศึกษานำภูมิปัญญาบุญประเพณีการไหลเรือไฟเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา

นโยบายที่ 4 ส่งเสริมการผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณีการไหลเรือไฟสองฝั่งโขงในเขตวัฒนธรรมศรีโคตรบูรทุกรูปแบบ ที่สามารถเผยแพร่ได้อย่างทั่วถึงทุกช่องทาง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟของอาณาจักรศรีโคตรบูรในประเทศไทย และสปป.ลาว มีประวัติยาวนานไม่ต่ำกว่า 550 ปี ในระยะเวลาดังกล่าวได้เกิดการสั่งสมบ่มเพาะเกิดเป็นภูมิปัญญา

เกิดขึ้น โดยเริ่มแรกเป็นภูมิปัญญาราชสำนัก (ศรีโคตรบูรณ) ในสมัยกษัตริย์ลาว คือพระเจ้าไชยเชษฐา และพระเจ้าฟ้างุ้ม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการไหลเรือไฟ และในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นเป็นยุคที่ฮินดูและพุทธศาสนาเริ่มเข้ามาเผยแพร่ในลาว และเนื่องจากแนวความเชื่อของพิธีกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับศาสนา ภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟ จึงจัดเป็นภูมิปัญญาศาสนา และเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเฉพาะที่มีที่ติดกับแม่น้ำ

พิธีกรรมการไหลเรือไฟเป็นฮีตที่ 11 ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ซึ่งพิธีกรรมที่จัดขึ้นในฮีตสิบสอง ล้วนเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับข้าวและความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร เพราะสังคมหมู่บ้านอีสาน มีวิถีชีวิตขึ้นอยู่กับเกษตร หรือการทำนาปลูกข้าว ที่อาศัยน้ำฝนหล่อเลี้ยงให้พืชพันธุ์สมบูรณ์สุริยา และพิธีกรรมที่ชาวบ้านทำขึ้นเกี่ยวกับการเกษตรนั้น มีลักษณะที่เป็นการอ้อนวอนขอหรือขอบคุณต่อผีสงเทวดา ที่ชาวบ้านเชื่อว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่บันดาลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ (กุสุมา ชัยวินิตย์ 2531)

รูปแบบเรือไฟสมัยใหม่ เป็นสภาพสร้างสรรค์จากจุดของดวงไฟเป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตามจินตนาการ คติความเชื่อ สิ่งแวดล้อมทางสังคมและอื่น ๆ ของผู้ประกอบการพิธีกรรม นอกจากจะเป็นการทำเพื่อตอบสนองคติความเชื่อของชุมชนแล้ว ยังเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สะท้อนคติความเชื่อออกมาในภาพลักษณ์ที่ปรากฏได้เช่นกัน เรือไฟทางน้ำที่ส่งเข้าร่วมในการประกอบพิธีกรรมนั้นสามารถนำภาพลักษณ์ที่เกิดจากดวงไฟ แบ่งออกได้เป็นกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มภาพลักษณ์ที่แสดงถึงพุทธศาสนาโบราณสถานที่สำคัญที่เกี่ยวกับทั้งในจังหวัดและในประเทศ ได้แก่ รูปองค์พระธาตุพนม พระธาตุท่าอุเทน พระธาตุศรีโคตรบอง พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นต้น
2. กลุ่มภาพลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แก่ เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ พระบรมสาทิสลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตราสัญลักษณ์ 84 พรรษา พระราชกรณียกิจ เป็นต้น
3. กลุ่มภาพลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ได้แก่ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง พสกนิกรชาวไทย ภาพการประกอบอาชีพ เหตุการณ์สำคัญ เช่น วันเปิดสะพานมิตรภาพไทย-ลาว วันที่ 1 เดือน 11 ปี 2011 เป็นต้น
4. กลุ่มภาพลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือ เช่น ดอกบัวบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา นางฟ้า พระยานาคราช เป็นต้น

ข้อแตกต่างของพิธีกรรมและลักษณะรูปแบบของเรือไฟระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอด และส่งต่อกันอย่างยาวนานของชนชาติพันธุ์ไทยลาว ส่วนในสปป.ลาว จะพบว่ามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่ตามหลังในประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากบุญประเพณีไหลเรือไฟในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้หยุดชะงักไปพักหนึ่งเนื่องจากผลกระทบจากสภาวะทางการเมืองการปกครอง แต่อย่างไรก็ตามจะพบว่าการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีเรือไฟระหว่างชาวไทยและลาวอยู่ และมีแนวโน้มในอนาคตว่าถ้าหากหน่วยงานราชการ

ของ สปป.ลาว เข้ามามีบทบาทต่อบุญประเพณีไหลเรือไฟอย่างจริงจังจะส่งผลให้พัฒนาการของบุญประเพณีไหลเรือไฟในลาวมีลักษณะก้าวกระโดด

องค์ประกอบทั้ง 10 ประการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาบุญประเพณีไหลเรือไฟในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงในช่วงวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 11 ประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี ผู้เฒ่าผู้แก่ จะรวมกันทำเรือไฟด้วยกาบกล้วยหลาย ๆ อัน ใส่หมากพลู บุหรี่เทียน ดอกไม้ อย่างละ 3 ลงไปด้วยเพื่อทำบุญบูชาพระยานาคและแม่น้ำ คำว่าสวรรค์ นั้นชาวพุทธ เข้าใจว่าที่ประทับของวิญญาน เทวดา และพระพุทธเจ้า มนุษย์ คือ บรรพบุรุษอยู่ในปัจจุบัน บาตาล คือได้น้ำหรือนรก เป็นที่อยู่ของบรรดาอมนุษย์ พวกเทพ พวกผี และพระยานาค

ปัจจุบันเรือไฟทำให้ใหญ่ ซึ่งสว่างไสวกว่าเดิม ทำให้เกิดความคิด วิวัฒนาการตามยุคสมัยนั้น ๆ ไฟและน้ำเปรียบเสมือนสิ่งที่จะช่วยปิดเป่าความทุกข์ยากลำบากเข็ญให้มลายหายไปเปรียบเสมือนแสงธรรมอันมีความสว่างส่องนำทางกลางใจให้พบแต่ความสุขความเจริญในชีวิต ถ้าสามารถเข้าถึงแก่นแท้ เป็นการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ในระหว่างที่ทำบุญประเพณีไหลเรือไฟ จะทำให้พบหนทางแห่งการดับทุกข์ ซึ่งใช้วิถีทางตามแนวธรรมชาติ เข้าใจถึงความเกื้อกูลกันระหว่าง ดิน น้ำ ลม ไฟ และสิ่งมีชีวิต ดินให้พืชพรรณ ผัก อาหารแก่มนุษย์ น้ำมีปลา ปู กุ้ง ลม คนโบราณเข้าใจว่าลมก็คืออากาศ ที่เราใช้หายใจ หากเราไม่มีลมก็คือตาย จะได้ยินคนเฒ่าคนแก่พูดเสมอว่า หมดลมก็คือหมดอายุ (ตาย) ไฟ ในที่นี้คือแสงสว่างของชีวิต อาจหมายถึงแสงแดดที่ให้ความอบอุ่น ทำให้มองเห็น ฉะนั้นเราควรรักษาดิน น้ำ ลม ไฟ ไว้ต่อไป เพราะมีประโยชน์ มีพระคุณต่อชีวิตมนุษย์ เราต้องรักษาบูชาไว้ต่อ ๆ ไป จากการใช้วัสดุที่เป็นธรรมชาติ ในการสร้างเรือไฟได้ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมมาร่วมสร้าง เห็นว่าความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเรื่องคติของคนโบราณนำมาอธิบายแนวคิดที่แฝงอยู่ในบุญประเพณีไหลเรือไฟ ความรู้เรื่อง ดิน น้ำ ลม ไฟ ของคนภูมิปัญญาไหลเรือไฟนั้นเป็นประเพณีที่ดีงาม ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้ คงอยู่ เมื่อเวลาผ่านไป ถ้าไม่มีการให้ความสำคัญ และสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เข้าสู่ ยุคโลกาภิวัตน์ เช่นในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนอาจจะไม่ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ให้ภูมิปัญญาดังกล่าวคงอยู่ คือ การให้การศึกษาให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญ มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดความศรัทธา ถึงตำนานของบุญประเพณีที่แฝงแนวทางการดำเนินชีวิต การบรรจุเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะทำให้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไม่สูญหายไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ควรมีการศึกษากุมิปัญญาไหลเรือไฟให้ครอบคลุมพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และควรขยายพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่อีก 4 ประเทศที่มีชัยภูมิติดแม่น้ำโขง

ควรศึกษากุมิปัญญาไหลเรือไฟในแง่มุม อื่นอีก เช่น วิวัฒนาการทางชาติพันธุ์ต่อการเปลี่ยนแปลงของแนวความเชื่อ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาท้องถิ่น

ในด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค ควรได้รับการส่งเสริมค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญา บุญประเพณีการไหลเรือไฟกับองค์ประกอบทั้ง 10 ของเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาบุญประเพณีการไหลเรือไฟที่จะเอื้อต่อการพัฒนานิเวศวิทยาวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และ สันติภาพขององค์การอาเซียน

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- แก้ว โพนหาราช. (2554 : ตุลาคม 11). สปป. ลาว. *สัมภาษณ์*.
- กุสุมา ชัยวินิตย์. (2531). *ศาสนาชาวบ้านในวรรณกรรมพื้นบ้าน*. ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- คำผล กองแก้ว. (2524). *การศึกษาประเพณีไหลเรือไฟ*. อุบลราชธานี: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครูอุบลราชธานี.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และอักรพงษ์ คำคุณ. (2553). *แม่น้ำโขง: จากตำนาน-ลำนช้าง-ตนเลมถึงกิวล่อง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.
- เด่นชัย ไตรยะธา. (2554 : ตุลาคม 7, 10, 12). *สัมภาษณ์*.
- เบญจมาศ เกตุแก้ว. (2521). ไหลเรือไฟ. *ศิลปากร*. 2(2), 49-56.
- ปรียา แสนทวีสุข. (2539). *การไหลเรือไฟจังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สารคาม.
- สาร สารทัศน์นันท. (2530). *ฮีตสิบสอง-คองสิบสี่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. เลย : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมวิทยาลัยครูเลย.
- สีพอน คำปัญญา. (2554 : ตุลาคม 11). สปป. ลาว. *สัมภาษณ์*.
- สีลา วีระวงศ์. (2529). *ฮีตสิบสอง*. แปลโดย อุดม พรประเสริฐ และพิชัย ศรีภูมิไฟ. อุบลราชธานี : วิทยาการพิมพ์.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2554). *เศรษฐกิจนิเวศธาตุ*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในพื้นที่ของจังหวัดนครนายก

Development of the Potential of recreational tourist attractions in the Nakhon Nayok Province

เกษร ทนพลกรัง¹ ชวลีย์ ณ ถลาง² ผกามาศ ชัยรัตน์³ พยอมน ธรรมบุตร⁴

Kesorn Thonplonkrung Chawalee Na Thalang Pakamas Chairatana

Phayoom Dharmabutra

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อศึกษาศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในจังหวัดนครนายก 2.เพื่อเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในจังหวัดนครนายก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในจังหวัดนครนายก 4 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ภาคชุมชน นักวิชาการ เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพและองค์ประกอบของการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก มีความเป็นธรรมชาติ การเดินทางสะดวกอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีความหลากหลายทางการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ ภาครัฐและภาคเอกชนควรสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีความร่วมมือในการจัดการการท่องเที่ยว รวมถึงการประชาสัมพันธ์พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การสนับสนุนภาคธุรกิจท้องถิ่น การสร้างความตระหนักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการของจังหวัดนครนายก ให้มีความอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาศักยภาพ; แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ; จังหวัดนครนายก

Received: 2021-05-03 Revised: 2021-06-08 Accepted: 2021-06-09

¹ สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา Tourism and hotel management, College of Management, Phayao University. Corresponding Author e-mail: kesorn_2590@hotmail.com

² วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management, Phayao University

³ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management, Phayao University

⁴ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management, Phayao University

Abstract

The objective of This research were 1) to study the potential of tourism components in recreational tourist attractions in Nakhon Nayok Province 2) to propose as a guideline to promote recreational tourism in Nakhon Nayok Province. The research was a qualitative research. The qualitative data were conducted by stakeholders in recreational tourism in the province from 4 groups, namely government sectors, private sector, academicians, and local community leaders. The qualitative in-depth interview. Ask for opinions on the development of tourist attractions Assessing the Potential and Composition of Tourism in Nakhon Nayok Province. The results found that Tourist attraction of Nakhon Nayok Province natural convenient transportation near Bangkok There is a variety of tourism such as natural tourism. agricultural tourism and recreational tourism. The public and private sectors should encourage all sectors to cooperate in tourism management. Including public relations for tourist attractions and support for local guides Raising awareness in the development of recreational tourism in Nakhon Nayok Province to be sustainable

Keywords: Potential of tourism; Recreational Attraction; Nakhon Nayok

บทนำ (Introduction)

ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน ทำให้รัฐบาลให้ความสำคัญในการพัฒนาและบริหารด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ให้เป็นที่ยอมรับและประทับใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้มีการประชาสัมพันธ์ “ปีท่องเที่ยวไทย” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาสู่ประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายและเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติและคนในประเทศโดยเฉพาะทิศทางการพัฒนาและการส่งเสริม การท่องเที่ยวที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ ฉบับที่ 4 ถึงฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์หลักของ การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกันและต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งหากพิจารณาในแง่เศรษฐกิจจากจำนวนรายได้ จำนวนนักท่องเที่ยวนับว่าแนวโน้มด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (บุศรา เกิดแก้ว, 2560)

แหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนนันทนาการ (Recreational Attraction) จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือเป็นสถานที่ หรือเป็นกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มิได้มีความสำคัญในเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา หรือวัฒนธรรม แต่อาจเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมร่วมสมัย เพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพักผ่อนให้มีความสุขสนุกสนานรื่นรมย์บันเทิง และอาจมีการศึกษาหาความรู้ร่วมด้วย แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในประเทศไทยมีด้วยกันหลายประเภท และหลายแห่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในเขตเมือง หรือชานเมืองเพื่อความสะดวกในการเดินทาง แต่แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ของไทย ยังไม่ค่อยมีชื่อเสียงแพร่หลายมากนักในต่างประเทศ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ มีทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐ เช่น สวนสาธารณะ สวนสัตว์ สนามกีฬา เป็นต้น และที่ดำเนินการโดยเอกชน เช่น สวนสนุก และสวนสาธารณะลักษณะพิเศษ สำนักกำหนดกรอบหรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการที่ชัดเจนสำหรับให้หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลแหล่งท่องเที่ยวได้นำไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไป (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

จังหวัดนครนายก เป็นจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นเพียงการท่องเที่ยวตามเทศกาลเพียงอย่างเดียว ทั้งที่เป็นจังหวัดนครมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งธรรมชาติที่สวยงาม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และจากสถานการณ์การท่องเที่ยวปัจจุบัน ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตามแหล่งท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาอย่างเนืองแน่น ทั้งนี้เพราะความได้เปรียบของที่ตั้งที่และลักษณะภูมิประเทศอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก ย่อมดึงดูดความสนใจจากชาวกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงแวะเข้ามาเยี่ยมเยียน อีกทั้งสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ก็เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครนายกเพิ่มขึ้นทุกปีพ.ศ. 2562 มีผู้เยี่ยมเยือน 2,603,112 คน แยกได้เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 2,583,112 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 20,000 คน นอกจากนี้จังหวัดนครนายกยังเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างแหล่งอุตสาหกรรมในภาคกลางตอนบน กับแหล่งอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก จึงมีศักยภาพที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและ นันทนาการ ในภูมิภาคนี้ (กรมการท่องเที่ยว, 2563)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การพัฒนาศักยภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการจังหวัดนครนายก เพื่อพัฒนาและเสนอทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในจังหวัดนครนายก และสามารถนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก เพื่อให้ชุมชนมีส่วนในการจัดการ ให้มีรูปแบบหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ ในจังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ใช้เวลาเดินทางไม่นาน อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการยังเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติในจังหวัดนครนายก
2. เพื่อเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติในจังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ลักษณะการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ทุติยภูมิจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม สัมภาษณ์เก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม โดยใช้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยกลุ่มภาครัฐ ได้แก่ กลุ่มภาครัฐได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนา การท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก ภาคเอกชนที่เป็นบุคคล หรือนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก และตัวแทนจากชุมชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติ จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured) และมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคชุมชน และนักวิชาการ ที่มีต่อการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติในจังหวัดนครนายก จำนวน 18 คน เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติโดยตรง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นการทำแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ส่วน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของภาครัฐ เอกชน ชุมชน และนักวิชาการ ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติในจังหวัดนครนายก โดยมีข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์นี้จะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 5 ส่วน ประกอบด้วย เนื้อหาการประเมินศักยภาพของพื้นที่และองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม จำนวน 18 คนด้วยการสัมภาษณ์โดยตรงและการสัมภาษณ์ออนไลน์ และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผล เพื่อประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักในการทำแบบสัมภาษณ์การวิจัยครั้งนี้ จำนวน 18 คน จาก 4 กลุ่ม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ผู้แทนภาครัฐ คือ ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครนายก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดนครนายก นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก และโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำนวน 4 คน หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศนาการ ผู้ประกอบการด้านที่พัก ประกอบกร้านค้าขายของที่ระลึก ผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ประกอบการธุรกิจการขนส่ง ในจังหวัดนครนายก จำนวน 8 คน ภาคชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครนายก จำนวน 4 คน นักวิชาการ ได้แก่ นักวิชาการ อาจารย์ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการในจังหวัดนครนายก จำนวน 2 คน รวม 18 คน ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม มีดังนี้

ผลจากการสัมภาษณ์ในด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนาการในจังหวัดนครนายก มีดังนี้

ศักยภาพด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว (6 A's)

ถึงแม้ว่าจังหวัดนครนายกจะมีพื้นที่เล็กๆ ติดกับกรุงเทพมหานคร แต่ถ้าหากไม่แก้ไขเรื่องการจราจรที่ติดขัดมาก ร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ลึก และป้ายบอกทิศทางที่ขาดช่วง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของการจำแนกองค์ประกอบสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) ที่ได้ระบุว่า ปัญหาการจราจรที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาที่จอดรถ ปัญหาการจราจรติดขัด เป็นต้น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากจะมี ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึกในแหล่งท่องเที่ยว ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ทางลาดสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุให้มากกว่านี้ มีการบริการใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าและบริการทำให้ผู้ใช้บริการสะดวกไม่ต้องพกเงินสด และในยุค New Normal ไม่ต้องเสี่ยงและงดการสัมผัส ซึ่งพบว่ามีความสะดวกสอดคล้องกับ ดนยา เพชรสง (2564) ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ตู้เอทีเอ็ม ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหารแก่นักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามหากเป็นพื้นที่การท่องเที่ยว ก็ยังคงเพิ่มจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่ต้องคำนึงถึงความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

ด้านที่พัก (Accommodation) ที่พักของจังหวัดนครนายกจะเป็นแบบรีสอร์ทหรือโฮมสเตย์ ไม่มีโรงแรมขนาดใหญ่ กลุ่มลูกค้าด้านที่พักของจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสัมมนา จำนวนที่พักจึงมีจำนวนมาก แต่ไม่สามารถตอบโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยวได้ควรปรับให้มีบริการเสริม เช่น สถานที่ออกกำลังกาย สระว่ายน้ำ การนวดประเภทต่าง ๆ ควรจัดโปรโมชั่นควบคู่กับกิจกรรมการท่องเที่ยวนันทนาการ ของ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2550) ที่ระบุองค์ประกอบพื้นฐานความต้องการของการท่องเที่ยว นันทนาการขอหนึ่งคือ ความต้องการด้านการพัฒนาที่พักแรมที่พัก

แรมในกลุ่ม ที่ชื่นชอบความสะดวกสบาย ทันสมัย การบริการภายในที่พักแรมครบวงจรในนักท่องเที่ยว ผจญภัยอยู่ใกล้ธรรมชาติและให้ความสำคัญในเรื่องความสะดวก ดังนั้นภาคเอกชนควรมีการลงทุนเกี่ยวกับที่พัก ที่อำนวยความสะดวกแบบครบครันเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยว

ด้านการให้บริการเสริมการท่องเที่ยว (Ancillary) การให้บริการเสริมการท่องเที่ยว (Ancillary) ของจังหวัดนครนายกมีบริการศูนย์ข้อมูลบริการการท่องเที่ยวแต่น้อยมาก อินเทอร์เน็ต ตู้เอทีเอ็ม และมีโรงพยาบาลสุขภาพประจำตำบล

ด้านกิจกรรม (Activities) จากการศึกษาพบว่า จังหวัดนครนายก มีกิจกรรมการ นักท่องเที่ยวที่หลากหลายกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครนายก มีกิจกรรมที่หลากหลายตาม เทศกาลและประเพณี เช่น กิจกรรมล่องแก่ง แคมป์ปิ้ง กิจกรรมงานปั่นจักรยานในจังหวัดนครนายก กิจกรรมงานวิ่งจังหวัดนครนายก กิจกรรมการผจญภัยในเขตพื้นที่ จปร 4 มีกิจกรรมชมสวนผลไม้ ตามฤดูกาล เช่น มะยงชิดมะปรางหวาน และงานเทศกาลสงกรานต์วัดฝั่งคลอง ซึ่งมีความสอดคล้อง กับ วิชสุตา ร้อยพิลา และปรีดา ไชยา (2558) ซึ่งกล่าวว่า ภายในแหล่งท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งที่มีกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเพลิดเพลิน ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมภายใน และ สภาพแวดล้อมภายนอก พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการจังหวัดนครนายก พบประเด็นที่น่าผลการอภิปรายผลการวิจัยที่ได้ศึกษาดังนี้

จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีอากาศดีเป็นลำดับ 7 ของโลก เป็นเมืองน่าอยู่ ใกล้กรุงเทพฯ	1. การคมนาคมขนส่งทางการท่องเที่ยวจาก ตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยวไม่เชื่อมโยง
2. ความหลากหลายของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และมีแหล่งท่องเที่ยว นันทนาการมีเอกลักษณ์ความน่าสนใจเฉพาะ*	2. ปัญหาจราจรติดขัด
3. มีเส้นทางถนนที่สมบูรณ์เชื่อมโยงจาก แหล่งท่องเที่ยวต่างพื้นที่ได้อย่างสะดวก รวมถึงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว นันทนาการ อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัดนครนายก*	3. มีการโปรแกรมนักท่องเที่ยวและกิจกรรมที่เหมาะสม*
4. ราคาสินค้าและบริการมีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป**	4. ยานพาหนะขนส่งมวลชนสาธารณะมีจำนวนน้อยทั้งปริมาณ และจำนวนเที่ยวในการเข้าแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่สะดวก
	5. บุคลากรในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว
	6. ศูนย์ให้บริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอ
	7. มีกิจกรรมใหม่ ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว นันทนาการอย่างสม่ำเสมอ*

โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
1. รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 2. นโยบายรัฐที่ส่งเสริมให้จังหวัดนครนายกเป็นเมืองรองของการท่องเที่ยว* 3. แนวโน้มของการท่องเที่ยวในเชิงกีฬา สุขภาพ และนันทนาการ มีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้น 4. ปัจจุบันมีเทคโนโลยี และ Social Media ที่สะดวกต่อการนำเสนอข้อมูล ของแหล่ง ท่องเที่ยว	1. โรคระบาด เช่น การแพร่ระบาดของไวรัส (โควิด-19) 2. ขาดความร่วมมือในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) ได้แก่ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) อุปสรรค (Threat) ของการท่องเที่ยวจังหวัดนครนายก แล้วทำการวิเคราะห์ (TOWS Matrix) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ต่อเนื่องมาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน ภายนอก (SWOT Analysis) เป็นการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายใน (Internal Factors) ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis โดย TOWS Matrix จะเป็นการกลยุทธ์ขึ้นมาใหม่จากสภาพแวดล้อมที่มีอยู่จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ซึ่ง

จากการวิเคราะห์ TOWS Matrix จะทำให้ได้กลยุทธ์ออกมา 4 แบบ ดังนี้

กลยุทธ์เชิงรุก

1. ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการและกีฬา
2. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
3. สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านนันทนาการ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนภาคเอกชนในการส่งเสริมมาตรฐานที่พักในพื้นที่ให้ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

1. ส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบและต่อเนื่อง
2. ส่งเสริมและผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม
3. ยกระดับคุณภาพการบริการทางการท่องเที่ยวสำหรับบุคลากรที่ให้บริการการท่องเที่ยว
4. พัฒนารูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว

กลยุทธ์เชิงป้องกัน

1. ส่งเสริมและให้ความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อ Covid-19
2. ส่งเสริมการอบรมทักษะและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว
3. ส่งเสริมและพัฒนานำเทคโนโลยี และ Social Media มาใช้ในงานบริการการท่องเที่ยว

ท่องเที่ยว

กลยุทธ์เชิงรับ

1. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในยุคการแพร่กระจายของ Covid-19
2. ปลุกจิตสำนึกในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี
3. ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบกลุ่มคัสเตอร์

เพื่อเสนอเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในจังหวัดนครนายก

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในจังหวัดนครนายก มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวหรือหน่วยงานที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมหรือมีป้ายบอกทิศทางและสถานที่ต่าง ๆ ชัดเจนเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยว
2. ควรพัฒนาและปรับปรุงการสร้างห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้นในฤดูกาลท่องเที่ยว และมีห้องน้ำเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว
3. ควรกำหนดป้ายบอกราคาสินค้าและบริการมีความชัดเจน รวมถึงการควบคุมราคาอาหารหรือสินค้าและบริการให้คงที่มีความเหมาะสม โดยทุกช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวราคาไม่ควรแตกต่างกันมาก เพราะนักท่องเที่ยวอาจจะมองว่าเป็นการฉวยโอกาส รวมถึงการควบคุมราคาอาหารและเครื่องดื่มให้มีความเหมาะสมไม่ให้เกิดแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ
4. แหล่งท่องเที่ยวควรรักษาความเป็นเอกลักษณ์ ความน่าสนใจเฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ หรือทำให้คนรู้จักเพิ่มมากขึ้น และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการอย่างสม่ำเสมอให้มีความหลากหลาย โดยพิจารณาตามเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
5. ควรปรับระยะเวลาการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการให้มากขึ้น เช่น การสแกน QR Code ข้อมูลทางการท่องเที่ยว และการชำระเงินด้านสินค้าและบริการ เป็นต้น

ผลการสรุป ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าจังหวัดนครนายก มีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในจังหวัดนครนายก มีศักยภาพและลักษณะโดดเด่นสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวควรรักษาความเป็นเอกลักษณ์ ความน่าสนใจเฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ หรือทำให้คนรู้จักเพิ่มมากขึ้น มีความพร้อมด้านที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ส่วนในด้านการบริหารจัดการยังขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งราตรี อึ้งเจริญ และ ขวสิย์ ณ ถลาง(2560) ที่ทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวและความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวระดับมาก ซึ่งในขณะที่ศักยภาพด้านองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวกับพบว่า ยังขาดศักยภาพที่ควรพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น ป้ายแนะนำสถานที่ ศูนย์บริการการท่องเที่ยว และการให้บริการอื่น ๆ ที่พึงสำหรับนักท่องเที่ยว มิใช่เพียงพอ สอดคล้องกับแนวคิดองค์ประกอบ

ห้องเที่ยว 6A ของ Peliaso (2012) ได้กล่าวว่า การที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นควรคำนึงถึงด้าน สิ่งอำนวยความสะดวกการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผู้จัดการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวควรนำผลการศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ ในจังหวัดนครนายกดังต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ กิจกรรมท่องเที่ยว หรือแหล่งท่องเที่ยว ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ หรือเจ้าของพื้นที่ให้คงเอกลักษณ์ของพื้นที่จัดกิจกรรมให้อยู่บนฐานทรัพยากรของพื้นที่ โดยสิ่งที่ต้องพัฒนาควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยว คือ การเพิ่มกิจกรรมนันทนาการให้มีความหลากหลาย พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนกิจกรรมนันทนาการ

2. ด้านราคา ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ ควรกำหนดให้มีป้ายบอกราคาสินค้า บริการและกิจกรรมที่มีความชัดเจน เพื่อความสะดวกในการตัดสินใจในการซื้อสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยว

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ ควรมีช่องทางจำหน่ายผ่านทางเว็บไซต์ของตนเอง และโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook IG เป็นต้น ซึ่งสถานประกอบการและผู้เกี่ยวข้อง ควรพัฒนา และปรับปรุงเว็บไซต์ และสื่อโซเชียลให้ทันสมัย เป็นปัจจุบัน และง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการใช้ช่องทางของสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย ปัจจุบัน และทันสมัย มีการลงข้อมูลการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

5. ด้านบุคลากร คือ ผู้ให้บริการสามารถให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง ควรพัฒนาและเพิ่มศักยภาพของบุคลากรมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ให้ผู้ให้บริการ มีความรู้ในรายละเอียด สินค้า บริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจน ฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยี และทักษะการภาษาในการสื่อสารและให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว

6. ด้านกระบวนการให้บริการ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยกำหนดระยะเวลาในการให้บริการ และกิจกรรม และติดป้ายประกาศให้ชัดเจน

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรปรับปรุงสถานที่ และมีป้ายบอกทิศทางของแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). ปีท่องเที่ยววิถีไทยเก๋ไก๋อย่างยั่งยืน. สืบค้น 9 มิถุนายน 2564, จาก <https://thai.tourismthailand.org>.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2557). ท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานีการวิจัยฐานทรัพยากรการเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สืบค้น 9 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.kmutt.ac.th>.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซน์.
- ดนุยา เพชรสง. (2564). แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการท่องเที่ยวและโรงแรม. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รุ่งราตรี อึ้งเจริญ และ ชวลีย์ ณ ถลาง. (2560). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี (11)1, 29.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). คู่มือมาตรฐานคุณภาพ เพื่อแหล่งท่องเที่ยวนันทนาการ. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.tourism.go.th>.
- Peliaso, Rhana. (2012). Lgcabugao : A Potential Tourist Destination in theSouthern Part of Iloilo, Philipines International. JPAIR MultidisciplinaryResearch is being Certifiel for QMS IOS 9001-2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the UK.

ประสิทธิผลโรงเรียน School Effectiveness

นที มณีรัตน์¹

Natee Maneerat

บทคัดย่อ (Abstract)

ประสิทธิผลโรงเรียนได้เริ่มเผยแพร่เป็นครั้งแรกในช่วงต้นศตวรรษ 1950 อย่างไรก็ตามเป็นความยุ่งยากอย่างมากในการให้คำนิยามของประสิทธิผลโรงเรียนเป็นเพราะมีองค์ประกอบมากเกินไปที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ในช่วงต้นศตวรรษ 1970 มีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนที่ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิผลโรงเรียนได้รับความเอาใจใส่ในสาขาการศึกษาเพราะโรงเรียนต่างๆ เชื่อว่ามีองค์ประกอบในโรงเรียนที่ไม่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนขณะที่ในต้นศตวรรษ 1980 มีการศึกษา พบว่า กิจกรรมทั้งหลายของโรงเรียนสามารถมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ประสิทธิผลโรงเรียนได้ใช้บ่อยครั้งในการเป็นเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จของครูในเรื่อง ทักษะความรู้ ทักษะคุณลักษณะค่านิยมของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนอีกด้วย วัตถุประสงค์ของบทความนี้เพื่อทบทวนประสิทธิผลโรงเรียนที่ได้มีการศึกษาโดยนักวิจัย และนักวิชาการต่างประเทศโดยเขียนอยู่บนแนวคิดของทฤษฎี และตัวแบบประสิทธิผลโรงเรียนโดยสกินเนอร์, ยูไลน์, มิลเลอร์และมีแกนองค์ประกอบของประสิทธิผลโรงเรียน กระบวนการประสิทธิผลโรงเรียน คุณลักษณะโรงเรียนที่มีประสิทธิผล และดัชนีประสิทธิผลโรงเรียน

คำสำคัญ (Keyword): ประสิทธิผลโรงเรียน; ตัวแบบประสิทธิผลโรงเรียน; ดัชนีประสิทธิผลโรงเรียน

Abstract

The School effectiveness was the first introduced since early 1950. However, it is too complicated to define school effectiveness because too many factors influence the effectiveness of the school. There was a study about school effectiveness in the early 1970 indicated that effective school received less attention in the education field because of schools believed that there were factors in the school did not effect on the student achievement. Whereas in the early 1980, the study found that all activities at school can influence the effectiveness of the school. The school effectiveness often used as a measurement of evaluating

Received: 2021-04-27 Revised: 2021-07-26 Accepted: 2021-08-02

¹ มหาวิทยาลัยสยาม Siam University. Corresponding Author e-mail: nateem@siamtechno.ac.th

the success of the teachers in terms of knowledge skills, attitudes, personality, student s value and academic achievement as well. The purpose of this article to review the school effectiveness studied by international researchers and schools. This article was written based on the concept of school effectiveness, the theory of school effectiveness model by Scheenrens, Uline Miler and Megan, elements of school effectiveness process of school effectiveness, effective school characteristics and school effectiveness index.

Keywords: School effectiveness; School Effectiveness Model; School Effectiveness Index.

บทนำ (Introduction)

หนึ่งในวาระการประชุมหลักทางด้านนโยบายระดับโลก ประการหนึ่ง คือ การเพิ่มความสำเร็จของโรงเรียน (Sahlberg, P.,2011) วาระเชิงนโยบายระดับโลกดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาเป็นความต้องการจำเป็น (need) ของสังคมสมัยใหม่ สมรรถนะของหน่วยงานในการจัดการศึกษาจะต้องเร่งรัดและขับเคลื่อนให้โรงเรียนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนสามารถสนองต่อความต้องการในศตวรรษที่ 21 เพื่อการเตรียมการที่ดีกว่าสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องมีความรู้ ทักษะค่านิยมและเจตคติที่จำเป็นแล้วพร้อม ถ้านักเรียนมีการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีพื้นฐานที่เข้มแข็งในการเรียนรู้ พอเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา นักเรียนกลุ่มนี้จะกลายเป็นผู้เรียนที่มีนวัตกรรมและสามารถแข่งขันได้และในที่สุดจะกลายเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเนื่องจากโลกปัจจุบันเป็นตลาดที่ไร้พรมแดนอย่างกว้างขวาง การเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 กับการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในระดับโลกได้นั้นความจำเป็นในการจัดให้โรงเรียนมีคุณภาพควรจะเป็นลำดับความสำคัญต้น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าแรงงานที่ออกเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจจะมีทักษะ และคุณภาพสูงพร้อมที่จะทำงานในอีกหลายปีข้างหน้า สำหรับประเทศไทยได้มีความตระหนักเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในด้านคุณภาพของทุนมนุษย์ในปี พ.ศ. 2561 มีการประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ฉบับใหม่(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) โดยกำหนดเป้าหมายหลักที่เป็นผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (desired outcomes of education:DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนานตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่อดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียน

เป็นผู้ที่มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่างๆ

มีสุนทรียะรักษ์และประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงของชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม

3. พลเมืองที่เข้มแข็ง

เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทย และพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรมความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ เป้าหมายด้านผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไทยจะบรรลุผลและการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น การทำให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกสังกัดทั่วประเทศมีคุณภาพสูงขึ้นด้วยใช้โมเดลประสิทธิภาพโรงเรียน ∞ (School Effectiveness) เป็นแนวทางที่ ซาลิม, นาซีม, อูสเซนและอาซีน (Salcem, Naseem, Hussain ∞ Azeen, 2012) ซึ่งให้เห็นว่าประสิทธิภาพโรงเรียนเป็นตัวแปรตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนควรจะเป็นผลผลิตเบื้องต้นของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและจอยซ์ แมรี คลาริส ดิชา และชีลา (Joyce Mary Claris & Sheela, 2015) กล่าวว่าระดับความรู้ของประสิทธิภาพโรงเรียนจะช่วยให้โรงเรียนปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและองค์ประกอบอื่นๆ ที่กำหนดประสิทธิภาพโรงเรียนได้อย่างแน่นอน

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพโรงเรียน

1) นิยามของประสิทธิภาพโรงเรียน

นิยามของประสิทธิภาพโรงเรียนมีความหลากหลายทั้งนิยามและการวัดทั้งนี้เนื่องมาจากธรรมชาติที่หลายลักษณะและซับซ้อนของโครงสร้าง ยูไลน์และคนอื่น (Uline et al, 1998) แนวคิดประสิทธิภาพโรงเรียนมีการพัฒนามาเป็นระยะ 4 ระยะด้วยกันตั้งแต่ช่วงศตวรรษ 1960 ซึ่งในช่วงเวลานั้นมีตัวแปรและวิธีการที่ง่าย ๆ ในการค้นหาเหตุผลเพียงคำตอบโรงเรียนที่ดีและวิธีการทำให้โรงเรียนดีขึ้น ในคลื่นลูกที่หนึ่งของการศึกษาในช่วงศตวรรษ 1960 จนกระทั่งกลางทศวรรษ 1980 ได้มีความพยายามในการพิสูจน์หาผลกระทบของโรงเรียนที่มีต่อผลลัพธ์ของนักเรียน ระยะที่สองที่สิ้นสุดจากกลางศตวรรษ 1980 ถึงต้นศตวรรษ 1990 การศึกษาประสิทธิภาพโรงเรียนเน้นที่ตัวแบบระบบของปัจจัยนำเข้า/ผลผลิตและทรัพยากรของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในช่วงระยะที่สามเกิดขึ้นระหว่างศตวรรษ 1990 มุ่งเน้นไปที่ตัวแบบปัจจัยนำเข้ากระบวนการและผลผลิตเพื่อพิสูจน์/ยืนยันประสิทธิภาพโรงเรียน และในช่วงเวลาปัจจุบันของแนวคิดประสิทธิภาพโรงเรียนได้จำแนกลักษณะสำคัญ 3 ประการได้แก่ ความเป็นสากลของวิชา/สาขาวิชา การเข้าไปสู่ขอบเขตการวิจัยเพื่อ

ปรับปรุงโรงเรียนและการสะท้อนอำนาจและความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน โรนัลด์และคนอื่น ๆ (Ronalds et al.2014) อย่างไรก็ตามจากการศึกษางานวิจัยของนักวิจัย และนักวิชาการต่าง ๆ บางกลุ่มมุ่งเน้นนิยามของประสิทธิผลโรงเรียนไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียนส่วนกลุ่มอื่นๆ สนใจที่ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้เรียน(Dodson,2005)

โบทา (Botha, 2010) ให้นิยามประสิทธิผลโรงเรียน หมายถึงโรงเรียนดำเนินการบรรลุผลวัตถุประสงค์ของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับสกีเรนส์ (Scheerens,2013) ระบุว่าประสิทธิผลโรงเรียนเป็นการอ้างอิงถึงระดับการบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนโดยทั่วไปแล้วประสิทธิผลโรงเรียนเป็นการรวมกันของมิติหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ในการดำเนินการเพิ่มประสิทธิผลการศึกษาในระยะเริ่มต้นเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่ความพยายามของโรงเรียนในการปรับปรุงสถานการณ์ของโรงเรียน และวัดผลผลิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อย่างไรก็ตามมีข้อโต้แย้งจากงานศึกษาวิจัยอีกจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวข้างต้นและเชื่อว่าประสิทธิผลของโรงเรียนมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยต่าง ๆ เช่นพฤติกรรมในชั้นเรียน อัตราการมีส่วนร่วมของนักเรียนและคุณค่าของการเรียนรู้ (Rutters M.,1983) ส่วนฮอปกินส์และเวส (Hopkins and West,1994) นิยามประสิทธิผลโรงเรียนว่าเป็นสถานที่สำหรับพัฒนาบุคลิก จิตพิสัย ทักษะพิสัย สังคมและสุนทรียศาสตร์ตามที่เป็นไปได้และสนับสนุนในการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด นอกจากนี้ประสิทธิผลโรงเรียนยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการของโรงเรียน (Reezigt, G.J. & Creemers.B.P.,2005) และครูแสดงบทบาทที่สำคัญ ในการมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Hattie, J.A., 2009) นิยามประสิทธิผลโรงเรียนโดยสรุปแล้ว หมายถึง โรงเรียนที่ดำเนินการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะที่ชัดเจนของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

2) ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

ตัวแบบประสิทธิผลโรงเรียนมีหลายตัวแบบ สำหรับตัวแบบที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและเริ่มแรกที่สร้างขึ้นโดยเอ็ดมันส์ (Edmonds, 1979) เรียกว่าทฤษฎีตัวแบบ 5 องค์ประกอบของประสิทธิผลโรงเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางการศึกษาที่เข้มแข็ง
2. มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทักษะพื้นฐาน
3. บรรยากาศปลอดภัย และเป็นระเบียบ
4. คาดหวังสูงในผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
5. ความถี่ของการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

เมอร์ฟีและฮอลลิงเจอร์ (Murphy Hallinger,1985) ระบุว่ามียอดประกอบที่เป็นลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลคือ 1) เป้าหมายมีชัดเจน 2) มีมาตรฐานหลักอยู่ในหลักสูตรที่สมบูรณ์ 3) คาดหวังสูง 4) มุ่งมั่นให้การศึกษาแก่นักเรียนแต่ละคนให้สมบูรณ์เท่าที่เป็นไปได้ 5) เหตุผลพิเศษสำหรับนักเรียนแต่ละคนที่ไปโรงเรียน 6) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ปลอดภัยและเป็นระเบียบเรียบร้อย 7) ความรู้ลึกของชุมชน และ 8) ความยืดหยุ่นและทัศนคติในการแก้ปัญหา

และเอ็ดมันส์ (Edmonds, 1988) ได้สังเคราะห์งานวิจัยและระบุว่าตัวแปรบางตัวที่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับประสิทธิภาพโรงเรียน เช่น ภาวะผู้นำทางการบริหารที่เข้มแข็ง ทักษะเบื้องต้น ความคาดหวังที่สูงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นประจำและ ฮอปกินส์และคนอื่น ๆ (Hopkins, et al., 1995) ได้กล่าวว่าโรงเรียนต่าง ๆ สามารถสร้างความแตกต่างได้ ถ้าโรงเรียนพัฒนาใน 4 ลักษณะ ได้แก่ 1.) การไต่ถามและสะท้อนกลับโดยครู 2.) การวางแผนแบบร่วมมือ 3.) การพัฒนาครู 4.) การมีส่วนร่วมของนักเรียน

สมิท และทอมลินสัน (Smith and Tomlinson, 1990) แนะนำว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จมีลักษณะ 4 ข้อ คือ) ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และบริหารจัดการโดยผู้บริหารระดับส่วนกลาง 2.) ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3.) บรรยากาศของการเคารพนับถือระหว่างกลุ่มครูด้วยกัน 4.) การให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกและการปฏิบัติของนักเรียน

แซมมอนส์และคนอื่น (Sammons, et al., 1995) และ เรโนลด์ (Renolds, 1996) จำแนกลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ออกเป็น 11 ข้อประกอบด้วย

1. ภาวะผู้นำร่วม
2. วิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม
3. แวดล้อมในการเรียนรู้
4. การเอาใจจดจ่อในการสอนและเรียนรู้ (การใช้เวลาในการเรียนรู้สูงสุด การเน้นด้านวิชาการ และการเน้นผลสัมฤทธิ์)
5. ความคาดหวังสูง
6. การเสริมแรงทางบวก
7. การกำกับความก้าวหน้า
8. สิทธิของนักเรียนและความรับผิดชอบ
9. การสอนด้วยความตั้งใจ
10. องค์การเรียนรู้ (การพัฒนาบุคลากรโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน) หนึ่งส่วนบ้าน – โรงเรียน (การมีส่วนลักษณะสำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพได้ปรากฏออกมา 12 ตัวแปร (Weindling, 1989) ประกอบด้วย
 1. เน้นการเรียนรู้
 2. สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้
 3. การสอนที่ตั้งใจ
 4. ความคาดหวังสูง
 5. วิสัยทัศน์และเป้าหมายรวม
 6. ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ
 7. การกำกับติดตามความก้าวหน้า
 8. หนึ่งส่วนบ้าน – โรงเรียน

9. สติให้นักเรียนและความรับผิดชอบ

10. การเสริมเชิงบวก

11. การพัฒนาครู

12. การสนับสนุนจากภายนอก

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เพิ่มพูนหรือส่งเสริมประสิทธิผลโรงเรียนของสกีเรนส์ และบอสเกอร์ (Scheerens & Bosker, 1997) สรุปว่ามีองค์ประกอบหลักได้แก่ผลสัมฤทธิ์ ความคาดหวังสูงภาวะผู้นำทางวิชาการ การเห็นพ้องและความเหนียวแน่นระหว่างครูด้วยกัน คุณภาพหลักสูตร โอกาสในการเรียนรู้บรรยากาศโรงเรียน ศักยภาพในการประเมินผล การมีส่วนร่วมผู้ปกครองนักเรียน บรรยากาศของห้องเรียน เวลาสำหรับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ในการศึกษาของเพอร์คีย์และสมิท (Purkey & Smith, 1983) สกีเรนส์ (Scheerens, 1992) ลีโวน์ และลีซอทเต้ (Levine and Lezotte, 1990), แซมมอนส์และคนอื่น ๆ (Sammons et al., 1995) และคอตตัน (Cotton, 1995) ได้มีความเห็นพ้องและยอมรับมากที่สุดเกี่ยวกับตัวแปรที่สร้างเสริมให้เกิดประสิทธิผลโรงเรียนประกอบด้วย 1) การเน้นผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (ใกล้เคียงกับ “ความคาดหวังสูง”) 2) ความร่วมมือ 3) ภาวะผู้นำทางการศึกษา 4) ความถี่ในการกำกับติดตาม และ 5) เวลา โอกาสการเรียนรู้และโครงสร้างที่เป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอน ไรเตอร์ และคนอื่น ๆ (Rutter et al., 1979) จำแนกลักษณะหลักการทำงานของโรงเรียนไม่มีประสิทธิผล 8 ประการ ได้แก่

1. ลักษณะทางสังคมของโรงเรียน
2. การจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิผล
3. ความคาดหวังของครูมีสูง
4. ครูเป็นแบบอย่าง
5. การให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงบวกและการปฏิบัติของนักเรียน
6. สภาพการทำงานที่ดีสำหรับครูและนักเรียน
7. ความรับผิดชอบที่นักเรียนได้รับ
8. กิจกรรมร่วมกันของครูและนักเรียน

ในการตรวจสอบงานวิจัยโดยเพอร์คีย์ และสมิท (Purkey & Smith, 1982) พบว่า มี 2 องค์ประกอบร่วมที่แสดงถึงโรงเรียนที่มีประสิทธิผล คือ ความคาดหวังสูงสำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนและครูอื่น ๆ ในโรงเรียน ส่วนองค์ประกอบที่พบจากการทบทวนงานศึกษาต่าง ๆ ยังมีอีก 6 องค์ประกอบ

1. การกำหนดเป้าหมายที่ดีและจุดเน้นของโรงเรียน
2. การอบรมครูบนฐานของโรงเรียน
3. การตัดสินใจในด้านการเรียนการสอนและการฝึกอบรมภายใต้การควบคุมโดยครู
4. ความรู้สึกของความเป็นระเบียบ
5. ระบบการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน

6. วินัยที่ดี

ในปี คศ.1990 คณะผู้ตรวจการศึกษาศึกษาของ Orange County School District ใน Central Floridaสหรัฐอเมริกา ได้สร้างแบบสอบถามวัดประสิทธิผลโรงเรียน (School Effective Questionnaire-SEQ) และได้มีการวิเคราะห์จำแนกข้อมูลต่าง ๆ สรุปว่าลักษณะประสิทธิผลโรงเรียนมีร่วมกัน 11 ข้อ (Baldusin,1993) ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล
2. พันธกิจที่ชัดและเป็นจุดรวม
3. สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ
4. บรรยากาศโรงเรียนเชิงบวก
5. ความคาดหวังสูง
6. กำกับติดตามผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนบ่อย ๆ
7. เน้นที่ทักษะพื้นฐาน
8. โอกาสสูงสำหรับการเรียนรู้
9. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน
10. พัฒนาวิชาชีพที่เข้มแข็งสำหรับครู
11. การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจ

งานวิจัยของมอร์ติเมอร์และคนอื่น ๆ (Mortimore et. al,1988) ได้จำแนกโรงเรียนที่มีประสิทธิผลทั้งด้านวิชาการและในเขตสาขาวิชาสังคมมี ลักษณะ 12 ประการ คือ

1. ภาวะผู้นำที่มุ่งประสงค์ของครูโดยผู้บริหารโรงเรียน

ลักษณะนี้เกิดขึ้นในที่ผู้บริหารโรงเรียนเข้าใจความต้องการของโรงเรียนและมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันแต่แบ่งอำนาจให้กับครูโดยที่ผู้บริหารแสดงบทบาทในลักษณะให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจ เช่น แผนการใช้จ่าย และแนวทางของหลักสูตร

2. การมีส่วนร่วมของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน

ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจเชิงนโยบาย การเพิ่มความก้าวหน้าของนักเรียน

3. การมีส่วนร่วมของครู

โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จครูมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนหลักสูตรและแสดงบทบาทหลักในการพัฒนาแนวทางของหลักสูตร และแสดงบทบาทหลักในการพัฒนาแนวทางของหลักสูตร เช่นเดียวกับผู้ช่วยผู้บริหารการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจเกี่ยวกับชั้นเรียนใดครูจะต้องสอนซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ การให้คำปรึกษาแก่คณะครูเกี่ยวกับการแผนค่าใช้จ่ายก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน

4. ความเหนียวแน่นระหว่างครูด้วยกัน

ภาวะต่อเนื่องของคณะครูมีผลกระทบทางบวกต่อนักเรียนปฏิบัติงานดีขึ้น เมื่อวิธีการในการสอนมีความยั่งยืนหรือมั่นคง

5. วันเรียนหนังสือที่มีแบบแผน

นักเรียนปฏิบัติได้ดีขึ้น เมื่อวันที่เปิดเรียนแต่ละวันได้กำหนดโครงสร้างไว้ในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของนักเรียนที่ครูกำหนดให้ต้องแน่ใจว่ามีความเหมาะสมหรือเพียงพอที่จะทำในแต่ละวัน โดยนักเรียนมีอิสระในโครงสร้างการทำงานแต่ละวัน ผลกระทบเชิงลบได้มีการบันทึกไว้ว่าเกิดขึ้นเมื่อครูมอบงานให้นักเรียนปฏิบัติแบบไม่มีข้อจำกัด ความรู้สึกจากการกระทำ

6. การสอนที่ท้าทายสติปัญญา

ครูมีการสอนที่มุ่งใจ กระตือรือร้นการใช้คำถามเป็นความคิดระดับสูง มีความสำคัญเป็นการทำให้นักเรียนใช้พลังของการแก้ปัญหา

7. สภาพแวดล้อมที่เน้นการทำงาน

8. กำหนดขีดจำกัดในภาคเรียน

นักเรียนมีความก้าวหน้าขึ้นเมื่อครูอุทิศพลังของตนเองต่อวิชา การสอนวิชาใดวิชาหนึ่งหรือมากกว่าความก้าวหน้าหรือสำเร็จของนักเรียน หายไปหรือถูกทำลาย

9. มีการสื่อสารสูงสุดระหว่างครูและนักเรียน

นักเรียนปฏิบัติดีขึ้นเมื่อนักเรียนมีการสื่อสารที่มากขึ้นกับครูเกี่ยวกับเนื้อหาของงานครูที่ใช้โอกาสในการสนทนากับนักเรียนทั้งจะมีประสิทธิผลมากกว่า

10. มีการบันทึกอย่างถี่ถ้วน

คุณค่าของการกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญของผู้บริหารโรงเรียน แต่ก็ยังมีความสำคัญในประเด็นการวางแผนและการประเมินผลของครูอีกด้วย

11. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน

โรงเรียนที่มโนบายเปิดอย่างไม่เป็นทางการที่สนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านของนักเรียนที่บ้าน การช่วยเหลือในชั้นเรียน รวมทั้งการเยี่ยมชมการศึกษา มักจะมีประสิทธิผล

12. บรรยากาศโรงเรียนเชิงบวก

โดยภาพรวมและบรรยากาศในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลเป็นที่สนุกสนานและสบายอารมณ์ ในส่วนของการตรวจสอบการศึกษาลักษณะโรงเรียนที่มีประสิทธิผลในอเมริกาเหนือโดยลีไวน์และลีโซเต (Levine & Lezotte, 1990) พบว่าลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลอย่างผิดปกติ ดังนี้

1. บรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียนที่ทำให้เกิดผล ประกอบด้วยสภาวะแวดล้อมที่เป็นระเบียบ ความมุ่งมั่นของครูต่อการแลกเปลี่ยนพันธกิจที่ชัดเจนในการมุ่งที่ผลสัมฤทธิ์เน้นการแก้ปัญหา ความเหนียวแน่นของครู ความร่วมมือ ความเห็นพ้อง การสื่อสาร ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและจุดเน้นทั่วทั้งโรงเรียนในการยอมรับการปฏิบัติหรือการกระทำในเชิงบวก

2. เน้นที่การได้รับความรู้ของนักเรียนในทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้เวลาอย่างสูงสุดในการเรียนและการเน้นความรู้ของทักษะการเรียนรู้กลาง

3. การกำกับติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างเหมาะสม
 4. ปฏิบัติการเน้นการพัฒนาครู ณ จุดที่ตั้งของโรงเรียน
 5. ภาวะผู้นำที่ชัดเจน ได้แก่ การคัดเลือกครูและการแลกเปลี่ยนครูอย่างแข็งขัน การสนับสนุนครู การจัดหาทรัพยากร ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เหนือชั้น การจัดหาและใช้บุคลากรสนับสนุนทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้จ่ายสูงของเวลาและพลังงานสำหรับการปฏิบัติการปรับปรุงโรงเรียน ความถี่การกำกับส่วนบุคคลของกิจกรรมโรงเรียน
 6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่โดดเด่น
 7. การจัดการด้านการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและการนำสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยการจัดกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จและสัมพันธ์กับการจัดองค์การ ลักษณะการก้าวที่เหมาะสมและทิศทางเดียวกัน การเรียนรู้แบบกระตือรือร้น การปฏิบัติการสอนที่มีประสิทธิภาพ เน้นการเรียนรู้การคิดระดับสูง ในการประเมินผลลัพธ์การเรียนการสอน ร่วมประสานงานในหลักสูตรและการเรียนการสอน ใช้ทรัพยากรการเรียนการสอนที่เหมาะสมการปรับห้องเรียนและการอบใช้เวลาในการอ่าน ภาษาและคณิตศาสตร์
 8. ความคาดหวังการปฏิบัติการและความปรารถนาที่สูงสำหรับนักเรียน
 9. สิ่งสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เป็นไปได้ ได้แก่ การพัฒนาส่วนตัวของนักเรียน นโยบายและการปฏิบัติที่เข้มงวดและเสมอภาคในการส่งเสริมนักเรียน
- ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1996) กล่าวว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สร้างเจตคติทางบวกให้นักเรียนมากขึ้น ปรับสภาพแวดล้อมให้มีขึ้น จัดการกับปัญหาภายในอย่างมีประสิทธิภาพส่วนลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg & Ornstein, 1991) กล่าวถึงโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะที่สำคัญ คือ
1. ความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
 2. การเข้าใจในภารกิจของโรงเรียน คือการที่คณะครูทั้งหมดในโรงเรียน มีความรู้สึกผูกพันและรู้ถึงวัตถุประสงค์ขององค์การ การจัดลำดับงาน กระบวนการวัดและประเมิน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน
 3. การมีภาวะผู้นำทางวิชาการ คือการที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นคนที่เข้าใจในงานวิชาการและมีคุณลักษณะที่จะประยุกต์งานไปสู่ประสิทธิภาพ
 4. บรรยากาศที่มีความคาดหวังสูง คือการที่บุคคลในคณะมีความสามารถที่จะนำนักเรียนไปสู่การเรียนเพื่อรอบรู้ในทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น
 5. การให้เวลามาก ๆ ในการปฏิบัติการกิจของโรงเรียน คือการมีเวลาที่จะให้กับนักเรียน ในการวางแผนการจัดกิจกรรม และฝึกทักษะต่าง ๆ
 6. ความถี่ในการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน คือการใช้เวลาในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์นักเรียนเป็นรายบุคคล และมีโปรแกรมเพื่อการช่วยเหลือ แนะนำนักเรียนเป็นรายบุคคล
 7. การมีความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนในเชิงบวก คือการที่มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองสนับสนุนในการกิจ และกิจกรรมของโรงเรียนเป็นสำคัญซึ่งจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์นักเรียนดีขึ้น

3) รูปแบบสิ่งสัมพันธ์ 7 องค์ประกอบของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Seven Correlates of Effective School Model)

ลักษณะพิเศษส่วนใหญ่ของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีความสัมพันธ์กับความสำเร็ของนักเรียนเพราะว่าเหตุที่นักวิจัยจึงได้เรียกลักษณะเหล่านี้ว่า สิ่งสัมพันธ์ (Lezotte, 1991) สิ่งสัมพันธ์ (correlates) เป็นวิธีการที่ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนสำเร็จในระดับสูง และมีความยุติธรรมซึ่งคาดว่านักเรียนทั้งหมดไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใดจะได้เรียนรู้อย่างน้อยที่สุดความรู้ที่จำเป็น แนวคิดและทักษะที่ต้องการเพื่อความสำเร็จในการเรียนขั้นสูงต่อไปยิ่งไปกว่านั้นยังพบอีกว่าเมื่อกระบวนการปรับปรุงโรงเรียนขึ้นอยู่กับการศึกษาโรงเรียนที่มีประสิทธิผลได้นำสู่การปฏิบัติสัดส่วนนักเรียนที่บรรลุความเป็นเลิศทางวิชาการ สิ่งสัมพันธ์ 7 องค์ประกอบดังกล่าว ประกอบด้วยพันธกิจของโรงเรียนที่ชัดเจน ความคาดหวังสูงสำหรับความสำเร็จ ภาวะผู้นำทางวิชาการ โอกาสในการเรียนรู้และการใช้เวลาในการทำงานของเด็ก สภาวะความปลอดภัยและความเป็นระเบียบ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนเชิงบวก และความถี่ในการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียน แต่ละด้านมีนิยาม ดังนี้

1. กิจของโรงเรียนที่ชัดเจน

ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีการกล่าวถึงพันธกิจของโรงเรียนผ่านการแลกเปลี่ยนกันของบุคลากรเพื่อความเข้าใจและความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายการเรียนการสอน การจัดลำดับความสำคัญ การประเมินกระบวนการและความรับผิดชอบ บุคลากรยอมรับความรับผิดชอบเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนของเป้าหมายที่จำเป็นของหลักสูตรของโรงเรียน ฮาร์เบอร์แมน (Haberman, 2003) ใส่ภาระหน้าที่ให้กับผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างพันธกิจของโรงเรียนที่ชัดเจน ผู้บริหารโรงเรียนควรจะเป็นผู้นำ ในการสร้างประสิทธิผลในส่วนนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างวิสัยทัศน์ร่วม สร้างเกณฑ์ที่มีประสิทธิผลในการวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ ครูควรจะเป็นหุ้นส่วนกับผู้บริหารโรงเรียน ในการสร้างวิสัยทัศน์ (Cibulka และ Nakayama, 2000)

2. ความคาดหวังสูงสำหรับความสำเร็จ

ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมีบรรยากาศของความคาดหวังที่ครูเชื่อและแสดงให้เห็นว่านักเรียนทุกคนสามารถบรรลุเนื้อหาที่จำเป็นและทักษะต่าง ๆ และครูยังเชื่ออีกว่าครูนั้นมีความสามารถในการช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุความรอบรู้ได้

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนพันธกิจแสดงตนในฐานะเป็นผู้นำทางด้านการเรียนการสอนและสื่อสารพันธกิจอย่างยืนหยัดและมีประสิทธิผลต่อครู ครูปกครองนักเรียนและนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจและใช้ลักษณะประสิทธิผลการเรียนการสอนในการบริหารจัดการโปรแกรมการเรียนการสอน

4. ความถี่ในการกำกับติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการของนักเรียน

ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ความก้าวหน้าทางวิชาการของนักเรียนได้รับการวัดบ่อยครั้ง มีการใช้กระบวนการประเมินผลที่หลากหลาย ผลการประเมินดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานของนักเรียนและยังไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอน

5. โอกาสในการเรียนและการใช้เวลาสำหรับนักเรียนในงานที่รับมอบหมาย

ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ครูจัดสรรเวลาของชั้นเรียนสำหรับการเรียนการสอนเนื้อหาและทักษะที่จำเป็นเวลาที่ใช้มากสำหรับนี้เกี่ยวข้องกับชั้นเรียนรวมหรือกลุ่มใหญ่ การเรียนตามครูสอนและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้

6. สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ

ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล มีความเป็นระเบียบ มีความตั้งใจ ไม่มีสภาพกดดัน และนำไปสู่การสอนและการเรียนรู้

7. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน

ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ผู้ปกครองนักเรียนมีความเข้าใจและสนับสนุนพันธกิจพื้นฐานของโรงเรียน และให้โอกาสในการแสดงบทบาทสำคัญเพื่อช่วยให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจ

จากแนวคิดทฤษฎีและตัวแบบเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนโดยนักวิจัย และนักวิชาการต่างๆ ชี้ให้เห็นว่าแต่ละทฤษฎีและตัวแบบมีวัตถุประสงค์ของตนที่จะทำให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายด้วยองค์ประกอบที่คล้ายกันและแตกต่างกัน องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องตามทฤษฎีและตัวแบบดังกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียนและนำไปสู่ประสิทธิผลโรงเรียน

นอกจากนี้ ดอรัน (Doran, 2004) ได้ดำเนินการวิเคราะห์ ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลโดยนักวิจัยและสรุปองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลดังตาราง 1

ตาราง 1 : สรุปลักษณะโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

ผู้วิจัย ลักษณะ	Edmonds 1979	Purkey and Smith 1982	Brookover 1986	Lezotte 1990	Baldwin 1993	Beare 1993	Zigarelli 1996	Cotton 2000
1. ภาวะผู้นำ	ภาวะผู้นำทางการบริหารที่เข้มแข็ง	ภาวะผู้นำทางการที่เข้มแข็งของผู้บริหารและครู	ผู้บริหารมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในงานวิชาการ	ภาวะผู้นำทางการที่เข้มแข็ง	ภาวะผู้นำทางการที่มีประสิทธิผล	ผู้บริหารเป็นนักการศึกษา มากกว่า เป็นเพียงผู้จัดการ	ภาวะผู้นำของผู้บริหารและการมีส่วนร่วม	ภาวะผู้นำทางการบริหารที่เข้มแข็ง
2. ความคาดหวังสูง	บรรยากาศของการคาดหวังที่	ความคาดหวังสูงสำหรับผล	- ครูมีความคาดหวังสูงต่อผลสัม	ความคาดหวังสูง	ความคาดหวังสูงสำหรับนัก	- ทัศนคติของความสำเร็จแทรก	วัฒนธรรมของผลสัมฤทธิ์ทาง	-

	ไม่มีเด็กมีความสัมพันธ์ต่ำกว่าระดับผลสัมฤทธิ์	สัมฤทธิ์ของผู้เรียน	ฤทธิ์ของนักเรียน - นักเรียนทุกคนถูกคาดหวังที่จะเรียนรู้		เรียน	ซี ม หั ง โรงเรียน - เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพร้อมที่จะเรียน	วิชาการ	
ผู้วิจัย ลักษณะ	Edmonds 1979	Purkey and Smith 1982	Brookover 1986	Lezotte 1990	Baldwin 1993	Beare 1993	Zigarelli 1996	Cotton 2000
3. ความเป็นระเบียบและวินัย	บรรยากาศของโรงเรียนมีความเรียบร้อยปราศจากความเข้มงวดเจียบปราศจากการกดขี่ (อึดอัด) และบ่งเกิดผลต่อการเรียนการสอน	ความรู้สึกของความเป็นระเบียบวินัยดี	การเสริมแรงที่เหมาะสม	-	สภาวะแวดล้อมปลอดภัยและเป็นระเบียบ	การรักษาสภาวะแวดล้อมให้เป็นระเบียบและปลอดภัย	-	สภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ
4. พันธกิจที่เป็นจุดรวม	เมื่อมีความจำเป็นทรัพยากรของโรงเรียนถูกหันเหไปจากธุรกิจอื่น เพื่อให้วัตถุประสงค์พื้นฐานทำต่อจนสำเร็จ	การกำหนดเป้าหมายที่มีและมีจุดเน้น	-	พันธกิจที่ชัดเจนและเป็นจุดรวม	พันธกิจทางการศึกษาชัดเจนและเป็นจุดรวม	- จุดมุ่งหมายชัดเจน - งานหลักของครูคือให้การศึกษา - ครูทุ่มเทพลังของตนตรงไปที่การเรียนรู้ทางวิชาการ	-	จุดเน้นขั้นต้นที่การเรียน

ผู้วิจัย ลักษณะ	Edmonds 1979	Purkey and Smith 1982	Brookover 1986	Lezotte 1990	Baldwin 1993	Beare 1993	Zigarelli 1996	Cotton 2000
5. การกับ ความก้าวหน้า	มีการประเมินที่ หลายสำหรับการ กำกับติดตาม ความก้าวหน้า ของนักเรียน น้อยๆ	ระบบ กำกับ ติดตาม ความก้าวหน้า ของนักเรียน	-	การกำกับ ติดตาม ประเมิน ผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียน น้อยๆ	กำกับ ติดตาม ผลสัมฤทธิ์ ของนักเรียน น้อยๆ	- ทั้งทั้ง โรงเรียนเป็น ระบบ โปรแกรม การประเมิน ปกติ - ครูทุ่มเท พลังของ ตนตรงไป ที่ การ เรียนรู้ทาง วิชาการ	-	การกำกับ ติดตาม ความก้าวหน้า ของ นักเรียน น้อยๆ
6. บรรยาย ภาคเชิงบวก และสนับสนุน	-	-	บุคลากร ด้านการ สอนและ บริหารมุ่ง มัน้อย่าง เข้มข้นต่อ นักเรียน	-	บรรยาย โรงเรียน เชิงบวก	- เป็น สถานที่ดีใน การอยู่ อาศัยและ ทำงาน สำหรับทุก คน - บรรยาย ภาคที่ ปลอดภัย สำหรับนักเรียน จากการอยาก รู้เห็น และทำ ความผิด	- การมีส่วน ร่วมและ ความพึง พอใจของครู - ความ สัมพันธ์เชิง บวกกับ หน่วยงาน กลางในการ บริหารของ โรงเรียน	บรรยาย ภาคใน ห้องเรียน และสนับสนุน
ผู้วิจัย ลักษณะ	Edmonds 1979	Purkey and Smith 1982	Brookover 1986	Lezotte 1990	Baldwin 1993	Beare 1993	Zigarelli 1996	Cotton 2000
7. เวลาใน งานที่มอบ หมาย	-	-	เน้นการใช้ เวลาสำหรับ งานมอบ หมายให้ นักเรียน	โอกาส สูงสุด สำหรับ การเรียนรู้	โอกาส สูงสุด สำหรับ การเรียนรู้	-	-	การให้ เวลาสูงสุด สำหรับ การเรียนรู้
8. การมีส่วนร่วม	-	-	-	การมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วม	-	การมีส่วนร่วม	การมีส่วนร่วม

ร่วม ของ ผู้ปกครอง และชุมชน				ร่วม ของ ผู้ปกครอง และชุมชน	ร่วมของ ผู้ปกครอง และชุมชน		ร่วมของผู้ ปกครองมี สูง	ร่วมของ ผู้ปกครอง และชุมชน
9. การพัฒนาครู	-	การอบรมครูทั้งทั้งโรงเรียนเป็นฐาน	-	-	โปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพครูที่เข้มแข็งสำหรับครู	ครูมีเวลาในการพักผ่อนเพิ่มเติม กิจกรรมเชิงวิชาชีพ	-	-
10. ทักษะเบื้องต้น	นักเรียนได้ รับทักษะพื้นฐานก่อนอื่น ๆ	-	-	-	เน้นการได้ รับทักษะพื้นฐาน	-	-	-
11. การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจ	-	ควบคุมโดยครูในการตัดสินใจด้านการเรียนและการตัดสินใจ	-	-	การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจ	-	-	-
12. วิธีปฏิบัติการแบ่งกลุ่ม			วิธีการปฏิบัติการแบบกลุ่มที่เหมาะสมการเคลื่อนไหวเข้าสู่มาตรฐานของกลุ่ม					- ยึดหยุ่นในการแบ่งกลุ่มในชั้นเรียน
ผู้วิจัยลักษณะ	Edmonds 1979	Purkey and Smith 1982	Brookover 1986	Lezotte 1990	Baldwin 1993	Beare 1993	Zigarelli 1996	Cotton 2000
			ระดับสูง					- มอบหมายงานทางวิชาการที่ต่างกัน
13.คุณภาพครู	-	-	-	-	-	-	การจ้างครูที่มีคุณภาพ	-
14.อื่น ๆ	-	-	การสอนเกมที่เน้นการเรียนรู้เป็นทีม	-	-	-	-	ชั้นเรียนขนาดเล็ก

จากการวิเคราะห์ของดอร์นเกี่ยวกับลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจากผลการศึกษาของนักวิจัย จำนวน 8 คน จะเห็นว่า คุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลที่นักวิจัยและนักวิชาการเห็นพ้องเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยประกอบไปด้วยภาวะผู้นำ (8 คน) ความคาดหวังสูงความเป็นระเบียบและวินัยและพันธกิจที่เป็นจุดรวมและการกำกับความก้าวหน้า (6 คน) ซึ่งมีความถี่เท่ากับบรรยายการศเชิงบวกและสนับสนุน (5 คน) เวลาในงานที่มอบหมาย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน (4 คน) ส่วนคุณลักษณะอื่นๆ อยู่ในระดับต่ำโรงเรียนต่างๆ ในประเทศไทยควรนำผลการสังเคราะห์ดังกล่าว ข้างต้น ไปกำหนดพฤติกรรมกรรมการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อให้เป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

4. กระบวนการของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

Scheerens and Bosker (1997) ได้ทบทวนตรวจสอบโครงสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัยประสิทธิผลทางการศึกษา (educational effectiveness research - EER) เพื่อรวบรวมข้อมูลส่วนเกี่ยวกับกระบวนการของโรงเรียนและชั้นเรียน เท็ดดีและเรโนลด์ (Teddie & Renolds, 2000) ดำเนินการตรวจสอบงานวิจัยกระบวนการของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลหลังจากการอภิปรายของโครงการวิจัยต่าง ๆ และการตรวจสอบงานวิจัย เช่นเดียวกับลิไวน์ และลีซอทเต (Levine & Lezotte, 1990) และแซมมอนส์และคนอื่น ๆ (Sammons et al.1995) มีข้อสรุปว่า กระบวนการที่สำคัญสำหรับโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 9 กระบวนการปรากฏดังตาราง

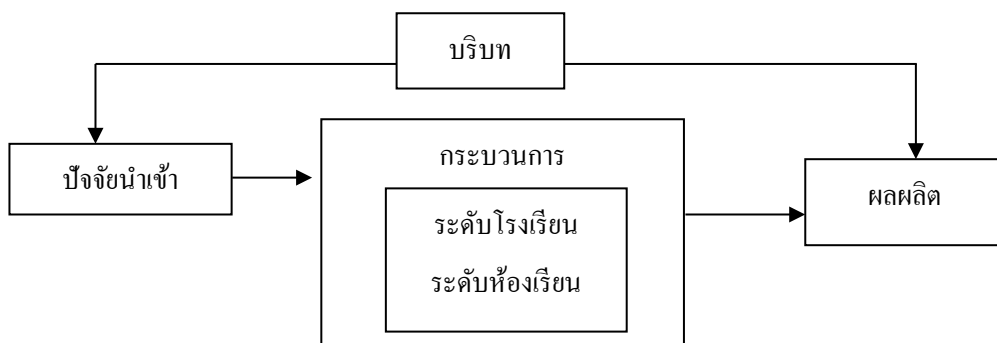
ตาราง 2 กระบวนการของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Sammons et al. 1995)

กระบวนการ	องค์ประกอบของกระบวนการ
1. กระบวนการของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล	1. มีความแข็งแรงและใจมุ่ง 2. การมีส่วนร่วมกับคนอื่นในกระบวนการ 3. แสดงภาวะผู้นำทางวิชาการ 4. ความถี่ การกำกับเฉพาะบุคคล 5. การคัดเลือกและปรับเปลี่ยนครู
2. กระบวนการสอนที่มีประสิทธิผล	1. ใช้เวลาของการเรียนสูงสุด 2. การจัดกลุ่มและจัดองค์การที่ประสบผลสำเร็จ 3. แสดงการปฏิบัติการสอนที่ดีที่สุด 4. ปรับการปฏิบัติให้มีเฉพาะเจาะจงกับนักเรียน
3. การพัฒนาและรักษาจุดเน้นด้านการเรียนรู้ให้แผ่ไปทั่ว	1. เน้นที่วิชาการ 2. ให้เวลาในการเรียนรู้ของโรงเรียนสูงสุด
4. การสร้างวัฒนธรรมของโรงเรียนเชิงบวก	1. สร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2. สร้างสภาวะแวดล้อมให้เป็นระเบียบ

	3. เน้นการเสริมแรงเชิงบวก
5. สร้างความคาดหวังสูงสำหรับทุกคน	1. สำหรับนักเรียน 2. สำหรับครู
6. เน้นความรับผิดชอบและสิทธิของนักเรียน	1. ความรับผิดชอบ 2. สิทธิต่าง ๆ
7. การกำกับความก้าวหน้าในทุกระดับ	1. ระดับโรงเรียน 2. ระดับห้องเรียน 3. ระดับนักเรียน
8. พัฒนาศักยภาพของครู ณ. จุดที่ตั้งของโรงเรียน	1. จุดที่ตั้งเป็นฐาน 2. บูรณาการกับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
กระบวนการ	องค์ประกอบของกระบวนการ
9. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในวิธีการที่เกิดผลและเหมาะสม	1. ระบุ/ลดอิทธิพลเชิงลบ 2. สนับสนุนให้มีการปะทะรับหน้ากับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดผล

ตัวแบบประสิทธิผลโรงเรียน (school effectiveness model)

1. ตัวแบบระบบพื้นฐานของประสิทธิผลโรงเรียน (Scheerens, 2000)

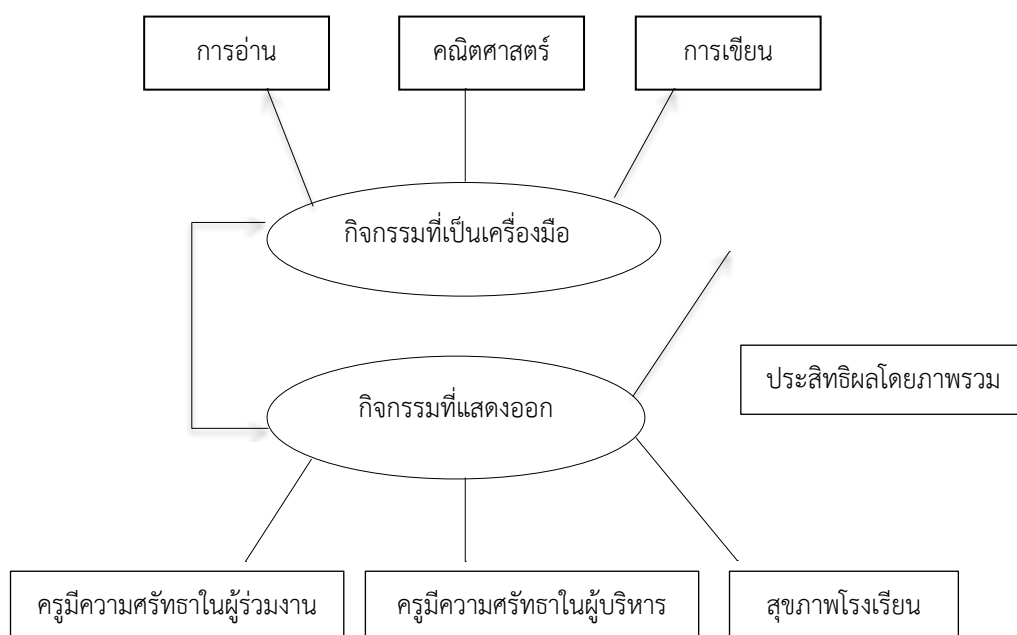
ภาพ 1 ตัวแบบระบบพื้นฐานของประสิทธิผลโรงเรียน

ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาประสิทธิผลโรงเรียนเป็นสาขาวิชาที่ได้มีการสำรวจจากกระบวนการที่นักวิจัยที่หลากหลายใช้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างไรก็ตามหัวใจของการวิจัยนำเข้าสู่ของโรงเรียน บริบทของโรงเรียน และขบวนการของโรงเรียนส่งผลต่อผลผลิตอย่างไร (ดูภาพ 1) โดยทั่วไปแล้ว ปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนประกอบด้วยตัวแปรเช่น คุณวุฒิของครู โครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน ค่าใช้จ่ายหัวของนักเรียนบริบทของโรงเรียนประกอบด้วยตัวแปร เช่นการสนับสนุนจากหน่วยงานสังกัด และระดับพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ กระบวนการของโรงเรียนประกอบด้วยตัวแปร

ได้แก่ พฤติกรรมครู บรรยากาศที่เรียบง่าย คุณภาพของหลักสูตร ส่วนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนปกติแล้วได้รับการพิจารณาให้เป็นผลผลิตที่สำคัญของโรงเรียน

2. ตัวแบบประสิทธิผลโรงเรียนของยูไลน์และคนอื่น ๆ

ตัวแบบประสิทธิผลโรงเรียนตามผลการศึกษาของ Uline, Miller และ Megan Tschannen – Moran (1998) ประสิทธิภาพโดยรวมของโรงเรียนได้มาจาก 2 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมที่เป็นเครื่องมือ (instrument activities) และกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออก (activities) สำหรับกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือนั้นเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านการอ่าน คณิตศาสตร์และการเขียน ส่วนกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกนั้น มีตัวแปรย่อยประกอบด้วย ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน ความไว้วางใจผู้บริหารโรงเรียน และสุขภาพของโรงเรียน ดังภาพ 2

ภาพที่ 2 ประสิทธิภาพโรงเรียนของยูไลน์และคนอื่น ๆ (Uline et al.,1998)

5) ดัชนีประสิทธิผลโรงเรียน

ดัชนีประสิทธิผลโรงเรียน (school & effectiveness index – SE - index) เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วน ประมาณค่าของลิเคิร์ท จำนวน 8 ข้อ เป็นการประเมินภาพรวมประสิทธิผลโรงเรียน 5 มิติ ได้แก่ ปริมาณ คุณภาพของผลผลิต ประสิทธิภาพ การปรับตัว และความยืดหยุ่น ใช้สำหรับการวัดประสิทธิผลโรงเรียนโดยครูในโรงเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นผู้ตอบแบบวัดดังกล่าวทั้ง 8 ข้อ แบบวัดดัชนีประสิทธิผลดังกล่าวนี้

มิสเกลและคณะ (Miskel, C. Fevurly, R. Stewart, J., 1979) นำมาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรกต่อมาได้พัฒนาโดยฮอย, และคณะ (Hoy & Ferguson, 1985) ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1996) และฮอย, ทาร์เตอร์ และคอตแคม (Hoy, Tarter & Kottkamp, 1991) แบบวัดดัชนีประสิทธิผลโรงเรียนมีลักษณะดังนี้ (school effectiveness index)

คำชี้แจง

กรุณาอ่านข้อความแต่ละข้อ จำนวน 8 ข้อ ที่เป็นผลผลิต (Product) และการบริการการศึกษาต่าง ๆ (Services) ของครูและโรงเรียนของท่านแล้วพิจารณาท่านเห็นด้วยกับข้อความแต่ละข้อระดับใด โดยทำเครื่องหมาย “✓” ลงในช่องทางขวามือ

ข้อที่	ข้อความ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ค่อนข้างไม่ เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	ผลผลิตและบริการการศึกษาต่าง ๆ เกิดขึ้นในโรงเรียนนี้มีคุณภาพที่โดดเด่น						
2	ผลผลิตและบริการการศึกษาต่าง ๆ โรงเรียนนี้มีปริมาณสูง						
3	คณะครูในโรงเรียนนี้สามารถจัดการได้ดีกับภาวะฉุกเฉินและความยุ่งยากกรณีที่เกิดขึ้นในโรงเรียน						
4	ครูส่วนมากในโรงเรียนนี้ยอมรับและปรับได้กับการเปลี่ยนแปลง						
5	เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในโรงเรียนครูมีการยอมรับและปรับได้อย่างรวดเร็ว						
6	ครูในโรงเรียนนี้ได้รับข้อมูล/ความรู้ที่ดีเกี่ยวกับนวัตกรรมต่างๆที่กระทบต่อครู						
7	ครูในโรงเรียนนี้สามารถคาดการณ์ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จะเกิดขึ้นและป้องกันปัญหานั้นได้						
ข้อที่	ข้อความ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น	ค่อนข้างไม่	ค่อนข้าง	เห็นด้วย	เห็นด้วย

		อย่างยิ่ง	ด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย		อย่างยิ่ง
8	ครูในโรงเรียนนี้ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ						

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนที่เป็นภาพกว้างประกอบด้วยนิยามของประสิทธิผลโรงเรียนที่เป็นภาพกว้างประกอบด้วยนิยามของประสิทธิผลโรงเรียน รูปแบบของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจากงานวิจัยของนักวิจัยที่มีชื่อเสียงรวมทั้งรูปแบบโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพที่มีความโดดเด่นและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เช่น ทฤษฎีตัวแบบ 5 องค์ประกอบโดยเอ็ดมันส์ (Edmonds) รูปแบบประสิทธิผลโรงเรียนของบาลด์วิน (Baldwin) และรูปแบบสิ่งสัมพันธ์ 7 องค์ประกอบของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลโดยลีซอท์ (Lezotte) นอกจากนี้ดัชนีประสิทธิผลโรงเรียน (school effectiveness index) ของฮอย (Hoy) ที่ใช้วัดประสิทธิผลโรงเรียน โรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถนำไปใช้ในการประเมินประสิทธิผลโรงเรียนของตนเอง แนวการให้คะแนน ดำเนินการดังนี้

1. ให้คะแนนที่เป็นคำตอบของครูแต่ละคนและรวมคะแนนทั้งหมด
2. หาคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน
3. นำคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนไปเทียบเกณฑ์ที่กำหนด

เกณฑ์การให้คะแนน

- เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 5
- เห็นด้วย = 4
- ค่อนข้างเห็นด้วย = 3
- ค่อนข้างไม่เห็นด้วย = 2
- ไม่เห็นด้วย = 1
- ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง = 0

ดัชนีประสิทธิผลโรงเรียนเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ในการวัดประสิทธิผลโรงเรียนในภาพรวมทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นแบบวัดระดับสากล

บทสรุป

ประสิทธิผลโรงเรียน (school effectiveness) เป็นประเด็นที่นักวิจัยและนักการศึกษาในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอเมริกาและยุโรปได้ให้ความสนใจและมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างกว้างขวางมีข้อสรุปที่ชัดเจนตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1960 เป็นต้นมาโดยมีการให้นิยามประสิทธิผลโรงเรียนที่หลากหลาย สร้างตัวแบบประสิทธิผลโรงเรียน ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลซึ่งประกอบด้วย มิติ องค์ประกอบหรือปัจจัยทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกันตามผลการศึกษานักวิจัยแต่ละช่วงเวลา สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และ

มัธยมศึกษาให้ไปสู่โรงเรียนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ได้มีการสร้างเครื่องมือวัดประสิทธิภาพโรงเรียนที่ได้มาตรฐาน เพื่อหาสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนเมื่อเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็น (มาตรฐาน) และนำไปสู่การพัฒนาโดยใช้ผลจากการประเมินจากเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับสาระสำคัญในบทความนี้ สถานศึกษาในประเทศไทยควรทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพโรงเรียนและขยายสู่บุคลากรทุกประเภทในสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจและร่วมมือกันในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้วยการใช้ตัวแบบประสิทธิภาพโรงเรียนเป็นแนวทาง

เอกสารอ้างอิง (References)

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. นนทบุรี : บริษัท 21เซ็นจูรี จำกัด
- Baldwin, L., Freeman, C., Fardig, D., Thomas, R. (1993). *School Effectiveness Questionnaire (Manual) (No. 08-910812)*. San Antonio: The Psychological Corporation.
- Cotton, K. (1995). *Effective schooling practices: A research synthesis. 1995 Update. School Improvement Research Series*. Northwest Regional Educational Laboratory.
- Dodson, C. K. (2005). *The Relationship Between School Effectiveness and Teachers' Job Satisfaction in North Mississippi Schools. Unpublished Doctoral Dissertation*, Mississippi University, Oxford.
- Doran, J.A. (2004). *Effective School Characteristics and Student's Achievement Correlates as Perceived by Teachers in American Style International Schools*. Unpublished doctoral dissertation, University of Central Florida.
- Edmonds, R. R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*. 37 (1), 15 – 27.
- Hattie, J.A.C. (2009). *Visible learning: A synthesis of 800+ meta-analyses on achievement*. Abingdon: Routledge.
- Hopkins, D., Stoll, L., Myers, K., Learmonth, J. and Durham, H. (1995). *Schools Make a Difference*. Southampton: Resource Base, Television Centre.
- Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (1996). *Educational administration: Theory, research, and practice*. 5th edition. New York: McGraw-Hill.
- Hoy, W.K., Tarter, C.J., & Kottkamp, R.B. (1991). *Open schools/healthy schools: Measuring organizational climate*. Beverly Hills, CA: Sage.

- Joyce Mary Claris D'Sa & Sheela, G. (2015). Effectiveness in Relation Leadership Behavior. *International Journal of Education and Psychological Research (IJEPR)*. 4(2), 47–51.
- Levine, D.K., & Lezotte, L.W. (1990). *Unusually Effective Schools: A Review and Analysis of Research and Practice*. Madison. Wise: Nat. Centre for Effective Schools Research and Development.
- Lezotte, L. (1991). *Correlates of effective schools: The first and second generation*. Okemos, MI: Effective Schools Products, Ltd.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1991). *Educational administration Concepts and Practices*. California: Wadsworth, Inc.
- Mortimore, P., Sammons, P., Stoll, L., Lewis, D., & Ecob, R. (1988). *School Matters: The Junior Years*. Wells: Open Books.
- Murphy, J. Philip, H., Richard, P.M. (1985). School Effectiveness: Checking Progress and assumptions and Developing a Role for State and Federal Government. *Teachers College Record*. 86 (4), 615 – 641
- Purkey, S. C., & Smith, M.S. (1982). Synthesis of research on effective schools. *Educational Leadership*. 40 (3), 64-69
- Purkey, S. C., & Smith, M.S. (1983). Effective schools: a review. *The Elementary School Journal*. 83(4), 427-452
- Reezigt, G.J., & Creemers, B.P. (2005). A comprehensive framework for effective school improvement. *School effectiveness and school improvement*. 16(4), 407–424.
- Reynolds, D., Sammons, P., Stoll, L., Barber, M. and Hillman, J. (1996). School effectiveness and school improvement in the United Kingdom. *School Effectiveness and School Improvement*. 7(2), 133.
- Reynolds, D., Sammons, P., De Fraine, B., Van Damme, J., Townsend, T., Teddlie, C. and Stringfield, S. (2014). Educational effectiveness research (EER): a state-of-the-art review. *School Effectiveness and School Improvement*. 25 (2), 197–230.
- Rutter, M. (1979). *Fifteen thousand hours : secondary schools and their effects on children* Cambridge. Mass: Harvard University Press.
- Sahlberg, P. (2011). The professional educator: Lessons from Finland. *American Educator*. 35(2), 4–38.

Saleem, F., Naseem, Z., Lbrahim, K., Hussain, & A., Azeem, M. (2012). Determinants of school effectiveness: A study of Punjab level. *International Journal of Humanities and social Science*. 2(14), 242–251.

การบริหารราชการแผ่นดินในภาวะการโหยหาประชาธิปไตย Administration of State Affairs in a State of Longing for Democracy

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร)¹ ธิติวุฒิ หมั่นมี²

Phra Udomsittinayok (Kumphol Kunungkaro), Thitiwut Manmee

บทคัดย่อ (Abstract)

ประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่คนทั้งหลายโหยหาไม่ใช่เฉพาะคนไทยเท่านั้น แต่เป็นประชาชนทุกชนชาติที่ต้องการใช้สิทธิของตนอย่างเต็มที่ภายใต้กรอบของความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง แต่เราจะเชื่อได้อย่างไรว่าประชาธิปไตยในแต่ละประเทศจะเป็นประชาธิปไตยสากลที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศนั้น ๆ ประเทศไทยในปัจจุบันแม้ว่าการบริหารประเทศจะอยู่ภายใต้การบริหารของผู้คนที่มาจากการเลือกตั้งก็ตาม แต่โดยความเป็นจริงแล้วการใช้สิทธิของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิไว้นั้นประชาชนยังใช้ได้ไม่เต็มที่ จึงเป็นที่มาของการโหยหาประชาธิปไตยในการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้การนำของผู้นำรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keyword): ประชาธิปไตย; รัฐประหาร; การบริหารราชการแผ่นดิน

Abstract

Democracy is something that people long for, not just Thai people. Rather, it is people of all nations who want to exercise their rights to the fullest within the framework of true democracy. But how can we believe that democracy in each country will be a universal democracy that is not governed by the powers that govern that country? the election But in fact, the people's rights in various matters as provided by the Constitution are still not fully utilized by the people. This is the source of the longing for democracy in the administration of the state under the leadership of the current elected government leaders.

Keywords: Democracy; Coup; Government Administration

Received: 2021-08-02 Revised: 2021-08-18 Accepted: 2021-08-29

¹ รองเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี วัดบางอ้อยช้าง ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
Deputy Priest of Nonthaburi Province Wat Bang Oi Chang, Bang Si Thong Subdistrict, Bang Krui District, Nonthaburi Province. Corresponding Author e-mail: Armmo_2006@hotmail.com

² ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Department of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University. e-mail: Thitiwut.man@mcu.ac.th

บทนำ (Introduction)

บทความเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินในภาวะการโยกย้ายประชาธิปไตย ผู้เขียนขอเริ่มต้นด้วยการเน้นไปที่ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ก่อนว่าแท้ที่จริงแล้วประชาธิปไตยที่เราหรือประชาชนโยกย้ายนั้นคืออะไร ผู้เขียนจะขอสรุปความหมายจากนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่ให้ความหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ ซึ่งสามารถแยกความหมายของประชาธิปไตยได้ 5 ข้อตามที่มาดังนี้

ความหมายตามที่มาที่หนึ่ง คือ ประชาธิปไตย ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งเกิดจากการผสมคำสองคำ คือ Demos กับ Keratein หรือ Demos หมายถึง ประชาชน และ Kraters หรือ Keratein หมายถึง การปกครอง ฉะนั้นประชาธิปไตย (Demoskratia) จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ส่วนคำว่าประชาธิปไตยที่ใช้ภาษาไทยของเรานั้นบัญญัติขึ้นโดยเทียบกับศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการนำเอาคำสองคำมารวมกันคือ ประชา ซึ่งเป็นคำสันสกฤตรูปคำเดิม คือ ปรชา แปลว่า ราชกร หรือประชาชนและคำว่า ธิปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่อย่างยิ่ง ฉะนั้นประชาธิปไตยจึงหมายถึง ระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั่นเอง

ความหมายตามที่มาที่สอง คือ ประชาธิปไตยความหมายตามที่มาและขอบเขตอำนาจ มีผู้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า อำนาจสูงสุดมาจากประชาชน ทั้งนี้โดยอ้างว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีสิทธิและเสรีภาพโดยธรรมชาติ พวกเขาสามารถที่จะคิดและกระทำการใด ๆ ได้ แต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม เขาจะละสิทธิและอำนาจบางประการให้กับผู้ปกครอง เพื่อใช้อำนาจนั้นดำเนินการภายในกรอบที่กำหนด ฉะนั้นเราจะพบว่ารัฐบาลในประเทศประชาธิปไตยนั้นจะมีอำนาจที่มีขอบเขต

ความหมายตามที่มาที่สาม คือ ความหมายที่เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค นักปรัชญาการเมืองหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการปกครองที่ดีก็คือ การปกครองที่เคารพสิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์ เชื่อว่า สมาชิกของสังคมทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม นอกจากนี้ระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาส หรือให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการดำเนินการใด ๆ ภายใต้กฎระเบียบของสังคมด้วย ซึ่งรูปแบบการปกครองดังกล่าวก็คือ ระบอบประชาธิปไตย

ความหมายตามที่มาที่สี่ คือ ความหมายที่เน้นการเข้ามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน ในเมื่อระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยใช้อำนาจนี้อ่านทางองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง บทบาทของประชาชนในทางการเมือง จึงมีความสำคัญมากในระบอบนี้จนมีผู้กล่าวว่า ประชาธิปไตยนั้นถือว่าประชาชนคือ เสียงสวรรค์ เป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมดำเนินการเพื่อสร้างสรรค์สังคมของตนเอง กิจกรรมการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชน อาจเป็นทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่แทน หรืออาจเป็นทางตรง เช่น การประท้วง การร้องเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้รัฐบาลรับทราบถึงปัญหา เป็นต้น

สุดท้ายความหมายตามที่มาที่ห้า คือ ความหมายที่เน้นเจตนารมณ์ของประชาชน ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยไว้อย่างกระชับและคมคายว่า เป็นการปกครองของประชาชน โดย ประชาชน และเพื่อประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่ถือเสมือนเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชน รัฐบาลเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก หรือได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่ รัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้เมื่อวาระสิ้นสุดลง ก็โดยการแสดงให้เห็นว่าประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่รัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

เมื่อทราบความหมายของคำว่าประชาธิปไตยแล้วผู้เขียนจะวิเคราะห์การบริหารราชการแผ่นดินของผู้บริหารประเทศในปัจจุบันซึ่งในบทความนี้หมายถึงการบริหารของรัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ว่าตั้งแต่รัฐบาลชุดนี้ขึ้นมาบริหารประเทศทั้งที่เป็นการบริหารในสมัยที่ยึดอำนาจมาหรือในสมัยที่ได้รับการเลือกตั้งมานั้นว่าการบริหารงานประเทศเป็นเช่นไร ในบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอและวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวกับบริหารที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่หรือปากท้องของประชาชนเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าจะมีเกือบทุกเรื่องที่เป็นการทำงานของรัฐบาลเพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งนั้นแต่ผู้เขียนจะวิเคราะห์เพียงสามประเด็นดังต่อไปนี้

๑. เศรษฐกิจ

๒. สังคมและการเมือง

ประเด็นแรกการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลที่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจ

จากประเด็นนี้มีการวิเคราะห์ของนักวิชาการจำนวนมากและการเปิดเผยเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจนเพิ่มขึ้นสูงมาก คนมีรายได้สูง 10% มีรายได้มากกว่าคนที่มียาได้ต่ำสุดถึง 20 เท่า สะท้อนถึง การกระจุกตัวของรายได้ในกลุ่มบน การแบ่งปันผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจก็ยังไม่ทั่วถึงไปสู่คนกลุ่มล่าง ด้านการศึกษาก็พบว่า ลูกคนรวยมีโอกาสเรียนต่อปริญญาตรีสูงถึง 65.6% แต่ลูกคนจนมีโอกาสเรียนต่อปริญญาตรีเพียง 3.8% เท่านั้น ทั้งที่งบประมาณการศึกษาได้รับมากที่สุด ทุกปี และยังมีกระทรวงที่ดูแลเกี่ยวกับการศึกษามากที่สุดในโลกถึง 2 กระทรวง กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงการอุดมศึกษา แต่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยกลับไม่มีความเจริญแต่เทียบเท่าได้กับประเทศยากจนในทวีปแอฟริกาด้วยซ้ำ

ตัวเลขคนจนของสภาพัฒนาฯ 6.7 ล้านคน ตามตัวเลขผู้ใช้ “บัตรคนจน” หรือ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” ที่กระทรวงการคลังแจกเงินให้ทุกเดือนนั้น มีประมาณ 14 ล้านคน มากกว่าตัวเลขของสภาพัฒนาฯ ถึง 2 เท่าเลยทีเดียว

หนี้สาธารณะ ที่รัฐบาลกู้มาใช้จ่ายตลอด 7 ปีในรัฐบาลชุดนี้ วันนี้นักกำลังท่วมคอกอหอย ซึ่งจากข้อมูลก่อนโควิดหนี้สาธารณะอยู่ที่ 40% ของจีดีพี ปีนี้ 2564 หนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นเป็น 57% ของจีดีพี อีก 3% ก็ชนเพดาน 60% ที่กฎหมายกำหนดว่าห้ามเกิน แต่เมื่อรัฐบาลบริหารประเทศให้ดีกว่านี้ไม่ได้ ผู้เขียนเชื่อว่าจะมีการแก้กฎหมายเพื่อเพิ่มเพดานหนี้ให้สูงขึ้นไป สุดท้ายอนาคตประเทศไทยและอนาคตคนไทย 70 ล้านคน หลังโควิดจะเป็นอย่างไร ก็เป็นเรื่องที่เหนือการคาดเดา

“จุดอ่อน” ที่ทำให้ประเทศไทยพัฒนาไม่ได้ เกิดจากการสร้าง “รัฐราชการ” ของ คสช. เพื่อครอบงำ “ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบ” ในปัจจุบัน แม้จะเห็นโอกาสอยู่ข้างหน้าที่ยากที่จะไปถึง เพราะมี “ระบบรัฐราชการ” เป็นด่านสกัด ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสมากมาย และคนไทยก็เสียโอกาสกันทุกคน เป็นผลกระทบระดับชาติเลยทีเดียว

เนื่องจากการบริหารราชการแผ่นดินล้มเหลวด้วยการคอร์รัปชันอำนาจของรัฐบาล ตลอด 7 ปีที่ผ่านมา คณะสมาชิกประชาชนเพื่อประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยภาคประชาชนอันหลากหลาย ได้ประกาศขับไล่ผู้นำรัฐบาล ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมาตั้งแต่วันที่ 4 เมษายน 2564 เพื่อรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองที่กำลังวิกฤตและดิ่งลงสู่หุบเหวแห่งหายนะ ภายใต้วิกฤตเศรษฐกิจและหนี้สิน รวมถึงความทุกข์เข็ญของประชาชนจากสถานการณ์โรคระบาดที่ประเทศไทยขาดผู้นำที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่เกิดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวของประชาชนผู้เขียนขอสรุปดังนี้

เรื่องแรกคือเรื่องปัญหาปากท้องของเศรษฐกิจฐานราก ที่ประชาชนอยู่ในภาวะรายได้น้อย ค่าใช้จ่ายสูง หนี้สินเพิ่ม การกระจายรายได้ยังมีปัญหาหลงไปไม่ถึงฐานราก นอกจากนี้รัฐบาลยังมีปมร้อนเรื่องการขึ้นค่าแรงขั้นต่ำ 400 บาท จะทำได้ตามสัญญาที่หาเสียงไว้หรือไม่ หากทำไม่ได้รัฐบาลก็เสียทั้งคะแนนนิยมและการแก้ปัญหาปากท้องไม่สำเร็จไปด้วย ต่อมาคือเรื่องราคาพืชผลเกษตรตกต่ำ เนื่องจากภัยแล้งปีนี้รุนแรงทำให้ราคาพืชผลทางการเกษตรทั้งข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ราคาตก การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของรัฐบาล คือ การประกันราคาพืชผลทางการเกษตรจะทำได้รวดเร็วแค่ไหน หากแก้ไขช้า เศรษฐกิจฐานรากยิ่งแย่นักธุรกิจก็จะเจอแรงกดดันการบริหารเศรษฐกิจที่ไม่ถูกใจประชาชนมากขึ้น

นอกจากนั้นเรื่องการส่งออกก็เป็นปัญหาใหญ่ที่รัฐบาลยกภูเขาไม่พ้นจากอก เพราะหลังจากระงับการนำเข้าสหรัฐกับจีน และลามไปถึงสหรัฐกับยุโรป ประกอบกับค่าเงินบาทแข็งค่าอย่างรวดเร็ว ทำให้การส่งออกของไทยทรุดหนักจากที่คาดว่าจะขยายตัวได้ 3-4% ล่าสุดคาดว่าจะขยายตัวได้ 0% ถึงขยายตัวติดลบ 1% ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจะทำให้เศรษฐกิจไทยภาพรวมขยายตัวชะลอมากขึ้น

เรื่องการท่องเที่ยวลดก็เป็นอีกเรื่องที่น่าสนใจซึ่งที่ผ่านมาการท่องเที่ยวถือเป็นตัวช่วยเศรษฐกิจไทยให้ขยายตัวได้ดี แต่จากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวจากสงครามการค้า ทำให้นักท่องเที่ยวลดการท่องเที่ยวในไทยและทุกๆ ประเทศในโลก จึงเป็นโจทย์ยากของรัฐบาลใหม่ว่าจะกระตุ้นให้คนเข้ามาเที่ยวในเมืองไทยได้อย่างไร

ประเด็นต่อมาเรื่องเศรษฐกิจชะลอตัว เป็นที่รู้กันว่า หน่วยงานต่างๆ ปรับลดการขยายตัวเศรษฐกิจจากใกล้ 4% เหลืออยู่ 3% โดยหลายแห่งคาดว่าจะขยายตัวได้ต่ำกว่า 3% ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของรัฐบาลที่ต้องเข้ามาพยุงเศรษฐกิจลงให้ฟื้นกลับขึ้นมาให้ได้ เพราะหากเศรษฐกิจภาพรวมแย่ เศรษฐกิจฐานรากประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ลำบากมากขึ้นและสุดท้ายเรื่องความไม่เชื่อมั่นทีมเศรษฐกิจของรัฐบาลเป็นเรื่องที่ค้างคาใจของนักลงทุนอยู่ตลอดเวลา เพราะเป็นรัฐบาลผสมที่เกิดจาก 19 พรรคการเมือง ทีมเศรษฐกิจถูกจัดสรรจากโควตาทางการเมือง มากกว่าที่วางแผน

เหมาะสมกับงาน เป็นผลลบท่อนัก ลงทุนและความเชื่อมั่นของผู้บริโภค รวมถึงอาจมีผลต่อความล่าช้าในการดำเนินโครงการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของรัฐบาลให้ทันกำหนดการที่วางไว้

ประเด็นที่สองที่ผู้เขียนจะวิเคราะห์ในบทความนี้คือการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อสังคมและการเมือง

ประเด็นนี้ผู้เขียนได้อ้างถึงบันทึกสรุปผลงานของคณะสามัคคีประชาชนเพื่อประเทศไทย ที่ได้สรุปผลงานความล้มเหลวต่อสาธารณะภายใต้การบริหารของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ทุจริตประพัตติมิชอบในการใช้อำนาจเผด็จการบริหารบ้านเมืองอย่างไรบ้าง โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีส่วนรู้เห็นในการออกมติร่วมกันเพื่อบริหารราชการแผ่นดินจนทำให้บ้านเมืองเสียหาย เกิดความทุกข์ยากเชิญไปทุกหวัระแห่งยกเว้นก็แต่เพียงคณะรัฐมนตรีเท่านั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอเนื้อหาที่เกิดจากการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและการเมืองโดยมีรายละเอียดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานโดยลำดับประเด็นดังนี้

ภายหลังการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ประชาชนผู้เห็นต่างถูกจับกุมคุมขังและถูกข่มขู่คุกคามจำนวนมาก โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติเข้าควบคุมอำนาจการปกครองประเทศโดยอ้างว่าเพื่อให้สถานการณ์กลับเข้าสู่ความสงบโดยเร็ว ประชาชนในชาติเกิดความรักความสามัคคีเช่นเดียวกับห้วงที่ผ่านมา โดยขอเวลาอีกไม่นานเพื่อเป็นการปฏิรูปโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอื่นๆ แต่เวลาผ่านไปล่วง 7 ปี ประเทศชาติกลับถอยหลังลงคลอง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรที่ดีขึ้น นอกจากวิกฤตประเทศที่รัฐบาลหลงอำนาจ หลอกลวงประชาชนและกลายเป็นคู่ขัดแย้งของประชาชนเสียเอง ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศทุกอย่างถูกทอดเวลาออกไปเพื่อรักษาอำนาจไว้โดยไร้การปฏิรูปใดๆ ตามพันธสัญญา แม้แต่การปฏิรูปตำรวจตามรัฐธรรมนูญก็ถูกยักยั้งเพื่อให้รับใช้อำนาจตนเองแต่เพียงกลุ่มเดียว จึงถือได้ว่า ผู้นำรัฐบาล “ตระบัดสัตย์” ต่อประชาชน (<https://thematter.co/thinkers> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 31 ก.ค.64)

หลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 24 มีนาคม 2562 ภายใต้รัฐธรรมนูญสืบทอดอำนาจของผู้นำรัฐบาลและคณะ ที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่ตนเองเลือกมาสามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้ ผู้นำรัฐบาลและคณะได้คอร์รัปชั่นอำนาจจากสภาผู้แทนราษฎรก่อตั้งรัฐบาลกึ่งเผด็จการรัฐสภาขึ้นสถาปนาระบอบอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จ ควบคุมองค์กรอิสระในการตรวจสอบถ่วงดุลย์มาอย่างต่อเนื่องถึง 2 ปีกว่า โดยใช้อำนาจและเงินตราจ่ายค่าตอบแทนเพื่อปิดบังอำพรางความฉ้อฉลของตนเอง จึงนำพาชาติบ้านเมืองไปสู่ความวิบัติฉิบหาย ระบบนิติรัฐ-นิติธรรมพังทลาย รวบรวมอำนาจปวงชนชาวไทยไปอยู่ในมือของพวกพ้องตนเองไม่ก็คน ครอบครัวและกระบวนกรยุติธรรม เปลี่ยนเจตนารมณ์รูปแบบการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขกลายเป็น “ระบอบประยุทธ์” ที่มีผู้นำรัฐบาลเป็นศูนย์กลางของอำนาจทั้งหมด และกลายเป็นรัฐบาลสืบทอดอำนาจจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลบริหารงานล้มเหลวในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่น ไม่มีผลงานให้เห็นเป็นรูปธรรมทั้งที่นโยบายการทุจริตคอร์รัปชั่นถือเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลตระหนักดีตั้งแต่เป็นรัฐบาลสมัยแรก ที่ถูกหนดไว้ในการแก้ไขปัญหาทุจริตและประพัตติมิชอบในวงราชการ ทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการประจำ แต่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นที่เกิดขึ้น

กลับหมักหมมต่อเนื่องกันมาหลายปี โดยเกิดขึ้นจากการบริหารที่ล้มเหลวของรัฐบาลที่ปราศจากการตรวจสอบ โดยใช้วาระแห่งชาติเรื่องการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเพียงเพื่อสร้างภาพและเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่จะใช้จัดการฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ในขณะที่มีการปกป้องดูแลพวกพ้องของตนในฝั่งรัฐบาลที่ถูกกล่าวหาเรื่องทุจริตอย่างเห็นได้ชัด ชำร่วยยังปล่อยให้มีการทุจริตคอร์รัปชันเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยการโกงเงินภาษีประชาชนเป็นแสนล้านบาท ในวันที่เศรษฐกิจฝืดเคืองที่พี่น้องประชาชนอยู่ในสภาวะที่ลำบากยากเข็ญ และต้องต่อสู้กับภัยโควิด-19

คณะรัฐมนตรีภายใต้ผู้นำรัฐบาลไร้มาตรฐาน ขาดจริยธรรมและคุณธรรมอย่างร้ายแรง หลายคนมีผลประโยชน์ทับซ้อนและเกี่ยวข้องกับธุรกิจสีเทา หลายคนมีประวัติฉ้อฉลถูกกล่าวหาทุจริตประพฤติมิชอบมาก่อน การเสนอชื่อรัฐมนตรีล้วนมองแต่ผลประโยชน์ต่างตอบแทนจนระบบคุณธรรมและจริยธรรมได้กลายเป็นประเด็นการเมืองที่มีการโต้เถียงกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เนื่องจากการฝ่าฝืนจริยธรรมร้ายแรงในการบริหารราชการแผ่นดิน แม้จะเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 276 ให้ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมภายใน 1 ปี นับแต่วันประกาศในรัฐธรรมนูญ แต่รัฐบาลกลับไม่ได้ให้ความสำคัญ จึงไม่สามารถเป็นแบบอย่างให้ข้าราชการของแผ่นดินกว่า 2.3 ล้านคนแต่อย่างใด รัฐบาลและพรรคร่วมรัฐบาลหลอกลวงประชาชนที่รับปากจะแก้ไขรัฐธรรมนูญตามที่หาเสียงและแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในขณะที่ภาคประชาชนและพรรคการเมืองผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย แต่รัฐบาลกลับใช้เผด็จการรัฐสภาเสียงข้างมากโดยมี ส.ว.250 คนของตนเองที่ไม่ละอายต่อบาปลงมติปิดกั้นแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้ง 7 ฉบับ รวมถึงร่างแก้ไขของประชาชนโดยตรงและเตะถ่วงการแก้ไขจนนำไปสู่การตีความของศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้สถาปนารัฐธรรมนูญให้มีการประชามติเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อไป แต่รัฐบาลก็ไม่ได้รับเร่งดำเนินการดังกล่าวแต่อย่างใด ชำร่วยยังพยายามใช้ระบบเผด็จการรัฐสภาเพื่อเสนอแก้ไขเฉพาะรายมาตราที่ตนเองได้ประโยชน์เท่านั้น

รัฐบาลปล้นอำนาจเพื่อเข้ามาโดยอ้างว่าเพื่อรักษาความสงบ แก้ไขความขัดแย้งและความวุ่นวายของบ้านเมือง แต่ปัจจุบันได้กลายเป็นคู่ความขัดแย้งของประชาชนเอง โดยไม่มีแม้แต่แนวทางการปรองดองและสร้างความสามัคคีให้แก่คนไทยในชาติ แต่ประชาชนผู้เห็นต่างทางการเมืองทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นอดีตแกนนำ นปช. พันธมิตรฯ หรือ กปปส. กลับต้องคดีรับโทษมากมาย ทั้งที่ไม่ใช่ผู้กระทำให้ประชาชนบาดเจ็บล้มตายและทรัพย์สินเสียหายเลย 7 ปีที่ผ่านมาจึงสูญเปล่า ทั้งที่ควรจะดำเนินการทางกฎหมายให้เกิดการปรองดองของคนในชาติ นำหลักความเป็นธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Justice-TJ) และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice-RJ) มาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของคนในชาติ แต่กลับใช้กฎหมายพิเศษเข้าคุกคามประชาชนอย่างกว้างขวางจนเกิดการแตกแยก ขาดความสามัคคี เพื่อประโยชน์ในการแบ่งแยกและปกครองของตนเอง

ผู้นำรัฐบาลและคณะได้ใช้อำนาจเผด็จการ คุกคามประชาชนผู้เห็นต่างทางการเมืองอย่างกว้างขวาง หลังการรัฐประหาร 7 ปีที่ผ่านมา นักกิจกรรมจำนวนมากถูกออกคำสั่งเรียกให้ไปรายงาน

ตัว หลายคนเลือกที่จะลี้ภัยไปประเทศเพื่อนบ้านและเคลื่อนไหวทางการเมืองบนโลกออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันมีผู้ลี้ภัยทางการเมืองที่ถูกอุ้มหายและคาดว่าจะถึงแก่ความตายไปไม่น้อยกว่า 6 คน มีผู้ถูกผลักดันให้ลี้ภัยจากสถานการณ์ทางการเมืองและการไล่ล่ากวาดล้างที่เกิดขึ้นอย่างน้อย 104 ราย ภายใต้ประกาศและคำสั่ง คสช. ทำให้เกิดกลุ่มประชาชนที่ตัดสินใจเดินทางออกนอกประเทศจำนวนหนึ่งด้วยความหวาดกลัวจากการถูกติดตามคุกคาม ซึ่งรัฐบาลเผด็จการได้แทรกแซงและใช้กระบวนการยุติธรรมแบบเลือกปฏิบัติ จนประชาชนไม่เห็นหนทางในการต่อสู้คดีให้ได้รับความเป็นธรรมภายในประเทศ รวมถึงใช้การคุกคามโดยใช้มาตรการทางกฎหมาย (Judicial Harassment and SLAPP) เพื่อฟ้องร้องปิดปากประชาชนอีกด้วย เป็นเรื่องที่น่าเศร้าแม้แต่นายกรัฐมนตรียังออกมาฟ้องร้องหมิ่นประมาทประชาชนคนธรรมดา และยังใช้วิธีการสลายการชุมนุมด้วยอาวุธและความรุนแรง ละเมิดหลักการสากลสำหรับการสลายการชุมนุม ต่อเยาวชนนิสิตนักศึกษาที่ออกมาต่อต้านรัฐบาล (วชิรวัชร งามละม่อม, รัฐประหาร บทบาททหารกับการเมืองในประเทศไทย, 2562) รัฐบาลยังแบ่งแยกประชาชนออกจากสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของประเทศ โดยใช้กฎหมายมาตรา 112 เป็นเครื่องมือคุกคามประชาชนและทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ทางอ้อมโดยไม่สนใจที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบเพื่อรักษาสถานะและอำนาจของตนเองไว้ต่อไป ผู้นำรัฐบาลแอบอ้างการรักษาสถาบันกษัตริย์เป็นเครื่องมือ แต่กลับแยกประมุขของรัฐออกจากประชาชน และแยกประชาชนออกจากสถาบันโดยสร้างความขัดแย้งขึ้นมาเพื่อรักษาอำนาจตนเอง โดยกว่า 7 ปีที่ผ่านมาประชาชนถูกดำเนินคดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 107-112 ที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่ปี 2557-2563 มากกว่า 478 คดีแล้วและสุดท้ายคือ

รัฐบาลใช้สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 และความทุกข์ยากของประชาชนเป็นเครื่องมือกระชับอำนาจ และผูกขาดอำนาจครอบจักรวาลตาม พรก.ฉุกเฉินฯ ทอดยาวต่อไป ทั้งนี้ ผู้นำรัฐบาล ลงนามในประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อควบคุมการระบาดของโควิด-19 มาตั้งแต่วันที่ 25 มีนาคม 2563 บัดนี้เป็นเวลา 1 ปี 4 เดือนแล้ว ยังไม่มีวี่แววว่าจะยกเลิกการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งไม่ได้ช่วยให้เกิดการยับยั้งโรคติดต่อมากขึ้นแต่อย่างใด ตัวเลขผู้ติดเชื้อกลับเพิ่มขึ้นสวนทางการใช้อำนาจพิเศษของนายกรัฐมนตรี และสวนทางกับมาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลใช้มาตรการควบคุมปิดร้านค้า ร้านอาหารและสถานประกอบการในช่วงที่ผ่านมา แต่ทั้งหมดกลับโยนความผิดให้แก่ประชาชนทุกครั้งไป นอกจากนี้การจัดหาวัคซีนให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนกลับถูกคอร์รัปชันเวลาออกไปเรื่อยๆ เพื่อหากินบนความตายของประชาชนและรักษาอำนาจรวมศูนย์ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไป เพื่อไม่ให้ประชาชนฟ้องร้องต่อผู้นำรัฐบาลและคณะตามกฎหมายที่รอนสิทธิดังกล่าว

ทั้งนี้ การใช้อำนาจโดยมิชอบของรัฐบาล และการใช้อำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงก็เพื่อต้องการแก้ไขปัญหามหาการชุมนุมทางการเมือง อันมีสาเหตุมาจากวิกฤตศรัทธาต่อการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลเอง มิใช่โรคระบาดโควิด-19 การใช้อำนาจพิเศษที่เหนือกว่าอำนาจทางปกครองปกติยังเป็นการละเมิดสิทธิพลเมืองโดยตรง ทั้งหมดจึงเป็นเพียงการกระชับ

อำนาจ ของนายกรัฐมนตรีเท่านั้นภายหลังมีข้อเรียกร้องให้ลาออกเพื่อรับผิดชอบปัญหาความขัดแย้งที่ตนเองสร้างขึ้น

จากสองประเด็นดังกล่าวที่ผู้เขียนได้นำเสนอนั้นจะเห็นว่าเป็นการตอกย้ำว่าการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐบาลภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขนั้นเป็นแต่เพียงชื่อและตัวหนังสือเท่านั้นแท้จริงแล้วประชาชนคนไทยทุกคนควรตั้งคำถามและหาคำตอบร่วมกันว่า “ประชาธิปไตยที่แท้จริงอยู่ที่ไหน” “อยู่กับใคร” แล้วเมื่อไหร่ประเทศไทยจะข้ามพ้นสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (คณิน บุญสุวรรณ, 2532)

ถ้าเราลองย้อนประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยของประเทศไทย ก็คงบอกได้ว่า มันเป็นอะไรที่สะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อที่มันหล่อหลอมเราขึ้นมา ในเชิงประวัติศาสตร์ ถ้าย้อนกลับไปตอนช่วง พ.ศ. 2475 เราสร้างประชาธิปไตยแบบประนีประนอมอำนาจขึ้น คือไม่ได้โค่นฝ่ายอำนาจเก่าไปเสียทีเดียว ตัวอย่างง่ายๆ ก็คือเอากลุ่มชนชั้นนำเก่ามาเป็นหัวหน้ารัฐบาล สภากียอมให้มีสภาสองแบบ คือเลือกตั้ง กับ เอาข้าราชการมาดำรงตำแหน่ง คือปล่อยให้ดุลอำนาจมันอยู่กับแบบรวมขอม แต่ละยุคสมัย ก็จะมีฝั่งที่ต้องการอารมณืนี้ตลอด ประชาธิปไตยเลยกลายเป็นเรื่องที่ถูกมองว่าไม่มีใครได้ทั้งหมด เป็นอะไรที่ทุกฝ่ายอยู่ด้วยกันได้ อำนาจจึงถูกแชร์กัน ทุกคนมีที่ทางของตัวเอง จะมีปัญหาตอนสมดุลมันเอียงนี้แหละ เมื่อไหร่ที่มีฝ่ายหนึ่งมองว่า ตัวเองกำลังถูกคนอื่นรุกเข้ามาในพื้นที่ของตัวเอง สมดุลที่เคยชินมันกำลังเปลี่ยนไป

แต่วิธีการที่ชนชั้นนำใช้อ้างเพื่อรักษาสมดุล มันก็ถูกตั้งคำถามมาตลอดว่าเป็นวิธีการที่ไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตยเท่าไร ไซ้ เราตั้งต้นมาแบบนี้ ในแต่ละยุคก็มีอาการแบบนี้จนเรารู้สึกว่า ยอมรับกันได้กับวิธีการที่ไม่ค่อยเป็นประชาธิปไตยเท่าไร ชนชั้นนำชอบทั้งประชาธิปไตยในอุดมคติแบบนั้นไป ความน่ากลัวคือ ผู้มีอำนาจมักโยนหลักการสากลทิ้งโดยไม่ได้รู้สึกอะไรเลย ไม่ได้ให้น้ำหนักกับคุณค่าสากลเท่าที่ควรจะเป็น ด้วยความเชื่อว่า ตัดทิ้งไปก็ไม่เห็นเป็นอะไร เพราะฉันได้รวมหลักการบางอย่างเข้าไปแล้ว ทำแค่นี้หน่อยก็เพียงพอแล้วสำหรับความเป็นประชาธิปไตย ยกตัวอย่าง เรื่องการมีส่วนร่วม ก็คือถ้ามีคนเข้าร่วมก็จบ ไม่ได้หมายความว่า เข้าร่วมแล้วฉันมองเขาเป็นอย่างไร การมาร่วมของเขามันมีความหมายขนาดไหน เช่น ประโยคที่บอกว่า เรามีรัฐธรรมนูญที่เปิดให้ผู้คนมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น แต่เขาก็จะพูดอยู่เสมอว่า เราได้รับฟังความเห็น แต่ไม่ได้เชื่อฟัง เราจะเชื่อหรือไม่ขึ้นอยู่กับคนมีอำนาจอีกที เขาจะคิดว่าแค่นี้ก็ถือว่าการทำตามหลักการมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยแล้ว แต่ในความเป็นจริงคือ การมีส่วนร่วมมันต้องมีคุณค่าด้วย เสียประชาชนมันต้องมีความหมาย มันต้องกระตุ้นต่อมความคิดของผู้มีอำนาจแล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นกฎหมายได้

ตลอดสิบปีของความขัดแย้งที่ผ่านมา หลักประชาธิปไตยสากลในบ้านเรามันถูกบิดไปเพราะข้ออ้างเรื่องความเป็นไทยๆ มากแค่ไหน หลักสากลมันไม่ได้ถูกใช้แบบเต็ม 100 เปอร์เซ็นต์มาโดยตลอด ด้วยคำอ้างว่าประเทศเราไม่ค่อยพร้อม เขาเชื่อว่าประชาธิปไตยแบบอุดมคติมันต้องการคนที่มีคุณภาพ เช่น คนที่มีการศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ตกอยู่ในวงจรซื้อสิทธิขายเสียง นักการเมืองต้องเป็นคนที่มีความรู้เรื่องกฎหมาย เข้าใจความต้องการของประเทศ ชนชั้นนำมัก

เชื่อว่า เราจำเป็นต้องหย่อนหลักการประชาธิปไตยบางอย่างลงไปเพื่อให้เข้าศักยภาพของบุคคลในประเทศ ต้องปรับระบบบางอย่างให้มันเข้ากับบุคลากรที่เราได้อยู่ ด้วยคำอ้างว่าทำให้มันเข้ากับบริบททางสังคมแบบไทยๆ ยกตัวอย่าง ในยุคหนึ่งเรามองว่านักการเมืองไม่มีศักยภาพด้านกฎหมาย เราจึงออกแบบให้มี ส.ว. แต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงผู้ทรงคุณวุฒิให้กับ ส.ส. **ที่ผ่านมามีคำถามอยู่เสมอว่าสิ่งที่เติมเข้าไปก็ขัดแย้งกับหลักพื้นฐานประชาธิปไตยอยู่พอสมควร** เขาประเมินว่าคนที่อยู่ในสังคมมีศักยภาพเท่านี้ ก็เลยพยายามหย่อนหลักการอะไรบางอย่าง เพื่อให้เดินต่อได้ด้วยคามมั่นใจว่า มันคือสิ่งที่ดีกว่า ขณะเดียวกัน ก็มักมองว่า ถ้ายึดตามสากลไปเลยทั้งหมด มันจะสร้างปัญหา ที่เห็นได้ชัดคือรัฐธรรมนูญฉบับ 2560 ซึ่งมีความเป็นไทยๆ เพียงเลยหนักข้อขึ้นกว่าเดิมมาก เพราะคนร่างรัฐธรรมนูญมองว่า ช่วงวิกฤตการเมืองก่อนรัฐประหารนั้น รัฐธรรมนูญไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ได้ ในแง่หนึ่ง ประชาธิปไตยแบบไทยๆ เชื่อว่ารัฐธรรมนูญต้องเป็นยาวิเศษ ถ้ามีปัญหาอะไรขึ้นมา รัฐธรรมนูญต้องแก้ไขสถานการณ์ให้ได้ แต่ปรากฏว่าบรรดาผู้ร่างฯ เรามีประสบการณ์กับเหตุการณ์ที่เขาไม่สามารถเอารัฐธรรมนูญ 2550 ไปแก้วิกฤตการเมืองได้ ก็เลยร่างเพื่อหาทางออกให้กับเหตุการณ์แบบนั้น เช่น การเปิดช่องให้นายกรัฐมนตรีไม่ต้องเป็น ส.ส. ก็ได้ เขาพยายามหย่อนหลักการเดิม เพื่อให้รัฐธรรมนูญปรับตัวได้ตามวิกฤตที่เกิดขึ้น เขาคิดว่ามันแก้ปัญหาไม่ได้ ภาวะที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมเรา พอเกิดปัญหามันก็รับมือไม่ได้ เลยกลายเป็นว่าพยายามเขียนกติกาไว้โดยอ้างคำว่าแบบไทยๆ ตามมุมมองของเขา (กมล สุพานิช-ชันปราบ และสุจิต บุญบงการ, 2529)

ยิ่งเราโยยหาประชาธิปไตยแบบไทยๆ กันหนักๆ มันสะท้อนได้ไหมว่าประชาธิปไตยเราไม่แข็งแรง เวลาเราโยยหาประชาธิปไตยแบบไทยๆ ในนัยยะนี้แปลว่าเราปฏิเสธประชาธิปไตยสากล แม้จะพยายามเพิ่มมูลค่าให้มันสูงขึ้น ด้วยการบอกว่า มันคือประชาธิปไตยสากลผสมกับความเป็นไทย แต่เอาเข้าจริงแล้ว เวลาบอกความเป็นไทยเข้าไป ก็จะลดทอนความเป็นสากลอยู่ดี เวลาบอกว่า เราต้องการประชาธิปไตยแบบไทยๆ แปลว่าเราไม่อยากจะประชาธิปไตยที่แข็งแรง แต่เพียงแค่อยากเอาเนื้อหาสาระบางอย่างออกไป แล้วเอาความเป็นไทยเข้าไปใส่แทนที่ เพื่อตอบโจทย์อำนาจของชนชั้นนำซึ่งมักเป็นกลุ่มที่เชื่อว่า ถ้าตอบโจทย์ตัวเองได้ ผลพลอยได้ก็จะตกมาอยู่ที่ประชาชนในท้ายที่สุด แต่ในความเป็นจริง ต้องมองกลับกัน ถ้าคนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์แล้วก็จะดีต่อตัวชนชั้นนำต่างหาก

พอเป็นแบบนี้ เราควรจัดสมดุลกันอย่างไรให้ความเป็นไทย กับความเป็นประชาธิปไตยสากลมันอยู่ร่วมกันแล้วโอเค อันดับแรกเลยต้องให้คุณค่ากับคนไทยให้มากขึ้นก่อน ชนชั้นนำมักมองว่าประชาชนเป็นเหมือนแขกในประเทศตัวเองอยู่ตลอดเวลา เราจะดูแลท่านเป็นอย่างดี อยากกินน้ำอะไรเดียวเราหามาให้ ซึ่งต้องปรับความเชื่อนี้ให้ได้ก่อน คนไทยต้องหมายความว่าประชาชนทั่วไปนะ ไม่ใช่หยิบคำว่า ไทยๆ ขึ้นมาแต่คืออะไรก็ไม่รู้ ที่ผ่านมาระเบิดการเมืองประชาธิปไตยแบบไทยๆ ที่มีการคิดเอาไว้มาก่อนแล้ว ไม่ใช่การคิดหรือออกแบบร่วมกัน

สมมติว่า ประชาธิปไตยไทยนิยมแบบที่ผู้นำรัฐบาลอยากเห็นเกิดขึ้นจริงๆ เราจะเห็นการเมืองเราเดินไปในทิศทางแบบไหน ประชาธิปไตยแบบไทยนิยม คงจะเป็นประชาธิปไตยแบบ

สงบราบรื่น ชัดแย้งก็ได้แต่อย่าทำให้เขารู้สึกหงุดหงิด พรรคฝ่ายค้านที่ไม่ขุดคุ้ยข้อมูลมากไป ภาคประชาชนเรียบริบหรี่มีระเบียบวินัย ใครอยากได้อะไรก็เข้ามาขอรัฐบาล ไม่ใช่เคลื่อนไหวประท้วงเพื่อเรียกร้องบนถนน

ถ้าประชาธิปไตยแบบไทยนิยมเกิดขึ้นจริงๆ น่าจะเป็นการเมืองที่ผู้นำไม่ยอมให้มีการทะเลาะกัน โดยมีแนวโน้มสูงว่าจะมีรัฐบาลแห่งชาติเกิดขึ้นก็เป็นไปได้

เอกสารอ้างอิงเอกสารอ้างอิง (Reference)

- กมลลา สุขพานิช-ชั้นปราบและสุจิต บุญบงการ. (2529). ทหารกับการพัฒนาทางการเมืองไทย. จุลสารวิชาการว่าด้วยทหารไทย. 2(2), 3.
- คณิน บุญสุวรรณ. (2532). ปัญหาการถ่ายทอดอำนาจทางการเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นักศึกษาครูรู้เท่าทันสื่อ

Media Literacy of Pre-service Teachers

วารานิชฐ์ ธนชัยวรพันธ์¹
Waranit Thanachaiworaphan

บทคัดย่อ (Abstract)

การรู้เท่าทันสื่อมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันที่อยู่ในสถานการณ์ผันผวนยากเกินคาดเดา ข่าวสารข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีต่าง ๆ เอื้อต่อการดัดแปลงแก้ไขข้อมูลข่าวสารที่อาจถูกบิดเบือนไปจากความเป็นจริง นักศึกษาครูเป็นกลุ่มหนึ่งซึ่งมีสถิติการใช้สื่อสูงอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดดผู้ใช้สื่อสามารถเป็นผู้ผลิตนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้ด้วยตนเองจึงเป็นได้ทั้งผู้รับและผู้ส่งสาร ด้วยเหตุนี้การเสพข่าวสารหรือใช้สื่อสังคมออนไลน์หากไม่รู้เท่าทันอาจส่งผลเสียต่อตนเองและสังคมโดยรวม การส่งเสริมความสามารถให้กับนักศึกษาครูเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนประการหนึ่งของคณะครุศาสตร์ที่ควรให้ภูมิคุ้มกันแก่นักศึกษาครูในการที่จะช่วยให้นักศึกษาครูปลอดภัยจากการใช้สื่ออย่างไรให้รู้เท่าทันทั้งในการเรียนและใช้ในชีวิตประจำวัน ในบทความนี้จะขออธิบายถึงความหมาย แนวคิดและองค์ประกอบสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อที่มีความสำคัญต่อนักศึกษาครู การจัดการเรียนการสอนและทักษะในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ (Keywords): รู้เท่าทันสื่อ; นักศึกษาครู; ทักษะในศตวรรษที่ 21

Abstract

At present, media literacy is vital and essential for human's daily life in the unpredictable situation which news and information change quickly all the time. Information can be modified easily through technologies which make it distorted from the truth. Pre-service teachers have a statistics on social media use at a high level continually. Nowadays, media and technology have developed by leaps and bounds. Media users can produce and present information by themselves, thus they can be both a receiver and a deliver. For these reasons, if you are illiterate person in social media use. It can have a negative effect on yourself and society as a whole.

Received: 2021-05-07 Revised: 2021-07-08 Accepted: 2021-07-09

¹ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ Lecturer of Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage.

Corresponding Author e-mail: waranit@vru.ac.th

Improvement of pre-service teachers is one of the urgent needs of the faculty of education to strengthen the immunity for them in order to keep them safe from using media and to literate them on media both in their learning and using in daily life. So this article will explain the media literacy include; the meaning, concepts and elements of media literacy which are important to pre-service teachers for instructional management and 21st century skills.

Keywords: Media Literacy: ML; Pre-service Teacher; 21st Century Skills

บทนำ (Introduction)

ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ความซับซ้อนและยากเกินคาดเดาเกี่ยวกับแหล่งข้อมูล ข่าวสารบนโลกออนไลน์ หรือออฟไลน์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาพและปัญหาดังกล่าวแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาของไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และการเร่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางแต่เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเสมอ การจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นผลสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การปรับเปลี่ยนวิธีสอนด้วยการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีส่วนร่วมในกระบวนการค้นหาคำตอบ ฝึกการคิดวิเคราะห์ เพื่อการใช้สื่ออย่างฉลาดรู้ เคารพสิทธิผู้อื่นและมีความหมายในการสื่อสารบนโลกอินเทอร์เน็ตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การศึกษาผลกระทบจากการใช้สื่อตลอดเวลาส่งผลต่อพฤติกรรมที่ใช้สื่อมากเกินไปทำให้ไม่สนใจการเรียนขาดการเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อนจึงทำให้ขาดทักษะในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกับผู้อื่นเกิดพฤติกรรมผูกพันกับสื่อจนรู้สึกว่าตนเองขาดสื่อไม่ได้ต้องการใช้สื่ออยู่ตลอดเวลาทำให้ความต้องการที่จะเรียนรู้หรือสนใจสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ลดลง (บุปผา เมฆศรีทองคำ และอรุณฯ สิ่งส่งบ, 2552) นอกจากนี้การใช้สื่อเป็นเวลานานติดต่อกันยังมีผลกระทบต่อสุขภาพและการทำงานของสมองจากการนอนหลับพักผ่อนไม่เพียงพอ (วีระศักดิ์ ชลไชยะ, 2561) ขาดโอกาสที่จะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้แล้วยังเป็นการสิ้นเปลืองทรัพย์สินโดยไม่จำเป็นที่สำคัญขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ซึ่งสามารถพูดคุยให้คำปรึกษาแนะนำกับกลุ่มเยาวชนนักศึกษาได้ดีกว่าบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ที่เสี่ยงต่อการถูกหลอกลวงและก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้ง่าย (จุฑารัตน์ สมจริง 2557; อุษณีย์ กังวารจิตต์, 2559) หากปัญหานี้ถูกปล่อยไว้ไม่ได้รับการดูแลย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ดังที่ พบเห็นเป็นข่าวที่เกิดจากการใช้สื่ออยู่ทุกวันนี้ (นรินทร์ศิริไทย, 2547)

ผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนไทย (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA), 2561) ทำให้ทราบว่า พฤติกรรมกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตมีอัตราเพิ่มขึ้นและสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังที่ ผลสำรวจผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในปี 2560 ถึง 2562 ของเยาวชนคน Gen Y ที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2524 – 2543 กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา พบว่า กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงสุดในรอบ 4 ปี นับเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดมีระยะเวลาการใช้งานเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 22 นาทีต่อวัน การใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังคงติดอันดับการใช้งานสูงสุดตลอดกาล เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ (อดิพล เอื้อจรัสพันธ์, 2561) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อของเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ และเจนเนอเรชั่นวายที่มีการเข้าใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (social media) มากที่สุดถึงร้อยละ 91.25 และช่องทางเหล่านี้ยังเป็นช่องทางที่มีการเข้าถึงสื่อโฆษณาสูงที่สุด ได้แก่ Line, Facebook, Instagram, YouTube สูงถึง 3 ชม. 30 นาทีต่อวัน โดยใช้งานทุกวันในวันเรียนและช่วงวันหยุด การเข้าใช้งานจากช่องทาง Instagram การใช้งานส่วนใหญ่คือ การโพสต์รูป วิดีโอของตนเอง การติดตามเพื่อนศิลปินดาราที่ชื่นชอบ และคนดังที่กำลังได้รับความนิยมแล้วยังใช้เป็นช่องทางในการขายสินค้า และซื้อสินค้าแฟชั่นตามโฆษณาการใช้งานจากช่องทาง YouTube พบว่าใช้เพื่อความบันเทิงจากสถิติคำค้นหาในช่องทางดังกล่าวได้แก่ เพลง หนังสือ วิดีโอ เป็นต้น การเข้าใช้งานด้วยสมาร์ตโฟนของคนไทยส่วนใหญ่ใช้เพื่อการสนทนาในรูปแบบแชทข้อความสูงถึงร้อยละ 95 แม้อันดับความนิยมของผู้ใช้งาน Facebook จะลดลงจากเดิมก็ตามแต่ยังคงเป็นช่องทางสื่อสังคมออนไลน์หลักที่คนไทยให้ความนิยมใช้กันอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) การผลิตสื่อโฆษณาผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่มาพร้อมกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดการโฆษณาเกินจริงเป็นจำนวนมากโดยมีกลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เจ้าของสินค้าต่างพากันให้ความสำคัญ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA), 2561) เนื่องจากเยาวชนยังมีความเชื่อ ค่านิยม มีอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามต่อสิ่งที่สื่อนำเสนอ ดังนั้น แม้ว่ากลุ่มเยาวชนจะเป็นวัยที่โตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และเทคโนโลยีไอที แต่อย่างไรก็ตามพวกเขายังต้องการส่งเสริมความสามารถในการเท่าทันสื่อ (นภินทร ศิริไทย, 2547; อุติษา ครุฑะเสน, 2556) ด้วยการจัดการเรียนการสอนให้เอื้อต่อผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันผ่านการจัดประสบการณ์ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากสถานการณ์ดังกล่าว การส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อให้กับนักศึกษาจึงเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการจัดการศึกษาในการป้องกันปัญหาหรือภัยที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อและนับวันความเสียหายมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและสูงขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันนักศึกษาให้เป็นผู้มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อตามที่นักการศึกษาได้มีการระบุนิยาม และองค์ประกอบไว้ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงเนื้อหา วิเคราะห์วิพากษ์สื่อ ประเมินคุณค่าสื่อ และใช้สื่อให้เกิดประโยชน์โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้ การเข้าถึง (Access) การวิเคราะห์ (Analyze) การประเมิน (Evaluate) การสื่อสาร (Communicate) และการสร้างสรรค์ (Create) ดังนี้ (พรทิพย์ เย็นจบก และคณะ, 2548; Center for Media Literacy, 2008; Wan & Cheng,

2004) ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างปลอดภัย โดยปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการรู้เท่าทันสื่อสำหรับนักศึกษา พบว่า การคิดวิเคราะห์ญาณเป็นปัจจัยภายในปัจจัยหนึ่งซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบย่อยของการรู้เท่าทันสื่อคือ การวิเคราะห์ และประเมินสื่อ

ดังนั้นการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อโดยใช้ทักษะ การคิดช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินคุณค่าสื่อ มีการตั้งคำถาม วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์กระบวนการทำงานของสื่อ ประเมินคุณค่าเนื้อหาของสื่อ ผ่านการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ทำการสืบค้นข้อมูลหาคำตอบด้วยตนเองจากสิ่งที่ตนสนใจมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนเป็นกระบวนการกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนจึงควรจัดให้มีการเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตประจำวัน และการเปิดรับสื่ออย่างมีสติโดยคำนึงถึงผลดี ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นต่อตนเองและสังคม (อุลิสซา ครุฑะเสน, 2556) ซึ่งกระบวนการดังกล่าว สอดคล้องกับหลักการของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project based Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกหัวข้อตามความสนใจของตนเองเรียนรู้และค้นหาคำตอบร่วมกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งหัวข้อที่สนใจเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวสามารถเชื่อมโยงกับบริบท และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำได้จริง โดยผู้เรียนร่วมกันกำหนดหัวข้อที่สนใจ และร่วมกันวางแผนพร้อมดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ เมื่อได้คำตอบจากการศึกษาแล้วจึงนำมาจัดทำรายงานและเผยแพร่ต่อผู้อื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้วยการอภิปรายถึงข้อค้นพบที่ได้เป็นการสรุปการเรียนรู้จากสิ่งที่ได้รับจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียน (ทิตินา แคมมณี, 2561) การจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองผู้เรียนและความต้องการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสามารถช่วยส่งเสริมความสามารถให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดวิเคราะห์ญาณ และยังช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้แบบนำตนเองทักษะเหล่านี้ผู้เรียนจะได้รับเมื่อเรียนรู้ผ่านการทำโครงการจากความสนใจและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อ

บริบทของโลกการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ การรู้เท่าทันสื่อที่ไม่จำกัดอยู่เพียงการอ่านออกเขียนได้เท่านั้น จากจุดนี้นักวิชาการสถาบันต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า “การรู้เท่าทันสื่อ” ไว้แตกต่างกันไปตามบริบทและวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาคนในประเทศของตนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละพื้นที่ของประเทศ ดังเช่นในสหรัฐอเมริกานิยมใช้คำว่า “Media Literacy” ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างคนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อสามารถผลิตสื่อได้ และให้ความสำคัญต่อผลกระทบที่ได้รับจากสื่อรวมถึงต้องการเพิ่มทักษะความสามารถในการวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นโต้ตอบสื่อในฐานะผู้รับสื่อ และเป็นผู้เผยแพร่สื่อในฐานะผู้ผลิต ส่วนในออสเตรเลีย และยุโรปนิยมใช้คำว่า Media Education ซึ่งเน้นไปที่กระบวนการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสื่อ (เอ็อิจิต วิโรจน์ไตรรัตน์, 2540)

เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อจึงได้ศึกษาความหมายจากนักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้ให้ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อไว้แตกต่างกันดังที่กล่าวมา ซึ่งการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการใช้สื่อทุกประเภทตลอดจนการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นที่มีความชื่นชอบหรือมีสุนทรียศาสตร์ แตกต่างกัน การพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อให้เกิดกับบุคคลทำได้โดยอาศัยแนวคิดการตั้งคำถาม (Aufderheide, 1992) ได้แก่ (1) สื่อถูกสร้างขึ้นทั้งจากความเป็นจริงและสื่อที่ถูกสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของผู้สร้างสื่อ (2) สื่อมีอิทธิพล และผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเชิงพาณิชย์ (3) สื่อมีอิทธิพล และผลกระทบต่อในทางอุดมการณ์ และทางการเมือง (4) สื่อมีความสัมพันธ์กันตามรูปแบบ เนื้อหา และความสวยงามที่มีความเฉพาะแตกต่างกันไป (5) สื่อถูกนำเสนอข้อมูลโดยมีผู้ว่าจ้างอยู่เบื้องหลัง ดังที่ (Center for Media Literacy, 2008) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 คือ ความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์ ประเมินสื่อได้ไม่ว่าสื่อจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม การสร้างข้อความได้หลากหลายรูปแบบ ใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างคุ้มค่า มีความเข้าใจในบทบาทของสื่อในสังคม เช่นเดียวกับทักษะในการสืบสอบและการแสดงออกซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (David M Considine, 2002; Baran, 2004)

นอกจากนี้ (Buckingham, 2007) ยังได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นการเข้าถึงตามบริบทของการสื่อสาร โดยความสามารถในการเข้าถึงด้วยการกำกับตนเองตระหนักว่าต้องการอะไร มีความเข้าใจในกระบวนการผลิตสื่อ มีการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อความในรูปแบบต่าง ๆ ตามความต้องการของตนเอง โดยที่ (The European Commission, 2007) คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) คำนึงการสร้างความรู้ตระหนักถึงปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์และความถูกต้องตามกฎหมาย ในฐานะผู้บริโภค และผู้ผลิตเนื้อหาตามบริบท สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสื่อด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างสร้างสรรค์ (UNESCO, 2011) การทำความเข้าใจในหน้าที่และบทบาทของ สื่อเป็นผู้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีในการผลิตเนื้อหาสื่อในระบอบประชาธิปไตยโต้ตอบกับสื่อมวลชนด้วยการใช้ข้อมูลสนับสนุนในเชิงวิพากษ์

สรุปได้ว่า การให้ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อในบริบทของไทยและต่างประเทศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านปัญญาในการนำความรู้ ทักษะ และเจตคติมาใช้พัฒนาเป็นความสามารถในการเข้าถึงเนื้อหาสื่อ วิเคราะห์ตีความสิ่งที่สื่อนำเสนอด้วยการวิพากษ์ ตั้งคำถาม ข้อสงสัยเกี่ยวกับสิ่งที่สื่อนำเสนอ สามารถประเมินคุณค่าสื่อจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ก่อนการตัดสินใจเชื่อ แสร้ง แสดงความคิดเห็น และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านบวก และด้านลบต่อตนเองและสังคม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ

แนวคิดเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อซึ่งหลักการสำคัญต่อไปนี้ช่วยให้ผู้รับสื่อและบุคคลทั่วไปได้รับทราบและเข้าใจการทำงานของสื่อว่ามีความเป็นมาอย่างไรในกระบวนการผลิตสื่อ (Center

for Media Literacy, 2011; ณิชชา ปกิจเฟื่องฟู, 2559; พรทิพย์ เย็นจะบก, 2554) ได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

1. สื่อทั้งหลายล้วนถูกประกอบสร้าง เป็นหลักการสำคัญว่าสื่อถูกสร้างขึ้นโดยผลงานการสร้างของมนุษย์ดังนั้นจึงมีการผสมผสานใส่ความคิดเห็นส่วนตัว ความชอบ ความลำเอียงของผู้ผลิตลงไปด้วย สื่อที่ปรากฏจึงไม่ได้แสดงเรื่องราวตามความเป็นจริงทั้งหมดตรงไปตรงมาทั้งที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม นอกจากนี้ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่ผู้ผลิตได้รับ

2. สื่อสร้างภาพความจริงของสังคม จากการที่สื่อทั้งหลายถูกประกอบสร้างขึ้นจากสิ่งที่เป็นจริง และใส่ทัศนคติของผู้ผลิตลงไปในเรื่องนั้นด้วยการชี้นำไปในทิศทางที่สื่อต้องการซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อค่านิยม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของคนในสังคม เนื่องจากสื่อมีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อการรับรู้ และทัศนคติ ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม และความคิดให้เป็นไปตามสิ่งที่สื่อนำเสนอ ดังนั้นการตั้งคำถามจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้เราตัดสินใจได้ว่าสิ่งที่สื่อเสนอนั้นเป็นจริงหรือไม่

3. สื่อมีนัยแอบแฝง และสร้างเนื้อหาเชิงการค้า เราควรทราบว่าการผลิตสื่อทั้งหมดคือธุรกิจที่ต้องการทำกำไรจากผู้บริโภคดังนั้นผู้ผลิตจึงมีเทคนิคในการสร้างเนื้อหาเพื่อเป็นการเจาะกลุ่มเป้าหมายได้ตรงตามความสนใจและช่วงเวลาที่ใช้งาน เช่น โฆษณาอาหารเสริมหรือยาลดน้ำหนักมักจะมาในช่วงเวลารับประทานอาหารเช้า โดยสร้างเนื้อหาว่าทานแล้วช่วยให้อิ่มเป็นต้น

4. สื่อทุกชนิดสะท้อนค่านิยมและอุดมการณ์ ตามวัตถุประสงค์ที่สื่อต้องการนำเสนอเพื่อชี้นำให้เรากล้วยตามสิ่งที่แฝงมากับสื่อออนไลน์ หรือสื่อโฆษณาที่ใช้ดาราเป็นนางแบบ เช่น ผู้ผลิตให้ดาราที่มีชื่อเสียงถ่ายรูปคู่กับสินค้าของตน เพื่อสร้างค่านิยมการบริโภคสินค้าให้กับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากสื่อย่อมมีอิทธิพลต่อผู้รับสื่อโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น และวัยทำงาน นอกจากนี้การนำเสนอบทบาทความเท่าเทียมของผู้หญิงและผู้ชายที่มากับตัวละครย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตและค่านิยมด้วยเช่นกัน

5. สื่อมีความเกี่ยวข้องกับสังคมและการเมือง ดังนั้นการตระหนักรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อที่การนำเสนอสื่อใด ๆ ก็ตามย่อมมีผลต่อสังคมและการเมือง เช่น นำเสนอข่าวเกี่ยวกับวัคซีนโควิด 19 หรือความรุนแรงของการเกิดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กหรือ (PM 2.5) ย่อมส่งผลต่อการรับรู้ต่อสถานการณ์ในสังคม และการรับมือแก้ไขปัญหาของผู้นำประเทศส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือ และความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากมลพิษ

6. สื่อแต่ละสื่อมีรูปแบบ และมีสุนทรียศาสตร์เป็นของตนเอง ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 1-5 ว่าสื่อล้วนถูกประกอบสร้างขึ้นตามแบบแผนและแนวทางในรูปแบบของตนเอง เช่นการนำเสนอในเรื่องเดียวกัน แต่รูปแบบวิธีการนำเสนออาจแตกต่างกันไปตามสุนทรียศาสตร์ของแต่ละบุคคล ดังเช่นละคร ที่นำเสนอผ่านช่องทางโทรทัศน์ที่เห็นทั้งภาพและเสียงย่อมแตกต่างจากการฟังละครวิทยุที่ได้ยินแต่เสียงดังนั้นผู้ผลิตย่อมอาศัยเทคนิคในการนำเสนอตามรูปแบบของสื่อเพื่อให้ผู้รับสื่อได้รรถรสในการรับชมและรับฟัง

7. การรู้เท่าทันสื่อคือพลังอำนาจที่นำไปสู่ความสามารถในการสื่อสารในระบอบประชาธิปไตย ในขั้นนั้นนอกจากเป็นการเสริมพลังทางปัญญาให้รู้เท่าทันสื่อแล้ว ยังเป็นการเพิ่มพลัง

อำนาจในการสื่อสารเชิงวิพากษ์ทำให้เรามีภูมิคุ้มกันที่จะปกป้องตนเองจากการสื่อสารสามารถอยู่กับเนื้อหาที่สื่อนำเสนอ

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่าบุคคลทั่วไปจะสามารถรู้เท่าทันสื่อได้ต้องเข้าใจหลักการกระบวนการทำงานของสื่อจากต้นทางของผู้ผลิตว่ามีสื่อมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองและเกี่ยวข้องกับผู้รับสื่อโดยตรงที่ใช้ในการสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อม การนำเสนอของสื่อคือการดำเนินงานธุรกิจควบคู่ไปด้วยเสมอ

การศึกษาแนวคิดหลัก ประกอบกับการใช้คำถามหลักเพื่อการวิเคราะห์สื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อให้กับผู้เรียนเหมาะสมกับช่วงอายุและบริบทของผู้เรียนได้โดยแต่ละประเด็นมีผู้เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับคำถามตามแนวคิดหลักของ 5 คำถามสำคัญก่อนการรับสื่อจะช่วยให้บุคคลสามารถหยุดคิด และใช้สติในการพิจารณาเพื่อตั้งคำถามก่อนการรับสื่อ และเชื่อสื่อในทันทีที่เข้าถึงเนื้อหาสื่อแล้วตั้งคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอแก่ผู้สื่อเป็นต้น ซึ่งนับเป็นส่วนสำคัญในการเข้าถึง การวิเคราะห์การประเมิน และการสร้างสื่อของบุคคล โดยศูนย์การรู้เท่าทันสื่อ (Center for Media Literacy) ได้กำหนดคำถามสำคัญ (Center for Media Literacy, 2011) ไว้ 5 ข้อเพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการตั้งคำถามก่อนตัดสินใจเชื่อ ดังนี้

1. ใครเป็นผู้สร้างข้อความนี้ หมายถึง ผู้ประกอบการเจ้าของสื่อหรือผู้อยู่เบื้องหลังได้แก่หน่วยงานราชการ เอกชน หรือของภาครัฐ เจ้าของรายการโทรทัศน์ วิทยู รวมถึงสปอนเซอร์หรือผู้สนับสนุนรายการที่มีวัตถุประสงค์จูงใจให้ผู้รับสื่อคล้อยตามหรือเข้าใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอ ซึ่งแนวทางสำหรับการใช้คำถามสำคัญมี ดังนี้

- 1) เนื้อหาสื่อเป็นประเภทไหน ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
- 2) เนื้อหาสาระที่สื่อเสนอนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
- 3) เนื้อหาข่าวที่สื่อเสนอมีความเหมือนหรือแตกต่างจากข่าวประเภทเดียวกัน

อย่างไร

- 4) เทคโนโลยีอะไรที่ถูกใช้ในงานชิ้นนี้
- 5) สื่อที่ถูกสร้างขึ้นมีความแตกต่างจากสื่อประเภทอื่นอย่างไร
- 6) สิ่งใดในเนื้อหาสาระที่ถูกทำให้แตกต่างกัน
- 7) ผู้สร้างสรรค์เนื้อหาสาระเหล่านี้มีจำนวนเท่าไร พวกเขามีอาชีพอะไรบ้าง

2. เทคนิคอะไรที่ใช้ในการดึงดูดความสนใจ หมายถึง เทคนิค มุมกล้อง แสง สี เสียง ที่ใช้เทคนิคทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการผลิต บันทึกภาพ พิมพ์ภาพข้อความ เสียง กราฟิกต่าง ๆ ที่มีการนำคอมพิวเตอร์ และระบบดิจิทัลเข้ามาเป็นเทคนิคช่วยในการผลิตเป็นความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ช่วยให้การประกอบสร้างสื่อสะดวกยิ่งขึ้นทำให้น่าติดตามเป็นที่ดึงดูดความสนใจ ซึ่ง แนวทางสำหรับการใช้คำถามมี ดังนี้

- 1) วิธีการอะไรที่ใช้เพื่อดึงดูดความสนใจแก่ผู้รับสาร
- 2) เทคนิควิธีอะไรในสารที่ถูกใช้ดึงดูดความสนใจ

3) สังเกตเห็นอะไรบ้าง เช่น สี รูปทรง เสียงประกอบ (Sound Effects) เพลง ความเงียบ บทสนทนา (Dialogue) บทบรรยาย (Narration) อุปกรณ์ประกอบฉาก เสื้อผ้า การเคลื่อนไหว (Movement) การจัดองค์ประกอบภาพ (Composition) การจัดแสง

4) กล้องอยู่ที่ไหน มุมมองของภาพเป็นอย่างไร

5) เรื่องราวถูกเล่าอย่างไร ผู้คนกำลังทำอะไรอยู่

6) มีสัญลักษณ์ หรือการเปรียบเปรยหรือไม่จุดที่เราอารมณ์คือจุดไหน ผู้สร้างใช้วิธีการชักจูงใจแบบใด และอะไรที่ดูเหมือนว่าจะจะเป็นจริง

3. ผู้รับสารที่แตกต่างกันตีความสารนี้แตกต่างกันอย่างไร กลุ่มของผู้รับสารยังมีความแตกต่างกันทางเพศ ระดับอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ที่ต่างกัน ย่อมตีความ และรับรู้ได้ต่างกันออกไปตามความสนใจ ความชอบ และทัศนคติของตนเองแม้ว่าจะมีการรับสื่อประเภทเดียวกันก็ตาม แนวทางสำหรับการใช้คำถามมี ดังนี้

1) ผู้คนที่มีความแตกต่างกันดังที่ได้ระบุไว้เมื่อได้รับเนื้อหาสารชนิดเดียวกันจะมีประสบการณ์กับสื่อแตกต่างกันอย่างไร

2) เคยมีประสบการณ์เช่นนี้หรือไม่

3) เนื้อหาในสื่อใกล้เคียงกับประสบการณ์ที่เจอในชีวิตจริงอย่างไร

4) มีการตีความเนื้อหาสารที่แตกต่างกันไปกี่แบบ มีอะไรบ้างจะอธิบาย การตอบโต้ ที่แตกต่างกันต่อเนื้อหาสารนั้นว่าอย่างไร

4. วิถีชีวิต ค่านิยม มุมมองแบบไหนที่ถูกนำเสนอในสารนี้ การนำเสนอเนื้อหาสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าว ละคร โฆษณาที่มีการใช้เทคนิคช่วยในการนำเสนอเนื้อหาที่มีผลต่อการรับรู้ ความเชื่อ ค่านิยมในการใช้ชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามการสื่อและอาจบิดเบือนไปจากความเป็นจริงที่ควรจะเป็น ซึ่ง แนวทางสำหรับการใช้คำถามมี ดังนี้

1) การสื่อสารนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ อะไรที่ถูกนำเสนอ

2) เนื้อหานี้มีหลักการ หลักเกณฑ์อะไรที่บอกว่าเราควรปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างไร

3) อะไรคือมุมมองต่อโลกในเนื้อหาสาร

4) มุมมองแบบไหนที่ถูกกลบเกลื่อน แล้วเราจะค้นหาหรือทราบได้อย่างไรว่าอะไรที่ถูกกลบเกลื่อนไป

5) ทำไมจึงมีการเผยแพร่ข้อความนี้ เป็นประเด็นคำถามที่ต้องใช้ความคิด วิจัยรณญาณในการพิจารณาก่อนตัดสินใจเชื่อว่าสื่อมีใครอยู่เบื้องหลัง และมีวัตถุประสงค์ใดในการเผยแพร่เนื้อหาเหล่านี้

5. ทำไมจึงมีการเผยแพร่ข้อความนี้มีวัตถุประสงค์ใด สื่อส่วนใหญ่ที่ถูกสร้างขึ้นมักหวังผลกำไร หรือเพื่อเหตุผลบางประการดังเช่นการจัดพิมพ์นิตยสาร ก็มีการแทรกหน้าสินค้าโฆษณา การนำเสนอทางช่องทางโทรทัศน์ วิทยุ ตลอดจนช่องทางสื่อออนไลน์ในปัจจุบันก็เป็นเช่นเดียวกัน คือการมีสื่อโฆษณาทั้งทางตรงและทางอ้อมแฝงมากับช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแนวทางสำหรับการใช้คำถามมี ดังนี้

- 1) ทำไมจึงมีการเผยแพร่เนื้อหา หรือข้อความนี้
- 2) ใครเป็นผู้ควบคุมการสร้างสรรคและการเผยแพร่สารนี้
- 3) ทำไมพวกเขาจึงส่งเนื้อหาสารเหล่านี้ออกมา และจะรู้ได้อย่างไร
- 4) ใครเป็นผู้ได้รับผลกำไรหรือผลประโยชน์ จากเนื้อหาสารนี้ สาธารณชน
ผลประโยชน์ของเอกชน บุคคล องค์กร สถาบัน
- 5) ใครชนะ ใครแพ้ ใครเป็นผู้ตัดสิน
- 6) การตัดสินใจทางเศรษฐกิจอะไรที่จะมีอิทธิพลต่อการสร้างหรือแพร่กระจาย
ข่าวสาร

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายในกระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อโดยอาศัยแนวคิดหลัก (core concept) และเทคนิคในการใช้คำถามนำเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาตามคำถามสำคัญทั้ง 5 คำเกี่ยวกับผู้ผลิตสาร รูปแบบ ผู้รับสาร เนื้อหาของสาร และวัตถุประสงค์ของสารอันจะนำไปสู่การส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อต่อไป

องค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญ และความสนใจเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ จึงได้มีการระบุถึงความสามารถ และทักษะของการรู้เท่าทันสื่อไว้ตามลำดับ (Center for Media Literacy, 2008) ได้แก่ (1) ทักษะในการเข้าถึง (Access Skill) ทักษะนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถเข้าถึงและเข้าใจเนื้อหาสื่อที่เหมาะสมและมีประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyze Skill) ทักษะนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ ตรวจสอบโครงสร้างเนื้อหาตามบริบทที่สื่อต้องการนำเสนอบนแนวคิดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ (3) ทักษะการประเมินเนื้อหาสาร (Evaluate Skill) ทักษะนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่ได้รับจากสื่อไปยังประสบการณ์เดิมของตนเอง โดยตัดสินใจบนความถูกต้องเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้รับไม่คล้อยตามตัดสินใจตามสิ่งที่สื่อนำเสนอ (4) ทักษะการสร้างสรรค (Create Skill) ทักษะนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถสื่อสารถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกภายในของตนเองที่ต้องการนำเสนอแก่บุคคลอื่น ด้วยการใช้เทคโนโลยีช่วยในการสร้างสรรคเนื้อหา (5) ทักษะการมีส่วนร่วม (Participate Skill) ทักษะนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมหรือปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมความสามารถการรู้เท่าทันสื่อจาก (พรทิพย์ เย็นจบก และคณะ, 2548.; Center for Media Literacy, 2008.; Wan and Cheng, 2004) ข้อมูลข้างต้นสามารถนำมาสังเคราะห์สรุปเป็นของผู้วิจัยได้เป็น 4 องค์ประกอบเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทที่จะพัฒนาความสามารถให้กับนักศึกษาครูรู้เท่าทันสื่อ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึง (Access) คือ การเข้าถึงเนื้อหาที่เหมาะสมมีประโยชน์ เข้าใจคำศัพท์ สัญลักษณ์ เทคนิคที่สื่อใช้การสืบค้นแหล่งที่มา และจัดการข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจาก แหล่งข้อมูลที่หลากหลายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ (Analyze) คือ การวิเคราะห์ แยกแยะ ตีความเนื้อหา ตามโครงสร้างองค์ประกอบตามรูปแบบของสื่อแต่ละประเภท พิจารณาเปรียบเทียบผลกระทบที่ สังคม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้

องค์ประกอบที่ 3 การประเมิน (Evaluate) คือ การประเมินเนื้อหาของสื่อที่ได้จาก การวิเคราะห์ โดยใช้หลักความเป็นธรรม โดยไม่รับด่วนตัดสินตามอารมณ์และความรู้สึกต่อสิ่งที่สื่อ นำเสนอ

องค์ประกอบที่ 4 การสื่อสาร (Communicate) คือ การแสดงความคิดเห็นหรือการสร้าง ข้อความของตนเองโดยใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี และสื่อต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมาช่วยใน การสร้างโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและสังคมโดยรวมเนื่องจากสื่อที่แสดงออกไป ไม่ใช่พื้นที่ส่วนตัวแต่เป็นพื้นที่สาธารณะ

สรุปได้ว่า การพัฒนานักศึกษาครูให้เป็นผู้รู้เท่าทันสื่อได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบ ของการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่ง ประกอบไปด้วย การเข้าถึงแหล่งข้อมูล การวิเคราะห์และเข้าใจเนื้อหาสื่อ การประเมินเนื้อหา แหล่งข้อมูล และการสื่อสารแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ ไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองสังคมและประเทศชาติ

บทสรุป

การศึกษาข้อมูลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่าสถิติการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่สูงที่สุด และใช้งานต่อเนื่องตลอดเวลาเป็นกลุ่มของเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี และช่องทาง การใช้งานมากที่สุดเป็นช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ นักศึกษามีการเข้าถึงสื่อต่าง ๆ และใช้สื่อเป็น การใช้งานมีความสะดวกยิ่งขึ้นแม้ผู้มีรายได้น้อยเนื่องจากมหาวิทยาลัยได้มีการเปิดบริการสัญญาณ อินเทอร์เน็ตเพื่อให้บริการทางการศึกษาทั้งในคณะ และหอพักนักศึกษา เมื่อวิเคราะห์ปัญหา พบว่า นักศึกษาใช้สื่อเป็น เข้าถึงเนื้อหาสื่อได้ แต่ยังขาดการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อและขาดการประเมินคุณค่า สื่อก่อนการนำมาใช้ เลือกเชื่อสื่อโฆษณา และเชื่อตามสิ่งที่เพื่อนนำเสนอโดยขาดการกลั่นกรอง จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมทรัพย์สินโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้จาก การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ทำให้ทราบว่า การที่จะส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทัน สื่อให้กับบุคคลนั้นจำเป็นต้องส่งเสริมให้มีความสามารถในฐานะผู้รับ และผู้ผลิตสื่อ โดยคำนึงถึง ผลกระทบต่อตนเองและสังคมเนื่องจากสิ่งที่รับเข้า และสิ่งที่ส่งออกไปย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมในวง กว้างเนื่องจากสื่อเป็นพื้นที่สาธารณะที่ผู้อื่นสามารถรับรู้ข้อมูลจากสิ่งที่เราถ่ายทอดออกไป ดังนั้นจึง

ต้องอาศัยความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อพัฒนาความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อตามองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อเพื่อเป็นการป้องกันการใช้สื่ออย่างปลอดภัย และเป็นประโยชน์ต่อตนเองสังคม และประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง (References)

- จุฑารัตน์ สมจริง. (2557). การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศกับเยาวชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดตรัง. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ.
- ณัชชา ประกิจเฟื่องฟู. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การคิดเป็นฐานด้วยสื่อเครือข่ายสังคมเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภินทร ศิริไทย. (2547). ความรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาพภูมิคุ้มกันสุขภาพที่ดีสำหรับเด็กและเยาวชนในการพัฒนาองค์ความรู้การรู้เท่าทันสื่อสุขภาพสู่หลักสูตรในระบบและนอกระบบการศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- บุปผา เมฆศรีทองคำ และอรรยา สิงห์สงบ. (2552). สภาพการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทยตามช่วงพัฒนาการแห่งวัย. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช).
- พรทิพย์ เย็นจะบก และ คณะ. (2548). การเรียนรู้สื่อ. กรุงเทพมหานคร: ยูเนสโก.
- วีระศักดิ์ ชลไชยะ และคณะ. (2561). ผลของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านจอต่อเด็กและวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร, ปิยอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA). (2561). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2560, จาก <https://www.etda.or.th/th/>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. กรุงเทพฯ : สกศ.
- อดิพล เอื้อจรัสพันธุ์. (2561). พฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเงินเนอเรชั่น เอ็กซ์ และเงินเนอเรชั่นวาย. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม. 6(1), 59-65.
- อุลิสซา ครุฑะเสน. (2556). แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของแกนนำเยาวชน. วารสารวิชาการ. 6(3), 276-285.

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรลักษณ์. (2540). *การวิเคราะห์ระดับมีเดียลิตเตอเรซีของนักศึกษา
ระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

Baran,S.J. (2004). *Introduction to Mass Communication*. 3rd ed. Boston, MA:
McGraw Hill.

Buckingham, d. (2007). digital media literacies: Rethinking media education in
the age of the Internet. *Research in Comparative and International
Education*. 4(2), 43–55.

Center for Media Literacy. (2008). *Literacy for the 21st century: An overview &
orientation guide to media literacy education*. 2nd ed.. Malibu, CA:
Center for Media Literacy.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2011). *Media and
information literacy: Curriculum for teacher*. Paris: United Nations
Educational, Scientific and Cultural Organization.

Covid-19: การป้องกันและข้อคิดการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธ

Covid-19: The Prevention and Thought of Dhamma Practice for the Safety of Buddhists

พระอานาจ ธีรวิริโย(ขันตา)¹ พระครูธรรมธรชัยวิชิต ชยาภินนุโท²

Phra Amnat Thiraviriyo (Khanta),

Phrakhru Dhammathorn Chaiwichit Chayabhinundho

บทคัดย่อ (Abstract)

การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในปัจจุบันเป็นทราบกันดีว่า สามารถป้องกันจากติดเชื้อได้ด้วยการใส่หน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคมให้มากที่สุด การกักตัวเองอยู่บ้าน หรือการทำงานอยู่ที่บ้าน การลดไปสู่สถานที่ที่มีผู้คนจำนวนมาก การล้างมือด้วยเจลล้างมือที่มีส่วนผสมหลักเป็นแอลกอฮอล์ การไม่ใช้มือหรือส่วนอื่นๆ ไปสัมผัสตา จมูก หรือปาก เป็นต้น ก็สามารถป้องกันโรค COVID-19 ได้กว่า 90% การป้องกัน COVID-19 เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับข้อคิดการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธ ดังนี้ ประการที่หนึ่งข้อคิดในเรื่องของการปิดวาจา เพื่อสร้างกุศล ประการที่สองการปิดตาเพื่อลดความโลภ ประการที่สาม การปิดหูเพื่อลดความเครียด ประการที่สี่การเปิดใจเรียนรู้ธรรม ประการที่ห้าการเสพความสงบ และประการที่หกการรักษาความสะอาดร่างกายและใจที่ก่อให้เกิดความดีงาม เพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธและประชาชนทั้งหลายสามารถปฏิบัติตามแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดเชื่อว่าสามารถลดการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19 ได้อย่างแน่นอน ประการสุดท้าย คือ การใช้หน้ากากอนามัยในการป้องกันและแพร่เชื้อทั้งทางปากและทางจมูกในทางการแพทย์ สำหรับนัยยะทางพระพุทธศาสนามีเหตุผลเพื่อลดความกระทบทางจมูกและความกระทบทางลิ้นซึ่งเป็นความสอดคล้องกันในการป้องกันและข้อคิดการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธ

คำสำคัญ (Keyword): การป้องกันโรค; การปฏิบัติธรรม; ความปลอดภัย.

Received: 2021-05-01 Revised: 2021-06-29 Accepted: 2021-06-29

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus. Corresponding Author e-mail: Khantaamnat@gmail.com

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

Abstract

The current COVID-19 pandemic is known to prevent infection by wearing masks, social distancing as much as possible, self-quarantine at home or working at home, avoid to go to the place with a large number of people, hand sanitizer with alcohol-containing hand sanitizer and do not touch eyes, nose or mouth with hands. Those could be possible to prevent COVID-19 by over 90%. COVID-19 prevention, in accordance with Buddhist safety practices could be comparable as follows: First, the thought of verbal closure to create charity. Second, closing eyes to reduce greed. Third, ear mute to reduce stress. Fourth, open your mind to dhamma. Fifth, the sense of silence, and the sixth, maintaining the cleanliness of the body and mind that produce goodness. For the safety of Buddhists and people, all of the above concepts are believed to be able to exactly reduce the spread of the COVID-19 pandemic. Lastly, the use of surgical masks to prevent and infect both the mouth and nose in medicine. For Buddhist implications, there are reasons to reduce nose-contact and tongue-contact, which are consistent in the prevention and dhamma practice for the safety of Buddhists.

Keywords: Prevention; Dhamma Practice; Safety

บทนำ (Introduction)

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เริ่มขึ้นเมื่อปลายเดือนธันวาคม 2562 ส่งผลให้แต่ละประเทศกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมและป้องกันการระบาด ทั้งการควบคุม การเคลื่อนย้ายของประชาชนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ การปิดหรือจำกัดระบบ การเดินทางขนส่งต่าง ๆ และการจำกัดพื้นที่ของประชาชนซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและกิจกรรมของประชาชนทั่วโลก (สาคร ศรีมุข, 2563 : 1) ซึ่งจากการรายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ล่าสุดวันที่ 24 เมษายน 2564 พบว่า ทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อจำนวน 146,298,387 คน และมีผู้เสียชีวิตจำนวน 3,101,080 คน โดยจำนวนผู้ป่วยรายวันเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2564 จนอยู่ในระดับมากกว่า 8 แสนคนต่อวัน และสูง ที่สุดนับตั้งแต่เริ่มต้นมีการระบาดมา ซึ่งเกิดจากการระบาดที่เพิ่มมากขึ้นในอินเดีย จากเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ อินเดีย B.1.617 จำนวนผู้เสียชีวิตรายวันก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่า 1.5 หมื่นคนต่อวัน รวม

ผู้เสียชีวิตทั้งหมดมากกว่า 3 ล้านคน สถานการณ์ในประเทศไทย พบผู้ติดเชื้อสะสมจากการระบาดในระลอกใหม่ 24,159 ราย โดยจำนวนผู้ติดเชื้อรายวันในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในวันนี้ มีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 2,839 ราย จาก 68 จังหวัด ซึ่งมากที่สุดนับตั้งแต่เริ่มต้นมีการระบาดมา จังหวัดที่พบผู้ติดเชื้อจำนวนมากในระลอกนี้ได้แก่ กทม. เชียงใหม่ ชลบุรี สมุทรปราการ ประจวบคีรีขันธ์ และนนทบุรี ซึ่งในปัจจุบัน ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่ได้รับเชื้อจากผู้ป่วย ยืนยั่นซึ่งเป็นคนใกล้ชิด เช่น คนในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ทำให้การแพร่เชื้อสามารถเข้าไปสู่ผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่อยู่แต่ในที่พักอาศัย ส่วนสถานการณ์การฉีดวัคซีนในประเทศไทยมีการฉีดไปแล้วมากกว่า 1 ล้านโดส ณ วันนี้ จึงควรเพิ่มความเข้มข้นของการเฝ้าระวังในกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการทางเดินหายใจเฉียบพลัน ให้ได้รับการตรวจวินิจฉัย โดยเร็ว โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงต่อการป่วยรุนแรง เพื่อให้เข้าสู่ระบบการดูแลรักษา สื่อสารไปยังประชาชนและองค์กรต่าง ๆ เพื่อยกระดับมาตรการป้องกันโรค สวมใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อย ๆ ทำงานอยู่ที่บ้าน ลดการเดินทางที่ไม่ จำเป็นและเข้ารับวัคซีนตามสิทธิของตนเอง (ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564 : 3) นอกจากนี้ ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ฉบับที่ 469 วันที่ 16 เมษายน 2564) ได้กำหนดมาตรการ 9 ข้อเพื่อยกระดับควบคุมโควิด-19 เริ่ม 18 เมษายน คือ 1. ห้ามจัดกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการแพร่โรค 2. ปิดสถานบริการหรือสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่โรคทั่วราชอาณาจักร 3. กำหนดพื้นที่สถานการณ์เพื่อการบังคับใช้มาตรการควบคุมแบบบูรณาการ 4. กำหนดมาตรการควบคุมพื้นที่ที่จำเป็นอย่างเร่งด่วน 5. จดหรือหลีกเลี่ยงการเดินทาง 6. จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ งานเลี้ยง งานรื่นเริง 7. ขอความร่วมมือ Work From Home 8. ให้ศบค.สร. และ ศบค.มท. เร่งจัดหาสถานที่รองรับ ผู้ติดเชื้อโดยด่วน และ 9. ปรับเปลี่ยนระดับพื้นที่สถานการณ์ตามความเหมาะสม

สำหรับมาตรการการจัดพิธีกรรมทางศาสนาในวัดทางพระพุทธศาสนาได้มีการกำหนดให้วัดควรทำความสะอาดพื้นผิวที่ถูกสัมผัสบ่อย การคัดกรองศาสนิกชนก่อนที่จะอนุญาตให้เข้ามาในบริเวณวัด และหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่จะนำไปสู่ความแออัด ควรจัดสถานที่ล้างมือหรือเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ และศาสนิกชนควรสวม หน้ากาก อาหารที่นำมาถวายพระสงฆ์ควรได้รับการปรุงอย่างปลอดภัยการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในวัดนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเป็นจำนวนมาก และเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย, 2563 : 2) และควรปฏิบัติตามหลักสุขอนามัยผู้ที่มีอาการป่วย เช่น มีไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก แม้จะมีอาการไม่มาก ควรให้งดการร่วมประกอบ พิธีกรรม ไม่ใช้สิ่งของ เช่น แก้วน้ำ หลอดดูดน้ำ ช้อนอาหาร ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดหน้า

ผ้าเช็ดตัว เป็นต้น ร่วมกับผู้อื่นหากสังเกตเห็นผู้ร่วมประกอบพิธีกรรมมีอาการไอ จาม ผิดปกติควรแนะนำให้ผู้มีอาการติดต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อขอรับหน้ากากอนามัยมาสวม และแยกให้ห่างจากผู้อื่น หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานที่แออัดและอากาศถ่ายเทไม่ดีเป็นเวลานาน หรืออยู่ใกล้ชิดกับผู้มีอาการ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563 : 1)

เพราะฉะนั้น การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประชาชนทุกคนควรจะให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการป้องกันและยกระดับความพร้อมเพื่อการระมัดระวังไม่ให้เกิดความประมาทในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนอันเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคมไทยที่มีคำสั่งสอนอยู่ก็ควรมีการป้องกันตนเองและผู้อื่นๆก่อนที่จะได้รับเชื้อไวรัสด้วยลดการใช้วาจาให้มากขึ้นเพื่อการแพร่ระบาดได้น้อยลงไปอันเป็นบ่งบอกถึงสภาวะความพึงซ่านปิดตาเพื่อลดความโลภที่ก่อให้เกิดความอยากมี อยากได้ อยากเป็น ปิดหูเพื่อลดความเครียดจากการเสพข่าวการติดเชื้อไวรัส และการสูญเสียชีวิตที่ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกหรือความกลัว เปิดใจเรียนรู้ธรรมะอันเป็นสัจธรรมของชีวิตที่มีคุณค่าอย่างมหาศาลในฐานะชาวพุทธ การเสพความสงบให้การทบทวนข้อปฏิบัติของตนที่ยังไม่ปฏิบัติ และทบทวนข้อปฏิบัติตนของตนที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว รวมทั้งคุณธรรมต่างๆ ที่สำเร็จไปแล้วว่ามีอะไรบ้าง รวมทั้งการเว้นระยะห่างจากความชั่วทั้งปวงให้ไกลที่สุดและการรักษาความสะอาดร่างกายและใจให้มีความพร้อมที่จะต่อสู้กับเชื้อไวรัสและสิ่งที่เป็นอกุศลทั้งหลายได้ ซึ่งหากชาวพุทธในสังคมไทยสามารถปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวได้จะก่อให้เกิดความมั่นใจและเกิดปลอดภัยในชีวิตทั้งโลกนี้และโลกหน้า

แนวทางการป้องกันโรคระบาด Covid-2019

ไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19 : CO = corona, VI = virus, D = Disease) เป็นเชื้อไวรัสที่สามารถก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจ หลังติดเชื้ออาจไม่มีอาการ หรืออาจมีอาการตั้งแต่ไม่รุนแรง คือคล้ายกับไข้หวัดธรรมดา หรืออาจก่อให้เกิดอาการรุนแรงเป็นปอดอักเสบและเสียชีวิตได้ ซึ่งโควิด-19 สามารถติดต่อผ่านทางสัมผัสโดยตรงกับละอองของสารคัดหลั่งจากระบบทางเดินหายใจ และน้ำลายของผู้ติดเชื้อ เช่น ไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย และยังสามารถแพร่เชื้อจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่งได้ จากการสัมผัสพื้นผิวที่ปนเปื้อนเชื้อไวรัส ซึ่งเชื่อดังกล่าวสามารถมีชีวิตอยู่บนพื้นผิวต่าง ๆ หลายชั่วโมง เมื่อมือไปสัมผัสเชื้อจะเข้าสู่ร่างกายใน 3 ช่องทาง คือ “รูน้ำตา รูจมูก และรูปาก” ลงสู่ลำคอ ทางเดินหายใจ และลงสู่ปอดในที่สุด (จงกลณี วิทยารุ่งเรืองศรีและภมรศรี แดงชัย, 2563 : 8-10) ดังนั้น แนวทางการปฏิบัติสำหรับบุคคลทั้งประชาชนทั่วไปและประชาชน กลุ่มเสี่ยงสูงต่อการติดเชื้อโรคโควิด-19 ได้แก่ หญิงตั้งครรภ์ กลุ่มเด็กเล็กที่มีอายุต่ำกว่า 5

ปีลงมา ผู้สูงอายุ และคนที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจและสมอง โรคระบบทางเดินหายใจ โรคภูมิแพ้ ซึ่งมีโอกาสเสียชีวิตมากกว่าคนทั่วไปหากมีการติดเชื้อไวรัสโควิด 19 เพื่อป้องกัน ตนเองจากการเจ็บป่วยและลดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิต จึงมีแนวทางการปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง (กรมควบคุมโรค, 2564 : 1) รายละเอียดดังนี้ การงดออกจากบ้าน ลดการไปพื้นที่แออัด เว้นระยะห่างทางสังคม สวมหน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น แยกของใช้ส่วนตัว ไม่ควรใช้ของร่วมกับผู้อื่น ควรทานอาหารแยกทานอาหารร่วมกัน หากเดินทางกลับจากประเทศหรือพื้นที่เสี่ยงควรกักตัวเองที่บ้าน 14 วัน และหมั่นสังเกตอาการตนเองอยู่เสมอ

แนวทางการปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคโควิด 2019 สำหรับกิจกรรมทางศาสนา (กระทรวงสาธารณสุข, 2563 : 46-51) ดังนี้ การจัดให้มีการคัดกรองศาสนิกชนหรือผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ลดจำนวนวันและระยะเวลาการทำพิธีกรรมให้สั้นลง ไม่อยู่ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูกและหลีกเลี่ยงการเข้าไปในสถานที่แออัด สวมหน้ากากผ้า ล้างมือบ่อยๆ ด้วยน้ำและสบู่หรือทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์เจล ไม่ใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการเข้าไปในสถานที่แออัด จัดให้มีการคัดกรองศาสนิกชนหรือผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จัดให้มีการดูแลอาคารสถานที่/อาหารและเครื่องดื่ม หากเป็นศพที่ยืนยันว่าติดเชื้อไวรัสโคโรนา ห้ามเปิดถุงเก็บศพโดยเด็ดขาด ห้ามการรดน้ำศพและ ห้ามสัมผัสกับศพ สามารถเผาศพและฝังศพได้ เป็นต้น

ข้อคิดการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธ

เชิงวิชาการเป็นที่ทราบกันดีว่า โรคระบาด Covid-2019 เป็นเชื้อที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจขนาดเล็กมากมีลักษณะละอองฝอยของสารคัดหลั่งและน้ำลายของผู้ติดเชื้อ เช่น ไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย เป็นต้น จากมนุษย์สู่มนุษย์ที่จะเข้าสู่ร่างกายใน 3 ช่องทาง คือ “รูน้ำตา รูจมูก และรูปาก” ลงสู่ลำคอ ทางเดินหายใจและลงสู่ปอดในที่สุด บางรายอาจจะมีอาการอย่างรุนแรง บางรายอาจมีอาการเพียงเล็กน้อย บางรายอาจมีอาการไข้อยู่หลายสัปดาห์ บางรายเสียชีวิตภายในไม่กี่วัน โดยผู้ที่เป็นโรคประจำตัวที่เกี่ยวกับทางเดินหายใจ บางรายไม่แสดงอาการใดๆ เพราะร่างกายมีความแข็งแรง ดังนั้น ปัจจัยเชิงสาเหตุก็เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่รวมตัวกันทำให้เกิดการติดต่อกันได้ง่ายเพราะความไม่รู้และไม่มีเครื่องป้องกันที่ดีพอ แนวคิดทางพระพุทธศาสนา มองว่าเชื้อเหล่านี้มิได้เป็นอันตรายต่อการปฏิบัติธรรมเพราะมนุษย์สามารถรักษาให้หายได้ และสามารถป้องกันได้ แต่

สิ่งเป็นอันตรายสำหรับมนุษย์ที่มากกว่านั้นก็คือ ตัณหาความอยากอย่างไม่จบสิ้นอันเป็นเชื้อที่รักษายาก ใช้เวลาข้ามภพข้ามชาติและมีอยู่ตัวของมนุษย์ทุกคนจึงทรงประกาศตนเองที่จะเป็นหมอเพื่อรักษาอาการเหล่านั้นก็คำสอนต่างๆ มากมายที่พยายามสอนชาวพุทธให้ดูแลตนเองโดยเฉพาะดูตัณหาความอยากของตนเอง สำรวจตนเอง และปฏิบัติธรรมเพื่อรักษาตนเองให้มีความปลอดภัยมิให้สิ่งเหล่านั้นทำร้ายจนเกินบาปอกุศลเกินในจิตสันดานและนำไปสู่ปากทางแห่งความล้มเหลวในการเป็นชาวพุทธที่ดีโดยมีข้อคิดเพื่อการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธ ดังนี้

ข้อที่แรก การปิดวาจาหรือปิดปาก โดยนัยความหมาย คือ การรู้จักควบคุมการพูดว่าอะไรควรพูดหรือไม่ควรพูดอย่างไร การเป็นผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานก็ตาม ควรจะไตร่ตรองให้ดีก่อนที่จะพูดอะไรออกมา เพราะบางครั้งคำพูดของเราอาจจะไปกระทบกับบุคคลอื่นโดยไม่รู้ตัว หรืออาจจะนำความเสียหายมาสู่องค์กรได้ เพราะฉะนั้นการที่เราจะทำอะไรก็ควรจะต้องคิด และพิจารณาให้ดีก่อนที่จะพูดออกไป (พุทธทาสภิกขุ,ออนไลน์) ซึ่งคำสอนที่เกี่ยวกับการใช้วาจาทางพระพุทธศาสนามีคำสอนมากมายที่ทรงสอนให้ชาวพุทธได้ใช้วาจาอย่างมีสติปัญญาให้มากเพราะเป็นช่องที่สามารถสร้างกุศลได้ง่าย เช่น วาจาเท็จ วาจาคำหยาบ วาจาส่อเสียด วาจาเพ้อเจ้อ ซึ่งวาจาเหล่านี้เรียน วาจาชั่ว หรือ วาจาทุจริต ทรงสอนให้ชาวพุทธปิดวาจาเหล่านี้เสียและไม่ยินดียให้ชาวพุทธใช้วาจา ลักษณะดังกล่าวเพื่อการใดที่ไม่ถูกต้องแต่ทรงสอนให้เลือกใช้วาจาในถูกจังหวะและโอกาสตามสถานการณ์โดยทรงยึดหลักการว่า “วาจาที่จริง เกิดประโยชน์เป็นที่ชอบใจ ตลาคตรู้กาลที่จะกล่าววาจานั้น” (ม.ม. (ไทย) 13/86/87-88) ในวาจาสูตรพระพุทธเจ้าได้แสดงลักษณะของวาจาสุภาสิตว่า ภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ 5 ประการ เป็นวาจาสุภาสิตไม่เป็นทุพภาสิต และ เป็นวาจาไม่มีโทษ วิญญูชนไม่ติเตียน องค์ 5 ประการเป็นไฉน คือวาจานั้นย่อมเป็นวาจาที่ กล่าวถูกกาล 1 เป็นวาจาที่กล่าวเป็นสัจ 1 เป็นวาจาที่กล่าวอ่อนหวาน 1 เป็นวาจาที่กล่าว ประกอบด้วยประโยชน์ 1 เป็นวาจาที่กล่าวด้วยเมตตาจิต 1 ภิกษุทั้งหลายวาจาประกอบด้วย องค์ 5 ประการนี้แล เป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นทุพภาสิต และเป็นวาจาไม่มีโทษ วิญญูชนไม่ติเตียน (อง.ปญจก.อ. (ไทย) 3/439) ดังนั้น การที่ทรงสอนเรื่องวาจาจำนวนนี้ก็เพราะมนุษย์ใช้วาจาเพื่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจระหว่างกันทำให้เกิดผลขึ้นไปในลักษณะ 3 มิติ ได้แก่ ผู้ฟังชอบใจ ผู้ฟังไม่ชอบใจ และผู้ฟังเพียงได้ยินไม่ได้มีอารมณ์ร่วมแต่อย่างใด และผู้ใช้วาจาเองจะได้รับผล 3 มิติเช่นกัน เกิดกุศล เกิดกุศล และเกิดอุเบกขาธรรม เพราะฉะนั้นการสอนเรื่องการใช้วาจามีประเด็นอีกมากมายแต่กระนั้น หัวใจหลักของการเปิดวาจาก็คือ การใช้วาจาเท่าที่จำเป็นมีประโยชน์ต่อประชาชนส่วนมาก และสามารถกุศลกรรมใจปัจจุบันชาติได้โดยมีสติปัญญาพิจารณาอย่างแยบคายให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองให้มาก

ที่สุด เมื่อชาวพุทธปฏิบัติได้ดังนี้ก็จะสามารถป้องกันโรคระบาด รวมทั้งได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ในฐานะชาวพุทธได้อย่างปลอดภัย

ข้อคิดที่สองการปิดตาเพื่อลดความโลภหรือความอยากได้ในสิ่งนั้นๆ โดยนัยความหมาย คือ การรู้จักควบคุมการมองว่าอะไรควรมองหรือไม่ควรมอง อย่าเชื่อในสิ่งที่เรามองเห็นทั้งหมด เพราะบางครั้งสิ่งที่เรามองเห็นก็ไม่ใช่ว่าจริงทั้งหมด มองแล้วพิจารณาไตร่ตรอง อย่าตัดสินคนทันทีที่เห็น (พุทธทาสภิกขุ,ออนไลน์) หากในเชิงหลักวิชาการตามคัมภีร์หรือธรรมะจะมีการอธิบายไว้เมื่อจักขุทวารมองเห็นรูปใดๆ ก็ตามผู้นั้นจะเกิด ระบบของผัสสะ ส่งผลให้ตัวเวทนาเกิดขึ้นทั้งฝ่ายกุศล อกุศลหรืออุเบกขาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมนุษย์ส่วนมากมักจะมีอารมณ์ผูกไว้ในลักษณะ 2 ประการ ได้แก่ ความเป็นกุศลกรรมและอกุศลกรรม โดยกระทำไว้ในใจที่เรียกว่า ภาพติดตา แม้ว่า จะหลับตาอย่างไรก็ตามภาพที่ปรากฏยังคงสามารถเห็นได้ด้วยใจ ซึ่งทั้ง 2 อารมณ์ดังกล่าวย่อมไม่นำไปสู่เป้าหมายทางพระพุทธศาสนา หากอยู่ในสภาวะใกล้มรณกรรมจะส่งผลไปใน 3 ลักษณะ ได้แก่ กรรมอารมณ์ กรรมนิมิตอารมณ์ คตินิมิตอารมณ์ (สาลี นิรามย์, 2561, 232) ด้วยแนวคิดทางพระพุทธศาสนาพยายามบ่งบอกว่า การที่จักขุทวารรับอารมณ์ทางรูปมาได้ นั่นควรจะเป็นลักษณะอาการทางอุเบกขาธรรมมากกว่า เพราะจะไม่ส่งผลต่อกิจกรรมสืบเนื่องให้เกิดผลทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่วตามมา เพราะฉะนั้น อันตรายที่เกิดจากการไม่ปิดตามีแนวโน้มที่รุนแรงอย่างมากในฐานะผู้ปฏิบัติ ตามจึงให้ผู้ปฏิบัติตั้งสมาธิภาวนาหลับตาเพื่อลดผลกระทบที่อารมณ์ของตนเองจะทำร้ายมโนอารมณ์อันเป็นฐานของการคลาดเคลื่อนธรรมที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งลดการใช้จักขุทวารเพื่อให้เกิดการพิจารณาธรรมเมื่อเกิดกระทบการภาพที่ไม่สวยงาม เช่น ภาพอสุภะนำมาสู่กระบวนการพิจารณาว่า ภาพเหล่านั้นไม่สวยไม่งามไม่น่าอภิรมย์ไม่น่ายินดีจนสามารถคลายความกำหนดในกามารมณ์ที่มีอยู่ให้มากที่สุดจนสามารถบรรลุเป้าหมายทางพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งเมื่อชาวพุทธปฏิบัติได้ดังนี้ก็ชื่อว่า สามารถป้องกันอันตรายและปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยอย่างสูงสุด

ข้อคิดที่สามการปิดหูเพื่อลดความเครียดจากการเสพข่าว โดยนัยความหมาย คือ คนเรา ควรจะรู้จักควบคุมว่าอะไรที่ควรฟังหรือไม่ควรฟัง ต้องแยกแยะในสิ่งที่ฟังมา ต้องฟังหูไว้หู แล้วนำสิ่งที่ฟังมาวิเคราะห์ว่ามันเป็นอย่างไร โดยใช้หลักการและเหตุผลมาประกอบเข้าด้วยกัน อย่าเชื่อในสิ่งที่เราฟังทั้งหมด เพราะมันอาจจะไม่ใช่ความจริงทั้งหมดก็ได้ (พุทธทาสภิกขุ,ออนไลน์) ซึ่งความจริง ข้อมูลในโลกย่อมมีทั้งที่เป็นจริงบ้าง เป็นเท็จบ้าง ผู้ไม่พิจารณาอย่างรอบคอบอาจหลงติดกับดักของความชั่วทั้งหลาย พระพุทธองค์ทรงสอนให้ชาวพุทธพิจารณาตามหลักกาลามสูตร ดังนี้ อย่ารับเอา มาเชื่อโดยการฟังบอกต่อ ๆ กันมา อย่ารับเอามาเชื่อโดยที่มีการทา ตาม ๆ สืบ ๆ กันมา อย่ารับเอา มาเชื่อตามเสียงที่กำลังเล่าลือ อย่ารับเอามาเชื่อด้วยเหตุเพียงว่ามีที่อ้างในปิฎก อย่าเชื่อโดยเหตุที่ว่า

มันถูกต้องตามเหตุผลทางตรรกะ อย่าเชื่อโดยเหตุที่ว่ามันถูกต้องตามเหตุผล อย่า เชื่อหรือเอามาเชื่อ ด้วยการตรรกตามอาการ อย่าเชื่อด้วยเหตุเพียงสักว่าข้อความนั้นมันทนได้หรือเข้ากันได้ อย่า เชื่อด้วยเหตุเพียงสักว่าผู้พูดมีลักษณะน่าเชื่อ และ :อย่าเชื่อด้วยเหตุเพียงสักว่า สมณะ(ผู้พูด) เป็นครูของเรา (ม.ม.อ (ไทย) 12/482) กาลามสูตรทั้ง 10 ข้อนี้เป็นหลักประกัน ความไม่เป็นตัวของตัวเอง หรือ การไม่ใช้สติปัญญาของตนเองในการต้อนรับสิ่งที่ได้ยินได้ฟังที่เราเรียกในภาษาธรรมว่าปรโตโฆสะ เมื่อได้ยินได้ฟังอะไรก็ตามต้องกระทำ โยนิโสมนสิการในสิ่งนั้นอย่างเต็มที่ มีเหตุผลที่จะเป็นประโยชน์มีผลดับทุกข์ได้จริงก็ค่อยเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์ (พองสมุทฺธ วชิราวุธ, 2555 : 76) นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอีกมากมายที่ส่งผลเสียต่อผู้รับฟังเสียงแล้วนำไปสู่ปากทางแห่งเสื่อมและพบกับหายนะต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง เพราะฉะนั้น การปิดหูของตนเองจึงเป็นการป้องกันอันตรายที่เกิดความปัจจัยภายนอกให้มากขึ้น ยิ่งปัจจุบันมีข่าวสารที่เป็นประเภท Fake News อยู่สังคมมากมายที่พร้อมทำร้ายผู้รับข่าวสารอย่างไม่มีมาตรการวังซึ่งพระพุทธศาสนาทรงมีคำสอนที่ให้ชาวพุทธสามารถนำไปสู่กระบวนการพิจารณาก่อนที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อว่าสื่อไหน ข่าวไหน หรือเสียงประเภทใดที่ส่งผลดีต่อตนเองบ้างผ่านการใช้สติปัญญาพิจารณาให้ถี่ถ้วนจนสามารถลดความเครียดและสร้างความปลอดภัยให้กับชาวพุทธได้

ข้อคิดที่สี่การเปิดใจเรียนรู้ธรรม โดยนัยความหมาย คือ มนุษย์ควรจะไม่มียะอะไรมาปิดกั้นในเรื่องคุณความดีหรือคุณธรรมทั้งหลายไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นเรื่องเล็กหรือใหญ่ก็ตามควรมองทุกอย่างเป็นธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกันไม่มีตัวในตัวของมันเองเพียงแต่มนุษย์เข้าไปยึดถือ ยึดติดต่อสิ่งนั้นและให้ค่าของสิ่งนั้นว่า ดีหรือเลว ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี สวยหรือไม่สวย หากปิดกั้นทั้งหมดจะไม่สามารถรับเอาสิ่งดีงามอันเป็นปัจจัยมาสู่การปฏิบัติธรรมที่ก่อให้เกิดความสุขได้ หากปิดกั้นสิ่งไม่ดีจะไม่สามารถเรียนรู้ว่าสิ่งนั้นผิดอย่างไรได้เช่นกัน พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้ชาวพุทธได้ถือปฏิบัติในลักษณะเชื่อสติปัญญา ใช้ปัญญาของตนเองให้มาก ไม่ได้ให้เชื่อแม้แต่พระพุทธองค์แต่จงไตรตรองเรื่องราวต่างๆอย่างเป็นธรรมให้มากที่สุด ดังนั้น การเปิดใจเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ควรกระทำให้เกิดขึ้นเพราะเป็นสื่อสารไปยังคุณความดีที่เกิดขึ้นฝ่ายเดียว พระพิศาล วิสาโล (2553 : 43) กล่าวว่า “การเปิดใจต้องให้อยู่กับปัจจุบันได้ก็ต้องรู้จัก ปล่อย เช่น ปล่อยวางความคิด ถ้าแม้แต่ครุ่นคิด ใจก็จะปิดตันที่เพราะพวกเขามองอยู่กับความคิด แม้แต่ คิดถึงงานการหรือคนที่บ้าน ทำให้ใจไม่เปิดรับ เสียงธรรมชาติ ไม่สามารถรับรู้ความไพเราะหรือ ความงามที่มีอยู่รอบตัวได้ ยังมีชีวิตที่เร่งรีบ อย่างคนเมือง ใจก็ยังวุ่น จนไม่สามารถรับรู้ความ ไพเราะหรือความงามรอบตัวได้” นอกจากนี้การเปิดใจเรียนรู้ธรรมยังเป็นยอมรับที่จะปรับปรุงพฤติกรรมและเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมๆ ที่ผิดพลาดเพื่อพัฒนาตน (ชมพู เนินหาด, 2561 : 226) เพราะฉะนั้น ในยุคโรคระบาด

COVID-19 ถือได้ว่าเป็นโอกาสอย่างดีที่สุดที่ชาวพุทธควรหันมาใส่ใจตนเองด้วยการเปิดใจเรียนรู้ให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนด้านการปฏิบัติธรรมในฐานะชาวพุทธมีอะไรบ้างที่ควรจะศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติม มีอะไรบ้างที่ควรจะทำให้มีความสำคัญกับชีวิตที่มีคุณค่า มีอะไรบ้างที่ควรจะปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมที่ยังไม่ดีงาม มีอะไรบ้างที่ควรพิจารณาธรรม ซึ่งทั้งหมดนั้นล้วนแต่ต้องการการเปิดตัว เปิดใจรับรู้ธรรมให้มากขึ้นเพื่อให้เข้าไปสู่จุดสูงสุดที่มนุษย์ควรจะเป็นให้มากที่สุดและดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาทต่อไป

ข้อคิดที่ท้าทายการเสพความสงบ โดยนัยยะความหมายทางสังคมมองว่า มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงย่อมมีความประสงค์จะให้สังคมที่ตนอาศัยมีความสงบสุข การกระทำใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจยินยอมให้เกิดขึ้นและกลายเป็นข้อห้ามที่สังคมใช้บังคับแก่เอกชนซึ่งเรียกว่าหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน (พิชัยศักดิ์ หรยางกูร และณัฐนันท์อัครเลิศศักดิ์, มปป. : 3) นัยยะทางพระพุทธศาสนามีธรรมภาษิตระบุว่า “นัตถิ สันติปะรัง สุขัง” สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี (ขุ.ธ. 6/125) นอกจากนี้ยังมีภาษิตอีกบทหนึ่งกล่าวว่า “นิพพานัง ปรมัง สุขัง” นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง เพราะนิพพานคือจิตที่ปราศจากความอยากนี้ จะอยู่กับความว่างอันยิ่งใหญ่ และจิตที่อยู่กับความว่างอันยิ่งใหญ่ นี้จะมีความสุขอย่างยิ่ง นี่คือความหมายของ “นิพพานัง ปรมัง สุขญญัง นิพพานัง ปรมัง สุขัง” ความสุขที่ไม่ต้องใช้ ลาภ ยศ สรรเสริญ ไม่ต้องใช้ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต, ออนไลน์) ดังนั้นความสุขก็คือ ความสงบ และความสงบก็คือ ความสุขโดยนัยยะที่มีความสงบทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจควบคู่ขนานกันไปที่มีปัจจัยสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความสงบเพื่อการเจริญเติบโตของคุณธรรมที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้ชาวพุทธรักษาความสงบแห่งกิเลสให้มากที่สุด รวมทั้งแนะนำให้สาวกทั้งหลายเสพความสงบด้วยการอาศัยอยู่คนเดียวเพื่อการปฏิบัติให้มากขึ้น เช่น ข้อปฏิบัติการอยู่ป่า ข้อปฏิบัติการอยู่เสนาสนะอันสงัด ข้อปฏิบัติไม่คลุกคลีกันด้วยหมู่คณะ เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติเพื่อการเสพความสงบทางปัจจัยภายนอกที่ทรงสอนให้ผู้ที่เริ่มพัฒนาตนเองเพราะยังไม่จิตที่เข้มแข็งมากที่สุดที่สามารถจะรักษาตนเองเมื่อได้รับการกระทบทางอายตนะ เมื่อได้รับอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะมารายงานให้กับพระพุทธองค์ทรงทราบและทรงแนะนำเพื่อการปฏิบัติให้สูงขึ้นต่อไป เพราะฉะนั้น ในยุคโรคระบาด COVID-19 เป็นยุคที่สับสนวุ่นวายไปด้วยปัญหาและความกลัวของชาวพุทธในสังคมไทย ทางหน่วยงานรัฐก็ออกมาตรการที่เรียกว่า อยู่บ้าน อยู่เชื่อเพื่อชาติ ซึ่งเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับชาวพุทธได้พัฒนาตนเองด้วยการเสพความสงบอยู่กับตนเอง และครอบครัว เพื่อทบทวนความดีต่างๆ ที่ยังไม่เกิดขึ้น ความดีที่เกิดขึ้นแล้ว ความชั่วที่ยังไม่ได้ละ และความชั่วที่

ละไปแล้ว อีกทั้งยังสามารถปฏิบัติตามข้อห้ามของรัฐให้เกิดความสงบภายใต้บริบทของสถานการณ์เพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธได้

ข้อคิดที่หกรักษาความสะอาดทั้งกายและใจ เพราะการรักษาความสะอาดเป็นมาตรการหนึ่งของการเฝ้าระวังโรคระบาด COVID-19 เช่น การล้างมือ การอาบน้ำ การทำความสะอาดสถานที่ต่างๆ การฉีดพ่นยาบริเวณเสี่ยง รวมไปถึงภาชนะต่างๆ ที่ใช้ในการรับประทานอาหาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมต้องใช้สติอย่างความระมัดระวังเพราะมีความเสี่ยงที่จะติดเชื้อได้ง่าย ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่หน่วยงานอย่างกระทรวงสาธารณสุขพยายามแนะนำและมีมาตรการเพื่อลดการติดเชื้อของประชาชนให้มากที่สุด แต่ถึงอย่างไรก็ตามความเข้าใจในแง่จิตทางพระพุทธศาสนา การรักษาความสะอาดกายวาจา และใจ (ขุ.จ. (ไทย) 30/92/20) ก็คือ การรักษาความเป็นปกติที่ไม่ละเมิดข้อห้ามที่พระพุทธองค์ทรงห้ามชาวพุทธ เช่น ข้อห้ามตามหลักศีลธรรม 5 ประการ ได้แก่ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการขโมย งดเว้นจากการละเมิดพรหมจรรย์ งดเว้นจากการพูดเท็จ โกหก และงดเว้นจากการเสพของมีเมา ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2531 : 292) กล่าวว่า ศีล คือ ความประพฤติดีทางกาย และวาจา หรือการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยให้ตั้งอยู่ในความดีงามรักษากายปฏิบัติตามระเบียบวินัยให้ปกติมีการงานที่สะอาดปราศจากโทษเป็นความสุจริตทางกาย และวาจาและอาชีพ นอกจากนี้ยังมีคำสอนที่เกี่ยวกับพระภิกษุโดยตรงเกี่ยวข้องกับพระวินัย เช่น ร่างกาย ภาชนะของใช้ต่างๆ เครื่องนุ่งห่มผ้าจีวร ผม เล็บ เป็นต้น หากพระภิกษุไม่สามารถทำความสะอาดร่างกายด้วยตนเองได้และไม่มีโยมอุปัฏฐาก (ชดช้อย วัฒนะ, 2562 : 249) เพราะฉะนั้น ความสะอาดทั้งกาย วาจาและใจจึงเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ชาวพุทธสามารถปฏิบัติตามได้เพื่อป้องกัน โรคระบาด COVID-19 ไม่ว่าจะเป็นคำแนะนำของหน่วยงานรัฐอยู่แล้ว อีกทั้งชาวพุทธยังสามารถยกระดับการปฏิบัติธรรมไปสู่ความดีงามทั้งหลายด้วยความทำความสะอาดกาย วาจา และใจให้สุจริตเกิดความถูกต้อง เหมาะสม ไม่มีโทษหรืออันตรายใดจากพฤติกรรมของตนเองนำไปสู่ความปลอดภัยในกิจกรรมการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นเอกภาพมากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มิได้เลือกว่าผู้หนึ่งจะเป็นใครก็สามารถติดต่อก็ได้ด้วยผู้นั้น ขาดสติเครื่องป้องกันอันตรายที่จะเกิดด้วยความประมาทอันแสดงถึงธรรมชาติที่ต้องการให้มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างปกติสุขและยุติธรรมสำหรับเครื่องป้องกันชีวิต แม้ว่าจะมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไรก็ตามคนทั่วโลกก็ยังคงไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดูแลและให้คำแนะนำมากเท่าที่ควรซึ่งจะเห็นได้จากการมีผู้เชื่อมากขึ้นทุกวันทำให้สถิติทั้งผู้ติดและผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดดังกล่าวเพิ่มทวีขึ้นอย่างน่าตกใจนำไปสู่ความหวาดกลัวของประชาชนที่ยังไม่มีวัคซีนรักษาให้

หายขาดได้ แม้ว่าจะมีวัคซีนป้องกันและกระตุ้นในเกิดระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายที่จะต่อสู้กับโรคระบาด Covid-2019 แล้วก็ตามแต่ในจำนวนผู้ที่เข้าถึงวัคซีนเหล่านั้นยังไม่ครอบคลุมและไม่ทั่วถึงหรือเป็นไปอย่างล่าช้าก็อาจจะทำให้มนุษย์เสียชีวิตไปแล้ว เพราะฉะนั้น เครื่องป้องกัน Covid-2019 ได้ดีที่สุดก็คือ การปฏิบัติตามคำแนะนำหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคโควิด 2019 ของกระทรวงสาธารณสุขก็สามารถสร้างความปลอดภัยในชีวิตตนและผู้อื่นได้ ยิ่งเป็นชาวพุทธยิ่งต้องใช้สติปัญญาเป็นเครื่องป้องกันให้มากขึ้นก็เพราะพระพุทธองค์ทรงหวังว่า ชีวิตนี้แม้จะสั้นนักแต่จงหมั่นทำความดี สร้างบุญกุศลให้มากขึ้นและใช้สติปัญญาเป็นเครื่องดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทก็จะห่างไกลจากโรคระบาดได้

คำสอนที่เกี่ยวกับการป้องกันและข้อคิดการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความเชื่อและการปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัยทั้ง 6 ประการโดยสอดคล้องกับข้อคิดการปฏิบัติธรรม ดังนี้ ประการที่หนึ่งการปิดวาจาเพื่อสร้างกุศล ประการที่สองการปิดตาเพื่อลดความโลภ ประการที่สามการปิดหูเพื่อลดความเครียด ประการที่สี่ การเปิดใจเรียนรู้ธรรม การเสพความสงบ และประการที่หกการรักษาความสะอาดแห่งกายและใจ ที่ก่อให้เกิดความดีงามลดภาระจากการเข้าไปสู่ความเสี่ยงของการติดเชื้อโรคระบาด COVID-19 โดยรัฐพยายามในการใช้มาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธและประชาชนทั้งหลายให้มีระบบการป้องกันที่ดีมากด้วยวิธีการต่างๆ แต่หากชาวพุทธสามารถปฏิบัติตามแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมดก็เชื่อว่าจะสามารถลดการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19 ได้อย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ การปิดจุมูกซึ่งควรจะอยู่ประเด็นหลักของการป้องกันโรคระบาด COVID-19 แต่ด้วยมิได้อธิบายไว้ในแนวคิดของการปิดปากที่ใช้หน้ากากอนามัยในการป้องกันและแพร่เชื้อทั้งทางปากและทางจุมูกไปด้วยก็เพราะเห็นว่า การปิดจุมูกในทางการแพทย์จะเป็นเหตุผลหลักของการหยุดการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID-19 ได้เป็นอย่างดี แต่การปิดจุมูกในทางพระพุทธศาสนามีเหตุผลเชิงการปฏิบัติที่เบากว่าอาการอย่างอื่นๆ จึงไม่ได้รับรวมไว้ด้วยกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการปิดจุมูกโดยนัยยะแล้วก็เพื่อป้องกันอาการทางชีวภาพที่ปรับเอาอารมณ์ทางฆานทวารเท่านั้น แต่อาการอื่นๆ ก็เกี่ยวเนื่องเดียวกันกับทางปากและทางหูด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการป้องกันและข้อคิดการปฏิบัติธรรมเพื่อความปลอดภัยของชาวพุทธก็เพื่อให้ชาวพุทธทั้งหลายได้ตระหนักถึงอกุศลกรรมทั้งหลายหรือสิ่งร้ายๆ ที่จะเกิดขึ้นหากยังไม่ตระหนักระวังภัยที่เกิดจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตด้วยความประมาทก็อาจจะส่งผลกระทบที่ไม่ดีมาสู่ตนเองและครอบครัวได้ หากสามารถปฏิบัติตามคำสั่งสอนได้ก็เชื่อว่าได้ทำหน้าที่ของชาวพุทธในการปฏิบัติธรรมอันเป็นหนึ่งในบทบาทหน้าที่หลักของพุทธบริษัทที่ดี

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คำแนะนำการป้องกันควบคุมโรคไวรัสโคโรนา สายพันธุ์ใหม่ 2019 สำหรับสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (วัด โบสถ์มัสยิด ศาลเจ้า).* สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข,
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แนวทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หรือโควิด 19 สำหรับประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยง.* สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข,
- ชมพู เนินหาด. (2561). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาตน พัฒนางานอย่างสร้างสรรค์: กรณีศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.* 29(2), 226.
- ชดช้อย วัฒนะ. (2562). การดูแลพระภิกษุอาพาธสำหรับพยาบาล ตอนที่ 2: การดูแลพระภิกษุอาพาธที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาล. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.* 30(2), 249.
- จกกลณี วิทยารุ่งเรืองศรีและภมรศรี แดงชัย. (2563). *คู่มือการจัดการโรงเรียนรับมือโควิด-19.* กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ฟองสมุทร วชิราวุฒ. (2555). *การศึกษามัชฌิมาปฏิปทาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาผลกระทบจากนาโนเทคโนโลยี.* ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2564). *ภาพปริศนาธรรม ปิดตา ปิดปาก ปิดหู ธรรมะบทพระมหาอูด ปิดทวารทั้ง 5 : พุทธทาสภิกขุ.* สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=409918042743559&id=219678475100851&substory_index=0.
- พระพิศาล วิสาโล. (2553). *เปิดใจรับความสุข.* กรุงเทพมหานคร: ชมรมกัลยาณธรรม.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2531.
- พระอาจารย์สุชาติ อภิชาโต. (2564). *ความสุขจากความว่าง.* สืบค้น 1 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/Abhijato/posts/1484413408263272/>.
- พิชัยศักดิ์ ทรายากูร และณัฐนันท์นัธวณิชศักดิ์. (มปป.). *หลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน.* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2541). อรรถกถาธรรมบทภาษาไทย ภาค 6. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- สาตี นิรามย์. (2561). การรับรู้อารมณ์ทางอายตนะของนิสิตในโรงเรียนอภิธรรมโชติกิจวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวิตและความตาย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สาคร ศรีมุข. (2563). การส่งออกผลไม้ของประเทศไทยในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารจุลนิติ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 10(11), 1.

ภาวะผู้นำ: ร่องรอยอารยธรรมหายนะบนฐานความสิ้นหวังของสังคม Leadership: Traces of a Disastrous Civilization Based on Society's Despair

สุภางค์พิมพ์ คล้ายธานี¹
Supang Pim Klaithani

บทคัดย่อ (Abstract)

ทุกสถานการณ์ปัญหาของมนุษย์ในโลกทั้งอดีตจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับทางวุฒิภาวะผู้นำทางสังคมอยู่ตลอดเวลาไปสู่หายนะหรือความรุ่งเรือง หากสังคมใดมีผู้นำที่ความเข้มแข็ง ฉลาดมีปัญญา เข้าใจสถานการณ์อย่างรอบด้านก็จะสามารถสร้างอารยธรรมตามความคาดหวังของสังคมได้ แต่หากสังคมใดที่มีผู้นำ ไร้ซึ่งวุฒิภาวะความเป็นผู้นำ ไร้สติปัญญา ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมจะกลายเป็นสังคมที่ไร้ความสิ้นหวังของคนหมู่มาก จนกลายเป็นร่องรอยตราบาปแห่งอารยธรรมในสังคมนั้นๆ เช่นอโดล์ฟ ฮิตเลอร์ แห่งประเทศเยอรมัน อากาธี อูวิลิงกียามานา แห่งประเทศวันดา ประธานาธิบดียาห์ยา จัมเมห์ แห่งสาธารณรัฐแกมเบีย มูอัมมาร์ อัล กัดดาฟี แห่งลิเบีย หรือแม้กระทั่งเหล่าผู้นำในกลุ่มประเทศเอเซียในบางประเทศ เป็นต้น ทำให้เห็นว่า ผู้นำเหล่านี้เกิดมาเพื่อการทำลายล้างและสร้างหายนะไว้ในโลกนี้ ผู้นำบางรายสามารถทำให้ประชาชนเสียชีวิตถึง 20 ล้านคน อันเป็นร่องรอยอารยธรรมหายนะ ได้แก่ 1) ร่องรอยแห่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ 2) ร่องรอยแห่งสงคราม 3) ร่องรอยแห่งความน่ากลัวและโหดร้าย และ 4) ร่องรอยแห่งความหายนะ อันเป็นร่องรอยแห่งความล่มสลายในคุณธรรม และเป็นอารยธรรมที่สร้างหายนะบนฐานความสิ้นหวังของสังคม

คำสำคัญ (Keywords): ภาวะผู้นำ; อารยธรรม; หายนะ; ความสิ้นหวัง

Abstract

Every situation of human problems in the world, from past to present, has always been a crisis of maturity, social leadership, to disaster or prosperity. If any society has a leader who is strong, smart, wise, understands all aspects of the situation, it can create a civilization with the expectations of society. But if any society with leaders without leadership maturity, intelligence, lack of social responsibility, it will become a society without the hopelessness of the masses.

Received: 2021-08-31 Revised: 2021-09-28 Accepted: 2021-10-08

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phichit Monastic College.

Corresponding Author e-mail: Miu_suphangpim@hotmail.com

Until becoming a vestige of civilization in that society, such as Adolf Hitler of Germany, Agathy, Uvilingi, Gimana. of Rwanda President Yahya Jammeh of the Republic of the Gambia, Muammar al-Gaddafi of Libya, and even leaders of some Asian countries, to name a few, these leaders were born with destruction and destruction. in this world Some leaders can cost the lives of 20 million people. The vestiges of a cataclysmic civilization are 1) Traces of genocide, 2) Traces of War, 3) Traces of terror and cruelty, and 4) Traces of Cataclysm. which is a trace of the collapse in virtue And it is a civilization that creates disaster based on the despair of society.

Keywords: Leadership; Civilization; Disaster; Despair

บทนำ (Introduction)

บ่อยครั้งที่งานวิชาการได้ถูกถ่ายทอดและเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้นำไปในลักษณะเชิงสร้างสรรค์มากกว่าพฤติกรรมของผู้นำในแง่ลบหรือในแง่ของความเลวร้ายในโลกที่ส่งผลต่อความทุกข์ให้กับมนุษยชาติในโลกใบนี้ ทั้งนี้หากมองความเป็นจริงมักจะพบกับคำถามที่ว่า หากผู้นำนั้นไม่มีลักษณะที่ดีหรือมีความดีน้อย มีความกล้าและสติปัญญาน้อยจะเรียกว่า มีลักษณะความเป็นผู้นำได้หรือไม่ แต่ในนิยามความหมายบ่งชี้ชัดเจนว่า เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในสังคมผู้นำเป็นผู้ที่จะนำกลุ่มให้พ้นจากความทุกข์ยากจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มและฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ จนสามารถบรรลุตามเป้าหมายของสังคมที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Bennis & Nanus, 1985) หากมองในเชิงการบริหารจัดการในองค์กรที่มีผู้นำที่มาจากการแต่งตั้งจะมีคุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นผู้นำมีความรอบรู้ ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส มีทัศนคติที่ดี ยึดหลักธรรมาภิบาลเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีจิตสาธารณะ มีมนุษยสัมพันธ์ดี การสร้างทีมงาน และเครือข่าย มุ่งความเป็นเลิศ มีความกระตือรือร้น มีพลังในการทำงาน บริหารงานแบบมืออาชีพ มีทักษะการบริหารและการสื่อสาร สร้างแรงบันดาลใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง รับฟังความคิดเห็น จากทุกฝ่าย มีร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ มีความทันสมัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ ทำงานเชิงรุก มีความยืดหยุ่น มีเมตตาธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ (ชัยวัช เนียมศิริ, 2560) ที่กล่าวมาย่อมชี้ชัดว่า หากจะมองถึงควมมีภาวะผู้นำหรือผู้นำที่มีอยู่ในโลกล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นได้จนสามารถกำหนดเป้าหมายและร่วมกันทำงานไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากความเชื่อและการนิยามของนักวิชาการทั้งประเทศไทยและต่างประเทศต้องยอมรับว่า ไม่ได้แตกต่างไปจากเส้นทางหลักที่ให้คุณค่าของความเป็นผู้นำไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม พยายามจะมองไปในส่วนของคุณความดีเป็นหลักใหญ่ทำให้มองเชิงข้อแตกต่างว่า ผู้นำที่ไม่ดีหรือผู้นำในโลกทั้ง

ในอดีตและปัจจุบันมีลักษณะอย่างนั้นหรือไม่ เมื่อศึกษาอย่างละเอียดแล้วกลับทำให้เห็นว่า ผู้นำในโลกที่เลวร้ายหรือผู้นำในมุมมืดกลับไม่มีใครพูดถึงหรือยกย่องไว้หรือศึกษาไว้เฉพาะในส่วนที่ดีเท่านั้น แต่พฤติกรรมที่ย่ำแย่หรือไม่ดีกลับมีนักวิชาการกล่าวถึงน้อยมากว่า เช่น ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ แห่งประเทศเยอรมัน หรือ หมา เจอ ตุง แห่งประเทศจีน ซึ่งเป็นผู้นำที่นำไปสู่การสูญเสียชีวิตของประชากรโลกหลายล้านคนจะสามารถเรียกว่า ภาวะผู้นำได้หรือไม่ เพราะสิ่งที่ผู้นำในโลกได้กระทำไว้เป็นร่องรอยความโหดร้ายทางประวัติศาสตร์มนุษยชาติที่ส่งผลต่อความล่มสลายและความสิ้นหวังที่ไม่สามารถมองเห็นแสงสว่างปลายอุโมงค์ได้แม้แต่แต่น้อยของมนุษย์ในโลก

พฤติกรรมของผู้นำระดับโลก

ทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำในโลกปัจจุบันมักนิยามนำไปอธิบายบนฐานความรู้สำหรับการใช้ในการบริหารองค์กรต่างๆ หรือระดับประเทศ หรือแม้กระทั่งระดับโลกก็สามารถแบ่งออกได้หลายทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีกลุ่มคุณลักษณะความเป็นผู้นำ ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมของผู้นำ ทฤษฎีกลุ่มภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์และทฤษฎีกลุ่มภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แต่ละทฤษฎีมีมุมมองที่แตกต่างไปจากฐานความคิดของนักปรัชญานำพาองค์กรหรือประเทศไปสู่ความหวังของคนในชาติได้แทบทั้งสิ้นและที่สำคัญจะอธิบายบนฐานของความเป็นเป้าหมายของตนเองหรือองค์กรหรือประเทศของตน ซึ่งแต่ละเป้าหมายมีได้บ่งบอกถึงสันติภาพหรือหายนะ แต่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้นำเท่านั้น ทำให้เห็นว่า การนิยามความหมายดังกล่าวมีความถูกต้องในเชิงการใช้นิยามหรือไม่หรือไม่สนใจวิธีการบรรลุเป้าหมายแม้ว่าจะเหยียบศพของผู้เสียชีวิตก็ตาม แต่ก็เพื่อการบรรลุเป้าหมายเป็นสำคัญ ซึ่งประเด็นนี้สามารถยกตัวอย่างให้เห็นภาพได้มากมาย เช่น

อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ แห่งประเทศเยอรมัน มีลักษณะภาวะผู้นำเชิงเผด็จการ เป็นผู้ที่ทำงานมุ่งแต่ภารกิจอย่างเดียวไม่คำนึงถึงเรื่องอื่นๆ ไม่มีสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงาน และไม่มีใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำชนิดนี้มองผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นเครื่องจักร (กวี วงศ์พุด, 2550) อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ เป็นผู้นำพรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติเยอรมัน (The National Socialist German Workers' Party) หรือ NSDAP มีนโยบายต่อต้านลัทธิมาร์กซิสต์และคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อต้านชาวยิวอย่างเข้มข้น การเหยียดเชื้อชาติที่รุนแรงทำให้ อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ผนวกใช้มาตรการเลือกปฏิบัติและมาตรการอื่นที่รุนแรงต่อชาวยิวและกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มคนข้ามเพศและคอมมิวนิสต์ลงมือสังหารโหดครั้งใหญ่ที่น่าสยดสยองที่สุดในประวัติศาสตร์นั่นคือการฆ่ากรรมชาวยิวหกล้านคนและ คนกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เยอรมนีใหม่อันน่าสะพึงกลัว ฮิตเลอร์ได้นำเยอรมนีบุกเบิกเข้าสู่สงครามกับประเทศเพื่อนบ้านก่อนจะขยายตัวกลายเป็นสงครามโลกครั้งที่สองในเวลาเพียง 11 ปีหลังจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง, (วิชัย นราไพบุลย์, 2559) ซึ่งโมธิซไนเดอร์ ผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับ ‘ประวัติศาสตร์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว’ เคยพูดว่า “อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ กลายเป็นนักโฆษณาชวนเชื่อ มันจะกลายเป็นอาชีพหลักของเขาไปตลอดชีวิต เมื่อปราศจากโฆษณาชวนเชื่อแล้ว เขาคงไม่อาจกลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงได้” (วันชัย ตันติวิทยา

พิทักษ์, ออนไลน์) เพราะฉะนั้น ทำให้เห็นว่า ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ มองเป้าหมายเป็นแก่นสารใหญ่ที่ไม่ได้มองถึงวิธีการในการเป็นผู้นำที่ดีมากนัก จะมองได้จากการอาศัยทักษะการขึ้นาและการโฆษณาชวนเชื่อที่เป็นเรื่องคำหลอกลวง ผนวกกับความโกรธแค้นต่อชาวยิวมาก่อนทำให้ตัดสินใจสั่งฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวชาติยิวไปถึงหกล้านชีวิต

อากาศี อูวิลิงกียามานา อดีตประธานาธิบดีของประเทศวันดา ภายหลังเครื่องบินโดยสารประธานาธิบดีอาบาไรมานาที่เป็นบิตาถูกยิงโดยจรวดของชาวตูดซึ่งจนประธานาธิบดีถึงแก่กรรม และอูวิลิงกียามานาจึงก้าวขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีชั่วคราวแทน (Voice TV, ออนไลน์) และเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่าแตกแยกอย่างรุนแรงและสร้างความเกลียดชังระหว่างชาวชาวฮูตู มีประชากรประมาณ 85 เปอร์เซ็นต์ กับตูดซึ่งประมาณ 12 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งส่วนมากชาวตูดซึ่งเป็นชนชั้นปกครอง และออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อบังคับให้ชาวฮูตูต้องปฏิบัติตาม มีการกดขี่ข่มเหงชาวฮูตู ยึดทรัพยากรภายในประเทศเกือบทั้งหมด ภายหลังจากรับเอกราชจากเบลเยียม รัฐบาลฮูตูได้สถาปนาอำนาจและเกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เพื่อตอบโต้การกระทำของชาวตูดซึ่ง จนมีผู้สูญเสียชีวิตนับล้านคนในระยะเวลาเพียงแค่ 4 เดือน เป็นความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน แต่สะสมและก่อตัวมาอย่างต่อเนื่อง การที่คนต่างเผ่าจะลุกขึ้นมาสังหารคนอื่นนั้นย่อมต้องมีทัศนคติที่เห็นว่าอีกฝ่ายมิใช่คนหรือมีคุณค่าต่ำกว่าความเป็นคน ประกอบกับสภาพสังคมที่มีความไม่เป็นธรรม (ชลัท ประเทืองรัตน, 2557) หากมองในเชิงความคิดเคื่องแค้นอันเป็นธรรมชาติของคนทั่วไปแต่หากนับรวมเชื้อชาติหรือชนเผ่าแล้วมีความกลัวอย่างมาก ยังมีอำนาจในตำแหน่งสูงสุดก็ยิ่งเพิ่มความโหดร้ายยิ่งขึ้นไปด้วย ซึ่งอากาศี อูวิลิงกียามานา เป็นผู้นำที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่นำไปสู่การส่งเสริมการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตูดขึ้นเนื่องมาจากความเกลียดชังเป็นทุนเดิม ผนวกการลอบฆ่าบิตาจนนำไปสู่ความเป็นนางมารร้ายในสายตาของประชากรโลก ซึ่งหากศึกษาประวัติของโลกจะพบกับพฤติกรรมเหล่านี้ได้มากมายที่ส่งผลต่อการเสียชีวิตของมนุษย์จำนวนมากๆ

ประธานาธิบดียาห์ยา จัมเมห์ เป็นอดีตผู้นำประเทศแกมเบีย ประเทศเล็ก ๆ ทางตะวันตกของทวีปแอฟริกาซึ่งมีประชากรอยู่ราว 2 ล้านคน และประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะยากจน นายจัมเมห์ขึ้นครองอำนาจเป็นผู้นำแกมเบียตั้งแต่ปี 1994 ด้วยการรัฐประหาร กระทั่งปี 2017 ซึ่งครองอำนาจมานานถึง 22 ปี ว่าในระหว่างที่เขาดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศนั้น ได้ทำการยกยอกทรัพย์สินต่าง ๆ ของรัฐไปแล้วอย่างน้อย 326 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (กว่า 10,000 ล้านบาท) (Post today, ออนไลน์) ซึ่งหากจะมองถึงพฤติกรรมของประธานาธิบดียาห์ยา จัมเมห์ นอกจากทุจริตคอร์รัปชันแล้ว ยังมีนโยบายการปราบปรามการกดขี่ด้วยมองว่า สื่อสารมวลชนและประชาชนสิทธิเสรีภาพจนเกินไป ทำให้ปกครองยากจึงต้องปราบปรามด้วยการใช้ประมวลกฎหมายอาญาที่อนุญาตให้จำคุกในข้อหาหมิ่นประมาทและปลุกกระดม คณะตุลาการจะเป็นสรรหาและแต่งตั้งด้วยตนเอง ถูกกล่าวหาว่าสังหารนักเรียน 14 คนและนักข่าวในระหว่างการประท้วงของนักศึกษาภายในประเทศ การหายตัวไปของประชาชนอย่างน้อย 1,000 คนและการกักขังจำคุกของนักเคลื่อนไหวทางการเมืองและถูกบังคับให้ตม้มน้ำสกรปรกด้วยสมุนไพรมีพิษ มีการล่อลวงลอบสังหารและขู่กล่าวหาการข่มขืนในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง (วิกิภาษาไทย, ออนไลน์) หากมองใน

อำนาจ ความกลัว ความไม่ไว้วางใจใคร นิยมความรุนแรง การออกกฎหมายเพื่อความชอบธรรมของตนเอง เป็นพฤติกรรมเหล่านี้ย่อมชี้ชัดว่า มิได้มีความเป็นผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนภายในประเทศแม้แต่น้อย แต่กลับสร้างทุกข์แสนเข็ญให้กับประชาชนยาวนานถึง 22 ปี

มูอัมมาร์ อัล กัดดาฟี แห่งประเทศลิเบีย ขึ้นสู่อำนาจในปี พ.ศ. 2512 เมื่ออายุเพียง 27 ปี หลังรัฐประหารระบอบกษัตริย์ของลิเบียเริ่มเป็นที่รู้จักทั่วโลกจากความแปลกประหลาดแตกต่างจากผู้นำคนอื่น ๆ เช่น สวมชุดคลุมยาวสีน้ำตาลหรือสวมหมวกสีดำ และมีกล้องรอบตัวองครักษ์ที่ลั่นเป็นสตรี อดีตประธานาธิบดีสหรัฐ โรนัลด์ เรแกน เคยเรียกพันเอกกัดดาฟีว่าเป็น “สุนัขบ้าแห่งตะวันออกกลาง” (ทรงพจน์ สุภาผล, ออนไลน์) สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศลิเบียที่เกิดขึ้นในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2554 และได้ขยายตัวลุกลามขึ้นทั่วประเทศ เพื่อโค่นล้ม พ.อ. มูอัมมา กัดดาฟี (Muammar Gaddafi) ลงจากตำแหน่งและจัดการเลือกตั้ง อย่างเป็นประชาธิปไตย มีจุดเริ่มต้นมาจากการที่ชาวลิเบียไม่พอใจ สภาพความเป็นอยู่ที่ยากแค้น อัตราการว่างงานที่สูง รวมถึงการกระจายรายได้และความมั่งคั่งจากการส่งออกน้ำมันที่ไม่ทั่วถึง ตลอดจนการไร้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองภายใต้การปกครองของ กัดดาฟี ที่กุมอำนาจมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 โดยใช้ระบอบสังคมนิยม มีเครือข่ายติดชนเผ่าเดียวกันควบคุมกลไกอำนาจต่าง ๆ ทำให้ครองอำนาจได้นานถึง 42 ปี (กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2556) หากจะมองถึงพฤติกรรมการใช้อำนาจของผู้นำอย่าง มูอัมมาร์ อัล กัดดาฟี เช่น สั่งปราบปรามการประท้วง การละเมิดสิทธิมนุษยชน การใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมประท้วงและผู้เห็นต่าง เพราะการได้มาซึ่งอำนาจก็ด้วยอาศัยการปล้นเอาอำนาจทางอธิปไตยของประชาชน รวมทั้งการออกกฎหมายต่างๆ เพื่อผูกขาดกิจกรรมทางเศรษฐกิจไว้ให้กับพวกของตนเอง และทรงอำนาจการเมืองไว้เป็นของพวกเขาเองซึ่งสังเกตได้จากการดำรงตำแหน่งใหญ่ ๆ ที่มาจากเครือข่ายและพวกพ้อง เป็นต้น

ผู้นำในกลุ่มประเทศอาหรับในบางประเทศ เช่น กรณีผู้นำในเขมรแดงปารีส ได้จัดตั้งรัฐบาลในระหว่างปี 1975-1979 ได้ดำเนินนโยบายการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยฉับพลันและรุนแรงการใช้อำนาจอเบกฐานความเกลียดชัง การแค้นและความไม่รู้จักมากกว่าเหตุผลที่แท้จริงเกิดเป็นการใช้นโยบายที่ผิดพลาดเกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจนนำไปสู่ความทุกข์ของประชาชนและมีการฆ่ากันมาแล้วทุกรูปแบบ ทั้งชาติพันธุ์ วัฒนธรรม อุดมการณ์ศาสนา ไปจนถึงสีผิว หากจะนับตามจำนวนผู้ตาย การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่โหดร้ายที่สุดที่เคยมีมา เกิดขึ้นใกล้ๆ ประเทศไทย นั่นคือ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชาตลอดระยะเวลาสี่ปีที่เขมรแดงเรืองอำนาจ มีคนตายไปถึง 1.7-3 ล้านคน เกือบหนึ่งในสามของประชากรทั้งประเทศ (สุวัฒน์ ทาสุคนธ์, 2558) กรณีผู้นำพม่า ประเทศเมียนมาถูกทหารปกครองมาตั้งแต่รัฐประหารเมื่อปี 2505 ต่อมาในปี 2533 ฝ่ายทหารยอมให้มีการจัดการเลือกตั้งอย่างเสรีในช่วงปี 2554-2558 เกิดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในเบื้องต้น จนมีการจัดการเลือกตั้งในปี 2558 ผลปรากฏว่า พรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย(National League for Democracy) หรือพรรคเอ็นแอลดีของนางอองซานซูจีได้ชัยชนะ จนสร้างความไม่พอใจในทหารพม่าเป็นอย่างมากจึงเกิดการรัฐประหารอีกครั้ง (อภิยุทธ์ อำนาจ กาญจนสิน, 2564) จากข้อมูลขององค์กรภาคประชาสังคมท้องถิ่นอย่าง Gender Equality

Network ระบุว่ากว่า 60% ของผู้ประท้วงในท้องถนนคือผู้หญิง และกว่า 70-80% ของผู้นำการเคลื่อนไหวคือพยาบาล ครู และแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมทอผ้า จนถึงตอนนี้มีผู้เสียชีวิตไปแล้วกว่า 863 ราย และถูกจับกุมไปมากถึง 6,028 ราย ในจำนวนนี้มีผู้หญิงที่เสียชีวิตอย่างน้อย 47 ราย และถูกจับกุมไปมากกว่า 800 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 13 มิถุนายน 2021) ซึ่งการใช้ความรุนแรงของกองทัพยิ่งสร้างความน่ากังวล เพราะเมื่อมีการจับกุมทั้งในและนอกกฎหมาย ผู้หญิงก็ยิ่งมีความเสี่ยงต่อการถูกกระทำความรุนแรงและล่วงละเมิดทางเพศมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการเข่นฆ่าจนเสียชีวิตของประชาชนที่ก่อการประท้วงบนท้องถนนจำนวนมากมาย (รัศมีลภัส กวีวัจน์, 2564 : ออนไลน์) เป็นต้น

พฤติกรรมของผู้นำระดับโลกต่าง ๆ ที่นำเสนอมาทั้งหมดล้วนแต่สร้างหายนะให้กับมวลมนุษยชนจำนวนมากที่ต้องสังเวยชีวิตของตนเองเพื่อโค่นล้มระบบของผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองและกฎหมายที่สร้างความชอบธรรมต่อตนเองเพื่อสามารถเข่นฆ่าประชาชนของตนเองได้ตามอำเภอใจ ซึ่งบางประเทศมีจำนวนผู้เสียชีวิตมากถึง 20 ล้านตามระยะเวลาที่แตกต่างกันออกไป ทำให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ไม่ดี ขาดคุณธรรมย่อมนำไปสู่อำนาจการปกครองในรูปแบบเผด็จการที่อันตรายจนสร้างความไม่พอใจแก่ประชาชนซึ่งสุดท้ายเมื่อความอดทนถึงที่สุดจึงต้องการมีต่อต้านและรวมตัวกันเพื่อสู้กับอำนาจรัฐภายใต้พฤติกรรมผู้นำที่มีการทุจริต การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การออกกฎหมายบังคับอย่างไม่เป็นธรรม ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ สภาพความเป็นอยู่ที่ยากแค้น อัตราการว่างงานที่สูง การล่วงละเมิดทางเพศ ข่มขู่ล่าหา และการข่มขืน เป็นต้น ซึ่งความโหดร้ายย่อมถูกจารึกในประวัติศาสตร์โลกที่นำไปสู่การสร้างบทเรียนให้กับผู้นำในยุคหลังที่มักไม่เคยเห็นคุณค่าของบทเรียนราคาแพงเหล่านี้ได้เลย

ร่องรอยอารยธรรมหายนะของภาวะผู้นำบนฐานความสิ้นหวังของสังคม

ประวัติศาสตร์โลกของมนุษยชาติได้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ทั้งส่วนที่สร้างความเจริญให้กับโลกใบนี้ได้ชื่นชมร่องรอยแห่งอารยธรรม เช่น ชิเชนอิตซา คาบสมุทรยูคาทาน เม็กซิโก มาชูปิกชู ประเทศเปรู กำแพงเมืองจีน เปตรา ประเทศจอร์แดน สนามกีฬาโคลอสเซียม กรุงโรม ประเทศอิตาลี ทัชมาฮาล เมืองอัครา ประเทศอินเดีย นครวัด นครธม ประเทศกัมพูชาและอียิปต์โบราณ ประเทศอียิปต์ เป็นต้น ทำให้นักโบราณคดีต่างทำการศึกษาถึงความเป็นมาและกันไปและบันทึกไว้สำหรับการศึกษาให้กับอนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้กันไป ผู้นำในประเทศต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันก็แตกต่างกันได้ถูกทำการศึกษาและบันทึกไว้เป็นบทเรียนให้กับมวลมนุษยชาติตรานานเท่านานที่จะเห็นมุมมองในด้านมืดของเหล่าผู้นำที่สร้างหายนะไว้กับโลกใบนี้อันสะท้อนถึงอารยธรรมที่ล้มเหลวอย่างมากและเป็นบทเรียนให้กับผู้นำโลกรุ่นต่อ ๆ ไป ดังนี้

1) ร่องรอยแห่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ตามนิยามของสหประชาชาติหมายถึงการกระทำหลายอย่าง รวมถึงการสังหารที่จงใจจะทำลายล้างชนชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ เชื้อชาติ หรือกลุ่มทางศาสนา ทั้งหมด หรือบางส่วน เช่น กรณีกองทัพนาซี เยอรมนี ได้ฆ่าชาวเอเธโรและชาวนามาหลายหมื่นคนในการสังหารหมู่ต้นศตวรรษที่ 20 (BBC NEW ไทย, ออนไลน์) หรือ

การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว 6 ล้านคนด้วยความเกลียดชัง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในกัมพูชาโดยการนำของ นายพลพอล พต ในยุคเขมรแดงรุ่งเรืองทำให้คนเสียชีวิตประมาณ 1.7 ล้าน และ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศรวันดา ซึ่งมีผู้เสียชีวิตราวประมาณ 501,000–1,000,000 คนเสียชีวิตในระยะเวลาเพียงแค่ 4 เดือน (ชลัท ประเทืองรัตนา, 2557) เป็นต้น เพราะฉะนั้น การฆ่าล้างเผ่าของมนุษย์จากการเป็นชาติที่เข้มแข็งกว่าหรือจากความเกลียดชังของการได้รับผลกระทบจากอดีตจนกลายเป็นความแค้นที่ฝังลึกอยู่ในตัวของผู้นำที่มีอำนาจทำให้มนุษย์ได้สะท้อนประวัติศาสตร์อันโหดร้ายเหล่านี้ไปอีกยาวไกล

2) ร่องรอยแห่งสงคราม การเกิดของสงครามโลกที่มีรากจากลัทธิชาตินิยม ลัทธิจักรวรรดินิยม การแบ่งกลุ่มพันธมิตรยุโรป ความขัดแย้งเรื่องแหลมบอลข่าน การแข่งขันการสะสมอาวุธกันอย่างมาซึ่งสงครามเกิดขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ ครั้งที่ 1 ใน ค.ศ. 1914-1918 เรียกว่า มหาสงคราม เนื่องมาจากกบฏราชนิกุลแห่งออสเตรีย-ฮังการีและพระชายาถูกลอบปลงพระชนม์ที่เมืองซาราเยโวในแคว้นบอสเนีย โดยนักศึกษาชาตินิยมชาวเซอร์เบีย ชื่อ กาวริลโล ปรีนชิป รัฐบาลออสเตรีย-ฮังการีจึงตัดสินใจจะทำลายล้างเซอร์เบียให้ราบคาบ และเมื่อได้รับแรงสนับสนุนจากเยอรมนี (กองบัญชาการยุทธศาสตร์, 2555) ซึ่งประกอบด้วยพันธมิตรที่มีแกนนำเป็นฝรั่งเศส กับฝ่ายมหาอำนาจกลางมี จักรวรรดิออสเตรีย ฮังการี จักรวรรดิเยอรมนีซึ่งมีบิสมาร์คเป็นผู้นำที่สำคัญ ซึ่งสุดท้ายทำให้ฝ่ายมหาอำนาจกลางพ่ายแพ้ จนทำให้เกิดการแยกตัวของกลุ่มประเทศต่างๆ จักรวรรดิออตโตมานล่มสลายไป เยอรมัน ต้องชดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามจำนวนมหาศาล รัสเซีย ได้สูญเสียดินแดนมากมาย (วรารักษ์ ผิวนุ่ม, 2560 : 28) ทำให้พลเรือนและทหารเสียชีวิตราว 21 ล้านคน และครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1939-ค.ศ. 1945 ครั้งนี้มีการประเมินผู้เสียชีวิตระหว่าง 50 ถึง 85 ล้านคน ประกอบด้วย 2 ฝ่าย คือ แกนนำฝ่ายอักษะ ได้แก่ อิตาลี นำโดย เบนิตโต มุสโซลินี นาซีเยอรมนี นำโดย ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ญี่ปุ่น นำโดย สมเด็จพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ เป็นต้น กับแกนนำฝ่ายฝ่ายพันธมิตร ได้แก่ อังกฤษนำโดยวินสตัน เชอร์ชิลล์ ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต จีน และสหรัฐอเมริกา ทั้งสองได้มีสาเหตุมาจากการล่มสลายในกลุ่มรัฐจักรวรรดินิยม ในขณะที่อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ผู้นำเยอรมนีสนับสนุนนโยบายการจัดระเบียบโลกใหม่ ความไม่ยุติธรรมของสนธิสัญญา รวมทั้งแนวคิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบประชาธิปไตยมาเป็นรัฐเผด็จการขึ้น (โรงเรียนนครสวรรค์, ออนไลน์)

3) ร่องรอยแห่งความน่ากลัว และโหดเหี้ยม สืบเนื่องมาจากเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่สองที่ขยายฐานการล่าอาณานิคมและต้องการดินแดนอื่น ๆ ไปยังทั่วโลกซึ่งแม้ว่าจะเกิดขึ้นจริงแต่โลกก็ได้บันทึกเรื่องที่ยากจดจำมากนักดังกรณี เมื่อกองทัพญี่ปุ่นรุกรานมณฑลชียงไฮ้ไปจนถึงนานกิงที่เป็นเมืองหลวงเก่าได้กระทำการพฤติกรรมอันโหดเหี้ยมและทารุณกรรมต่อชาวจีนทั้งฆ่า ข่มขืน และจำค่าแรงโสเภณีด้วยฝิ่น เป็นต้น (ไอริส จาง แพลโดย ฉัตรนคร องค์สิงห์ วิจารณ์โดยจิตราดา แสงปัญญา, 2553) โดยใช้ทั้งปืนพก ปืนกล ปืนเล็กยาว ยิงเข้าไปในฝูงคน ทำให้ผู้เสียชีวิตมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 20,000 คน ไม่ว่าจะเป็นสาว คนท้อง หรือคนแก่ เหตุการณ์นี้ได้ถูกเรียกว่า การสังหารหมู่ที่นานกิง (Nanking Massacre) หากนับรวมทั้งมหาดรราวประมาณ 3-10 ล้านคน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนใจอย่างยิ่งต่อชาวจีนในปัจจุบัน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ออนไลน์) เพราะฉะนั้น

ประวัติศาสตร์แม้ว่าในปัจจุบันจะไม่ค่อยได้ใส่ใจมากนัก จากสิ่งที่เกิดขึ้นและประเทศจีนเองก็ไม่ได้ต้องการจะพูดถึงมากนักในฐานะประวัติศาสตร์ในครั้งนี้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามความเจ็บปวดและความคับแค้นของชาวจีนก็ได้หายไปยังคงกรุ่น ๆ อยู่ในใจและจดจำเหตุการณ์ครั้งนี้ไว้เป็นบทเรียนไว้ให้กับลูกหลานตระหนักถึงความเข้มแข็งของชาติและประชาชนเพื่อเป็นแรงผลักดันไปสู่ความเจริญและกล้าแกร่งต่อไปในอนาคต

4) ร่องรอยแห่งความหายนะ กลุ่มประเทศต่างๆ ที่เป็นกลุ่มประเทศก่อฉนวนสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ต่างได้รับผลกระทบอย่างมากมาโดยเฉพาะความหายนะที่เกิดขึ้นในประเทศของตนเอง เช่น กรณีการญี่ปุ่นล่าอาณานิคมและต้องการดินแดนในแถบเอเชียอาคเนย์ซึ่งได้ทำลายล้างชีวิตผู้คนจำนวนมากทำให้ในกลุ่มฝ่ายพันธมิตร โดยการนำของสหรัฐอเมริกาไปทิ้งระเบิดนิวเคลียร์ที่ฮิโรชิมาและนางาซากิในวันที่ 6 สิงหาคม 2488 ทำให้มีผู้เสียชีวิตราว 220000 คน จนทำให้ญี่ปุ่นประกาศตกลงยอมแพ้สงคราม เยอรมนีสูญเสียพื้นที่ไปหนึ่งในสี่ที่มีอยู่ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ออนไลน์) รวมไปถึงฝ่ายอักษะทั้งหมดยอมพ่ายแพ้ตามไปด้วยที่ต้องยอมรับสัญญาที่เรียกว่า ม่านเหล็กจากฝ่ายพันธมิตร ทำให้เห็นว่า ไม่ว่าสงครามหรือความขัดแย้งทางสังคมใดที่มีกลุ่มขนาดใหญ่หรือเล็กก็ตามจะไม่สร้างหายนะต่อมนุษย์ไม่ได้เลย ล้วนแล้วแต่สร้างหายนะให้กับโลกใบนี้ที่เรามองว่า โง่เขลาเบาปัญญาที่มุ่งไปสู่ความเชื่อ ความคิดของกลุ่มผู้นำเพียงไม่กี่คนที่มีอำนาจในการกล่อมเกลாதงความคิดของคนให้เกิดแรงจูงใจไปสู่การทำสงครามเรื่อย ๆ มา

เพราะฉะนั้น ร่องรอยอารยธรรมหายนะของภาวะผู้นำบนฐานความสิ้นหวังของสังคมมิได้ถูกบ่งบอกว่าถูกหรือผิดแต่ประการใด แต่ความเสียหายที่เกิดจากความขัดแย้งต่างๆ ถูกส่งมอบไปยังกลุ่มมนุษย์ที่เป็นอารยธรรมมาก่อน เกิดความเดือดร้อนและการสูญเสียชีวิตในกลุ่มคนเหล่านั้นอย่างมากมายซึ่งสุดท้ายกลายเป็นความหายนะในเรื่องการมองสิ่งที่แตกต่างกันและความต้องการที่ไร้ขอบเขตของกลุ่มผู้นำที่มีความเห็นผิดไปจากธรรมชาติของโลกใบนี้ ซึ่งอดีต ปัจจุบัน และอนาคตในภาวะผู้นำเหล่านี้ก็ได้หายไปไหนยังคงมีความกระหายอำนาจและขยายแผ่อิทธิพลไปยังกลุ่มประชาชนต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่แตกต่างไปจากอาวุธสงครามดั้งเดิมเช่นในอดีตที่ผ่านมาไปสู่สงครามครั้งใหม่ที่เรียกว่า สงครามเย็นหรือสงครามแห่งการแข่งขันทางระบบเศรษฐกิจหากผู้นำใดมีฐานอำนาจมากก็จะสามารถสร้างความยิ่งใหญ่และหิบบวยทรัพยากรต่าง ๆ ไปใช้ในประเทศของตนเองอย่างมหาศาลอันเป็นการเอาใจเอารัดเอาเปรียบอย่างถูกกฎหมาย ทั้งไว้แต่ความขัดแย้งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาใหม่ให้เข่นฆ่ากันเอง ซึ่งปัจจุบันหากภาวะผู้นำยังไร้ความเห็นที่ถูกต้อง สงครามครั้งใหม่ก็อาจจะทำลายโลกนี้ให้ล่มสลายได้

บทสรุป (Conclusion)

บทความเรื่องร่องรอยอารยธรรมหายนะของภาวะผู้นำบนฐานความสิ้นหวังของสังคม เป็นอีกผลงานที่ต้องหยิบยกขึ้นมาเพื่อการทบทวนประวัติศาสตร์โลกให้ได้รับการเรียนรู้และศึกษาในวงกว้างมากขึ้นซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดจากความกระหายในอำนาจและความต้องการยิ่งใหญ่ของตนเองในโลกใบอันแสนโหดร้ายใบนี้ จนกลายเป็นเรื่องราวที่ติดอยู่กับกลุ่มผู้นำที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ของ

ตนเองไปสู่การกระทำที่ผิดวิสัยในความเป็นมนุษย์ที่ควรจะเป็น ซึ่งจากการวิเคราะห์ทั้งหมดทำให้เห็นภาพอันเจ็บปวดและล้มตายของผู้คนจำนวนมากในหลายครั้งที่ผ่านมาแม้ว่าจะไม่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับต้นเหตุก็ตามทำให้เกิดร่องรอยหายนะที่ยากที่ลืมเลือนไปได้ไม่ว่าจะเป็น ร่องรอยแห่งการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ร่องรอยแห่งสงคราม ร่องรอยแห่งความน่ากลัวและโหดร้าย และร่องรอยแห่งความหายนะ อันเป็นอาชญากรรมที่ผู้คนไม่ยากจดจำแม้แต่น้อย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ขึ้นชื่อว่า ภาวะผู้นำย่อมอาจต้องมีสติปัญญามากขึ้นเพื่อปกป้องปัจจุบันและอนาคตเพื่อที่จะทำให้โลกใบนี้น่าอยู่และไม่สร้างหายนะได้อีกต่อไป ผ่านการเรียนรู้และทบทวนอดีตเพื่อสร้างโลกใหม่ใบเดิมให้น่าอยู่มากขึ้นที่ประกอบด้วยจิตเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมเกิด แก่ เจ็บและตายเหมือนกันและมีความหวังใหม่ให้กับทุก ๆ คน

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง. (2556). *ความรุนแรงในตะวันออกกลาง กรณีลิเบีย VS ซีเรีย*. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- กองวิชายุทธศาสตร์. (2555). *หมวดวิชายุทธศาสตร์และนโยบาย. เอกสารประกอบการศึกษา*. กรมยุทธศึกษาทหารเรือ.
- กวี วงศ์พุ่ม. (2550). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาวิสัยทัศน์นักบริหาร.
- จิตรลดา แสงปัญญา. (2553). หลั่งเลือดนานกิง. *วารสารศิลปศาสตร์*. 2(1), 90-93.
- ชลัท ประเทืองรัตน. (2557). การสร้างความปรองดองภายหลังความรุนแรงในรวันดา : บทเรียนสำหรับสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 4(1), 151-152)
- ชัยธวัช นิยมศิริ. (2560). *ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุค Thailand 4.0 :กรณีศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ทรงพจน์ สุภาพล. (2564). *ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของพันเอกโมอัมมาร์ กัดดาฟี “สุนัขบ้าแห่งตะวันออกกลาง”*. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.voathai.com/a/gadhafi-obit-ss-20oct11-132285958/925086.html>.
- วรภรณ์ ผิวหุ้ม. (2560). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาวิถีโลก*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิชัย นราไพบุลย์. (2559). *ประวัติศาสตร์ขบวนการแรงงานเยอรมันฉบับย่อประวัติศาสตร์แรงงานไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท.
- วิกิภาษาไทย. (2564). *ยะห์ยา จัมเมหฺ*. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564, จาก https://hmong.in.th/wiki/Yahya_A.J.J._Jammeh.
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2564). *ยุทธการที่นานกิง*. สืบค้น 17 สิงหาคม 2564, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ยุทธการที่นานกิง>.
- วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. (2564). *บัญญัติ 7 ประการของฮิตเลอร์กับสงครามแย่งชิงมวลชน*. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.the101.world/nazi-propaganda/>.

- รัศมีลภัส กวีวิจน์. (2564). ผู้หญิงพม่ากับหน้าฉากของการต่อต้าน. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.the101.world/myanmars-women-are-on-the-front-lines-against-the-junta/>.
- โรงเรียนนครสวรรค์. (2564). สงครามโลกครั้งที่ 2 (World War II). สืบค้น 17 สิงหาคม 2564, จาก https://km.nssc.ac.th/files/1705301414383793_2002040774936.pdf.
- สุวัฒน์ ทาสุนทร. (2558). การใช้อำนาจทางการเมืองของเขมรแดงกลุ่มปารีส ค.ศ.1975-1979. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 17(2), 103-104.
- Bennis,G.,& Nanus,B. (1981). *Leadership : Executive ability*. New York : Harper & Row.
- BBC NEWS ไทย. (2564). เยอรมนียอมรับอย่างเป็นทางการว่า ก่อเหตุฆ่าล้างเผ่าพันธุ์สมัยยึดครองนามิเบียเป็นอาชญากรรม. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/international-57283235>.
- Posttoday. (2564). 'ยาห์ยา จัมเมห์' เผด็จการปล้นประเทศ. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/world/585076>.
- Voice TV. (2564). ประธานาธิบดีหญิงวันเดียวของรวันดา. สืบค้น 31 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.voicetv.co.th/read/14361>.

แบบแผนการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยุคใหม่ Health Tourism Service Pattern in New Era

สมุทร สาทรสวัสดิ์¹ อุษา ศิลป์เรืองวิไล²

Samut Sathornsawat, Usa Silraungwilai

บทคัดย่อ (Abstract)

แนวโน้มการท่องเที่ยวในยุคใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตระหนักถึงการดูแลสุขภาพมากขึ้น ที่น่าสนใจคือประเทศไทยเป็นหนึ่งในจุดหมายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ขณะที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกำลังเติบโต แนวโน้มการบริการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ (1) ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีการรองรับว่าได้มาตรฐานในระดับสากล (2) ราคาการบริการที่ต่ำ (3) สถานที่ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับการพักผ่อนเพื่อการบำบัดให้กับนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง (4) การส่งเสริมการตลาด เช่น การจัดทำแพคเกจการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนเชิงสุขภาพพร้อมกับการให้บริการทางการแพทย์จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (5) บุคลากรที่มีประสบการณ์และทักษะทางการแพทย์ที่ยอดเยียมในการให้บริการผู้ป่วยต่างประเทศ รวมทั้งมีบุคลากรในการให้คำแนะนำและบริการอย่างทั่วถึง (6) กระบวนการการส่งมอบบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ (7) กลยุทธ์ด้านสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมรู้จักผ่อนคลาย และการยอมรับนวัตกรรมเช่น การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยสำหรับการให้บริการนักท่องเที่ยวมากขึ้น

คำสำคัญ (Keywords): การบริการ; การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ; การยอมรับนวัตกรรม

Abstract

Tourism trend in new era most tourists concerned more on health care. Interestingly, Thailand is one of health tourism destination choice for foreign tourists. As the health tourism industry is growing, services focus on the marketing mix, including (1) products that are internationally standardized (2) low service prices (3) places with tourist attractions for relaxation and treatment. (4) promotion such as the preparation of a health vacation travel package together with the provision of

Received: 2021-05-12 Revised: 2021-07-17 Accepted: 2021-08-03

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Faculty of Business Administration Eastern Asia University. Corresponding Author e-mail: samutsamutton@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Faculty of Business Administration Eastern Asia University

medical services from specialist doctors (5) people who have experience and excellent medical skills in providing service to patients abroad, including staff to provide advices and comprehensive services (6) process quality medical services (7) physical evidence with a suitable environment, feel relaxed and diffusion such as communication technology adoption for serving tourists

Keywords: Service; Health tourism; Diffusion of innovation

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมในการสร้างรายได้ที่สำคัญให้กับหลายประเทศ รวมถึงการสร้างงาน ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนภายในประเทศที่ดี นอกจากนี้การท่องเที่ยวจะเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ ยังเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของคนในชาติที่ดีอีกด้วย (Investerest, 2020) ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาภูมิภาคเอเชียเริ่มเป็นที่นิยมให้กับนักท่องเที่ยวสำหรับหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศไทยได้รับการจัดให้เป็นดินแดนในฝันอันดับต้นๆ และเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วโลก นับว่าเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรม ประเพณี การศึกษาประวัติศาสตร์ อาหารสินค้าพื้นเมือง รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแต่ละจังหวัดพบว่า มีแบบแผนการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีจุดเด่นแตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติที่โดดเด่น เช่น บ่อน้ำพุร้อนหลายแห่งที่กระจายตัวตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น น้ำพุร้อนอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน น้ำพุร้อนหนองบัว ตำบลเขาพระ เป็นต้น จังหวัดนครศรีธรรมราชได้พัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน เพื่อยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีโดยการเพิ่มมูลค่าและเกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์แก่ชุมชน (จามรี ชูศรีโหม, ปณูยวีร์ ศรีรัตน์ และนิภาพร แซ่เจ๋น, 2558) การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดภูเก็ต พบว่า การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวไทย ทำให้โรงแรมในจังหวัดภูเก็ต มีการค้นหานวัตกรรมบริการใหม่ ๆ เพื่อปรับตัวรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น มีการปรับปรุงเมนูอาหารและเครื่องดื่มมุ่งเน้นเชิงส่งเสริมสุขภาพ ใช้วัตถุดิบเกี่ยวกับผัก ผลไม้ โดยเฉพาะพืชสมุนไพรมาเป็นส่วนประกอบในเมนูอาหารและเครื่องดื่มมากขึ้น และมีการเปิดห้องอาหารแนวส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะและพัฒนาออกแบบเมนูอาหารควบคู่กิจกรรมของแผนกสปาและสันทนาการ เพื่อเพิ่มโอกาสและทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว (ชัยนันท์ ไชยเสน, 2562) การให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เช่น การท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพด้วยแพทย์แผน

ไทยและการแพทย์พื้นบ้าน ประกอบด้วยกิจกรรมการทำลูกประคบบำบัดผู้สูงอายุ การทำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เช่น สบู่ แชมพูสระผม สมุนไพรบำบัดและการแพทย์พื้นฐาน เป็นการใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรเพื่อรักษาโรคแบบโบราณ เป็นต้น การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยให้แก่นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเกษตร นวัตกรรมเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตเกษตรกร การรับประทานอาหารสุขภาพ การสาธิตและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรปลอดสารพิษ (เสาวรส มีกุล, เวหาเกษมสุข, อธิพัฒน์ ตันตวิศุณการ, 2563)

ในปี พ.ศ. 2562 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) คาดว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2563 จะมีการเติบโตในระดับใกล้เคียงกับปี พ.ศ. 2562 มีรายได้รวมทั้งตลาดไทยและต่างประเทศ 3.18 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 4 % อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีรูปแบบใหม่ การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคดิจิทัล เทคโนโลยีมีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวัน ภาคส่วนมีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ไทยโพสต์, 2562) เพื่อให้มีทางเลือกในการท่องเที่ยวและบริการที่มากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) กำลังได้เป็นที่นิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ เป็นการผนวกการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางด้านสุขภาพร่วมกัน เช่น การร่วมรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพกับครอบครัว กิจกรรมที่ช่วยฟื้นฟูร่างกายจากการเมื่อยล้า กิจกรรมที่เน้นการบำบัดฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ (จันทร์พรชัย, 2558) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังเป็นเป้าหมายที่สำคัญของรัฐบาล ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 โดยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารให้สอดคล้องกับหลักการของแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564) (กรมการสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2560) ในฐานะนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ ซึ่งมีความสนใจเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติ (กรมการท่องเที่ยว, 2560) จึงศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ หัวข้อดังต่อไปนี้ 1.การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2.การปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวยุคใหม่ 3.การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลังยุคโควิด 19 (Covid-19) ของประเทศไทย 4.การยอมรับนวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 5.ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)

การปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวของโลกยุคใหม่

ตลอดหลายปีที่ผ่านมาการท่องเที่ยวได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในสังคมมนุษย์ทั่วโลก ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมบริการที่ใหญ่ที่สุดในโลก การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่เติบโตเร็วที่สุดของเศรษฐกิจทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย (Liu, 2019) การตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโตอย่างมาก รัฐบาลและภาคเอกชนในท้องถิ่นต่างมีส่วนร่วมทั้งนโยบายและแนวทางการปฏิบัติ กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว พื้นฐานเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว อีกทั้งรัฐบาลยังมีการสนับสนุนการท่องเที่ยวในเชิงสุขภาพมากขึ้นในเชิงเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางประชากร

โดยเฉพาะจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้น นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากอาจมีอำนาจในการใช้จ่ายมากขึ้นและมีเวลาว่างมากขึ้น พฤติกรรมของคนปัจจุบันหันมาดูแลสุขภาพตัวเองเป็นอย่างมาก การเข้ามาของสมาร์ทโฟน (Smart Phone) และ โซเชียลมีเดีย (Social Media) ข้อมูลและการบริการออนไลน์เป็นที่แพร่หลายในปัจจุบัน ทำให้การศึกษาหาข้อมูลเชิงสุขภาพเป็นเรื่องที่ง่ายดาย การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของประเทศไทยด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางการแพทย์เพื่อสร้างแพ็คเกจ (packages) สำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุและผู้เกษียณอายุจากต่างประเทศ (SCB Insight, 2017) ในหลายปีที่ผ่านมาการคมนาคมเป็นไปมาได้อย่างสะดวกสบาย การที่บุคคลแสวงหาการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ หรือที่เรียกว่า การเดินทางเพื่อการแพทย์ (ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์, 2556) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จึงเกิดเป็นการท่องเที่ยวของโลกยุคใหม่ในปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศอันดับต้น ๆ ในการให้บริการเชิงการแพทย์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีมาตรฐาน มีการบริการทางการแพทย์ที่ครบวงจร เช่น ศูนย์นวดแผนไทยสปา กิจกรรมเพื่อนสุขภาพและกิจกรรมบำบัด เป็นต้น โรงพยาบาลของประเทศไทยยังได้รับการยอมรับในระดับมาตรฐานสากลสากล (Awadzi & Panda, 2006)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่าผู้ให้บริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในยุคใหม่เน้นการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวผ่านรูปแบบการประยุกต์ใช้นวัตกรรมที่ทันสมัยเพื่อให้ความรู้และบริการแก่ผู้รับบริการ การส่งเสริมศักยภาพบุคลากรให้มี การสร้างระบบนิเวศและบรรยากาศสถานที่ให้บริการให้มีความโดดเด่นและมีความอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ด้วยความมุ่งหวังเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้สอดคล้องการพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคใหม่

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ปัจจุบันโลกที่เปรียบเสมือนไร้พรมแดน สามารถไปมาหากันได้ด้วยคมนาคมที่สะดวกสบาย ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นกระแสการท่องเที่ยวของคนทั่วโลกไปยังประเทศที่มีทัศนวิสัยที่สวยงาม จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้นโดดเด่นขึ้นมา ประเทศไทยเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญ เป็นปลายทางสำคัญของนักท่องเที่ยวทั่วโลก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย อย่างประเทศจีน ฮองกง สิงคโปร์ ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และที่สำคัญแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีมูลค่าประมาณ 1,604 พันล้านบาท (Health Tourism E-book, 2563, pp. 2-3) ด้วยความที่พฤติกรรมของคนทั่วไปส่วนใหญ่ปัจจุบันหันมาดูแลสุขภาพตัวเองมากขึ้นจนกลายเป็นกระแสนิยมในสังคม ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเติบโตเร็วกว่าภาคการท่องเที่ยวอื่นโดยรวม และยังเติบโตเร็วกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ GDP ทั่วโลก ส่วนหนึ่งที่สำคัญของประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ ธุรกิจบริการทางการแพทย์เป็นธุรกิจหลักสำคัญโดยมีผู้ประกอบการหลักคือโรงพยาบาลเอกชน การบริการทางการแพทย์ที่มีมาตรฐานสากล มีโรงพยาบาลที่ผ่านมาตรฐาน JCI (Joint Commission International) กว่า 42 แห่ง มีข้อได้เปรียบทางด้านราคาการบริการที่

สมเหตุสมผลและมีมาตรฐานยอมรับตามแบบสากล ทำให้เป็นที่น่าสนใจให้ชาวต่างชาติเข้ารับการบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยเป็นอย่างมาก (ธรรมทัช ทองอร่าม, 2559) คาดว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูงถึง 4 หมื่นล้านบาทต่อปี หากประเทศไทยเป็นผู้นำการแข่งขันการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาทางด้านการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจสุขภาพ (สปา, นวดแผนไทย) ซึ่งธุรกิจสปาเป็นที่แพร่หลายในภาพอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างมากในปัจจุบัน และรัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชียซึ่งประกอบด้วยธุรกิจบริการรักษาพยาบาล ธุรกิจส่งเสริมสุขภาพ ธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพ และสมุนไพรไทย ดังนั้นนักศึกษาให้ความเห็นว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น เป็นภาคอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังกระจายรายได้ต่อธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ได้แก่ ธุรกิจด้านที่พักอาศัย ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจด้านการจับจ่ายซื้อสินค้า ธุรกิจด้านความบันเทิง และธุรกิจด้านการคมนาคม เป็นต้น (Health Tourism E-book, 2563, 11-12)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้นส่งผลให้การแข่งขันทางด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีแนวโน้มสูงขึ้น รูปแบบการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในยุคใหม่จะเป็นรูปแบบการบริการที่เกิดจากการบูรณาการการบริการแบบรวมศูนย์ (one stop service) ผู้ประกอบการธุรกิจการบริการเพื่อสุขภาพจะเน้นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการในด้านการเดินทาง เน้นการให้บริการที่หลากหลายและให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานการบริการที่เป็นสากล

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหลังยุคโควิด 19 (Covid-19) ของประเทศไทย

ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ทางกรมการแพทย์ได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการจากการระบาดของโรคโควิด-19 (Covid-19) จากเมืองอู่ฮั่น (Wuhan) เชื้อไวรัสที่สามารถติดต่อจากคนสู่คนได้ง่าย (ประชาชาติธุรกิจ, 2563) ต่อมาหลายประเทศได้รวมถึงประเทศไทยมีการจัดการทางสาธารณสุขอย่างเข้มงวด การปิดสนามบิน สถานบันเทิง ศูนย์การค้าขนาดใหญ่ เพื่อควบคุมการระบาดของเชื้อไวรัส หลายธุรกิจได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากโดยเฉพาะธุรกิจการคมนาคม ธุรกิจ ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Travelpulse, 2020) หลังจากสถานการณ์โควิด-19 (Covid-19) คนไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่มั่นใจในการเปิดภูมิภาคการท่องเที่ยวของประเทศไทย เนื่องจากเชื่อมั่นในมาตรการด้านสุขภาพและความปลอดภัยที่เข้มงวดและมีอัตราการติดเชื้อโควิด-19 (Covid-19) ที่ต่ำและระบบสาธารณสุขที่แข็งแกร่ง (Burton, 2020) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และกระทรวงสาธารณสุขเน้นมาตรการด้านคุณภาพในการบริการ รวมไปถึงความปลอดภัยของสถานการณ์ฉุกเฉิน โรงแรม สถานที่ให้บริการต่าง ๆ ให้มีมาตรการการคัดกรองเชื้อโรคอย่างเข้มงวด สถานพักพิงของผู้ติดเชื้อ เพื่อเสริมความมั่นใจของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการ รายงานของโฆษกศูนย์บริการสถานการณ์โควิด-19 (Covid-19) โครงการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพของไทย

จำดำเนินการต่อไป นักท่องเที่ยวทางการแพทย์มากกว่า 1,700 คนที่มีการลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการชุดแรกมาจาก 17 ประเทศ ภายใต้ วีซ่า (Visa) พิเศษจะได้รับบริการสปา โปรแกรมออกกำลังกาย อาหารเพื่อสุขภาพและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรโดยดำเนินงานภายใต้ความเข้มงวด โดยนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะต้องผ่านการกักตัวเป็นเวลา 14 วันเท่านั้น ก่อนได้รับการอนุญาตให้เดินทางทั่วประเทศได้ (National Thailand, 2020) ในฐานะนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจซึ่งมีทักษะต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หลังยุคโควิด-19 (Covid-19) ของประเทศไทย คิดว่าสถานการณ์โควิด-19 (Covid-19) ในปัจจุบันยังคงน่าเป็นห่วง ไม่มีวัคซีน (Vaccine) ป้องกันโรค ถึงแม้ส่วนใหญ่มีความมั่นใจในการพร้อมที่จะเปิดพรมแดนเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ไทยก็ตาม แต่ยังคงมีความกังวลใจในการแพร่ระบาดของโรค หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการการควบคุมโรคที่เข้มงวด เพื่อยับยั้งการระบาดสู่คนในประเทศ

ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในปัจจุบันมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และคนส่วนใหญ่ให้ความสนใจในเรื่องของการดูแลสุขภาพมากขึ้น ปัจจัยทางการตลาดปัจจุบันที่ใช้โดยผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยได้แก่ 7Ps) ได้แก่ **1. ผลิตภัณฑ์ (product)** การให้บริการทางการแพทย์ต่าง ๆ เช่น การศัลยกรรมกระดูก , การรักษาทางการแพทย์เฉพาะทาง, การผ่าตัด เป็นต้น ที่ได้มีการรองรับว่าได้มาตรฐานในระดับสากลรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับอย่างสมบูรณ์ของไทย การบริการด้านการบำบัด เช่น สปาเพื่อการรักษา , การนวดแผนไทยที่ได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ **2.ราคา (price)** นักท่องเที่ยวต้องการได้รับการบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพที่สูงมีค่าธรรมเนียมการบริการที่ต่ำและเวลารอสั้น ๆ หากต้องได้รับการบริการทางการแพทย์เป็นเวลานาน จะได้รับคำรักษาพยาบาลที่สูง ประเทศไทยจึงเป็นเป้าหมายแรกๆสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มาจากต่างประเทศ **3.สถานที่ (place)** ประเทศไทยมีเทคโนโลยีทางการแพทย์และการบริการที่ดีนักท่องเที่ยวสามารถเพลิดเพลินกับสถานที่ต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องอยู่แต่ในโรงพยาบาลทางการแพทย์เท่านั้น ประเทศไทยนั้นยังมีสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับการพักผ่อนเพื่อการบำบัดให้กับนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง (Wu YiFan & รัชฎา ขำบุญ) **4.การส่งเสริมการตลาด (promotion)** การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และการบริการด้านการแพทย์ของประเทศไทยลงโฆษณาในนิตยสารและสื่อออนไลน์การท่องเที่ยวในประเทศต่าง ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล โดยได้ความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขการท่องเที่ยวของประเทศไทย(ททท.) การจัดทำแพคเกจการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนเชิงสุขภาพพร้อมกับการให้บริการทางการแพทย์จากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Rerkrujipimol, J. & Assenov, I.) **5. บุคลากร (people)** สิ่งหนึ่งที่ประเทศไทยดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงการแพทย์จากต่างชาติ คือการมีแพทย์ระดับสูง ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสูง มีประสบการณ์และทักษะทางการแพทย์ที่ยอดเยี่ยมในการให้บริการผู้ป่วยต่างประเทศ นี่คือเหตุผลสำคัญที่ประเทศไทยมีการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์เสมอ รวมทั้งมีบุคลากรในการให้คำแนะนำและบริการอย่าง

ทั่วถึง **6.กระบวนการ (process)** การส่งมอบบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ป่วยที่ต้องการพบแพทย์การรักษาในต่างประเทศส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ โรงพยาบาลที่ได้รับอนุญาต จะได้รับการรองรับมาตรฐานสากล JCI (Joint Commission International) และการรองรับมาตรฐานจากรัฐบาลไทยอีกด้วย และ **7.กลยุทธ์ด้านสถานที่ (physical evidence)** เป็นปัจจัยที่สำคัญ เพื่อมอบความประทับใจให้กับผู้มาใช้บริการ การรองรับการบริการเชิงสุขภาพนั้นจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมรู้สึกผ่อนคลาย การแบ่งสัดส่วนการให้บริการให้ง่ายสำหรับนักท่องเที่ยว สถานที่ให้บริการแยกออกจากส่วนการรับแขกอย่างชัดเจน ดังนั้นนักศึกษพบการให้บริการนักท่องเที่ยวในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนให้เกิดคุณภาพที่ในการให้บริการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (ปิยธิดา ศรีพล, รัชดา ภักดียิ่ง และวรวิช โกวิทยากร, 2562)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการเป็นตัวแปรหนึ่งที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภค อีกทั้งการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดบริการจะส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะอันจะต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่จะเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การยอมรับนวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกำลังมีการเติบโตและแข่งขันอย่างมากในปัจจุบัน การกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความสามารถในการประยุกต์นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงาน. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) กล่าว โปรแกรมสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานภายใต้ศูนย์บริการจัดการเทคโนโลยี (TMC) ของ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เพื่อให้บริการภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ไทยโพสต์, 2562) ในปัจจุบัน เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย การพัฒนาทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร นำมาสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้รูปแบบการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากขึ้น (พรพิมล ขำเพชร, 2562) ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางการแพทย์ที่น่าสนใจในระดับโลกอีก ทั้งยังมีความพร้อมด้านการบริการ ด้านสาธารณสุขที่ทันสมัยเพียบพร้อมไปด้วยเทคโนโลยี และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงโรงพยาบาลที่ได้รับการรองรับมาตรฐานระดับสากล (Department of Tourism, 2014) ในยุคของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ผ่านเครื่องมือสื่อสารด้วยเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการท่องเที่ยวยุคใหม่ (พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์, 2561) การค้นหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นสำคัญ นอกจากนี้นวัตกรรมยังช่วยให้ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมที่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินธุรกิจได้

อย่างราบรื่น ระบบการจองที่พัก ระบบการจองการเดินทางต่าง ๆ รวมไปถึงการให้ข้อมูลความรู้ทางการแพทย์ คำแนะนำทางการแพทย์ที่ทั่วถึง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจในความปลอดภัยในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (Covid-19) การบริหารจัดการโดยใช้นวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญ ในการแจ้งสถานการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้ทราบถึงเหตุการณ์การแพร่ระบาดภายในประเทศ แนวทางการป้องกัน มุ่งเน้นเพิ่มทักษะให้บุคลากร การสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมการเสริมทักษะใหม่ที่มุ่งเน้นประเด็นสำคัญ เช่น ด้านสุขภาพ (สำนักสถานนโยบายอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2563) ดังนั้นนักศึกษาพบว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ นวัตกรรม ผู้ศึกษาพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ โรงแรม โรงพยาบาล ศูนย์บำบัด สนาบบิน เป็นต้น มีการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มารองรับบริการในทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ และแอปพลิเคชัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การยอมรับนวัตกรรมของ เอฟเวอร์เรจ เอ็ม โรเจอร์ (Everette M. Roger) ซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยได้รับการยอมรับในระดับสากล

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การบริการและการยอมรับนวัตกรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาพรวม ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริการและการยอมรับนวัตกรรมที่สามารถนำมาอธิบายแนวโน้มการบริการและการยอมรับนวัตกรรมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในยุคใหม่ ดังนี้

1. 7Ps คือกลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ ที่ต่อยอดมาจาก ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด Marketing Mix 4P ที่ประกอบไปด้วย Product คือ สินค้าและบริการ , Price คือ การตั้งราคาสินค้าบริการ , Place คือ ช่องทางการให้บริการและเข้าถึงลูกค้า , Promotion วิธีการส่งเสริมการตลาด ด้วยการเพิ่ม P เข้ามาอีก 3 ตัว คือ People คือ การจัดการเกี่ยวกับคนหรือพนักงาน , Process คือ กระบวนการในการให้บริการ และ Physical Evidence คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ลูกค้าต้องมาพบเจอ (GreedisGoods ,2560)

2. Diffusion of innovation การยอมรับนวัตกรรม ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมทางวัฒนธรรม ที่มื่อนักทฤษฎีคนสำคัญ คือ เอเวอร์เรตต์ เอ็ม โรเจอร์ (Everett M. Roger) ปัจจัยในการยอมรับนวัตกรรมของสังคมมี 5 ประการ 1. บุคคล ความแตกต่างของบุคคลทั้งเพศ อายุ ความรู้ ทำให้การยอมรับนวัตกรรมแตกต่างกันไปด้วย แม้จะอยู่ในสังคมเดียวกันก็ตาม 2. ระดับสังคม ระบบสังคมยุคดิจิทัล ค่านิยมสังคมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงจะมีการยอมรับนวัตกรรมที่เข้ามาใหม่ได้ง่ายกว่าสังคมยุคก่อน 3. ระบบการสื่อสาร การแพร่กระจายนวัตกรรมเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่ง ที่แพร่กระจายจากแหล่งกำเนิดไปสู่ผู้รับนวัตกรรม ดังนั้นการสื่อสารจึงสำคัญต่อการรับนวัตกรรมอย่างมาก 4. นวัตกรรม แบ่งเป็นส่วนของการความคิด และ วัตถุ ตัวของนวัตกรรมก็มีส่วนสำคัญในการยอมรับนวัตกรรม การยอมรับนวัตกรรมได้ง่ายนั้นมีลักษณะที่ต้องเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับวัฒนธรรมสังคม ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย 5.

ระยะเวลา การยอมรับสิ่งใหม่ต้องใช้เวลา บุคคลจะต้องพิจารณาในช่วงระยะเวลาหนึ่งต้องใช้การเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ (เทิดรัฐ แวศักดิ์ ,2015)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่า การยอมรับนวัตกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยได้รับการยอมรับในด้านมาตรฐานการบริการจากผู้บริโภค การให้ความสำคัญกับการยอมรับการใช้นวัตกรรมบริการที่มีมาตรฐานระดับสากล ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในการเลือกท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

บทสรุป (Conclusion)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะคนในปัจจุบันใส่ใจดูแลสุขภาพมากยิ่งขึ้น การค้นหาการบริการทางการแพทย์ใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นจำนวนมากทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางการแพทย์รูปแบบใหม่เกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงมีการปรับตัว โดยการยอมรับนวัตกรรมใหม่รวมทั้งการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มาใช้ในการบริหารและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ เช่น เทคโนโลยีการสื่อสารในการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์รูปแบบใหม่ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ให้เกิดความเชี่ยวชาญในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และเพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยได้รับการยอมรับในระดับสากล ผู้ให้บริการจึงควรมีแบบแผนการบริการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านส่วนประสมตลาดบริการ และการยอมรับนวัตกรรม

อ้างอิง (References)

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *แนวทางการดำเนินงานสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: เจเนซิส มีเดียคอม.
- กรมการท่องเที่ยว. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: พิตับลิว ปรีนติง.
- จันทนา จันทราพรชัย. (2558). *ระบบเชิงความหมายเพื่อการจัดการและสนับสนุนการประมวลผลแบบขนานสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อำเภอดำรงวิทยาร. รายงานวิจัย. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- จามรี ชุศรีโณม, ปุณยวีร์ ศรีรัตน์ และนิภาพร แซ่เจ๋น. (2558). *การศึกษาความพร้อมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกรณีศึกษาอุทยานบ่อน้ำร้อน ตำบลวังหิน อำเภอบางขันจังหวัดนครศรีธรรมราช. (รายงานวิจัย). โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้: วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.*

- ชัยนันต์ ไชยเสน. (2562). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนวัตกรรมการพัฒนาอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับโรงแรม ในจังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขต ภูเก็ต.
- ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษา. ชลบุรี: โรงพิมพ์วิทยาลัย พาณิชยศาสตร์.
- พรพิมล ข้าเพชร. (2562). นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์. (2561). นวัตกรรมการสื่อสารกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยุคประเทศไทย 4.0. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ปิยธิดา ศรีพล, รัชดา รักดียิ่ง และวรวิช โกวิทยากร. (2562). กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- เสาวรส มีกุศล, เวหา เกษมสุข, อธิพัฒน์ ตันติวงศ์คุณากร. (2563). สภาพและความต้องการ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผืนดินการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา: มุมมองของผู้มีส่วนได้เสีย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ทอดรัฐ แวศักดิ์. (2015). การยอมรับนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแอปพลิเคชัน สำหรับสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สำนักสถานนโยบายอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2563). อนาคตการท่องเที่ยวไทยหลังสถานการณ์ COVID-19, *The future of Thai tourism post-COVID-19*. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/en/4932/>
- ไทยโพสต์. (2562). นวัตกรรมเสริมแกร่งท่องเที่ยว. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://today.line.me/th/v2/article/นวัตกรรมเสริมแกร่งท่องเที่ยว-VGD9jv>
- ธรรมทัช ทองอร่าม. (2559). *Medical Tourism โอกาสที่สดใสของไทย*. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.tmbbank/en/analytics/commentaries/view/Medical-Tourism-Thailand.html>
- GreedisGoods. (2560). 7P คืออะไร รู้จักกับ Marketing Mix 7Ps. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://greedisgoods.com/7p-คือ/>
- Investerest. (2563). ธุรกิจท่องเที่ยวสำคัญกับคนไทยมากขนาดไหน. สืบค้น 12 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.investerest.co/economy/travel-business-and-thai-economy/>

- Jiaoyang Liu. (2019). *Determinant factors affecting decision making of Chinese medical Tourists Choosing Hospital in Thailand*. Thesis (M.Com.Arts). Bangkok University.
- Jeffrey Burton. (2020). *Study finds 82% of Thais “confident” in reopening tourism sector*. Retrieved February 10, 2021, from <https://thethaiger.com/hot-news/economy/study-finds-82-of-thais-confident-in-reopening-tourism-sector>
- Health Tourism E-book. (2019). *Strategic Health Tourism Management in Thailand*. Retrieved February 9, 2021, from https://www.cm.mahidol.ac.th/program/ms/images/Latest_News/MS_News/2019-04-03-strategic-health-tourism-management-in-thailand/HealthTourismE-Book.pdf
- Rerkrujipimol, J. & Assenov, I. (2008). *Medical Tourism in Thailand and Its Marketing Strategies*. Retrieved February 11, 2021, from http://www.conference.phuket.psu.ac.th/proceedings/psu_open_week_2008/data/tourism/4_13.pdf
- SCB Insight. (2017). *Three megatrends to change the face of the Thai tourism industry*. Retrieved February 9, 2021, from https://www.scbeic.com/en/detail//file/product/3368/eol77tgr4j/EIC_Insight_tourism_2017_EN.pdf
- The nation. (2020). *National, Medical tourism package will go ahead, but under strict control*. Retrieved February 10, 2021, from <https://www.nationthailand.com/news/30391421>
- Travelpulse. (2020). *New Study Reveals Impact of COVID-19 on Tourism Industry*. Retrieved February 10, 2021, from <https://www.travelpulse.com/news/impacing-travel/new-study-reveals-impact-of-covid-19-on-tourism-industry.html>

รูปแบบการบริการผู้สูงอายุขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย:
กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต

The Elderly Service Model of Local Administrative Organizations in
Thailand: A Case Study of Rangsit City Municipality

สมบุญ วงษ์ศิริวรรณ¹ อุษา ศิลป์เรืองวิไล²
Somboon Vongsiriwan, Usa Silraungwilai

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1 รูปแบบการบริการผู้สูงอายุขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย 2 รูปแบบการบริหารองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการบริการผู้สูงอายุ และ 3 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดที่เกี่ยวข้อง บทสรุปและข้อเสนอแนะในประเด็นที่มีความสอดคล้องกับบทความนี้

คำสำคัญ (Keywords): รูปแบบการบริการผู้สูงอายุ; องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น; โรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลนครรังสิต

Abstract

This article aims to study 1 Model of service for the elderly of local government organizations in Thailand 2 models of local administrative organizations to support the elderly service and 3 models for the elderly school development There is also a review of the relevant literature. The chapters and recommendations on issues are consistent with this article.

Keywords: Model of service for the elderly; Local administrative organization; Elderly school, Rangsit Municipality

Received: 2021-12-05 Revised: 2021-12-15 Accepted: 2021-12-28

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Faculty of Business Administration Eastern Asia University. Corresponding Author e-mail: selaphum.academic@gmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Faculty of Business Administration Eastern Asia University

บทนำ (Introduction)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชการที่ 5) ทรงริเริ่มโครงการคลองชลประทานเพื่อการเกษตรแห่งแรกของไทย เพื่อพัฒนาพื้นที่บริเวณทุ่งรังสิตให้เป็นแหล่งเพาะปลูกข้าวเพื่อรองรับการขยายตัวของการส่งออกข้าวของไทย ซึ่งข้าวเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่งของไทยในขณะนั้น ในภายหลังยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาที่ดินตามโครงการดังกล่าวทำให้มีคนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานมากขึ้น โดยเฉพาะทางตอนใต้ของโครงการ การกระจายตัวของชุมชนขึ้นไปทางตอนเหนือตามคลองที่ขุดเพิ่มขึ้น สาเหตุที่มีคนอพยพเข้ามาในเขตนี้มากขึ้นเป็นผลมาจากการขยายตัวของการส่งออกข้าว รังสิตเป็นสังคมเกษตรกรรมมาตลอด จนกระทั่งยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม .การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อรังสิตอย่างมาก อาจเรียกได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่ความเป็นเมือง คือ การพัฒนาการคมนาคมทางบก การเกิดขึ้นของถนนพหลโยธิน ในฐานะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ประกอบกับผลจากการวางแผนการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) ก่อให้เกิดโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ๆ ขึ้น บริเวณทุ่งรังสิตจึงเปลี่ยนสภาพจากพื้นที่กร้าง กลายเป็นบริเวณที่มีการอยู่อาศัยหนาแน่นมากขึ้น จากคลองสู่การพัฒนาในรูปแบบเมืองสมัยใหม่ จากการเกิดของถนนรังสิต-นครนายกจากถนนพหลโยธิน เริ่มต้นจากที่บริเวณทางแยกต่างระดับรังสิตที่หลักกิโลเมตรที่ 32 ในท้องที่ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภोधัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ยาวไปทางอำเภอนครนายก รวมระยะทางทั้งหมด 74.811 กิโลเมตร นอกจากนี้เทศบาลนครรังสิต ได้กำหนดให้ เส้นทางบริเวณริมเขื่อนหน้าตลาดรังสิตซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ เป็นจุดติดตั้งประติมากรรม เพื่อสื่อถึงประวัติศาสตร์ และบอกเล่าเรื่องราวที่สำคัญของเมือง

ในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหาการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุเช่นเดียวกับประเทศไทย สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทยปี 2557 ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วรัฐบาลจึงจำเป็นต้องพัฒนานโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเพื่อรับมือกับความต้องการใหม่และการขยายตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรสูงอายุในอีกไม่กี่ปี ต่อไปนี้เป็นคำแนะนำสำหรับการพัฒนานโยบายและมาตรการเหล่านั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วย

1. สนับสนุนการส่งเสริมวิถีชีวิตผู้สูงอายุที่ให้ความมั่นคงและมีศักดิ์ศรี
2. สนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
- 3.เสริมสร้างความมั่นคงด้านรายได้ผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน
4. เตรียมแผนช่วยเหลือผู้สูงอายุเมื่อเกิดภัยพิบัติ

ปัจจุบันองค์การสหประชาชาติ (UN) ยังไม่มีการปรับลดอายุคงที่เพื่อจำแนกบุคคลเป็น "ผู้สูงอายุ" อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ UN ใช้ 60 ปีเป็นจุดเริ่มต้นในการนำเสนอข้อมูลทางสถิติสำหรับผู้สูงอายุประเทศส่วนใหญ่ในโลกที่พัฒนาแล้วใช้ 65ปีที่เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับ "ผู้สูงอายุ" ในประเทศไทยคำนิยาม "ผู้สูงอายุ" ในผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติมาตรา 3 ในฐานะคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557) ที่ต้องอยู่ใน

ท่ามกลางความท้าทายในกระแสสังคมสุขภาพซึ่งขณะนี้ได้ใช้แผนยุทธศาสตร์ชาติแผนที่ 8 ในประเด็นการให้บริการแก่ประชาชนและประสิทธิภาพของภาครัฐ พ.ศ.2561-2580 มุ่งเน้นระบบการพัฒนาประสิทธิภาพการบริการของหน่วยงานภาครัฐ มีคุณภาพที่ดี ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2563, หน้า 23)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริการผู้สูงอายุขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย พบว่า

1. รูปแบบการบริการผู้สูงอายุ ซึ่ง ศิราณี ศรีหาคาศ โมมาตร จิ่งเสถียรทรัพย์ และคณิศร เต็งรัง (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบและภาระการดูแลของผู้สูงอายุในการดูแลระยะยาวตามวัฒนธรรมไทย ซึ่งพบว่า การดูแลผู้สูงอายุระยะยาวก่อให้เกิดภาระและผลกระทบกับผู้ดูแล และครอบครัวที่อยู่ท่ามกลางความไม่พร้อมของครอบครัวและระบบการสนับสนุนในชุมชน ดังนั้นการพัฒนาระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในและการออกแบบระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวที่มีทางเลือกให้สำหรับผู้ดูแลและครอบครัวในชุมชนได้แก่ พัฒนาสถานบริการปฐมภูมิ ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว การพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลในครอบครัว รวมถึงกำหนดมาตรฐานและการควบคุมคุณภาพการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวของประเทศ อันนำไปสู่การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2561) กล่าวว่าความเชื่อค่านิยมและประเพณีซึ่งมาจากพระพุทธศาสนาเป็นบรรทัดฐานทางสังคมไทย การเลี้ยงดูพ่อแม่ในนิยามที่ท่านแก่เฒ่าถือเป็นหน้าที่สำคัญของบรรดาลูกๆ ผู้ที่สามารถดูแลพ่อแม่ได้เป็นอย่างดีนั้นในสังคมไทยให้การยกย่องเป็นอย่างมากเพราะถือว่าเป็นผู้กตัญญูคุณก่แก่บิดามารดา ในทางกลับกันผู้ที่ละเลยพ่อแม่หรือประพฤติดัวไม่เหมาะสมจะถูกสังคมตำหนิ วัฒนธรรมเหล่านี้ยังคงมั่นคงเหลืออยู่ให้เห็นในสังคมไทย ถึงแม้ว่าคนรุ่นหลังจะไม่ค่อยรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ก็ตาม

2. รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับบริการผู้สูงอายุ Autchariya Punyakaew, Suchitporn Lersilp, Supawadee Putthinoi. (2019) ที่ศึกษาเรื่อง กิจกรรมบำบัด ซึ่งกิจกรรมบำบัด หมายถึง การกระทำเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ การเรียนรู้และการพัฒนาเกี่ยวกับเด็ก โดยกระบวนการตรวจประเมิน ส่งเสริม ป้องกันบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ เพื่อให้บุคคลดำเนินชีวิตได้ตามศักยภาพ โดยใช้กิจกรรม วิธีการ และอุปกรณ์ที่เหมาะสมมาเป็นวิธีการในการบำบัด งานวิจัยนี้พบว่าผู้สูงอายุใช้เวลาส่วนใหญ่ไปในกิจกรรมที่หลากหลายได้แก่ กิจกรรมพื้นฐานในชีวิตประจำวันกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การพักผ่อนและการนอนหลับ การศึกษาการทำงานการพักผ่อนและการมีส่วนร่วมทางสังคม

3. รูปแบบการพัฒนาผู้สูงอายุขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ซึ่ง กาญจนาตั้งชลทิพย์, อภิชาติจรัสสุทธิรงค์, อักษรภักคัลลภทอง (2562) พบว่า ปัจจัยด้านสุขภาพที่สูงวัยความมั่นใจในความสามารถของครอบครัวในการดูแลผู้สูงวัยและความพึงพอใจต่อบริการของรัฐมี

ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความพร้อมและความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม รายได้ที่ไม่เพียงพอ เป็นปัจจัยที่ทำให้ขาดความพร้อม ในการมีส่วนร่วม และเป็นการไม่เอื้อต่อการ แบ่งปันความรู้และทักษะกับผู้อื่น ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของปัจจัยภายในและ ปัจจัยเสริมภายนอกที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุไทยในกิจกรรมของพลเมือง มีการหารือเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายเกี่ยวกับบทบาทของรัฐบาลในการส่งเสริมการชะลอวัย Wicha, S., Saovapha, B., Sripattarakul, S., Manop, N., Muankonkaew, T., & Srirungrueang, S. (2018).pp, 228–249. พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุเฉลี่ย 78.15 ปี จากการประเมิน ADL ผู้สูงอายุ 50 คนจาก 62 คนกลับบ้านขณะที่คนอื่น ๆ นอนไม่หลับ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีภาวะเรื้อรังหรือระยะยาวที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นครั้งคราว ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย ได้แก่ ความผิดปกติในช่องปากเช่นฟันผุหรือโรคฟันผุ / โรคเหงือก / ไม่มี ฟันสายตาลดลงความผิดปกติทางจิตใจปวดเข่าและเสี่ยงต่อการล้มค่าดัชนีมวลกายต่ำเสี่ยงต่อการ ขาดสารอาหารและปัสสาวะรั่วและไม่สามารถกลืนได้ การดูแลตามปกติของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคลการเตรียมอาหารและการให้อาหารการจัดการยาการดูแลทำ ความสะอาดและการจัดระเบียบอุปกรณ์ที่จำเป็นจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นการป้องกันการหกล้มการ ช่วยเหลือในการเดินทางเพื่อตรวจสุขภาพและการรักษาและการให้ความเป็นเพื่อน ครอบครัว ประสบปัญหาขาดแคลนเวชภัณฑ์อุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันการขาดงานรายได้ไม่เพียงพอและ ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการด้านการดูแลสุขภาพเนื่องจากขาดการขนส่ง ผู้ดูแลบางคน ประสบกับความเครียดในการดูแลซึ่งเกี่ยวข้องกับการขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมตลอดจนกิจกรรม การดูแลตามปกติ ครอบครัวต้องการการสนับสนุนประเภทต่างๆเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของ ผู้สูงอายุและผู้ดูแล สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแล ผู้สูงอายุเพื่อสะท้อนผลลัพธ์ในระยะยาวที่ยั่งยืน

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเทศบาลนครรังสิต กำลังเผชิญปัญหา และสถานการณ์ความท้าทายที่สำคัญไม่แตกต่างจากเมืองอื่นๆ คือ การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ใน ส่วนของข้อมูลผู้สูงอายุ จะพบว่า ในปี 2560 เขตเทศบาลนครรังสิตมีจำนวนผู้สูงอายุสัญชาติไทย และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านจำนวน 11,141 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ของประชากรทั้งหมดในเขต เทศบาลนครรังสิต ,กรมการปกครอง)2560, ออนไลน์(ด้วยเหตุนี้ จึงถือว่า เทศบาลนครรังสิตได้ ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและอาจกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในไม่ช้า หากพิจารณาจากอัตรา การพึ่งพิงของผู้สูงอายุ จะพบว่า อัตราพึ่งพิงของผู้สูงอายุเทศบาลนครรังสิตอยู่ที่ 1 : 4.65 นั้น หมายความว่า ประชากรวัยทำงานเกือบทุกทุก 5 คน ต้องดูแลผู้สูงอายุ 1 คน จากที่กล่าวมาใน ข้างต้น กระบวนการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อส่งเสริมสุขภาวะที่ดีต่อผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่ทาง เทศบาลนครรังสิตให้ความสำคัญ โดยเน้นไปที่การส่งเสริมและฟื้นฟูเพื่อลดการเจ็บป่วยและภาวะ พึ่งพิงใน เพื่อความสะดวกในการดูแลและทั่วถึง โดยใช้เกณฑ์การแบ่งประเภทจากกิจวัตรประจำวัน ของผู้สูงอายุ ,กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม)2560(เหตุที่สนใจนำเสนอบทความในเรื่องการ บริการให้กับผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในเทศบาลนครรังสิตเนื่องจากผู้เขียนได้เคยดำรงตำแหน่งเป็น

สมาชิกสภาเทศบาลนครรังสิตและเล็งเห็นว่าการบริการต่างๆของเทศบาลนครรังสิตยังมีผู้ที่สามารถเข้าถึงได้เพียงบางกลุ่มจึงมีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้รับความรู้ความเข้าใจ และสามารถมีส่วนร่วมในการใช้บริการต่างๆของเทศบาลนครรังสิตได้มากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 78 กำหนดว่า “รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขปึก และสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น” นอกจากนี้ในการดำเนินการปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังได้ระบุไว้ในหมวด 9 รวมทั้งหมด 9 มาตรา อันเริ่มตั้งแต่มาตราที่ 282 ถึงมาตรา 290 ซึ่งโดยรวมแล้วพบว่า มาตราทั้งหมดกล่าวถึงการที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะโดยรัฐบาลเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมายเท่านั้น หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นหน่วยที่เกิดจากแนวความคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นแนวความคิดที่มาจากหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ซึ่งหมายถึงการที่ส่วนกลางหรือรัฐบาลกลางได้มอบอำนาจบางส่วน ให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสใช้อำนาจบริหารและการดำเนินกิจการต่างๆในพื้นที่ของตนเองภายในขอบเขต อำนาจหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และประโยชน์ของประเทศโดยรวม (บุญส่ง วงษ์สวัสดิ์และวิภาส ทองสุท, 2562, หน้า 352) เป้าหมายของการปกครองท้องถิ่นคือการกำหนดองค์ประกอบหรือวิธีการที่จะทำให้ท้องถิ่นและประชาชนใน ท้องถิ่นนั้นได้มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีความสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์มีความเจริญก้าวหน้า ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอย่างดีที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เรียกบุคคลที่มีอายุมาก ผมขวหน้าตา เหี่ยวบน การเคลื่อนไหวเชื่องช้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542, หน้า 347) ให้ความหมาย คนชรา ว่าแก่ด้วย อายุ สภาพร่างกายทรุดโทรม แต่คำนี้ไม่เป็นที่นิยมเพราะก่อให้เกิดความหดหู่ใจ และความถดถอยสิ้นหวัง ทั้งนี้ จากผลการ ประชุมของคณะผู้อาวุโส โดย พลตต. . หลวงอรรถสิทธิสุนทร เป็นประธาน ได้กำหนดคำให้เรียกว่า ผู้สูงอายุ แทน ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2512 เป็นต้นมา ซึ่งคำนี้ให้ความหมายที่ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ที่ชราภาพว่าเป็นผู้ที่สูงทั้งวัยวุฒิ

คุณวุฒิ และประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของของ บาร์โรว์ และสมิธ (Barrow & Smith, 1981, p. 32) ว่าเป็น การยากที่จะกำหนดว่าผู้ใดชราภาพหรือสูงอายุ แต่สามารถพิจารณาจาก องค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้คือ 1. ประเพณีนิยม (Tradition) เป็นการกำหนดผู้สูงอายุ โดยยึดตาม เกณฑ์อายุที่ออกจากงาน เช่น ประเทศไทยกำหนดอายุวัยเกษียณอายุ เมื่ออายุครบ 60 ปี แต่ ประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดหนดอายุ 65 ปี ทั้งนี้ตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้มีการ พัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการพัฒนาาระบบสาธารณสุขและการใส่ใจดูแลสุขภาพของ คนไทย ทำให้อายุขัยเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น จากเดิมคนไทยเมื่อ 100 ปีก่อน อายุเฉลี่ยเพียง 37 ปี ปัจจุบัน เพิ่มขึ้นเป็น 73 ปี และเมื่อประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ทำให้สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุในวัย 70 ปี หรือ 80 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นตาม เช่นเดียวกันกับสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี ขึ้น และยังมีความพร้อมที่จะทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ แม้อายุจะเกิน 60 ปีแล้วก็ตาม จึงทำให้นักวิชาการจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล จึงเสนอให้ นิยามคำว่า "ผู้สูงอายุ" ใหม่ โดยเปลี่ยนนิยามผู้สูงอายุด้วยช่วงชีวิตข้างหน้า หรือการขยายนิยาม ผู้สูงอายุเดิมจาก 60 ปี เป็น 65 ทั้งนี้ การเปลี่ยนนิยามผู้สูงอายุเป็น 65 ปี เป็นการเพิ่มโอกาสการ ทำงานในอาชีพให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น เป็นการสร้างหลักประกันด้านรายได้ของผู้สูงอายุ และเพิ่ม ระยะเวลาการออมมากขึ้น จึงเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่มาสร้าง รายได้ให้แก่ตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งพิงบุตรหลานหรือภาครัฐมากนัก และยังเป็นการสร้างพลังอำนาจ ให้แก่ผู้สูงอายุได้ด้วย (ไทยรัฐโควิด, 2563)และยังสอดคล้องกับ อรรถวัฒน์ พูนสวัสดิ์ และวริยา ถ้ำ เลิศ (2561, หน้า 83) พบว่า สภาพสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน มีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ความ จำเป็นในการทา งานของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นเพราะอัตราการเกิดของประชากรไทยลดน้อยลง

การพัฒนาผู้สูงอายุของเทศบาลนครรังสิต

การสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ

ในที่นี้เราจะกล่าวถึงกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับที่มากที่สุดคือ กลุ่มติดสังคม โรงเรียน ผู้สูงอายุเทศบาลนครรังสิตก่อตั้งเมื่อปี 2557 โดยเริ่มจากโครงการห้องเรียนผู้สูงอายุ สอนการเขียน โครงการ การรวมกลุ่ม และการทำงานร่วมกันแทรกเข้าอยู่ในหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้น การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพให้แก่แกนนำผู้สูงอายุให้มีภาวะผู้นำ มี ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการบริหารจัดการชมรม ดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรม เมื่อ ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมมีความรู้ก็สามารถนำความรู้นั้นกลับไปบริหารจัดการชมรมของตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราภรณ์ ด่วงเรือง (2563) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุของเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ของ เทศบาลนครนนทบุรีส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาแล้วจะทำให้ ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการสนับสนุนทางสังคม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ในปี 2558 จึงได้พัฒนาไปสู่การเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลนครรังสิต ตั้งอยู่ที่อาคารสำนักงานเทศบาลนครรังสิต ชั้น 11 ห้องนิลุบล ผู้เรียนเป็นบุคคลทั่วไปที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีชื่ออยู่ในเขตเทศบาลนครรังสิตและมีความประสงค์จะเรียนจำนวน 65 คนต่อรุ่น มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อให้เข้ากับชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเรียนปีละ 2 เทอม เทอมละ 4 เดือน ทุกวันพุธ เวลา 9.00-12.00 น. การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลนครรังสิต ทำให้วัตถุประสงค์จึงมีการเปลี่ยนไปตามคุณลักษณะผู้เรียน คือ

1. พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมตามช่วงวัย สามารถถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากห้องเรียนได้
2. เพิ่มทักษะการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการจริงภาคสนามกับชมรมผู้สูงอายุ
3. พัฒนาจิตอาสาในชุมชน

กลไกการจัดการเมืองสุขภาวะในแต่ละกลุ่มผู้สูงอายุ เทศบาลนครรังสิตเป็นกลไกหลัก ที่คอยประสานทำงานร่วมกับเครือข่ายกลไกต่างๆ ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ดังนี้

โรงเรียนผู้สูงอายุ โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากแกนนำผู้สูงอายุจากชมรมทั้ง 11 ชมรมทั้งหมด 2 รุ่น จำนวน 110 คน ดำเนินการโดยเทศบาลนครรังสิตเป็นหลักในการจัดหาวิทยากรมาอบรมให้แก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อทำการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เนื่องจากมีความพร้อมในเรื่องของอุปกรณ์และสถานที่แก่ผู้สูงอายุ

โครงการนวัตกรรมดูแลผู้มีภาวะพึ่งพิง โครงการนวัตกรรมดูแลผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่สนับสนุนด้านงบประมาณ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ซึ่งเป็นศูนย์ที่มีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี สร้างอุปกรณ์ที่มีประโยชน์และใช้งานได้จริงในพื้นที่เขตเทศบาลนครรังสิต โครงการนี้ยังได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ในการช่วยเหลือการประดิษฐ์และติดตั้งอุปกรณ์ให้กับผู้ป่วยอีกด้วย

การพัฒนาศูนย์กลางด้านสาธารณสุข สำหรับหลักสูตรอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุของเทศบาลนครรังสิต ดำเนินการร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย ผศ. ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ

เทศบาลนครรังสิตบริหารงานโดย นายธีรวัฒน์ กลิ่นกุสม (นายกเทศมนตรีนครรังสิต) ได้รับรางวัลด้านการบริหารและการจัดการ 2 ปีซ้อน ในด้าน (1) ผู้สูงอายุ (2) ศูนย์ควบคุมและสั่งการเทศบาลนครรังสิต Rangsit city control and command center (RCC) และ (3) ศูนย์พึ่งพิงสุนัขจรจัด คลอง 12

หลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้สูงอายุ

เนื้อหาในหลักสูตรไม่ใช่การเรียนด้านวิชาการ แต่เป็นการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม

ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีความน่าสนใจและเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจวิธีการดูแลตนเอง เข้าใจถึงสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ในการเรียนแต่ละชั่วโมงจะมีการแบ่งกลุ่มเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น มีการระดมความคิดเห็นและการนำเสนอหน้าชั้นเรียน เป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุในด้านความกล้าแสดงออก ในส่วนของการพัฒนาจิตอาสา จะมีการรวมตัวการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ล้างห้องน้ำ กวาดลานวัด แยกขยะในชุมชน เลี้ยงอาหารผู้พิการ เป็นต้น หรือทุกวันพุธจะมีการฉีดวัคซีนที่ศูนย์บริการสาธารณสุข ผู้สูงอายุจะมาเป็นจิตอาสาในการช่วยเหลือการฉีดวัคซีนให้เด็ก หรือการยกไก่ให้สุนัขที่ศูนย์พิทักษ์สุนัขคลอง 12 หลักสูตรการเรียน ประกอบไปด้วย 4 ชุดการเรียนรู้ รวมทั้งสิ้น 116 ชั่วโมง ดังต่อไปนี้

ชุดการเรียนรู้ที่ 1 **ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ (42 ชั่วโมง)** เป็นการให้ความรู้เรื่องโรค การดูแลสุขภาพกาย จิตใจ การออกกำลังกาย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การใช้ยาและสมุนไพร และเรื่องโภชนาการ

ชุดการเรียนรู้ที่ 2 **ผู้สูงอายุในสังคมที่เปลี่ยนแปลง (44 ชั่วโมง)** ผู้สูงอายุจะได้เรียนรู้เรื่องระเบียบวินัย การปรับตัวในสังคมไทย สิทธิผู้สูงอายุ กฎหมาย พินัยกรรมชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญา จิตอาสา อาเซียน ประวัติศาสตร์ชาติไทย ค่านิยม หน้าที่ พลเมืองไทย การออม และการเตรียมความพร้อม

ชุดการเรียนรู้ที่ 3 **เทคโนโลยีการสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุ (12 ชั่วโมง)** เรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การใช้ Facebook และ Line สำหรับการสื่อสาร เพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นถึงประโยชน์ของเครื่องมือสื่อสารและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ชุดการเรียนรู้ที่ 4 **การเรียนรู้ตามอัธยาศัย (16 ชั่วโมง)** เป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากเนื้อหาด้านวิชาการ เป็นกิจกรรมที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การส่งเสริมอาชีพ ทำขนมไทย คุกกี้ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่น พระมาเทศนาธรรมรวมถึงสอนหลักการดำรงชีวิต นุ่งสมาธิ กิจกรรมนันทนาการ งานคหกรรมและงานประดิษฐ์ เป็นต้น

การบริหารจัดการในห้องเรียน

ภายในห้องเรียนมีแกนนำในการบริหารจัดการการอยู่ร่วมกัน คล้ายกับการบริหารห้องเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย หัวหน้าห้อง รองหัวหน้าห้อง นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์ และเหรียญก ก่อนเริ่มการเรียนการสอน มีการเคาะระฆังเพื่อส่งสัญญาณเข้าเรียน หลังจากนั้นมีการสวดมนต์ ร้องเพลงประจำโรงเรียนผู้สูงอายุ และออกกำลังกายพร้อมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ซึ่งจะมีผู้สูงอายุนำสวดมนต์และออกกำลังกายที่มีภาวะผู้นำและกล้าแสดงออก หลังจากร่วมกิจกรรมไปแล้วประมาณ 1-2 สัปดาห์

หลังจบการศึกษา : ส่งเสริมพื้นที่สาธารณะให้เกิดการรวมกลุ่ม

เมื่อสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ จะมีพิธีมอบวุฒิบัตรโดยท่านนายกฯ และมีพิธีรับน้องใหม่แก่ผู้สูงอายุในรุ่นถัดไป มีการรวมกลุ่มกันหลังจบหลักสูตรตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคนและมีการจัดพื้นที่การแสดงให้กับผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถ เช่น รำวง รำไทย

ไลน์แดนซ์ โยคะ บางคนไปเป็นจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุหรือให้บริการแก่ผู้ที่มาใช้บริการที่เทศบาลฯ เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว โดยมีการอบรมก่อนปฏิบัติงานจริง หรือจัดรายการวิทยุชุมชน เรียนภาษาอังกฤษ ร้องคาราโอเกะ นั่งสมาธิ เป็นต้น ผู้สูงอายุทุกคนจะได้รับการตรวจสุขภาพและคัดกรองโรคต่อกระเจกประจำปี รวมถึงมีการปรับสภาพแวดล้อมพื้นที่สาธารณะให้เหมาะสมและเป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาด ห้องน้ำ บันไดภายในและภายนอกอาคาร เป็นต้น

บริการของเทศบาลนครรังสิต

เทศบาลนครรังสิตสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นบางอย่าง พร้อมด้วยการสร้างบุคลากรจำนวนหนึ่งเพื่อไปเยี่ยมและดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ดังนี้

1. บริการรถรับ-ส่ง ไปโรงพยาบาล ผ่านการจัดตั้งมูลนิธิ “สุขเสรี” สำหรับรับ-ส่งผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยภาวะพึ่งพิงที่ไม่สามารถเดินทางไปโรงพยาบาลด้วยตนเอง
 2. ให้ยืมอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น เตียง ที่นอนลม ไม้ค้ำยัน ฯลฯ
 3. การสร้าง care giver และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อดูแลผู้สูงอายุตามสภาพและความจำเป็น ซึ่ง care giver ต้องผ่านการอบรม 120 ชั่วโมงตามหลักสูตรของกระทรวงสาธารณสุข โดยปกติจะอบรมโดยวิทยากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ต้องผ่านการอบรม 2 วัน และฝึกปฏิบัติ 2 วัน โดยหลักสูตรของเทศบาลนครรังสิต และมีวุฒิบัตรรับรองการผ่านหลักสูตรการอบรม
 4. เยี่ยมบ้านและตรวจฟันสุขภาพผู้ป่วยติดเตียง โดยพยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด และแพทย์แผนไทย และมีการปรับสภาพบ้านของผู้ป่วยเพื่อความสะดวกและความปลอดภัย โดยมีการสำรวจและประเมินการติดตั้งตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแต่ละบ้าน
- กลไกความร่วมมือในการพัฒนาผู้สูงอายุของเทศบาลนครรังสิต

บทสรุป

1. ชุมชนควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่ต้องการมีรายได้เสริม ซึ่งเป็นงานเบาๆ ทำในร่ม เช่น งานจักสาน และงานประดิษฐ์ เป็นต้น
 2. ควรมีการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง เช่น ในเรื่องเงินเบี้ยยังชีพ สงเคราะห์ผู้สูงอายุมีจำนวนมากไม่ได้รับซึ่งก็ได้รับแจ้งว่าขาดคุณสมบัติ
 3. บทบาทครอบครัว และสภาพความสัมพันธ์ในชุมชนมีความสำคัญต่อสุขภาพจิต ของผู้สูงอายุมาก ผู้สูงอายุจะมีสุขภาพจิตดีนั้น เป็นผลจากการเกื้อหนุนทางสังคม ทั้งในครอบครัว และชุมชน การมีกิจกรรมร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นการยอมรับบทบาทและความสำคัญของ ผู้สูงอายุ แต่ผลจากการศึกษาก็ได้มีกิจกรรมร่วมกันมากนัก อีกทั้งยังขาดการพบปะการสร้าง ความสัมพันธ์ หรือการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน ดังนั้นผลการศึกษาดังกล่าวจึงเสนอให้ จัดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับผู้สูงอายุ
- (ประเวศ วะสี, 2550, หน้า 9)

ข้อเสนอแนะ

จากการทบทวนงานวิชาการที่มีความเกี่ยวข้องกับการผู้สูงอายุ นั้น ผู้เขียนมีความคิดเห็น ดังนี้

กลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ควรมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมการเป็นภาคีชุมชน เพราะเนื่องจากจะเป็นการส่งเสริมอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้สูงอายุ โดยที่ทางเทศบาลสามารถใช้สถานที่แหล่งประติมากรรมต่างๆ ให้มีประโยชน์และเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางของคนภายนอก ซึ่งช่วยดึงดูดให้ประชาชนในจังหวัดอื่นๆ อยากจะมาศึกษาดูงาน อาจทำให้ชาวเทศบาลนครรังสิตมีความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการปกครอง. (2560). ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนกรมการปกครอง. สืบค้น 5 มกราคม 2564, จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/views/showDistrictData.php?rcode=13&statType=1&year=60>.
- ณัฐธิดา เย็นบำรุง. (2563). นวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. สืบค้น 5 มกราคม 2564, จาก <http://www.furd.in.th/cities/articles/view/Drq7QbbzQdkz/>
- ดีดีพร้อบเพอร์ตี. (2562). รู้จักย่านรังสิตแบบเจาะลึก. สืบค้น 5 มกราคม 2564, จาก <https://www.ddproperty.com/areainsider81-8149>
- ประเวศ วะสี. (2550). อายุวัฒนะ: คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ไทยรัฐสัปดาห์ (2563). นิยามผู้สูงอายุ แนะนำปรับใหม่เป็น 65 ปี. สืบค้น 5 มกราคม 2564, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/16886B5.html>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2557). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2557. สืบค้น 5 มกราคม 2564, จาก https://www.m-society.go.th/news_view.php?nid=16057
- ศิริภาณี ศรีหาคาศ โมมาตร จีงเสถียรทรัพย์ คณิศร เต็งรัง (2556). ผลกระทบและการดูแลของผู้สูงอายุในการดูแลระยะยาวตามวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- Wicha, S., Saovapha, B., Sripattarakul, S., Manop, N., Muankonkaew, T., & Srirungruang, S. (2018). Health Status of Dependent Older People and Pattern of Care Among Caregivers: A Case Study of Hong Ha Health Promoting Hospital, Lampang, Thailand. *Asian Journal for Public Opinion Research*. 5(3), 228–249.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม และการศึกษา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผลสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นการค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/index>. เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าน้ำกระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวา

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข⁽¹⁾ เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และ อีเมลของผู้นิพนธ์เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข⁽¹⁾ กำกับไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้นิพนธ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้นิพนธ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้นิพนธ์นั้น ผู้นิพนธ์ต้องระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หัวข้อย่อ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

เอกสารอ้างอิงในบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น อนุวัต กระสังข์ (2560) เป็นต้น
2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. ผู้แต่งหนึ่งคน ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์, 2561)
2. ผู้แต่งสองคน ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองคนโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (อนุวัต กระสังข์และสมาน งามสนิท, 2560)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมาน งามสนิทและคณะ, 2562)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Therry, 2018)

2. ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองคน โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Horry & Peter, 2018)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Peter et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.:/ สำนักพิมพ์.
Author.//(Year of Publication).//Title of Book.//Edition of Book.//Place of
Publication.:/Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุกวัตร กระสังข์. (2560). *พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*. New york: John wiley & sons.

2. วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์).:/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of
Journal.//Year(Volume).:/page.

ตัวอย่าง

ยรรยงวรกร ทองแย้ม. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นในการสร้างแบรนด์ชุมชนกาแฟดอยเผ่าไทยของบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น*. 6(4), 55-68.

3. หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์. //(ปี, เดือน/วันที่พิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อหนังสือพิมพ์. //
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author. //(Date of Publication). //Title of Article. //Name of Newspaper. //
page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิ. กรุงเทพฯธุรกิจ, น. 13.

Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings.

Bangkok Post, p. 13

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อวิทยานิพนธ์. //วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต,
มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน) //ชื่อสถานศึกษา.

Author. //(Year of Publication). //Title of Thesis. //Degree of Thesis. //
Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

5. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง. //(รายงานผลการวิจัย). //สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

อนุวัต กระสังข์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม.

รายงานผลการวิจัย). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน). //ตำแหน่ง. //[บทสัมภาษณ์].

สุรพล สุยะพรหม. (2560, 5 มีนาคม). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). //ชื่อเรื่อง. //สืบค้น วัน เดือน ปี, //จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548, จาก
<http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com3.htm>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

